

**PLAN
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU
FUNKCJONALNEGO
OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO
ZIELONA GÓRA**

TOM III

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIEGO

Lubuskie
Warte zachodu

ZAMAWIAJĄCY

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze

ul. Podgórna 7

65-057 Zielona Góra

tel. +48 68 456 52 00

fax +48 68 456 52 96

www.lubuskie.pl

WYKONAWCA

BUDPLAN

Budplan Sp. z o.o.

ul. Kordeckiego 20

04-327 Warszawa

tel. +48 22 870 42 74

fax +48 22 870 42 62

www.budplan.net

Główni projektanci

Anna Bereś

Anna Olbromska-Matusiak

Koordynatorzy

Anna Olbromska-Matusiak

Katarzyna Łysyganicz-Francuzik

Ewelina Skirzyńska

Ilona Izdebska-Jóźwik

Zespół autorski

Izabela Bielowska

Roksana Fudała

Joanna Gosk

Zuzanna Górecka-Gąbka

Anna Januszko

Małgorzata Kopka

Adam Potapowicz

Magdalena Smoczyńska

Kamil Suchożebski

Agnieszka Szaniawska

Monika Szczypiorska

Anna Bielska

Filip Bułkowski

Dominika Grylak

Monika Nasiłowska

Adrianna Potocka

Marlena Szklarz

Izabela Szymańska

Grzegorz Szyperek

Współpraca i konsultacje – Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze

Roman Bąk

Mariusz Goraj

Alicja Łukaszewska

Elżbieta Jaworska

Jolanta Cygan-Bieleń

Marta Stamirowska

Aleksandra Lewicka

Maja Włosińska

Anna Kaczmarek

Spis treści

I.	Cel i podstawy formalno-prawne opracowania	9
II.	Zakres i metody opracowania planu	9
III.	Delimitacja MOF OW Zielona Góra	11
IV.	Powiązania z unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi	12
V.	Uwarunkowania zewnętrzne	16
1.	Położenie MOF OW Zielona Góra na tle kraju i względem korytarzy transportowych	16
2.	Powiązania regionalne i ponadregionalne MOF OW Zielona Góra	18
VI.	Uwarunkowania wewnętrzne	25
1.	Terytorium, ludność i osadnictwo	25
1.1	Demografia	25
1.2	Sieć osadnicza	29
1.3	Podział terytorialny	32
1.4	Struktura funkcjonalno-przestrzenna, struktura zabudowy	34
2.	System przyrodniczy	45
2.1	Środowisko przyrodnicze i obszary chronione	45
2.1.1	Warunki fizyczno-geograficzne	45
2.1.2	Klimat	46
2.1.3	Powietrze	48
2.1.4	Wody podziemne	50
2.1.5	Wody powierzchniowe	54
2.1.6	Złoża kopalin	56
2.1.7	Gleby	60
2.1.8	Szata roślinna	61
2.1.9	Fauna	66
2.1.10	Formy ochrony przyrody	66
2.2	Rolnictwo i leśnictwo	72
2.3	Główne źródła zagrożeń środowiska	75
2.3.1	Zagrożenia ludzi i mienia	75
2.3.2	Hałas	79
2.3.3	Promieniowanie elektromagnetyczne	80
3.	Ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka	81
3.1	Zestawienie ilościowe zabytków	81
3.2	Charakterystyka najcenniejszych obiektów zabytkowych	86
3.3	Szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym	91
3.4	Zagrożenia dziedzictwa kulturowego MOF OW Zielona Góra	93

4.	Sfera społeczno-gospodarcza	93
4.1	Struktura działalności gospodarczej i rynek pracy	93
4.2	Usługi regionalne i ponadlokalne	97
4.2.1	Edukacja	97
4.2.2	Służba zdrowia.....	100
4.2.3	Sport	101
4.2.4	Turystyka	102
4.2.5	Bezpieczeństwo publiczne	108
4.3	Sektor kreatywny	109
4.4	Powiązania samorząd – gospodarka i samorząd – nauka	111
5.	Komunikacja i transport.....	117
5.1	Infrastruktura transportowa	117
5.2	Transport zbiorowy	133
6.	Infrastruktura techniczna	138
6.1	Gospodarka wodna	138
6.2	Gospodarka ściekowa.....	142
6.3	Gospodarka odpadami.....	146
6.4	Ciepłownictwo	148
6.5	Paliwa płynne	150
6.6	Gazownictwo.....	150
6.7	Energia elektryczna	152
6.8	Odnawialne źródła energii.....	155
7.	Strefa obronności i bezpieczeństwa	159
7.1	Jednostki i zadania z zakresu obronności i bezpieczeństwa	159
7.2	Tereny zamknięte	161
8.	Lokalne polityki rozwoju	162
8.1	Synteza kierunków polityki przestrzennej gmin.....	162
8.2	Spójność planowania w studiach gminnych.....	165
8.3	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w ujęciu ilościowym i procentowym w stosunku do powierzchni gmin	166
VII.	Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju obszaru	170
1.	Ograniczenia i bariery rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra.....	170
2.	Czynniki determinujące rozwój wraz z oceną ładu przestrzennego	172
VIII.	Wizja i możliwości rozwoju MOF OW Zielona Góra	183
1.	Ramowe scenariusze rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra	183
2.	Wizja rozwoju MOF OW Zielona Góra	185

3.	Spójność terytorialna MOF OW Zielona Góra	186
IX.	Kierunki zagospodarowania przestrzennego.....	187
1.	Strategiczne cele rozwoju MOF OW Zielona Góra.....	187
2.	Osadnictwo i ład przestrzenny.....	188
3.	System przyrodniczy	198
4.	Ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka.....	208
5.	Strefa społeczno-gospodarcza.....	214
6.	Komunikacja i transport.....	223
7.	Infrastruktura techniczna	232
8.	Strefa obronności i bezpieczeństwa	248
X.	Inwestycje celu publicznego.....	250
XI.	Wnioski i rekomendacje z Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.....	258
XII.	Wnioski i rekomendacje z Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego i innych dokumentów strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym.....	259
XIII.	Wnioski do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Zielona Góra.....	260
XIV.	Instrumenty i normy prowadzenia monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym	263
XV.	Synteza Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra.....	265
XVI.	Słownik pojęć planistycznych	270

**PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA**

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego

I. Cel i podstawy formalno-prawne opracowania

Nowa polityka rozwoju regionalnego Polski zwraca szczególną uwagę na rozwój obszarów funkcjonalnych oraz rozwój miast jako ośrodków wzrostu. Kierunek ten wymaga wyznaczenia powiązanych ze sobą terytorialnie obszarów, które wykazują powiązania wewnętrzne, czyli obszarów funkcjonalnych. Istotnym zagadnieniem w ramach obszaru funkcjonalnego jest integracja wewnętrzna oparta na współdziałaniu oraz harmonijnym rozwoju poszczególnych jednostek składowych.

W związku z powyższym, na podstawie uchwały nr LIII/617/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 8 października 2014 roku przystąpiono do sporządzenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp.

Podstawą sporządzenia dokumentu jest ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.), gdzie ustawodawca przywołuje pojęcie obszaru funkcjonalnego, jako *obszaru szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiącego zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju*. W myśl art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym: w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym¹, oraz określa się w szczególności m.in. *granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym*. Ze względu na funkcję jaką pełni Zielona Góra w strukturze województwa lubuskiego, obszar funkcjonalny, który tworzy wraz z gminami sąsiadującymi został określony jako miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, przez co należy rozumieć *typ obszaru funkcjonalnego obejmującego miasto będące siedzibą władz samorządu województwa lub wojewody oraz jego bezpośrednie otoczenie powiązane z nim funkcjonalnie*².

Podstawowym celem opracowania jest stworzenie zintegrowanego dokumentu planistycznego, tworzącego spójną wizję zagospodarowania przestrzennego obszaru. Wizja i kierunki rozwoju przestrzennego zostały sporządzone w perspektywie roku 2020 oraz 2030. Zintegrowane podejście do problemu zmierza w kierunku wskazania optymalnego rozmieszczenia poszczególnych funkcji, zapewniając zrównoważony rozwój i koordynację polityki przestrzennej. Plan ma na celu przełożenie wytyczonych zamierzeń i celów na realne działania w przestrzeni i wskazanie na kierunki działań i przedsięwzięć, jakie należy podjąć w celu stworzenia spójnej wewnętrznie jednostki funkcjonalnej.

II. Zakres i metody opracowania planu

Dokument przedstawia aktualny stan zagospodarowania przestrzennego obszaru oraz wizje jego rozwoju. Dokument składa się z części tekstowej oraz z części graficznej, ilustrujących uwarunkowania rozwoju przestrzennego i kierunki zagospodarowania przestrzennego.

W części tekstowej zostały poruszone następujące zagadnienia:

- uwarunkowania rozwoju przestrzennego w zakresie: uwarunkowań zewnętrznych, sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i turystyki, komunikacji i transportu, infrastruktury technicznej oraz polityk lokalnych;

---

¹ brak sporządzonego audytu krajobrazowego dla obszaru województwa lubuskiego na dzień 18 sierpnia 2016 roku

² Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.)

UWARUNKOWANIA

- wizja i możliwe scenariusze rozwoju przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego;
- kierunki zagospodarowania przestrzennego w perspektywie roku 2020 oraz 2030, w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i turystyki, komunikacji i transportu oraz infrastruktury technicznej;
- inwestycje celu publicznego;
- wnioski i rekomendacje do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego i innych dokumentów strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym oraz do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Zielona Góra;
- instrumenty i normy prowadzenia monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

Ustalenia w części graficznej zawarto na następujących planszach tematycznych sporządzonych w skali 1:100 000, które stanowią załączniki do Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra:

- do części uwarunkowań rozwoju przestrzennego:
  - załącznik nr 1a – Terytorium, ludność i osadnictwo;
  - załącznik nr 1b – Strefa przyrodnicza;
  - załącznik nr 1c – Strefa przyrodnicza – zagrożenie powodziowe;
  - załącznik nr 1d – Dziedzictwo kulturowe i turystyka;
  - załącznik nr 1e – Strefa społeczno-gospodarcza;
  - załącznik nr 1f – Komunikacja i transport;
  - załącznik nr 1g – Infrastruktura techniczna;
- do części kierunków zagospodarowania przestrzennego:
  - załącznik nr 2a – Osadnictwo i ład przestrzenny, strefa społeczno-gospodarcza;
  - załącznik nr 2b – Strefa przyrodnicza;
  - załącznik nr 2c – Dziedzictwo kulturowe i turystyka;
  - załącznik nr 2d – Komunikacja i transport;
  - załącznik nr 2e – Infrastruktura techniczna;
  - załącznik nr 2f – Synteza kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zakres terytorialny opracowania obejmuje miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra (MOF OW Zielona Góra) wyznaczony na podstawie opracowania *Obszary funkcjonalne województwa lubuskiego wraz z obszarami strategicznej interwencji*.

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego wykonano na podstawie analizy materiałów wyjściowych: dokumentów planistycznych, strategicznych i opracowań problemowych sporządzonych na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i lokalnym. Istotnym elementem były spotkania robocze z przedstawicielami samorządów lokalnych poszczególnych jednostek wchodzących w skład MOF OW Zielona Góra.

Miasto Zielona Góra funkcjonuje w nowych granicach administracyjnych od 1 stycznia 2015 r., dlatego z powodu braku danych statystycznych dla części uwarunkowań przedstawiono dane statystyczne w podziale na m. Zielona Góra w granicach administracyjnych do 2014 r. oraz Dzielnicę Nowe Miasto (dawna gmina wiejska).

Przyjęta metoda określania kierunków jest zgeneralizowana. Ma to na celu uwypuklenie najważniejszych problemów i kierunków rozwoju, które w sposób bardziej szczegółowy powinny być realizowane na dalszych etapach programowania rozwoju.

III. Delimitacja MOF OW Zielona Góra

Delimitacja MOF OW Zielona Góra została wykonana na podstawie *Raportu metodycznego określającego metodykę badań i doborów kryteriów delimitujących obszary funkcjonalne województwa lubuskiego* oraz opracowania *Obszary funkcjonalne województwa lubuskiego wraz z obszarami strategicznej interwencji*.

Za podstawową jednostkę statystyczną przyjęto gminę (NTS 5), dla której uwzględniono jednolite kryteria i dostępne wskaźniki statystyczne. Podczas delimitacji uwzględniono strukturę administracyjną oraz wzajemne relacje pomiędzy rdzeniem a gminami wchodzącymi w skład obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Granice miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego określono w trzech etapach:

1. przyjęto wskaźniki delimitacyjne oparte na aktualnych danych statystycznych GUS, które odzwierciedlają powiązania funkcjonalno-przestrzenne, społeczne i gospodarcze między gminami a ośrodkiem wojewódzkim:
  - liczbę mieszkań oddanych do użytku w latach 2004-2014 na 1000 mieszkańców;
  - liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców;
  - saldo migracji na 1000 osób;
  - liczbę mieszkań na 1000 mieszkańców;
  - udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym;
  - dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca;
  - udział dochodów z podatków CIT i PIT w budżecie gminy;
  - gęstość zaludnienia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

2. zweryfikowano wyznaczone obszary przez cztery dodatkowe kryteria topologiczne oraz jedno kryterium dotyczące współpracy:
  - ciągłości – przez tę zasadę rozumiano ciągle przestrzennie obszary, będące obszarami funkcjonalnymi;
  - zwartości – przez tę zasadę rozumiano dążenie do jak najmniejszego rozczłonkowania obszaru oraz włączenia gminy w przypadku otoczenia innymi gminami spełniającymi przesłanki;
  - rozłączności – przez tę zasadę rozumiano brak uczestnictwa tych samych jednostek terytorialnych w tych samych typach obszarów funkcjonalnych – dotyczy to obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich;
  - bezpośredniego sąsiedztwa – przez tę zasadę rozumiano wszystkie gminy bezpośrednio sąsiadujące z rdzeniem obszaru, niezależnie od kryteriów statystycznych;
  - dotychczasowej współpracy międzygminnej.

3. przeanalizowano udział przyjeżdżających do pracy do rdzenia wojewódzkiego obszaru funkcjonalnego (za jednostki spełniające warunek uznano gminy, w których udział przyjeżdżających do pracy do ośrodka wojewódzkiego wynosi powyżej 15% liczby zatrudnionych w analizowanej gminie³).

---

³ Dojazdy do pracy, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa, 2014

Wyznaczony miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra spełnia poszczególne kryteria statystyczne oraz kryteria topologiczne, czyli zasadę bezpośredniego sąsiedztwa, ciągłości, zwartości i rozłączności. Spełnia również zasadę współpracy międzygminnej. Ponadto jednostki wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego spełniają kryterium (15%) przyjeżdżających do pracy do rdzenia obszaru. Gminy wchodzące w skład MOF OW Zielona Góra to: miasto Zielona Góra (w granicach administracyjnych obowiązujących od 1 stycznia 2015 r.), gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk, gmina miejsko-wiejska Sulechów, gmina wiejska Świdnica oraz gmina wiejska Zabór.

IV. Powiązania z unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi

Plan zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra stanowi integralną część Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego i jednocześnie stanowi narzędzie wspólnej polityki terytorialnej samorządów lokalnych. Przy planowaniu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra uwzględniono założenia dokumentów wyższego rzędu – unijnych, krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

Wspólnotowym dokumentem, mającym na celu osiągnięcie wzrostu oraz rozwój zatrudnienia, jest Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020, przyjęta przez Komisję Europejską w 2010 r. (Strategia Europa 2020). Strategia Europa 2020 wyznacza 5 wzajemnie powiązanych celów, które należy osiągnąć do 2020 r. Cele te dotyczą zatrudnienia (wzrost stopy zatrudnienia), innowacji (wspieranie działalności badawczo-rozwojowej), edukacji (zmniejszenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, zwiększenie odsetka osób z wykształceniem wyższym), włączenia społecznego (ograniczenie ubóstwa) oraz zmian klimatu (ograniczenie emisji CO₂, zwiększenie udziału energii odnawialnych, efektywności wykorzystania energii). Na ich podstawie każde z państw członkowskich wyznacza własne cele krajowe.

Unijne strategie i wyrażone w nich cele wymagają przełożenia na programy działania w poszczególnych krajach i regionach. Narzędziem realizacji polityki spójności w obszarze województwa lubuskiego w perspektywie finansowej UE na lata 2014–2020 jest przyjęty w 2015 r. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020. Na podstawie Umowy Partnerstwa⁴ (UP) Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020, pozyskiwane są środki unijne na realizację celów określonych w dokumentach strategicznych.

Plan zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra uwzględnia wytyczne z krajowych dokumentów określających politykę przestrzenną oraz dokumentów związanych z polityką rozwoju. Te dokumenty uwzględniają natomiast politykę unijną, mającą na celu koordynację działań na rzecz rozwoju.

Najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju jest **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. Celem strategicznym polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030 jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Dokumenty w zakresie polityki rozwoju określa ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a zasady realizacji programów w zakresie polityki spójności – ustawa z dnia 11 lipca 2014 r.

---

⁴ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r., Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020. Do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których jest prowadzona polityka rozwoju należą:

- długookresowa strategia rozwoju kraju – **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności** (DSRK), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej,
- średniookresowa strategia rozwoju kraju – **Strategia Rozwoju Kraju 2020** (ŚSRK) – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020,
- **9 zintegrowanych strategii**, służących realizacji założonych celów rozwojowych, w tym rozwojowi innowacyjności, transportu, kapitału ludzkiego i społecznego, systemu bezpieczeństwa narodowego,
- strategię ponadregionalną – **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020**,
- **Krajowa Polityka Miejska**,
- **Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020**.

Cele i kierunki wyznaczone w dokumentach strategicznych wyższego rzędu wymienionych powyżej uwzględniono przy opracowaniu **Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry**.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry⁵

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (Strategia ZIT MOF ZG) to instrument, za pomocą którego realizowane są cele strategiczne i operacyjne, dotyczące zintegrowanych działań na rzecz rozwoju obszarów miejskich.

Dokument ten został opracowany dla miasta Zielona Góra – rdzeń oraz gmin: Zielona Góra, Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica i Zabór.

W strategii ZIT MOF ZG za cel główny wyznaczono: Osiągnięcie wyższej jakości życia mieszkańców na obszarze funkcjonalnym Zielonej Góry poprzez poprawę spójności społeczno-gospodarczej tego obszaru. W ramach celu głównego wyznaczono cele szczegółowe, a w ramach tych celów – działania:

Cel 1. Wysoki poziom wewnętrznej integracji MOF i wsparcie powiązań interregionalnych.

Działania:

- Rozwijanie komunikacji przyjaznej środowisku;
- Poprawa powiązań MOF z siecią dróg krajowych i likwidacja wąskich gardeł w sieci komunikacyjnej;
- Rozwój usług elektronicznych w obszarze funkcjonalnym.

Cel 2. Zrównoważony rozwój i ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych.

Działania:

- Poprawa jakości i dostępności usług w dziedzinie kultury;
- Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych obszaru funkcjonalnego;
- Zagospodarowanie wód opadowych na terenie rdzenia MOF ZG;
- Zapewnienie zgodności gospodarki odpadowej i wodnościekowej z prawodawstwem UE;

---

⁵ Zielona Góra, 2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

- Rozwijanie proekologicznych systemów grzewczych w oparciu o produkcję ciepła wytwarzanego w kogeneracji;
- Podniesienie efektywności energetycznej obiektów i instalacji w gminach MOF ZG.

Cel 3. Poprawa społecznej spójności MOF ZG.

Działania:

- Dostosowanie infrastruktury do zmieniających się warunków demograficznych;
- Wsparcie rozwoju obszarów zdegradowanych;
- Infrastruktura edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku pracy;
- Wysoka jakość i dostępność edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
- Lepszy dostęp do wysokiej jakości kształcenia zawodowego;
- Zapobieganie wykluczeniu na terenach zdegradowanych i obszarach wiejskich.

Cel 4. Rozwój sektora MŚP i innowacyjność motorami wzrostu gospodarczego obszaru funkcjonalnego.

Działania:

- Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości;
- Rozwój innowacyjności motorem wzrostu MOF ZG.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry uwzględnia wytyczne wynikające z dokumentów wyższego rzędu. W tabeli poniżej zestawiono zakres spójności celów szczegółowych Strategii ZIT MOF ZG z celami i kierunkami wybranych, najbardziej istotnych z punktu widzenia Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra, dokumentów krajowych i regionalnych.

Tabela 1. Zakres spójności Strategii ZIT MOF ZG z wybranymi dokumentami strategicznymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych miejskiego obszaru funkcjonalnego Zielonej Góry, Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020, Krajowej Polityki Miejskiej, Strategii Rozwoju Kraju 2020, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

		Zakres spójności Strategii ZIT MOF ZG z wybranymi dokumentami strategicznymi			
		Wysoki poziom wewnętrznego integracji MOF i wsparcie powiązań interregionalnych	Zrównoważony rozwój i ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych	Poprawa społecznej spójności MOF	Rozwój sektora MŚP i innowacyjności motorami wzrostu gospodarczego obszaru funkcjonalnego
Strategia rozwoju województwa lubuskiego 2020	Cel 1 Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna.	X	X	X	X
	Cel 2 wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna.	X			
	Cel 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu.		X	X	
	Cel 4. Region efektywnie zarządzany.		X		
Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020	Cel 1. Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu.	X		X	
	Cel 2. Budowa oferty gospodarczej makroregionu.				X
	Cel 3. Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego.				X
Krajowa Polityka Miejska	Cel 1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na		X		

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

	obszarach metropolitalnych.				
	Cel 2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.		X		
	Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.	X		X	
	Cel 4. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.				X
	Cel 5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.	X			
Strategia Rozwoju Kraju 2020	obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka	X	X		
	obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna	X	X	X	X
	obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo	X	X	X	X
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.	X	X	X	X
	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.			X	
	Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.	X			
	Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.		X		

W zakresie dokumentów lokalnych, wszystkie gminy należące do MOF OW Zielona Góra posiadają strategię rozwoju:

- Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk 2011-2018⁶;
- Strategia Rozwoju Gminy Sulechów na lata 2012-2022⁷;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju gminy Świdnica k/Zielonej Góry na lata 2010-2020⁸;
- Plan rozwoju lokalnego gminy Zabór na kadencję Rady w latach 2010-2014⁹;
- Strategia Rozwoju Gminy Zielona Góra na lata 2015-2025¹⁰;

⁶ Załącznik do Uchwały Nr XXXII/281/10 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 23.06.2010 r.

⁷ Załącznik do Uchwały Nr 0007.177.2012 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 21 lutego 2012 r.

⁸ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXIII/193/13 Rady Gminy Świdnica z dnia 26 czerwca 2013 r.

⁹ Załącznik do Uchwały Rady Gminy Zabór Nr VI/30/2011 z dnia 20 czerwca 2011 r.

¹⁰ Projekt, Zielona Góra, 2014

- Strategia Rozwoju Zielonej Góry na lata 2012-2022¹¹.

Strategie rozwoju wszystkich gmin zakładają trwały zrównoważony rozwój z jednoczesnym podniesieniem poziomu życia mieszkańców. Przy tym we wszystkich strategiach położony jest nacisk na stworzenie atrakcyjnej oferty inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto miasto Zielona Góra za główny cel stawia sobie rozwój funkcji metropolitarnych, m.in. poprzez wzmocnienie Uniwersytetu Zielonogórskiego, wsparcie dla innowacyjności.

V. Uwarunkowania zewnętrzne

1. Położenie MOF OW Zielona Góra na tle kraju i względem korytarzy transportowych

Zielona Góra zlokalizowana jest w zachodniej części Polski, w południowej części województwa lubuskiego. Zielona Góra należy do miast średniej wielkości, liczy 138 711 mieszkańców i pod względem liczby ludności zajmuje 26 pozycję w kraju¹². Będąc jednym z dwóch ośrodków wojewódzkich w Lubuskiem, tworzy, wraz z sąsiednimi gminami, obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – MOF OW Zielona Góra.

Obszar MOF OW Zielona Góra położony jest ok. 35 km na wschód od granicy z Republiką Federalną Niemiec. Najbliżej położone przejścia graniczne to: Gubin – Guben (kolejowe i drogowe), Żytowań – Coschen (drogowe) i Gubinek – Guben (drogowe).

W stosunku do granic z sąsiednimi województwami, MOF OW Zielona Góra oddalony jest o ok. 9 km na zachód od województwa wielkopolskiego, ok. 21 km na północ od województwa dolnośląskiego oraz ok. 68 km na południe od województwa zachodniopomorskiego.

Obszar MOF OW Zielona Góra znajduje się na szlaku korytarza transportowego transeuropejskiej sieci TEN-T: Bałtyk – Adriatyk, którego część stanowi droga ekspresowa S3 oraz droga krajowa nr 3. Korytarz ten prowadzi ze Świnoujścia, przez Szczecin do Wrocławia i dalej do Katowic. Drugim korytarzem jest postulowany Środkoeuropejski Korytarz Transportowy (Central European Transport Corridor, CETC), który łączy wybrzeże Morza Bałtyckiego w szwedzkim regionie Skania z Morzem Adriatyckim w Chorwacji, a jego elementami są droga ekspresowa S3, linia kolejowa nr 273 oraz rzeka Odra. Na osi wschód-zachód, MOF OW Zielona Góra przecina droga krajowa nr 32, biegnąca z Poznania do granicy polsko-niemieckiej w Gubinie i dalej do Berlina. Około 51 km na północ od granic MOF OW Zielona Góra, pomiędzy Zieloną Górą a Gorzowem Wlkp., trasa S3 przecina autostradę A2, która stanowi korytarz transportowy transeuropejskiej sieci TEN-T: Morze Północne – Bałtyk. Połączenie to zapewnia skomunikowanie obszaru funkcjonalnego na wschód z Poznaniem i dalej Warszawą, na zachód z Frankfurt nad Odrą i dalej Berlinem.

Ponadto MOF OW Zielona Góra ma dobrze rozwiniętą sieć kolejową, którą stanowi pięć czynnych linii o znaczeniu państwowym i regionalnym – nr 273, 358, 370, 379 (fragment), 436. Najważniejszą z nich jest linia kolejowa nr 273, C-E 59, która łączy Wrocław ze Szczecinem przez Głogów, Zieloną Górę i Rzepin. Linia nr 273 została zakwalifikowana do linii o znaczeniu państwowym i europejskich głównych linii kolejowych transportu kombinowanego (AGTC), zaliczana jest do sieci kompleksowej Europejskich Korytarzy Transportowych TEN-T.

Przez teren MOF OW Zielona Góra przepływa rzeka Odra, która stanowi projektowaną międzynarodową drogę wodną E30 (Bałtyk – Dunaj).

---

¹¹ Załącznik do Uchwały nr XXXI.241.2012 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 24 kwietnia 2012 r.

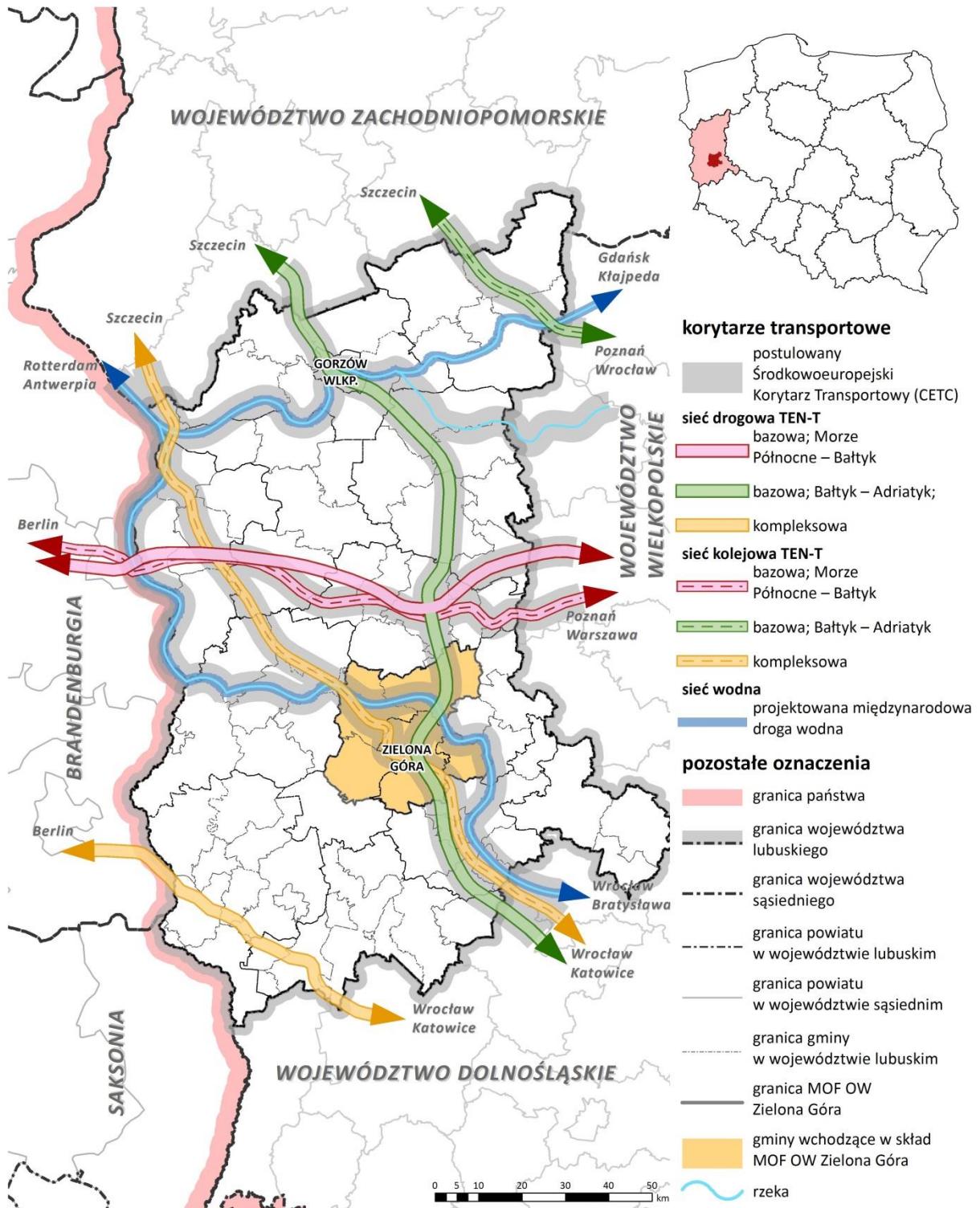
¹² Dane GUS, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

W zakresie połączeń lotniczych 3 km od granicy MOF OW Zielona Góra, w gminie Babimost, zlokalizowane jest certyfikowane regionalne cywilne lotnisko użytku publicznego Zielona Góra/Babimost. Aktualnie odbywają się na nim loty krajowe relacji Zielona Góra – Warszawa oraz loty prywatne.

Schemat 1. Położenie MOF OW Zielona Góra względem korytarzy transportowych

Źródło: opracowanie własne

2. Powiązania regionalne i ponadregionalne MOF OW Zielona Góra

Powiązania regionalne i ponadregionalne tworzone są poprzez połączenia komunikacyjne, połączenia infrastrukturalne, społeczne i gospodarcze oraz połączenia przyrodnicze, kulturowe i turystyczne.

Powiązania ponadregionalne

Miasto Zielona Góra jest jednym z krajowych ośrodków wzrostu, mającym potencjał do kreowania i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych w Polsce Zachodniej. Powiązania ponadregionalne mogą opierać się na współpracy z województwami ościennymi, w tym z Brandenburgią (Niemcy). Najsilniejsze w skali regionu główne ośrodki miejskie znajdują się poza granicami województwa lubuskiego i są to: Szczecin, Poznań, Wrocław i Berlin. Odległości w linii prostej pomiędzy tymi miastami a obszarem funkcjonalnym kształtują się następująco:

- Zielona Góra – Wrocław (woj. dolnośląskie) – 140 km;
- Zielona Góra – Szczecin (woj. zachodniopomorskie) – 170 km;
- Zielona Góra – Poznań (woj. wielkopolskie) – 110 km;
- Zielona Góra – Berlin (Niemcy, Brandenburgia) – 160 km.

W miastach tych znajduje zatrudnienie część mieszkańców MOF OW Zielona Góra. Mieszkańcy tego obszaru wyjeżdżają do pracy również do Warszawy i do Łodzi¹³.

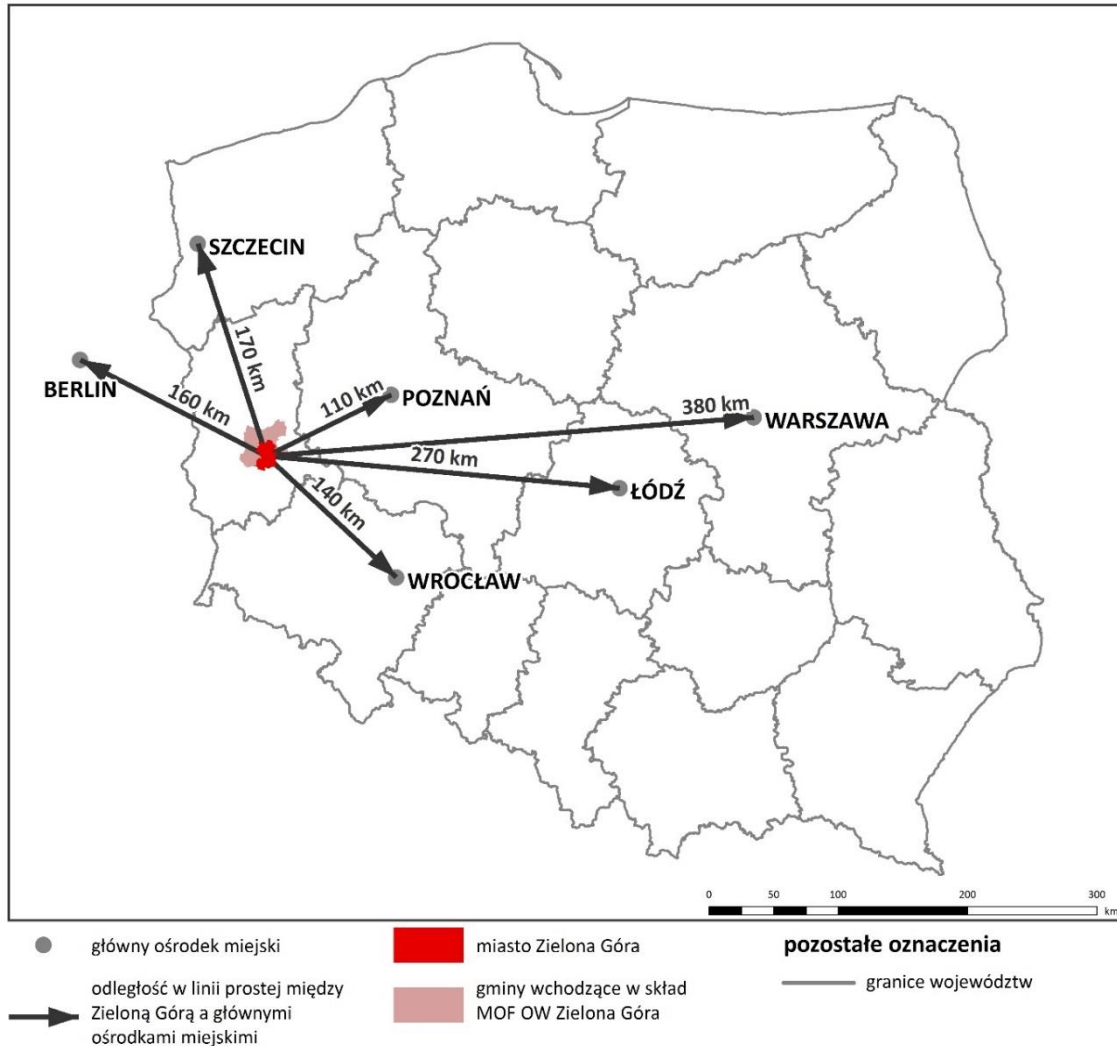
---

¹³ Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Warszawa, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 2. Położenie MOF OW Zielona Góra względem dużych ośrodków miejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych oprogramowania ArcGIS

Komunikacyjne powiązania ponadregionalne obejmują drogi krajowe, kolejowe, szlaki transportowe (sieci TEN-T), transport lotniczy (Port Lotniczy Zielona Góra/Babimost) oraz drogi wodne (droga wodna E30). Powiązania drogowe stanowią:

- DK27 (Przewóz /granica z Niemcami/ – Zielona Góra);
- DK32 (Gubin /granica z Niemcami/ – Stęszewo);
- S3 (Świnoujście – Lubawka).

Powiązania kolejowe:

- Linia towarowa:
  - Nr 393 (odcinek Cigacice Port – Cigacice), niezelektryfikowana;
- Linie pasażerskie i towarowe:
  - Nr 358 (odcinek Zbąszynek – Czerwieńsk), zelektryfikowana;
  - Nr 370 (Zielona Góra – Żary), niezelektryfikowana;
  - Nr 273, CE-59 (Wrocław Główny – Szczecin Główny), zelektryfikowana.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wśród ponadregionalnych powiązań infrastrukturalnych należy wskazać:

linie elektroenergetyczne:

- 220 kV Żukowice – Leśniów;
- 220 kV Mikułowa – Leśniów;
- 220 kV Leśniów – Gorzów Wlkp.;

stacje elektroenergetyczne:

- SE Zielona Góra;

gazociągi wysokiego ciśnienia:

- Rybocice – Cybinka – Osiecznica (Krosno Odrzańskie) – Czerwieńsk – Sulechów – Świdnica – Nowogród Bobrzański.

W zakresie powiązań przyrodniczych obszar MOF OW Zielona Góra zlokalizowany jest na Niżu Środkowoeuropejskim, w granicach Pojezierza Południowobałtyckiego, jedynie południowa część gmin Zielona Góra oraz Świdnica znajduje się w granicach Nizin Środkowopolskich. Północna część gminy Sulechów położona jest w granicach Pojezierza Lubuskiego/Brandenbursko-Lubuskiego (mezoregion Bruzda Zbąszyńska oraz mezoregion Pojezierze Łagowskie). Gminy, przez które przebiega dolina Odry, położone są w granicach Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej (mezoregion Dolina Środkowej Odry oraz mezoregion Kotlina Kargowska). Miasto Zielona Góra oraz gminy Świdnica i Czerwieńsk znajdują się w granicach Wzniesień Zielonogórskich (mezoregion Wysoczyzna Czerwieńska, Wał Zielonogórski). Południowa część MOF OW Zielona Góra zlokalizowana jest w granicach Obniżen Milecko-Głogowskich (mezoregion Obniżenie Nowosolskie).

Obszar MOF OW Zielona Góra objęty jest w dużej mierze zasięgiem korytarzy ekologicznych Państwowej Akademii Nauk, który pokrywa się głównie z przebiegiem terenów leśnych i dolin rzecznych (m.in. Odry), omijając zwarte tereny zabudowane. W granicach MOF OW Zielona Góra wskazuje się następujące obszary:

- Puszcza Lubuska (GKZ-1) – obszar węzłowy;
- Dolina środkowej Odry (GKZ-19) – korytarz;
- Lasy Wielkopolskie- Bory Zielonogórskie (KPdC-21D) – korytarz;
- Dolina Odry Środkowej (KPdC-19E) – korytarz;
- Bory Zielonogórskie wschodnie (KZ-2B) – obszar węzłowy.

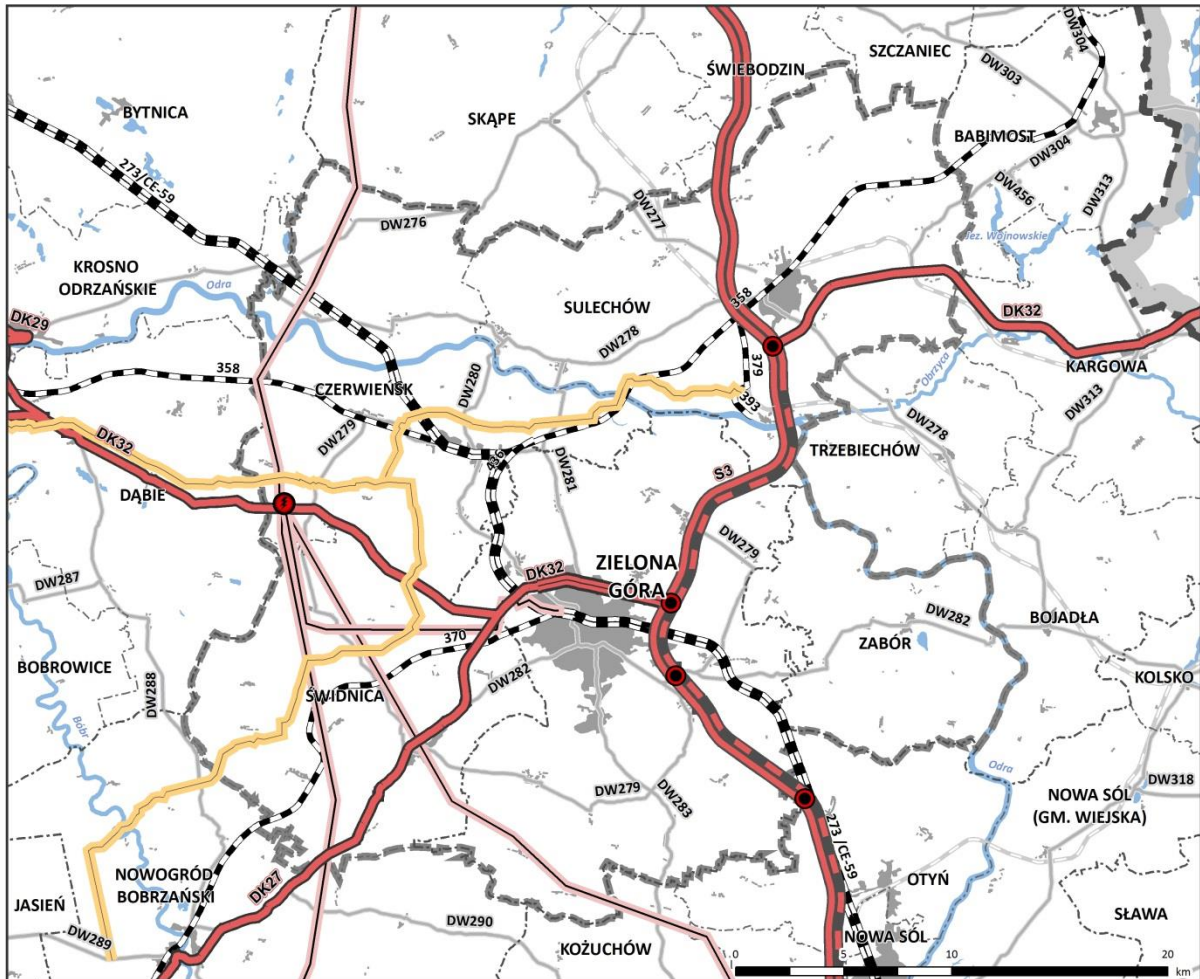
Dodatkowo przez obszar MOF OW Zielona Góra przechodzi ichtiologiczny korytarz ekologiczny: Odra – główny szlak migracji ichtiofauny. Sieć korytarzy ekologicznych przedstawiono na schemacie nr 20 (w rozdziale nr 2.1.10. Formy ochrony przyrody, korytarze ekologiczne).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 3. Powiązania ponadregionalne w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej

Źródło: opracowanie własne, stan na październik 2016 r.

sieć drogowa

- droga ekspresowa
- droga ekspresowa w budowie/przebudowie
- droga krajowa dwupasmowa
- droga krajowa jednopasmowa
- węzeł drogowy

sieć linii kolejowych

- czynna linia kolejowa dwutorowa
- czynna linia kolejowa jednotorowa

sieć elektroenergetyczna

- stacja elektroenergetyczna 220 kV/110 kV
- linia elektroenergetyczna 220 kV

sieć gazowa

- gazociąg Rybocice–Cigacice/Nowogród Bobrzański

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga wojewódzka
- nieczynna linia kolejowa

Powiązania regionalne

Teren obszaru funkcjonalnego obejmuje łącznie powierzchnię 962 km² (GUS 2014), co stanowi niecałe 7% powierzchni województwa lubuskiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra, oprócz miasta na prawach powiatu Zielonej Góry, wchodzi w skład powiatu zielonogórskiego. Od północy MOF OW Zielona Góra graniczy z powiatem świebodzińskim (z gminami Skape, Świebodzin, Szczaniec), od wschodu z gminami powiatu zielonogórskiego (Babimost, Kargowa, Trzebiechów, Bojadła), od południa z powiatem nowosolskim (z gminami Otyń, Kożuchów) oraz z gminą Nowogród Bobrzański z powiatu zielonogórskiego, od zachodu z gminami powiatu krośnieńskiego – Dąbie, Krosno Odrzańskie, Bytnica.

Największą gminą wchodzącą w skład MOF OW Zielona Góra jest Zielona Góra (29% powierzchni obszaru, 277 km²), następnie w kolejności pod względem powierzchni: Sulechów (25%, 237 km²), Czerwieńsk (20%, 195 km²), Świdnica (16%, 160 km²) i najmniejsza powierzchniowo gmina Zabór (10%, 93 km²)¹⁴.

Znaczenie MOF OW Zielona Góra w regionie wynika głównie z oddziaływania samego miasta Zielona Góra, jako głównego ośrodka miejskiego w południowej części województwa lubuskiego. Zielona Góra odgrywa w regionie istotną rolę zarówno w rozwoju gospodarczym jak i naukowym, stanowi główny rynek pracy w obszarze. Na terenie MOF OW Zielona Góra znajduje się Uniwersytet Zielonogórski, przy którym działa Park Naukowo-Technologiczny. Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są również tereny należące do Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Zielona Góra, Sulechów, Czerwieńsk). W Sulechowie znajduje się m.in. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. W obszarze MOF OW Zielona Góra, poza miastem, które stanowi rdzeń obszaru funkcjonalnego, znaczące tereny inwestycyjne z zakresu usług, produkcji czy przemysłu, posiada gmina Sulechów. Ważniejsze ośrodki miejskie w najbliższym otoczeniu MOF OW Zielona Góra stanowią m.in. miasta: Nowa Sól i Świebodzin. Ponadto Zielona Góra tworzy wraz z Nową Solą i Sulechowem tzw. Lubuskie Trójmiasto.

W zakresie powiązań komunikacyjnych na poziomie regionalnym, należy wskazać drogi wojewódzkie:

- DW276 (Krosno Odrzańskie – Świebodzin);
- DW277 (Skape – Sulechów);
- DW278 (Szlarka Radnicka – Wschowo);
- DW279 (Wysokie – Zawada);
- DW280 (Zielona Góra – Brody);
- DW281 (Zielona Góra – Pomorsko nad Odrą);
- DW282 (Zielona Góra – Bojadła);
- DW283 (Zielona Góra – Rejów);
- DW304 (Okunin – Kosieczyn).

Powiązania infrastrukturalne obejmują wychodzące poza MOF OW Zielona Góra:

linie elektroenergetyczne:

- 110 kV Leśniów – Budziechów;
- 110 kV Leśniów – Krosno;
- 110 kV Leśniów – Bytnica;
- 110 kV Leśniów – Świebodzin Sobieskiego;
- 110 kV Leśniów – Przylep;
- 110 kV Leśniów – Nowogród Bobrzański;
- 110 kV Sulechów – Babimost;

---

¹⁴ Dane BDL GUS, 2014

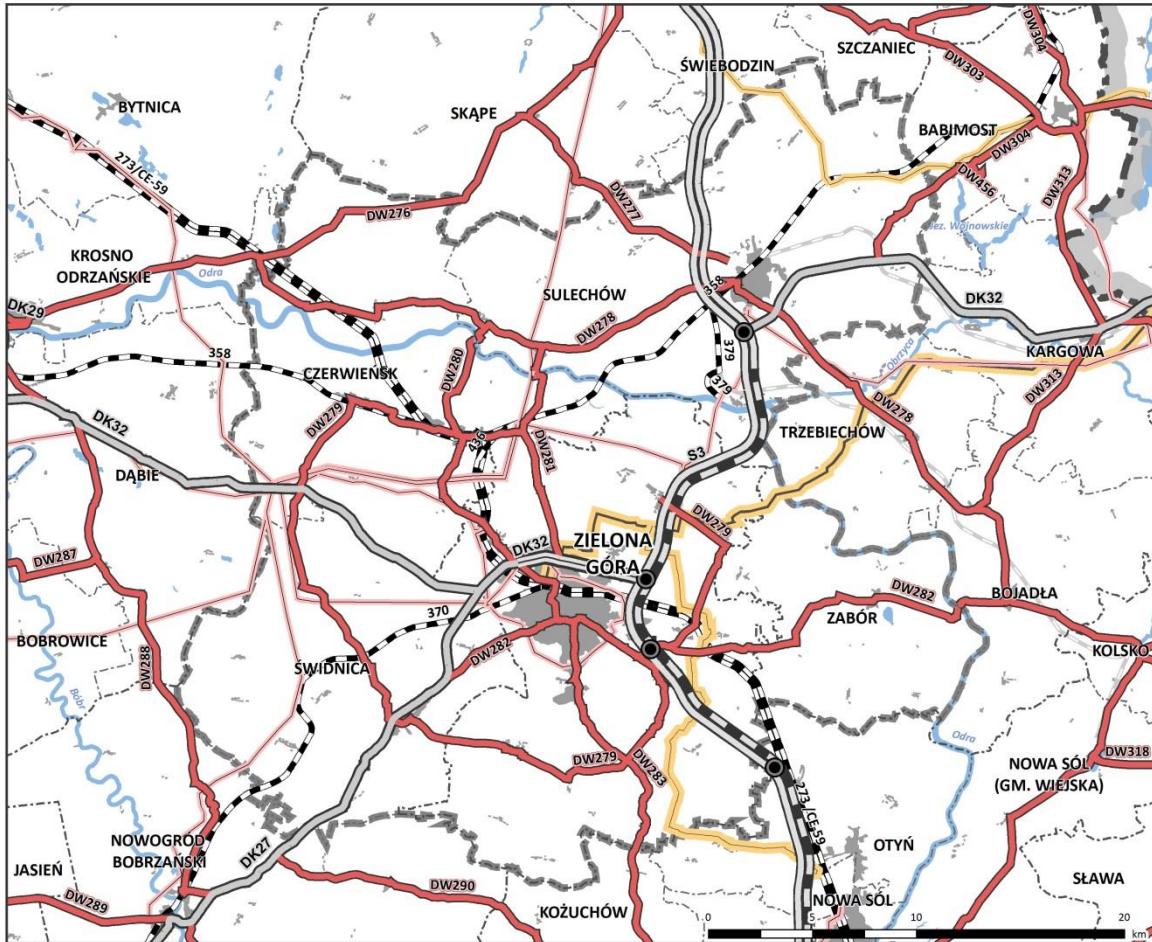
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

gazociągi wysokiego ciśnienia:

- DN 300 KGZ Kościan – Brońsko – EC Zielona Góra;
- DN 250 w. Zakęcie – Zielona Góra;
- DN 150 Nowe Tłoki – Sulechów;
- DN 150 odg. Świebodzin – odg. Skape.

Schemat 4. Powiązania regionalne w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej

Źródło: opracowanie własne

sieć drogowa

- droga ekspresowa
- droga ekspresowa w budowie/przebudowie
- droga krajowa dwupasmowa
- droga krajowa jednopasmowa
- droga wojewódzka
- węzeł drogowy

sieć linii kolejowych

- czynna linia kolejowa dwutorowa
- czynna linia kolejowa jednotorowa

sieć elektroenergetyczna

- linia elektroenergetyczna 110 kV

sieć gazowa

- gazociąg koplaniany, DN 300
- gazociąg wysokiego ciśnienia, DN 250
- gazociąg wysokiego ciśnienia, DN 150

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga wojewódzka
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

W zakresie powiązań przyrodniczych, w regionie występują następujące formy ochrony przyrody¹⁵:

- rezerваты przyrody: Radowice (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Sulechów, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Trzebiechów),
- parki krajobrazowe: Gryżyński Park Krajobrazowy (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Czerwieńsk, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Skąpe, Bytnica, Krosno Odrzańskie),
- otulina parku krajobrazowego: Otulina Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Czerwieńsk, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Skąpe, Bytnica, Krosno Odrzańskie),
- obszary chronionego krajobrazu:
  - Rynna Paklicy i Ołoboku (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Czerwieńsk, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Skąpe, Świebodzin, Lubrza, Łagów, Międzyrzecz),
  - Rynny Obrzycko- Obrzańskie (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Sulechów, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Trzebiechów, Kargowa, Babimost, Kolsko, Nowa Sól, Bojadła, Zbąszynek, Szczaniec, Trzciel, Świebodzin, Międzyrzecz),
  - Krośnieńska Dolina Odry (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Zielona Góra, Czerwieńsk, Sulechów, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Krosno Odrzańskie, Dąbie),
  - Nowosolska Dolina Odry (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Zielona Góra, Zabór, Sulechów, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Trzebiechów, Bojadła, Otyń, Nowa Sól, Siedlisko, Bytom Odrzański),
  - Dolina Śląskiej Ochli (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Świdnica, Zielona Góra, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Kozuchów, Otyń, Nowogród Bobrzański),
- obszary Natura 2000:
  - Dolina Środkowej Odry PLB080004 (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Sulechów, Zielona Góra, Czerwieńsk, Zabór, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Dąbie, Krosno Odrzańskie, Maszewo, Gubin, Cybinka, Słubice, Trzebiechów, Bojadła, Otyń, Nowa Sól, Siedlisko, Bytom Odrzański, Żukowice),
  - Krośnieńska Dolina Odry PLH080028 (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Sulechów, Zielona Góra, Czerwieńsk, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Dąbie, Krosno Odrzańskie, Maszewo, Gubin, Cybinka),
  - Kargowskie Zakola Odry PLH080012 (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Sulechów, Zielona Góra, Zabór, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Trzebiechów, Bojadła),
  - Rynna Gryżyny PLH080067 (gminy w granicach MOF OW Zielona Góra: Czerwieńsk, gminy poza MOF OW Zielona Góra: Krosno Odrzańskie, Bytnica).

W granicach MOF OW Zielona Góra znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- nr 150 – Pradolina Warszawa Berlin – w granicach MOF OW Zielona Góra zbiornik zlokalizowany jest w Dolinie Odry, poza granicami zbiornik rozciąga się ok. 160 km w kierunku wschodnim,
- nr 148 – Sandr rzeki Pliszka – w granicach MOF OW Zielona Góra zbiornik zlokalizowany jest w północnej części gminy Czerwieńsk, poza granicami zbiornik rozciąga się ok. 30 km w kierunku północno-zachodnim,
- nr 301 – Pradolina Zasięki – Nowa Sól – w granicach MOF OW Zielona Góra zbiornik zlokalizowany jest w południowej części gminy Świdnica i Zielona Góra, swoim zasięgiem obejmuje fragmenty gmin, które sąsiadują z MOF OW Zielona Góra od strony południowej,

---

¹⁵ Centralny rejestr form ochrony przyrody (CRFOP), grudzień 2015 r.

UWARUNKOWANIA

- nr 302 – Pradolina Barycz – Głogów – w granicach MOF OW Zielona Góra zbiornik zlokalizowany jest we wschodniej części gminy Zabór, poza granicami zbiornik rozciąga się ok. 45 km w kierunku południowo-wschodnim.

Na jakość walorów turystycznych i kulturowych o znaczeniu regionalnym składają się m.in.:

- zwarte obszary leśne,
- pasmo Odry, jako strefa rozwoju turystyki regionalnej, krajowej i międzynarodowej,
- Lubuski Szlak Wina i Miodu,
- szlak gotyckich kościołów farnych – szlak dzieli się na część południową i północną: część południowa obejmuje kościoły na trasie Zielona Góra – Gubin – Żary – Żagań – Szprotawa – Kożuchów – Nowe Miasteczko; odcinek północny prowadzi z Sulechowa do Świebodzina, Ośna Lubuskiego, Międzyrzecza, Skwierzyny, Gorzowa Wlkp., Strzelec Krajeńskich i Dobiegniewa,
- szlak zabytkowych kościołów drewnianych – szlak prowadzi z Trzebuli (gm. Dąbie), gdzie jest kościół na planie ośmioboku z 1670 r., do Klępska (XIV-XVI w., gm. Sulechów), Kosieczyna (2 poł. XIV w., gm. Zbąszynek), Chlastawy (1637 r., dzwonnica 1690 r., gm. Zbąszynek), Boryszyna (1648 r., gm. Lubrza), Nowej Wioski (1670 r., gm. Lubrza) i Kalska (1693 r., gm. Międzyrzecz),
- szlak architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów – na szlaku znajdują się zabytki Żagania – pałac (wnętrza, mosty, oranżeria) park, budynki urzędu miejskiego (pierwotnie siedziba wdowia Doroty Biron) i sądu rejonowego (pierwotnie książęcy Urząd Ziemski), kościół św. Krzyża, budynek dawnego szpitala, wieża kościoła poewangelickiego, pałac w Zatoniu (gm. Zielona Góra) oraz pałac w Klenicy (gm. Bojadła),
- szlak zabytkowych organów – szlak łączy miejscowości, w których istnieją zabytkowe organy i odbywają się cykliczne koncerty: Iłowa Żagańska, Żagań, Żary, Lubsko, Zielona Góra, Gościkowo, Międzyrzecz, Drezdenko.,
- Międzyrzecki Rejon Umocniony.

VI. Uwarunkowania wewnętrzne

1. Terytorium, ludność i osadnictwo

1.1 Demografia

W skład MOF OW Zielona Góra wchodzi miasto na prawach powiatu Zielona Góra, dwie gminy miejsko-wiejskie: Czerwieńsk i Sulechów oraz dwie gminy wiejskie: Zabór i Świdnica. Dominująca rola Zielonej Góry w strukturze całego obszaru funkcjonalnego znajduje swoje odzwierciedlenie we wskaźnikach opisujących sytuację demograficzną, panującą w tej części regionu. Jako ośrodek o znaczeniu regionalnym oraz krajowym, Zielona Góra koncentruje potencjał gospodarczy oraz społeczny, będący ważnym czynnikiem możliwości rozwojowych regionu.

Liczba ludności i gęstość zaludnienia

MOF OW Zielona Góra zajmuje powierzchnię 962 km², którą wg danych na 2014 r. zamieszkiwało 185 479 osób. Liczba ludności obszaru funkcjonalnego stanowi ok. 18% ogólnej liczby ludności całego województwa lubuskiego. Zielona Góra, po połączeniu miasta na prawach powiatu i dawnej gminy wiejskiej¹⁶, stała się największym miastem w regionie, zarówno w ujęciu powierzchniowym jak i ludnościowym. Nowo

---

¹⁶ Z dniem 01.01.2015 r. miasto na prawach powiatu Zielona Góra zostało połączone z gminą wiejską Zielona Góra na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

przyłączony obszar funkcjonuje obecnie jako dzielnica Nowe Miasto, pełniąc rolę jednostki pomocniczej Zielonej Góry¹⁷. W 2014 r. obszar miasta Zielona Góra w starych granicach administracyjnych charakteryzował się gęstością zaludnienia na poziomie 2050 osób/km², obszar dawnej gminy wiejskiej zamieszkiwało ok. 89 osób/km². Pozostałe gminy wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego cechują się zróżnicowaną gęstością zaludnienia, oscylującą w granicach od 40 (Świdnica) do 112 osób/km² (Sulechów). W odniesieniu do 2004 roku na terenie MOF OW Zielona Góra zanotowano wzrost liczby mieszkańców o ok. 3,5%. Przyrost ludności w okresie ostatnich 10 lat zarejestrowano we wszystkich gminach znajdujących się w granicach obszaru funkcjonalnego. Największy wzrost dotyczył obszaru dawnej gminy wiejskiej Zielona Góra (ok. 24%), gminy Zabór (ok. 18%) oraz gminy Świdnica (ok. 14%).

Tabela 2. Liczba ludności w latach 2004 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2004-2014

Jednostka	Powierzchnia [km ²]	L. ludności w 2004 r.	L. ludności w 2014 r.	Relacja 2004 r. = 100%	Relacja woj. lubuskie = 100%
m. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	58	118 516	118 920	100,3%	11,7%
m. Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	219	15 834	19 592	123,7%	1,9%
Czerwieńsk	195	9 469	10 002	105,6%	1,0%
Sulechów	237	26 324	26 495	100,6%	2,6%
Świdnica	160	5 657	6 443	113,9%	0,6%
Zabór	93	3 418	4 027	117,8%	0,4%
MOF OW Zielona Góra	962	179 218	185 479	103,5%	18,2%
woj. lubuskie	13 988	1 009 168	1 020 307	101,1%	100%

Przyrost naturalny i saldo migracji

Przyrost naturalny na terenie całego MOF OW Zielona Góra utrzymuje się na dodatnim poziomie. W 2014 r. wyniósł on nieco ponad 1 na 1000 mieszkańców. Również w poszczególnych gminach wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego zarejestrowano przewagę liczby urodzeń nad liczbą zgonów. Wysokim przyrostem naturalnym charakteryzuje się gmina Zabór oraz obszar dawnej gminy wiejskiej Zielona Góra, gdzie wskaźnik ten przekracza wartość 3‰. W obrębie rdzenia obszaru funkcjonalnego na przestrzeni ostatnich 10 lat wartość tego wskaźnika utrzymywała się na stosunkowo stabilnym, dodatnim poziomie. Dynamika demograficzna regionu znacząco przewyższa średnią wojewódzką, co jest pozytywnym aspektem w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego tego obszaru¹⁸.

Tabela 3. Przyrost naturalny ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2004-2014

Jednostka	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	1,0	0,5	0,3	1,4	0,6	0,9	0,4	0,9	-0,1	0,4	0,3
m. Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	3,2	2,1	2,3	3,1	3,0	5,8	5,7	5,2	3,9	2,0	3,6
Czerwieńsk	1,5	1,6	5,4	1,2	2,1	3,8	3,3	1,9	-0,3	1,2	1,8
Sulechów	0,7	1,6	0,5	3,1	3,2	3,9	1,6	-0,4	2,1	0,3	1,8
Świdnica	1,6	-1,2	3,3	2,5	2,0	3,5	1,8	-3,4	3,5	-0,9	2,3
Zabór	1,2	1,1	1,1	0,8	1,9	4,3	2,6	2,3	-3,0	0,5	4,0
MOF OW Zielona Góra	1,2	0,8	0,9	1,8	1,4	2,1	1,4	1,1	0,7	0,6	1,1
woj. lubuskie	0,9	0,8	1,1	1,3	1,8	1,7	1,4	0,8	0,7	-0,3	0,2

¹⁷ Uchwała Nr I.1.2015 pełniącego funkcję Rady Miasta Zielona Góra z dnia 2 stycznia 2015 r. w sprawie utworzenia jednostki pomocniczej Miasta Zielona Góra

¹⁸ Churski P., Perdał R., Czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie regionalnym Unii Europejskiej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wartość salda migracji na terenie MOF OW Zielona Góra od lat utrzymuje się na dodatnim poziomie. W 2014 r. zarejestrowano wyraźny wzrost liczby osób przyjeżdżających do miejskiej części Zielonej Góry, przy jednoczesnym odpływie ludności z dawnej gminy wiejskiej. W poprzednich latach saldo migracji na terenie obecnej Dzielnicy Nowe Miasto było dodatnie i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przekraczało wartość 10%. Korzystny bilans migracji zaobserwowano w gminach Świdnica oraz Zabór. Ujemny bilans ruchów migracyjnych dotyczy z kolei gminy Sulechów, gdzie w 2014 r. zanotowano odpływ ludności na poziomie -3,9%. Główny kierunek migracji wskazuje na osiedlanie się ludności miejskiej na terenach wiejskich, co jest charakterystyczne dla procesu suburbanizacji¹⁹. Dane na 2014 r. dla rdzenia MOF OW Zielona Góra obrazują jednak odstępstwo od tej tendencji.

Tabela 4. Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2004-2014

Jednostka	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	-2,2	-0,6	-0,5	-2,8	-0,7	0,2	1,2	1,2	-0,3	0,7	4,4
m. Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	20,1	14,5	15,6	17,0	20,5	20,1	16,3	14,2	17,2	12,9	-0,1
Czerwieńsk	5,9	1,1	0,3	-0,5	5,6	2,3	-1,1	-2,1	5,3	3,4	2,2
Sulechów	0,6	-0,6	-1,0	-2,4	0,0	-0,5	-1,9	-2,5	-3,0	-2,0	-3,9
Świdnica	22,3	15,4	12,2	27,9	15,5	20,0	8,6	8,7	14,6	7,6	11,0
Zabór	9,9	13,6	15,4	23,1	3,6	19,4	12,1	15,2	19,5	20,3	8,2
MOF OW Zielona Góra	1,6	1,6	1,7	0,7	2,3	3,2	2,6	2,3	2,4	2,4	2,9
woj. lubuskie	-0,4	-0,6	-1,6	-1,2	-0,7	-0,5	-0,5	-0,8	-0,6	-1,3	-1,3

Istotne znaczenie dla kształtowania potencjału ludnościowego ośrodka centralnego, jak i całego obszaru funkcjonalnego, mają migracje wahadłowe związane z codziennym podróżowaniem do miejsca pracy. Na podstawie strumieni przyjeżdżających do Zielonej Góry w celach zarobkowych można stwierdzić, że miasto stanowi atrakcyjny rynek pracy nie tylko w skali regionu, ale także w skali całego województwa lubuskiego. W obrębie MOF OW Zielona Góra w 2011 r. najwięcej osób do pracy w rdzeniu dojeżdżało z dawnego obszaru gminy wiejskiej Zielona Góra (2427 osób), miasta Sulechów (800 osób), gminy Świdnica (736 osób) oraz wiejskiej części gminy Czerwieńsk (631 osób). Odnotowano dużą liczbę przyjeżdżających z miasta Nowa Sól (948 osób) oraz z Gorzowa Wlkp. (420 osób). Wg danych na 2011 r. łączna liczba pracowników przemieszczających się z miejsca zamieszkania do miejsca pracy w miejskiej części Zielonej Góry wynosiła 17 341, z czego 5779 osób to mieszkańcy gmin w obrębie obszaru funkcjonalnego²⁰.

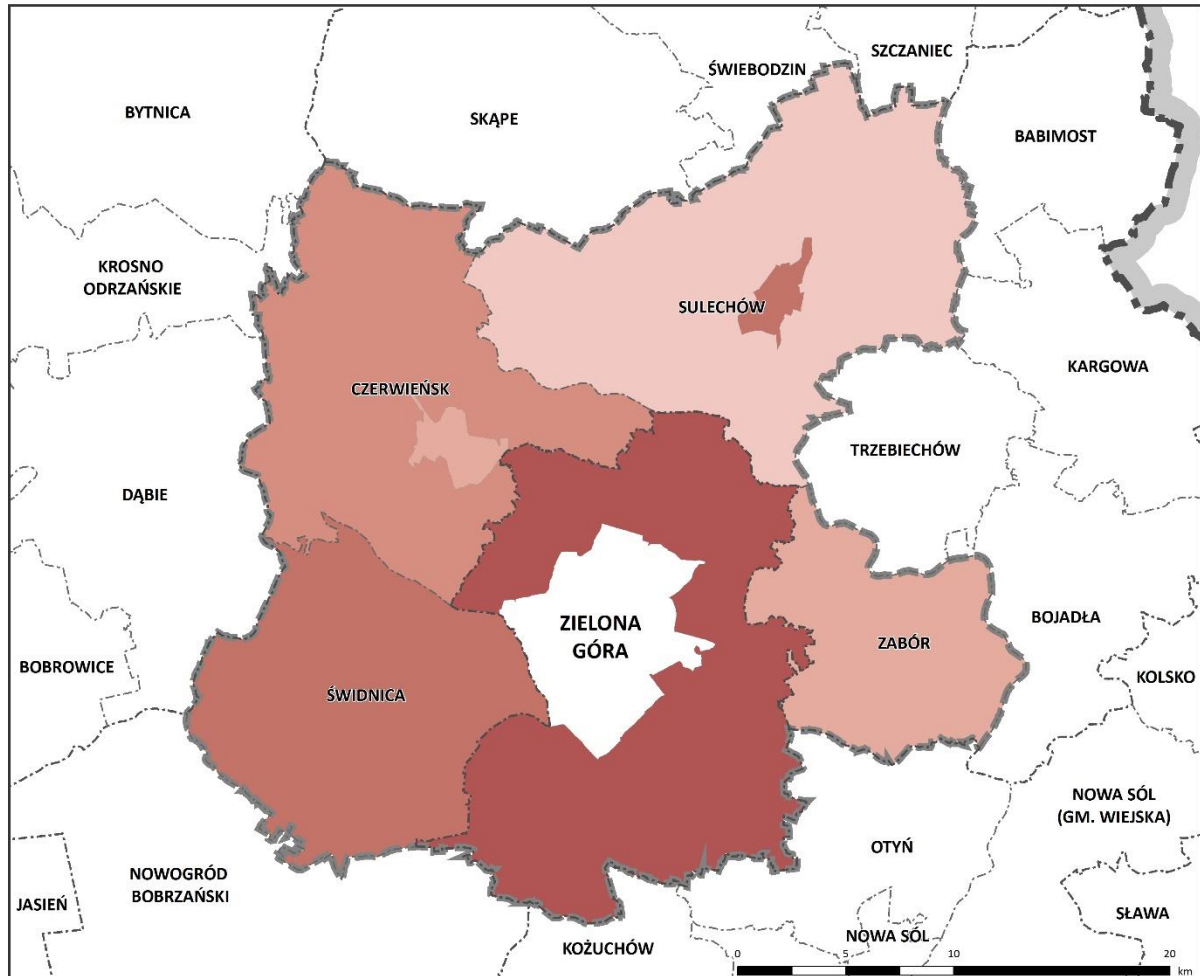
¹⁹ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry, 2015

²⁰ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – Dojazdy do pracy, 2014

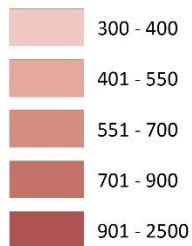
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 5. Dojazdy do pracy do miasta Zielona Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, 2011

liczba osób dojeżdżających do pracy do Zielonej Góry

pozostałe oznaczenia

Struktura ludności według wieku i płci

Ludność MOF OW Zielona Góra należy zaliczyć do społeczeństw starzejących się. Analiza struktury wiekowej mieszkańców w ostatniej dekadzie wykazuje, że we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego nastąpił wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie zmniejszył się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – jedynie na terenie dawnej gminy wiejskiej Zielona Góra zanotowano tendencję zwykłą. W następstwie zmian struktury wiekowej społeczeństwa rośnie wskaźnik obciążenia demograficznego. W 2014 r. wartość tego wskaźnika dla całego obszaru funkcjonalnego oscylowała na poziomie 58. Oznacza to, że na każde

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 58 osób w wieku nieprodukcyjnym. Najbardziej korzystną strukturą ludności pod względem wieku charakteryzuje się gmina Zabór.

Cechą wspólną dla gmin MOF OW Zielona Góra jest przekrój ludności wg płci. W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym widoczna jest przewaga mężczyzn, jednak wśród osób w wieku poprodukcyjnym liczba kobiet ponad dwukrotnie przewyższa liczbę mężczyzn. Znajduje to odzwierciedlenie we wskaźniku feminizacji. Najwyższy stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn zarejestrowano na terenie miejskiej części Zielonej Góry, gdzie w 2014 r. na 100 mężczyzn przypadało 112 kobiet. W obrębie całego obszaru funkcjonalnego wskaźnik ten wynosi ok. 109.

Tabela 5. Struktura ludności według wieku i płci w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Jednostka	Płeć	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	Ludność w wieku produkcyjnym (%)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)
m. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	M	18,1	68,1	13,8
	K	15,6	56,6	27,8
m. Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	M	20,5	70,4	9,1
	K	19,7	62,4	17,9
Czerwieńsk	M	19,9	70,8	9,3
	K	19,1	59,3	21,6
Sulechów	M	18,5	70,8	10,7
	K	16,4	60,0	23,5
Świdnica	M	19,6	71,3	9,1
	K	18,2	61,1	20,7
Zabór	M	20,5	71,3	8,2
	K	19,9	61,8	18,3
MOF OW Zielona Góra	M	18,6	69,1	12,3
	K	16,5	58,1	25,4
woj. lubuskie	M	19,2	69,6	11,2
	K	17,4	58,2	24,4

1.2 Sieć osadnicza

Struktura sieci osadniczej MOF OW Zielona Góra została ukształtowana w wyniku działania procesów społeczno-gospodarczych, opierających się na uwarunkowaniach środowiska przyrodniczego. Warunki fizyczno-geograficzne mają istotny wpływ na rozmieszczenie ośrodków osadniczych w przestrzeni. Oprócz Odry – największej rzeki regionu – przepływającej przez północną część obszaru funkcjonalnego, naturalną determinantą rozwoju są w szczególności zwarte kompleksy leśne. Tereny lasów mają istotny wpływ na kształtowanie rdzenia MOF OW Zielona Góra. Miasto w starych granicach administracyjnych miało ograniczone możliwości rozwoju ze względu na wysoki udział lasów w ogólnej powierzchni²¹. Połączenie z dawną gminą wiejską umożliwiło poszerzenie oferty inwestycyjnej. Przyszły rozwój osadnictwa na tym obszarze jest uzależniony od wzrostu gospodarczego oraz ścisłej współpracy ośrodków w kształtowaniu wzajemnych powiązań funkcjonalno-przestrzennych²².

MOF OW Zielona Góra jest typowym przykładem układu osadniczego, gdzie wyodrębnia się miasto centralne – Zieloną Górę – oraz powiązane z nim funkcjonalnie gminy ościenne. Najsilniej związki te widoczne są

²¹ Diagnoza społeczno-gospodarcza, Zielona Góra, 2012

²² Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry, 2015

UWARUNKOWANIA

---

w obrębie obszaru funkcjonalnego, jednak liczne formy współpracy podjęte w ramach Stowarzyszenia „Aglomeracja Zielonogórska” oraz Lubuskiego Trójmiasta świadczą o ich znacznie szerszym zasięgu, obejmującym większość gmin południowej części województwa lubuskiego.

W kreowaniu spójnej sieci osadniczej istotną rolę odgrywa bliskość ośrodków gminnych do rdzenia obszaru funkcjonalnego. Najbliżej położoną siedzibą władz gminnych w stosunku do centrum Zielonej Góry jest miejscowość Świdnica, oddalona o ok. 9,1 km. Dogodne połączenia transportowe z ośrodkiem centralnym poprzez drogę krajową nr 27 i drogę wojewódzką nr 282 sprzyjają poszerzaniu oferty inwestycyjnej gminy²³. Najdalej od centrum Zielonej Góry, w odległości ok. 18 km, znajduje się siedziba władz gminy miejsko-wiejskiej Sulechów. Dystans ten jednak nie odgrywa znaczącej roli we wzajemnych relacjach między ośrodkami, ponieważ miasto jest dobrze skomunikowane ze stolicą województwa lubuskiego poprzez drogę ekspresową S3. W promieniu 10 km od centrum Zielonej Góry znajduje się jeszcze kilka mniejszych miejscowości, zlokalizowanych głównie na zachód od rdzenia obszaru funkcjonalnego, w gminach Czerwieńsk i Świdnica.

Zielony pierścień lasów wokół terenów zurbanizowanych Zielonej Góry stanowi naturalną barierę dla niekontrolowanego rozwoju zabudowy, związanego z procesem suburbanizacji. Wzrost terenów zabudowanych o miejskim charakterze rejestruje się głównie w obszarze Dzielnicy Nowe Miasto (dawne wsie Przylep, Stary Kisielin, Racula, Drzonków, Ochla). Po połączeniu miasta Zielona Góra oraz gminy wiejskiej Zielona Góra, rozwój przestrzenny następuje w obrębie nowych granic, obejmujących nowe tereny inwestycyjne.

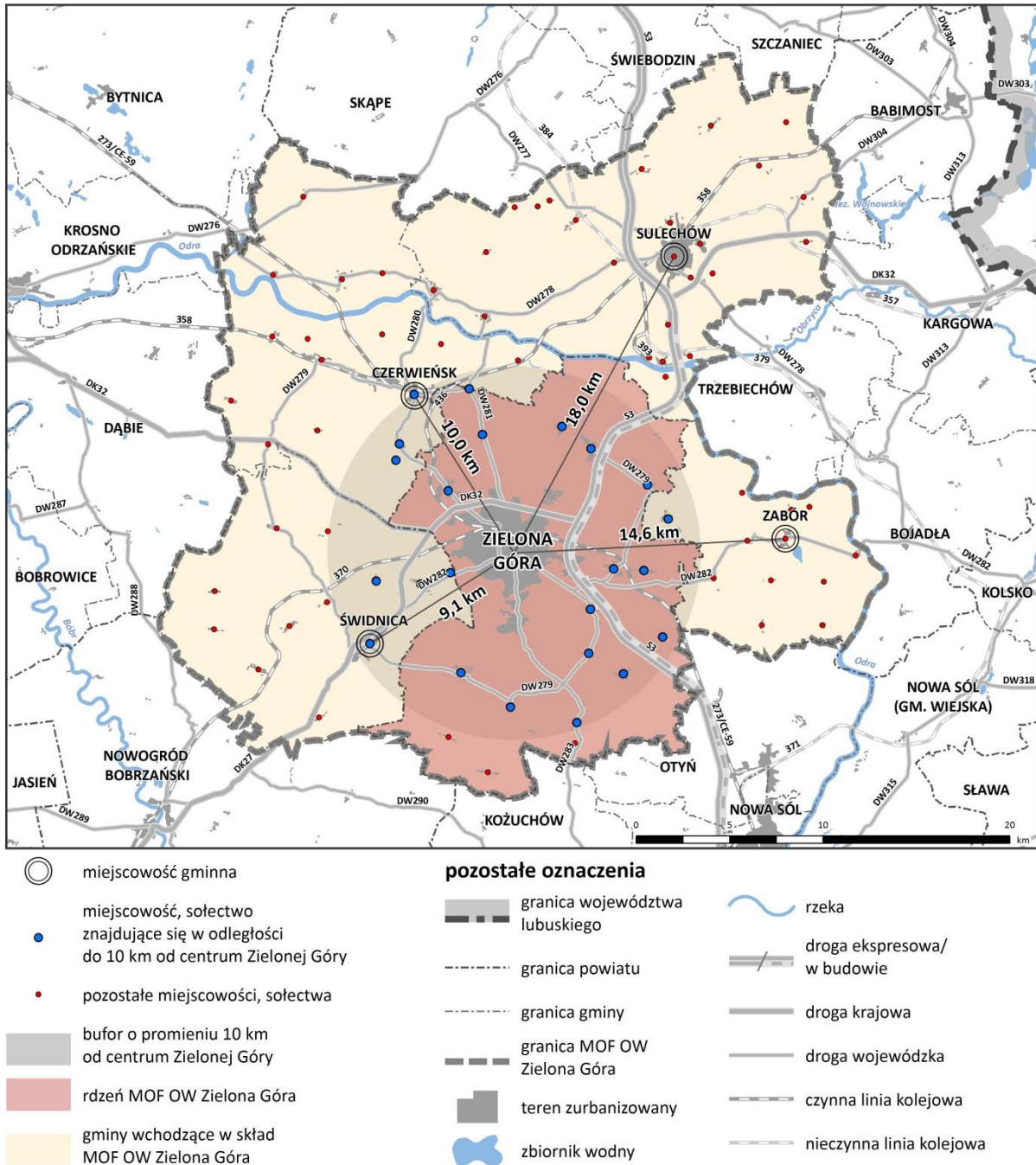
---

²³ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2010-2020

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 6. Sieć osadnicza

Źródło: opracowanie własne

gmina Czerwieńsk

W gminie Czerwieńsk znajduje się 13 miejscowości sołeckich oraz 2 mniejsze osady – Piaśnica i Wyszyňa. Sieć osadnicza charakteryzuje się stosunkowo równomiernym rozmieszczeniem, średnie odległości pomiędzy miejscowościami wynoszą od 2 do 5 km. Siedzibą władz samorządowych oraz głównym ośrodkiem funkcjonalnym gminy jest miasto Czerwieńsk. Miasto jest zlokalizowane na przecięciu najważniejszych szlaków komunikacyjnych w gminie, czyli dróg wojewódzkich nr 279 i 280 oraz linii kolejowych nr 273/CE-59 i 358. Wzdłuż tych tras, a także wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 278, następuje koncentracja struktury osadniczej w postaci pasm rozwojowych. Bliskość ośrodka wojewódzkiego również wywiera istotny wpływ na ich kształtowanie, szczególnie

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

widoczne jest to w przypadku miejscowości położonych tuż przy granicy z Zieloną Górą – Czerwieńsk, Płoty i Zagórze.

gmina Sulechów

Obszar gminy Sulechów podzielony jest na 20 sołectw. Struktura sieci osadniczej jest nierównomiernie rozłożona na terenie gminy. Poszczególne miejscowości dzielą odległości rzędu 2 – 8 km. Miasto Sulechów, będące siedzibą władz gminnych, charakteryzuje się centralnym usytuowaniem w stosunku do granic jednostki administracyjnej. Sulechów jest drugim co do wielkości miastem na terenie MOF OW Zielona Góra. Liczne powiązania funkcjonalno-przestrzenne przekładają się na silną pozycję ośrodka w regionie²⁴. Miasto koncentruje wokół siebie mniejsze jednostki osadnicze: Brzezine k. Sulechowa, Krężoły, Oblotne, Kruszyna. Pozostałe wsie położone są wzdłuż głównych tras komunikacyjnych przebiegających przez terytorium gminy – drogi ekspresowej S3, drogi krajowej nr 32 oraz dróg wojewódzkich nr 277 i 278. Rozwinięte połączenia transportowe z ośrodkiem wojewódzkim tworzą warunki do rozwoju gospodarczego oraz przestrzennego w kierunku południowym, co już można zaobserwować w zakolu Odry w obrębie miejscowości Cigacice i Górzynkowo.

gmina Świdnica

Na sieć osadniczą gminy Świdnica składa się 14 miejscowości, które tworzą łącznie 11 sołectw. Układ poszczególnych ośrodków w przestrzeni gminy jest równomierny, odległości pomiędzy nimi wynoszą od 2 do 5 km. Siedziba władz gminnych znajduje się w miejscowości Świdnica, która skupia główną część potencjału ludnościowego i gospodarczego gminy²⁵. Wśród pozostałych miejscowości wyróżniono 3 ośrodki, które obsługują mniejsze wsie w zakresie dostępu do usług podstawowych: Letnica, Koźla i Słone. Ciągi komunikacyjne, w postaci drogi krajowej nr 27 oraz dróg wojewódzkich nr 279 i 282, a także linii kolejowej nr 370 umożliwiają kreowanie dogodnych powiązań transportowych z Zieloną Górą, jak również wewnątrz gminy. W strukturze sieci osadniczej zauważalne są dwa pasma rozwojowe: Piaski – Świdnica – Wilkanowo oraz Koźla – Letnica – Buchałów – Słone, w obrębie których następuje koncentracja terenów zabudowanych. Intensyfikację zagospodarowania obserwuje się w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodka wojewódzkiego.

gmina Zabór

Sieć osadniczą gminy Zabór tworzy 12 miejscowości, zgrupowanych w 8 sołectw. Główny ośrodek stanowi miejscowość Zabór, w której mieści się siedziba władz samorządowych. Odległości pomiędzy sąsiednimi ośrodkami są niewielkie i z reguły nie przekraczają 4 km. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w postaci rozległych kompleksów leśnych stanowią naturalną barierę dla rozpraszania zabudowy. Pasma rozwojowe gminy rozciąga się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 282, stanowiącej najważniejsze połączenie komunikacyjne z miastem Zielona Góra. Obejmuje ono miejscowości Droszków, Łaz, Zabór i Miłsko. W gminie nie wykształcił się żaden ośrodek osadniczy, który zapewniłby mieszkańcom wystarczający dostęp do usług społecznych, co wpływa na wzmocnienie relacji funkcjonalno-przestrzennych z rdzeniem obszaru funkcjonalnego²⁶.

1.3 Podział terytorialny

Zielona Góra jest dominującym elementem struktury przestrzennej całego obszaru funkcjonalnego. Miasto wojewódzkie, oprócz roli wiodącego ośrodka osadniczego w regionie, pełni funkcję integrującą sąsiednie miasta i ośrodki gminne oraz miejscowości pozostające w strefie bezpośrednich wpływów. Rozwinięte powiązania przestrzenne i funkcjonalne powodują koncentrację potencjału ludnościowego oraz działalności gospodarczej na

---

²⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, 2016

²⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica, 2011

²⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabór, 2010

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

terenie Zielonej Góry²⁷. Przekłada się to na stały przyrost terenów zurbanizowanych. Obecne tendencje rozwoju przestrzennego widoczne są szczególnie w miejscowościach bezpośrednio przylegających do rdzenia, znajdujących się już poza granicami ośrodka wojewódzkiego na terenach gmin sąsiednich.

Rozwój terytorialny MOF OW Zielona Góra jest determinowany przez uwarunkowania naturalne. Zwarte kompleksy leśne wokół ośrodka centralnego hamują proces niekontrolowanej suburbanizacji. Intensyfikacja terenów zabudowanych zachodzi głównie na terenie Dzielnicy Nowe Miasto, w obrębie sołectw Przylep, Stary Kisielin, Racula, Drzonków i Ochla. Ścisłe relacje funkcjonalno-przestrzenne pomiędzy miastem i poszczególnymi sołectwami powodują poszerzanie się strefy podmiejskiej. Poza granicami rdzenia obszaru funkcjonalnego również widoczny jest rozwój nowych terenów zurbanizowanych o miejskim charakterze. Proces ten dotyczy ponadto takich miejscowości jak:

- Zagórze, Płoty (gmina Czerwieńsk);
- Cigacice, Górki Małe (gmina Sulechów);
- Droszków (gmina Zabór);
- Wilkanowo (gmina Świdnica).

W podziale terytorialnym MOF OW Zielona Góra wyróżnia się miasto Zielona Góra, która stanowi dominującą strukturę przestrzenną w stosunku do gmin ościennych. Zielona Góra jako jednostka administracyjna jest największą pod względem powierzchni gminą województwa lubuskiego oraz szóstą aglomeracją w kraju. W skali regionalnej przekłada się to na silne związki funkcjonalne z bezpośrednim otoczeniem. W ujęciu ponadregionalnym Zielona Góra jest jednym z największych rynków pracy w zachodniej Polsce²⁸. Poszczególne gminy obszaru funkcjonalnego różnią się stopniem rozwoju oraz szeroko pojętej urbanizacji. Przestrzeń zabudowana koncentruje się głównie w ośrodkach miejskich. Obszar śródmiejski, o największej intensywności zagospodarowania terenu, wyróżnia się jedynie w Zielonej Górze. Jest to obszar o uformowanej historycznej strukturze urbanistycznej²⁹. W zewnętrznym pasie, otaczającym centrum miasta, rozciąga się strefa współczesnej urbanizacji. Obszary miejskie obecne są także w Czerwieńsku i Sulechowie, charakteryzują się one jednak znacznie mniejszą skalą oraz intensywnością. Pozostałe tereny o stosunkowo ekstensywnej formie zagospodarowania przestrzennego oznaczono jako obszary podmiejskie.

---

²⁷ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry, 2015

²⁸ Diagnoza społeczno-gospodarcza, Zielona Góra, 2012

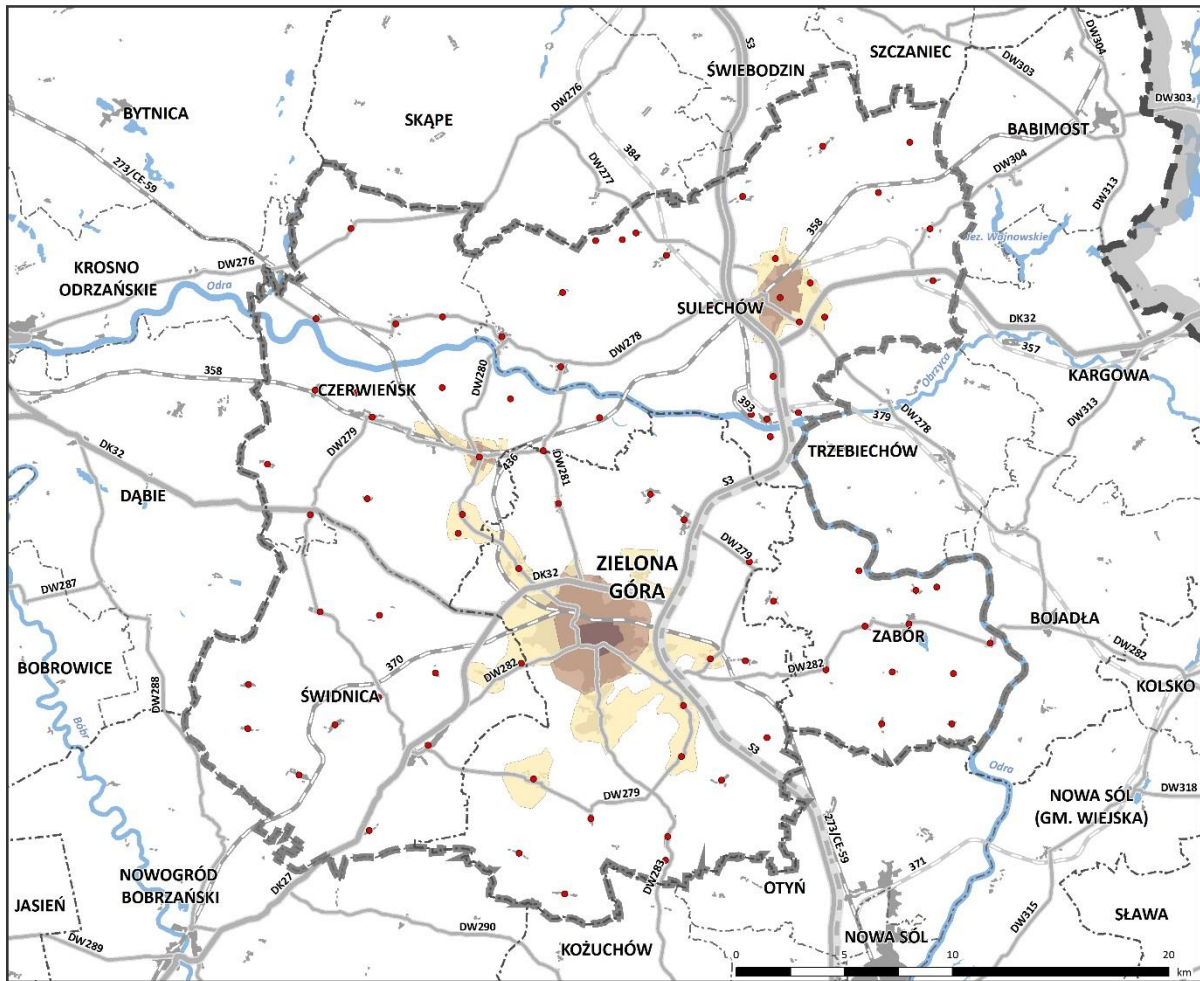
²⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielona Góra, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 7. Podział terytorialny na obszar śródmiejski, obszar miejski oraz obszar podmiejski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielona Góra, 2015, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, 2016, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk, 2016

podział terytorialny

- obszar śródmiejski
- obszar miejski
- obszar podmiejski
- miejscowość, sołectwo

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/ w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

1.4 Struktura funkcjonalno-przestrzenna, struktura zabudowy

Zielona Góra, jako jedna z dwóch stolic województwa lubuskiego, stanowi rdzeń obszaru funkcjonalnego. Monocentryczny charakter struktury przejawia się w ujęciu terytorialnym i funkcjonalnym. Dominująca rola ośrodka wojewódzkiego w zachodzących procesach społeczno-gospodarczych powoduje, że miasto jest źródłem potencjału rozwojowego dla gmin ościennych³⁰. Naturalne uwarunkowania środowiska przyrodniczego stanowią

³⁰ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry, 2015

UWARUNKOWANIA

---

barierę w nieograniczonym rozwoju przestrzennym, prowadzącym do zanikania granic pomiędzy rozwijającymi się ośrodkami.

Krajobraz naturalny południowej części województwa lubuskiego jest wysoce zróżnicowany. Obszar ten charakteryzuje się dużymi deniwelacjami terenu i rozciąga się od pagórkowatych form Pojezierza Łagowskiego po pas Wzniesień Zielonogórskich. W strukturze użytkowania terenu dominują lasy oraz użytki rolne. Tereny zurbanizowane są rozmieszczone wyspowo i nierzadko otoczone przez zwarte kompleksy leśne. Ważnym elementem w krajobrazie MOF OW Zielona Góra jest Odra, której dolina rozciąga się przez terytoria gmin Czerwieńsk, Sulechów, Zabór oraz Zielona Góra.

Główną osią komunikacyjną obszaru funkcjonalnego i jedną z najważniejszych arterii komunikacyjnych całego województwa lubuskiego jest droga ekspresowa S3. MOF OW Zielona Góra znajduje się na szlaku korytarza transportowego transeuropejskiej sieci TEN-T (sieć bazowa Bałtyk – Adriatyk oraz sieć kompleksowa), oraz w ciągu postulowanego Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (Central European Transport Corridor, CETC), co przyczynia się do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych w skali regionu oraz całej Polski Zachodniej. Pozostałe powiązania komunikacyjne stanowią m.in.:

- droga krajowa nr 27 (gr. woj./Przewóz – Żary – Nowogród Bobrzański – Świdnica – Zielona Góra);
- droga krajowa nr 32 (gr. woj./Gubinek – Krosno Odrzańskie – Zielona Góra – Sulechów – Kargowa – Wolsztyn – Stęszew);
- droga wojewódzka nr 276 (Krosno Odrzańskie – Sycowice – Świebodzin);
- droga wojewódzka nr 277 (DW276/Skape – Sulechów);
- droga wojewódzka nr 278 (DW276/Szklarka Radnicka – Brody/DW280 – Pomorsko/DW281 – Sulechów – Trzebiechów – Bojadła – Konotop – Sława – DK 12/Wschowa);
- droga wojewódzka nr 279 (Zawada – Stary Kisielin – S3 (węzeł Zielona Góra – Południe) – Racula – Kiełpin – Świdnica/DK27 – Leśniów Wielki/DK32 – Czerwieńsk – Wysokie/DW281);
- droga wojewódzka nr 280 (Zielona Góra/DW282 – Zielona Góra/DK32 – Czerwieńsk/DW279 – Brody/DW278);
- droga wojewódzka nr 281 (Zielona Góra/DK32 – Wysokie/DW279 – Pomorsko/DW278);
- droga wojewódzka nr 282 (Zielona Góra/DK27 – Zielona Góra/DW280 – Zielona Góra/DW283 – Zabór – Miłsko – Bojadła/DW278);
- droga wojewódzka nr 283 (Zielona Góra/DW282 – DW279 – Mirocin Dolny – Kożuchów – Lasocin – Rejów/DW292);
- linia kolejowa nr 273/CE-59 (Wrocław Główny – Głogów – Nowa Sól – Zielona Góra – Czerwieńsk – Rzepin – Kostrzyn nad Odrą – Szczecin Główny);
- linia kolejowa nr 358 (Zbąszynek – Sulechów – Czerwieńsk – Gubin);
- linia kolejowa nr 370 (Zielona Góra – Żary).

miasto Zielona Góra

Zielona Góra jako rdzeń obszaru funkcjonalnego posiada rozwiniętą strefę wpływów oraz powiązań funkcjonalnych wykraczających poza granice miasta, a nawet samego obszaru. Silna pozycja miasta w regionie jest ugruntowana przede wszystkim przez funkcje związane z administracyjną rangą ośrodka o znaczeniu krajowym i regionalnym³¹. Zieloną Górę można określić mianem bieguna wzrostu, oddziałującego na gminy ościenne poprzez koncentrację działalności gospodarczej, rozwinięty system infrastruktury oraz postępujące

---

³¹ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

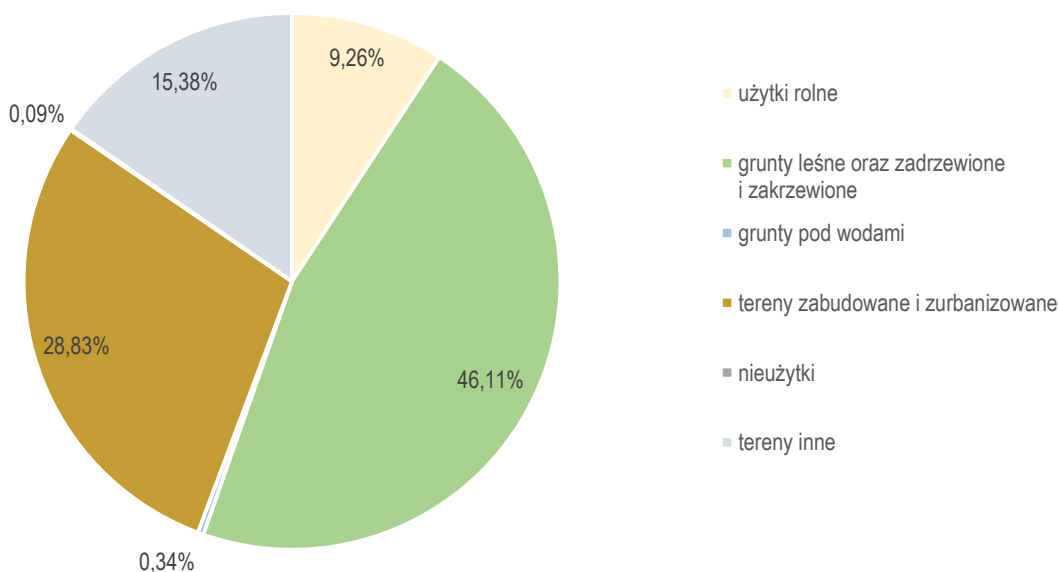
procesy urbanizacji. W obrębie obszaru funkcjonalnego Zielona Góra stanowi jednostkę krystalizującą strukturę przestrzenną tej części regionu.

W wyniku połączenia miasta i dawnej gminy wiejskiej, Zieloną Górę w obecnych granicach administracyjnych zamieszkuje ponad 138 tys. mieszkańców, co stanowi niespełna 14% całego potencjału ludnościowego województwa lubuskiego. Powierzchnia miasta wynosi 277 km², dzięki czemu Zielona Góra jest największym ośrodkiem osadniczym w województwie lubuskim oraz szóstą co do wielkości aglomeracją w Polsce.

Pomimo połączenia dwóch jednostek terytorialnych, w ujęciu przestrzennym podział na dawny rdzeń miejski oraz gminę wiejską wciąż jest widoczny w krajobrazie. Obrazują to także różnice w strukturze użytkowania gruntów. Na terenie miasta w starych granicach administracyjnych dominującą formą użytkowania terenu były lasy oraz zadrzewienia i zakrzewienia, które stanowiły ponad 46% powierzchni miasta. Tak wysoki udział roślinności leśnej w mieście jest unikalną cechą, wyróżniającą Zieloną Górę na tle pozostałych polskich miast. Niewielki procent terenu, niespełna 10%, był wykorzystywany rolniczo. Tereny zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny komunikacyjne, pokrywały blisko 30% terytorium miasta.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Struktura użytkowania gruntów w dawnej gminie wiejskiej Zielona Góra reprezentowała wartości typowe dla gmin wiejskich. Zdecydowanie dominowały grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (ok. 58%) i użytki rolne (ok. 33%). Przestrzeń zabudowana i zurbanizowana stanowiła blisko 7% powierzchni dawnego obszaru gminy. Biorąc pod uwagę obecne tendencje w zmianach sposobu użytkowania gruntów, przewiduje się przyrost terenów budowlanych kosztem powierzchni użytków rolnych.

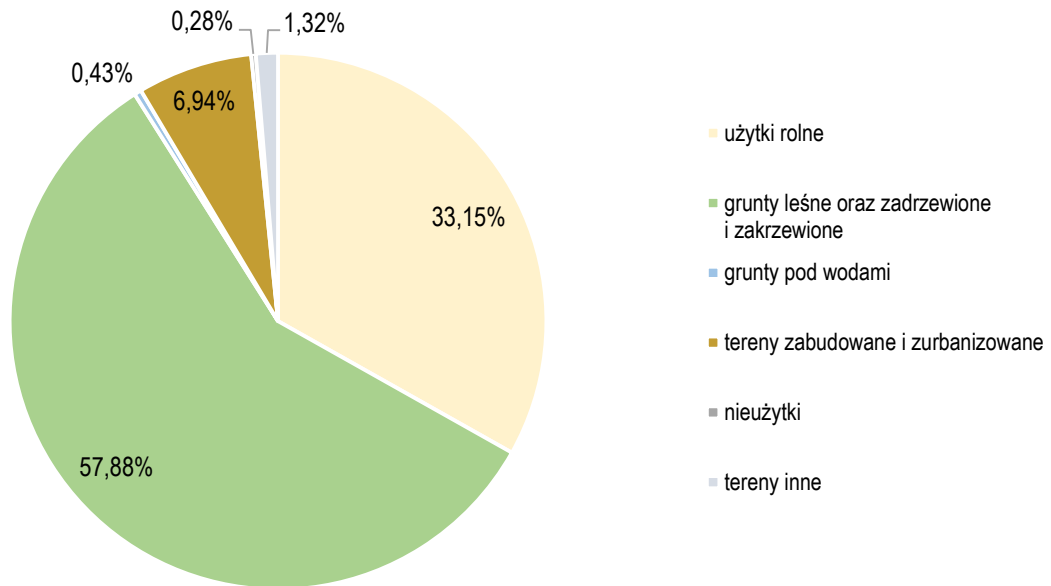
Otwarcie miasta na nowe tereny inwestycyjne umożliwi dalszy rozwój ośrodka wojewódzkiego przy zachowaniu obszarów cennych przyrodniczo.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów w Zielonej Górze (Dzielnica Nowe Miasto)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Terytorium miejskiej części Zielonej Góry pod względem zróżnicowania funkcjonalnego można podzielić na trzy strefy³²:

- **strefa śródmiejska/centralna** – obejmująca obszar śródmieścia oraz ściśle centrum miasta, której istniejącym i planowanym przeznaczeniem oraz zagospodarowaniem są zróżnicowane programowo i przestrzennie zurbanizowane tereny zabudowane (typ intensywnej urbanizacji śródmiejskiej), zdominowane przez funkcje usługowe, z wyraźnie uformowanymi obszarami przestrzeni publicznych, ze wskazaniem terenów o dominacji lub wyłączności ruchu pieszego, towarzyszącymi terenami zieleni urządzonej, wraz z dostosowaną do specyfiki strefy infrastrukturą komunikacyjną i techniczną;
- **strefa intensywnej urbanizacji miejskiej** – której istniejącym i planowanym przeznaczeniem oraz zagospodarowaniem są przede wszystkim zróżnicowane programowo i przestrzennie zurbanizowane tereny zabudowane (typ intensywnej urbanizacji miejskiej), o przewadze funkcji mieszkaniowych wielorodzinnych, produkcyjnych i usługowych, wraz z towarzyszącymi terenami zieleni urządzonej i nieurządzonej, rekreacyjnymi i parków leśnych, wraz z dostosowaną do specyfiki strefy infrastrukturą komunikacyjną i techniczną;
- **strefa ekstensywnej urbanizacji miejskiej** – której istniejącymi i planowanym przeznaczeniem oraz zagospodarowaniem są zurbanizowane tereny zabudowane (typ ekstensywnej urbanizacji podmiejskiej), o przewadze funkcji mieszkaniowych jednorodzinnych i usługowych, przemieszane z terenami zieleni urządzonej i nieurządzonej, rekreacyjnymi i leśnymi, o zróżnicowanej powierzchni, stanowiącymi zwarte kompleksy, wraz z dostosowaną do specyfiki strefy infrastrukturą komunikacyjną i techniczną.

gmina Czerwieńsk

Gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk położona jest w południowej części województwa lubuskiego, na północny zachód od granic Zielonej Góry. W centralnej części gminy znajduje się dolina rzeki Odry, będąca elementem Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej, objęta obszarem Natura 2000 – Krośnieńska Dolina Odry. Rzeka

³² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielona Góra, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

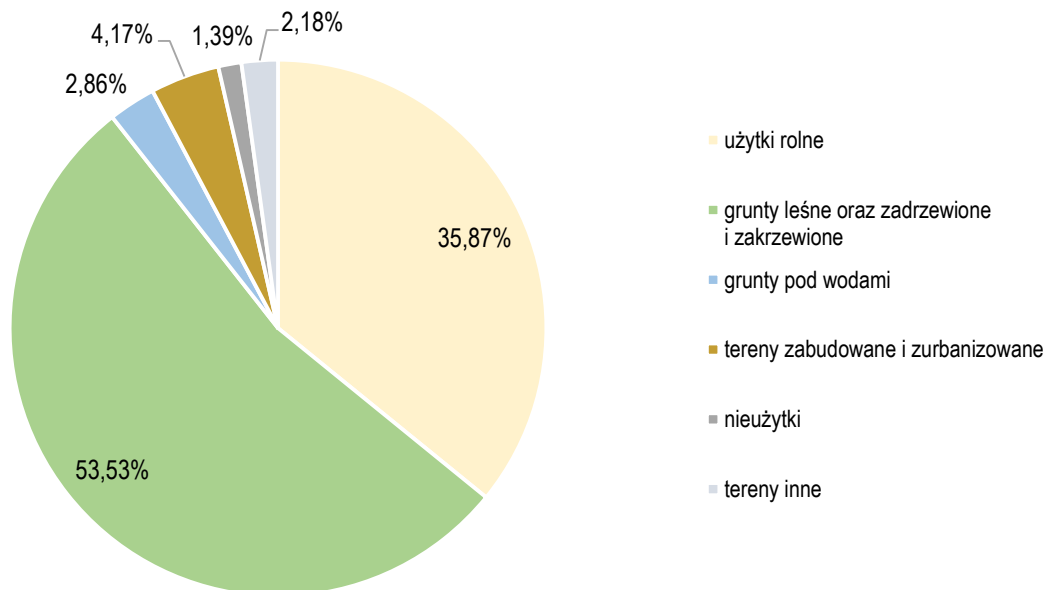
stanowi naturalną linię podziału i, obok zwartych kompleksów leśnych zlokalizowanych w północnej i południowej części gminy, jest główną determinantą rozwoju przestrzennego Czerwieńska³³. Powierzchnia gminy wynosi 195 km², a liczba ludności w 2014 r. wynosiła 19 592³⁴.

Największym ośrodkiem osadniczym w gminie jest miasto Czerwieńsk, w którym mieści się siedziba władz administracyjnych. Pozostałe miejscowości, skupiające większość potencjału ludnościowego gminy, to Nietków, Płoty i Nietkowice. Tereny zurbanizowane koncentrują się wzdłuż sieci dróg wojewódzkich, stanowiących główne powiązania zewnętrzne gminy. W układzie równoleżnikowym są to drogi nr 278 i 279, a w układzie południkowym droga nr 280. Ważną rolę w strukturze funkcjonalno-przestrzennej pełni linia kolejowa nr 273/CE-59 ze stacją w Czerwieńsku, przy której zlokalizowane są zakłady produkcyjne i przemysłowe. Lokalne obiekty usługowe występują w praktycznie każdej miejscowości, ich największe nagromadzenie znajduje się w ośrodku gminnym. Bliskie sąsiedztwo ośrodka wojewódzkiego oraz rozwinięta sieć transportowa umożliwia swobodny dostęp do szerokiej oferty usługowej, także do usług wyższego rzędu. Miejscowości charakteryzujące się słabszym powiązaniem z innymi ośrodkami to m.in. Wysokie i Sudoł. Z uwagi na naturalne uwarunkowania poszczególne wsie wyróżniają się zwartym układem.

Struktura użytkowania gruntów w gminie odzwierciedla główne cechy krajobrazu gminy. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują ponad 50% powierzchni, a tereny użytków rolnych blisko 35% terytorium gminy. Prawie 3% obszaru pokrywają wody powierzchniowe. Przestrzeń zurbanizowana stanowi ok. 4% powierzchni.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gminie Czerwieńsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Układy przestrzenne poszczególnych miejscowości są zróżnicowane. Bródki, Czerwieńsk, Nietkowice, Sudoł i Sycowice swoim rozplanowaniem odpowiadają typowym ulicówkom. Wsie Leśniów Mały i Zagórze

³³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk, 2016

³⁴ Dane BDL GUS, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

charakteryzują się układem ulicowo-placowym. Typ rzędówek reprezentują wsie Leśniów Wielki i Wysokie. Pozostałe miejscowości to wielodrożnice, gdzie zabudowania są rozmieszczone wzdłuż kilku dróg³⁵.

gmina Sulechów

Gmina miejsko-wiejska Sulechów zlokalizowana jest w południowej części województwa lubuskiego, na północ od Zielonej Góry. Znaczną długość południowej granicy gminy stanowi rzeka Odra, której zakole znajduje się na wysokości miejscowości Górzykowo. Charakterystyczną cechą struktury użytkowania terenu gminy Sulechów jest koncentracja terenów rolniczych wokół miasta, zorientowanego centralnie w stosunku do jej granic. Powierzchnia gminy to 237 km², liczba mieszkańców pod koniec 2014 r. wynosiła 26 495³⁶.

Wyraźnie dominującym ośrodkiem osadniczym w gminie jest miasto Sulechów. Liczne potencjały rozwojowe oparte na istniejących powiązaniach funkcjonalno-przestrzennych z Zieloną Górą powodują, że strefa oddziaływania miasta wykracza poza granice administracyjne gminy³⁷. Pozostałe, większe miejscowości to m.in. Kalsk, Brody i Cigacice. Rozwinięty zewnętrzny system transportowy znacząco poprawia dostępność komunikacyjną tej części regionu. Ważną rolę odgrywa droga ekspresowa S3, ale również droga krajowa nr 32 i sieć dróg wojewódzkich. Gmina posiada stosunkowo rozwinięte zaplecze gospodarcze, w rejonie miasta Sulechów następuje koncentracja terenów produkcyjnych i usługowych, których rozwój postępuje w kierunku południowym (Nowy Świat). Pojedyncze obiekty znajdują się także w miejscowościach Brody, Cigacice oraz Klępsk. Mniejsze osady funkcjonują w oparciu o rolnictwo i turystykę. Jedną z największych atrakcji turystycznych w gminie jest port żeglugi śródlądowej w Cigacicach, z którego organizowane są rejsy wycieczkowe po Odrze.

Użytkowanie gruntów w gminie Sulechów charakteryzuje się znacznym udziałem użytków rolnych. Blisko 49% powierzchni gminy jest wykorzystywane do prowadzenia działalności rolniczej. W najbliższym horyzoncie czasowym udział ten będzie się zmniejszać na rzecz terenów zurbanizowanych i zabudowanych, które obecnie stanowią blisko 6% terytorium Sulechowa. Tereny leśne oraz zadrzewione i zakrzewione swoim zasięgiem obejmują ok. 41% obszaru gminy.

---

³⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk, 2016

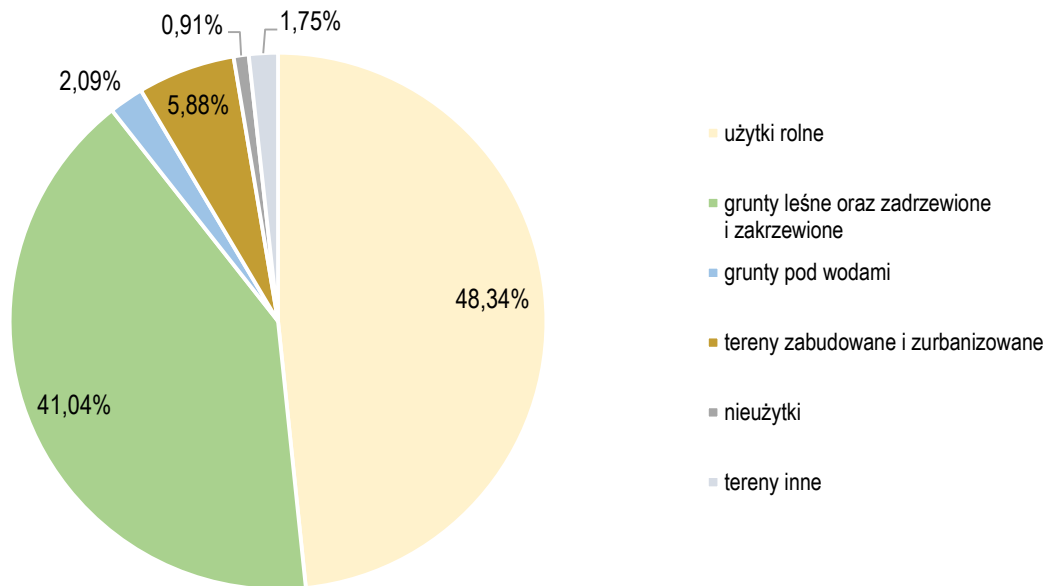
³⁶ Dane BDL GUS, 2014

³⁷ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, 2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulechów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Na terenie gminy występuje bardzo duże zróżnicowanie w rozplanowaniu przestrzennym poszczególnych miejscowości. Sulechów jest najbardziej rozwiniętą strukturą osadniczą, której nie można jednoznacznie zakwalifikować do jednego typu układu. Stopniowy rozwój miasta powoduje, że sąsiadujące z nim wsie tracą czytelność swoich założeń urbanistycznych. Do charakterystycznych układów osadniczych należy zaliczyć wieś Obłotne o strukturze ulicowo-placowej, wsie Klępsk i Łęgowo o częściowo zachowanym układzie owalnicowym oraz wieś Przygubiel o układzie typowym dla rzędówki³⁸.

gmina Świdnica

Gmina wiejska Świdnica położona jest w południowej części województwa lubuskiego, na zachód od Zielonej Góry. Znaczną część powierzchni gminy pokrywa kompleks Borów Zielonogórskich Wschodnich. Przekłada się to na kształt struktury osadniczej tej części regionu oraz możliwości rozwojowe gminy. Inną cechą charakteryzującą gminę jest najniższy wskaźnik gęstości zaludnienia spośród wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra. Powierzchnia Świdnicy wynosi 160 km², a jej obszar w końcu 2014 r. zamieszkiwało 5 657 osób³⁹.

Do najważniejszych miejscowości w gminie zalicza się: Świdnicę, Wilkanowo, Słone, Letnicę i Koźlę. Główną osią transportową, łączącą gminę z obszarem Zielonej Góry, jest droga krajowa nr 27 oraz droga wojewódzka nr 282. Bliskość ośrodka wojewódzkiego wpływa na rozwój funkcji mieszkalnej oraz wypoczynkowej, szczególnie we wschodniej części gminy. W strefie zachodniej przewiduje się rozwój gospodarki rolnej i leśnej⁴⁰. W strukturze zabudowy dominują budynki mieszkalne jednorodzinne. Tereny produkcyjne koncentrują się głównie w ośrodku gminnym, a także w miejscowościach zlokalizowanych przy linii kolejowej nr 370. Pierścień lasów wokół Zielonej Góry zapobiega zjawisku żywiołowego rozprzestrzeniania się zabudowy, jednak w przygranicznych miejscowościach zauważalne są nowe budynki o charakterze willi miejskich.

³⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, 2016

³⁹ Dane BDL GUS, 2014

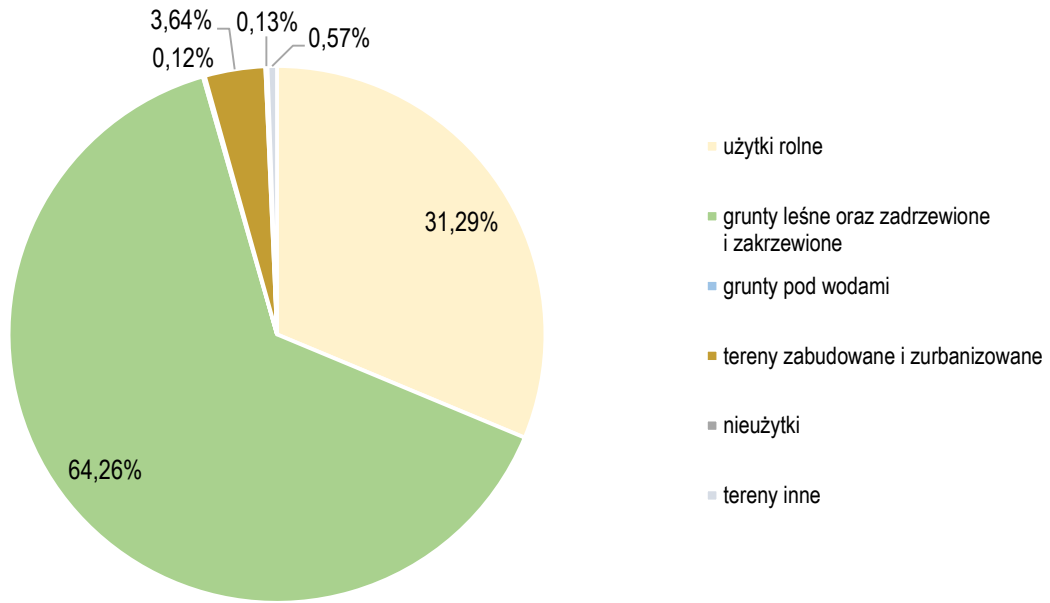
⁴⁰ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica, 2011

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Dominującą formą użytkowania terenu w gminie Świdnica są lasy oraz zadrzewienia i zakrzewienia, które pokrywają blisko 65% obszaru gminy. Użytki rolne stanowią ok. 31% powierzchni, co w połączeniu ze słabymi warunkami do rozwoju rolnictwa przekłada się na stosunkowo niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują niespełna 4% terytorium gminy. Pozostałe formy użytkowania terenu (nieużytki, grunty pod wodami, inne) nie odgrywają znaczącej roli w krajobrazie.

Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów w gminie Świdnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Układy osadnicze, występujące na terenie gminy Świdnica, pochodzą w większości z okresu średniowiecza. Charakterystyczne są struktury przestrzenne o rozplanowaniu ulicowo-placowym, które można zaobserwować w miejscowościach Słone, Radomia, Piaski oraz Wilkanowo. Układy owalnicowe, obecnie zaburzone poprzez XIX-wieczną rozbudowę, znajdują się w Drzonowie i Grabowcu. Struktury typu wielodrożnicowego można spotkać we wsiach Letnica, Lipno i Radomia. Miejscowość gminna Świdnica to przykład wsi o układzie łańcuchówki⁴¹.

gmina Zabór

Gmina wiejska Zabór zlokalizowana jest w południowej części województwa lubuskiego, na wschód od granic rdzenia MOF OW Zielona Góra. Położenie na styku dwóch makroregionów – Wzniesień Zielonogórskich i Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej – wpływa na zróżnicowaną rzeźbę terenu. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w postaci zwartych kompleksów leśnych oraz rzeki Odry stanowią naturalną barierę dla powiązań zewnętrznych gminy⁴². Zabór jest najmniejszą gminą obszaru funkcjonalnego, jej powierzchnia wynosi 93 km². Według danych na 2014 r. zamieszkiwało ją 4 027 osób⁴³.

Do największych miejscowości w obrębie gminy zalicza się ośrodek gminny Zabór oraz wsie Droszków, Przytok, Miłsko i Łaz. Większość z wyżej wymienionych wsi zlokalizowana jest przy drodze wojewódzkiej nr 282, stanowiącej główną oś komunikacyjną obszaru gminy. Bezpośrednie połączenie transportowe z Zieloną Górą

⁴¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica, 2011

⁴² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabór, 2010

⁴³ Dane BDL GUS, 2014

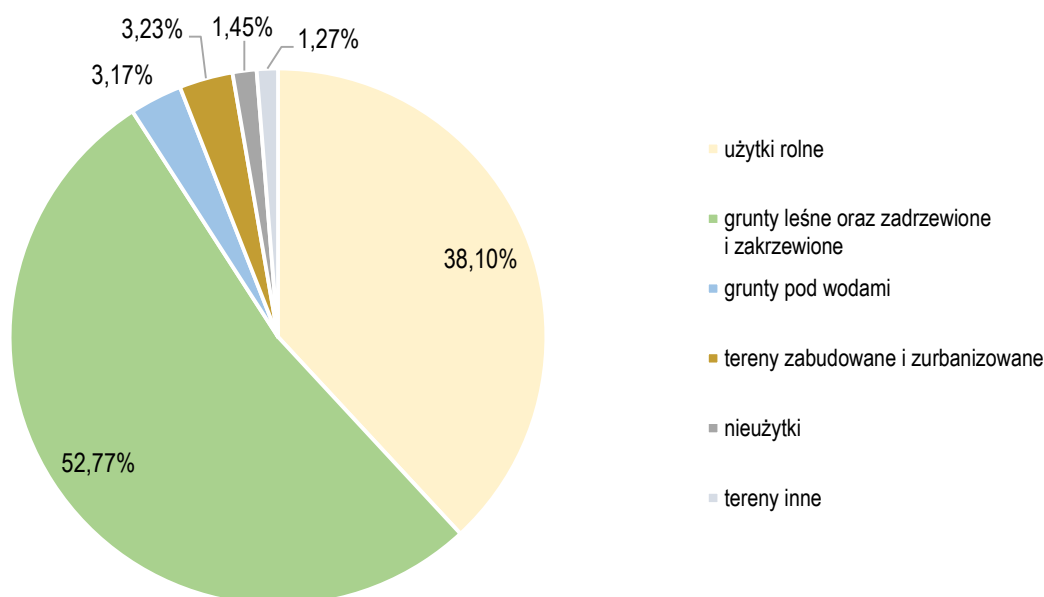
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

warunkuje utrzymanie istniejących związków funkcjonalno-przestrzennych oraz stwarza możliwość dalszego rozwoju. Wpływ ośrodka wojewódzkiego na zagospodarowanie terenu w gminie Zabór widoczny jest szczególnie w przypadku miejscowości przygranicznych (Droszków i Przytok), w obrębie których obserwuje się wyraźny przyrost terenów budowlanych. Zakłady produkcyjne występują nielicznie, głównie w zasięgu centralnego pasma rozwojowego. Obiekty usługowe znajdujące się na terenie gminy obejmują jedynie podstawowy zakres świadczeń, z uwagi na bogate zaplecze usługowe Zielonej Góry.

W strukturze użytkowania gruntów w obrębie gminy Zabór dominują tereny leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Ich udział w ogólnej powierzchni to ok. 53%. Użytki rolne stanowią blisko 38% terytorium gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują nieco ponad 3% powierzchni, podobnie jak grunty pod wodami.

Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów w gminie Zabór

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2014

Historyczne założenia przestrzenne występujące na terenie gminy Zabór są stosunkowo dobrze zachowane. Czytelne układy wielodrożnicowe występują w miejscowościach Zabór, Milsko i Tarnawa. Przykładem struktury owalnicowej jest wieś Dąbrowa. Miejscowości Droszków i Przytok charakteryzują się strukturą przestrzenną typową dla łańcuchówek, z kolei wieś Łaz to układ ulicowo-placowy⁴⁴.

Obszarem charakteryzującym się największym zróżnicowaniem w strukturze zabudowy jest teren intensywnej urbanizacji strefy śródmiejskiej i miejskiej Zielonej Góry. Tereny zurbanizowane o miejskim charakterze występują również w miastach Czerwieńsk oraz Sulechów. Wokół rdzenia obszaru funkcjonalnego rozciąga się szeroka strefa podmiejska, w obrębie której zauważalne są procesy typowe dla zjawiska suburbanizacji. Pozostałe obszary zabudowane tworzą głównie tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego oraz zabudowy gospodarczej związanej z prowadzeniem gospodarstw rolnych. Głównym ośrodkiem usługowym jest Zielona Góra, w której koncentrują się obiekty oferujące usługi wyższego rzędu. Obiekty usługowe niższego rzędu zlokalizowane są w większych ośrodkach osadniczych poszczególnych gmin obszaru funkcjonalnego.

⁴⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabór, 2010

UWARUNKOWANIA

Tereny zakładów przemysłowych i produkcyjnych występują w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych oraz linii kolejowych.

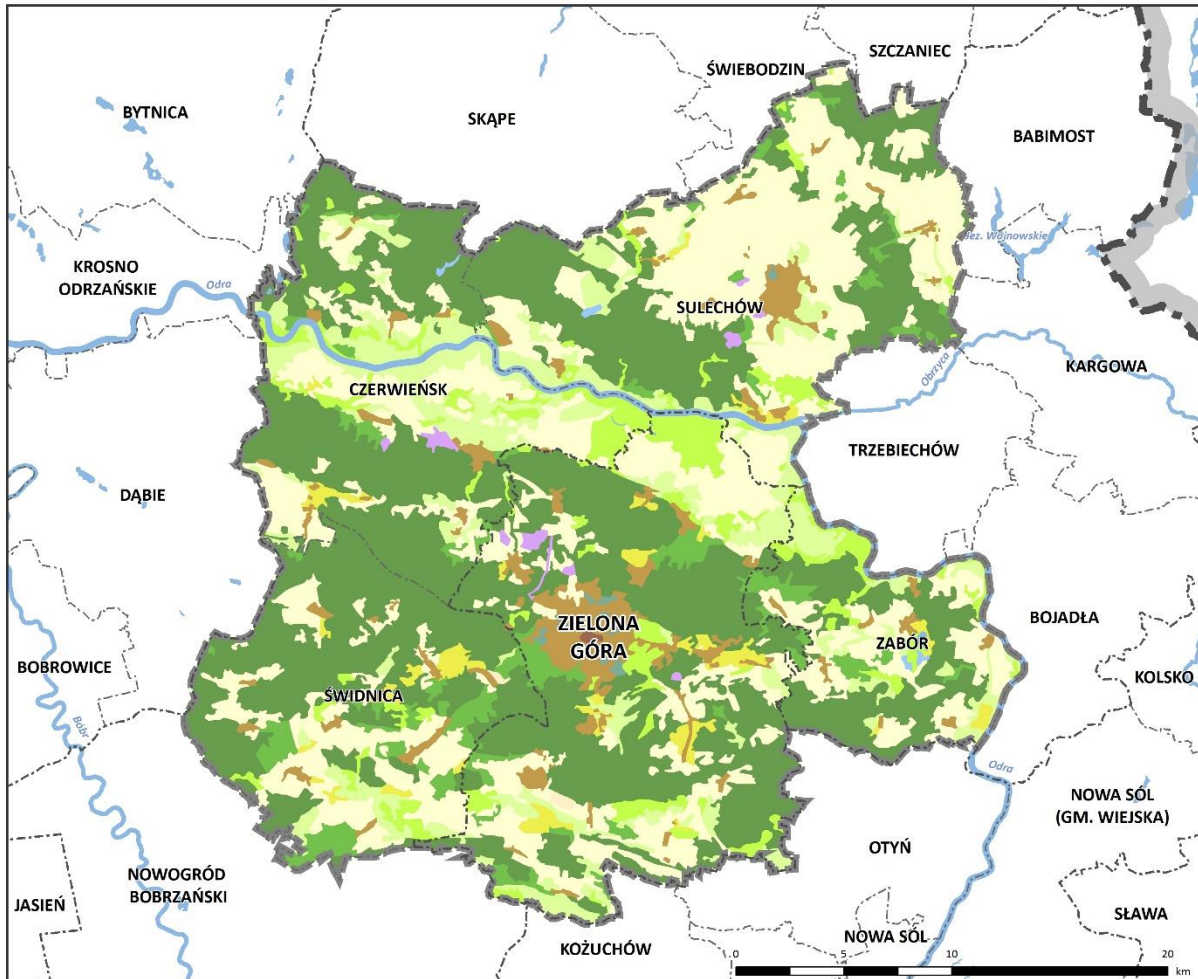
Analiza struktury użytkowania terenu w granicach MOF OW Zielona Góra wykazuje, że największy udział w zagospodarowaniu terenów mają lasy. Największe zróżnicowanie w użytkowaniu gruntów zarejestrowano na obszarze ośrodka centralnego, który stanowi koncentrację terenów zabudowanych i zurbanizowanych. Pozostałe gminy wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego charakteryzują się znacznie mniejszym zróżnicowaniem struktury użytkowania terenu. Oprócz terenów leśnych, wysoki udział reprezentują użytki rolne, pokrywając średnio ponad 30% terenu każdej gminy. Udział przestrzeni zurbanizowanej w powierzchni gmin ościennych waha się od ok. 3,5% do ok. 7%.

Układy przestrzenne miejscowości są bardzo zróżnicowane. Stopień ich zachowania w dużej mierze zależy od intensywności przemian, jakie dokonywały się w obrębie poszczególnych wsi. Głównym czynnikiem kształtującym struktury osadnicze na terenie MOF OW Zielona Góra jest rozwój systemu transportowego. Do najbardziej charakterystycznych układów należy zaliczyć ulicówki, wielodrożnice, owalnice, rzędówki oraz łańcuchówki.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 8. Użytkowanie terenu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Opracowania Ekofizjograficznego Województwa Lubuskiego, 2014

użytkowanie terenu

	zabudowa zwarta
	zabudowa rozproszona
	teren przemysłowy, handlowy, kolejowy
	zieleń miejska
	grunt orny
	sad, plantacja
	łąka, pastwisko
	inny teren rolniczy

	las liściasty
	las iglasty
	las mieszany
	pozostałe formy roślinności
	piaski, wydma
	bagno, torfowisko
	ciek wodny
	zbiornik wodny

pozostałe oznaczenia

	granica województwa lubuskiego
	granica powiatu
	granica gminy
	granica MOF OW Zielona Góra
	rzeka

2. System przyrodniczy

2.1 Środowisko przyrodnicze i obszary chronione

2.1.1 Warunki fizyczno-geograficzne

Obszar MOF OW Zielona Góra został ukształtowany w trakcie dwóch ostatnich zlodowaceń, których granica zasięgu biegnie wzdłuż południowej krawędzi doliny Odry. Tereny w części północnej to strefa oddziaływania lądolodu północnopolskiego, charakteryzująca się wyraźną rzeźbą glacialną – pagórkowatymi wysoczyznami morenowymi, sandrami oraz rozcinającymi je jeziorami i szerokimi pradolinami. Tereny w części południowej ukształtowane zostały przez erozyjną i akumulacyjną działalność lądolodu warciańskiego, wyróżnia się tu wał moren czołowych. Ogólnie cały region charakteryzuje się równoleżnikowym, pasowym ukształtowaniem terenu, powstałym w wyniku naprzemiennych faz postoju i topnienia lądolodu. W granicach MOF OW Zielona Góra można wyróżnić 4 strefy o odmiennym ukształtowaniu – na północy rozciąga się Pojezierze Łagowskie, następnie Odra płynie pradoliną Warciańsko-Odrzańską, na południe od Odry w rzeźbie terenu wyróżnia się pas Wzniesień Zielonogórskich, natomiast południowe krańce MOF OW Zielona Góra znajdują się w Obniżeniu Nowosolskim.

Pojezierze Łagowskie obejmuje większą część gminy Sulechów, w tym miasto Sulechów. Jest to pagórkowaty teren morenowy, wznoszący się ponad 100 m n.p.m. Wzgórza morenowe są poprzecinane rynnymi z licznymi, niewielkimi rozmiarów jeziorami. Gleby są tu dość słabe, jednak stopień zalesienia jest relatywnie niewysoki. Wzniesienia Zielonogórskie, obejmujące centralną część Zielonej Góry, północną gminy Świdnica i południową gminy Czerwieńsk, wyznaczają maksymalny zasięg zlodowacenia warciańskiego. W okolicach Zielonej Góry osiągają najwyższą wysokość – ponad 200 m n.p.m. Wyróżnia się rejon Wału Zielonogórskiego – wypiętrzenia o wysokości 221 m n.p.m. i wysokości względnej ponad 100 m. Pozostały obszar to Wysoczyzna Czerwieńska – drobnopagórkowy teren kemowy i morenowy. W Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej dolina Odry ma zmienną szerokość od 5 do 10 km. Od wschodu Pradoliny występuje Kotlina Kargowska, która jest piaszczystą i podmokłą równiną urozmaiconą wydmy. Sieć wodna w naturalnym stanie była słabo wykształcona, jednak uporządkowano odpływ wody licznymi melioracjami. W zachodniej części Pradoliny występuje Dolina Środkowej Odry, która ciągnie się aż po ujście Pliszki do Odry. Dolina Odry ma tu ok. 5 km szerokości, nad łąkowym tarasem zalewowym wznoszą się zalesione tarasy piaszczyste o wysokości względnej 10–18 m. Najbardziej na południe wysunięte jest Obniżenie Nowosolskie, które stanowi część pradoliny o piaszczystym dnie, porośniętą lasami z licznymi podmokłymi zagłębieniami⁴⁵.

Każda z gmin MOF OW Zielona Góra znajduje się w co najmniej dwóch regionach, można jednak zaobserwować pewne elementy charakterystyczne. W Czerwieńsku największą część gminy zajmuje szeroka dolina Odry, dla Sulechowa charakterystyczne są pagóry morenowe, dla Świdnicy i Zielonej Góry – wysokie wyniesienia formujące wał. Jedynie gmina Zabór leży na pograniczu regionów i nie ma tu dominujących elementów.

Analiza uwarunkowań fizyczno-geograficznych jest istotna głównie ze względu na występowanie barier fizjograficznych, ograniczających lub uniemożliwiających rozwój gospodarczy i osadniczy. Ogólnie region stwarza bardzo dobre warunki do rozwoju społecznego i ekonomicznego, jedyną istotną barierą jest Odra i jej dolina, ze względu na możliwość wystąpienia powodzi i niekorzystne warunki gruntowo-wodne⁴⁶. Z drugiej strony Odra jest rzeką żeglowną i stwarza możliwości transportu rzeczno-żeglownego. Inne czynniki to niestabilne grunty hydrogeniczne, występujące głównie w pradolinach, czy osuwiska. Osuwiska i tereny predysponowane do ruchów masowych

---

⁴⁵ Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, 2009

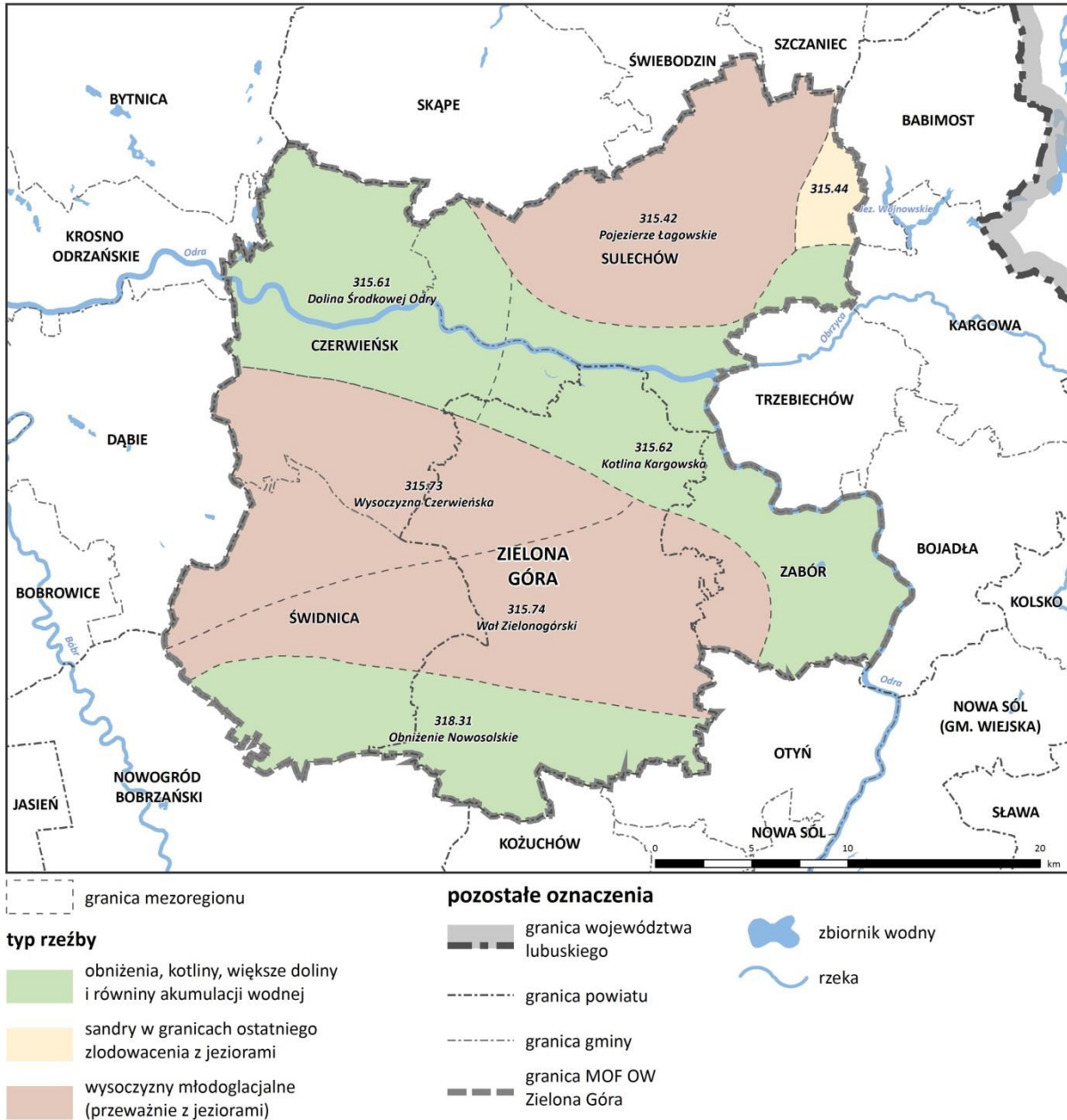
⁴⁶ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Kompleksowa ocena przydatności środowiska, Zielona Góra, 2009

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

znajdują się głównie na stromych krawędziach doliny Odry – między Zaborem a Nową Solą i na wysokości Nietkowa⁴⁷.

Schemat 9. Regiony fizyczno-geograficzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych (pliki shp), Środowisko – regiony fizyczno-geograficzne Polski (J. Kondracki, 2002)

2.1.2 Klimat

W porównaniu z pozostałym terytorium Polski rejon MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się wyjątkowo korzystnym klimatem, przede wszystkim z uwagi na położenie na zachodzie kraju, gdzie widać większy wpływ cech oceanicznych niż cech kontynentalnych. Na korzystne warunki składają się również nieduże deniwelacje

⁴⁷ System Osłony Przeciwosuwiskowej, Przeglądowa mapa województwa lubuskiego w formacie jpg

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

terenu, przy równocześnie względnie urozmaiconej rzeźbie i dużej lesistości. W regionie najczęściej pojawiają się typy pogody umiarkowanie cieplej, najrzadziej – mroźnej, zima trwa stosunkowo krótko, wiosna pojawia się wcześniej, lato trwa ponad 100 dni a jesień przychodzi późno⁴⁸. Opady atmosferyczne są jednak niewysokie i pojawiają się deficyty wody – rejon ten należy do strefy wysokiego ryzyka pojawiania się susz, których częstość występowania jest coraz większa⁴⁹. Okres wegetacyjny rozpoczyna się wcześniej w porównaniu z centralną i wschodnią Polską i trwa 223 dni. Ogólnie w tym rejonie Polski śnieg zalega krótko, rzadko poza miesiącami zimowymi. Dominują wiatry z zachodu (SW, W, NW) i rzadko są modyfikowane z uwagi na niewiele lokalnych przeszkód terenowych. Najczęściej występuje wiatr bardzo słaby, wiatry silne obserwuje się sporadycznie w zimie i wiosną.

W granicach MOF OW Zielona Góra lokalne warunki klimatyczne, tzw. topoklimaty, są zależne od ukształtowania terenu, a także jego pokrycia. Ze względu na rzeźbę możemy wyróżnić klimat dolin, obszarów płaskich i wyniesień. Pod względem zagospodarowania terenu największy wpływ na klimat mają duże kompleksy leśne i duże, zwarte tereny zabudowane. Na terenie MOF OW Zielona Góra topoklimaty przedstawiają się następująco:

- dolina Odry (gminy Zabór, Sulechów, Czerwieńsk) charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami, ze względu na spływ wychłodzonego powietrza i tworzenie się zastoisk. Są to tereny niekorzystne dla lokalizacji zakładów przemysłowych emitujących znaczne ilości zanieczyszczeń do atmosfery. Z uwagi na częstsze występowanie przymrozków są to tereny niewłaściwe pod uprawę roślin mało odpornych na spadki temperatury powietrza poniżej zera;
- niezalesione wysoczyzny o mało zróżnicowanej rzeźbie (obszar pomiędzy Czerwieńskiem, Świdnicą a Zieloną Górą, a także na południe od Zielonej Góry i Świdnicy, gmina Sulechów) charakteryzują się również niebezpieczeństwem wystąpienia przymrozków o lokalnym zasięgu, co warunkowane jest możliwościami wymiany ciepła między powietrzem a glebami, z drugiej strony możliwości przewietrzania są tu na ogół korzystne;
- obszary wyniesień (pas od Zielonej Góry do Świdnicy, pojedyncze pagóry w gminie Sulechów) – z uwagi na możliwość spływu zimnego powietrza w dół po stoku, nie tworzą się zastoiska. Stoki o południowej ekspozycji są szczególnie korzystne i ciepłe z uwagi na dostarczanie dodatkowych ilości energii słonecznej w dzień, natomiast północna ekspozycja charakteryzuje się chłodniejszymi obszarami. Wyniesienie obszaru sprzyja dobremu przewietrzaniu terenu już przy bardzo słabych wiatrach;
- duże obszary zadrzewione (wszystkie gminy, w szczególności Świdnica) powoli wypromieniowują ciepło podłoża ze względu na osłonięcie przez okapy drzew. Las wiosną i jesienią zmniejsza częstotliwość przymrozków, wpływa również na wzrost wilgotności powietrza. Zwarte kompleksy leśne modyfikują prędkość i kierunek wiatru;
- obszary zabudowane – Zielona Góra, Sulechów – charakteryzują się na ogół wyższą temperaturą z uwagi na duże ilości sztucznego ciepła pochodzącego z ogrzewania, klimatyzacji, procesów produkcyjnych, ruchu ulicznego itp., większe pochłanianie promieniowania słonecznego oraz mniejsze niż na terenach otwartych działanie procesów chłodzących – głównie wiatru. Zmniejszenie prędkości wiatru powoduje również zagrożenie wysokimi stężeniami zanieczyszczeń – przemysłowych, komunikacyjnych, a przede wszystkim z niskiej emisji.

---

⁴⁸ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Warunki klimatyczne województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014

⁴⁹ Hydrologiczne uwarunkowania Zielonogórskiego Obszaru Funkcjonalnego – Miasto Zielona Góra, Poznań, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

W ostatnich latach zwraca się uwagę na wzrost intensywności ekstremalnych zjawisk klimatycznych, będących skutkiem stale rosnącej temperatury⁵⁰ (gwałtowne i intensywne opady, silne wiatry, gradobicia, tornada, susze, silne mrozy), oraz rozmiarów zniszczeń, jakie one wyrządzają, jest to jednak trend globalny związany z ocieplaniem klimatu. Przewiduje się zwiększenie liczby dni upalnych oraz częstsze i dłuższe susze, spowodowane dużym parowaniem, przy i tak niewysokich opadach⁵¹.

2.1.3 Powietrze

Monitoring jakości powietrza na terenie województwa lubuskiego prowadzony jest w trzech wydzielonych strefach, w których dokonuje się oceny jakości powietrza. Do stref tych należą: miasto Gorzów Wielkopolski (PL0801), miasto Zielona Góra (PL0802) oraz strefa lubuska (PL0803)⁵². Teren MOF OW Zielona Góra zaliczany jest do strefy miasta Zielona Góra oraz częściowo do strefy lubuskiej. W obu tych strefach ocenę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi przeprowadzono dla substancji: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, pył PM10, pył PM2,5, benzen, ozon oraz kadm, nikiel, ołów, arsen i benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10, zaś ze względu na ochronę roślin dla substancji: tlenki azotu, dwutlenek siarki i ozon.

Schemat 10. Układ stref przyjętych do oceny jakości powietrza w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie WIOŚ, 2016

⁵⁰ Hydrologiczne uwarunkowania Zielonogórskiego Obszaru Funkcjonalnego – Miasto Zielona Góra, Poznań, 2015

⁵¹ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Wody podziemne i ich wykorzystanie, Zielona Góra, 2014

⁵² Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań imisji wykonanych w 2015 r., WIOŚ Zielona Góra, 2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie lubuskim w 2015 r. wykonał klasyfikację jakości powietrza w poszczególnych strefach według poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych.

Tabela 6. Klasyfikacja jakości powietrza w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie WIOŚ, 2016

strefa	symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	NO ₂ ⁵³	SO ₂	CO	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	BaP	Cd	Ni	Pb	As	O ₃
ochrona zdrowia ludzi												
miasto Zielona Góra	A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A (docel) D2(długotermin)
strefa lubuska	A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A (docel) D2(długotermin)
ochrona roślin												
miasto Zielona Góra	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A (docel) D2(długotermin)
strefa lubuska	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A (docel) D2(długotermin)

gdzie:

klasa A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;

klasa C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne albo poziomy docelowe;

D2 – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy są powyżej poziomu celu długoterminowego; należy dążyć do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020.

Dominującym typem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest emisja antropogeniczna tj. wynikająca z działalności człowieka. Obejmuje ona emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych (emisja punktowa), emisję z gospodarki komunalnej (tzw. „niska emisja”, emisja powierzchniowa) oraz emisję komunikacyjną (emisja liniowa). Powyższe rodzaje emisji, przede wszystkim emisja powierzchniowa, związana z ogrzewaniem indywidualnym, przyczyniają się do przekroczeń na terenie MOF OW Zielona Góra poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10⁵⁴. Szczególnie narażony ze względu na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu jest rejon miasta Zielona Góra, zaś ze względu na przekroczenia benzo(a)pirenu i pyłu PM10 tereny okalające Zieloną Górę od wschodu (gmina Świdnica) i zachodu (tereny rolnicze Zielonej Góry i gmina Zabór)^{55,56}.

Najwyższe stężenia benzo(a)pirenu notowane są w sezonie grzewczym, w miesiącach XI–III, w czasie niskich temperatur. W ciągu ostatnich lat obserwuje się stopniowy wzrost wartości średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu w Zielonej Górze. W 2015 roku, w porównaniu do roku 2011 było ono ok. 20% wyższe w przypadku tej samej stacji pomiarowej przy ul. Krótkiej. W latach 2010–2015 zanotowano przekroczenia stężenia tej substancji⁵⁷.

W porównaniu do innych powiatów województwa lubuskiego, miasto Zielona Góra w 2014 roku stanowiło znaczące źródło emisji gazów do powietrza ze źródeł przemysłowych (27,8% całkowitej emisji z obszaru województwa). Pozostała część obszaru MOF OW Zielona Góra emitowała znacznie mniej gazów (6,2% całkowitej emisji z obszaru województwa). Odwrotnie wyglądała sytuacja w przypadku emisji pyłów – sam

⁵³ dla roślin NO_x,

⁵⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Zielona Góra na lata 2014-2020, Pomorska Grupa Konsultingowa S.A na zlecenie Prezydenta Miasta Zielona Góra, 2015

⁵⁵ Program ochrony powietrza dla Zielonej Góry – miasta na prawach powiatu, Atmoterm, 2009

⁵⁶ Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, Atmoterm, 2014

⁵⁷ System monitoringu jakości powietrza – prezentacja pomiarów, WIOŚ Zielona Góra, <http://80.53.180.198>

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

powiat miasto Zielona Góra nie był znaczącym emitentem tego rodzaju zanieczyszczeń (2,4% całkowitej emisji z obszaru województwa), natomiast pozostała część MOF OW Zielona Góra, zaliczająca się do powiatu zielonogórskiego, stanowiła w 2014 roku źródło 6,2% całkowitej emisji pyłów ze źródeł przemysłowych z obszaru województwa⁵⁸.

Głównym źródłem zanieczyszczeń pyłowych i benzo(a)pirenu na terenie MOF OW Zielona Góra są rozproszone źródła ciepła, do których zalicza się lokalne kotłownie dla zabudowy wielorodzinnej i usług publicznych oraz indywidualne kotłownie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, gdzie ogrzewanie często oparte jest na spalaniu węgla i drewna (wykorzystywanie złej jakości paliw stałych, spalanych w kotłach o niskiej sprawności). Na wielkość stężeń benzo(a)pirenu w powietrzu ma także wpływ transport⁵⁹. Emisja komunikacyjna wpływa przede wszystkim na tereny bezpośrednio sąsiadujące z drogami. Szczególny wpływ mają droga ekspresowa S3 oraz tranzytowe drogi krajowe DK27 i DK32.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim, wykonana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykazała na terenie MOF OW Zielona Góra obszar przekroczeń, dla którego zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska wymagany jest program ochrony powietrza. Sporządzenie programu wskazano dla miasta Zielona Góra ze względu na przekroczenie średniorocznej wartości stężenia docelowego dla benzo(a)pirenu⁶⁰.

Analiza danych z monitoringu powietrza za 2015 r.⁶¹ wskazuje, że jakość powietrza w strefie MOF OW Zielona Góra nie jest zadowalająca, chociaż większość monitorowanych zanieczyszczeń charakteryzuje się niskimi wartościami stężeń w stosunku do wartości dopuszczalnych, wciąż odnotowuje się ponadnormatywne stężenia pyłów PM10 (strefa lubuska) i benzo(a)pirenu (strefa lubuska i strefa miasto Zielona Góra), które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi. Niekorzystne warunki dla zdrowia ludzi występują szczególnie w miejscach zwiększonej emisji spalin samochodowych i zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji.

2.1.4 Wody podziemne

W MOF OW Zielona Góra rolę głównego użytkowego piętra wodonośnego odgrywają wody zalegające w utworach czwartorzędowych, jednak w kilku obszarach na wschód i południe od Zielonej Góry stwierdzono brak użytkowego piętra wodonośnego. Piętro czwartorzędowe to zwykle współczesne doliny rzek oraz nagromadzenia utworów fluwioglacjalnych i staroplejstocenijskie doliny kopalne, w rejonie Zielonej Góry jest to przede wszystkim dolina Odry⁶². Utwory czwartorzędowe są łatwe w eksploatacji, jednak są silnie zagrożone wpływem zanieczyszczeń, z uwagi na zwykle słabą izolację lub połączenia hydrauliczne z wodami powierzchniowymi. Stopień podatności na antropopresję ogółu wód podziemnych jest zróżnicowany, największe zagrożenie występuje w miastach – Zielonej Górze, Sulechowie i Czerwieńsku, silnie zagrożone są również obszary dolin – Odry, Czernej Wielkiej, natomiast wolne od zagrożeń są z reguły obszary lasów⁶³.

GZWP

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych to wydzielone szczególnie cenne i zasobne struktury wodonośne, wytypowane jako obszary wymagające ochrony, spełniające określone wymagania ilościowe i jakościowe oraz stanowiące istotne w skali kraju rezerwuary dla zaopatrzenia ludności w wodę. W granicach MOF OW Zielona

---

⁵⁸ Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań emisji wykonanych w 2015 r., WIOŚ Zielona Góra, 2016

⁵⁹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Zielona Góra na lata 2014-2020, Pomorska Grupa Konsultingowa S.A na zlecenie Prezydenta Miasta Zielona Góra, 2015

⁶⁰ Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań emisji wykonanych w 2015 r., WIOŚ Zielona Góra, 2016

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Góra wydzielono cztery zbiorniki, z czego dwa obejmują jedynie skraje MOF OW Zielona Góra. GZWP nr 150 Pradolina Warszawa-Berlin obejmuje tereny wzdłuż doliny Odry, od miejsca w którym rzeka zmienia bieg na zachód. W wyższym biegu Odry wyróżniono GZWP nr 302 pradolina Barycz-Głogów – jest to obszar obejmujący jedynie wschodnie granice gminy Zabór. W południowej części Zielonej Góry i gminy Zabór, w rejonie dolin Czarnej Strugi i Śląskiej Ochli, wyróżniono zbiornik GZWP nr 301 Pradolina Zasieki-Nowa Sól. Ponadto w północno-zachodniej części gminy Czerwieńsk występuje GZWP nr 148 Sandr rzeki Pliszki. Wszystkie wymienione GZWP to zbiorniki piętra czwartorzędowego o charakterze porowym lub porowo-szczelinowym (GZWP nr 150), silnie narażone na zanieczyszczenia. Ochrona wód GZWP jest priorytetowa.

Tabela 7. Wykaz Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych

nr	nazwa	powierzchnia km ² (całość GZWP)	stan dokumentacji	stratygrafia	typ ośrodka
148	Sandr rzeki Pliszka	486	udokumentowany 2011	czwartorzęd	porowy
150	Pradolina Warszawa Berlin	1611	udokumentowany 2011	czwartorzęd	porowo-szczelinowy
301	Pradolina Zasieki-Nowa Sól	236	udokumentowany 2001 (w części)	czwartorzęd	porowy
302	Pradolina Barycz-Głogów	497	udokumentowany 2007	czwartorzęd	porowy

Projektowane obszary ochronne GZWP⁶⁴

Wody podziemne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych podlegają ochronie prawnej na tych samych zasadach, co wszystkie wody podziemne, a ponadto objęte mogą być dodatkową ochroną obszarową poprzez ustanowienie obszarów ochronnych⁶⁵. Dla wszystkich zbiorników w granicach MOF OW Zielona Góra opracowano dokumentację hydrogeologiczną, w której zostały wyznaczone granice projektowanego obszaru ochronnego. Zasadniczo obszary ochronne pokrywają się z granicami zbiornika, zostały jednak uszczegółowione w oparciu o zagospodarowanie i użytkowanie terenu. Zbiorniki w całym MOF OW Zielona Góra charakteryzują się niską odpornością na migrację zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Praktycznie na całym ich obszarze czasy przesączania do warstw zbiornikowych są krótsze niż 25 lat (kryterium wyznaczania obszarów ochronnych). Strefy ochronne stanowią blisko połowę (44%⁶⁶) MOF OW Zielona Góra, obejmują – tak jak GZWP – tereny wzdłuż doliny Odry i południową część gmin Zabór i Świdnica.

W granicach projektowanych obszarów ochronnych wskazuje się różnego rodzaju nakazy i zakazy, zależne od występujących zagrożeń, zagospodarowania terenu i charakterystyki hydrogeologicznej zbiornika. W granicach strefy GZWP nr 150 i 302 zakazy dotyczą m.in. lokalizacji nowych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach aglomeracji i zwartej zabudowy (za wyjątkiem instalacji umożliwiających kontrolę oczyszczonych ścieków), lokalizowania i rozbudowy składowisk odpadów, wykorzystywania pomp ciepła (za wyjątkiem wody jako nośnika energii), lokalizowania nowych lub rozbudowy ferm hodowlanych, stanowiących zagrożenie dla wód zbiornika. Podobnie zakazuje się lokalizowania innych inwestycji zaliczonych

⁶⁴ Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 148 Sandr rzeki Pliszka. Mapa projektowanego obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 148 Sandr rzeki Pliszka, 2011

Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 150 Pradolina Warszawa-Berlin, 2011

Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Pradolina Barycz-Głogów /W/ GZWP nr 302, 2007

Dokumentacja hydrogeologiczna dla ustalenia stref ochronnych czwartorzędowego zbiornika wód podziemnych GZWP 301 Zasieki – Nowa Sól na odcinku Nowogród Bobrzański – Nowa Sól, 2001

⁶⁵ Metodyka wyznaczania obszarów ochronnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych dla potrzeb planowania i gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy, PIG, Warszawa, 2008

⁶⁶ obliczenia własne

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Należy również ustalić priorytet w budowie kanalizacji na obszarach wiejskich. Strefa ochronna GZWP 148 obejmuje tereny leśne, które należy zachować.

Jakość wód

Wody podziemne w granicach MOF OW Zielona Góra należą do 4 jednostek – jednolitych części wód podziemnych (JCWPd, zgodnie z podziałem obowiązującym do 2015 r.). Są to JCWPd nr 60, 66, 69 i 70. Stan jakościowy wód jest dobry, jednak stan ilościowy w dwóch określono jako zły (nr 69 i 70, są to JCWPd obejmujące tereny poza GZWP). Ponadto dla JCWPd nr 69 i 70 wskazano, iż istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. W obu przypadkach jako przyczynę wskazano prowadzenie odwodnień w kopalniach (poza omawianym obszarem)⁶⁷.

Dla JCWPd wskazano plan działań, jeśli zagrożone jest osiągnięcie celów środowiskowych. Z istotnych dla rejonu Zielonej Góry działań należy wymienić:

- weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych – ograniczenie poboru wód dla przemysłu i rolnictwa – dotyczy obszarów JCWPd nr 69 i 70, czyli centralnej i północnej części gminy Świdnica i okolic obszaru miejskiego Zielonej Góry;
- ustanowienie obszaru ochronnego GZWP nr 302 przez dyrektora odpowiedniego RZGW; aktualnie obszary ochronne nie są usankcjonowane prawnie, jednak ich projektowany przebieg został uwzględniony w opracowaniu – obejmuje południowo-wschodnią część gminy Zabór.

Obszary deficytu wód

Wody podziemne są podstawowym źródłem zaopatrzenia mieszkańców województwa w wodę pitną, a także są wykorzystywane przez różne gałęzie gospodarki. Naturalna zasobność w wody podziemne na terenie MOF OW Zielona Góra jest dobra. Podstawą racjonalnego gospodarowania wodami podziemnymi są ich zasoby dyspozycyjne, które wynikają z warunków hydrogeologicznych i odnawialności zasobów wód w poszczególnych strukturach wodonośnych.

Wykorzystanie wód podziemnych w Zielonej Górze kształtuje się na poziomie 21%⁶⁸ ogólnej wielkości zasobów, a w powiecie zielonogórskim 8% – są to wartości wysokie w porównaniu ze średnią dla Polski i województwa lubuskiego, która wynosi ok. 5%. Zasoby wód podziemnych są wykorzystywane poprzez eksploatację ujęć głównie dla celów komunalnych, dla przemysłu i rolnictwa. W rejonie miasta Zielona Góra obserwuje się zwiększoną koncentrację poboru wód podziemnych. Ujęcie „Zawada” (Zielona Góra), o poborze wód podziemnych w ilości ponad 5 000 m³/d, jest średniej wielkości w skali kraju, jednak wokół ujęcia zaobserwowano wyraźny lej depresji. Wymagana jest intensyfikacja działań porządkujących gospodarkę wodami podziemnymi oraz aktualizacja i zbilansowanie z zasobami dyspozycyjnymi stanu zasobów eksploatacyjnych⁶⁹.

---

⁶⁷ Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK), KZGW, Warszawa, 2010

⁶⁸ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Wody podziemne i ich wykorzystanie, Zielona Góra, 2014

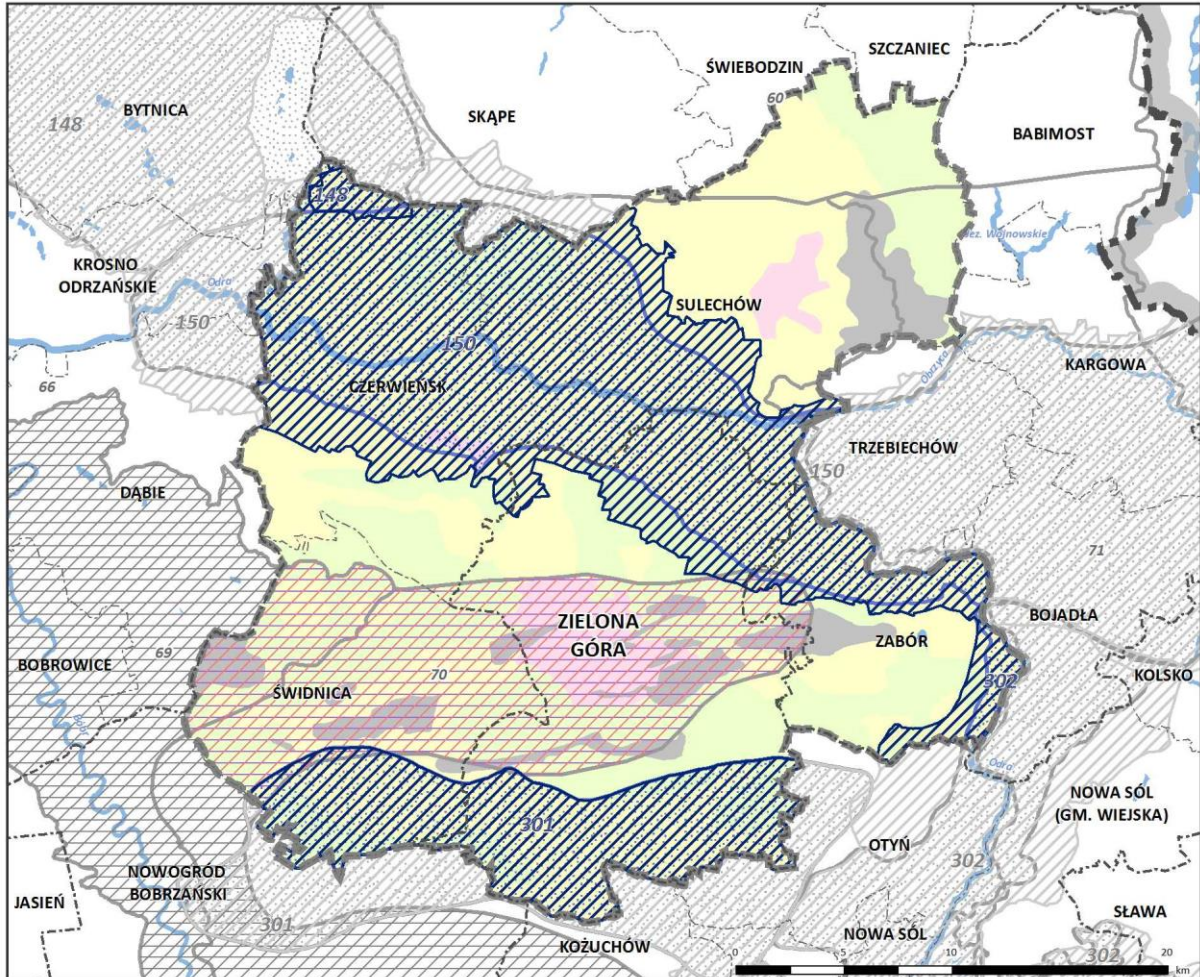
⁶⁹ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Wody podziemne i ich wykorzystanie, Zielona Góra, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 11. Wody podziemne – główne zbiorniki i ich strefy ochronne, stopień podatności na antropopresję, jakość i zagrożenie deficytem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych (pliki shp), Hydrogeologia – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych, dostępnych dokumentacji hydrogeologicznych dla poszczególnych GZWP oraz Opracowania ekofizjograficznego dla województwa lubuskiego – Wody podziemne i ich wykorzystanie

Jednolite Części Wód Podziemnych

- granice
- w granicach MOF OW Zielona Góra**
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych
- zły stan ilościowy (w subczęści)
- poza granicami MOF OW Zielona Góra**
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych
- zły stan ilościowy

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

- w granicach MOF OW Zielona Góra
- poza granicami MOF OW Zielona Góra
- projektowany obszar ochronny GZWP**
- w granicach MOF OW Zielona Góra
- poza granicami MOF OW Zielona Góra

stopnie zagrożenia czynnikami antropopresyjnymi

- średni
- wysoki
- bardzo wysoki
- brak jednostki

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

2.1.5 Wody powierzchniowe

MOF OW Zielona Góra w całości położony jest w zlewni Odry i podlega pod Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Sieć hydrograficzna jest dobrze rozwinięta, główną rzeką jest Odra. W rejonie ujścia Obrzycy Odra zmienia swój bieg z południkowego na równoleżnikowy i płynie na zachód. Rzeka płynie uregulowanym korytem, otoczona jest systemem wałów przeciwpowodziowych i jest żeglowną śródlądową drogą wodną⁷⁰. Największym dopływem Odry w rejonie MOF OW Zielona Góra jest Obrzyca, płynąca głównie poza obszarem, oraz Ołobok. Wzdłuż lewego brzegu Odry płynie Kanał Zimny Potok, do którego w rejonie Czerwieńska uchodzi Kanał Łącza. W południowej części MOF OW Zielona Góra płyną rzeki Czarna Struga i Śląska Ochła – uchodząca na terenie powiatu nowosolskiego do Odry. Sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze ciekły o znaczeniu lokalnym.

W granicach MOF OW Zielona Góra występuje stosunkowo niewiele jezior w porównaniu z obszarem województwa. Większe zbiorniki położone są przy zachodniej granicy gminy Czerwieńsk, jest to skupisko jezior: Jatnik, Jelito, Słodkie, Kościelne. Innym większym jeziorem jest Liwno w gminie Zabór, w sąsiedztwie którego znajduje się kompleks stawów rybnych. Inny kompleks stawów położony jest w dolinie Jabłonny, w gminie Sulechów. W dolinach rzek, przede wszystkim Odry, znajdują się starorzecza, niektóre dość dużych rozmiarów, jak Stara Odra i Zielony Staw⁷¹.

Wody powierzchniowe generalnie nie są wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę. W województwie lubuskim zlokalizowane jest tylko jedno ujęcie wody powierzchniowej „Sadowa”, położone na Obrzycy, poza MOF OW Zielona Góra. Ujęcie stanowi jedno z zasadniczych źródeł wody surowej, ujmowanej dla potrzeb wodociągu zielonogórskiego⁷².

---

⁷⁰ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Wody powierzchniowe na obszarze województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014

⁷¹ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Wody powierzchniowe na obszarze województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014

⁷² Ocena zaopatrzenia ludności województwa lubuskiego w wodę przeznaczoną do spożycia w 2014 roku i prognoza sytuacji w tym zakresie, PWIS w Gorzowie Wielkopolskim, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 12. Wody powierzchniowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RZGW we Wrocławiu, Szczecinie i Poznaniu, Opracowania ekofizjograficznego dla województwa lubuskiego oraz geoportalu KZGW

jezioro, staw, zbiornik wodny	pozostałe oznaczenia
główne rzeki województwa	granica województwa lubuskiego
pozostałe ciekłe wodne	granica powiatu
granica zlewni II rzędu	granica gminy
granica zlewni III rzędu	granica MOF OW Zielona Góra

Jakość wód

Jakość wód od wielu lat ulega stopniowej poprawie, co jest wynikiem przede wszystkim stale rozwijającego się systemu odbioru i oczyszczania ścieków⁷³. Wody płynące w granicach MOF OW Zielona Góra zostały podzielone na 16 jednostek – jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Dobry stan wód, tj. zarówno stan chemiczny jak i ekologiczny, osiągnęła jedynie 1 JCWP (Kosierska Struga). Wszystkie pozostałe JCWP zakwalifikowano jako wody o złym stanie. Wiąże się to w dużej mierze z silnymi przekształceniami morfologicznymi rzek i rolniczym użytkowaniem zlewni. Jako najważniejszą przyczynę zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych, zidentyfikowanego dla 2 JCWP – Czarnej Strugi (od źródła do Mirotki)

⁷³ wyniki wieloletniego monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

i Odry, wskazano m.in. nieproporcjonalny rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenach wiejskich. Wody powierzchniowe w MOF OW Zielona Góra nie są wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę.

JCWP zostały scalone do większych jednostek odpowiadających zlewniom – scalone części wód powierzchniowych (SCWP), co wynikało z potrzeb opracowania programów działań. Zaproponowane programy dla poszczególnych SCWP⁷⁴ stanowią zbiór działań zaplanowanych do roku 2015. Działania te stanowią przede wszystkim:

- w zakresie planów: opracowanie warunków korzystania z wód regionu i opracowanie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000;
- w zakresie gospodarki ściekowej: prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni; kontrola przestrzegania harmonogramu wywozu nieczystości płynnych; opracowanie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; zagospodarowanie osadów ściekowych;
- modernizacja oczyszczalni ścieków;
- opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania i zasady ochrony środowiska;
- właściwa uprawa gleby (właściwie prowadzone prace polowe);
- w zakresie gospodarki odpadami: likwidacja ognisk zanieczyszczeń (dzikich składowisk); gromadzenie i oczyszczanie odcieków ze składowisk odpadów;
- objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpieliskach i wykonanie oceny jakości wody;
- przywrócenie drożności odcinków rzek;
- monitoring zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód w zakresie spełnienia wymagań odpowiedniego stopnia oczyszczania ścieków.

2.1.6 Złóża kopalin

Występowanie kopalin na terenie MOF OW Zielona Góra wiąże się z budową geologiczną tego regionu. Występują tutaj zarówno złoża kruszyw naturalnych, surowce ceramiki ilastej, kredy jak i pokłady ropy naftowej oraz ropy naftowej z pokładami gazu ziemnego jako kopalinę współwystępującej. Zestawienie udokumentowanych złóż kopalin na terenie MOF OW Zielona Góra zawiera tabela 8.

Tabela 8. Udokumentowane złoża kopalin

Źródło: według stanu na wrzesień 2016 r.

nazwa	złożo	stan zagospodarowania
Nietków	surowce ilaste ceramiki budowlanej	eksploatacja zaniechana
Wójciki	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Pomorsko	kredy	eksploatacja zaniechana
Kije	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Cigacice	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Tarnawa	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Racula I	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Sulechów	surowce ilaste ceramiki budowlanej	eksploatacja zaniechana
Górzynowo IV	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Nietków S	kruszywa naturalne	złożo eksploatowane
Górzynowo III	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana

⁷⁴ w MOF OW Zielona Góra wydzielono 7 SCWP: SO0104–5, SO0619, SO1114–17

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

nazwa	złoże	stan zagospodarowania
Zabór	kredy	eksploatacja zaniechana
Pomorsko II	kredy	zasoby rozpoznane szczegółowo
Kalsk 1	kruszywa naturalne	planowane rozpoczęcie eksploatacji 30.06.2016 r.
Leśniów Wielki	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Racula	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Okunin	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Kalsk	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Wilkanowo	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Górki Małe	kruszywa naturalne	złoże eksploatowane
Mozów S	ropa naftowa i gaz ziemny jako kopalina współwystępująca	złoże eksploatowane
Nietków 1	kruszywa naturalne	złoże eksploatowane
Kije NE	ropa naftowa	eksploatacja zaniechana
Nietków	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Kije	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Sycowice	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Przylep	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Głogusz	kruszywa naturalne	eksploatacja zaniechana
Łaz I	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Nietkowice	kruszywa naturalne	zasoby rozpoznane szczegółowo
Kije	ropa naftowa	złoże eksploatowane

Zgodnie z powyższą tabelą na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowane jest 31 złóż (zajmują ok. 0,9% powierzchni MOF OW Zielona Góra), z czego eksploatacja w 13 złożach została zaniechana, zasoby 12 złóż są rozpoznane szczegółowo (zasoby kruszyw naturalnych oraz kredy), a 6 złóż jest eksploatowanych (2 złoża ropy naftowej oraz 4 złoża kruszyw naturalnych). Złoża ropy naftowej zlokalizowane są w gminie Sulechów. Prócz surowców energetycznych na terenie MOF OW Zielona Góra występują złoża surowców skalnych. Najbardziej zasobne w te surowce są gminy Czerwieńsk oraz Sulechów. Natomiast najmniej zasobne w surowce są gminy położone w południowej części MOF OW Zielona Góra tj. Świdnica, Zabór oraz miasto Zielona Góra.

Możliwość wydobywania zasobów ze złóż jest uzależniona od wielu czynników, takich jak: charakterystyka hydrogeologiczna zasobów oraz potencjalna konfliktowość ich lokalizacji z formami ochrony przyrody, czy obszarami ochronnymi zasobów wód podziemnych. Ponadto należy wziąć pod uwagę sposób eksploatacji zasobów kopalin ze złoża. Na terenie MOF OW Zielona Góra w konflikcie z formami ochrony przyrody pozostają złoża, które mogą być wydobywane metodą odkrywkową: Wójciki (obszar Natura 2000), Cigacice, Nietkowice (obszar chronionego krajobrazu). Część zasobów złóż kopalin na terenie MOF OW Zielona Góra jest zlokalizowanych również w obszarze ochronnym Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, w związku, z czym ich potencjalna eksploatacja może wpłynąć na zachwianie równowagi hydrogeologicznej oraz zwiększenie zagrożenia zanieczyszczeniem zasobów wód podziemnych GZWP.

Obszary prognostyczne, perspektywiczne i hipotetyczne oraz możliwości potencjalnego wydobycia

Północną część MOF OW Zielona Góra zajmuje obszar hipotetyczny występowania rud miedzi – Mozów. Jest to największy obszar hipotetyczny zlokalizowany na terenie województwa lubuskiego – zlokalizowany jest w większości na terenie MOF OW Zielona Góra i obejmuje gminy: Sulechów, Czerwieńsk oraz północna część miasta Zielona Góra. Zasoby zawartości miedzi w złożu szacowane są na 96,775 mln t, natomiast zasoby srebra szacowane są na 179,085 tys. t. Pokłady zalegają na głębokości 2100-2700 m, z uwagi na brak kryteriów bilansowości dla złóż miedzi występujących poniżej 1500 m, zasoby uznane zostały za prognostyczne pozabilansowe. Wydobywanie rud miedzi wiąże się z szeregiem barier natury geologicznej (niewielki zakres

UWARUNKOWANIA

---

posiadanej informacji geologicznej, zmienność formy i budowy złoża, niewielka miąższość złoża, niekorzystne warunki geologiczno-górnictwa, zagrożenie ropno-gazowe) i ekonomicznej (wysokie koszty przewidywanego wydobycia kopaliny ze względu na głębokość zalegania, potencjalne zagrożenia dla konwencjonalnych prac górniczych, zła jakość kopaliny, naturalne zubożenie rudy wybieranej ze skalą płonną, dodatkowy podatek od wydobycia kopaliny miedzi i srebra).

Ponadto możliwość eksploatacji napotyka barierę o charakterze prawnym. Według obecnych kryteriów bilansowości maksymalna głębokość dokumentowania rud miedzi nie może przekroczyć 1500 m. Jednakże na prośbę inwestora mogą zostać wydane indywidualne kryteria bilansowości.

Pomimo licznych barier ograniczających eksploatację, bądź zwiększających koszty ewentualnej eksploatacji rud, inwestorzy wnioskują o koncesje na prace poszukiwawczo-rozpoznawcze za rudami miedzi. Na terenie MOF OW Zielona Góra poszukiwania prowadzą: Mozów Copper i Zielona Góra Copper.

Na terenie MOF OW Zielona Góra prace poszukiwawcze prowadzi również PGNiG S.A, która posiada dwie koncesje na poszukiwanie, rozpoznanie oraz wydobywanie węglowodorów. Wymienione koncesje obejmują fragmenty gmin: Czerwieńsk oraz Sulechów. Obecnie intensywne poszukiwania są prowadzone na koncesji Krosno Odrzańskie – Świebodzin, która obejmuje swoim zasięgiem północno-zachodnią część MOF OW Zielona Góra.

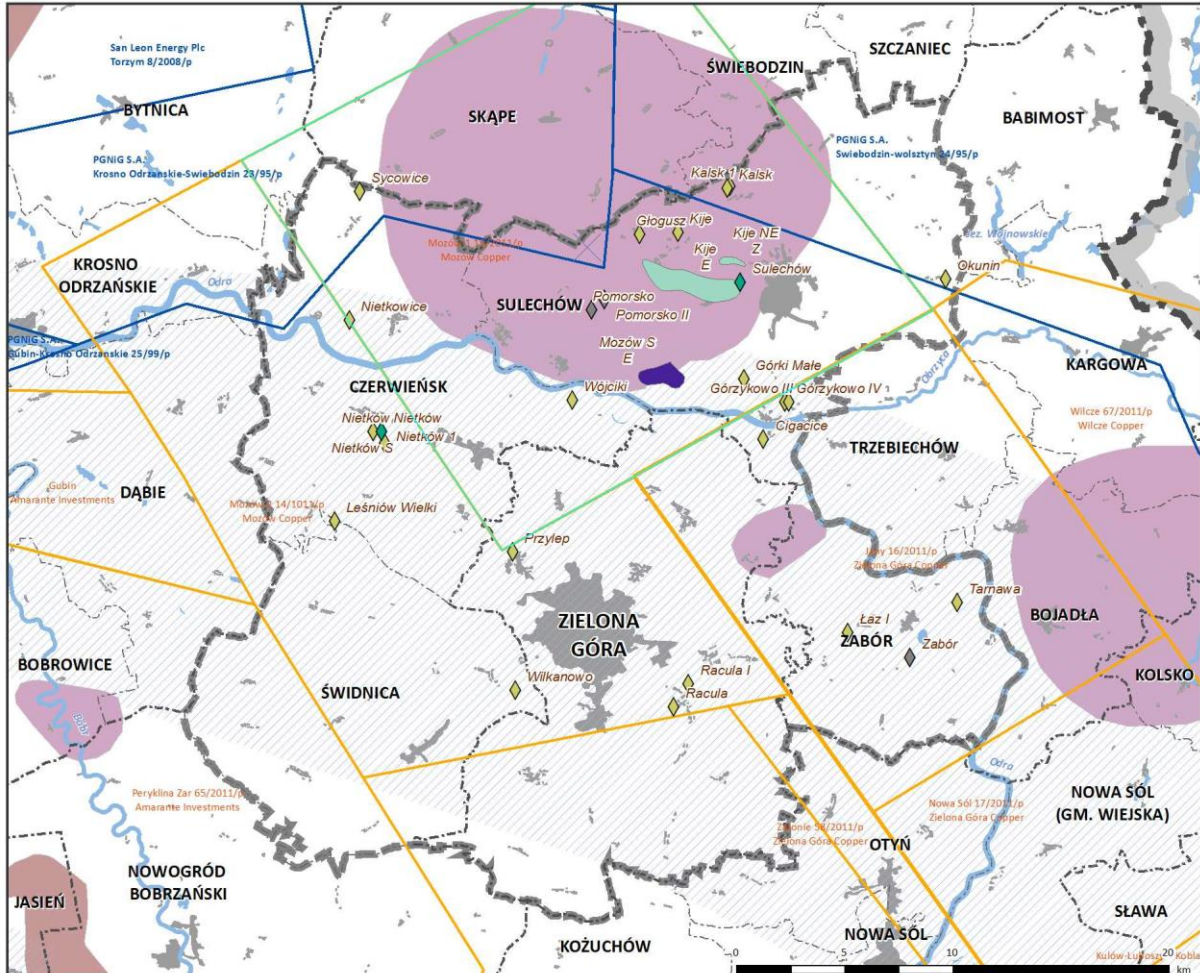
Na terenie województwa lubuskiego strumień ciepły przyjmuje największe wartości w Polsce. W związku z powyższym województwo posiada perspektywy pozyskania energii geotermalnej. Jednakże dotychczasowe rozpoznanie wód termalnych wskazuje na niewielką wydajność, znaczną mineralizację wód oraz niekorzystny rachunek ekonomiczny, wynikający z głębokiego występowania tych wód. Na terenie województwa wykonano 9 głębokich odwiertów, które potwierdziły występowanie zarówno wód mineralnych, termalnych, jak i solanek. Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowany jest jeden odwiert – Sulechów IG-1. Nie jest on jednak obecnie wykorzystywany jako źródło wód leczniczych, termalnych, czy solanek.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 13. Istniejące złoża kopalni i zasoby prognostyczne węgla brunatnego i miedzi

Źródło: Mapa koncesji na poszukiwanie, rozpoznanie oraz wydobywanie węglowodorów oraz podziemne bezbiomikowe magazynowanie substancji i podziemne składowanie odpadów zgodnie ze stanem na 01.05.2016 r., mapa koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie oraz wydobywanie złóż kopalni chemicznych, skalnych i metali zgodnie ze stanem na 01.05.2016 r., www.mos.gov.pl, Analizy obecnego i potencjalnego wydobycia złóż kopalni o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego, Urząd Marszałkowski województwa lubuskiego w Zielonej Górze, Państwowy Instytut Geologiczny, System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS, zgodnie ze stanem na 06.07.2016 r., warstwy shp

złoża surowców skalnych

- ◆ kredy
- ◆ kruszywa naturalne
- ◆ surowce ilaste ceramiki budowlanej

złoża surowców energetycznych

- ropa naftowa
- ropa naftowa i gaz ziemny

obszary koncesyjne na poszukiwanie i rozpoznanie złóż kopalni chemicznych, skalnych i metali

obszar koncesyjny na poszukiwanie, rozpoznanie oraz wydobywanie węglowodorów

występowanie wód termalnych na głębokości do ok. 2500 m

zasoby perspektywiczne, prognostyczne i hipotetyczne

- węgla brunatnego
- miedzi

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- - - granica powiatu
- - - granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka

2.1.7 Gleby

Na terenie MOF OW Zielona Góra można wyróżnić następujące typy gleb:

- gleby płowe (pseudobielicowe) i brunatne wytworzone na piaskach luźnych (ok. 51% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁷⁵;
- gleby brunatne wytworzone na piaskach słabogliniastych (ok. 22% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁷⁶;
- mady, które związane są z obecnością wód zastoisowych w dolinie Odry (ok. 16% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁷⁷;
- gleby bielcowe i płowe (pseudobielicowe), wytworzone na piaskach gliniastych (ok. 8% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁷⁸;
- gleby murszowe i murszowate, wytworzone z torfów niskich i przejściowych (ok. 2% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁷⁹;
- gleby torfowe, wytworzone z torfów niskich (ok. 1% powierzchni MOF OW Zielona Góra)⁸⁰.

Największy potencjał wytworzenia gleb uprawnych o największej przydatności rolniczej posiadają utwory geologiczne zalegające wokół cieków i w pradolinach rzek. W przypadku omawianego terenu są to mady rzeczne, zalegające w dolinie Odry, obejmujące mezoregion Doliny Środkowej Odry oraz Kotliny Kargowskiej (gminy Czerwieńsk, Sulechów, północna część miasta Zielona Góra oraz południowy fragment gminy Świdnica). Są to duże płaty żyznych gleb, pozbawionych zadrzewień. Przydatność tych gleb do wykorzystania rolniczego zależy jednak od stopnia regulacji stosunków wodnych na terenie gdzie zalegają.

Na terenie MOF OW Zielona Góra dominują gleby kompleksów: 6 – kompleks żytni słaby, 8 – kompleks zbożowo-pastewny mocny i 9 – kompleks zbożowo-pastewny słaby. Wśród użytków zielonych na terenie MOF OW Zielona Góra znajduje się jedynie niewielki fragment użytku 3z – słabego i bardzo słabego.

Gleby na terenie MOF OW Zielona Góra charakteryzują się dużym niedoborem próchnicy. Największy niedobór notowany jest w gminach Świdnica (18,0-20,0 t/ha), Czerwieńsk (17,4-18,0 t/ha) oraz w mieście Zielona Góra (13,6-17,4 t/ha), zaś najmniejszym niedoborem próchnicy charakteryzują się gminy Zabór i Sulechów⁸¹.

Na terenie MOF OW Zielona Góra gleby charakteryzują się raczej kwaśnym odczynem⁸², a co za tym idzie istnieje zagrożenie pojawienia się toksycznego glinu, szkodliwego dla roślin. W celu minimalizacji tego zjawiska należy zastosować wapnowanie gleb.

Ocenę uwarunkowań przyrodniczych dla rolnictwa określa się na podstawie współczynnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na wartość, którego składają się następujące elementy: jakość gleby, klimat, rzeźba terenu, stosunki wodne. Najwyższe wartości, i tym samym gleby o największym potencjalne produkcji rolniczej, występują w gminach: Sulechów oraz Czerwieńsk. Natomiast współczynnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej o najmniejszych wartościach, świadczących o niskiej produktywności gleb, występuje w gminach: Świdnica oraz Zabór.

---

⁷⁵ obliczenia własne na podstawie Opracowania Ekofizjograficznego Województwa Lubuskiego – Rozpoznanie charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie budowy geologicznej, zasobów surowcowych, rzeźby terenu oraz wód podziemnych dla województwa lubuskiego. Aktualizacja, Zielona Góra, 2014

⁷⁶ ibid.

⁷⁷ ibid.

⁷⁸ ibid.

⁷⁹ ibid.

⁸⁰ ibid.

⁸¹ ibid.

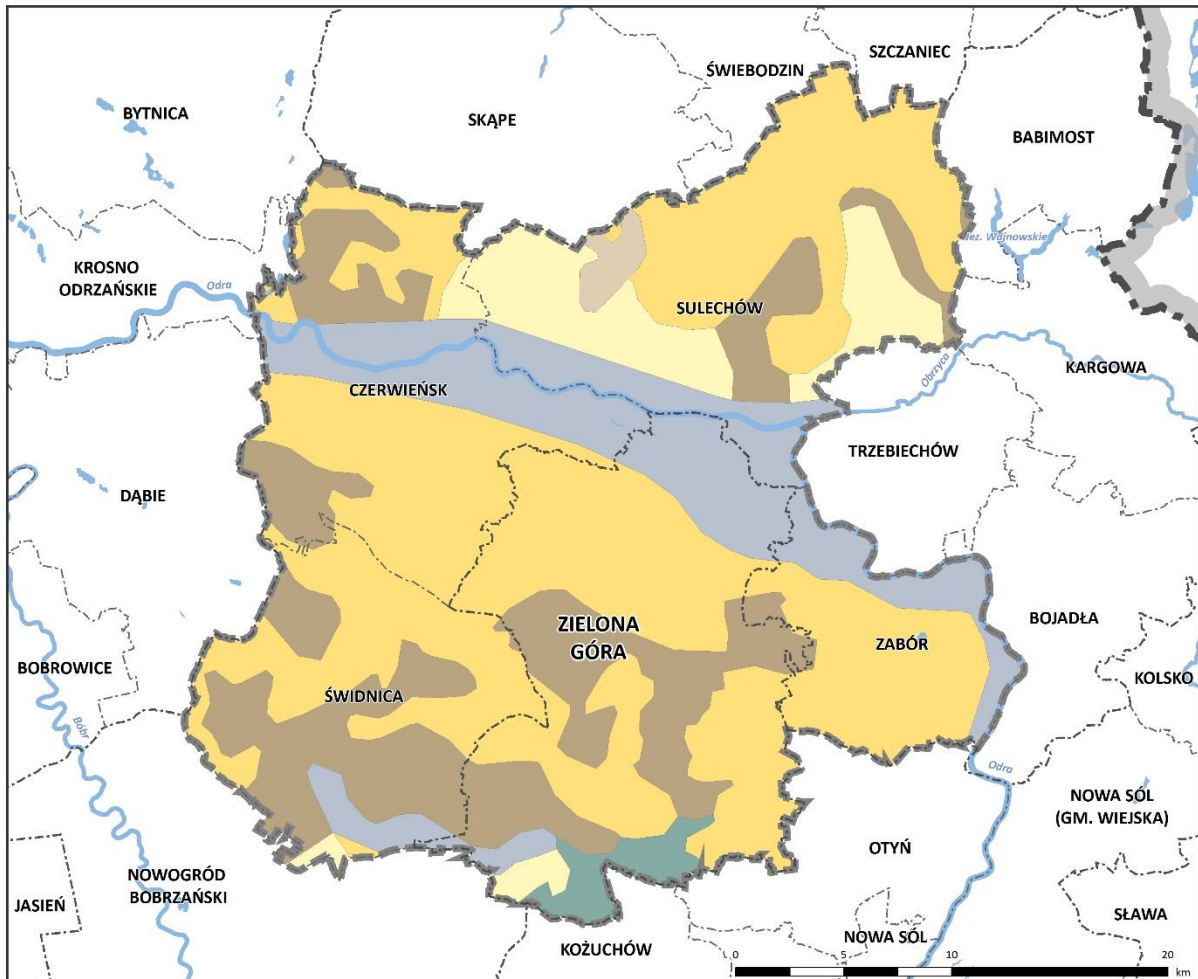
⁸² Monitoring Chemizmu gleb Ornych Polski, IUNG, GIOŚ

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 14. Typy gleb

Źródło: Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Rozpoznanie charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie budowy geologicznej, zasobów surowcowych, rzeźby terenu oraz wód podziemnych dla województwa lubuskiego. Aktualizacja, Zielona Góra, 2014

typ gleby

- gleby bielcowe i płowe (pseudobielcowe)
- gleby brunatne
- gleby murszowe i murszowate
- gleby płowe (pseudobielcowe) i brunatne
- gleby torfowe
- mady lekkie, średnie i ciężkie

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

2.1.8 Szata roślinna

MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się wysokim udziałem kompleksów leśnych (około 52%), podobnie jak całe województwo. W północno-zachodniej części znajduje się fragment Puszczy Rzepińskiej (Lubuskiej), stanowiącej największy powierzchniowo kompleks lasów województwa, rozciągający się od Warty na północy, Obry na wschodzie do Odry na południu i zachodzie. Na terenie Puszczy dominują ubogie siedliska borowe, żyzniejsze siedliska znajdują się w pasie morenowym lub w sąsiedztwie jezior. Południową część MOF OW Zielona Góra porastają Bory Zielonogórskie, gdzie również dominują ubogie siedliska borowe. Jedynie w dolinie

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Odry, występują kompleksy łągów dębowo-wiązowo-jesionowych. Najcenniejsze fragmenty lasu chronione są w rezerwach, w tym w obrębie rezerwatu Zimna Woda na terenie gminy Czerwieńsk, gdzie ochronie podlega dobrze zachowany łąg jesionowy.

W dolinach rzecznych, w tym w dolinie Odry, występują zbiorowiska łąk wilgotnych i mokrych oraz świeżych związane z terenami rozlewiskowymi, takie jak: łąki selernicowe i wyczyńcowe, łąki trzęślicowe oraz łąki świeże ze związku *Arrhenatherion elatioris*⁸³. łąki selernicowe związane są z dolinami dużych rzek, a ich występowanie warunkują zachodzące tu procesy aluwialne. W Polsce ich występowanie jest ograniczone do dolnych i środkowych odcinków dolin rzek tj.: Odra, Wisła, Warta, Bug oraz Narew. łąki selernicowe występują w mozaice z łąkami wyczyńcowymi. Kluczowe dla zachowania trwałości zbiorowisk łąkowych jest ich ekstensywne użytkowanie⁸⁴. łąki selernicowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, czy łąki świeże użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) to siedliska przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania UE, które wymagają ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000⁸⁵.

Łączna powierzchnia gruntów leśnych w granicach MOF OW Zielona Góra wynosi 50100,65 ha, z czego 47126,08 ha to grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa. Prywatne grunty leśne zajmują jedynie 807,87 ha. Według danych GUS z 2015 r. największą lesistością, na poziomie 61,4%, charakteryzuje się gmina Świdnica, przy ogólnej lesistości województwa kształtującej się na poziomie 50%⁸⁶ (lesistość kraju – 29,4%). Wysoką lesistością powyżej 50% odznacza się także gmina Czerwieńsk oraz miasto Zielona Góra (55,3%). Lesistość pozostałych gmin mieści się w przedziale od 40 do 50%. Niższym udziałem kompleksów leśnych odznacza się jedynie miasto Sulechów, gdzie lesistość wynosi 6%⁸⁷. Lasy MOF OW Zielona Góra znajdują się w zasięgu administracyjnym Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze.

Tabela 9. Powierzchnia lasów oraz lesistość

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2015 oraz danych GIS Ekofizjografii Województwa Lubuskiego

Gmina	Powierzchnia lasów ogółem [ha]	Powierzchnia gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa [ha]	Powierzchnia gruntów leśnych stanowiących własność prywatna [ha]	Lesistość [%]
m. Zielona Góra	15396,59	12719,66	350,81	55,3
Czerwieńsk – miasto	402,77	387,17	10,60	41,5
Czerwieńsk – obszar wiejski	9827,72	9817,62	100,10	52,1
Sulechów – miasto	41,83	41,23	1,60	6,0
Sulechów – obszar wiejski	9493,37	9353,21	137,36	40,1
Świdnica	10244,61	10117,81	120,0	61,4
Zabór	4693,76	4689,38	87,4	49,9

⁸³ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Biotyczne elementy środowiska. Tom 2. Flora, Zielona Góra, 2008

⁸⁴ Wysocki Cz., Sikorski P., 2014: Fitosocjologia stosowana w ochronie i kształtowaniu krajobrazu. Wydawnictwo SGGW, Warszawa

⁸⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713)

⁸⁶ Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego, 2015 r.

⁸⁷ Dane BDL GUS 2015 oraz obliczenia własne na podstawie danych GIS Opracowania Ekofizjograficznego Województwa Lubuskiego – Biotyczne elementy środowiska, Zielona Góra, 2008

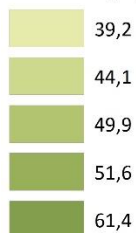
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 15. Lesistość

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2015 oraz danych GIS Opracowania Ekofizjograficznego Województwa Lubuskiego

lesistość [%]

pozostałe oznaczenia

Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w drodze decyzji lasy mogą zostać uznane za szczególnie chronione ze względu na pełnioną pozaprodukcyjną funkcję, określoną ww. ustawie. W MOF OW Zielona Góra lasy ochronne zajmują powierzchnię 31334,1 ha, co stanowi 62,5% wszystkich lasów. Dominują lasy ochronne ze względu na położenie w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców (23919,35 ha), znaczny udział mają również lasy wodochronne (5068,7 ha). Ponadto występują lasy glebochronne (1343,2 ha), badawcze (916,14 ha), lasy w ostojach (22,35 ha) oraz lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa (60,68 ha). Największym udziałem lasów ochronnych charakteryzuje się miasto Zielona Góra (14 082,5 ha) oraz gmina

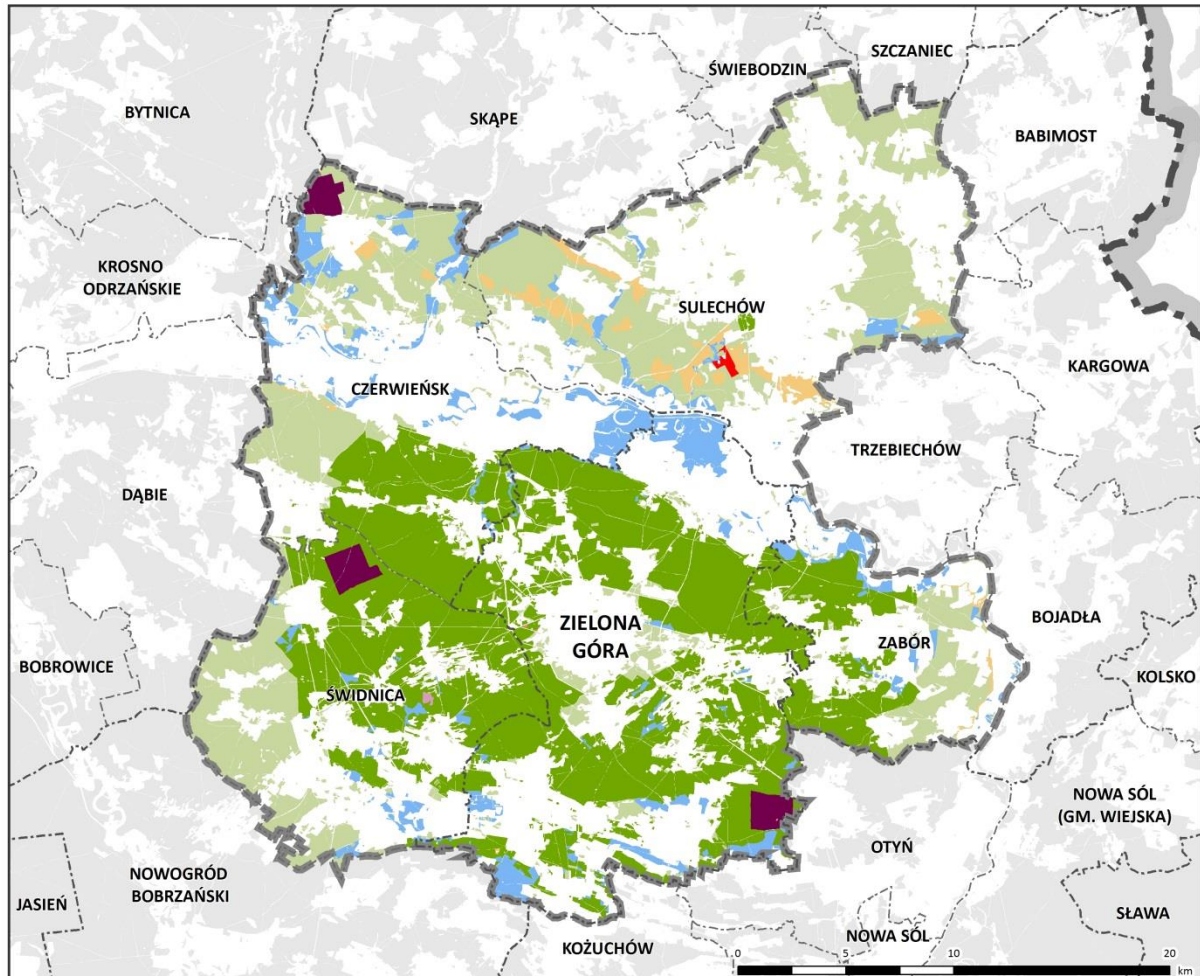

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Świdnica (6548 ha), są to głównie lasy ochronne ze względu na położenie w granicach miasta lub wokół miasta, natomiast najniższym gmina Sulechów (1 793,5 ha)⁸⁸.

Schemat 16. Lasy ochronne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS — Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego. Fauna i flora województwa lubuskiego. Zielona Góra, 2008

lasy ochronne

- las wokół miast
- las wodochronny
- las glebochronny
- las w ostojach
- las badawczy
- las mający szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe
- las mający szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa

pozostałe lasy

- las gospodarczy

pozostałe oznaczenia

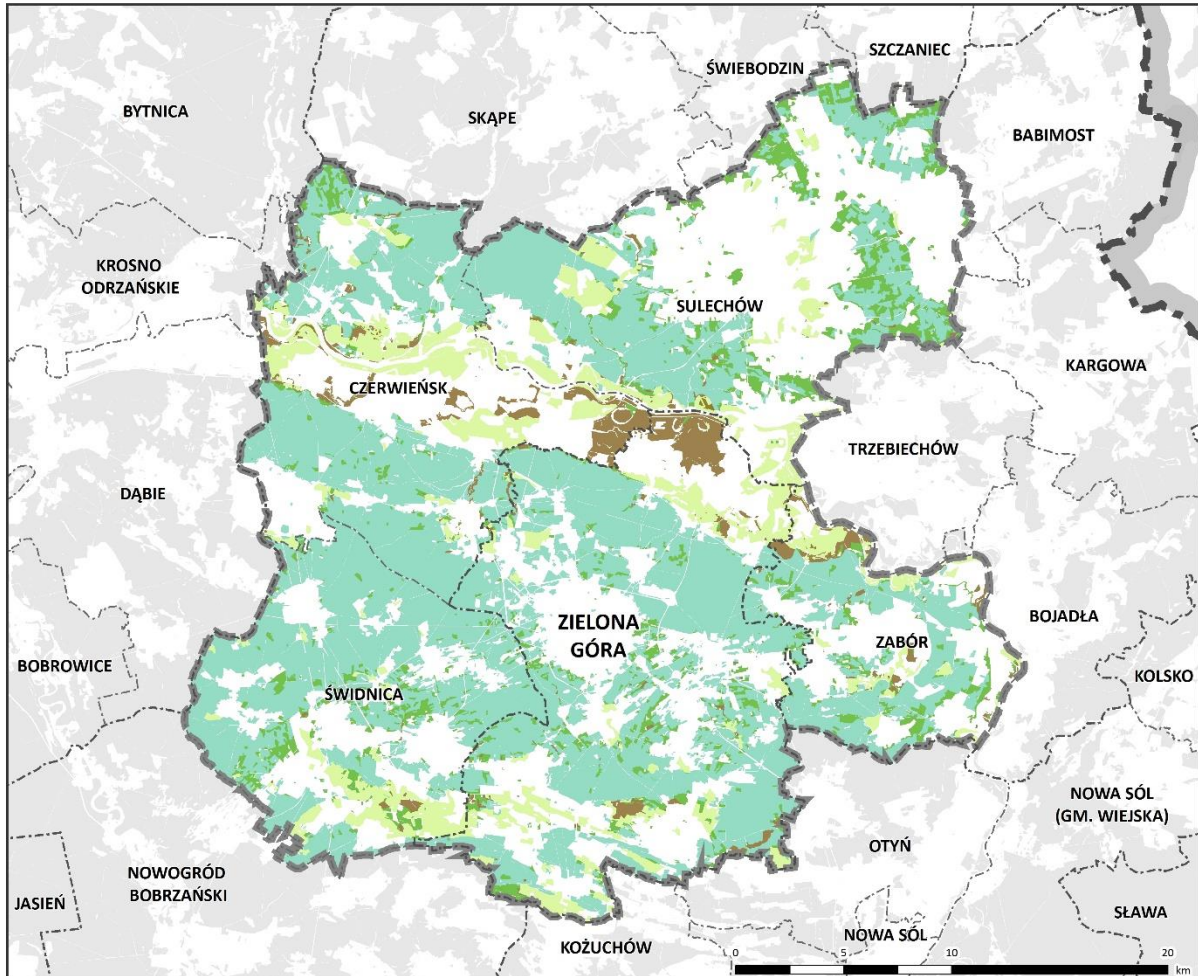
- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra

⁸⁸ Obliczenia własne na podstawie danych GIS – Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego. Fauna i flora województwa lubuskiego. Zielona Góra, 2008

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 17. Typy siedliskowe lasów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS — Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego. Fauna i flora województwa lubuskiego. Zielona Góra, 2008

- bór bagienny, bór mieszany bagienny, las mieszany bagienny, las łąkowy, ols, ols jesionowy
- bór mieszany wilgotny, bór mieszany świeży, bór wilgotny, bór świeży
- las świeży, las wilgotny, las mieszany wilgotny, las mieszany świeży
- zbiorowisko łąkowe

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra

Roślinność na terenach użytkowanych rekreacyjnie narażona jest na negatywne oddziaływanie ze strony przebywających tam ludzi (mechaniczne niszczenie roślin, zaśmiecanie, ugniatanie gleby). Zgodnie z różnymi metodykami oceniającymi odporność poszczególnych siedlisk leśnych na użytkowanie rekreacyjne, przyjmuje się, iż najmniej odporne są siedliska boru suchego (Bs), boru bagiennego (Bb) oraz olsu (Ol). Najbardziej odporne na użytkowanie są natomiast siedliska lasów charakteryzujące się znaczną żyznością siedliska, a więc siedliska lasu świeżego (Lśw), lasu mieszanego świeżego (LMśw) i boru mieszanego świeżego (BMśw). Pozostałe siedliska oceniono jako średnio odporne.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

W strukturze lasów MOF OW Zielona Góra największy udział mają lasy borowe – 40 356 ha, w tym dominują bory świeże i bory mieszane świeże. Udział lasów borowych w poszczególnych gminach kształtuje się następująco: m. Zielona Góra – 12 627,9 ha, gm. Świdnica – 9 064,2 ha, gm. Czerwieńsk – 8 086,1 ha, m. Czerwieńsk – 349,8 ha, m. Sulechów – 42,4 ha, gm. Sulechów – 6 594 ha, gm. Zabór – 3 591,6 ha. Zbiorowiska leśne (LMw, LMśw, Lśw) zajmują powierzchnię 6 570,98 ha, w tym w: m. Zielona Góra – 1 527,1 ha, gm. Świdnica – 1 037,9 ha, m. Sulechów – 5,5 ha, gm. Sulechów – 2 601,9 ha, m. Czerwieńsk – 13 ha, gm. Czerwieńsk – 646,4 ha, gm. Zabór – 738,9 ha. Najniższy udział w strukturze lasów mają lasy bagienne i łągowe zajmujące powierzchnię 2 922 ha, przy czym największym ich udziałem odznaczają się m. Zielona Góra (1 042,98 ha) oraz gm. Czerwieńsk (1 082,12 ha), co wynika z obecności doliny Odry i występujących w jej obrębie warunków siedliskowych. W pozostałych gminach udział lasów bagiennych i łągowych jest nieznaczący. W granicach MOF OW Zielona Góra dominują lasy odporne (15 312,3 ha) i średnio odporne (32 637,8 ha) na użytkowanie rekreacyjne, udział lasów mało odpornych jest nieznaczący i wynosi 783,05 ha⁸⁹.

Szata roślinna MOF OW Zielona Góra, to również tereny zieleni urządzonej, w tym w granicach miasta Zielona Góra parki miejskie tj.: Park Tysiąclecia, Park Poetów, Park Braniborski, Park Sowińskiego, Park Winny, Park Piastowski, Park Zacisze, Park św. Trójcy. W granicach miasta wyróżnia się również cenne przyrodniczo doliny potoków: Gęśnik, Łacza, Pustelnik, Dłubnia, w obrębie których pojawiają się cenne gatunki roślin tj.: kukulka szerokolistna, listeria jajowata, bluszcz pospolity, kruszyna pospolita⁹⁰.

2.1.9 Fauna

Przez MOF OW Zielona Góra przepływa Odra i to jej dolina, podobnie jak doliny dużych rzek w całym województwie i Polsce, charakteryzuje się największą różnorodnością biologiczną. Zachowały się tu różnorodne siedliska wodne, w tym starorzecza, łąki, łągi, nasłonecznione murawy na zboczach, będące miejscem bytowania wielu pospolitych i rzadkich gatunków. Dobrym odzwierciedleniem występowania tych rzadszych gatunków jest wyznaczenie obszarów Natura 2000 głównie w dolinie Odry i dolinach mniejszych rzek. Dolina Odry jest szczególnie ważna dla przelotnych i zimujących populacji gatunków ptaków, jako najważniejszy wymieniany jest łabędź krzykliwy. Na uwagę zasługują również doliny mniejszych rzek – przy zachodniej granicy gminy Czerwieńsk płynie rzeka Gryżyna, której lodowcowa rynna objęta jest ochroną w ramach sieci Natura 2000. Spotkać tu można wiele gatunków rzadkich ryb a także żółwia błotnego⁹¹.

2.1.10 Formy ochrony przyrody

Najcenniejsze przyrodniczo obszary, tj. dolina Odry oraz cenne kompleksy leśne, zostały objęte różnymi formami ochrony przyrody. Największym udziałem obszarów objętych ochroną, na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, odznaczają się gminy położone w zachodniej części obszaru, a więc gmina Czerwieńsk (37%) oraz gmina Świdnica (32%). Najniższym udziałem obszarów objętych ochroną charakteryzuje się gmina Sulechów (13%)⁹².

---

⁸⁹ Obliczenia własne na podstawie danych GIS Opracowania Ekofizjograficznego Województwa Lubuskiego – Biotyczne elementy środowiska, Zielona Góra, 2008

⁹⁰ Stan środowiska w Zielonej Górze w latach 2005-2010, WIOŚ w Zielonej Górze, 2010

⁹¹ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Przyroda ożywiona (rozdziały: Bezkręgowce, Minogi i ryby, Płazy, Gady, Ptaki, Ssaki), Zielona Góra, 2008

⁹² Obliczenia własne na podstawie danych RDOŚ Gorzów Wielkopolski, 2016

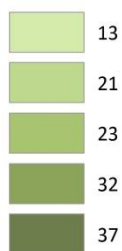
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 18. Udział procentowy powierzchni objętych formami ochrony przyrody w powierzchni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

**łączy udział form ochrony przyrody
w powierzchni gminy [%]**

pozostałe oznaczenia

W obrębie MOF OW Zielona Góra wyróżnia się następujące formy ochrony przyrody:

- fragment Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego wchodzący w granice gminy Czerwieńsk – obejmujący ochroną walory przyrodnicze i krajobrazowe rynny polodowcowej oraz znajdujących się w niej stawów, jezior i doliny rzeki Gryżyński Potok. Park w dominującej mierze pokrywają lasy. W granicach Parku dominujący udział mają zbiorowiska leśne;
- 7 obszarów Natura 2000, związanych głównie z doliną rzeki Odry, w tym:
  - 1 obszar specjalnej ochrony ptaków — Dolina Środkowej Odry PLB080004 — obejmujący fragment doliny Odry z rozległymi powierzchniami terenów otwartych, wykorzystywanych jako użytki zielone

UWARUNKOWANIA

- lub grunty orne w mozaice z zachowanymi lasami łągowymi, starorzeczami i kanałami. Obszar w szczególności ważny dla ochrony łąkowej i przelotnej populacji 14 gatunków ptaków, tym 8 gatunków ujętych w Zał. I Dyrektywy Ptasiej. W obrębie MOF OW Zielona Góra obejmuje on dolinę Odry niemalże na całej jej długości, w granicach gminy i miasta Czerwieńsk, gminy Sulechów, miasta Zielona Góra oraz gminy Zabór;
- 6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk, w tym trzy pierwsze obszary obejmujące fragmenty doliny Odry, szczególnie ważne dla ochrony siedlisk lasów łągowych i łąkowych, starorzeczy, a także bardzo cennych siedlisk łąk selernicowych i zbiorowisk namulisk rzecznych:
    - Kargowskie Zakola Odry PLH080012 – fragment doliny Odry, stanowiącej wschodnią granicę MOF OW Zielona Góra (gm. Sulechów, m. Zielona Góra, gm. Zabór);
    - Krośnieńska Dolina Odry PLH080028 – obejmuje dolinę w obrębie MOF OW Zielona Góra w granicach gmin Czerwieńsk, Sulechów oraz miasta Zielona Góra;
    - Nowosolska Dolina Odry PLH080014 – fragment położony w granicach gminy Zabór;
    - Rynna Gryżyny PLH080067 – fragment w granicach gminy Czerwieńsk, obszar obejmuje najcenniejszą, rdzeniową część Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Jest to rynna terenowa z ciekami i jeziorami z bardzo dobrze zachowanymi łągami i fragmentami kwaśnych dąbrów oraz torfowisk przepływowych;
    - Sulechów PLH080043 – jedna z ważniejszych kolonii rozrodczych nocka dużego na Ziemi Lubuskiej, zlokalizowana w obrębie Kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Sulechowie;
    - Zimna Woda PLH080062 – obszar chroni kompleks łągu jesionowo-olszowego w obrębie miasta Zielona Góra, flora tego terenu obejmuje 232 gatunki roślin naczyniowych;
  - 6 obszarów chronionego krajobrazu: 13-Rynna Paklicy i Ołoboku (gm. Czerwieńsk), Rynny Obrzycko-Obrzańskie (gm. Sulechów), 18-Krośnieńska Dolina Odry (gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, m. Zielona Góra), 21-Nowosolska Dolina Odry (gm. Sulechów, gm. Zabór, m. Zielona Góra), Wzniesienia Zielonogórskie (w całości w gm. Świdnica), Dolina Śląskiej Ochli (gm. Świdnica, m. Zielona Góra)⁹³;
  - 2 rezerваты przyrody – Zimna Woda, pokrywający się z obszarem Natura 2000 Zimna Woda PLH080062 w granicach miasta Zielona Góra, oraz fragment rezerwatu leśnego Radowice, położonego na granicy gminy Sulechów oraz gminy Trzebiechów, położonej poza granicami MOF OW Zielona Góra⁹⁴;
  - 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe położone w obrębie miasta Zielona Góra — Liliowy Las oraz Park Braniborski. ZPK Liliowy Las obejmuje ochroną obszar leśny stanowiący miejsce bytowania i rozrodu wielu gatunków zwierząt oraz siedlisko roślin i grzybów. Stanowi on również korytarz ekologiczny łączący atrakcyjne przyrodniczo obszary tj.: Dolina Pustelnika i Staw Jędrzychowski;
  - 52 użytki ekologiczne – 18 w gminie Czerwieńsk, 12 w gminie Sulechów, 2 w gminie Świdnica, 11 w gminie Zabór, 9 w mieście Zielona Góra⁹⁵;
  - 200 pomników przyrody – 17 w gminie Czerwieńsk, 67 w gminie Sulechów, 46 w gminie Świdnica, 10 w gminie Zabór, 60 w mieście Zielona Góra⁹⁶.

Ponadto proponuje się objęcie ochroną dolinę potoku Gęśnik w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

⁹³ Dane RDOŚ Gorzów Wlkp., rejestr obszarów chronionego krajobrazu, stan na 7 czerwca 2016 r.

⁹⁴ Dane RDOŚ Gorzów Wlkp., rejestr rezerwatów przyrody, stan na 29 maja 2015 r.

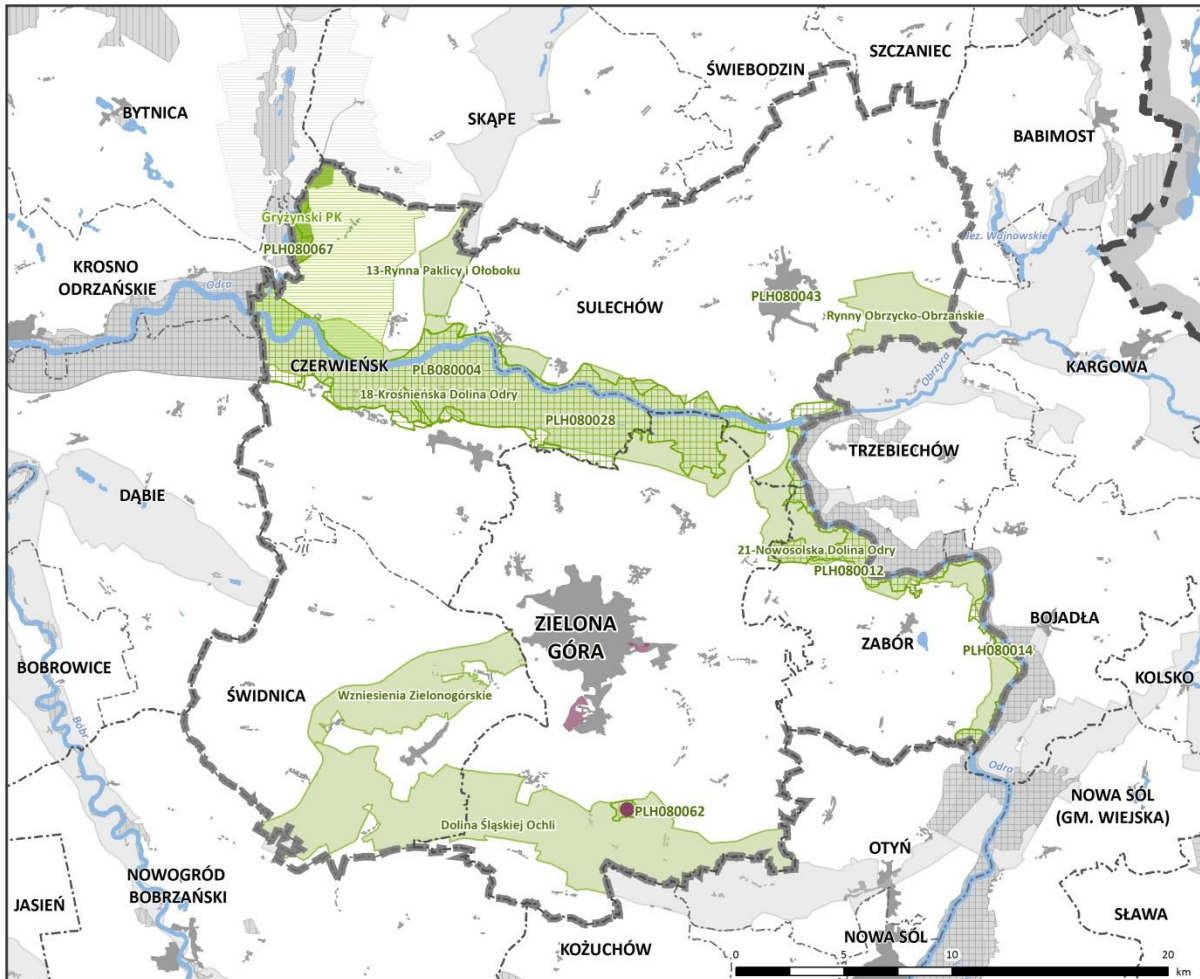
⁹⁵ Dane RDOŚ Gorzów Wlkp., rejestr użytków ekologicznych, stan na 22 czerwca 2016 r.

⁹⁶ Dane RDOŚ Gorzów Wlkp., rejestr pomników przyrody, stan na 20 maja 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 19. Formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

formy ochrony przyrody

w granicach MOF OW Zielona Góra

- rezerwat przyrody
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy
- park krajobrazowy
- otulina parku krajobrazowego
- obszar chronionego krajobrazu

sieć Natura 2000

- specjalny obszar ochrony siedlisk (kod PLH)
- obszar specjalnej ochrony ptaków (kod PLB)

poza granicami MOF OW Zielona Góra

- park krajobrazowy
- otulina parku krajobrazowego
- obszar chronionego krajobrazu

sieć Natura 2000

- specjalny obszar ochrony siedlisk (kod PLH)
- obszar specjalnej ochrony ptaków (kod PLB)

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 10. Udział poszczególnych form ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz RDOŚ Gorzów Wielkopolski, 2016

Gmina	Rez. przyrody [ha]	Parki kraj. [ha]	OChK [ha]	Użytki ekol. [ha]	Zesp. przyr.-kraj. [ha]	Obszar Natura 2000		Ogółem udział obszarów objętych ochroną [%]
						PLB	PLH	
m. Zielona Góra	88,69	-	6137,88	39,60	111,24	747,874	833,227	21
Czerwieńsk	-	490,3	5219,0	183,91	-	5649,61	5573,05	37
Sulechów	-	-	4184,74	101,93	-	1179,7071	1133,30	13
Świdnica	-	-	5140,14	1,60	-	-	-	32
Zabór	-	-	2771,0	38,47	-	1154,9152	1154,92	23

Korytarze ekologiczne

Na zlecenie Ministra Środowiska w ramach programu PHARE PL0105.02 dla całego obszaru Polski została wyznaczona sieć korytarzy ekologicznych. W ramach projektu wyznaczono spójną sieć, obejmującą zarówno wszystkie ważne obszary przyrodnicze (obszary węzłowe), jak i korytarze ekologiczne, łączące je w ekologiczną całość. Koncepcja opiera się na badaniach Instytutu Biologii Ssaków PAN w Białowieży.

Za obszary węzłowe uznawano tereny chronione tj.: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 oraz wybrane rezerваты przyrody i obszary chronionego krajobrazu, a także ze względu na ważniejsze funkcje ekologiczne – duże kompleksy leśne, doliny rzeczne oraz inne tereny dobrze zachowane pod względem przyrodniczym. Korytarze wyznaczane były na podstawie analiz środowiskowych. Obejmują one tereny o najwyższym udziale środowisk naturalnych i półnaturalnych, a więc obszary leśne, bagienne, łąkowe, unikając obszarów gęsto zaludnionych, o dużej gęstości zabudowy i infrastruktury drogowej. W sieć korytarzy ekologicznych włączono doliny rzeczne, o ile nie była w nich zlokalizowana zwarta zabudowa miejska. Przy wyznaczaniu ich przebiegu brano pod uwagę również sposób użytkowania rolniczego ziemi, włączając w granicę korytarzy obszary, na których zaprzestano działalności rolniczej oraz na których nastąpiła sukcesja naturalna. Uwzględniano również badania, prowadzone w Instytucie Biologii Ssaków PAN, dotyczące kierunku przepływu genów i izolacji genetycznej oraz analizowano historyczne szlaki migracji gatunków wskaźnikowych (tj. wilk). Poszczególne gatunki zwierząt najczęściej przemieszczają się wielokrotnie wzdłuż tych samych tras.

W granicach MOF OW Zielona Góra wyznaczono obszary węzłowe i korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Są to:

obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym (główne):

- Puszcza Lubuska (GKZ-1);

obszary węzłowe o znaczeniu krajowym:

- Bory Zielonogórskie Wschodnie (KZ-2B);

korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym (główne):

- Dolina środkowej Odry (GKZ-19);

korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym:

- Lasy Wielkopolskie – Bory Zielonogórskie (KPdC-21D),
- Dolina Odry Środkowej (KPdC-19E)⁹⁷.

⁹⁷ IBS PAN Białowieża 2005, aktualizacja 2011

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Obszary węzłowe obejmują przede wszystkim występujące w obrębie MOF OW Zielona Góra rozległe kompleksy leśne. W części północno-zachodniej jest to fragment Puszczy Rzepińskiej (Lubuskiej), stanowiącej największy powierzchniowo kompleks lasów województwa, rozciągający się od Warty na północy, Obry na wschodzie i Odry na południu i zachodzie (obszar MOF OW Zielona Góra). Południowa część MOF OW Zielona Góra położona jest w granicach obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym — Bory Zielonogórskie Wschodnie.

Duże lubuskie rzeki stanowią bardzo ważne trasy tranzytowe dla minogów i ryb, są także korytarzami ekologicznymi dla wielu innych grup organizmów. Główny korytarz ichtiologiczny o randze ponadregioanlnej stanowi szlak Odra – Warta – Noteć – Drawa, jako kluczowy dla restytucji odrzańskiej populacji łosia, troci wędrowniej, certy, a także jesiotra ostronosego. Przez MOF OW Zielona Góra przepływa Odra, stanowiąca jeden z głównych korytarzy ichtiologicznych województwa. Odra jest drożna, wolna od przegród na całym odcinku rzeki w granicach województwa lubuskiego⁹⁸.

Dla awifauny kluczowe tereny stanowią obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, w tym w obrębie MOF OW Zielona Góra jest to obszar Dolina Środkowej Odry PLB08004, obejmujący fragment doliny rzeki Odry. W ostoi utrzymują się rozległe powierzchnie terenów otwartych, wykorzystywane jako użytki zielone lub grunty orne występujące w mozaice z lasami łągowymi i starorzeczami⁹⁹.

W granicach MOF OW Zielona Góra wyróżnia się również cenne obszary występowania płazów, w tym jedno z dwóch najważniejszych stanowisk traszki górskiej w województwie lubuskim. W granicach MOF OW Zielona Góra cenne siedliska płazów stanowi dolina Odry wraz ze starorzeczami i lasami łągowymi. Cenne siedliska płazów stanowią również tereny położone w strefie wysoczyzny w rejonie zwartej zabudowy miasta Zielona Góra. Największe zagrożenia dla płazów stanowi zanik lub zachwianie równowagi biologiczno-chemicznej w zbiornikach śródpolnych, płytkich jeziorach, starorzeczach, mających kluczowe znaczenie dla rozrodu płazów¹⁰⁰.

---

⁹⁸ Program udroźnienia wód płynących dla celów rybactwa w województwie lubuskim na lata 2005-2020, Zielona Góra, 2005

⁹⁹ Standardowe Formularze Danych Obszarów Natura 2000, <http://natura2000.gdos.gov.pl>

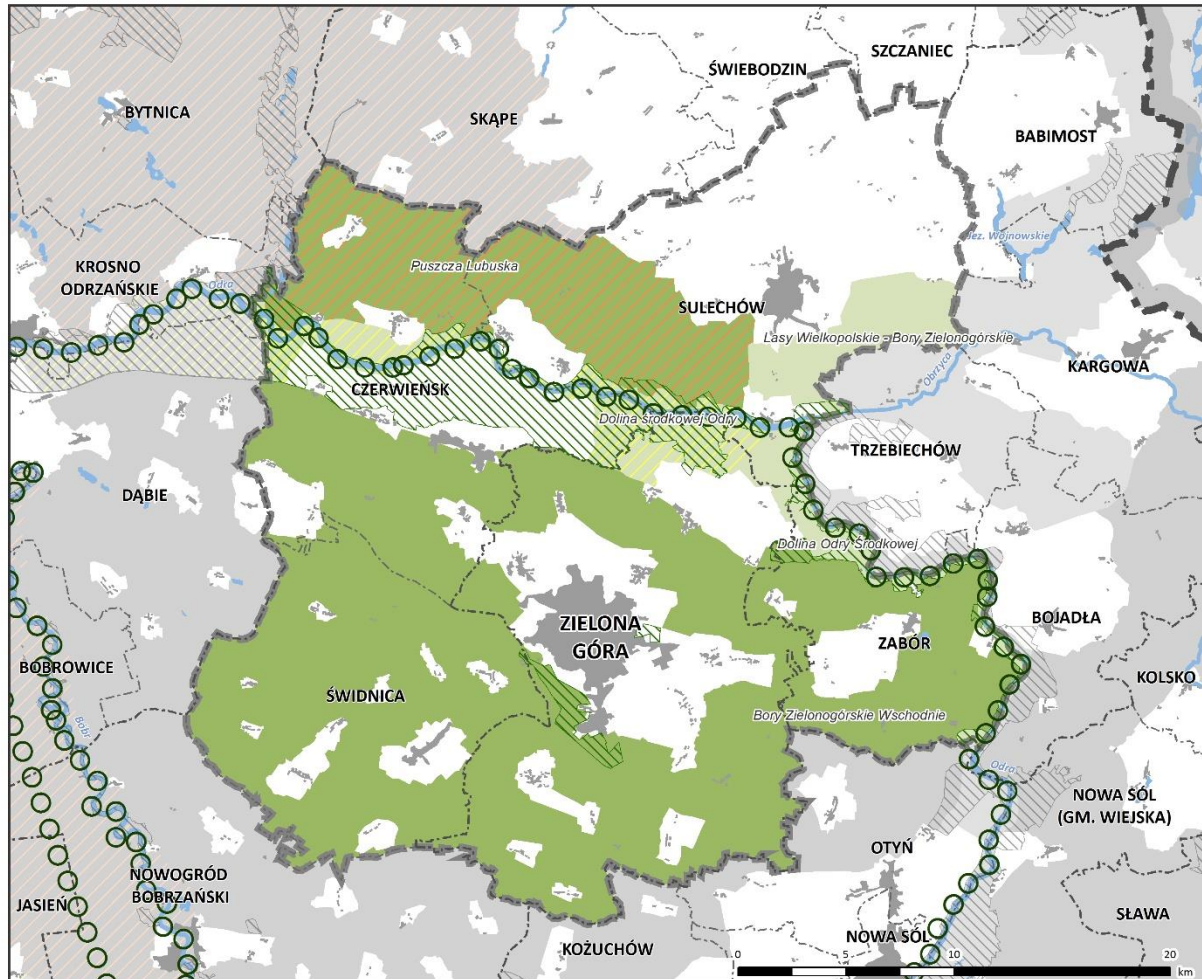
¹⁰⁰ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Przyroda ożywiona (rozdziały: Płazy, Gady), Zielona Góra, 2008

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 20. Sieć korytarzy ekologicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBS PAN Białowieża i Ekofizjografii Województwa Lubuskiego

2.2 Rolnictwo i leśnictwo

Na terenie MOF OW Zielona Góra zatrudnienie w sektorze rolnictwa wynosi 5475 osób (6% zatrudnionych w rolnictwie w odniesieniu do zatrudnionych w tym sektorze w województwie lubuskim)¹⁰¹. Największy udział w zagospodarowaniu terenu mają lasy (około 54%), natomiast grunty rolne stanowią 28% powierzchni

¹⁰¹ Powszechny Spis Rolny, 2010

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

obszaru¹⁰². Największe powierzchnie gruntów pod zasiewy zlokalizowane są w północnej części obszaru, w gminach Sulechów i Czerwieńsk. Klimat oraz dostępność wody gruntowej w regionie wpłynęły na ukształtowanie się produkcji rolniczej, ukierunkowanej głównie na zboża oraz rzepak. Uprawia się także m.in. ziemniaki, buraki cukrowe, warzywa gruntowe. Na terenie gmin dominuje kompleks żytni słaby oraz, w Dolinie Odry, kompleks zbożowo-pastewny mocny. Rejon Zielonej Góry został zakwalifikowany do potencjalnego obszaru towarowej uprawy winorośli¹⁰³. Na terenie MOF OW Zielona Góra winnice zlokalizowane są w gminach: Zabór, Sulechów, Świdnica oraz w mieście Zielona Góra (Lubuski Szlak Wina i Miodu). Ponadto na terenie MOF OW Zielona Góra działa grupa producencka owoców i warzyw „HORTUS” w Ochli. Grupa zajmuje się głównie produkcją truskawek z przeznaczeniem na rynek świeży. Inne uprawiane owoce to malina i poziomka.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej określany przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, przyjmuje w obszarze opracowania wartości od 53,9 w gminie Zabór do 63,8 w gminie Sulechów (średnio w województwie wskaźnik ten wynosi 61)¹⁰⁴.

Według Powszechnego Spisu Rolnego 2010, na terenie MOF OW Zielona Góra istniało 2172 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą, z czego najczęściej przypada na gminę Sulechów (664) oraz miasto Zieloną Górę (543). Przeważają gospodarstwa o wielkości powyżej 1 ha (67,5% ogólnej liczby gospodarstw), głównie w przedziale wartości 1-5 ha (56,4% ogólnej liczby gospodarstw powyżej 1 ha). Na terenie MOF OW Zielona Góra prowadzą działalność INEX Zakłady Przetwórstwa Drobiu, ARTEK Sp. z o.o., UDKO Przetwórnia drobiu Danuta Czubek. Ważnym odbiorcą mleka są ponadto zakłady mleczarskie RUVA KARREVELD BV Sp. z o.o.

Produkcja zwierzęca na terenie MOF OW Zielona Góra ukierunkowana jest przede wszystkim na produkcję żywca, które stanowi surowiec do dalszej produkcji. Ośrodkiem skupiającym najczęściej zakładów przetwórstwa mięsnego oraz produkcji wyrobów z mięsa jest Zielona Góra, która stanowi rynek zbytu produktów rolniczych z terenów gmin sąsiednich.

Na terenie MOF OW Zielona Góra przeważają hodowcy drobiu (569 hodowców drobiu). Gminą wiodącą w chowie drobiu jest Sulechów, gdzie liczba hodowców wynosi 220 (ok. 40% ogólnej liczby hodowców posiadających gospodarstwa ukierunkowane na chów drobiu na terenie MOF OW Zielona Góra). Pozostałe gospodarstwa zajmujące się chowem zwierząt ukierunkowane są na chów trzody chlewnej (191 gospodarstw) oraz bydła (117 gospodarstw)¹⁰⁵.

Tabela 11. Liczba gospodarstw prowadzących działalność hodowlaną ukierunkowaną na produkcję zwierzęcą

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego, dane GUS, 2010

jednostka liczba gospodarstw	m. Zielona Góra	Czerwieńsk	Sulechów	Świdnica	Zabór	woj. lubuskie
bydło	42	11	39	15	10	3838
trzoda chlewna	33	23	87	26	22	4468
drób	199	78	230	70	72	9942

¹⁰² Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Rozpoznanie charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie budowy geologicznej, zasobów surowcowych, rzeźby terenu oraz wód podziemnych dla województwa lubuskiego. Aktualizacja, Zielona Góra, 2014

¹⁰³ www.vinifera.pl

¹⁰⁴ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Rozpoznanie charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie budowy geologicznej, zasobów surowcowych, rzeźby terenu oraz wód podziemnych dla województwa lubuskiego. Aktualizacja, Zielona Góra, 2014

¹⁰⁵ Powszechny Spis Rolny, 2010

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Rolnictwo może dostarczać substratów do produkcji odnawialnej energii. Jednakże obszar MOF OW Zielona Góra nie posiada korzystnych warunków do produkcji biomasy, czy biogazu rolniczego. Najbardziej predysponowane do produkcji biomasy energetycznej są użytki zielone zaliczane do kompleksów 2z i 3z. Na terenie MOF OW Zielona Góra największy udział tych użytków obejmuje gminę Sulechów i stanowi jedynie maksymalnie 25% powierzchni wszystkich użytków zielonych¹⁰⁶. Do uprawy roślin energetycznych mogą być również wykorzystywane gleby najmniej produktywnych kompleksów glebowych. Na terenie MOF OW Zielona Góra największy udział gleb uprawnych słabych i bardzo słabych kompleksów przydatności rolniczej (6, 7, 9) jest w gminach: Czerwieńsk, Świdnica oraz w mieście Zielona Góra (powyżej 75%). Potencjalna produkcja biomasy w MOF OW Zielona Góra wynosi 12,5 t/ha¹⁰⁷. Na terenie MOF OW Zielona Góra działa Grupa Producentów Roślin Energetycznych Czarny Sp. z o.o., rośliny są uprawiane na cele energetyczne bądź do wykorzystania technicznego. Swoje siedziby mają tutaj również producenci: pelletu w Świdnicy, granulatu w Zielonej Górze oraz odpadów drzewnych i biomasy leśnej w Zielonej Górze¹⁰⁸.

Biogaz rolniczy powstaje z odpadów z produkcji spożywczej, odpadów z produkcji zwierzęcej, odpadów poubojowych, odpadów z produkcji roślinnej (odpady zbożowe, odpady z pasz), roślin energetycznych z upraw celowych (zboża, w tym kukurydza, rośliny okopowe, rzepak, lucerna). Na terenie MOF OW Zielona Góra istnieje możliwość lokalizacji biogazowni głównie z uwagi na obecność hodowców bydła, trzody chlewnej oraz drobiu. Potencjałem dla lokalizacji biogazowni wykorzystujących odpady z produkcji zwierzęcej są gospodarstwa rolne o dużej skali chowu zwierząt. Ważnymi uwarunkowaniami budowy biogazowni rolniczej są również: niewielka odległość pomiędzy gospodarstwami dostarczającymi substraty do biogazowni, wymagania dla terenu inwestycyjnego odnośnie warunków powierzchniowych, infrastrukturalnych i środowiskowych, dostęp do infrastruktury zapewniającej odbiór wyprodukowanej energii, możliwość zagospodarowania odpadów pofermentacyjnych. Na terenie MOF OW Zielona Góra pracują dwie duże biogazownie rolnicze w Kalsku i Klępsku.

W MOF OW Zielona Góra lasy stanowią 52% powierzchni, z czego 94% to lasy Skarbu Państwa. Stanowi to potencjał rozwoju w zakresie gospodarczego wykorzystania lasu i produkcji surowca. Wg danych GUS w 2014 r. w województwie lubuskim pozyskano 445,8 m³ grubizny na 100 ha powierzchni lasów, co w przeliczeniu na powierzchnię gruntów leśnych w MOF OW Zielona Góra daje około 223 348 m³ (przy ogólnej wartości dla województwa 3 067 665 m³)¹⁰⁹.

Rozmiar pozyskania drewna określany jest w planie urządzenia lasu, który sporządzany jest dla każdego nadleśnictwa na okres 10 lat. MOF OW Zielona Góra położony jest w zasięgu Nadleśnictw: Babimost, Sulechów, Zielona Góra, Krzystkowice, Przytok, Nowa Sól. Drewno pozyskane z lasów trafia głównie do przedsiębiorców zajmujących się dalszym przerobem tego surowca tj.: tartaki, zakłady przemysłu celulozowo-papierniczego, fabryki mebli oraz mniejsze zakłady stolarskie. Ponadto drewno opałowe kupowane jest przez nabywców indywidualnych na potrzeby gospodarstw domowych, a także trafia do elektrowni¹¹⁰.

Poza głównym surowcem pozyskiwanym z lasu jakim jest drewno, wymienia się również surowce niedrzewne tj. np.: korę, listowie i igliwie, owoce leśne, zioła lecznicze, grzyby jadalne. Dane dotyczące ilości skupowanych owoców leśnych oraz grzybów dostępne są wyłącznie dla województwa – lokuje się ono na

---

¹⁰⁶ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Rozpoznanie charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie gleb dla województwa lubuskiego, 2014

¹⁰⁷ ibid.

¹⁰⁸ <http://www.ebiomasa.pl/>

¹⁰⁹ Obliczenia własne na podstawie danych BDL GUS, 2015

¹¹⁰ Dane Nadleśnictw: Babimost, Sulechów, Zielona Góra, Krzystkowice, Przytok, Nowa Sól

UWARUNKOWANIA

---

czwartym miejscu pod względem ilości skupowanych grzybów (565 t w 2014 r.), oraz niemalże na ostatnim pod względem skupowanych owoców leśnych (60 t w 2014 r.)¹¹¹.

Lasy MOF OW Zielona Góra charakteryzują się również bogactwem fauny. Gospodarka łowiecka prowadzona jest w oparciu o roczne plany łowieckie i wieloletnie łowieckie plany hodowlane. Dane dotyczące ilości skupowanej zwierzyny łowieckiej dostępne są również wyłącznie dla województwa – zgodnie z nimi województwo zajmuje piątą pozycję pod względem skupowanej zwierzyny łownej — 1025 t w 2014 r.¹¹².

2.3 Główne źródła zagrożeń środowiska

2.3.1 Zagrożenia ludzi i mienia

Czynnikami stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia jest przede wszystkim wystąpienie powodzi, osuwisk oraz powstanie poważnej awarii.

Tereny osuwiskowe

Państwowy Instytut Geologiczny przygotowuje informacje o osuwiskach i obszarach potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi. Zgodnie z danymi PIG, na terenie MOF OW Zielona Góra osuwiska występują na terenie gminy Świdnica i Zabór oraz na terenach wiejskich gmin Czerwieńsk i Sulechów, natomiast większe powierzchnie obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych wskazano w gminach Czerwieńsk i Zabór – występują one głównie na krawędziach dolin rzecznych, m.in. rzeki Jasieniec i Zimny Potok¹¹³.

---

¹¹¹ Dane BDL GUS, 2015

¹¹² Ibid.

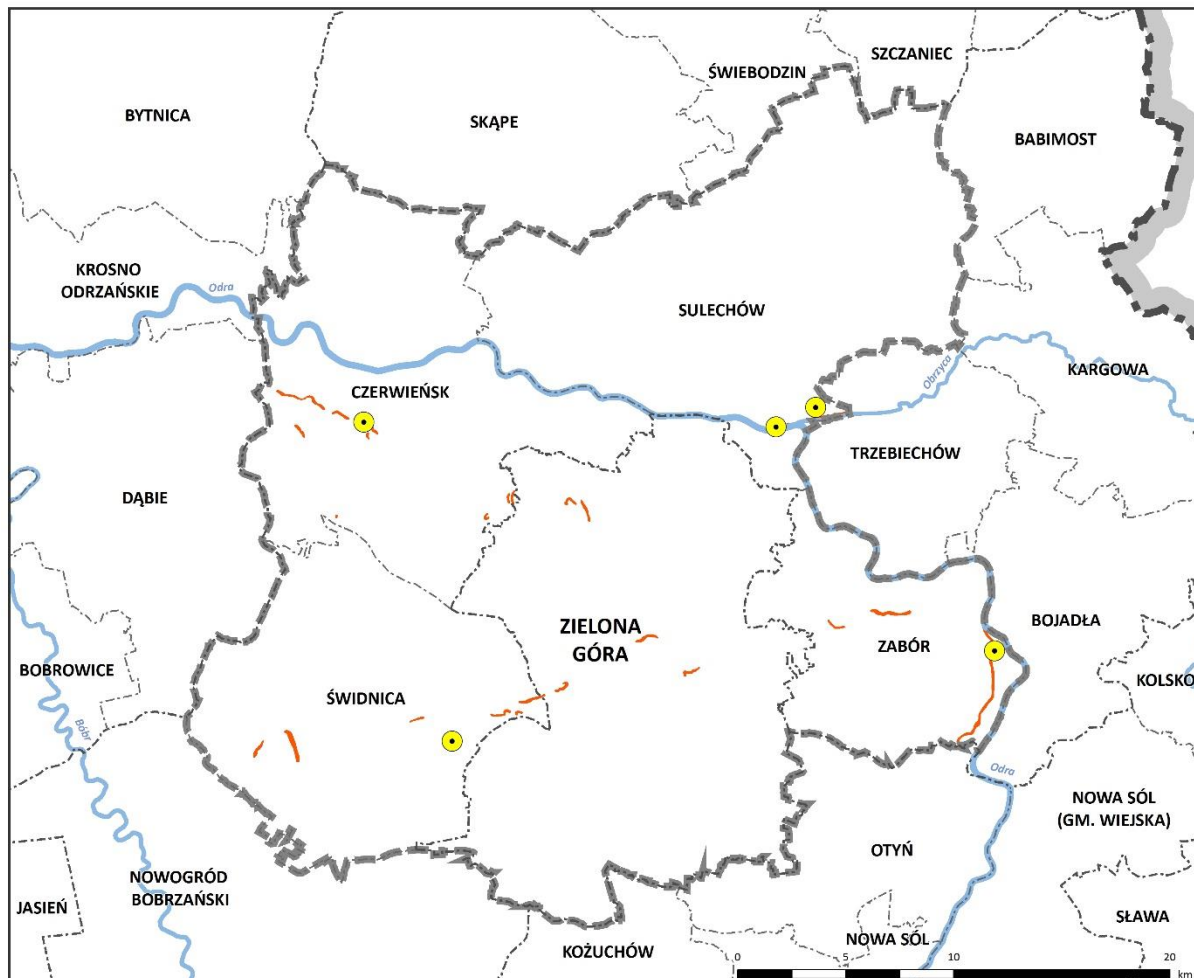
¹¹³ Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie lubuskim, Państwowy Instytut Geologiczny, System Osłony Przeciwosuwiskowej, 2006-2008

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 21. Tereny predysponowane do występowania ruchów masowych i osuwiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie Przeglądowej mapy osuwisk i obszarów predestynowanych do występowania ruchów masowych w województwie lubuskim – Projekt SOPO, Państwowy Instytut Geologiczny, 2006–2008

— sieć rzeczna

● osuwiska istniejące

■ obszar predysponowany do występowania ruchów masowych

pozostałe oznaczenia

— granica województwa lubuskiego

--- granica powiatu

--- granica gminy

— granica MOF OW Gorzów Wlkp.

Zagrożenie wystąpienia poważnej awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem (art. 3 pkt 23). O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii decyduje minister ds. gospodarki w porozumieniu z ministrem ds. zdrowia, ministrem ds. wewnętrznych i ministrem ds. ochrony środowiska. Na terenie MOF OW Zielona Góra zarejestrowany jest jeden zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej – znajdująca się w Cigacicach firma Rockwool Polska Sp. z o.o., zajmująca się produkcją skalnej wełny mineralnej.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Działalność kontrolną w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom i stanu zabezpieczeń potencjalnych źródeł zagrożeń oraz inwentaryzację substancji niebezpiecznych prowadzą odpowiednio do zadań organy Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ). Rejestr wszystkich awarii prowadzi WIOŚ. Każdy zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii ma obowiązek przygotować i wprowadzić system zarządzania gwarantujący ochronę ludzi, mienia i środowiska.

Zagrożenie powodziowe

W dorzeczu Odry możliwe jest występowanie wszystkich typów powodzi z wyjątkiem sztormowych – opadowych, roztopowych, a w zimie zatorowych, jednak najczęstszą przyczyną powodzi są wysokie opady. Występują zwykle w lecie i mają charakter nawalny – wtedy powodzie mają mniejsze zasięgi, ale są trudne do przewidzenia. Natomiast w przypadku opadów o charakterze rozlewnym, występujących po długotrwałych opadach, powodzie obejmują duże obszary. Powodzie roztopowe występują wiosną przy nagłym wzroście temperatury i są niebezpieczne, zwłaszcza na mniejszych, niekontrolowanych ciekach. Podstawowym miejscem powstawania powodzi odrzańskich jest obszar górnej Odry. Powódź znacznych rozmiarów może również wystąpić przy dużych wezbraniach w tym obszarze, lub przy umiarkowanym wezbraniu w obszarze górnej Odry, zasilanym dopływami środkowej Odry (najważniejsze dopływy – Nysa Łużycka i Bóbr – położone są poniżej Zielonej Góry). Zagrożenie powodziowe może także spowodować fala powodziowa powstała przy wezbraniu na górnej Odrze i jej prawostronnych dopływach¹¹⁴.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczono na podstawie map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. W zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie $Q=1\%$ (tzw. wody stuletnie) i $Q=10\%$ (tzw. wody dziesięcioletnie) w granicach MOF OW Zielona Góra znajduje się Odra i ujście Obrzycy oraz ujściowy odcinek Ołoboku. Żaden z ośrodków miejskich nie znajduje się w zasięgu wyznaczonych obszarów zalewowych, jedynie w Cigacicach, Tarnawie i Milsku na mapie ryzyka powodziowego wskazano pojedyncze zabudowania, dla których występuje ryzyko powodziowe i mogą nastąpić negatywne konsekwencje dla ludności – straty materialne. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, tj. $Q=1\%$ i $Q=10\%$, ustawa Prawo wodne wprowadza ograniczenia zagospodarowania m.in. w zakresie lokalizacji inwestycji, wznoszenia obiektów budowlanych, zmiany ukształtowania terenu, lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych itp. Należy nadmienić, że obszar szczególnego zagrożenia powodzią stanowi również obszar między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym¹¹⁵.

Ponadto na mapach zagrożenia powodziowego wskazano obszary o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=10\%$, tzw. wody dziesięcioletnie), o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=0,2\%$, tzw. wody pięćsetletnie) oraz obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Obszary o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (10%, 1%, 0,2%) w niektórych rejonach znacznie różnią się od siebie. Dotyczy to przede wszystkim rejonu Odry poniżej Czerwieńska, gdzie wody pięćsetletnie obejmują znaczne obszary na prawym brzegu. Na terenie MOF OW Zielona Góra w przypadku przerwania wałów wody powodziowe Odry zaląłyby lewy brzeg od ujścia Obrzycy do granicy MOF OW Zielona Góra w gminie Czerwieńsk, natomiast prawy brzeg głównie w okolicach Pomorska (gmina Sulechów) i Nietkowic (gmina Czerwieńsk). Na obszarach o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia

---

¹¹⁴ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Zagrożenie powodziowe na obszarze województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014, Studium integracji przestrzennej polskiej części pogranicza Polski i Niemiec IPPON, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2013

¹¹⁵ Mapy zagrożenia powodziowego – www.isok.gov.pl

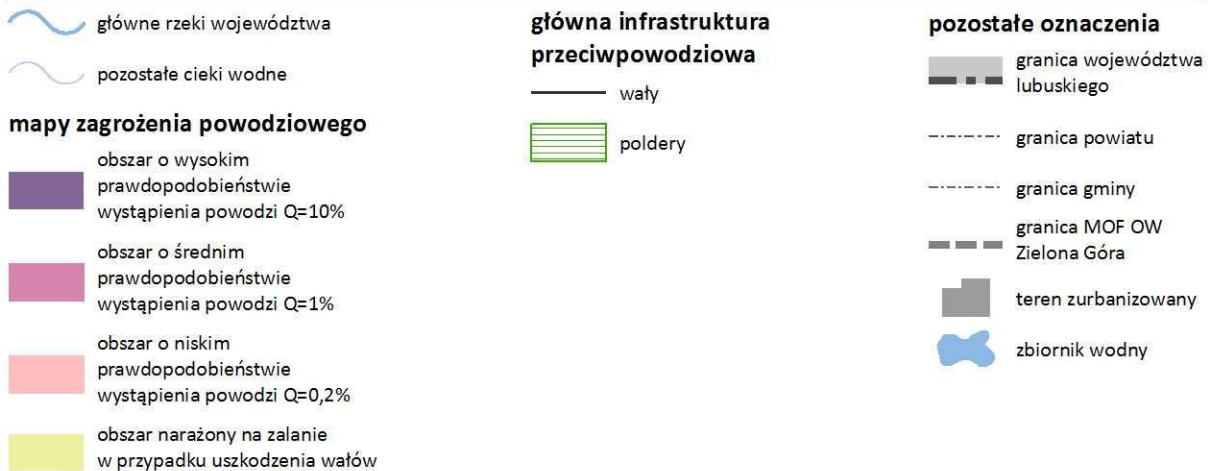
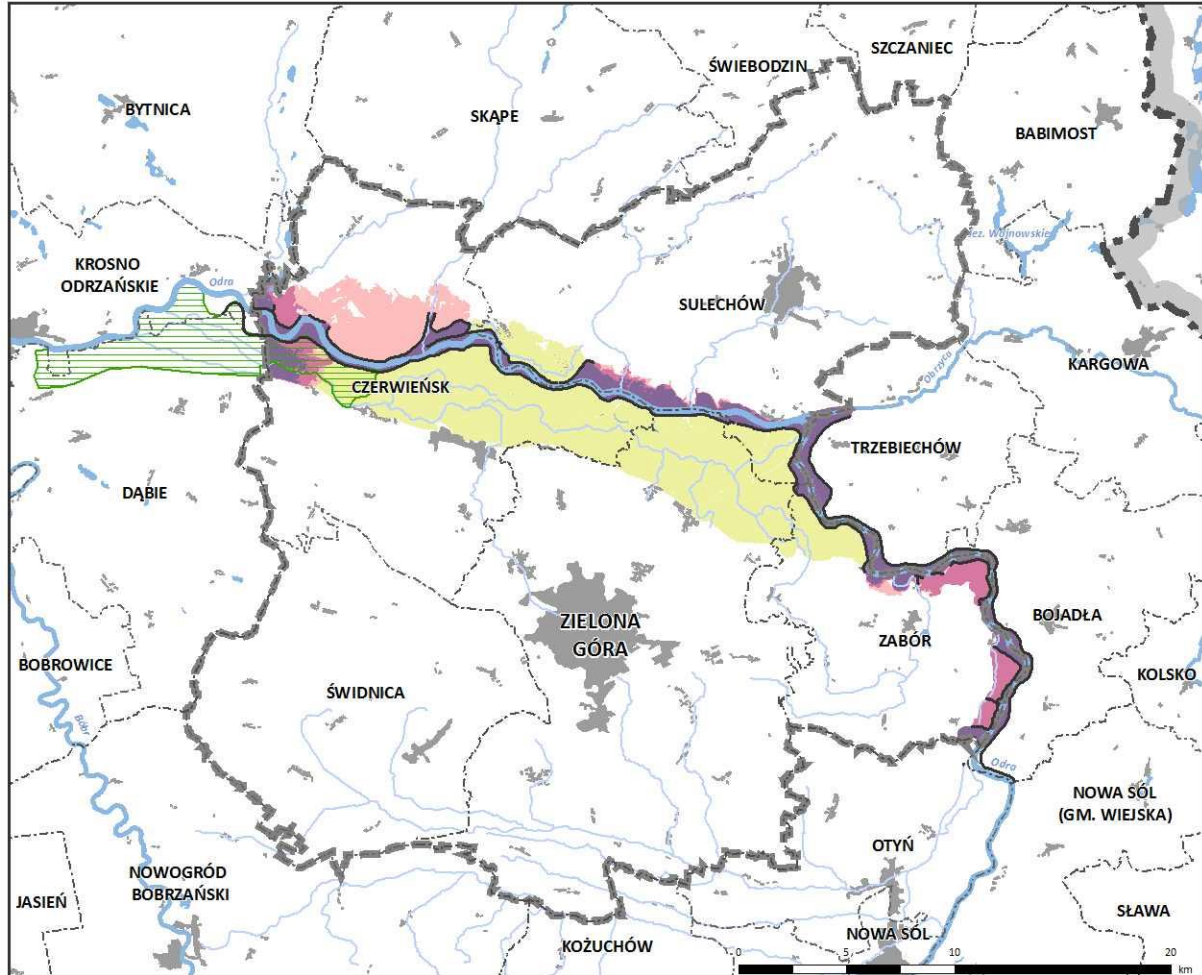
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

powodzi i obszarach narażonych na zalanie w przypadku uszkodzenia wałów ustawa Prawo wodne nie wprowadza ograniczeń w użytkowaniu terenu.

Sporządzone mapy zagrożenia powodziowego znoszą obszary wyznaczone w studiach ochrony przeciwpowodziowej.

Schemat 22. Zagrożenie powodziowe¹¹⁶

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RZGW we Wrocławiu

¹¹⁶ w opracowaniu wykorzystano dostępne, zcyfryzowane dane otrzymane od RZGW

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Ochrona przeciwpowodziowa polega na zapobieganiu, zmniejszaniu szkodliwego przebiegu powodzi i minimalizacji strat. Zapobieganie powodziom polega m.in. na zwiększaniu retencji i hamowaniu spływu powierzchniowego, kluczowe są tu realizacja obiektów małej retencji i zalesienie terenu – w przypadku województwa lubuskiego i okolic Zielonej Góry stopień zalesienia jest bardzo korzystny. Zmniejszenie szkodliwego przebiegu powodzi na Odrze polega m.in. na lodolamaniu i umożliwieniu spływu kry. Minimalizacja strat to budowa odpowiedniej infrastruktury¹¹⁷. System ochrony przeciwpowodziowej w gminach MOF OW Zielona Góra tworzą przede wszystkim wały przeciwpowodziowe, które obejmują prawie cały odcinek rzeki w granicach obszaru. Nieobwałowany jest prawobrzeżny odcinek od ujścia Obrzycy do ujścia Ołoboku oraz pojedyncze odcinki na lewym brzegu w gminie Zabór. Stan techniczny tych obiektów jest zróżnicowany. Oprócz wałów istotną rolę pełnią poldery zalewowe samoczynne – w zachodniej części obszaru znajduje się część polderu. Dodatkowo ochronę przeciwpowodziową wspomagają zbiorniki wodne i stacje pomp w Zielonej Górze¹¹⁸.

Ponadto w granicach miasta Zielona Góra wyodrębniono obszary narażone na podtopienia w okresach nadwyżek opadów lub gwałtownych spływów wód roztopowych. Należą do nich zarówno obszary silnie zainwestowane z rozbudowaną siecią kanalizacji deszczowej z kolektorami zbiorczymi, jak i tereny zabudowane, narażone na podtopienia podpiętrzonymi wodami opadowymi w korytach kolektorów naturalnych¹¹⁹. Obszary potencjalnie zagrożone wylaniem wód opadowych i roztopowych zidentyfikowano w Zielonej Górze dla: centralnego, zabudowanego fragmentu zlewni kanału Myszka-Gąśnik, górnego fragmentu cieku Brzeźniak i dolnego odcinka w sołectwie Zatonie i Barcikowice, Zborskiego Potoku w sołectwie Nowy Kisielin, kanału Sucha w sołectwie Drzonków i Racula, Czarnej Strugi w sołectwie Jarogniewice oraz Galiny w sołectwie Ochla.

2.3.2 Hałas

Klimat akustyczny w istotny sposób wpływa na zdrowie człowieka oraz warunki życia zwierząt. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które stale wzrasta w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, postępującym uprzemysłowieniem i urbanizacją. Klimat akustyczny na terenie MOF OW Zielona Góra warunkują takie czynniki, jak natężenie ruchu samochodowego i szynowego, jakość sieci drogowej i stopień urbanizacji.

Na przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu na terenie MOF OW Zielona Góra narażone są przede wszystkim osoby mieszkające w pobliżu dróg, szczególnie tranzytowych (S3, DK27 i DK32), a także mieszkańcy miasta Zielona Góra, z uwagi na ścisłą zabudowę w bezpośrednim sąsiedztwie terenów dróg miejskich. Źródłem hałasu komunikacyjnego, wynikającego z ruchu drogowego, są: droga ekspresowa S3, drogi krajowe DK27 i DK32, drogi wojewódzkie DW276, DW277, DW278, DW279, DW280, DW281, DW282 i DW283, a także drogi powiatowe i gminne. Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów na drogach i zwiększające się natężenie ruchu, na terenie MOF OW Zielona Góra odnotowuje się przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu związanego z ruchem kołowym. Przyczyną uciążliwości bywa także zła jakość nawierzchni dróg¹²⁰.

Źródłem hałasu komunikacyjnego są również trasy kolejowe, jednak z uwagi na ich położenie na obrzeżach terenów zamieszkałych jest to drugorzędne źródło hałasu. Przekroczenia występują jedynie na terenach położonych bezpośrednio przy linii kolejowej CE-59 relacji Wrocław-Szczecin, biegnącej przez Zieloną Górę i Czerwieńsk, stanowiącej Centralny Europejski Korytarz Transportowy. W przypadku miasta Zielona Góra

¹¹⁷ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Zagrożenie powodziowe na obszarze województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014

¹¹⁸ Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – Zagrożenie powodziowe na obszarze województwa lubuskiego, Zielona Góra, 2014

¹¹⁹ Hydrologiczne uwarunkowania Zielonogórskiego Obszaru Funkcjonalnego – Miasto Zielona Góra, Poznań, 2015

¹²⁰ Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego wykonanych na terenie województwa lubuskiego w 2013 roku, WIOŚ Zielona Góra, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

tory kolejowe przebiegają głównie przez tereny przemysłowe, liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywne poziomy hałasu nie przekracza 200 osób¹²¹.

Hałas przemysłowy w granicach MOF OW Zielona Góra także nie stanowi poważnego zagrożenia. Obszary przemysłowe są skoncentrowane, dzięki czemu wszelkie potencjalne uciążliwości związane z emisją hałasu są ograniczone do tych terenów i nie wpływają w zauważalny sposób na tereny zabudowy mieszkaniowej i inne tereny chronione. Pewną uciążliwość mogą stanowić mniejsze tereny przemysłowe i usługowe (np. centra handlowe), jednak hałasem z tych źródeł zagrożone są niewielkie tereny zlokalizowane w ich bezpośrednim sąsiedztwie¹²².

W roku 2014 dla miasta Zielona Góra została utworzona mapa akustyczna, obejmująca hałas pochodzący z ruchu drogowego i kolejowego oraz hałas przemysłowy¹²³. Mapa akustyczna jednoznacznie wskazuje, że głównym źródłem zagrożeń klimatu akustycznego na terenie miasta Zielona Góra jest hałas drogowy oraz w niewielkim stopniu hałas kolejowy, zaś hałas przemysłowy nie odgrywa praktycznie żadnej roli w klimacie akustycznym miasta. Hałas drogowy powoduje przy głównych trasach komunikacyjnych przekroczenia, które zazwyczaj nie są większe niż 10 dB.

W 2012 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wykonała mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie¹²⁴. Na terenie MOF OW Zielona Góra w analizach uwzględniono drogę ekspresową S3 oraz drogi krajowe DK3, DK27 i DK32, które przebiegają generalnie przez tereny niezabudowane. Na terenach zabudowanych przekroczenia hałasu dotyczą domostw usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie tych dróg. Na przekroczenia poziomu hałasu z drogi ekspresowej i dróg krajowych na terenie MOF OW Zielona Góra, zgodnie ze wskaźnikiem uwzględniającym porę dnia, wieczoru i nocy, narażonych jest 3808 mieszkańców, przy czym z bardzo złym stanem warunków akustycznych mają do czynienia tylko 64 osoby. Na przekroczenia poziomów hałasu w porze nocnej narażonych jest 2411 mieszkańców, z czego 25 narażonych jest na bardzo złe warunki akustyczne¹²⁵.

W roku 2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na podstawie pomiarów poziomów dźwięku pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych, dokonał także oceny stanu akustycznego środowiska na terenie gminy Zabór należącej do MOF OW Zielona Góra¹²⁶. Hałas mierzono w trzech punktach położonych przy drodze wojewódzkiej nr 282 (poziom długookresowy w miejscowości Droszków, poziomy dobowe w miejscowościach Łaz i Zabór). Na podstawie przeprowadzonych badań zarówno poziomów dobowych, jak i długookresowych, w żadnym punkcie nie stwierdzono wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w porze dziennej i nocnej.

2.3.3 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM), w tym promieniowanie niejonizujące, zaliczane jest obecnie do podstawowych rodzajów zanieczyszczeń środowiska naturalnego. Do głównych źródeł promieniowania

---

¹²¹ Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Zielona Góra wraz z wykonaniem mapy akustycznej, EcoPlan na zlecenie Miasta Zielona Góra, 2014

¹²² Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Zielona Góra wraz z wykonaniem mapy akustycznej, EcoPlan na zlecenie Miasta Zielona Góra, 2014

¹²³ Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Zielona Góra wraz z wykonaniem mapy akustycznej, EcoPlan na zlecenie Miasta Zielona Góra, 2014

¹²⁴ Wykonanie map akustycznych dla dróg krajowych na terenie województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego (zadanie 4) – część opisowa, Scott Wilson, AkustiX i DHV Polska na zlecenie GDDKiA, 2012

¹²⁵ Wykonanie map akustycznych dla dróg krajowych na terenie województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego (zadanie 4) – część opisowa, Scott Wilson, AkustiX i DHV Polska na zlecenie GDDKiA, 2012

¹²⁶ Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego wykonanych na terenie województwa lubuskiego w 2013 roku, WIOŚ Zielona Góra, 2014

niejonizującego zaliczamy napowietrzne elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia, stacje radiowe i telewizyjne, nadajniki telefonii komórkowej, stacje radiowe.

Źródłem pól elektromagnetycznych na terenie MOF OW Zielona Góra są przeważnie urządzenia i linie energetyczne oraz maszty telefonii komórkowej (ich liczba wzrasta wraz z rozwojem telefonii komórkowej i naziemnej telewizji cyfrowej).

Istniejący układ sieci elektroenergetycznej na terenie MOF OW Zielona Góra zapewnia zasilanie bezpośrednio z linii 110 kV oraz 220 kV poprzez główne punkty zasilania. Sieć elektroenergetyczna na terenie MOF OW Zielona Góra została opisana w rozdziale dotyczącym infrastruktury technicznej.

Od 2005 roku WIOŚ w Zielonej Górze przeprowadza coroczne pomiary pola elektromagnetycznego na terenie Zielonej Góry i okolic. W żadnym z punktów pomiarowych objętych badaniem poziomu pól elektromagnetycznych w latach 2009-2015 nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej, wynoszącej 7 V/m. Wartości zmierzone na terenach wiejskich kształtowały się na niskim poziomie, poniżej 0,4 V/m. Podobnie było w większości punktów pomiarowych na terenie Zielonej Góry. Najwyższa wartość w 2015 roku w mieście wyniosła 1,97 V/m. W większości punktów pomiarowych wartości poziomów pola elektromagnetycznego w stosunku do lat poprzednich utrzymują się na podobnym poziomie^{127,128}.

3. Ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka

Dziedzictwo kulturowe MOF OW Zielona Góra stanowi istotny potencjał dla rozwoju tego obszaru, który wyróżnia się na tle całego województwa. Cenne obiekty zabytkowe oraz atrakcyjność kulturowa stanowią walor dla promocji atrakcyjności turystycznej i mają wpływ na gospodarkę tego obszaru. Analizując dziedzictwo kulturowe MOF OW Zielona Góra uwzględniono przede wszystkim obiekty wpisane do rejestru zabytków, jako że najlepiej wartościuje on substancję zabytkową wszystkich gmin. Uwzględniono również ewidencję zabytków oraz politykę w zakresie dziedzictwa kulturowego, określoną w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w dokumentach strategicznych.

3.1 Zestawienie ilościowe zabytków

Różnorodny krajobraz kulturowy, wzbogacony walorami przyrodniczymi stanowi istotny potencjał MOF OW Zielona Góra. Obszar ten odzwierciedla pod względem artystycznym tendencje panujące na Dolnym Śląsku, odznaczając się zbliżonymi formami architektonicznymi, stylowymi i cechami kulturowymi. Zlokalizowany jest on w południowej części województwa lubuskiego, która charakteryzuje się zdecydowanie większym udziałem zabytków niż część północna (znajduje się w niej aż 80% wszystkich zabytków nieruchomości regionu).

---

¹²⁷ Natężenie pól elektromagnetycznych, WIOŚ Zielona Góra, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012

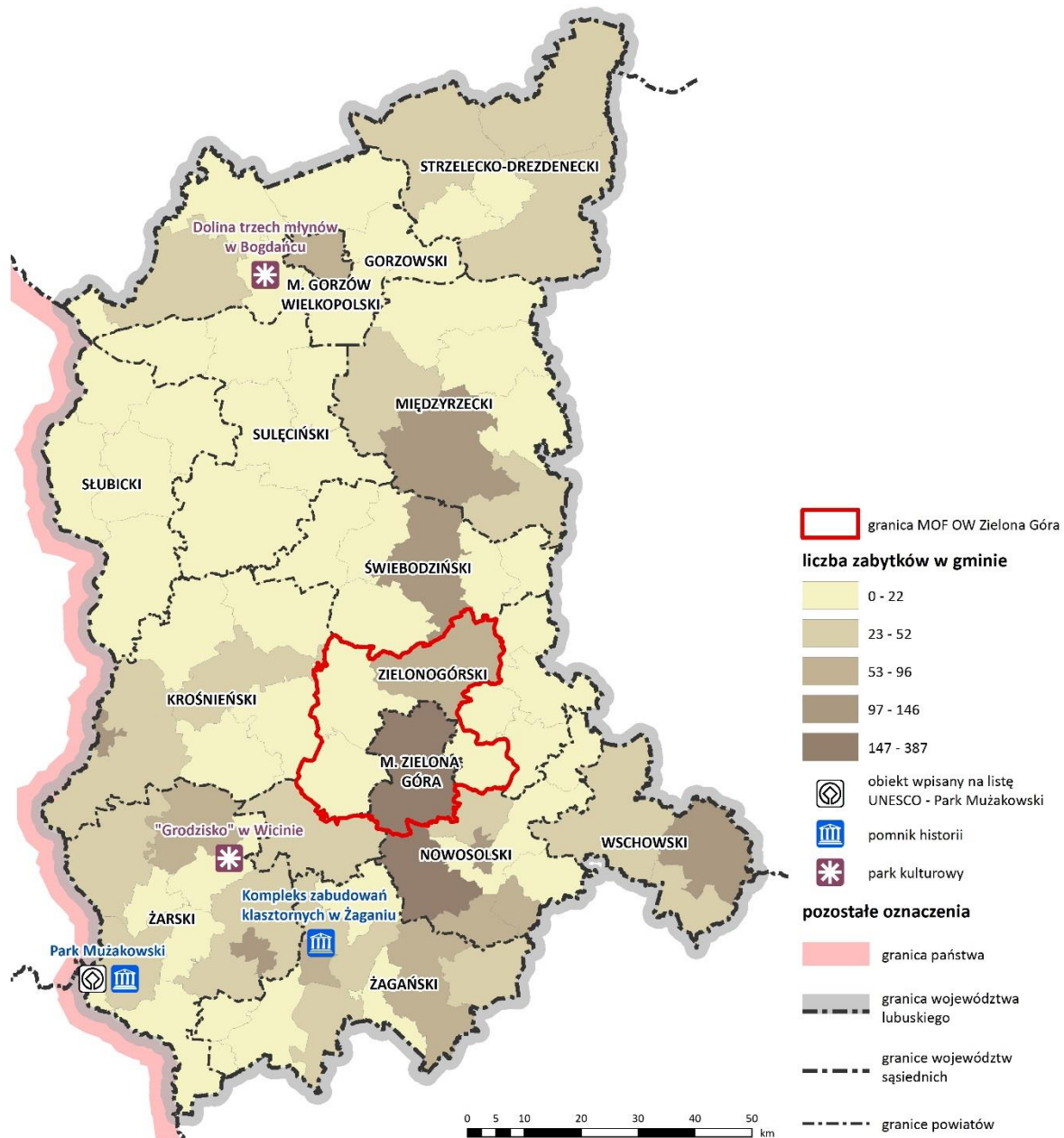
¹²⁸ Monitoring pól elektromagnetycznych na terenie województwa lubuskiego, WIOŚ Zielona Góra, 2013, 2014; Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie województwa lubuskiego w 2015 r., 2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 23. Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na tle województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, 2015

W MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są 564 obszary i obiekty zabytkowe, objęte wpisem do rejestru zabytków¹²⁹. W grupie tej znajdują się:

- założenia przestrzenne;
- obiekty sakralne (kościóły i inne obiekty, jak np. kaplica);
- obiekty budownictwa obronnego (mury obronne);
- zamek;
- obiekty rezydencjonalne – pałace i dwory;
- budowle użyteczności publicznej (w tym m.in. szkoły, ratusze, poczta, sąd);

¹²⁹ Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

- zabudowa folwarczna i budynki gospodarcze w zespołach zabytkowych (w tym oranżerie, stajnie, chlewnie);
- pojedyncze budynki gospodarcze (stodoły, spichlerze, gołębnik);
- zabudowa przemysłowa (w tym magazyny, obiekty produkcyjne, gorzelnie);
- młyny, wiatraki;
- budynki mieszkalne (domy mieszkalne, kamienice, wille);
- cmentarze;
- budowla (wieża);
- zieleń (ogród, park pałacowy, park dworski, park – arboretum, aleja);
- inne (brama, ogrodzenie, ściana budynku, piwnica).

Tabela 12. Zestawienie zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, 2015, w wyczerpieniu każdy obiekt występujący w rejestrze liczono osobno (również te występujące w zespołach)

Rodzaj zabytku	m. Zielona Góra		Czerwieńsk		Sulechów		Świdnica		Zabór		MOF OW Zielona Góra	
	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba obiektów	% w MOF OW
założenia przestrzenne	1	0,3%	-	-	1	1%	-	-	-	-	2	0,4%
obiekty sakralne – kościoły	10	2,6%	5	31%	4	3%	7	37%	2	11%	28	5,0%
pozostałe obiekty sakralne	7	1,8%	1	6%	1	1%	-	-	-	-	9	1,6%
obiekty budownictwa obronnego	1	0,3%	-	-	1	1%	-	-	-	-	2	0,4%
zamek	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0,2%
obiekty rezydencjonalne-palace, dwory	8	2,1%	-	-	8	6%	4	21%	2	11%	22	3,9%
budowle użyteczności publicznej	19	4,9%	-	-	5	4%	-	-	-	-	24	4,3%
zabudowa folwarczna i budynki gospodarcze w zespołach zabytkowych	9	2,3%	4	25%	17	14%	2	11%	10	56%	42	7,4%
budynki gospodarcze	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6%	1	0,2%
młyny, wiatraki	1	0,3%	1	6%	-	-	-	-	-	-	2	0,4%
przemysłowe	23	5,9%	1	6%	1	1%	-	-	-	-	25	4,4%
domy i budynki mieszkalne	285	73,6%	-	-	73	59%	1	5%	-	-	359	63,7%
kamienice	-	-	-	-	1	1%	-	-	-	-	1	0,2%
willa	8	2,1%	-	-	1	1%	1	5%	-	-	10	1,8%
cmentarz	1	0,3%	1	6%	1	1%	-	-	-	-	3	0,5%
budowla (wieża)	1	0,3%	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,2%
zielen	6	1,6%	3	19%	7	6%	4	21%	2	11%	22	3,9%
inne (brama, ogrodzenie, ściana budynku, piwnica)	7	1,8%	-	-	2	2%	-	-	1	6%	10	1,8%
SUMA	387	100%	16	100%	124	100%	19	100%	18	100%	564	100%

Najliczniejszą grupę stanowią budynki związane z mieszkalnictwem, w tym przede wszystkim domy mieszkalne. W przedmiotowym obszarze stanowią one 64% wszystkich obiektów (370 budynków) wpisanych do rejestru zabytków i koncentrują się w Zielonej Górze. Istotne znaczenie mają również obiekty sakralne oraz

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

folwarczne, występujące w stosunkowo dużej liczbie we wszystkich gminach obszaru. Szczególnie atrakcyjną grupę zabytków stanowią okazałe pałace i dworki, wyróżniające się na tle całego regionu.

Pod względem liczby zabytków wpisanych do rejestru, na tle wszystkich gmin obszaru funkcjonalnego zdecydowanie wyróżnia się Zielona Góra, a następnie gmina Sulechów. Obiekty z tych gmin łącznie stanowią ponad 90% wszystkich obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków (z czego obiekty Zielonej Góry stanowią 68%). Gminy te, z liczbą odpowiednio ponad 387 oraz 124 zabytków w rejestrze, przewyższają wielokrotnie pozostałe gminy przedmiotowego obszaru. Zasób rejestru zabytków w pozostałych gminach jest dosyć zbliżony i obejmuje odpowiednio 19 obiektów w gminie Świdnica, 18 w gminie Zabór i 16 w Czerwieńsku.

Zasób wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz zabytków wyznaczonych do ujęcia w tej ewidencji obejmuje łącznie 5037 pozycji¹³⁰. W grupie tej znajdują się:

- układy przestrzenne – urbanistyczne i ruralistyczne;
- obiekty sakralne (kościóły i inne – m.in. dzwonnica, kaplica, krzyż);
- obiekty budownictwa obronnego (mury obronne) i zamek;
- obiekty i zespoły rezydencjonalne (pałace, dwory, zespoły dworskie, zespoły pałacowe i pałacowo-parkowe);
- zabudowa folwarczna i budynki gospodarcze w zespołach zabytkowych (w tym m.in. zabudowa gospodarcza w zespołach folwarcznych);
- zespoły pałacowo-parkowo-folwarczne;
- budowle użyteczności publicznej (w tym m.in. szkoła, świetlica, remiza, poczta, przedszkole, kino, basen, budynki szpitalne);
- pojedyncze budynki gospodarcze (w tym m.in. budynek gospodarczy, inwentarski, cielętnik stodołniano-inwentarski, chlew, chlewnia, stodoła, spichlerz, oficyna i inne);
- budynki mieszkalne (domy mieszkalne, kamienice, wille);
- budynki usługowe (m.in. hotel, zajazd, restauracja);
- zabudowa przemysłowa (w tym m.in. magazyn, gorzelnia, kuźnia, fabryki, browar, stelmacharnia, przędzalnia);
- budynki administracyjne;
- obiekty wojskowe (w tym m.in. schrony, bunkry, koszary);
- młyny, wiatraki;
- cmentarze (w tym także mauzoleum i grobowiec);
- zieleń (w tym m.in. aleja, szpaler, park dworski, pałacowy, krajobrazowy);
- obiekty infrastruktury (most, wiadukt, stacja transformatorowa, hydroformia, przepompownia, studnia);
- tablica pamiątkowa, pomnik, kamień pamiątkowy;
- historyczne otoczenie kościoła;
- inne (wieża, ogrodzenie, brama).

---

¹³⁰ Wykaz zabytków nieruchomości ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i wyznaczonych do ujęcia w tej ewidencji, źródło: opracowanie własne na podstawie danych wojewódzkiego konserwatora zabytków, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 13. Wykaz zabytków nieruchomości ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i wyznaczonych do ujęcia w tej ewidencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wojewódzkiego konserwatora zabytków, 2015

Rodzaj zabytku	m. Zielona Góra		Czerwieńsk		Sulechów		Świdnica		Zabór		MOF OW Zielona Góra	
	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba zabytków	% w gminie	Liczba obiektów	% w MOF OW
układy przestrzenne	4	0,2%	2	0,6%	6	0,4%	2	0,4%	3	1,0%	17	0,3%
obiekty mieszkalne	1676	64,9%	161	52,3%	933	69,0%	245	49,7%	179	59,7%	3194	63,4%
obiekty gospodarcze	439	17,0%	59	19,2%	168	12,4%	125	25,4%	61	20,3%	852	16,9%
obiekty mieszkalno-gospodarcze	105	4,1%	4	1,3%	14	1,0%	31	6,3%	-	-	154	3,1%
obiekty sakralne	36	1,4%	7	2,3%	21	1,6%	9	1,8%	8	2,7%	81	1,6%
obiekty użyteczności publicznej	62	2,4%	14	4,5%	31	2,3%	2	0,4%	8	2,7%	117	2,3%
obiekty budownictwa obronnego – mury	2	0,1%	-	-	2	0,1%	-	-	-	-	4	0,1%
zamek	-	-	-	-	1	0,1%	-	-	-	-	1	0,02%
zabudowa rezydencjonalna	12	0,5%	2	0,6%	15	1,1%	7	1,4%	3	1,0%	39	0,8%
zabudowa folwarczna	10	0,4%	5	1,6%	12	0,9%	5	1,0%	3	1,0%	35	0,7%
zespoły pałacowo-parkowo-folwarczne	4	0,2%	-	-	2	0,1%	2	0,4%	2	0,7%	10,0	0,2%
obiekty administracyjne	5	0,2%	-	-	4	0,3%	2	0,4%	1	0,3%	12,0	0,2%
obiekty przemysłowe	127	4,9%	7	2,3%	39	2,9%	5	1,0%	2	0,7%	180,0	3,6%
zabudowa usługowa	11	0,4%	-	-	1	0,1%	2	0,4%	-	-	14,0	0,3%
obiekty militarne	1	0,04%	4	1,3%	17	1,3%	-	-	1	0,3%	29,0	0,5%
młyn, wiatrak	8	0,3%	3	1,0%	1	0,1%	-	-	3	1,0%	15,0	0,3%
otoczenie kościoła	6	0,2%	4	1,3%	4	0,3%	6	1,2%	2	0,7%	22,0	0,4%
zielen	17	0,7%	13	4,2%	30	2,2%	12	2,4%	9	3,0%	81,0	1,6%
cmentarz, grobowiec, mauzoleum	31	1,2%	15	4,9%	26	1,9%	24	4,9%	-	-	96,0	1,9%
tablica pamiątkowa, pomnik, kamień pamiątkowy	1	0,04%	1	0,3%	3	0,2%	-	-	-	-	5,0	0,1%
obiekty infrastruktury	16	0,6%	5	1,6%	18	1,3%	12	2,4%	9	3,0%	60,0	1,2%
inne	10	0,4%	2	0,6%	5	0,4%	2	0,4%	6	2,0%	25,0	0,5%
SUMA	2583	100%	308	100%	1353	100%	493	100%	300	100%	5037,0	100%

Podobnie jak w przypadku rejestru zabytków również w zestawieniu wojewódzkiej ewidencji zabytków i obiektów wskazanych do ujęcia w tej ewidencji dominują budynki związane z mieszkalnictwem. Stanowią one ponad 63% wszystkich obiektów w tym zestawieniu (3194 budynki). Kolejną znaczącą grupą zabytków są obiekty gospodarcze, obejmujące 852 budynków, co stanowi ok. 17% zasobu. W wykazie zabytków odznaczają się także obiekty przemysłowe i mieszkalno-gospodarcze, a także obiekty użyteczności publicznej.

Analogicznie do rejestru zabytków, Zielona Góra zdecydowanie dominuje również pod względem liczby obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i wskazanych do ujęcia w tej ewidencji (ponad 51% zasobu obszaru). Kolejną gminą wyróżniającą się na tle MOF OW Zielona Góra jest Sulechów, z liczbą 1353 zabytków ujętych w tym zestawieniu. Kolejne gminy z niższą liczbą obiektów zabytkowych to: Świdnica (493 obiekty), Czerwieńsk (308 obiektów) i Zabór (300 zabytków objętych ewidencją).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Zasób gminnych ewidencji zabytków, prowadzonych przez samorządy, pokrywa się w zdecydowanej większości z wykazem wojewódzkiej ewidencji zabytków i obiektów wskazanych do ujęcia w tej ewidencji. Jednak ze względu na prowadzone obecnie prace aktualizacyjne nie jest możliwe zestawienie i porównanie zasobu tych wykazów dla wszystkich gmin obszaru funkcjonalnego.

Analizując stanowiska archeologiczne zlokalizowane w MOF OW Zielona Góra możemy zauważyć, że ich rozkład w całym obszarze jest stosunkowo równomierny. Najliczniej zlokalizowane są one w Zielonej Górze (239 stanowiska), następnie w Sulechowie (171 stanowisk), Świdnicy (166 stanowisk) i Zaborze (163 stanowiska). Najmniej licznie występują one w gminie Czerwieńsk (105 stanowisk). Łącznie w MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są 844¹³¹ stanowiska archeologiczne.

Tabela 14. Wykaz stanowisk archeologicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora zabytków, 2015

Gmina	liczba stanowisk archeologicznych	% w MOF OW Zielona Góra
m. Zielona Góra	239	28%
Czerwieńsk	105	12%
Sulechów	171	20%
Świdnica	166	20%
Zabór	163	19%
Suma	844	100%

3.2 Charakterystyka najcenniejszych obiektów zabytkowych

Spośród wszystkich obiektów zabytkowych MOF OW Zielona Góra, część charakteryzuje się szczególnie cennymi wartościami kulturowymi i artystycznymi. Mają one istotne znaczenie dla tożsamości regionu oraz rozwoju funkcji turystycznej.

Badając zasób obiektów zabytkowych o największych walorach kulturowych, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego MOF OW Zielona Góra uwzględniono przede wszystkim obiekty wskazywane w Programie Opieki nad Zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016 programach lokalnych i ponadlokalnych, a także rejestrze zabytków i informacjach na stronie internetowej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i gmin obszaru funkcjonalnego. Analizując zasób najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego tego obszaru należy zauważyć, że atrakcyjne obiekty zabytkowe o znaczącym potencjale lokalnym i ponadlokalnym zlokalizowane są we wszystkich gminach MOF OW Zielona Góra.

Największa liczba obiektów zabytkowych zlokalizowana jest w Zielonej Górze. Wśród nich znajdują się realizacje istotne nie tylko pod względem architektonicznym, ale także autorskim. Dla miasta tworzyli m.in. Oskar Kaufmann oraz Hermann Muthesius – czołowi przedstawiciele światowego modernizmu. Pierwszy jest autorem budynku Teatru Lubuskiego im. L. Kruczkowskiego, a drugi willi dla Waltera Hildebranda, syndyka zielonogórskiego Zrzeszenia Przemysłu, Handlu i Rzemiosła. Oprócz nich działali miejscowi radcy budowlani, jak Carl Lorenz, Richard Kintzel, Otto Melzer, Carl Mühle. W większości substancję zabytkową Zielonej Góry tworzą obiekty mieszkalne: wille i kamienice. Prezentują one różne nurty architektoniczne, od późnego baroku do modernizmu. Architektura willowa odznacza się dużą malowniczością. Znane są rezydencje braci Zuckerów, którzy swoje siedziby zbudowali przy ul. H. Sienkiewicza. Jedna otoczona parkiem, druga ogrodem, stanowiły dopełnienie otaczającej zabudowy.

¹³¹ Wykaz zabytków archeologicznych, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Znaczną grupę zabytków, o których należy wspomnieć, stanowią obiekty poprzemysłowe, w tym obiekty związane z przemysłem winiarskim. W krajobrazie Zielonej Góry dominują masywne wieże budynku po dawnych fabrykach włókienniczych „Polska Wełna”, których początki sięgają 2. poł. XIX wieku. Innym przykładem zabudowy industrialnej są były Zakłady Aparatów Elektrycznych Lumel, które powstały na pocz. XX wieku, jako Śląska Fabryka Sukna R. Wolffa oraz Zaodrzańskie Zakłady Przemysłu Metalowego „Zastał”, które znalazły swoją siedzibę w obiektach Georga Beuchelta, przemysłowca zielonogórskiego z przełomu XIX i XX wieku, fundatora kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela. Do ciekawych, a zarazem unikatowych w skali kraju, należą domy winiarskie, budowane w XIX i na pocz. XX wieku jako wolnostojące obiekty na terenach winnic otaczających miasto.

Znaczną część cennych zabytków stanowią budynki użyteczności publicznej. Jednym z najstarszych jest zielonogórski ratusz, którego początki sięgają XV wieku. Trawiony pożarami, w kolejnych latach ulegał modyfikacjom, aż do okresu klasycyzmu, gdy nadano mu obecny wygląd przy częściowo zachowanej tkance gotyckiej. Kolejny obiekt o starym rodowodzie mieści się przy ul. gen. Wł. Sikorskiego 6 – to dawny Dom Stanów Ziemi. Inne ciekawe obiekty to: budynek Izby Skarbowej przy ul. gen. Wł. Sikorskiego 2, gmach Sądu Okręgowego przy pl. Słowiańskim 1 oraz pozostałe budynki związane z sądownictwem na tym samym placu, Dom Stowarzyszeń Kupieckich, tzw. Resursa, o monumentalnej architekturze nawiązującej do pałaców włoskich doby renesansu. Przy al. Niepodległości znajduje się Muzeum Ziemi Lubuskiej – dawna siedziba Starostwa Powiatowego. Nie można też pominąć Gmachu Poczty, dawnego Zajazdu Poczтового, wieży widokowej na os. Braniborskim, szkół zarówno katolickich, jak i ewangelickich, zabytkowych budynków szpitala. To tylko nieliczne przykłady obiektów użyteczności publicznej.

Obiektem z okresu średniowiecza w Zielonej Górze jest Wieża Łazienna (Głodowa), będąca pierwotnie częścią zabudowań warownych miasta. Z biegiem lat następował rozwój przestrzenny miasta, który spowodował likwidację murów obronnych. Zachowały się one na niewielkich fragmentach, np. przy ul. Mikołaja Kopernika i ul. Jedności. To właśnie w bezpośredniej bliskości murów miejskich powstał gotycki kościół pw. św. Jadwigi, pełniący funkcję konkatedry. Z pozostałych obiektów sakralnych należy wymienić XVIII wieczny kościół Matki Boskiej Częstochowskiej – początkowo wyznania ewangelickiego. Zbudowany w konstrukcji szachulcowej z domowaną w XIX wieku wieżą. Młodszy, lecz równie zabytkowymi świątyniami, są kościół pw. Najświętszego Zbawiciela oraz Ewangelicki Kościół Jezusowy. W południowej części miasta Zielona Góra, poza ścisłym centrum, znajduje się zabytkowa kaplica pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny zwana „kaplicą na Winnicy”, zbudowana w 1314 r. i przebudowana w XV w.

Zgodnie z Programem Opieki nad zabytkami województwa lubuskiego zachował się zabytkowy układ przestrzenny Zielonej Góry – tak w układzie założenia średniowiecznego, jak też narosłych wokół niego nowych członów (pl. Pocztowy, pl. Słowiański) i przedmieść, z czasów od XVI do początku XX wieku¹³². Zespół ten stanowi największy w skali województwa obszar, wypełniony stylową zabudową mieszkalną, i został objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków. Wskazany jest on również jako założenie, która może pretendować do wpisu na listę pomników historii lub stwarza podstawy do utworzenia parku kulturowego¹³³. Również część założeń ruralistycznych w granicach Zielonej Góry odznacza się znaczącymi walorami kulturowymi. Należą do nich przede wszystkim obszary sołectw: Krępa, Ochla, Zatonie i Stary Kisielin.

Część obiektów zabytkowych w mieście zlokalizowana jest w obszarze, który znajduje się w obszarze rewitalizacji określonym Uchwałą Nr XXVII.303.2016 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 2 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Zielona Góra.

---

¹³² Program Opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2009-2012

¹³³ Program Opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

W Zielonej Górze w sołectwie Ochla zlokalizowany jest barokowy dwór i klasycystyczny pałac oraz Skansen – Muzeum Etnograficzne, w którym prezentowane są unikatowe obiekty architektury wiejskiej, natomiast w sołectwie Zatonie usytuowane są ruiny pałacu księżnej Doroty de Talleyrand-Perigord. Otacza go rozległy park krajobrazowy z bogatym, różnorodnym drzewostanem. Jego autorem był Peter Joseph Lenne – pruski ogrodnik i architekt krajobrazu. W XIX wieku pałac stanowił ważny ośrodek życia towarzyskiego. W Zielonej Górze w sołectwie Stary Kisielin znajduje się zespół pałacowy z XIX wieku, zbudowany w latach 1837-1838 dla Carla Ludwiga von Stoscha, złożony z dworu, parku, folwarku oraz stajni. W sołectwie Krępa natomiast warta uwagi jest zabytkowa fabryka papieru.

Gmina Sulechów, podobnie jak Zielona Góra, również odznacza się dużą liczbą zabytkowych budynków mieszkalnych. Na szczególną uwagę zasługują liczne i okazałe obiekty rezydencjonalne oraz zabudowa folwarczna. Szczególnie cennymi obiektami są m.in. kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej oraz XVIII-wieczny zespół pałacowo-folwarczno-parkowy w Kalsku, neorenesansowy pałac i folwark w Bukowie, barokowy pałac w Pomorsku, przebudowany w XIX wieku w duchu klasycyzmu, opuszczony dwór w Okuninie, dwór i pałac w Kruszynie oraz ruiny pałacu w Łęgowie. Ponadto, obiektem o znaczeniu ponadregionalnym w gminie Sulechów, wskazywanym jako obiekt, który może pretendować do wpisu na listę pomników historii lub stwarza podstawy do utworzenia parków kulturowych¹³⁴, jest drewniany kościół w Kłępsku, stanowiący perłę XIV-wiecznej architektury sakralnej¹³⁵. Wnętrze kościoła ozdabiają bogate polichromie ze scenami biblijnymi.

Na uwagę zasługuje najstarsza i najokazalsza świątynia w mieście Sulechów – kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Powstał on w XIII wieku, zaś przebudowany został w wieku XV, XVII i XVIII. Obecnie jest to ceglano-kamienna budowla o układzie halowym, trójnawowym z barokowym wystrojem i wyposażeniem wnętrza. Kolejnymi obiektami sakralnymi są: dawny zbór kalwiński z XVII wieku, kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki oraz filialny pw. Najświętszego Imienia Maryi.

Cennymi zabytkami są także obiekty użyteczności publicznej, jak choćby zabytkowy ratusz oraz budowle związane z obronnością miasta: średniowieczne mury z Bramą Krośnieńską, zamek w Sulechowie, którego historia sięga XIV wieku. Ponadto zachowany został cały średniowieczny układ urbanistyczny Sulechowa, podobnie jak układy ruralistyczne wsi Brody, Cigacice, Mozów czy Pomorsko. Licznie występują też elementy nadodrzańskiej linii fortyfikacji, zwanej „Pozycją Środkowej Odry”, zwłaszcza w rejonie Cigacic. Do niematerialnej sfery przeszłości w gminie Sulechów należy rejon miejscowości Kije, gdzie odbyła się wielka bitwa z okresu wojny 7-letniej. Obszar centrum Sulechowa objęty został Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015.

W gminie Zabór znajduje się renesansowy pałac w Przytoku oraz zespół pałacowo-parkowy w Zaborze. Obie rezydencje zwracają uwagę swoimi rozmiarami. Pałac w Przytoku charakteryzuje się eklektycznym i neorenesansowym wystrojem elewacji. Kompozycji założenia dopełnia park krajobrazowy założony w 1792 roku. Z kolei z pałacem w Zaborze związane są znane postaci historyczne. Zbudowany został w 1670 roku przez Henryka von Dünnewalda. Po nim, w 1745 roku, dobra odziedziczył Fryderyk Cosel – syn Augusta Mocnego i hrabiny Cosel. Obecnie jest to monumentalna bryła zamknięta wokół prostokątnego dziedzińca z dwiema wieżami przy skrzydłach bocznych. Historyczne układy wsi zachowały się m.in. w Dąbrowie, Przytoku i Zaborze.

Najatrakcyjniejszy zasób zabytków gminy Świdnica stanowi zabudowa rezydencjonalna – zwłaszcza renesansowy dwór Kietliczów w Świdnicy (obecnie siedziba Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza), zespół pałacowy w Drzonowie (obecnie Lubuskie Muzeum Wojskowe), dwór w Letnicy oraz zabudowa sakralna – kościół w Lipnie o konstrukcji szachulcowej, kościół parafialny pw. św. Marcina, kościół pw. Matki Bożej Królowej

¹³⁴ Program Opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016

¹³⁵ Strategia ZIT MOF OW, 2016

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Polski w Świdnicy czy kościół pw. Św. Jadwigi w Koźli. Ciekawym elementem zabytkowym jest również wieża Bismarcka w Wilkanowie oraz układy ruralistyczne wsi Grabowiec i Świdnica.

Zabytkową zabudowę w gminie Czerwieńsk stanowią przede wszystkim obiekty sakralne – kościoły w Będowie, Leśniowie Wielkim, Sycowicach. Na uwagę zasługuje oranżeria i park pałacowy w Laskach oraz ratusz w Czerwieńsku. Przez obszar gminy przebiega również południowy fragment Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Do najciekawszych obiektów militarnych tego obszaru należy zaliczyć obiekt bojowy z niem. Pancerwerk o numerze 598 położony w okolicach miejscowości Nietkowie. Ponadto na uwagę zasługuje również park i arboretum w Nietkowie, wiatrak typu koźlak w Leśniowie Wielkim oraz zachowany układ przestrzenny Nietkowa i Czerwieńska.

Tradycje winiarskie MOF OW Zielona Góra

W MOF OW Zielona Góra szczególnie charakterystycznym i cennym elementem dziedzictwa kulturowego są tradycje winiarskie. Sięgają one XII wieku, a obiekty związane z winiarstwem zlokalizowane są we wszystkich gminach obszaru. W krajobrazie Zielonej Góry szczególnie odznacza się porośnięte krzewami winorośli Wzgórze Winne, na którym usytuowany jest zabytkowy Domek Winiarza i Palmiarnia, jedna z głównych atrakcji turystycznych miasta. Tradycje winiarskie corocznie kultywowane są szczególnie podczas imprezy kulturalnej – Winobranie – Święto Wina w Zielonej Górze. Impreza ta, podobnie jak i Lubuski Szlak Wina i Miodu, stanowi produkt turystyczny o najwyższym potencjale turystycznym regionalnym i ponadregionalnym, a także międzynarodowym całego regionu¹³⁶. Obiekty zlokalizowane w obszarze funkcjonalnym, włączone do Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu obejmują¹³⁷:

- w gminie Zabór – Winnica Andrzeja Prusińskiego, Winnica „Bachusowe Pole”, Winnica „Ingrid”, Winnica „Miłosz”, Winnica „Na Leśnej Polanie”, Winnica Rodzinna Żelazny, Winnica Trojan, Lubuskie Centrum Winiarstwa, tworzona jest także największa winnica w Polsce – Winnica Zabór, jako wspólne przedsięwzięcie samorządu województwa i gminy Zabór,
- w gminie Sulechów – Winnica „Cantina”, Winnica „Mozów”, Winnica „Stara Winna Góra”, Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Piwnica Zamkowa w Sulechowie,
- w gminie Świdnica – Winnica „Cosel”, Winnica „Krucza”, Winnica „Św. Jadwigi”,
- w gminie Zielona Góra – Winnica „Jędrzychów”, Winnica „Julia”, Winnica Park Winny – Palmiarnia, Winnica Romana, Winnica „U Michała”, Winnica „Winiarka.pl”, Pasięka Rodzinna I. Żegleń M.S.A., Muzeum Etnograficzne w Ochli, Muzeum Wina w Zielonej Górze, Hotel Ruben, Sklep Winiarz.pl Akcesoria Winiarskie, Piwnica Winiarska w Zielonej Górze.

Od 2010 r. działa projekt „Winnice w Zaborze”, który powstał w celu połączenia winnic z rejonu gminy Zabór w wspólnym działaniu promocyjnym i rozwojowym. W gminie Czerwieńsk prowadzony jest projekt „WINNER” („Winnice – Edukacja – Reaktywacja”). Do tradycji winiarskich nawiązują również liczne pomniki i posągi rozmieszczone głównie w Zielonej Górze.

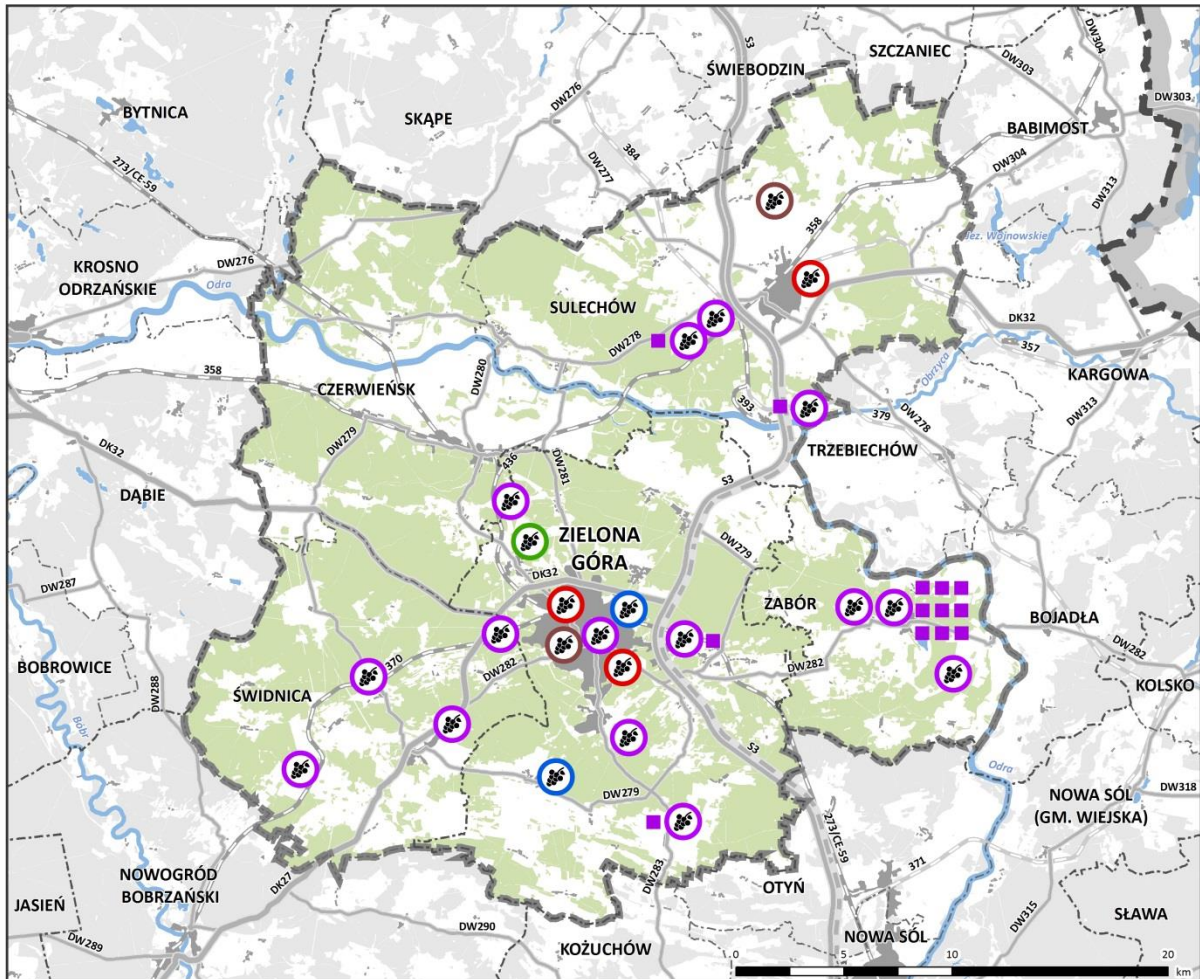
¹³⁶ Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Cz. I audytowo-analityczna

¹³⁷ http://www.winiarze.zgora.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=397&Itemid=58, 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 24. Obiekty Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej <http://www.winiarze.zgora.pl/>

■ obiekt włączony w projekt "Winnice w Zaborze" obiekty Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu - winnica - pasieka - muzeum - hotel - sklep lub piwnica winiarska	pozostałe oznaczenia - granica województwa lubuskiego - granica powiatu - granica gminy - granica MOF OW Zielona Góra - teren zurbanizowany - las w granicach MOF OW Zielona Góra - las poza granicami MOF OW Zielona Góra	- zbiornik wodny - rzeka - droga ekspresowa/ w budowie - droga krajowa - droga wojewódzka - czynna linia kolejowa - nieczynna linia kolejowa

3.3 Szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym

Wiele obiektów dziedzictwa kulturowego MOF OW Zielona Góra włączonych jest w sieć szlaków turystycznych o szczególnych walorach kulturowych. Do szlaków takich, zgodnie z Systemem Ewidencji Szlaków Turystycznych¹³⁸ w obszarze MOF OW Zielona Góra należą:

- szlak gotyckich kościołów farnych – obejmujący kościół farny Zielonej Górze oraz kościół w Sulechowie;
- szlak zabytkowych ratuszy – obejmujący ratusz w Zielonej Górze i Sulechowie;
- szlak średniowiecznych fortyfikacji miejskich – obejmujący wieżę bramy Nowej w Zielonej Górze oraz fragmenty murów obronnych w Sulechowie;
- szlak zamków i dworów obronnych – obejmujący pozostałości zamku z XV w. w Sulechowie;
- szlak architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów – obejmujący pałac w Zatoniu (m. Zielona Góra);
- szlak zabytków kościołów drewnianych – obejmujący kościół w Klępsku w gminie Sulechów;
- szlak zabytków konstrukcji szkieletowej – obejmujący kościół MB Częstochowskiej w Zielonej Górze;
- szlak zabytkowych organów – obejmujący miasto Zielona Góra;
- szlak architektury barokowej – obejmujący pałac w Zaborze;
- szlak umocnień zwanych Pozycją Środkowej Odry – obejmujący obiekty w rejonie Cigacic w gminie Sulechów;
- szlak najcenniejszych zespołów urbanistycznych o średniowiecznym rozplanowaniu i zachowanym układzie przestrzennym – do którego należy układ urbanistyczny miasta Zielona Góra i Sulechów;
- szlak winiarski – obejmujący Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze (dział winiarski), prowadząc po trasie zielonogórskich domów winiarskich z XIX wieku, przy ul. Zakręt 2, Pięknej 20, Wrocławskiej 12a (Palmiarnia), Krasickiego 25 i dawnego sanatorium przy ul. Botanicznej 38, szlak kończy się w Muzeum Etnograficznym w Ochli;
- historyczny szlak bitewny – obejmujący miejscowości w gminie Sulechów: Brzezine – Kalsk – Kije (Łochowo) – Głogusz – Kije – Mozów – Nowy Świat – Cigacice – Laskowo – Pomorsko.

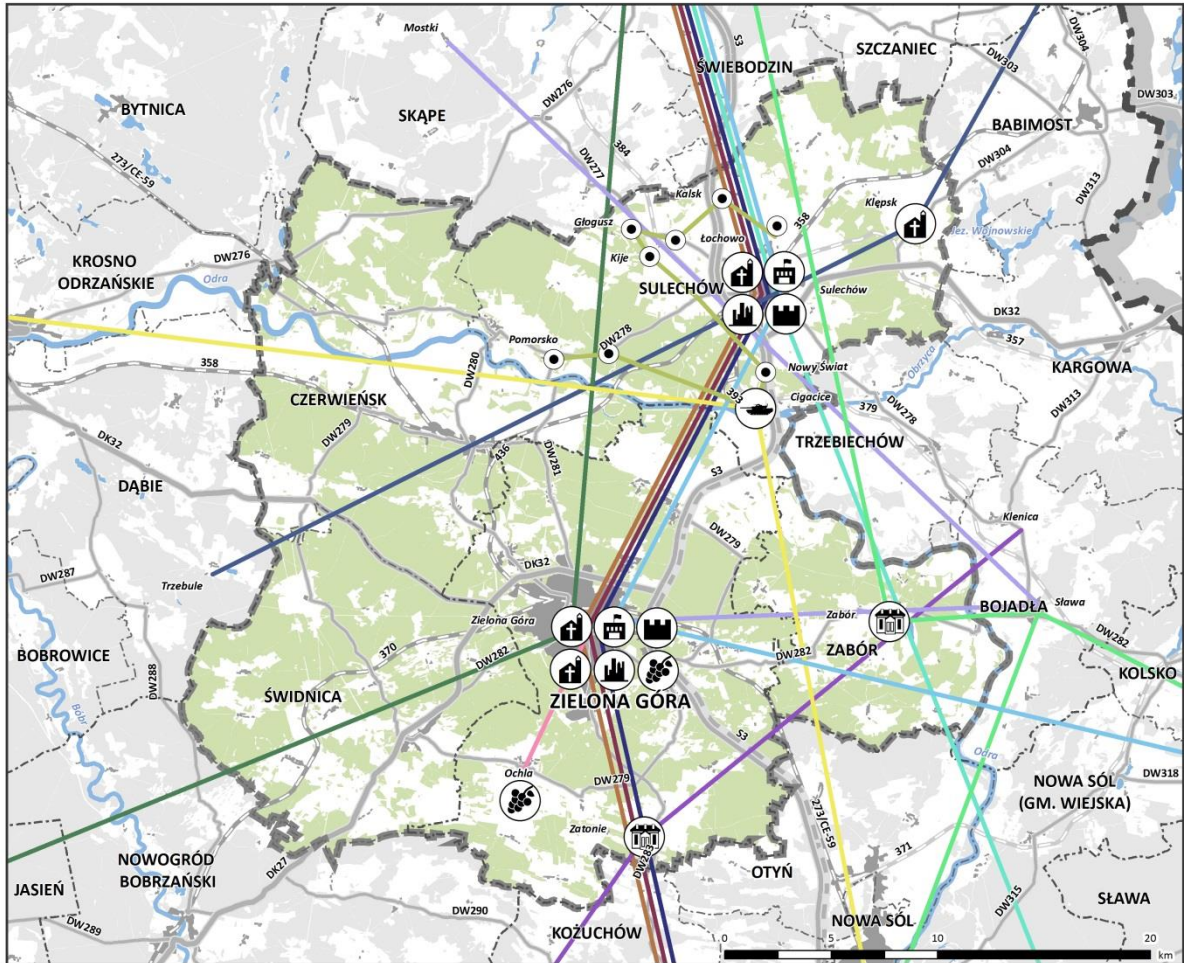
¹³⁸ System Ewidencji Szlaków Turystycznych Innowacyjne Lubuskie

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 25. Szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Systemem Ewidencji Szlaków Turystycznych oraz Programu opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016

● miejsca związane ze szlakiem bitewnym	— szlaki zabytkowych kościołów drewnianych	■ teren zurbanizowany
obiekty zabytkowe włączone w sieć szlaków kulturowych	— szlaki zabytków konstrukcji szkieletowej	■ las w granicach MOF OW Zielona Góra
🏰 obronne	— szlaki zabytkowych organów	■ las poza granicami MOF OW Zielona Góra
🏰 sakralne	— szlaki architektury barokowej	💧 zbiornik wodny
🏰 pałacowe	— szlaki umocnień zwanych Pozycją Środkowej Odry	🌊 rzeka
🏰 militarne	— szlaki najcenniejszych zespołów urbanistycznych	— droga ekspresowa/ w budowie
	— szlaki winiarskiego	— droga krajowa
szlaki kulturowe	— historycznego szlaki bitewnego	— droga wojewódzka
— szlaki gotyckich kościołów farnych	pozostałe oznaczenia	— czynna linia kolejowa
— szlaki zabytkowych ratuszy	■ granica województwa lubuskiego	— nieczynna linia kolejowa
— szlaki średniowiecznych fortyfikacji miejskich	— granica powiatu	
— szlaki zamków i dworów obronnych	— granica gminy	
— szlaki architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów	— granica MOF OW Zielona Góra	

3.4 Zagrożenia dziedzictwa kulturowego MOF OW Zielona Góra

Szczególnie dotkliwym problemem w MOF Zielona Góra jest zły stan obiektów zabytkowych, zwłaszcza zabudowy rezydencjonalnej i folwarcznej. W analizowanym obszarze istnieje istotny problem niewystarczających działań ochronnych i rewitalizacyjnych obiektów zabytkowych, w tym również tych wpisanych do rejestru zabytków. Pomimo bardzo atrakcyjnej formy, utrzymujący się zły stan techniczny obniża wartości kulturowe i potencjał turystyczny części z tych obiektów (m.in. obiekty w Łęgowie, Okuninie, Zielonej Górze sołectwo Zatonie). Związane jest to częściowo także z brakiem nowych funkcji dla obiektów zabytkowych, co powoduje ich nieużytkowanie, a w konsekwencji niszczenie. Część obiektów zabytkowych nie jest też udostępniana do zwiedzania, a w związku z tym nie jest wykorzystany w pełni ich potencjał turystyczny.

Zgodnie z Programem Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku cz. I audytowo-analityczna, interesującą ofertą jest sieć szlaków kulturowych, jednak obecnie nie są one jeszcze opracowane w formie docelowej – w większości brakuje im oznakowania w przestrzeni oraz należytej promocji. Potrzebne są zintegrowane działania wszystkich jednostek MOF OW Zielona Góra, umożliwiające należyte wykorzystanie i zarządzanie elementami dziedzictwa kulturowego tego obszaru.

Ponadto dla części gmin MOF OW Zielona Góra brak jest lokalnych programów opieki nad zabytkami (Świdnica, Zabór, Zielona Góra) oraz objęcia cennych obiektów ochroną poprzez ustalenia planów miejscowych. Potrzebna jest też stała identyfikacja zasobu zabytkowego i objęcie go odpowiednimi działaniami ochronnymi.

Zgodnie z Programem ochrony zabytków województwa lubuskiego na lata 2013-2016 układy wiejskie wymagają działań profilaktycznych i ochronnych dla zachowania ich wartości historyczno-kulturowych. Stan zasobu tej kategorii zabytków nie został w pełni rozpoznany ani sklasyfikowany. W MOF OW Zielona Góra żaden z układów ruralistycznych nie został wpisany do rejestru zabytków.

Dużym zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja surowców skalnych oraz działalność rolnicza – przede wszystkim intensywna orka. Ponadto zagrożenie stanowią nielegalne działania poszukiwaczy skarbów.

4. Sfera społeczno-gospodarcza

Podczas opisywania strefy społeczno-gospodarczej wykorzystano dane, które nie uwzględniały miasta Zielona Góra w nowych granicach administracyjnych. Zielona Góra to ośrodek miejski powstały po połączeniu miasta na prawach powiatu i dawnej gminy wiejskiej, które nastąpiło 1 stycznia 2015 r. na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w związku z tym przy opisywaniu zagadnień dotyczących Zielonej Góry posłużono się terminami Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) oraz Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto), odnoszącymi się do dawnych granic miasta Zielona Góra oraz gminy wiejskiej Zielona Góra.

4.1 Struktura działalności gospodarczej i rynek pracy

Struktura działalności gospodarczej miasta czy regionu świadczy o jego stopniu rozwoju. Wysokie zatrudnienie w sektorze usług, dominujące nad przemysłem oraz rolnictwem, a także stale rosnący udział osób pracujących w usługach świadczy o tym, że jest to region rozwijający się.

Wg stanu na 2014 rok w MOF OW Zielona Góra funkcjonowały 24894 podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON. Z rejestru wynika, że w regionie tym dominuje zatrudnienie w usługach, gdyż najwięcej podmiotów jest zarejestrowanych w sekcji handel hurtowy i detaliczny. Podmioty te stanowią ponad 25% wszystkich podmiotów na terenie MOF OW Zielona Góra. Kolejne sekcje, skupiające najwięcej podmiotów gospodarczych to budownictwo – 11% oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 10%. Podmioty

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

gospodarcze działające w przemyśle stanowią 7% wszystkich podmiotów, a w rolnictwie niecałe 1,5%. Jednocześnie sekcje, które skupiają największą liczbę podmiotów, w 2014 roku odnotowały największy wzrost ich liczby. Są to sekcje handel hurtowy i detaliczny, budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Z liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach wynika, że od 2010 roku wzrasta zatrudnienie w usługach oraz widoczny jest niewielki wzrost zatrudnienia w przemyśle. Natomiast spada liczba podmiotów działających w rolnictwie¹³⁹.

Ponad 97% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON prowadzi działalność w sektorze prywatnym. Od 2010 roku odnotowano znaczny wzrost liczby podmiotów w tym sektorze. Liczba podmiotów sektora publicznego także wzrosła, lecz jest to niewielki wzrost w porównaniu z sektorem publicznym. Przewaga liczby podmiotów sektora prywatnego nad publicznym świadczy o rozwoju obszaru¹⁴⁰.

Na terenie MOF OW Zielona Góra przeważają podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 pracowników. Grupa ta stanowi niemal 96% wszystkich podmiotów działających na terenie miejskiego ośrodka funkcjonalnego. Im większa liczba pracowników tym mniejsza jest liczba podmiotów ich zatrudniających. Najwięcej podmiotów gospodarczych, jak i podmiotów o większej niż 9 liczbie pracowników znajduje się w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.). Warto zauważyć, że poza Zieloną Górą gmina Sulechów jako jedyna posiada firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników¹⁴¹.

---

¹³⁹ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2010 – 31.12.2014 r.

¹⁴⁰ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2010 – 31.12.2014 r.

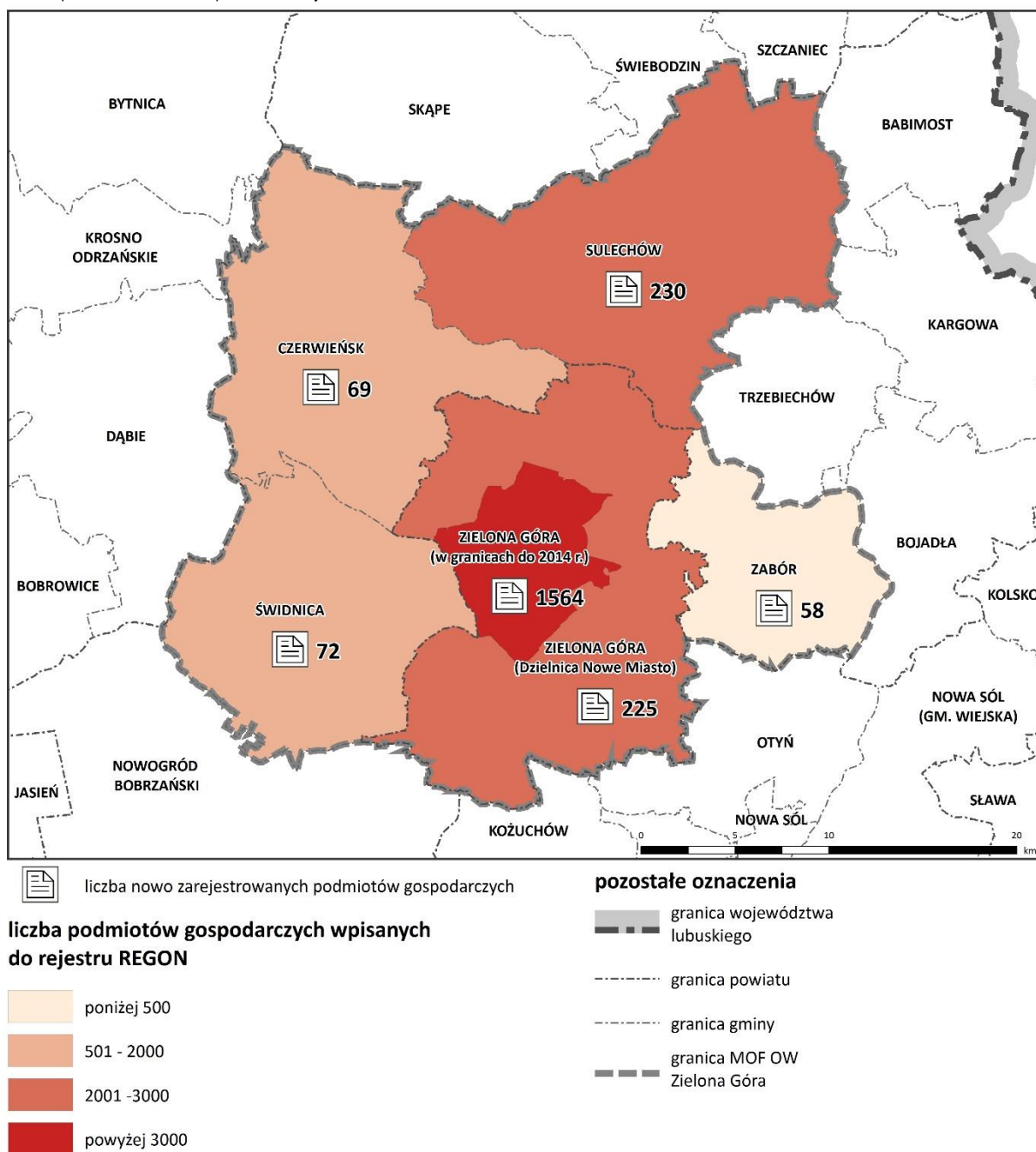
¹⁴¹ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 26. Podmioty gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców na obszarze miejskiego obszaru funkcjonalnego w 2014 była równa 111. Wartość ta jest niewiele wyższa od średniej dla województwa lubuskiego (108)¹⁴². Najwięcej podmiotów gospodarczych funkcjonuje w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.), a najmniej w gminie Czerwieńsk.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla MOF OW Zielona Góra wynosi 7% i jest porównywalny do wartości średniej dla województwa lubuskiego (7,2%) oraz kraju (7,5%). Najmniej osób bezrobotnych zarejestrowanych jest w obszarze Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) i stanowi 5,8%. Najmniej korzystnie wypada gmina Zabór z udziałem bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku

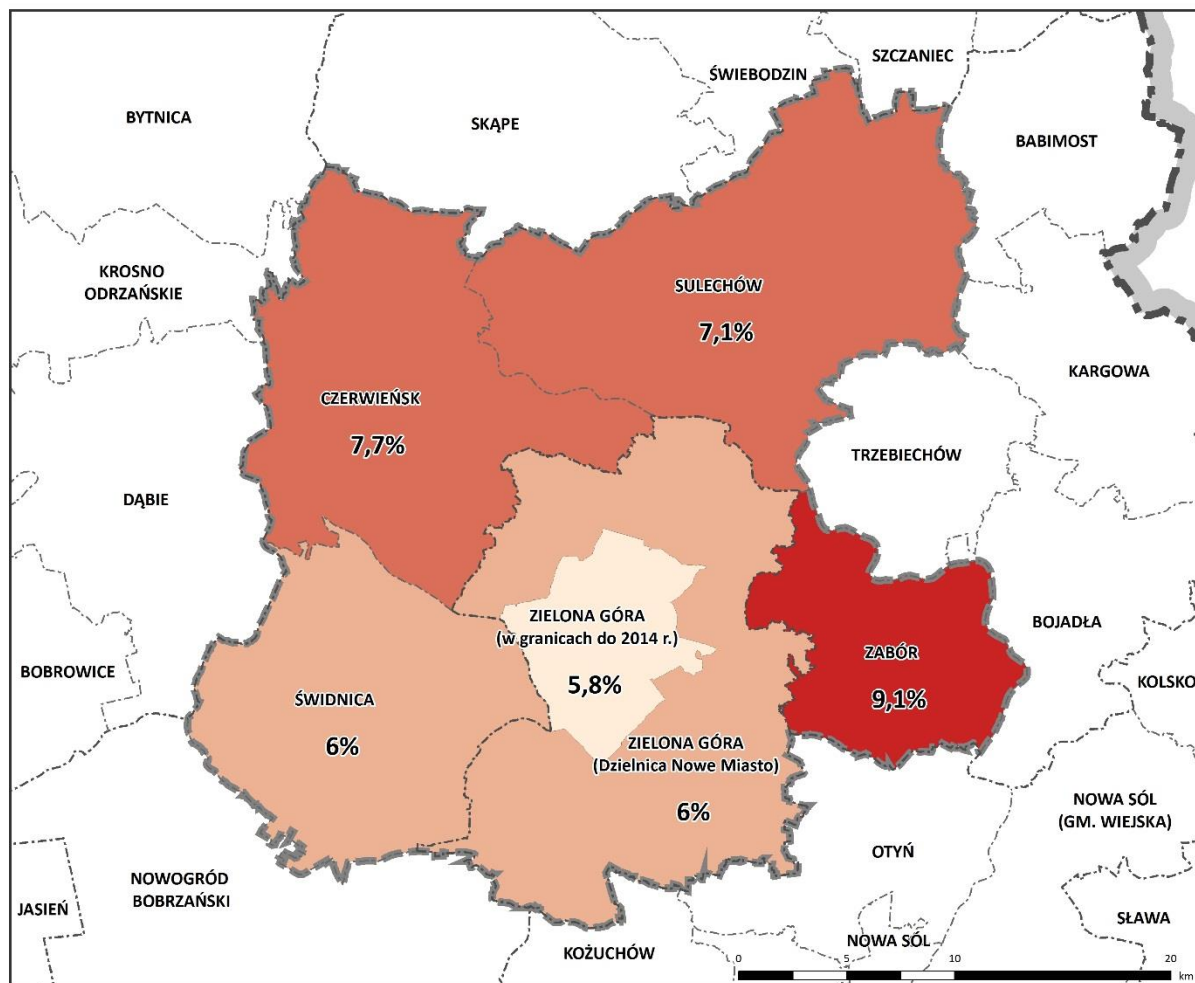
¹⁴² Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

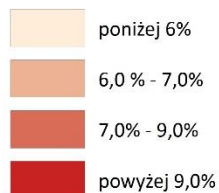
produkcyjnym o wysokości 9,1%. Od 2010 roku udział bezrobotnych dla całego obszaru MOF OW Zielona Góra uległ niewielkiemu obniżeniu. Na przestrzeni lat widoczna jest tendencja wzrostu bezrobocia do 2012 roku, a następnie jego spadek. Wyjątkiem jest gmina Zabór, która od 2010 roku odnotowuje ciągły wzrost liczby bezrobotnych¹⁴³. Problem bezrobocia dotyczy głównie kobiet, osób młodych, starszych, długotrwale bezrobotnych i osób bez kwalifikacji zawodowych. Liczba bezrobotnych kobiet przeważa nad liczbą bezrobotnych mężczyzn, a osoby do 25 roku życia stanowią około 15% wszystkich bezrobotnych na terenie MOF OW Zielona Góra¹⁴⁴.

Schemat 27. Bezrobocie w gminach

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, stan na 31.12.2014 r.

udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

pozostałe oznaczenia

Znaczącą barierą w rozwoju MOF OW Zielona Góra jest niski udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R). Województwo lubuskie jest jednym z regionów, który przeznaczają na B+R najmniej środków

¹⁴³ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2010 – 31.12.2014 r.

¹⁴⁴ Strategia ZIT MOF ZG, 2016

UWARUNKOWANIA

---

w przeliczeniu na mieszkańca. Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast stosunkowo duża dynamika wzrostu nakładów przeznaczanych na działalność badawczo-rozwojową.

MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się dominującym zatrudnieniem w usługach, znacznym zatrudnieniem w przemyśle oraz zanikającym zatrudnieniem w sektorze rolniczym. Bezrobocie od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie i jest porównywalne do średniej dla województwa lubuskiego i dla kraju.

4.2 Usługi regionalne i ponadlokalne

4.2.1 Edukacja

Do podstawowych usług o charakterze społecznych zalicza się m.in. edukację i wychowanie przedszkolne. Edukacja na terenie miejskiego ośrodka funkcjonalnego realizowana jest od poziomu przedszkolnego do uczelni wyższych. Najlepszy dostęp do szkolnictwa na wszystkich poziomach oraz bogatszą ofertę edukacyjną posiadają mieszkańcy Zielonej Góry.

Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są 52 przedszkola, z czego 37 znajduje się na terenie Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.). Od roku 2005 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się o 17 przedszkoli, podczas gdy w gminie Świdnica nie działa ani jedna taka placówka. Wskaźnik dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat) w 2013 roku był równy 79,3% oraz był wyższy niż średnia dla województwa (77,9%) i niewiele niższy od średniej krajowej (79,4%). Najwięcej dzieci uczęszcza do przedszkoli na obszarze miasta Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) (96,9%), a najmniej na obszarze Dzielnicy Nowe Miasto (67,2%)¹⁴⁵.

Nauczanie na poziomie podstawowym prowadzone jest w 44 placówkach, w których łącznie uczy się 10747 uczniów. Najwięcej uczniów uczęszczało do szkół zlokalizowanych na terenie Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.), bo niemal 64% wszystkich uczniów, gdzie znajduje się 19 szkół podstawowych. W pozostałych gminach liczba placówek jest następująca: Czerwieńsk – 5, Sulechów – 8, Świdnica – 3, Zabór – 4, Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto) – 5¹⁴⁶.

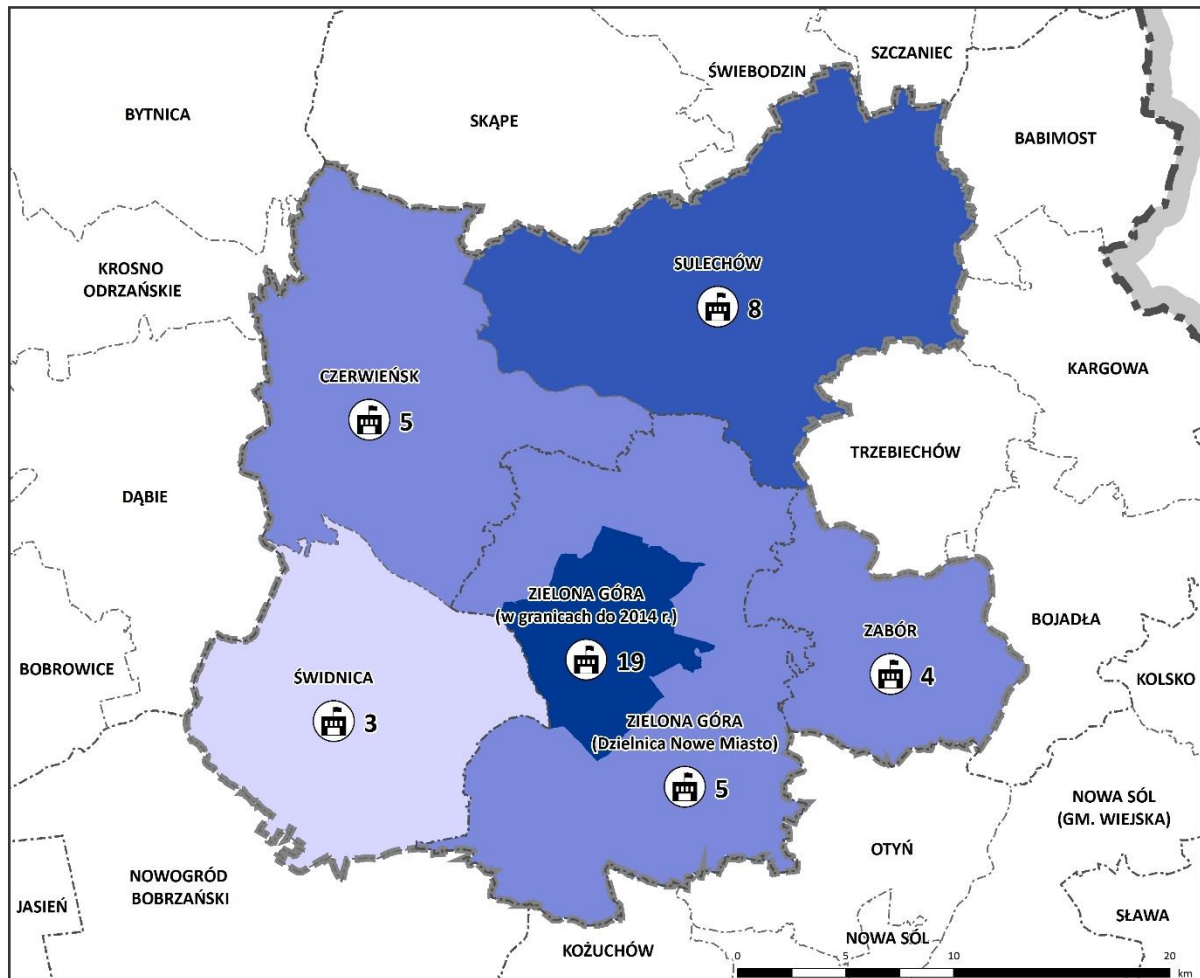
¹⁴⁵ Dane GUS, stan na 31.12. 2014 r.

¹⁴⁶ Dane GUS, stan na 31.12. 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 28. Edukacja na poziomie podstawowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

liczba szkół podstawowych w gminie

współczynnik skolaryzacji brutto [%]

pozostałe oznaczenia

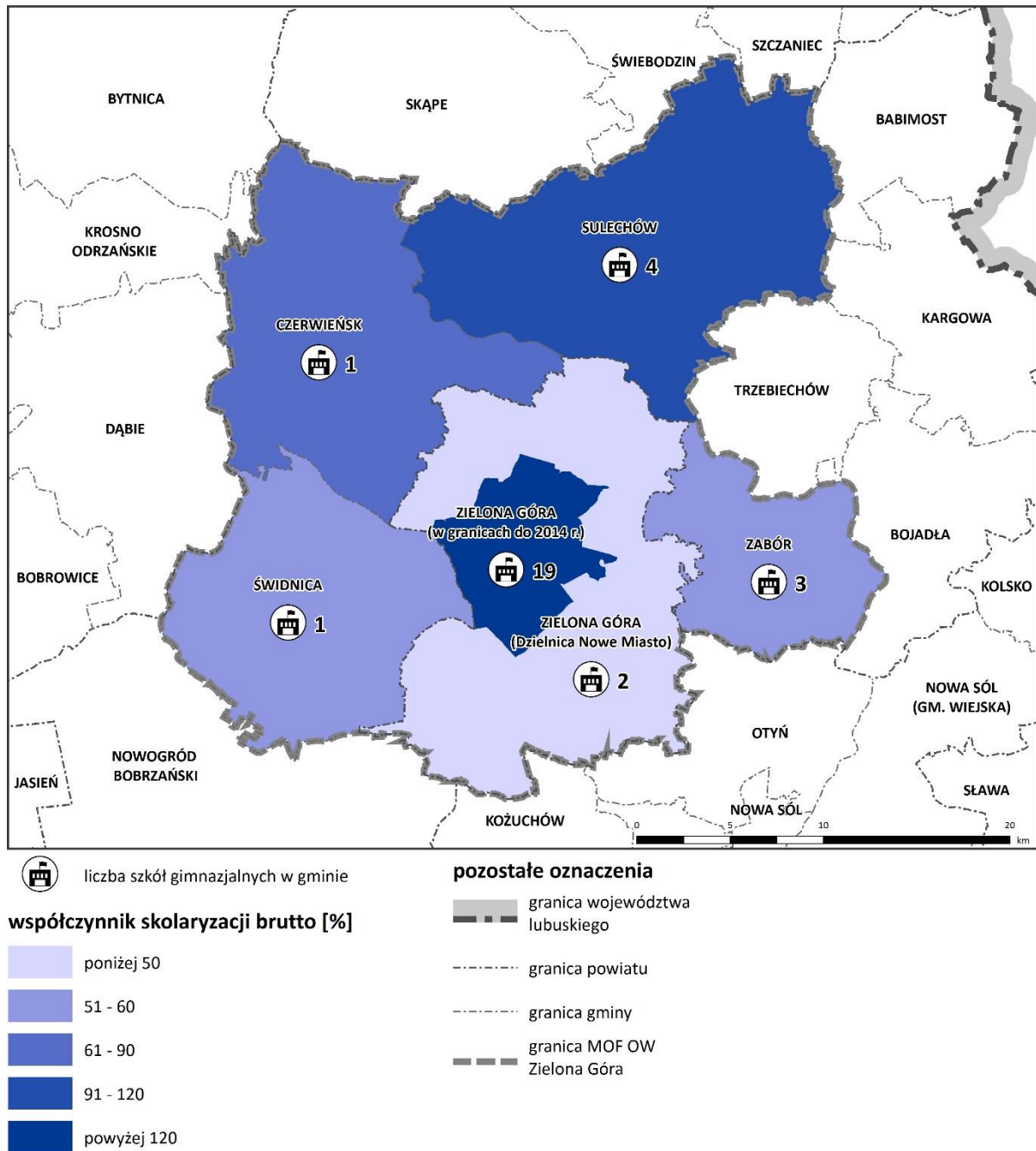

Nauczanie gimnazjalne prowadzone jest w 30 placówkach, spośród których 19 znajduje się w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.). Pozostałe placówki znajdują się w: gminie Czerwieńsk – 1 gimnazjum, gminie Sułechów – 4, gminie Świdnica – 1, gminie Zabór – 3, Zielonej Górze (Dzielnica Nowe Miasto) – 2. Łącznie do gimnazjów uczęszczało w 2014 roku 5003 uczniów, z czego ponad 71% do gimnazjów w Zielonej Górze. Od 2003 roku liczba gimnazjalistów zmalała o ponad 30% i jest to tendencja charakterystyczna dla całego województwa lubuskiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 29. Edukacja na poziomie gimnazjalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Współczynnik skolaryzacji brutto (relacja liczby uczących się do liczby ludności w wieku szkolnym na danym poziomie) w 2013 roku wyniósł dla szkolnictwa podstawowego 86,51%, w tym 102,91% dla Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) i 96,78% dla gminy miejsko-wiejskiej Sulechów. Na poziomie gimnazjalnym współczynnik ten wynosił 75,6%, w tym 128,68 dla Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) i 103,27% dla gminy Sulechów. Współczynniki dla obszaru MOF OW Zielona Góra są niższe niż średnie dla województwa i dla kraju – dla szkół podstawowych odpowiednio 93,4% i 94,72% oraz dla gimnazjum odpowiednio 98,44% i 98,41%¹⁴⁷. Wyższa wartość współczynnika skolaryzacji dla Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) oraz Sulechowa wynika z uczęszczania do szkół w miastach uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.

¹⁴⁷ Dane GUS, stan na 31.12. 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Na terenie MOF OW Zielona Góra funkcjonowały w 2014 roku 43 placówki oświatowe na poziomie ponadgimnazjalnym¹⁴⁸, z czego 36 w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.). Na liczbę tę składa się 16 szkół ogólnokształcących, 12 techników i 8 zasadniczych szkół zawodowych w Zielonej Górze, 2 szkoły ogólnokształcące, 1 technikum i 3 zasadnicze szkoły zawodowe w Sulechowie i 1 szkoła ogólnokształcąca w Czerwieńsku. W zakresie nauczania na zasadniczym poziomie zawodowym, zauważyć można tendencję malejącą wśród młodzieży i rosnącą wśród osób dorosłych. W roku 2013/2014 w Zielonej Górze edukowano w 16 zawodach i 4 w Sulechowie. Liczba uczniów w technikach oraz liceach ogólnokształcących w ostatnich latach zmalała. Wyjątkiem jest liczba uczniów w liceach ogólnokształcących w Czerwieńsku, gdzie ta liczba wzrosła¹⁴⁹. Widoczne jest zróżnicowanie między poziomem nauczania na obszarze MOF OW Zielona Góra. Ważne jest, aby poziom nauczania w poszczególnych gminach był porównywalny.

W Zielonej Górze znajdują się 3 uczelnie wyższe: Uniwersytet Zielonogórski, Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego w Zielonej Górze, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu Instytut Filozoficzno-Teologiczny im. E. Stein w Zielonej Górze. Dodatkowo w Sulechowie znajduje się Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa¹⁵⁰. Ważną rolę w rozwoju głównego ośrodka wojewódzkiego pełni Uniwersytet Zielonogórski, który jest największą uczelnią w województwie lubuskim. Uniwersytet kształci na 10 wydziałach, z czego 7 wydziałów to nauki techniczno-matematyczne i przyrodnicze. Pełni on także rolę instytucji strefy B+R i instytucji otoczenia biznesu. Prowadzi Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości oferując wsparcie w założeniu i prowadzeniu własnej firmy oraz Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii UZ, pomagając w promocji i zacieśnianiu współpracy pomiędzy nauką a gospodarką poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów i konferencji. Uniwersytet Zielonogórski współpracuje z uczelniami zagranicznymi m.in. z Niemiec, Białorusi i Wielkiej Brytanii. Współpraca ta polega na prowadzeniu wspólnych projektów oraz badań, a także na wymianie studenckiej. Z obszaru MOF OW Zielona Góra pochodzi co trzeci student Uniwersytetu Zielonogórskiego i blisko połowa studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej.

Najlepszy dostęp do edukacji na terenie MOF OW Zielona Góra posiadają mieszkańcy Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) oraz Sulechowa. Na terenie tych miast zlokalizowane są liczne przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne. Miasta te, jako jedyne posiadają uczelnie wyższe. O wysokim poziomie nauczania na terenie Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) oraz gminy Sulechów świadczy najwyższy wskaźnik skolaryzacji spośród wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra. Najmniej korzystną sytuację ze względu na poziom kształcenia posiada gmina Świdnica, która ma najniższy wskaźnik skolaryzacji w zakresie szkół podstawowych, najmniejszą liczbę szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy oraz nie ma przedszkola.

4.2.2 Służba zdrowia

Na potencjał sfery społecznej duży wpływ ma infrastruktura zdrowotna. Usługi ochrony zdrowia świadczy głównie Zielona Góra, poprzez zlokalizowane na terenie miasta oddziały szpitalne.

Na terenie MOF OW Zielona Góra występują publiczne podmioty udzielające stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych (w tym świadczeń szpitalnych i innych niż szpitalne), są to: Wojewódzki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze sp. z o.o., SP ZOZ w Sulechowie, SP ZOZ Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży Zabór, Hospicjum im. Lady Ryder of Warsaw w Zielonej Górze, SP ZOZ Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Zielonej Górze i SP ZOZ „MEDKOL” w Zielonej Górze. Ponadto, działa 7 placówek niepublicznych w Zielonej Górze i 1 w Sulechowie¹⁵¹. W Zielonej Górze przypada 59 łóżek

---

¹⁴⁸ Dane GUS, stan na 31.12. 2014 r.

¹⁴⁹ Strategia ZIT MOF ZG, 2016

¹⁵⁰ Strategia ZIT MOF ZG, 2016

¹⁵¹ Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

w szpitalach na 10 tys. mieszkańców, co stanowi wartość większą od średniej dla województwa (44 łóżka) i kraju (48 łóżek)¹⁵². Usługi pogotowia ratunkowego realizowane są przez Wojewódzką Stację Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ w Zielonej Górze oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sulechowie.

Usługi pomocy społecznej dostępne są na terenie każdej gminy wchodzącej w skład MOF OW Zielona Góra. W 2014 z pomocy społecznej skorzystało 8,2% ludności zamieszkującej ten obszar. Największy odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej występuje w gminie Świdnica – 11,45% wszystkich mieszkańców oraz w gminie Czerwieńsk – 11%. Najmniej osób pobierało zasiłek na terenie Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) – 4,2%. Od 2010 roku we wszystkich gminach MOF OW Zielona Góra nastąpił spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Na terenie MOF OW Zielona Góra na 10 tys. mieszkańców działają średnio 4 placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co jest niższe od wartości średniej dla województwa i kraju (5 placówek). Rozmieszczenie przychodni w poszczególnych gminach wygląda następująco: Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) – 8, Czerwieńsk – 7, Zabór – 5, Sulechów i Świdnica – 2, Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto) – 1¹⁵³.

Zasób usług służby zdrowia świadczonych na terenie MOF OW Zielona Góra jest porównywalny do średniej dla całego województwa lubuskiego. Liczba łóżek w szpitalach przewyższa średnią wojewódzką, liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców jest nieco niższa. Tak samo jak dla całego województwa, spadła liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

4.2.3 Sport

Baza sportowo-rekreacyjna na terenie MOF OW Zielona Góra obejmuje szereg obiektów umożliwiających kontakt z różnymi dyscyplinami sportu.

W granicach MOF OW Zielona Góra funkcjonuje 75 klubów sportowych, które posiadają łącznie 5883 członków. Najwięcej klubów sportowych zlokalizowanych jest w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.), gdzie działają 43 kluby zrzeszające 3885 członków. W pozostałych gminach liczba klubów kształtuje się następująco: Czerwieńsk – 7 klubów, Sulechów – 11, Świdnica – 2, Zabór – 2, Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto) – 10¹⁵⁴. Od 2010 roku liczba klubów wzrosła o 19, z czego najwięcej klubów powstało w Czerwieńsku (więcej o 6 klubów sportowych). Widoczna jest tendencja wzrostu liczby członków w klubach sportowych¹⁵⁵ i ogólnie większe zainteresowanie aktywnością fizyczną.

W ramach infrastruktury sportowej Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) posiada 5 hal sportowych, 2 boiska piłkarskie, stadion żużlowy, 7 orlików, 4 baseny i 2 kąpieliska czynne w sezonie letnim, 7 kortów tenisowych, 4 ośrodki jazdy konnej, stok narciarski oraz liczne kluby fitness¹⁵⁶. W Zielonej Górze funkcjonuje Centrum Rekreacyjno-Sportowe prowadzone przez MOSIR Zielona Góra, gdzie można skorzystać z oferty parku wodnego. Rozbudowaną bazą sportową dysponuje także Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji w Drzonkowie (zlokalizowany w Zielonej Górze w sołectwie Drzonków)¹⁵⁷. Pozostałe gminy również posiadają swoją bazę obiektów sportowych. Należą do niej: stadion miejski i korty tenisowe w Czerwieńsku, hala widowiskowa, stadion miejski i basen w Sulechowie, hala sportowa, ośrodek sportu i rekreacji, boiska piłkarskie i boiska wielofunkcyjne w Świdnicy, a także boisko Orlik w Zaborze.

---

¹⁵² Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁵³ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁵⁴ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁵⁵ Dane GUS, stan na okres 31.12.2010 – 31.12.2014 r.

¹⁵⁶ Dane na podstawie *cit.zielona-gora.pl*

¹⁵⁷ Strategia ZIT MOF ZG, 2016

Oferta sportowo-rekreacyjna na terenie MOF OW Zielona Góra jest bogata w obiekty przeznaczone do uprawiania różnego rodzaju dyscyplin sportowych. Do najchętniej uprawianych dyscyplin należą: piłka nożna, pływanie, strzelectwo, piłka ręczna, siatkówka, tenis, jeździectwo, sztuki walki, kolarstwo.

4.2.4 Turystyka

Oferta turystyczna na terenie MOF OW Zielona Góra oparta jest głównie na walorach przyrodniczych oraz dziedzictwie kulturowym. Ważne z punktu widzenia potencjału turystycznego są tradycje winiarskie regionu. W Zielonej Górze corocznie odbywa się Winobranie – Święto Wina, które cieszy się dużym powodzeniem wśród mieszkańców i turystów, a ponadto jest imprezą rozpoznawalną w Polsce. Winiarskie atrakcje wpisane są w Lubuski Szlak Wina i Miodu i odbywają się w Zielonej Górze oraz w gminach: Sulechów, Zabór i Świdnica.

Wśród walorów przyrodniczych, jednym z ważniejszych jest rzeka Odra i tereny wokół niej, wykorzystywane głównie pod funkcje turystyczne i rekreacyjne. W Cigacicach, w gminie Sulechów znajduje się duży port śródlądowy, który oferuje rejsy statkiem. Rejsy te oferowane są w ramach projektu „Odra dla turystów”, którego celem jest podniesienie atrakcyjności turystycznej rzeki. Bogactwem przyrodniczym miejskiego obszaru funkcjonalnego są lasy, a także rzeźba terenu, gdyż jest to obszar Wału Zielonogórskiego. W Zielonej Górze znajduje się Górka Tatrzańska, która w okresie zimowym wykorzystywana jest do uprawiania narciarstwa i saneczkarstwa. Na terenie MOF OW Zielona Góra występuje park krajobrazowy, rezerwat przyrody, obszaru chronionego krajobrazu oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Leśne i krajobrazowe walory przyrodnicze są wykorzystywane do celów turystyczno-rekreacyjnych i dlatego wyznaczono szereg tras pieszych i rowerowych. Na terenie MOF OW Zielona Góra wytyczone są także leśne ścieżki edukacyjne, których ogółem na terenie Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze jest ok. 40. Charakterystycznym produktem turystycznym w obszarze MOF OW Zielona Góra są trasy nordic walking. Jak dotąd wytyczono 27 szlaków na Wale Zielonogórskim o łącznej długości ponad 360 km¹⁵⁸.

Szlaki piesze:

1. Krosno Odrzańskie – Połupin – Ciemnice – Laski – Czerwieńsk – Krępa – Zawada;
2. Podgórzyce – Bogaczów – Drzonów – Buchałów – Zielona Góra – Zagórze;
3. Niwiska – Świdnica – Wilkanowo – Zielona Góra;
4. Zielona Góra – Zielona Góra;
5. Zielona Góra – Łaz – Zabór – Miłsko – Bobrowniki – Otyń – Niedoradz – Zielona Góra sołectwo Zatonie – Zielona Góra sołectwo Kiełpin – Zielona Góra sołectwo Ochla – Zielona Góra;
6. Zielona Góra – Zielona Góra sołectwo Jarogniewice – Szprotawa;
7. Zielona Góra sołectwo Drzonków – Zielona Góra sołectwo Zatonie – Czasław – Nowa Sól;
8. Zielona Góra – Zielona Góra sołectwo Stary Kisielin – Droszków – Zabór – Miłsko.

Szlaki rowerowe:

1. Połupin – Ciemnice – Laski – Nietków – Czerwieńsk;
2. Radnica – Będów – Nietkowice – Brody;
3. Brody – Pomorsko – Wysokie – Czerwieńsk – Płoty;
4. Czerwieńsk – Wysokie – Strożne;
5. Pomorsko – Górki Małe – Mozów – Kije – Kalsk – Sulechów;
6. Sulechów – Łęgowo – Buków – Karczyn – Nowy Klępsk – Sulechów;
7. Kije – Pałck – Skąpe – Darnawa – Rosin;

---

¹⁵⁸ Strona internetowa Polsko-Niemieckiego Centrum Informacji i Promocji Turystycznej, cit.zielona-gora.pl

UWARUNKOWANIA

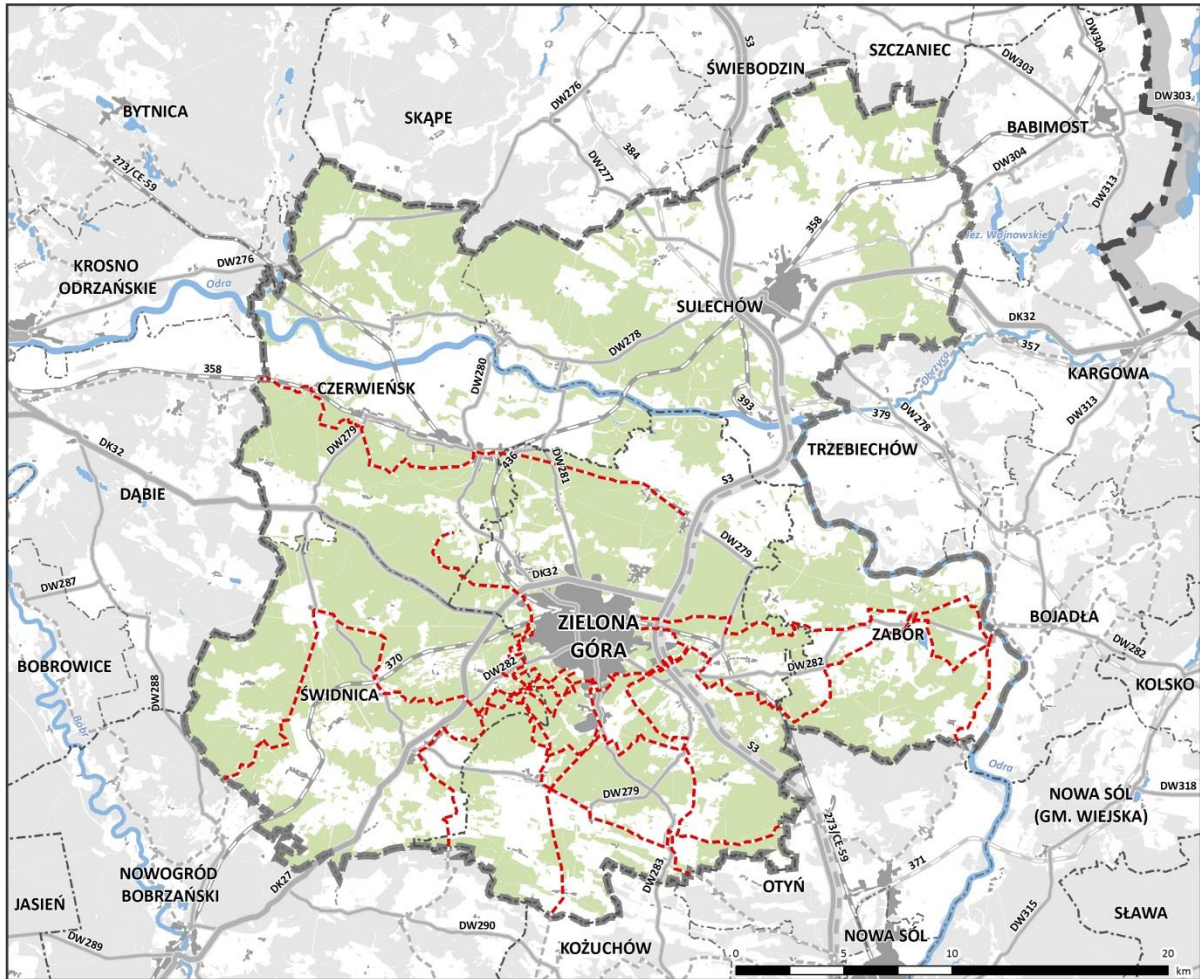
---

8. Jez. Złoty Potok – Niesulice – Ołobok – Rokitnica – Międzylesie – Pałck – Kalsk;
9. Sulechów – Klępsk – Stare Kramsko;
10. Wilkanowo – Zielona Góra sołectwo Ochla;
11. Zielona Góra sołectwo Racula – Zielona Góra sołectwo Stary Kisielin – Przytok – Droszków – Niedoradz – Kiełpin – Barcikowiczki – Czasław – Ługi – Konradowo;
12. Bojadła – Milsko – Zabór – Czarna – Bobrowniki – Nowa Sól;
13. Milsko – Dąbrowa – Bobrowniki;
14. Piaski – Świdnica – Zielona Góra – Zielona Góra sołectwo Stary Kisielin – Zielona Góra sołectwo Racula – Zielona Góra sołectwo Kiełpin – Zielona Góra sołectwo Ochla – Świdnica;
15. Zielona Góra sołectwo Zatonie – Mirocin Dolny – Kozuchów;
16. Zielona Góra sołectwo Racula – Niedoradz – Otyń – Nowa Sól;
17. Zielona Góra sołectwo Stary Kisielin – Zabór – Bojadła;
18. Zielona Góra – Zawada – Cigacice – Sulechów;
19. Zielona Góra – Zielona Góra sołectwo Łężyca – Wysokie – Pomorsko;
20. Zielona Góra – Zielona Góra sołectwo Przylep – Płoty – Czerwieńsk – Brody;
21. Nowe Kramsko – Sulechów – Pomorsko – Brody – Nietkowice – Będów – Radnica – Krosno Odrzańskie;
22. Sulechów – Kargowa;
23. Sulechów – Trzebiechów – Klenica – Bojadła – Lipiny – Nowa Sól.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 30. Szlaki piesze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej oraz map „Lubuskie Szlaki Turystyczne” (<http://lubuskie.pl/mapy-turystyczne/>).

szlaki piesze

- - - - - w granicach MOF OW Zielona Góra
- - - - - poza granicami MOF OW Zielona Góra

pozostałe oznaczenia

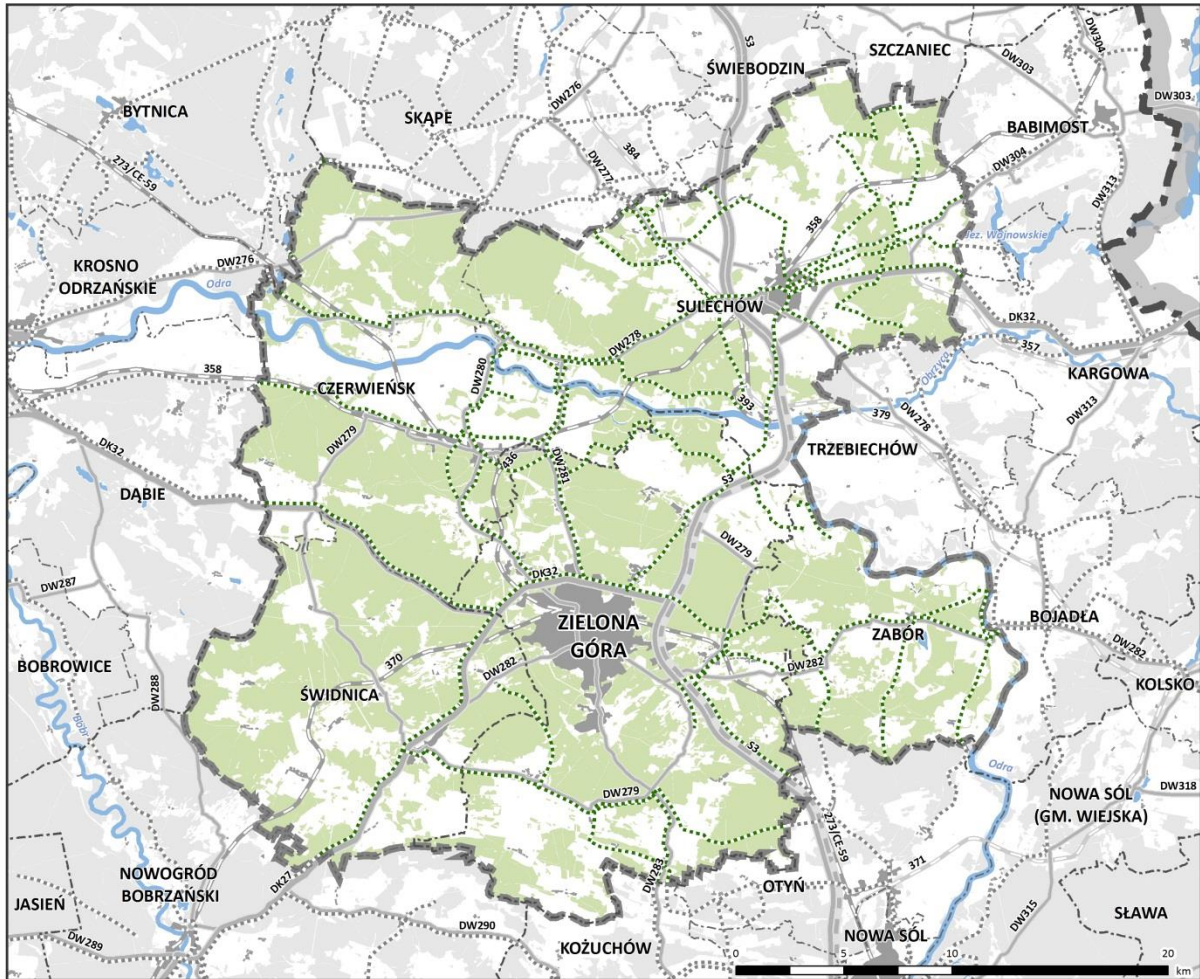
- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- ☁ zbiornik wodny
- ~ rzeka
- droga ekspresowa/ w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 31. Szlaki rowerowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej oraz map „Lubuskie Szlaki Turystyczne” (<http://lubuskie.pl/mapy-turystyczne/>)

szlaki rowerowe

- ..... w granicach MOF OW Zielona Góra
- ..... poza granicami MOF OW Zielona Góra

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- - - granica powiatu
- - - granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- ~ rzeka
- == droga ekspresowa/ w budowie
- == droga krajowa
- == droga wojewódzka
- == czynna linia kolejowa
- == nieczynna linia kolejowa

Pomimo niewątpliwych atutów przyrodniczych i bogatego dziedzictwa kulturowego, potencjał turystyczny nie jest wystarczająco wykorzystywany. Tereny zieleni są w niewielkim stopniu zagospodarowane na potrzeby turystyki i rekreacji, a część zasobów o dużej wartości przyrodniczej i kulturowej ulega systematycznej degradacji. Według informacji pochodzących z Raportu Regionalnego Województwa Lubuskiego autorstwa T. Kudłacza wynika, że w województwie lubuskim brak jest gminy, która posiada rozwiniętą funkcję turystyczną. W granicach MOF OW Zielona Góra, teren Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) realizuje funkcję turystyczną,

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

jako funkcję dodatkową. W gminach Sulechów, Zabór oraz na obszarze Zielonej Góry (Dzielnica Nowe Miasto) występuje funkcja turystyczna w początkowym stadium rozwoju. Natomiast w gminach Czerwieńsk i Świdnica rozwój funkcji turystycznej jeszcze się nie rozpoczął.

Na infrastrukturę turystyczną składa się także baza noclegowa. Rozmieszczenie miejsc noclegowych jest nierównomierne. Najwięcej miejsc noclegowych w 2014 roku oferowała Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) – 973 miejsca noclegowe i Sulechów – 215¹⁵⁹. Łącznie na terenie MOF OW Zielona Góra dostępne były 1462 miejsca noclegowe, na co składają się miejsca noclegowe oferowane przez gminy Czerwieńsk, Sulechów, Zabór i Zielona Góra. W 2014 roku liczba miejsc noclegowych była mniejsza niż w 2012 roku (1595 miejsc noclegowych) i od tego roku widoczna jest tendencja spadkowa¹⁶⁰. Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowanych było w 2014 roku 26 obiektów noclegowych, z czego 17 w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.), po 3 na obszarze Zielonej Góry (Dzielnica Nowe Miasto) i w gminie Sulechów, 2 w gminie Zabór oraz 1 w gminie Czerwieńsk. Na wartości te składa się 10 hoteli, 3 motele, 1 pensjonat, 4 inne obiekty hotelowe, 2 schroniska młodzieżowe, 1 zespół domków turystycznych oraz 2 obiekty niesklasyfikowane¹⁶¹. Ponadto w ofercie znajdują się kwatery prywatne oraz gospodarstwa agroturystyczne.

W 2014 roku udzielono ponad 132 tys. noclegów¹⁶². Ponad 20% wszystkich udzielonych noclegów została udzielona turystom zagranicznym. Najwięcej turystów zagranicznych pochodzi z Niemiec – niecałe 42% wszystkich turystów zagranicznych. Najwięcej noclegów udzielono w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.) – niecałe 98 tys., co stanowi prawie 74% wszystkich noclegów udzielonych na terenie MOF OW Zielona Góra. Gminy Sulechów i Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto) udzieliły odpowiednio 16904 (13%) i 13363 (10%) noclegów.

Tabela 15. MOF OW Zielona Góra na tle powiatów sąsiednich pod względem obiektów noclegowych, miejsc noclegowych i udzielonych noclegów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

jednostka	obiekty noclegowe	miejsca noclegowe	udzielone noclegi
MOF OW Zielona Góra	26	1462	132279
Powiat krośnieński	15	897	55758
Powiat nowosolski	13	671	34763
Powiat świebodziński	40	3314	222657
Powiat żagański	7	346	32493
Powiat żarski	14	506	37256
Powiat nowotomyski	25	1041	63950
Powiat wolsztyński	28	1899	80823

W zakresie bazy noclegowej, na tle powiatów sąsiednich MOF OW Zielona Góra wypada dobrze. Pod względem liczby obiektów noclegowych i miejsc noclegowych lepiej wypadają jedynie powiat świebodziński (40 obiektów noclegowych i 3314 miejsc noclegowych) i powiat wolsztyński (28 obiektów noclegowych i 1899 miejsc noclegowych). Jeśli chodzi o udzielone noclegi to MOF OW Zielona Góra z liczbą 132279 udzielonych noclegów zajmuje drugie miejsce po powiecie świebodzińskim (222657 udzielonych noclegów).

¹⁵⁹ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁶⁰ Dane GUS, stan na okres 31.12.2012 – 31.12.2014 r.

¹⁶¹ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

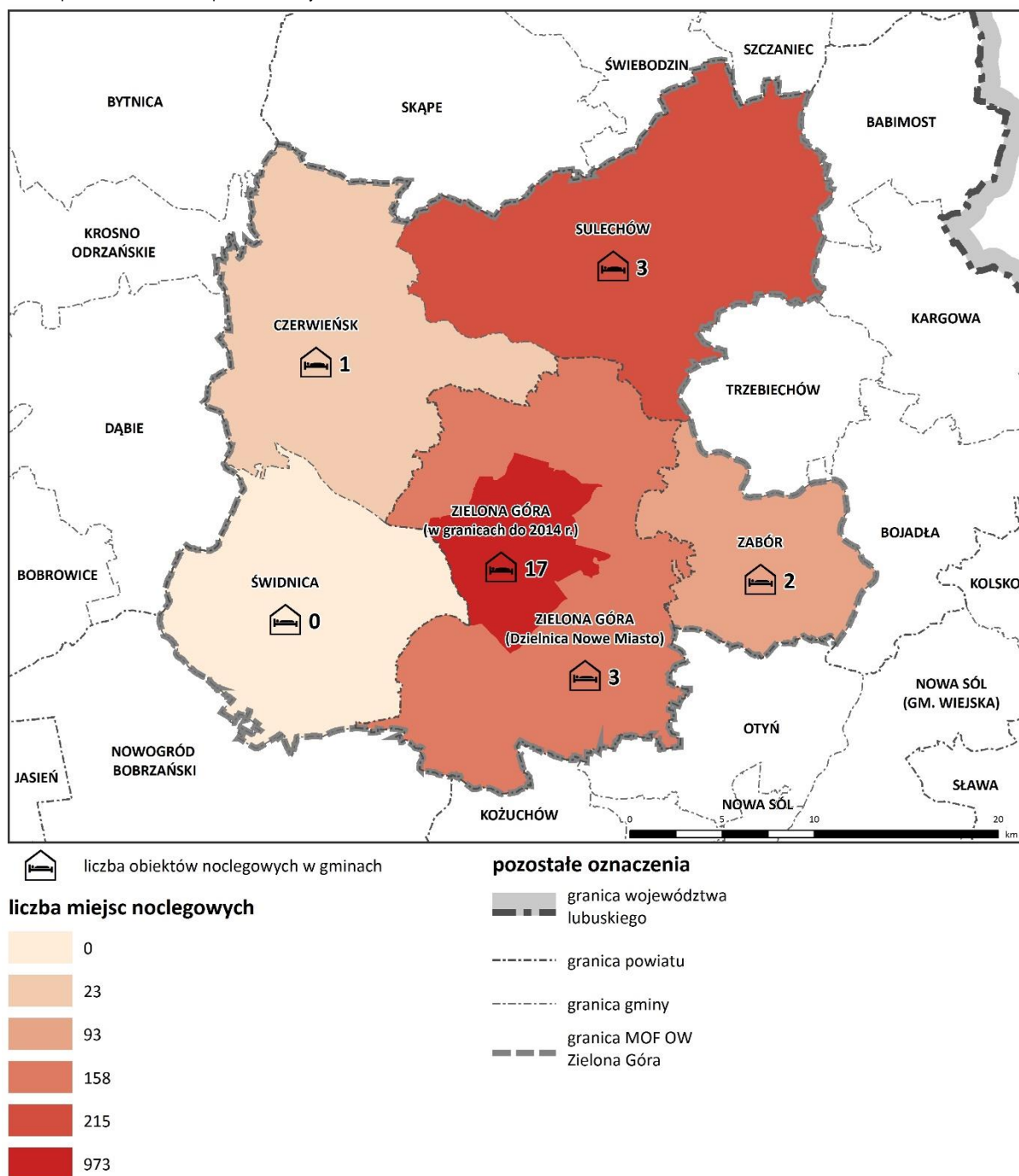
¹⁶² Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 32. Obiekty i miejsca noclegowe w gminach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Na terenie MOF OW Zielona Góra funkcjonują 3 punkty informacji turystycznej. Są to: Polsko-Niemieckie Centrum Promocji i Informacji Turystycznej, Filia PNCPiIT w Palmiami w Zielonej Górze oraz Punkt Informacji Turystycznej w Sulechowie.

Teren MOF OW Zielona Góra posiada wysoki potencjał turystyczny, wynikający głównie z walorów przyrodniczych regionu oraz jego tradycji winiarskich. Należy dążyć do promocji enoturystyki i na jej podstawie zbudować markę produktu turystycznego, ponieważ przyczyną słabo rozwiniętej turystyki na terenie MOF OW Zielona Góra jest m.in. słabo wypromowana oferta turystyczna.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

4.2.5 Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa jak i działania podejmowane przez lubuską policję wpływają, na jakość życia mieszkańców miejskiego obszaru funkcjonalnego. Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą każdego człowieka i wpływa na jego rozwój, dlatego od stanu bezpieczeństwa zależy potencjalny rozwój społeczny regionu. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należą do zasadniczych zadań państwa.

Jednostki garnizonu lubuskiego na terenie MOF OW Zielona Góra to: Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze i Samodzielny Pododdział Prewencji Policji¹⁶³. Dodatkowo nad bezpieczeństwem w Zielonej Górze czuwa oddział Straży Miejskiej.

Tabela 16. Liczba przestępstw według rodzajów wraz z ich wykrywalnością w 2014 r.

Źródło: dane Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze

Gmina/kategoria przestępstwa	Przestępstwa ogółem		Przestępstwa kryminalne		Kradzież z włamaniem		Kradzież cudzej rzeczy		Przestępstwa rozbojnicze		Przestępstwa gospodarcze (z korupcyjnymi)		Przestępstwa narkotykowe	
	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]	stwierdzone	wykrywalność [%]
Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	4 579	70,95	3 058	60,60	436	29,8	641	28,92	35	40,00	516	83,78	325	94,77
Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	307	62,46	224	50,88	47	20,41	55	14,55	2	50,00	12	83,33	6	100,00
Gmina Czerwieńsk obszar miejski	315	86,08	106	60,75	36	63,89	23	29,17	0	0,00	4	100,00	14	100,00
Gmina Czerwieńsk obszar wiejski	104	50,00	85	41,18	15	6,67	16	0,00	0	0,00	5	60,00	3	100,00
Gmina Sulechów obszar miejski	458	72,67	364	68,66	46	35,42	62	42,86	8	100,00	17	64,71	51	98,04
Gmina Sulechów obszar wiejski	167	58,68	127	48,82	30	13,33	29	20,69	8	100,00	3	66,67	5	60,00
Gmina Świdnica	205	78,47	126	69,23	23	41,67	37	57,50	0	0,00	4	25,00	4	50,00
Gmina Zabór	58	56,90	41	39,02	10	30,00	15	6,67	0	0,00	1	100,00	0	0,00
RAZEM	6 193	67,03	4 131	54,89	643	30,15	878	25,05	53	36,25	562	72,94	408	75,35

W 2014 roku na terenie MOF OW Zielona Góra stwierdzono 6193 przestępstwa. Wykrywalność owych przestępstw wyniosła 67,03%, podczas gdy dla województwa lubuskiego wartość ta jest równa 72,4%¹⁶⁴. Najwięcej przestępstw popełniono na obszarze Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.), przy ich wykrywalności na poziomie 70,95%, a najmniej w gminie Zabór, gdzie wykrywalność przestępstw była prawie najmniejsza (mniejszą wykrywalność przestępstw odnotowano jedynie na obszarze wiejskim gminy Czerwieńsk). Najmniejszą wykrywalnością charakteryzują się kradzieże z włamaniem oraz kradzież cudzej rzeczy.

¹⁶³ Dane na podstawie lubuska.policja.gov.pl

¹⁶⁴ Komenda Główna Policji (mojapolis.pl), stan na 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 17. Wzrost/spadek liczby przestępstw w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013 na 1 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej w Zielonej Górze

Gmina	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców		Wzrost/spadek liczby przestępstw
	2013	2014	
Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	35,35	38,50	+3,15
Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	22,25	15,67	-6,58
Gmina Czerwieńsk obszar miejski	22,60	75,74	+53,14
Gmina Czerwieńsk obszar wiejski	20,02	17,80	-2,22
Gmina Sulechów obszar miejski	36,54	26,44	-10,10
Gmina Sulechów obszar wiejski	19,40	18,21	-1,20
Gmina Świdnica	21,88	31,82	9,93
Gmina Zabór	24,34	14,40	-9,93
ŚREDNIA			+4,52

W porównaniu z rokiem 2013 nastąpił niewielki wzrost przestępczości. Średnio na terenie całego miejskiego obszaru funkcjonalnego popełniono o 37 przestępstw więcej, co równe jest wzrostowi o około 4,5 przestępstwa na 1000 mieszkańców. Większość obszarów miejskich i wiejskich odnotowała wzrost lub spadek w granicach 10 przestępstw. Wyjątkiem jest obszar miejski gminy Czerwieńsk, gdzie nastąpił wzrost liczby przestępstw aż o 53 zdarzenia. W porównaniu z innymi obszarami jest to duży wzrost przestępczości. Gmina Sulechów zmniejszyła stopień przestępczości zarówno na obszarze miejskim jak i wiejskim gminy.

Na terenie MOF OW Zielona Góra w 2014 r. miało miejsce 2222 wypadków i kolizji drogowych. W porównaniu do lat poprzednich liczba ta znacznie wzrosła. W 2011 roku liczba zdarzeń drogowych wynosiła 1726 i od tego momentu ciągle wzrasta¹⁶⁵.

W Zielonej Górze znajduje się Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, dwie Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze. Ponadto, działa Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Sulechowie¹⁶⁶. Jednostki Ochotniczej Straży znajdują się w Zielonej Górze (sołectwa: Jarogniewice, Ochla, Przylep, Racula, Stary Kisielin, Zawada), w gminie Czerwieńsk (Leśniów Wielki, Nietkowice, Nietków, Sycowice, Czerwieńsk), w gminie Sulechów (Brody, Kije, Mozów, Pomorsko), w gminie Świdnica (Letnica, Koźla, Świdnica) oraz w Zaborze.

4.3 Sektor kreatywny

Przemysł kulturalny i kreatywny określa branże, które oparte są na szeroko pojętej twórczości. Podstawą przemysłu kreatywnego jest opieranie się na wyobraźni, innowacyjności. Do branż przemysłu kreatywnego zalicza się takie dziedziny jak:

- reklama,
- architektura,
- sztuka i zabytkowe rynki,
- rękodzieło,
- design,
- projektowanie mody,
- film, wideo i fotografia,
- oprogramowanie, gry komputerowe i elektroniczne wydawnictwa,
- muzyka,
- performing arts,

¹⁶⁵ Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej w Zielonej Górze

¹⁶⁶ straz.gorzow.pl

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

- wydawnictwa,
- telewizja,
- radio¹⁶⁷.

Jednym z głównych czynników kształtujących strukturę podmiotową sektora kreatywnego jest system edukacji kulturalnej. Wszystkie formy nauczania kształtują profesjonalizm i kompetencje związane z aktywnością twórczą. Na terenie MOF OW Zielona Góra szkoły kształcące w dziedzinach związanych z sektorem kreatywnym działają jedynie w Zielonej Górze. W podregionie zielonogórskim studenci kształceni są na kierunkach artystycznych, dziennikarstwa i informacji, informatycznych oraz architektury i budownictwa¹⁶⁸, które związane są z sektorem kreatywnym.

Tabela 18. Szkolnictwo artystyczne w Zielonej Górze

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

	ogółem	uczniowie	absolwenci
szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	2	267	30
szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	-	-	-
ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	2	219	37
szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	1	92	7
RAZEM	5	578	74

Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych zaliczonych do sektora kreatywnego w 2014 r. (wg klasyfikacji PKD 2007)

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

	Czerwieńsk	Sulechów	Świdnica	Zabór	Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	RAZEM
działalność wydawnicza	2	5	1	1	5	64	78
działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	3	3	1	1	6	42	56
nadawanie programów ogólnodostępnych	0	0	0	0	0	9	9
telekomunikacja	1	5	1	0	10	38	55
działalność związana z oprogramowaniem	9	16	7	9	45	368	454
działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne	8	43	19	5	79	543	697
badania naukowe i prace rozwojowe	2	5	0	0	3	16	26
reklama, badanie rynku i opinii publicznej	5	20	3	7	23	231	289
pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, w tym działalność fotograficzna i specyficzne projektowanie	10	32	9	3	47	383	484
działalność twórcza związana z kulturą	2	10	11	1	8	70	102
działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1	4	3	1	2	10	21
RAZEM	43	143	55	28	228	1774	2271

Na terenie MOF OW Zielona Góra działa 2271 podmiotów gospodarczych, co stanowi ponad 35% wszystkich podmiotów działających w sektorze kreatywnym na terenie województwa lubuskiego¹⁶⁹. Jednocześnie kreatywne podmioty gospodarcze stanowią ponad 9% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie MOF OW Zielona Góra. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w sekcjach: handel

¹⁶⁷ przemyslkreatywny.com

¹⁶⁸ Dane GUS, stan na 31.12.2013 r.

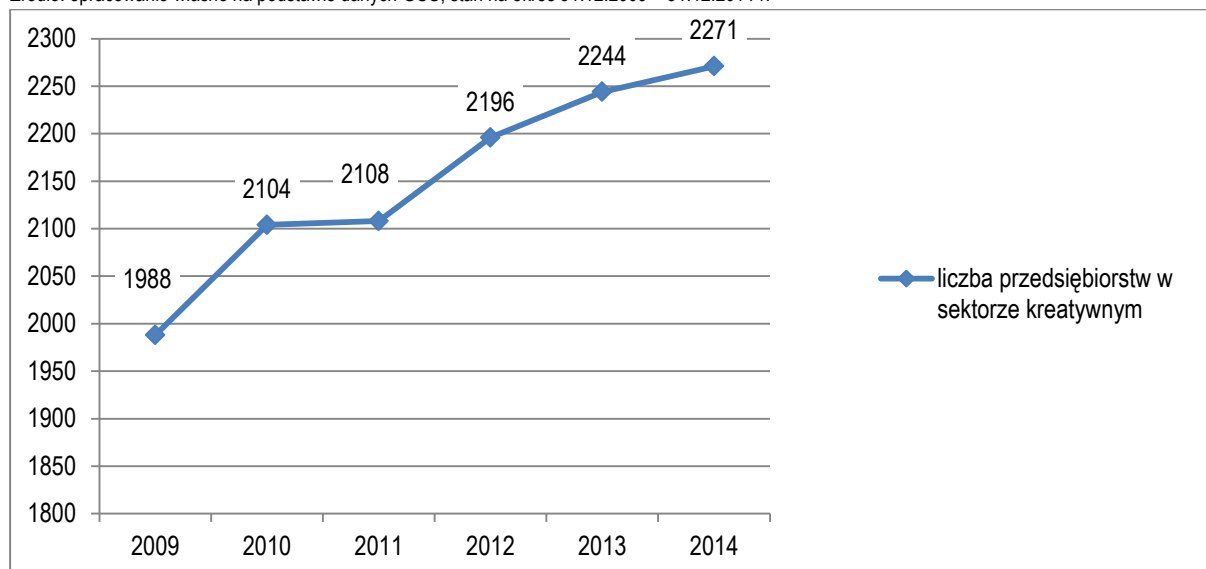
¹⁶⁹ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (6301), budownictwo (2759), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2448), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (1915), przetwórstw przemysłowe (1825) oraz transport i gospodarka magazynowa (1756). Struktura prowadzonej działalności świadczy o typowym usługowo-przemysłowym charakterze obszaru funkcjonalnego¹⁷⁰.

Wykres 7. Liczba przedsiębiorstw w sektorze kreatywnym w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na okres 31.12.2009 – 31.12.2014 r.

W ciągu ostatnich lat widoczny jest ciągły wzrost liczby przedsiębiorstw działających w sektorze kreatywnym. Wpływa na to m.in. oferta edukacyjna, która umożliwia edukację na szczeblu uczelnianym na kierunkach związanych z twórczą działalnością.

4.4 Powiązania samorząd – gospodarka i samorząd – nauka

Jednostki samorządu terytorialnego odgrywają istotną rolę w rozwoju gospodarczym jak i naukowym regionu. Biorą udział w powstawaniu i działalności podmiotów, które przyczyniają się do szerokokorozumianej dynamizacji w zakresie gospodarki i działalności naukowej. Do takich podmiotów należą parki naukowe, parki technologiczne, parki przemysłowe jak i inkubatory przedsiębiorczości. Działalność parków przyczynia się do rozkwitu regionu m.in. poprzez przepływ wiedzy między ośrodkami naukowymi a podmiotami gospodarczymi. Inkubatory przedsiębiorczości wspierają firmy, znajdujące się na początkowym stadium ich działalności. Ponadto samorządy przyczyniają się do powstawania klastrów, tworzą strefy ekonomiczne i przeznaczają tereny pod inwestycje w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie MOF OW Zielona Góra działają trzy podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Zlokalizowane są one w Zielonej Górze, Czerwieńsku i Sulechowie. Na terenie podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Zielonej Górze działają podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją urządzeń elektrycznych i elementów elektronicznych, odlewami żeliwnymi i stalowymi, maszynami do obróbki metalu oraz magazynowaniem i przechowywaniem towarów. Są to: LUG Light Factory Sp. z o.o., „Darstal” Sp. z o.o., BWK Logistic Sp. z o.o., Traf Logistics Sp. z o.o., R&D Tech Sp. z o.o., „INSTEEL” Sp. z o.o. Wszystkie działające firmy posiadają kapitał pochodzenia krajowego. Podstrefa Zielonogórska posiada ogółem grunty o powierzchni około 141 ha, z czego około 15 ha zostało już sprzedane¹⁷¹. W podstrefie w

¹⁷⁰ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁷¹ Informacje Kostrzyńsko-Słubicko Specjalnej Strefy Ekonomicznej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Czerwieńsku zainwestowały dwa podmioty gospodarcze: Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "ARCOBALENO" Sp. z o.o. zajmujące się produkcją obuwia, transportem i magazynowaniem oraz Lanatrade Sp.z o.o. zajmujący się spedycją. Strefa w Czerwieńsku zajmuje powierzchnię około 7 ha, a grunty które zostały już sprzedane zajmują około 4 ha¹⁷². Podstrefa Sulechów powstała w wyniku zmiany rozporządzenia w sprawie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej z dnia 21 lipca 2015 roku. Na terenie podstrefy nie zainwestowała jeszcze żadna firma, a dostępne są tereny o powierzchni około 44 ha. Mały przedsiębiorca podejmujący działalność gospodarczą na terenie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej może skorzystać ze zwolnienia z podatku dochodowego CIT w wysokości 55% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub 55% dwuletnich kosztów pracy, średni i duży przedsiębiorca odpowiednio 45% i 35%¹⁷³.

Centrum Energetyki Odnawialnej (CEO) jest ośrodkiem badawczo-rozwojowym, działającym przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie. Główne obszary funkcjonowania CEO skupiają się wokół prac badawczo-rozwojowych prowadzonych w zakresie energetyki odnawialnej zarówno w obszarze energii elektrycznej jak i ciepłej. CEO powstało by służyć naukowcom, w celu opracowywania nowych technologii energetycznych, ale również po to by wspierać przygotowanie kompetentnej kadry inżynierskiej dla przedsiębiorstw projektujących, wytwarzających i wdrażających urządzenia odnawialnych źródeł energii. Do głównych zadań CEO należą: badania i rozwój energetyki odnawialnej OZE, współpraca z firmami zajmującymi się OZE, udostępnianie wyników badań na potrzeby przemysłu, badanie charakterystyk łączonych OZE.

Na terenie Zielonej Góry działa Strefa Aktywności Gospodarczej (SAG), która w części obejmuje teren podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Strefa położona jest przy węźle drogi ekspresowej S3, a także przy Trasie Północnej. W Strefie swój kapitał zainwestowały przedsiębiorstwa produkujące m in. drewnianą architekturę ogrodową, oprawy oświetleniowe, aparaturę pomiarową, kosmetyki, obuwie oraz firmy transportowe, budowlane i motoryzacyjne. Działają również przedsiębiorstwa z branż takich jak: handel, informatyka, usługi zdrowotne i rekreacja¹⁷⁴.

W Zielonej Górze w sołectwie Nowy Kisielin znajduje się Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny, który powstał z inicjatywy Uniwersytetu Zielonogórskiego, Miasta Zielonej Góry, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego, gminy Zielona Góra oraz Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Kompleks terenów inwestycyjnych oraz transferu innowacji i technologii obejmuje: Lubuski Park Przemysłowy SSE (LPP) i Park Naukowo Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego (PN-T UZ). Całkowita powierzchnia Parku wynosi około 168 ha, w tym teren Parku Naukowo-Technologicznego UZ – 41 ha i obszar Parku Przemysłowego – 127 ha¹⁷⁵. Na terenie Parku obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który dla zabudowy usługowej przeznaczają tereny o łącznej powierzchni około 16 ha, natomiast dla zabudowy produkcyjno-usługowej około 130 ha¹⁷⁶. Wg stanu na marzec 2015 roku na terenie Parku zainwestowały cztery firmy. Firma LUG Light Factory, produkująca oświetlenie, stawia już drugi zakład produkcyjny. Firma Darstal, należąca do branży metalowej, zajmuje się w LPPT obróbką odlewów do turbin wiatrowych sprzedawanych na rynek niemiecki, natomiast spółka BWK Logistic w 2015 roku rozpoczęła budowę hali magazynowo-produkcyjnej wraz z call-center, gdzie świadczone będą kompleksowe usługi magazynowo-logistyczne z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań. W lutym 2015 roku nieruchomości nabyła spółka TRAF Logistics Sp. Z o.o., która zamierza wybudować halę magazynowo-logistyczną¹⁷⁷. Infrastruktura techniczna jest w fazie podłączenia. W Parku Naukowo-Technologicznym Uniwersytetu Zielonogórskiego działają: Centrum Budownictwa

¹⁷² Informacje Kostrzyńsko-Słubicko Specjalnej Strefy Ekonomicznej

¹⁷³ kssse.pl

¹⁷⁴ innowacje.lubuskie.pl

¹⁷⁵ lppt.pl

¹⁷⁶ Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVI/373/10 Rady Gminy Zielona Góra z dnia 25 sierpnia 2010 r.

¹⁷⁷ strefabiznesu.gazetalubuska.pl

UWARUNKOWANIA

Zrównoważonego i Energii, Centrum Innowacji Technologie dla Zdrowia Człowieka, Centrum Technologii Informatycznych, Centrum Logistyczne PNT i Platforma na Rzecz Nauki i Gospodarki oraz Inkubator Przedsiębiorczości. Zwolnienia podatkowe występują tutaj identyczne jak dla inwestorów w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.

W Zielonej Górze w sołectwie Nowy Kisielin działa Inkubator Przedsiębiorczości Miasta Zielona Góra, który powstał przy współpracy z Uniwersytetem Zielonogórskim. Działa on w ramach Parku Naukowo-Technologicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego od 1 września 2014 r. i oferuje wyposażone pomieszczenia biurowe, produkcyjno-magazynowe, zaplecze socjalne oraz sale konferencyjne. W Nowym Kisielinie podpisano umowy na inkubację z 6 firmami. W inkubatorze Przedsiębiorczości przy ulicy Krasickiego 25, który jest częścią inkubatora w Nowym Kisielinie, działają 4 firmy.

Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Zielonogórskiego działa od października 2006 roku i powstał w wyniku współpracy Uniwersytetu Zielonogórskiego i Urzędu Miejskiego w Zielonej Górze. Inkubator oferuje wsparcie w założeniu i prowadzeniu własnej firmy studentom i absolwentom wyższych uczelni. Długość okresu inkubacji wynosi 3 lata, z możliwością przedłużenia do kolejne dwa lata. W Inkubatorze działa 7 firm. Jako część Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości działa Willa Kreatywności – Akademicki Inkubator Kreatywności. Uruchomiona została w grudniu 2013 roku. W Inkubatorze działa 5 firm, głównie z branży przemysłu kreatywnego: projektanci, fotografia kreatywna, architekci.

Od wdrożenia idei inkubacji w Zielonej Górze, z tej formy wsparcia skorzystało blisko 50 przedsiębiorców. W roku 2014 roku beneficjenci Inkubatorów stworzyli ponad 80 miejsc pracy.

Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii Uniwersytetu Zielonogórskiego realizuje zadania wewnątrzuczelniane oraz świadczy usługi dla wszelkich podmiotów zewnętrznych. Celem CPTT UZ jest stymulowanie innowacyjności, promowanie przedsiębiorczości, działanie na rzecz transferu nowoczesnych technologii oraz koordynacja wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy Uniwersytetem Zielonogórskim a przemysłem, jednostkami samorządowymi i organizacjami okołobiznesowymi. Centrum jest członkiem Konsorcjum Enterprise Europe Network West Poland i wspiera firmy z sektora MŚP w zakresie nawiązywania międzynarodowej współpracy handlowej, rozwoju działalności dzięki wykorzystywaniu innowacyjnych technologii oraz prowadzenia i finansowania projektów badawczo-rozwojowych. W latach 2008-2012 Centrum wsparło swoimi działaniami podpisanie 16 międzynarodowych umów handlowych i transferu technologii.

W Kalsku zlokalizowany jest Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych (LOliWA), który działa przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie. Ośrodek ma na celu zwiększenie konkurencyjności lubuskich firm na poziomie ogólnopolskim oraz europejskim, przez ich dostęp do osiągnięć nauki w zakresie przetwórstwa spożywczego, szkółkarstwa i ogrodnictwa. LOliWA posiada laboratoria, szklarnie oraz winnicę i podejmuje współprace w zakresie szeroko rozumianych rozwiązań dla ogrodnictwa i winogrodnictwa¹⁷⁸. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie prowadzi winnicę w Zaborze, która przyczyni się do kształcenia studentów na kierunku winiarstwa. Winnica ma umożliwić również trwałe odrodzenie się tradycji winiarskich Ziemi Lubuskiej¹⁷⁹. Ponadto w Kalsku znajduje się Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, który udziela fachowego doradztwa m.in. w zakresie nowoczesnych i efektywnych rozwiązań technologicznych i technicznych w rolnictwie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Prowadzi także działalność edukacyjną oraz informacyjną¹⁸⁰.

---

¹⁷⁸ loiiwa.com.pl

¹⁷⁹ pwsz.sulechow.pl

¹⁸⁰ lodr.pl

UWARUNKOWANIA

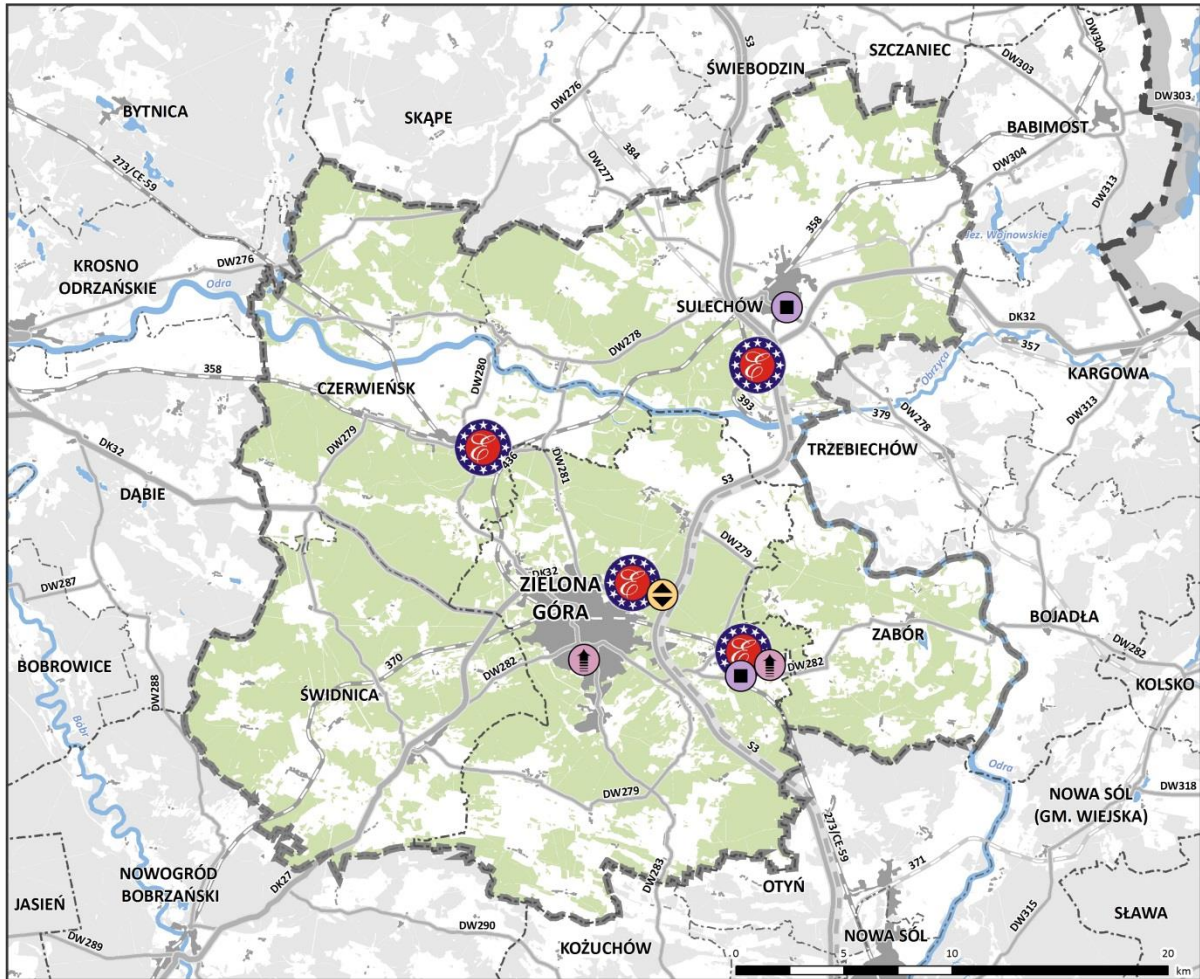
Siłę lokalnych, regionalnych i krajowych gospodarek wzmacniają klastry, czyli formalne lub nieformalne grupy przedsiębiorstw, które poprzez współpracę i koncentrację zasobów wzmacniają przewagę konkurencyjną. Na obszarze MOF OW Zielona Góra utworzono Lubuski Klaster Elektrotechniki, Informatyki i Telekomunikacji. Powstał on w 2012 roku jako inicjatywa różnych podmiotów. Klaster skupia 20 podmiotów, w tym 17 firm. Członkami instytucjonalnymi są: Uniwersytet Zielonogórski, Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny oraz Urząd Miasta w Zielonej Górze. Celem utworzenia klastra jest promocja firm z branży elektronicznej i telekomunikacyjnej poprzez spotkania i udział w misjach i konferencjach branżowych. W Sulechowie działa Klaster Energetyki Odnawialnej i Efektywności Energetycznej, który został powołany w listopadzie 2011 w roku w formie stowarzyszenia, a jego zadaniem jest integracja przedsiębiorstw, uczelni, organizacji i instytucji otoczenia biznesu w zakresie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Jego członkami są podmioty: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oraz Centrum Energetyki Odnawialnej Sp. Z o.o. z Sulechowa (jednostki B+R), Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (instytucja wsparcia biznesu) oraz przedsiębiorstwa branży elektronicznej.

Duże znaczenie w sektorze gospodarki posiadają firmy o znaczeniu międzynarodowym, działające na terenie MOF OW Zielona Góra, które prowadzą działalność badawczo-rozwojowo-wdrożeniową. Firmy te są istotne ze względu na prowadzone wspólne działania rozwojowo-produkcyjne czy handlowo-naukowe z firmami zagranicznymi. Wpływa to na wymianę wiedzy oraz doświadczenia, a także rozwój technologiczny regionu.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 33. Strefy ekonomiczne, parki technologiczne/przemysłowe i inkubatory przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry” oraz stron internetowych innowacje.lubuskie.pl i kssse.pl.

Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna
Strefa Ekonomiczna

strefa aktywności gospodarczej

park technologiczny/przemysłowy

inkubator przedsiębiorczości

pozostałe oznaczenia

granica województwa
lubuskiego

granica powiatu

granica gminy

granica MOF OW
Zielona Góra

teren zurbanizowany

las w granicach
MOF OW Zielona Góra

las poza granicami
MOF OW Zielona Góra

zbiornik wodny

rzeka

droga ekspresowa/
w budowie

droga krajowa

droga wojewódzka

czynna linia kolejowa

nieczynna linia kolejowa

Każda gmina określa lokalizację i powierzchnie terenów o przeznaczeniu na cele przemysłowo-usługowe i wyznacza je w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Sulechów wyznaczone są tereny przeznaczone pod funkcje produkcyjne i usługowe. Tereny te zlokalizowane są głównie przy drodze ekspresowej S3 oraz przy drodze krajowej nr 32. Przy północnej granicy miasta Sulechów, poza jego granicami, przy drodze ekspresowej S3, znajduje się obszar o przeznaczeniu pod

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

zakłady produkcyjne, składy, zakłady przetwórcze, hurtownie i magazyny, obiekty handlowo-usługowe, biurowo-administracyjne, sportu, gastronomi o powierzchni około 123 ha. Obszar ten jest w całości niezainwestowany. W zachodniej części miasta, przy drodze ekspresowej S3 położony jest teren o przeznaczeniu produkcyjnym o powierzchni około 25 ha, z czego około 5 ha jest już zainwestowane. W rejonie skrzyżowania drogi ekspresowej z drogą krajową nr 32 znajdują się tereny o powierzchni około 73 ha i przeznaczeniu produkcyjnym, który są niezainwestowane. Ponadto zlokalizowany jest tam obszar z przeznaczeniem usługowym o powierzchni około 7,5 ha. Kierując się na południe, w miejscowościach Cigacice oraz Górki Małe znajdują się obszary produkcyjne o łącznej powierzchni około 80 ha, z czego zainwestowany jest obszar o powierzchni około 41,5 ha. Oprócz terenów zlokalizowanych przy drodze ekspresowej S3, poza wschodnią granicą miasta Sulechów, znajdują się także obszary przeznaczone na obiekty produkcyjne, tereny magazynowo-składowe przy drodze krajowej nr 32. Teren ten posiada powierzchnię około 175 ha i nie został jeszcze zainwestowany.

W gminie Świdnica terenów przeznaczonych pod funkcje przemysłowe i usługowe jest niewiele. W Świdnicy przy ulicy Obwodowej wskazany jest teren o przeznaczeniu usługowym, który posiada powierzchnię około 1 ha i jest niezainwestowany. Na granicy obrębów Świdnica i Piaski zlokalizowany jest teren o przeznaczeniu na obiekty produkcyjne, składy, magazyny i usługi o powierzchni około 5,5 ha. W obrębie Letnica znajduje się teren o takim samym przeznaczeniu i powierzchni około 4 ha. Teren jest niezabudowany. We wsi Słone, w rejonie alei Brzozowe i drogi krajowej nr 27 znajduje się teren o przeznaczeniu produkcyjnym oraz usługowym. Obszar posiada powierzchnię około 8 ha i jest niezainwestowany.

W gminie Zabór, w obrębie Czarna znajduje się teren o przeznaczeniu dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług, obiektów produkcyjnych, składów, magazynów. Teren ten posiada powierzchnię około 3,5 ha i nie jest zainwestowany. Ponadto w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zabór przeznaczone są do celów wytwórstwa tj. przemysłu, składów, transportu, hodowli i ogrodnictwa. Obszary o tym przeznaczeniu i znacznej powierzchni znajdują się w zachodniej części miejscowości Droszków, w zachodniej części miejscowości Przytok, w miejscowości Łaz oraz w miejscowości Milsko.

Na obszarze Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) znajdują się jeszcze niezainwestowane tereny przemysłowe oraz usługowe, które są wyznaczone w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Obszary usługowe zlokalizowane są w kilku miejscach i posiadają powierzchnie do około 9 ha. Niezabudowane obszary produkcyjne położone są głównie przy drodze krajowej nr 32, we wschodniej części miasta około 20 ha oraz na terenie Strefy Aktywności Gospodarczej około 30 ha. Na obszarze Zielonej Góry (Dzielnica Nowe Miasto) tereny o przeznaczeniu produkcyjnym i usługowym, wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znajdują się jedynie na terenie Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla tego obszaru wyznaczone są obszary o przeznaczeniu usługowym oraz produkcyjnym. W sołectwie Racula teren o powierzchni około 20 ha przeznaczony jest na cele usługowe. Natomiast w sołectwie Sucha znajduje się teren o powierzchni około 78 ha, a w sołectwie Stary Kisielin o powierzchni około 20 ha na cele produkcyjne¹⁸¹. Obszary te są niezainwestowane.

Powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych na terenie MOF OW Zielona Góra, zgodnie z Projektem Planu Inwestycyjnego i Promocji Gospodarczej Województwa Lubuskiego, przekracza 210 ha. W Zielonej Górze i Sulechowie powierzchnia terenów przeznaczonych do zainwestowania przekracza 100 ha dla każdej z gmin. Gmina Świdnica posiada tereny inwestycyjne o powierzchni do 10 ha, natomiast gminy Czerwieńsk i Zabór nie dysponują takimi terenami.

---

¹⁸¹ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zielona Góra

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 20. Powierzchnia gruntów będących własnością gminy/miasta w stosunku do ogólnej powierzchni gminy/miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r., danych z BIP i urzędów gmin

	powierzchnia gruntów będących własnością gminy [ha]	powierzchnia gminy [ha]	udział gruntów będących własnością gminy w powierzchni gminy [ha] ¹⁸²
Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	1966,00 ¹⁸³	5834	33,70%
Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	755,47 ¹⁸⁴	21988	3,44%
Czerwieńsk	479,00 ¹⁸⁵	19459	2,46%
Sulechów	brak danych	23666	brak danych
Świdnica	brak danych	16090	brak danych
Zabór	306,00 ¹⁸⁶	9338	3,28%

Udział gruntów będących własnością gminy w ogólnej powierzchni gminy dla gmin miejsko-wiejskich i wiejskich jest niewielki i stanowi około 2-3%, dlatego wszelkie działki inwestycyjne pochodzą od prywatnych właścicieli. W przypadku gdy władze gminy chciałyby przeznaczyć teren do sprzedaży, muszą w pierwszej kolejności dodać go do swoich zasobów. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.) posiada niemal 34% gruntów powierzchni miasta, co sprzyja inwestowaniu na jego terenie.

Na terenie MOF OW Zielona Góra panują dobre warunki do rozwoju gospodarki ze wsparciem sektora B+R. Działają 3 podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a także Strefa Aktywności Gospodarczej. Miasto wspiera działania gospodarcze poprzez tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości. Duży udział w promowaniu i wspieraniu innowacji ma Uniwersytet Zielonogórski, który jest współtwórcą Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, a także prowadzi inkubatory przedsiębiorczości. Oprócz wspierania rozwoju gospodarczego, inkubatory przedsiębiorczości dbają także o rozwój branż z sektora kreatywnego.

5. Komunikacja i transport

Dostępność transportowa jest jednym z głównych czynników rozwoju obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Infrastruktura komunikacyjna MOF OW Zielona Góra oparta jest w głównej mierze na sieci drogowej i kolejowej. Uzupełnienie stanowi infrastruktura transportu wodnego, lotniczego i rowerowego. Znaczenie w MOF OW Zielona Góra wykazuje również transport zbiorowy, w którego skład wchodzi połączenia autobusowe i kolejowe.

5.1 Infrastruktura transportowa

Sieć drogowa

Sieć drogowa MOF OW Zielona Góra przybiera układ promienisto-obwodowy, którego środek jest umiejscowiony w centrum Zielonej Góry. Sieć promienistą tworzą drogi wojewódzkie. Ośrodek wojewódzki otoczony jest obwodnicą zewnętrzną tworzoną przez drogi krajowe, w samym ośrodku obejście wewnętrzniejskie kształtują drogi wojewódzkie i powiatowe. Mniejszy układ o podobnej strukturze tworzą drogi w Sulechowie.

Najistotniejszym elementem powiązań wewnętrznych jak i zewnętrznych obszaru funkcjonalnego pełni układ drogowy. Obszar MOF OW Zielona Góra łączy się z krajową i międzynarodową siecią transportową poprzez drogi krajowe. Miasto położone jest w Europejskim Korytarzu Transportowym TEN-T Bałtyk – Adriatyk

¹⁸² Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

¹⁸³ Informacja o stanie mienia Miasta Zielona Góra, stan na 31.12.2014 r.

¹⁸⁴ Informacja Wójta Gminy Zielona Góra o stanie mienia komunalnego na 31.12.2012 r.

¹⁸⁵ Dane Urzędu Gminy i Miasta Czerwieńsk

¹⁸⁶ Informacja o stanie mienia komunalnego Gminy Zabór na 31.12.2011 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

oraz postulowanym Środkowoeuropejskim Korytarzu Transportowym (CETC), w których ciągu leży droga ekspresowa S3 oraz droga krajowa nr 3. Ciąg ten zapewnia połączenia na osi północ-południe m.in. do Gorzowa Wielkopolskiego, Szczecina, Legnicy i stanowi połączenie z autostradą A2.

Ponadto teren MOF OW Zielona Góra na osi wschód-zachód przecina droga krajowa nr 32. Łączy ona Poznań i Zieloną Górę z granicą polsko-niemiecką w Gubinie, po części ma ona wspólny przebieg z drogą ekspresową nr 3. Połączenia w kierunku południowo zachodnim tworzone są poprzez drogę krajową nr 27. Zaczyna ona się na granicy polsko-niemieckiej w Przewozie, biegnie przez Żary i kończy się w Zielonej Górze.

Powyższe drogi krajowe tworzą zewnętrzną obwodnicę ośrodka wojewódzkiego – droga ekspresowa na wschodzie, droga krajowa nr 32 na północy i droga krajowa nr 27 na wschodzie. Za domknięcie obejścia od strony południowej można uznać drogę wojewódzką nr 279. Obwodnicę Sulechowa stanowi droga ekspresowa nr 3 (na zachodzie) i droga krajowa nr 32 (południe i wschód).

Drogi krajowe łączą się z drogami zarządzanymi przez władze wojewódzkie i powiatowe, przez to w strukturze użytkowej pełni ważną funkcję powiązań wewnętrznych obszaru funkcjonalnego. Dzięki zlokalizowaniu zjazdów z drogi ekspresowej w dwóch gminach (Zielona Góra i Sulechów) również ten szlak w pewnym stopniu wykorzystywany jest do komunikacji wewnętrznej obszaru.

Całkowita długość dróg krajowych w obszarze opracowania wynosi 91 km. Odcinek drogi ekspresowej nr 3 ma długość 34 km, z czego 12 km stanowi droga dwujezdniowa¹⁸⁷. Na pozostałym odcinku tj. od węzła Sulechów do południowej granicy MOF OW Zielona Góra droga ma przekrój jednojezdniowy, trwają prace nad budową drugiej jezdni¹⁸⁸. Ponadto fragment drogi krajowej nr 32 o długości 6,3 km pomiędzy węzłem Zielona Góra Północ a drogą wojewódzką nr 280 ma przekrój dwujezdniowy o dwóch pasach ruchu w każdym z kierunków. Stanowi on północny fragment obwodnicy Zielonej Góry.

Tabela 21. Wykaz dróg krajowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

Numer		Relacja	Węzły drogowe	Uwagi
S3 – DK3	->	Świnoujście – Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Świebodzin – granica MOF OW Zielona Góra – Sulechów – Zielona Góra – granica MOF OW Zielona Góra – Nowa Sól – Legnica – przejście graniczne (Jakuszyce)	Sulechów (DK32); Zielona Góra – Północ (DK32); Zielona Góra – Południe (DW279, DW282)	Trasa europejska E65; sieć bazowa TEN-T – korytarz Bałtyk – Adriatyk; postulowany CETC
DK27	->	przejście graniczne (Przewóz) – Żary – Nowogród Bobrzański – granica MOF OW Zielona Góra – Świdnica – Zielona Góra	–	–
DK32	->	przejście graniczne (Gubinek) – Krosno Odrzańskie – granica MOF OW ZG – Zielona Góra – Sulechów – granica MOF OW Zielona Góra – Kargowa – Wolsztyn – Stęszew	–	–

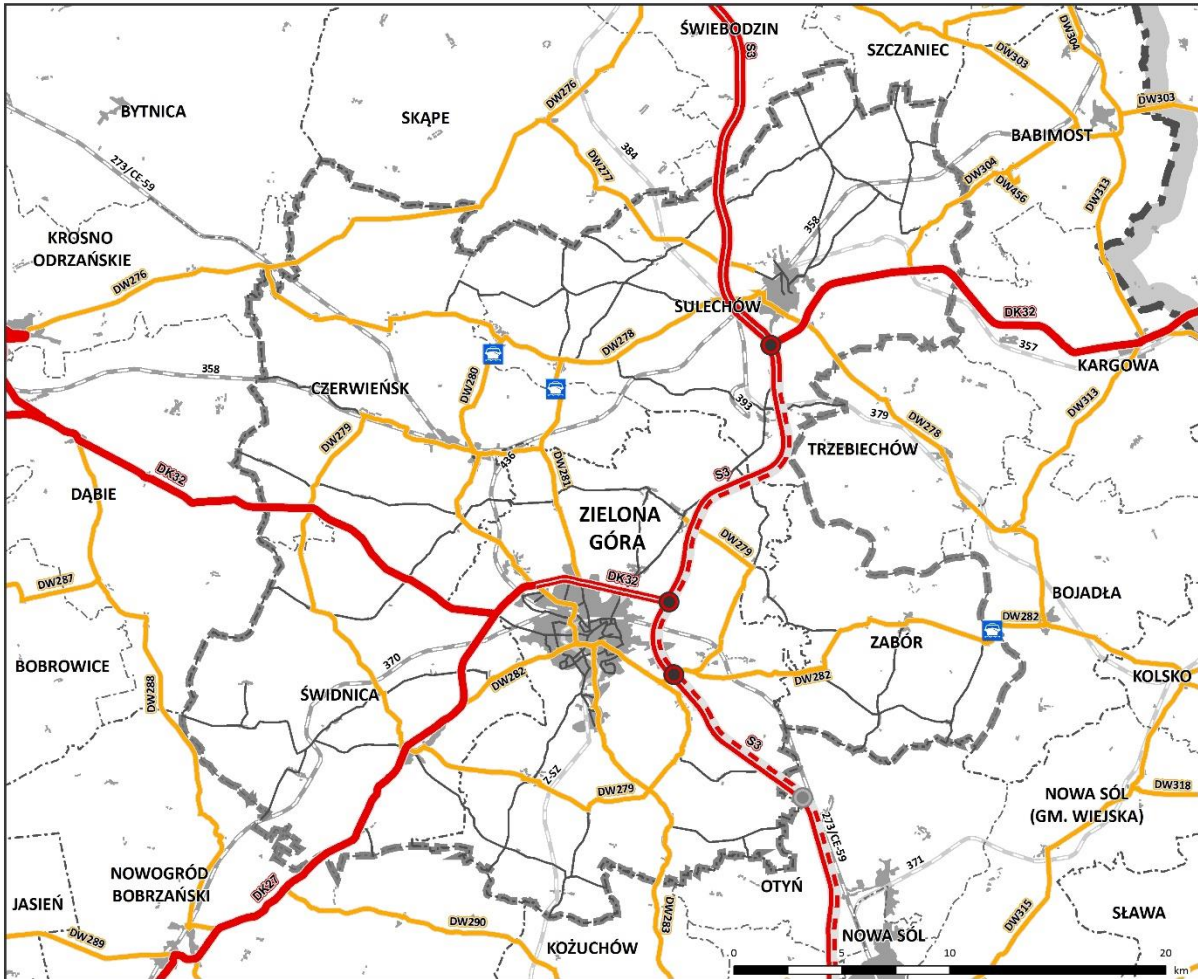
¹⁸⁷ Dane GDDKiA, 2015

¹⁸⁸ Stan na sierpień 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 34. Układ drogowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA, ZDW, Powiatowego Zielonogórskiego Zarządu Dróg, Departamentów Inwestycji Miejskich i Zarządzania Drogami ZG

sieć drogową

- droga ekspresowa
- - - - - droga ekspresowa w budowie/przebudowie
- = = = = = droga krajowa dwupasmowa
- droga krajowa jednopasmowa
- droga wojewódzka
- droga powiatowa

- węzeł drogowy w granicach MOF OW Zielona Góra
- węzeł drogowy poza granicami MOF OW Zielona Góra
- przeprawa promowa

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Drogi wojewódzkie stanowią na terenie MOF OW Zielona Góra podstawową sieć komunikacyjnych powiązań wewnętrznych. Układ tych dróg dostosowany jest sieci osadniczej obszaru i jest przybiera formę promienistą zbiegając się w Zielonej Górze i Sulechowie. Ponadto droga wojewódzka nr 279 otacza Zieloną Górę w granicach administracyjnych sprzed 1 stycznia 2015 roku i tworzy powiązania międzygminne jednostek sąsiadujących z miastem. Wszystkie miejscowości gminne posiadają połączenie z rdzeniem MOF OW Zielona Góra poprzez drogi wojewódzkie bądź krajowe.

Odcinki wszystkich 9 dróg wojewódzkich znajdujące się w granicach MOF OW Zielona Góra mają łączną długość 177,1 km. Większość odcinków dróg tej kategorii posiada parametry drogi jednojezdniowej o jednym pasie ruchu dla każdego kierunku. Tylko fragment drogi wojewódzkiej nr 282 w śródmieściu Zielonej Góry (ul. Łużycka, ul. Długa i al. Konstytucji 3 Maja) ma przekrój jednojezdniowy o większej liczbie pasów ruchu.

Tabela 22. Wykaz dróg wojewódzkich
(pogrubieniem i kursywą odcinki na terenie MOF OW Zielona Góra)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZDW

Numer		Relacja
DW276	->	Krosno Odrzańskie – granica MOF OW Zielona Góra – Sycowice – granica MOF OW Zielona Góra – Świebodzin
DW277	->	Skape/DW276 – granica MOF OW ZG – Sulechów
DW278	->	Szklarka Radnicka/DW276 – granica MOF OW Zielona Góra – Brody/DW280 – Pomorsko/DW281 – Sulechów – granica MOF OW Zielona Góra – Trzebiechów – Bojadła – Konotop – Sława – DK12/Wschowa
DW279	->	Zawada – Stary Kisielin – S3 (węzeł Zielona Góra – Południe) – Racula – Kielpin – Świdnica/DK27 – Leśniów Wielki/DK32 – Czerwieńsk – Wysokie/DW281
DW280	->	Zielona Góra/DW282 – Zielona Góra/DK32 – Czerwieńsk/DW279 – rzeka Odra – Brody/278
DW281	->	Zielona Góra/DK 32 – Wysokie/DW279 – rzeka Odra – Pomorsko/278
DW282	->	Zielona Góra/DK27 – Zielona Góra/DW280 – Zielona Góra/DW283 – Zabór – Miłsko – rzeka Odra / granica MOF OW Zielona Góra – Bojadła/DW278
DW283	->	Zielona Góra/DW282 – DW279 – granica MOF OW Zielona Góra – Mirocin Dolny – Kożuchów – Rejów/DW292
DW304	->	Okunin/DK32 – Kłępsk – granica MOF OW Zielona Góra – Babimost – Zbąszynek

Uzupełnieniem sieci dróg krajowych i wojewódzkich na terenie MOF OW Zielona Góra jest równomiernie rozłożony układ dróg powiatowych. Zapewnia on dostępność komunikacyjną wszystkich miejscowości do jednostek gminnych. Drogi powiatowe w Zielonej Górze o klasie dróg głównych posiadają przekroje jednojezdniowe wielopasowe lub dwujezdniowe. Na terenie miasta występują „wąskie gardła”, które powodują zatory drogowe, występują również utrudnienia w parkowaniu.

Tabela 23. Wykaz dróg powiatowych na terenie Zielonej Góry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Inwestycji Miejskich i Zarządzania Drogami.

Numer		Relacja	
4401F	->	1-go Maja	od ul. Długiej do ul. Wiśniowej
4402F	->	Stefana Batorego	od ul. Kupieckiej do ul. Trasa Północna od ul. Energetyków do Trasy Północnej
4403F	->	Generała Józefa Bema	od ul. Sulechowskiej do ul. Stanisława Staszica
4423F	->	Bohaterów Westerplatte	od ul. Aleja Wojska Polskiego do ul. Bolesława Chrobrego
1071F	->	Botaniczna	od ul. Kożuchowskiej do granicy miasta
4404F	->	Braniborska	od ul. Wrocławskiej do ul. Lubuskiej
4405F	->	Bolesława Chrobrego	od ul. Bohaterów Westerplatte do pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego
4407F	->	Generała Jarosława Dąbrowskiego	od ul. Stefana Batorego do ul. Objazdowej
4408F	->	Dekoracyjna	od ul. Zjednoczenia do ul. Trasa Północna
4403F	->	Dworcowa	od ul. Stefana Batorego do ul. Sulechowskiej
4409F	->	Działkowa	od ul. Zjednoczenia do ul. Zacisze
4412F	->	Energetyków	od ul. Zjednoczenia do ul. Stefana Batorego

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Numer		Relacja	
4411F	->	Fabryczna	od ul. Ogrodowej do ul. Henryka Sienkiewicza
4407F	->	Foluszowa	od ul. Zjednoczenia do ul. Objazdowej
4410F	->	Francuska	od ul. Aleja Wojska Polskiego do ul. Łużyckiej
4414F	->	Grunwaldzka	od ul. Aleja Juliusza Słowackiego do ul. Horsztyńskiego
4414F	->	Horsztyńskiego	od ul. Grunwaldzkiej do ul. Krzemienieckiej
4401F	->	Jaskólcza	od ul. Wiśniowej do ul. Botanicznej
4416F	->	Kapielowa	od ul. Jędrzychowskiej do ul. Nowojędrzychowskiej
4417F	->	Krakusa	od ul. Zamkowej do 250 m
4414F	->	Krzemieńska	od ul. Horsztyńskiego do ul. Lechitów
1185F	->	Krępowka	od ul. Łużyckiej do granicy miasta
4402F	->	Kupiecka	od ul. Stefana Batorego do ul. Bohaterów Westerplatte
4414F	->	Lechitów	od ul. Nowej do ul. Krzemienieckiej
4418F	->	Lisia	od ul. Zamkowej do ul. Węglowej
4404F	->	Lubuska	od ul. Braniborskiej do ul. Lwowskiej
4420F	->	Stanisława Moniuszki	od ul. Jedności do ul. 1 Maja
4415F	->	Morełowa	od ul. Henryka Sienkiewicza do ul. Skrajnej
4407F	->	Naftowa	od ul. Foluszowej do ul. Zjednoczenia
4414F	->	Nowa	od ul. Aleja Juliusza Słowackiego do ul. Lechitów
4421F	->	Nowojędrzychowska	od ul. Botanicznej do ul. Funka
4407F	->	Objazdowa	od ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego do ul. Foluszowej
4411F	->	Ogrodowa	od ul. Fabrycznej do ul. Piastowskiej
4430F	->	pl. Kolejarza	
4405F	->	pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego	od ul. Bolesława Chrobrego do ul. Podgórnej
4406F	->	Podgórna	od ul. Wrocławskiej do ul. Lwowskiej
1186F	->	Poznańska	od ul. Trasa Północna do granicy miasta
4411F	->	Ptasia	od ul. Piastowskiej do ul. Św. Cyryla i Metodego
4420F	->	Reja	od ul. Aleja Wojska Polskiego do ul. Jedności
4411F	->	Henryka Sienkiewicza	od ul. Fabrycznej do ul. Wrocławskiej
4415F	->	Skrajna	od ul. Partyzantów do ul. Wrocławskiej
4427F	->	Słoneczna	od ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego do ul. Zjednoczenia
4413F	->	Aleja Juliusza Słowackiego	od ul. Strzeleckiej do ul. Wrocławskiej
4403F	->	Stanisława Staszica	od ul. Generała Józefa Bema do ul. Wazów
4414F	->	Strzelecka	od ul. Aleja Juliusza Słowackiego do ul. Generała Władysława Sikorskiego
1186F	->	Sulechowska	od ul. Stanisława Wyspiańskiego do ul. Trasa Północna
4428F	->	Św. Cyryla i Metodego	od ul. Ptasiej do ul. Tadeusza Zawadzkiego "Zośki"
1185F	->	Truskawkowa	od ul. Poznańskiej do ul. Łużyckiej
4422F	->	Ułańska	od ul. Dworcowej do ul. Bohaterów Westerplatte
4403F	->	Ludwika Waryńskiego	od ul. Wazów do ul. Podgórnej
4419F	->	Węglowa	od ul. Lisiej do ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego
4420F	->	Wiśniowa	od ul. Jaskólczej do ul. Stefana Wyszyńskiego
4423F	->	Aleja Wojska Polskiego	od granicy miasta do ul. Bohaterów Westerplatte i od ul. Kupieckiej do ul. Zacisze
4429F	->	Wrocławska	od ul. Lwowskiej do granicy miasta i od ul. Podgórnej do ul. Aleja Konstytucji 3 Maja
4424F	->	Stanisława Wyspiańskiego	od ul. Bolesława Chrobrego do ul. Stanisława Staszica
4409F	->	Stefana Wyszyńskiego	od ul. Aleja Wojska Polskiego do ul. Ptasiej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Numer	Relacja
4409F	-> Zacisze od ul. Działkowej do ul. Aleja Wojska Polskiego
4418F	-> Zamkowa od ul. Kupieckiej do ul. Wandy
4411F	-> Tadeusza Zawadzkiego "Zośki" od ul. Ptasiej do ul. Stefana Wyszyńskiego
4426F	-> Zawiszy Czarnego od ul. Jędrzychowskiej do ul. Nowojędrzychowskiej
4425F	-> Żyty od ul. Podgórznej do ul. Krótkiej
4409F	-> ks. Michalskiego od ul. Ptasiej do ul. Botanicznej
1029F	-> Zabór – Czarna – Niedoradz – Zatonie
1050F	-> Świdnica – Jeleniów – Książ Śląski – Ługi – Otyń
1051F	-> Koźuchów – Lelechów – Ługi – do drogi powiatowej nr 1029F
1053F	-> Kietpin – Radwanów – Wichów – Chodków – Jelenin
1071F	-> Zielona góra – Ochla – Niwiska – Przybymierz – Brzeźnica – Żagań
1175F	-> Drzonków – Sucha – do drogi krajowej nr 3
1176F	-> Zawada – Krępa – Łężyca – Płoty – Leśniów Mały
1185F	-> Łaz – Przytok – Jany
1186F	-> Zielona Góra – Krępa
1187F	-> Sulechów – Zawada

Tabela 24. Wykaz dróg powiatowych na terenie MOF OW Zielona Góra – powiat zielonogórski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZDP

Numer	Relacja
1028F	-> Otyń – Bobrowniki – Dąbrowa – Miłsko
1029F	-> Zabór – Czarna – Niedoradz – Zatonie
1050F	-> Świdnica – Jeleniów – Książ Śląski – Ługi – Otyń
1074F	-> Piaski – Niwiska – Urzuty – Wichów
1142F	-> Tarnawa Krośnieńska – Grabowiec
1144F	-> Trzebule – Drzonów – Radomia – Zagórze – Płoty
1147F	-> Bronków – Dychów – Brzeźnica – Dąbie – Szczawno – Laski – Nietków
1168F	-> Sycowice – Podla Góra
1174F	-> Mozów – Szabliska – Brzezcie – Bródki
1176F	-> Zawada – Krępa – Łężyca – Płoty – Leśniów Mały
1178F	-> Świdnica – Grabowiec – Lipno
1180F	-> Bogaczów – Koźla
1181F	-> Wilkanowo – Buchałów – Letnica – Koźla – Rożen
1184F	-> Droszków – Czarna – Dąbrowa
1185F	-> Łaz – Przytok – Jany
1187F	-> Sulechów – Zawada
1195F	-> Kolesin – Karczyn
1198F	-> Laskowo – Rakowiec – Górki Małe – Cigacice – Radowice – Podlegórz – Trzebiechów
1201F	-> Sulechów – Buków – Smardzewo
1202F	-> Wityń – Ojerzyce – Jezioro – Raków – Buków
1203F	-> Buków – Łęgowo – Kłępsk
1204F	-> Smardzewo – Karczyn – Łęgowo – Krężoły
1205F	-> Pomorsko – Brzezcie – Pałk – Niekarczyn – Kępsko
1206F	-> Łochowo – Kije – Gradowo – Przetoczna
1207F	-> Pomorsko – Kije
1208F	-> Buków – Kalsk – Łochowo
3801F	-> od drogi woj. nr 277 do ul. Żwirki i Wigury

W strukturze komunikacyjnej dużą barierę stanowi rzeka Odra. Obecnie na terenie MOF OW Zielona Góra działają dwie przeprawy mostowe. Jedna z nich leży w ciągu drogi ekspresowej S3. Druga zaś zlokalizowana jest w ciągu drogi powiatowej 1187F, która w przeszłości stanowiła fragment drogi krajowej nr 3. Stalowy most o długości 630 m zlokalizowany jest około 1 km od przeprawy na drodze szybkiego ruchu, ruch odbywa się na nim przy udziale sygnalizacji świetlnej – jednocześnie możliwe poruszanie się tylko w jednym kierunku.

UWARUNKOWANIA

Brak jest przepraw mostowych na trzech drogach wojewódzkich na terenie MOF OW Zielona Góra. Ciągłości nie ma droga wojewódzka nr 280 między Brodami a Czerwieńskiem, droga wojewódzka nr 281 między Pomorskiem a Wysokiem oraz droga wojewódzka nr 282 pomiędzy Milskiem a Bojadłami (przebiega tutaj granica MOF OW Zielona Góra). Na omawianych fragmentach funkcjonują przeprawy promowe. Godziny kursowania promów zależą jednak od pory roku (wymagana dobra widoczność) – zimą ostatnie rejsy odbywają się o godzinie 16. Ponadto promy nie kursują przy zbyt wysokim lub niskim stanie wody, silnym wietrze, mgle czy występującym oblodzeniu. Sytuacja ta doprowadza do zmniejszenia dostępności komunikacyjnej pomiędzy gminami, a nawet wewnątrz gminy. Od dogodnego powiązania z miejscowością gminną odcięte są miejscowości Sycowice, Będów, Nietkowice i Bródki, które znajdują się w północnej części gminy Czerwieńsk.

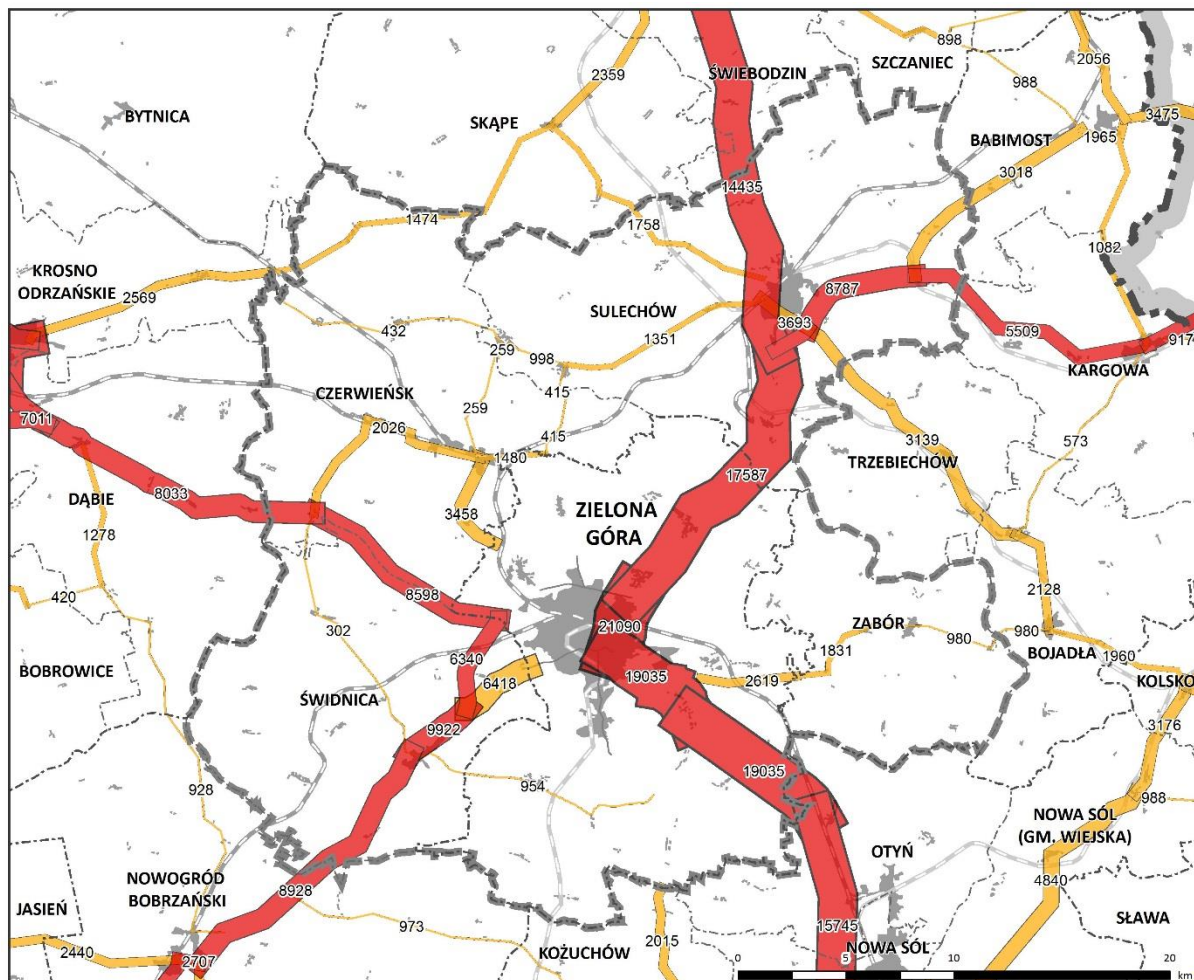
Generalny Pomiar Ruchu 2015 (GPR 2015) badał natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich, poza obszarami miast na prawach powiatu tj. w przypadku analizowanego obszaru bez części dróg na terenie miasta Zielona Góra. Średni dobowy ruch pojazdów silnikowych (SRD) osiąga najwyższe wartości na drodze ekspresowej S3 pomiędzy węzłami Zielona Góra Północ i Zielona Góra Południe – 21 090 pojazdów na dobę. Na pozostałych drogach krajowych na terenie MOF OW Zielona Góra SRD dochodzi do 9,9 tys. pojazdów.

Najwyższy ruch pojazdów silnikowych na drogach wojewódzkich obserwowany jest w Sulechowie – 8787 pojazdów na dobę na drodze wojewódzkiej nr 278. Duże obciążenie występuje na drogach prowadzących do Zielonej Góry. W strukturze ruchu wyraźnie uwidacznia się wahadłowość dojazdów do pracy – zjawisko takie występuje m.in. na drogach wojewódzkich nr 280, 281 oraz 279, obsługują one ruch z gminą Czerwieńsk i miejscowościami, które od 1 stycznia 2015 zostały włączone do miasta Zielona Góra. Ze względu na brak przepraw mostowych część dróg wojewódzkich ma znaczenie wyłącznie lokalne. Na drogach tych notuje się SRD poniżej 500. Niskie natężenie ruchu występuje także na drodze wojewódzkiej nr 279.

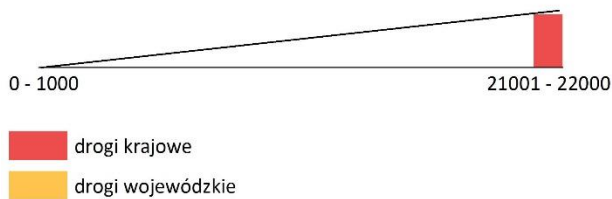
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 35. Średniobodowy ruch pojazdów silnikowych na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

średniobodowy ruch pojazdów silnikowych na drogach

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

Na terenie MOF OW Zielona Góra drogi krajowe omijają tereny zabudowane. Jedynie Leśniów Wielki w gminie Czerwieńsk przecina droga krajowa nr 32, która krzyżuje się tam z drogą wojewódzką nr 279. Na sieci dróg wojewódzkich brak jest obwodnic sołectw, które zostały włączone w granice administracyjne Zielonej Góry – Łężyca, Racula, Drzonków oraz miejscowości Wilkanowo (gm. Świdnica).

Stan techniczny dróg na terenie MOF OW Zielona Góra jest zróżnicowany. Najlepszymi parametrami charakteryzuje się droga ekspresowa nr 3, nie wymagane są na niej prace remontowe. Miejscowo na drogach krajowych nr 27 i 32 występują obniżone wartości nośności i szorstkości, w tych przypadkach konieczne jest

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

wzmocnienie tych odcinków¹⁸⁹. Także drogi zarządzane przez województwo i powiaty wykazują różne parametry techniczne. Do programu prac inwestycyjnych województwa lubuskiego wpisano drogi wojewódzkie nr 278, 279, 281, 282 oraz 283¹⁹⁰.

Najważniejszą inwestycją prowadzoną na terenie MOF OW Zielona Góra jest rozbudowa drogi ekspresowej S3 do parametrów drogi dwujezdniowej od węzła Sulechów do południowej granicy województwa. W ramach tego działania powstanie nowy most na Odrze, a obecny, który nie spełnia standardów zostanie przebudowany. Całość prac wg założonych harmonogramów powinna zakończyć się w 2019 roku. W SRWL 2020 za kluczowe inwestycje drogowe uznano dokończenie drogi S3, rozwój drogi nr 27, budowę mostu na Odrze w Milsku (droga wojewódzka nr 282)¹⁹¹.

Podsumowując należy stwierdzić, iż istniejąca sieć dróg jest wystarczająca do obsługi komunikacyjnej MOF OW Zielona Góra, a prowadzone inwestycje przyczynią się do jej usprawnienia. Spójność zapewnia gęsta sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, która stanowi zewnętrzne i wewnętrzne powiązania komunikacyjne. Należy jednak dążyć do ograniczenia ruchu samochodowego na obszarze najgęściej zaludnionym tj. miasto Zielona Góra, promując inne formy transportu.

Sieć kolejowa

Układ czynnej sieci kolejowej na terenie MOF OW Zielona Góra w porównaniu do innych obszarów województwa lubuskiego jest dobrze rozwinięty. Składa się ona z pięciu czynnych linii o znaczeniu państwowym i regionalnym – nr 273, 358, 370, 379 (fragment), 436. Linie o nr 357, 384, odcinek linii 379 oraz tzw. kolej szprotawska zostały wyłączone z użytkowania bądź zlikwidowane.

Łączna długość czynnych linii kolejowych w MOF OW Zielona Góra wynosi 98,5 km. Zlokalizowane są one w Zielonej Górze oraz gminach Czerwieńsk, Sulechów i Świdnica. We wszystkich powyższych gminach znajdują się pasażerskie przystanki kolejowe. Nieczynne bądź rozebrane linie mają łączną długość 38,5 km.

Tabela 25. Wykaz linii kolejowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP

Numer	Odcinek	Rodzaj ruchu	Elektryfikacja	Maksymalna prędkość (km/h)	Liczba torów	Uwagi ¹⁹²
CE-59 nr 273	Wrocław Główny – Głogów – Nowa Sól – granica MOF OW ZG – Zielona Góra – Czerwieńsk – granica MOF OW ZG – Rzepin – Kostrzyn nad Odrą – Szczecin Główny	pasażersko-towarowy	zelektryfikowana	81-120	dwutorowa	Linia AGTC; sieć kompleksowa TEN-T; postulowany CETC; linia o znaczeniu państwowym
358	Gubin (Guben) – granica MOF OW ZG – Czerwieńsk	towarowy	niezelektryfikowana	41-60	jednotorowa	–
	Czerwieńsk – Sulechów – granica MOF OW ZG – Zbąszynek	pasażersko-towarowy	zelektryfikowana	81-100	jednotorowa	Linia o znaczeniu państwowym

¹⁸⁹ GDDKiA oddział w Zielonej Górze: Wyniki badań diagnostycznych na sieci dróg krajowych woj. lubuskiego w 2013 r.

¹⁹⁰ Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020

¹⁹¹ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego, 2020

¹⁹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. z dnia 16 maja 2013 r. poz. 569).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

UWARUNKOWANIA

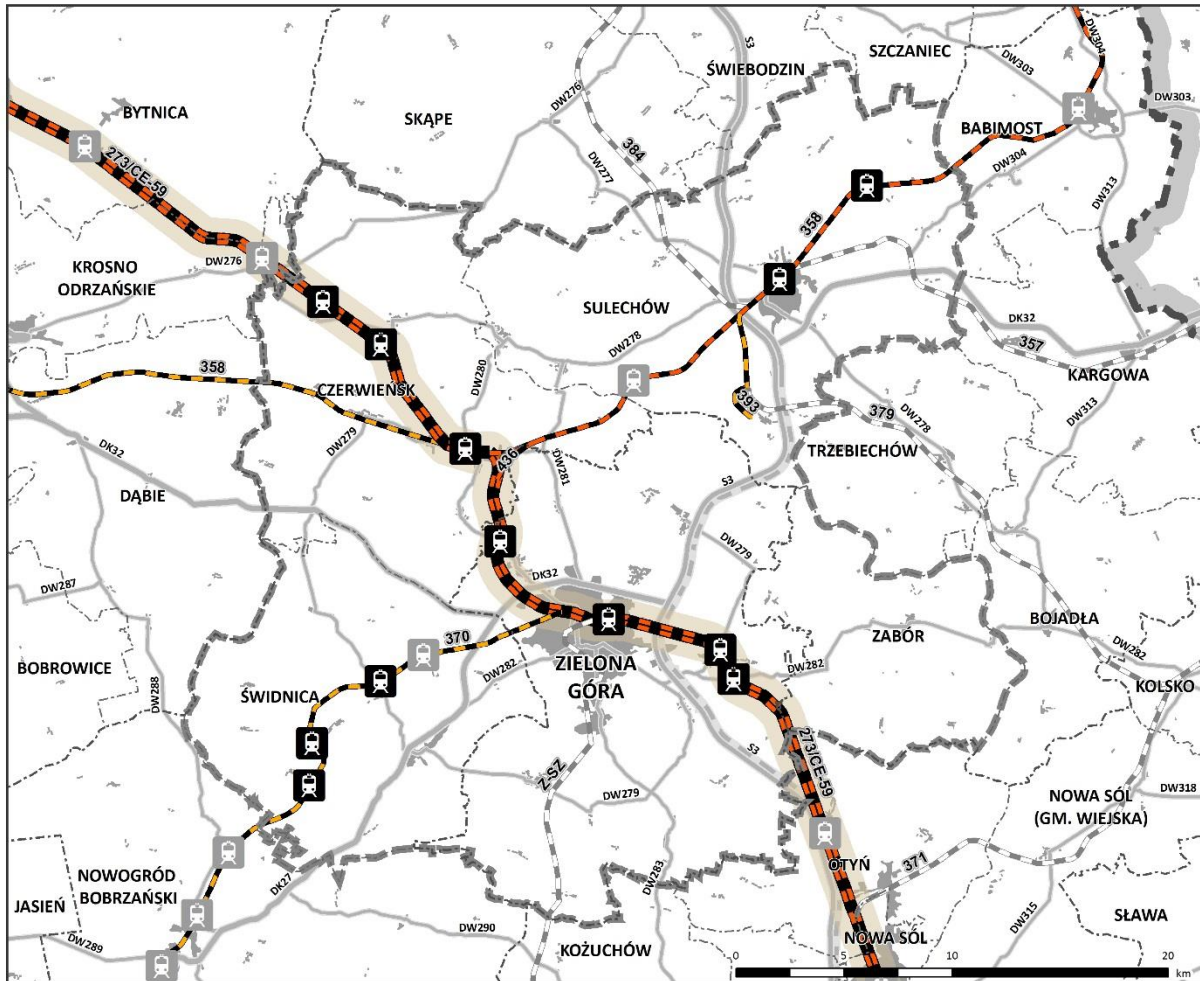
370	Zielona Góra – granica MOF OW ZG – Żary	pasażersko-towarowy	niezelektryfikowana	61-80	jednotorowa	–
379	Cigacice – Sulechów	towarowy	niezelektryfikowana	21-40	jednotorowa	–
	Konotop – granica MOF OW ZG – Cigacice	nieczynne, zlikwidowane	niezelektryfikowana	–	jednotorowa	Na odcinku Cigacice – Konotop usunięta z listy zarządcy infrastruktury
393	Cigacice Port – Cigacice (towarowe)	towarowy	niezelektryfikowana	21-40	jednotorowa	–
436	Czerwieńsk Południe – Czerwieńsk Wschód	pasażersko-towarowy	zelektryfikowana	81-100	jednotorowa	Linia o znaczeniu państwowym
357	Sulechów – granica MOF OW ZG – Kargowa – Powodowo	nieczynne, zlikwidowane	niezelektryfikowana	–	jednotorowa	–
384	Sulechów – granica MOF OW ZG – Świebodzin	nieczynne, zlikwidowane	niezelektryfikowana	–	jednotorowa	Linia usunięta z listy zarządcy infrastruktury
oznaczenie na mapie (ZG-SZ)	tzw. kolejowa szprotawska (Zielona Góra – Jargoniewice – granica MOF OW ZG – Stypułów – Szprotawa)	nieczynne, zlikwidowane	niezelektryfikowana	–	jednotorowa	Linia usunięta z listy zarządcy infrastruktury

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 36. Układ linii kolejowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP S.A.

- czynna stacja/przystanek kolejowy na terenie MOF OW Zielona Góra - nieczynna stacja/przystanek kolejowy na terenie MOF OW Zielona Góra - czynna stacja/przystanek kolejowy poza terenem MOF OW Zielona Góra - czynna linia kolejowa dwutorowa o znaczeniu państwowym - czynna linia kolejowa jednotorowa pozostała - czynna linia kolejowa jednotorowa o znaczeniu państwowym - nieczynna/zamknięta linia kolejowa jednotorowa pozostała - Europejski Korytarz Transportowy	pozostałe oznaczenia - granica województwa lubuskiego - granica powiatu - granica gminy - granica MOF OW Zielona Góra - teren zurbanizowany - droga ekspresowa/w budowie - droga krajowa - droga wojewódzka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Główną linią kolejową MOF OW Zielona Góra jest linia kolejowa nr 273, CE-59, tzw. Nadodrzanica, która łączy Wrocław ze Szczecinem przez Głogów, Zieloną Górę i Rzepin. Jest ona przeznaczona głównie dla pociągów towarowych, ruch pasażerski relacji Wrocław – Szczecin odbywa się przez Poznań. Linia nr 273 została zakwalifikowana do linii o znaczeniu państwowym i europejskich głównych linii kolejowych transportu kombinowanego (AGTC), należy także do sieci kompleksowej Europejskich Korytarzy Transportowych TEN-T oraz postulowanego Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC).

Duże znaczenie ma także jednotorowa linia kolejowa nr 358 na odcinku Czerwieńsk – Sulechów – granica MOF OW Zielona Góra. Wykorzystywana jest jako połączenie Zielonej Góry z Gorzowem Wielkopolskim oraz z linią kolejową nr 3 (Warszawa – Poznań – Berlin). Kluczową inwestycją zwiększającą spójność MOF OW Zielona Góra była budowa łącznicy kolejowej Czerwieńsk Południe – Czerwieńsk Wschód (linia kolejowa nr 436). Przedmiotowa inwestycja pozwoliła na wyeliminowanie zmiany kierunku jazdy lokomotyw na stacji w Czerwieńsku i przyczyniła się do skrócenia czasu przejazdu z Zielonej Góry do Sulechowa. Ma to szczególne znaczenie w ruchu lokalnym pomiędzy tymi miastami oraz ruchu ponadregionalnym.

Linie kolejowe o znaczeniu państwowym są zelektryfikowane i obsługują ruch pasażerski jak i towarowy.

Przewóz towarów odbywa się ponadto na liniach nr 358 (w kierunku Gubina), 370 i 393. Są one jednotorowe i nieelektryfikowane. Największy ruch pociągów towarowych (od 45 do 60 pociągów na dobę) występuje na linii nr 273 pomiędzy Czerwieńskiem a Rudną w województwie dolnośląskim. Do 30 pociągów porusza się po liniach nr 273 w kierunku północnym i 358 w kierunku zachodnim. W porównaniu do roku 2000 obserwuje się spadek liczby pociągów towarowych na linii nr 273 (największy na odcinku Czerwieńsk – Rzepin). Wzrósł natomiast ruch na linii nr 358¹⁹³.

W latach 2010-2014 w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 zmodernizowano linię kolejową nr 358 na odcinku Zbąszynek – Czerwieńsk, poprawiono parametry techniczne w tym najistotniejsze: zwiększono prędkość do 100 km/h. W ramach tej inwestycji powstała także linia kolejowa nr 436. Modernizację w ramach inwestycji finansowanych z budżetu państwa przechodzi linia nr 273 na odcinku Głogów – Dolna Odra, w tym rejon stacji kolejowej Zielona Góra. Dobrym przykładem wykorzystania nieczynnej linii kolejowej jest powstanie w Zielonej Górze „rowerostrady” Zielona Strzała, biegnącej śladem kolei szprotawskiej.

Dalsze prace na linii nr 273 zawarte są w SRWL 2020 oraz kontrakcie terytorialnym (lista podstawowa), na liście warunkowej kontraktu znalazła się modernizacja linii kolejowej nr 358 pomiędzy Czerwieńskiem a Gubinem.

Układ sieci kolejowej pozwala na utworzenie regularnych połączeń obsługujących MOF OW Zielona Góra na linii północ-południe, oraz wykraczających poza obszar MOF OW Zielona Góra w ramach tzw. Lubuskiego Trójmiasta (Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól). W 2015 roku uruchomiono bezpośrednie połączenie kolejowe na trasie Zielona Góra – Berlin.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. prowadzą analizy studialne przebiegu Kolei Dużych Prędkości w relacji Poznań – Berlin i Wrocław – Praga. Analiza składa się z 5 wariantów – czterech wskazanych przez

---

¹⁹³ IGiPZ PAN: Inwestycje i działania konieczne do podjęcia przez Polskę w celu wdrożenia korytarza sieci bazowej TEN-T Bałtyk-Adriatyk na terytorium Polski – w ujęciu krajowym i wojewódzkim, w średnim oraz długim horyzoncie czasowym (do i po 2020 r.), Warszawa, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

zamawiającego oraz jednego autorskiego, zaproponowanego przez wykonawcę. Jedną z badanych możliwości zakłada przebieg przez Zieloną Górę w postaci nowej trasy bądź modernizacji istniejących odcinków¹⁹⁴.

Drogi wodne śródlądowe

Przez teren MOF OW Zielona Góra przepływa rzeka Odra, która stanowi projektowaną międzynarodową drogę wodną E30 (Bałtyk – Dunaj). Jednakże żegluga wodna na analizowanym terenie nie ma większego znaczenia w przewozach towarowych.

Odcinek Odry w obszarze MOF OW Zielona Góra jest zaliczany do II klasy żeglowności¹⁹⁵, poruszać się mogą po nim obiekty o ładowności do 500 t. W miejscowości Cigacice zlokalizowany jest port rzeczny oraz przystań. Port posiada dostęp do czynnej linii kolejowej (nr 393) oraz poprzez drogę powiatową nr 1187F z drogą ekspresową S3. Wykorzystywany jest przez Katowicki Holding Węglowy SA do zaopatrywania odbiorców hurtowych oraz eksportu węgla. W Cigacicach funkcjonuje również przystań wykorzystywana do celów turystycznych i rekreacyjnych.

W ramach rozwoju turystyki wodnej na Odrze, planowana jest budowa nowych przystani pasażerskich zlokalizowanych w Milsku, Tamawie, Krępie, Pomorsku, Brodach, Nietkowie i Będowie¹⁹⁶.

Wskazane jest zahamowanie regresu i zwiększanie znaczenia transportu śródlądowymi drogami wodnymi. Jest to tani i przyjazny środowisku sposób transportu, umożliwia także przewozy materiałów masowych, gabarytowych i niebezpiecznych. W Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. z perspektywą do 2030 r. zakłada się remont i modernizację zabudowy regulacyjnej Odry na odcinku między miejscowością Malczyce w województwie dolnośląskim do ujścia Nysy Łużyckiej, wraz z przystosowaniem do III klasy drogi wodnej – ładowność statków z napędem i barek do 700 t oraz dopuszczenie zestawów pchanych do 1200 t¹⁹⁷.

---

¹⁹⁴ Wstępne studium wykonalności dla przedłużenia linii dużych prędkości Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław do granicy z Niemcami w kierunku Berlina oraz do granicy z Republiką Czeską w kierunku Pragi

¹⁹⁵ Wg danych KZGW, www.kzgw.gov.pl, stan na 2015 r.

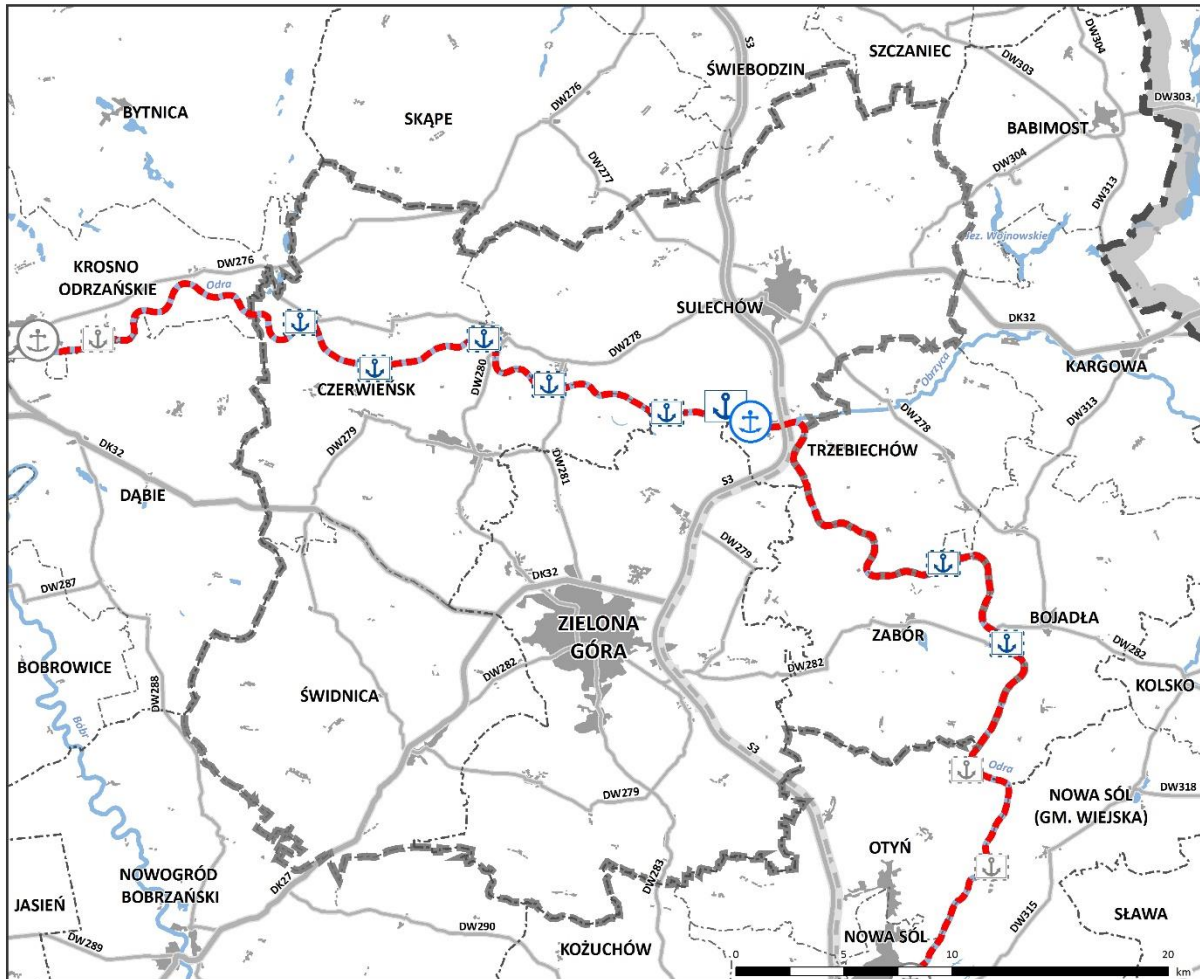
¹⁹⁶ Koncepcja przystani rzecznych na Odrze, Nowa Sól, 2012

¹⁹⁷ Koncepcja przystani rzecznych na Odrze, Nowa Sól, 2012

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 37. Transport wodny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KZGW, www.kzgw.gov.pl, stan na 2015 r.

klasy żeglowności

----- II

transport wodny

w granicach MOF OW Zielona Góra

port żeglugi śródlądowej

przystań żeglugi śródlądowej

projektowana przystań
żeglugi śródlądowej

poza granicami MOF OW Zielona Góra

port żeglugi śródlądowej

przystań żeglugi śródlądowej

projektowana przystań
żeglugi śródlądowej

pozostałe oznaczenia

----- granica województwa
lubuskiego

----- granica powiatu

----- granica gminy

----- granica MOF OW
Zielona Góra

■ teren zurbanizowany

■ zbiornik wodny

~ rzeka

—/— droga ekspresowa/
w budowie

— droga krajowa

— droga wojewódzka

Transport lotniczy

Główny pasażerski port lotniczy obsługujący MOF OW Zielona Góra położony jest poza jego granicami. Na terenie MOF OW Zielona Góra funkcjonuje lotnisko Przylep (Zielona Góra, sołectwo Przylep). Położone jest około 5 km od centrum Zielonej Góry i pełni funkcję lokalną. Stanowi ono własność Aeroklubu Ziemi Lubuskiej i posiada status lotniska wyłącznego. Wykorzystywane jest do lotów ratowniczych, agrotechnicznych oraz sportowych.

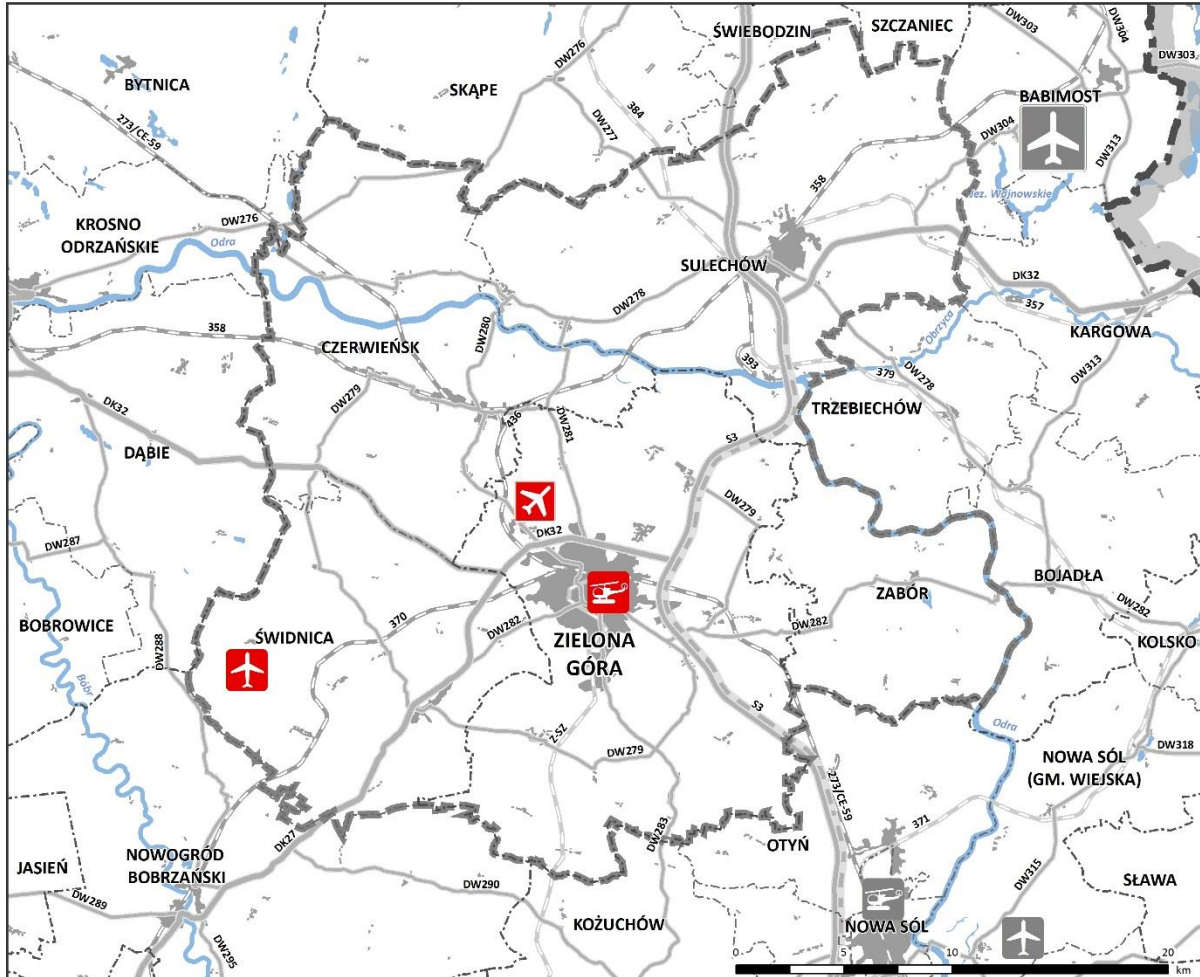

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Pozostałymi ewidencjonowanymi obiektami w rejestrach Urzędu Lotnictwa Cywilnego jest śmigłowcowe lądowisko sanitarne przy Wojewódzkim Szpitalu Klinicznym im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze sp. z o.o. oraz lądowisko w Grabowcu (gmina Świdnica), zarządzane przez Nadleśnictwo Krzystkowie¹⁹⁸.

Schemat 38. Transport lotniczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ULC i www.lotniska.dlapilota.pl, stan na 2015 r.

komunikacja lotnicza

w granicach MOF OW Zielona Góra

lotnisko

lądowisko

lądowisko dla śmigłowców

poza granicami MOF OW Zielona Góra

pasażerski port lotniczy

lądowisko

lądowisko dla śmigłowców

pozostałe oznaczenia

granica województwa lubuskiego

granica powiatu

granica gminy

granica MOF OW Zielona Góra

teren zurbanizowany

zbiornik wodny

rzeka

droga ekspresowa/
w budowie

droga krajowa

droga wojewódzka

¹⁹⁸ Urząd Lotnictwa Cywilnego: Wykaz lądowisk wpisanych do ewidencji lądowisk, stan na 29 czerwca 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Regularny lotniczy ruch pasażerski wykonywany jest z certyfikowanego regionalnego cywilnego lotniska użytku publicznego Zielona Góra/Babimost, które zlokalizowane w gminie Babimost. Znajduje się ono około 3 km od granicy MOF OW Zielona Góra i 35 km na północny wschód od miasta wojewódzkiego. Z portu lotniczego wykonywane są połączenia tylko do Warszawy¹⁹⁹, z których rocznie korzysta 12 tys. pasażerów²⁰⁰. Drogowe połączenie z lotniskiem zapewniane jest kolejno przez drogę ekspresową S3, drogę krajową nr 32 oraz drogi wojewódzkie 304 i 456. Ponadto z Zielonej Góry możliwy jest dojazd specjalnym autobusem, którego rozkład jazdy dostosowany jest do godzin odlotów samolotów.

Bogatszą ofertę lotów w ruchu krajowym i międzynarodowym posiadają bardziej odległe porty lotnicze w większych ośrodkach miejskich w kraju jak i za granicą:

- Port Lotniczy Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego, odległość ok. 140 km;
- Port Lotniczy Wrocław-Strachowice im. Mikołaja Kopernika, odległość ok. 150 km;
- Port Lotniczy Berlin-Schönefeld, Niemcy, odległość ok. 170 km;
- Port Lotniczy Berlin-Tegel, Niemcy, odległość ok. 195 km.

Zielona Góra nie posiada z nimi połączeń transportem zbiorowym.

Drogi dla rowerów i ruch rowerowy

Szlaki komunikacyjne wraz z niezbędną infrastrukturą obsługującą ruch rowerowy, zwane są potocznie ścieżkami rowerowymi. W obszarze MOF OW Zielona Góra są to wyznaczone drogi rowerowe oraz pieszo-rowerowe, pasy wydzielone w jezdni oraz kontrapasy.

Ruch rowerowy rozpatrywać można w dwóch zakresach: codziennego użytkowania, jak również w zakresie ruchu turystycznego. Koncentracja i intensyfikacja ruchu rowerowego występuje na terenach wykazujących największe zurbanizowanie. Do tej grupy zalicza się m.in. obszar miasta Zielona Góra, miasto Sulechów oraz pozostałe miejscowości gminne. Są to obszary o wysokiej liczbie ludności, a także gęsto rozmieszczonych punktach usługowych oraz przedsiębiorstwach, które są generatorami ruchu.

Ruch rowerowy związany z turystyką i rekreacją związany jest z terenami mniej zurbanizowanymi, o dużych walorach przyrodniczych i turystycznych. Jednakże w terenach zabudowanych użytkownicy turystyczni korzystają z infrastruktury przeznaczonej do codziennej komunikacji.

Sieć dróg rowerowych na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowana jest na terenie Zielonej Góry oraz gmin Sulechów i Świdnica. Liczy łącznie około 61,4 km długości. W jej skład wchodzi drogi pieszo-rowerowe. Zdecydowana większość z istniejącej infrastruktury znajduje się na terenie Zielonej Góry w granicach administracyjnych sprzed 1 stycznia 2015 roku. W tym terenie stanowi ona spójną sieć regularnie pokrywającą miasto, w tym odcinki wjazdowych dróg wojewódzkich. Jednakże są one wykonane z kostki brukowej, która odbiega od obecnie stosowanych standardów. Korzystnym zjawiskiem dla rowerzystów jest uspokojona strefa w zabytkowej części miasta, w której można poruszać się jednośladami.

Stwierdza się, iż sieć dróg dla rowerów w odniesieniu dla całego obszaru MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się rozproszeniem, brakiem ciągłości i powiązań między jednostkami wchodzącymi w skład MOF OW Zielona Góra. W gminach Sulechów i Świdnica drogi rowerowe mają niewielką długość i nie tworzą całościowego układu. Na terenie gminy Czerwieńsk i Świdnica nie ma infrastruktury dedykowanej rowerzystom. Istniejący układ jest siecią niekompletną, wymagającą rozbudowy i uzupełnienia.

---

¹⁹⁹ Stan na sierpień 2016 r.

²⁰⁰ Urząd Lotnictwa Cywilnego: Statystyki obsłużonych pasażerów za rok 2015

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 26. Wykaz dróg rowerowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i Strategii ZIT MOF Zielonej Góry

Gmina	Długość (km)
m. Zielona Góra	51,5
Czerwieńsk	0,0
Sulechów	3,3
Świdnica	6,6
Zabór	0,0
Suma	61,4

Wprowadzenie ścieżek rowerowych wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo ruchu drogowego. Część dróg układu komunikacyjnego posiada szerokość pasa drogowego dającą możliwość budowy dróg rowerowych w istniejącym pasie drogowym. Ponadto rozwój infrastruktury rowerowej doprowadzi do zwiększenia się atrakcyjności turystycznej regionu. Pozytywny efekt odnosi również zmniejszanie liczby pojazdów silnikowych na drogach, ograniczanie dopuszczalnej prędkości m.in. poprzez wyznaczanie stref pieszych czy stref „tempo 30”.

W 2015 roku miasto Zielona Góra podpisało umowę na zaprojektowanie i budowę sieci dróg rowerowych w ramach zadania „Budowa infrastruktury rowerowej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry – Miasto Zielona Góra”. Do 2017 planowane jest powstanie 30 km infrastruktury rowerowej wzdłuż najważniejszych dróg (w tym wojewódzkich) na terenie, który został włączony do miasta z dniem 1 stycznia 2015 roku. Połączenia rowerowe zyska Ochla, Zatonie, Drzonków, Racula, Zawada, Krępa, Cigacice,

5.2 Transport zbiorowy

W MOF OW Zielona Góra transport zbiorowy obsługiwany jest przez autobusy i pociągi. Ze względu na wzrost poziomu motoryzacji, a także poprawę warunków drogowych obserwuje się spadek liczby osób korzystających z przewozów środkami transportu publicznego.

Transport autobusowy

Transport autobusowy na terenie MOF OW Zielona Góra jest formą komunikacji miejskiej. Jednakże komunikacja publiczna działa tylko na terenie Zielonej Góry i w gminie Zabór. Gminy wchodzące w skład MOF OW Zielona Góra podpisały umowy na wspólne świadczenie usług transportowych.

W Zielonej Górze funkcjonuje Miejski Zakład Komunikacji. Przewozy wykonywane są na terenie miasta Zielona Góra i gminy Zabór na mocy porozumienia międzygminnego z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie organizacji publicznego transportu zbiorowego w granicach administracyjnych Miasta Zielona Góra i Gminy Zabór. MZK uruchamia 28 linii autobusowych – 23 dzienne i 5 nocnych. Na terenie gminy Zabór autobusy miejskie posiadają dwa przystanki, docierając tylko do Droszkowa. Miejscowość gminna obsługiwana jest przez PKS Zielona Góra.

W gminach Czerwieńsk, Sulechów i Świdnica nie funkcjonuje publiczna komunikacja autobusowa. Połączenia wewnątrz tych gmin MOF OW Zielona Góra obsługiwane są autobusową komunikacją komercyjną. Do przedsiębiorstw wykonujących takie połączenia należą PKS Zielona Góra Sp. z o.o., P.W. DA-MI, czy Astor Sława. W przeszłości linie komunikacji publicznej docierały do gminy Czerwieńsk i Świdnica, jednak zostały zlikwidowane w roku 2011.

Komunikacja autobusowa tworzona przez wielu przewoźników nie tworzy spójnego systemu. Brak jest dostosowania rozkładów jazdy oraz wspólnego systemu biletowego. Zróżnicowany jest tabor, który często jest przestarzały i nieprzystosowany do obsługi pasażerów niepełnosprawnych – wąskie wejścia, wysoka podłoga.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabor autobusowy MZK Zielona Góra w roku 2014 składał się z 71 pojazdów. Struktura wiekowa pojazdów jest umiarkowanie korzystna, średni wiek taboru to 12 lat. 54,9% pojazdów jest w eksploatacji ponad 11 lat. Pomimo wieku wszystkie pojazdy są niskopodłogowe, wyposażone w biletomaty i system informacji pasażerskiej. Transport autobusowy nie posiada uprzywilejowania w ruchu drogowym, w połączeniu z występowaniem wąskich gardeł przekłada się to na przeciętną prędkość eksploatacyjną, która wyniosła w 2013 roku 15,5 km/h²⁰¹.

PKS Zielona Góra Sp. z o.o. obsługuje ponadto ruch regionalny i krajowy na zasadach komercyjnych. Zapewnia tym samym skomunikowanie MOF OW Zielona Góra z pozostałą częścią województwa np. Gorzowem Wlkp., Kargową, Krosnem Odrzańskim, Żarami, a także kraju m.in. Krakowem, Szczecinem, Poznaniem, Białymstokiem. Główne dworce autobusowe zlokalizowane są w Zielonej Górze i Sulechowie. Dodatkowo przewozy do i z Zielonej Góry wykonują m.in.: PKS Nowa Sól, Leszno, Kalisz, Szczecin, Poznań i Przemysł. Przewozy autobusowe oferują również przewoźnicy prywatni.

Transport kolejowy

Transport kolejowy pomimo swojego potencjału nie jest w pełni wykorzystywany. Stanowi on powiązania wewnętrzne i zewnętrzne. Obecnie ruch pasażerski prowadzony na liniach nr 273/C-E-59, 370, 436 i odcinku linii nr 358²⁰²:

- (Wrocław – Nowa Sól) – **Zielona Góra – Czerwieńsk – Nietkowice** – (Rzepin – Szczecin),
- **Czerwieńsk – Sulechów – Łęgowo Sulechowskie** – (Zbąszynek),
- **Zielona Góra – Koźła Kożuchowska** – (Żary).

Pociągi niektórych relacji np. Nowa Sól – Zbąszynek czy Zielona Góra – Warszawa na terenie MOF OW Zielona Góra poruszają się po różnych liniach kolejowych – kolejno 273/C-E-59, 436 i 358. Połączenia na analizowanym terenie stanowią część dłuższych relacji wybiegających poza obszar MOF OW Zielona Góra. Kierunkami tymi są: Frankfurt nad Odrą, Gdynia, Görlitz, Gorzów Wielkopolski, Jelenia Góra, Kraków, Lublin, Nowa Sól, Poznań, Przemysł, Rzepin, Szczecin, Świnoujście, Warszawa, Wrocław, Żagań, Zbąszynek²⁰³.

Połączenia komunikacyjne w ramach przewozów kolejowych obsługiwane są przez 12 stacji i przystanków kolejowych. Ruch osobowy o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym obsługiwany jest przez Przewozy Regionalne sp. z o.o. (pociągi tej spółki zatrzymują się na wszystkich czynnych obiektach), a także Koleje Dolnośląskie S.A. i Koleje Wielkopolskie Sp. z o.o. Na stacjach Zielona Góra oraz Sulechów zatrzymują się ponadto dalekobieżne pociągi spółki PKP Intercity S.A.

Tabela 27. Wykaz stacji i przystanków kolejowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP S.A.

Gmina	Nazwa stacji/przystanku	Kategoria PKP PLK	Opis
m. Zielona Góra	Zielona Góra	C	<ul style="list-style-type: none"> - główna stacja rdzenia ośrodka funkcjonalnego; - zlokalizowana w centrum miasta; - bliskość dworca autobusowego (ok. 5 min dojazdu pieszo); - brak dogodnej przesiadki dworzec kolejowy – dworzec autobusowy; - dogodne położenie względem dróg; - położona optymalnie względem struktury osadniczej;

²⁰¹ Plan zrównoważonego rozwoju Publicznego transportu na lata 2014-2020 dla miasta Zielnej Góry i gmin ościennych, które zawarły z miastem Zielona Góra porozumienia w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego, Reda – Zielona Góra, 2014

²⁰² PKP PLK S.A., stan na sierpień 2016 r.

²⁰³ PKP PLK S.A., Relacyjny rozkład roczny ważny od 13 grudnia 2015 r. do 10 grudnia 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

	Nowy Kisielin	-	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - dogodne położenie względem dróg – przy DW 282; - położony w dużej odległości od zabudowy mieszkalnej; - obsługa Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego;
	Przylep	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - położony na skrzyżowaniu z DW 280; - położona optymalnie względem obszaru poprzemysłowego; - położona z dala od terenów zabudowy mieszkaniowej – niekorzystne położenie względem struktury osadniczej;
	Stary Kisielin	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - zlokalizowany pomiędzy Starym a Nowym Kisielinem; - dogodnie położenie względem dróg – oś komunikacyjna struktury osadniczej, DW 279; - położona optymalnie względem struktury osadniczej;
Czerwieńsk	Czerwieńsk	D	<ul style="list-style-type: none"> - stacja kolejowa; - zlokalizowana ok. 0,5 km od w centrum miasta; - stacja wyspowa – powiązanie z siecią dróg po przez sięgacz drogowy z DW280; bliskość DW 279; - częściowo korzystane położenie względem struktury osadniczej;
	Nietkowice	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - zlokalizowany z dala od terenów zurbanizowanych; - niekorzystane położenie względem struktury osadniczej;
	Będów	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - zlokalizowany z dala od terenów zurbanizowanych; - niekorzystane położenie względem struktury osadniczej i drogowej;
Sulechów	Sulechów	D	<ul style="list-style-type: none"> - stacja kolejowa; - zlokalizowana ok. 0,5 km od w centrum miasta; - dogodnie położenie względem dróg – połączenia drogami powiatowymi; - korzystne położenie względem struktury osadniczej; - korzystne położenie względem obszaru przemysłowego;
	Łęgowo Sulechowskie	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - częściowo korzystane położenie względem struktury osadniczej;
Świdnica	Buchałów	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - niekorzystane położenie względem struktury osadniczej; - korzystane położenie względem sieci drogowej – bliskość DW279;
	Letnica	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - korzystane położenie względem dawnej zabudowy PGR; - niekorzystane położenie względem struktury osadniczej;
	Koźła Kożuchowska	E	<ul style="list-style-type: none"> - przystanek kolejowy; - częściowo korzystane położenie względem struktury osadniczej;

Główną stacją kolejową na terenie MOF OW Zielona Góra jest stacja Zielona Góra, skąd obsługiwanych jest najwięcej połączeń dalekobieżnych. Ważna w znaczeniu obszaru jest również stacja kolejowa Sulechów, położona w drugim co do liczby mieszkańców mieście analizowanego terenu. Do czasu budowy linii kolejowej nr 436 ważniejsze znaczenie posiadała stacja Czerwieńsk, na której pociągi jadące w kierunku Poznania i Gorzowa Wielkopolskiego musiały zmieniać kierunek jazdy. Nowo otwarta linia pełni rolę kolejowej obwodnicy Czerwieńska i odtąd na stacji zatrzymuje się mniejsza liczba pociągów.

Część z przystanków charakteryzuje się słabym położeniem względem sieci osadniczej, bądź układu drogowego, co uniemożliwia wygodne przesiadki do innych środków transportu. Obniża to atrakcyjność transportu kolejowego oraz prowadzi do zmniejszenia znaczenia w obsłudze ruchu pasażerskiego.

Największe średnie dobowe potoki pasażerskie w ruchu regionalnym w roku 2012 obserwowane były na odcinku Zielona Góra – Czerwieńsk (około 1200 osób). Najmniejsza liczba podróżnych porusza się w kierunku

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Żar – do 250 osób. Struktura sprzedaży biletów wskazuje na znaczny udział pasażerów podróżujących do Zielonej Góry i Sulechowa z terenu MOF OW Zielona Góra i spoza obszaru na podstawie biletów okresowych²⁰⁴.

Najnowszym obiektem obsługującym podróżnych jest przystanek pasażerski na linii nr 273/CE-59 o nazwie Nowy Kisielin zlokalizowany w Zielonej Górze w sołectwie Nowy Kisielin. Przystanek powstał w 2015 roku, przy przecięciu linii kolejowej z drogą wojewódzką nr 282, w dużej odległości od istniejących zabudowań mieszkalnych. Głównym założeniem przystanku jest dowożenie pracowników do przyszłych przedsiębiorstw, które będą działać w położonym w bezpośrednim sąsiedztwie Lubuskim Parku Przemysłowo-Technologicznym. Planuje się budowę przystanków kolejowych obsługujących Osiedle Zacisze oraz Osiedle Mazurskie.

Główne węzły przesiadkowe

Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowany jest jeden zespół przystanków wykazujący cechy węzła przesiadkowego – miejsca, w którym wiele pasażerów transportu publicznego zmienia środek lokomocji, za wartość graniczną przyjmuje się odległość 200 m między peronami.

Głównym węzłem przesiadkowym jest rejon stacji kolejowej Zielona Góra. W jej bliskiej odległości znajduje się zespół przystankowy „Dworzec PKP”, który obsługiwany jest przez 19 linii autobusowych – około 150 m, oraz dworzec autobusowy PKS – około 300 m. Niedogodnością jest fakt, iż przystanki PKS i MZK są usytuowane względem dworca kolejowego w przeciwnych kierunkach, dystans pomiędzy nimi wzrasta do 450 m. Tak duże odległości sprawiają, iż charakter węzła jest zatracany. Pozostałe przystanki kolejowe na terenie miasta Zielona Góra tj. Stary Kisielin i Przylep nie są w wystarczający sposób skomunikowane z siecią autobusową. Przystanki znajdują się w odległości odpowiednio 300 i 600 metrów.

Władze miasta Zielona Góra i PKP S.A. w 2015 roku podpisały umowę na wykonanie centrum przesiadkowego w rejonie obecnego ronda Maćkowiaka. Będzie to miejsce dogodnych przesiadek między pociągami a miejskimi autobusami.

Dworce w Sulechowie są od siebie znacznie oddalone. W części północnej miasta znajduje się stacja kolejowa, a w centrum dworzec PKS – dystans dzielący te miejsca to 1500 m. Możliwe jest uruchomienie miejskiej linii autobusowej, dowożącej mieszkańców do stacji kolejowej, z której w ramach współpracy Lubuskiego Trójmiasta odbywać się będzie więcej połączeń do Zielonej Góry i Nowej Soli.

Potencjalne węzły przesiadkowe mogą zostać wytworzone w przypadku pozostałych przystanków kolejowych. Wymagają one jednak zwiększenia liczby zatrzymujących się pociągów, a także w niektórych przypadkach zmiany położenia względem sieci drogowej lub osadniczej.

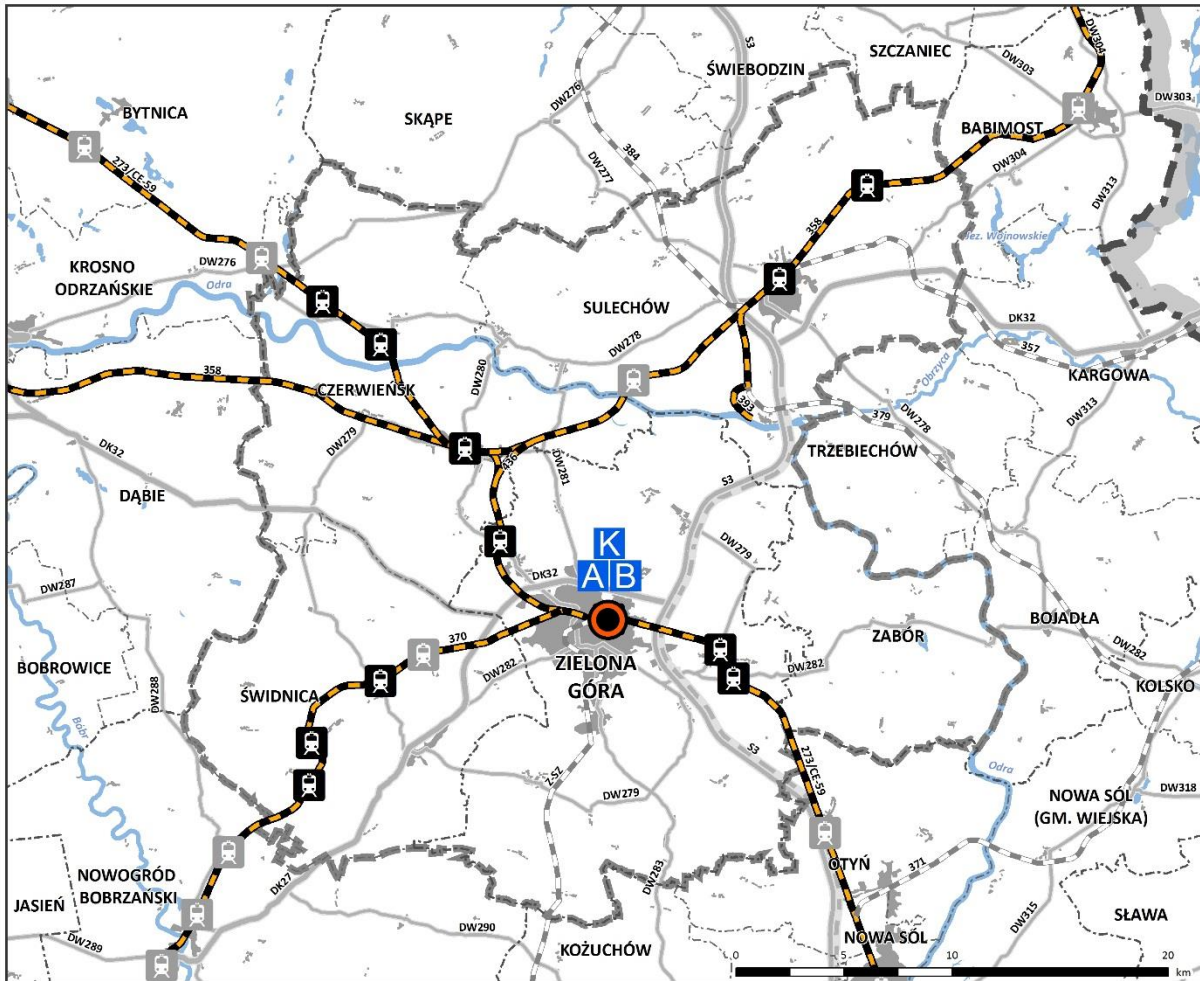
²⁰⁴ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich, Zielona Góra, 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 39. Węzły przesiadkowe

Źródło: opracowanie własne

- węzeł przesiadkowy
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa
- stacje/przystanki kolejowe**
  - czynne na terenie MOF OW Zielona Góra
  - nieczynne na terenie MOF OW Zielona Góra
  - czynne poza terenem MOF OW Zielona Góra
- środki transportu w węzłach przesiadkowych**
  - kolej
  - autobus miejski
  - autobus dalekobieżny
- pozostałe oznaczenia**
  - granica województwa lubuskiego
  - granica powiatu
  - granica gminy
  - granica MOF OW Zielona Góra
  - teren zurbanizowany
  - zbiornik wodny
  - rzeka
  - droga ekspresowa/ w budowie
  - droga krajowa
  - droga wojewódzka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

6. Infrastruktura techniczna

6.1 Gospodarka wodna

Na terenie MOF OW Zielona Góra znajdują się 34 ujęcia wód, wykorzystywane do zasilania ludności w wodę²⁰⁵. Podstawowym źródłem zaopatrzenia mieszkańców MOF Zielona Góra są wody podziemne z utworów czwartorzędowych. Jedyne ujęcie wody powierzchniowej znajduje się na rzece Obrzycy w miejscowości Głuchów (gm. Trzebiechów), położone 2,7 km od ujścia Obrzycy do Odry. Ujmowana woda przetłaczana jest magistralą o długości ok. 10 km do Stacji Uzdatniania Wody w Zawadzie, gdzie zostaje zmieszana z wodą podziemną. Powyższe ujęcie stanowi zasadnicze źródło wody zaopatrującej miasto Zielona Góra.

Tabela 28. Wykaz ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody

Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorzowie Wielkopolskim, stan na 26.08.2015 r.

	Nazwa ujęcia	Max wydajność (m ³ /h)	Wielkość poboru wód w roku (m ³ /rok)
m. Zielona Góra	Wykaz ujęć na których nie są prowadzone procesy uzdatniania:		
	Zielona Góra – ul. Zjednoczenia	224,0	619100,0
	Zielona Góra – Zawada	23,9	55495,0
	Wykaz stacji uzdatniania wody		
	Zielona Góra – Ochla	48,0	93456,0
	Zielona Góra II – Zacisze	236,0	921762,0
	Zielona Góra – Zatonie	120,0	399439,0
	Zielona Góra – Nowy Kisielin	43,2	74993,0
	Zielona Góra – Stożne	6,50	4107,0
	Zielona Góra – Jany"Levar"	770,0	2591910,0
	Zielona Góra – Jany	14,0	13712,0
	Zielona Góra – Jarogniewice	29,0	30209,0
	Zielona Góra – Łężyca	13,0	26127,0
	Zabór	Wykaz ujęć na których nie są prowadzone procesy uzdatniania:	
Rajewo		brak danych	499,0
Wykaz stacji uzdatniania wody:			
Łaz		88,2	64593,0
Droszków		49,0	119295,0
Dąbrowa		47,0	9900,0
Milsko		60,0	14944,0
Proczki		brak danych	1110,0
Wieloblota	brak danych	1615,0	
Czerwieńsk	Wykaz ujęć na których nie są prowadzone procesy uzdatniania:		
	Czerwieńsk miasto	60,00	195640,0
	Płoty	23,00	45260,0
	Wykaz stacji uzdatniania wody:		
	Nietków	60,0	81760,0
	Nietkowice	12,0	31246,0
Sudoł	23,0	30295,0	

²⁰⁵ Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorzowie Wielkopolskim, stan na 26.08.2015 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

	Nazwa ujęcia	Max wydajność (m ³ /h)	Wielkość poboru wód w roku (m ³ /rok)
Sulechów	Wykaz ujęć na których nie są prowadzone procesy uzdatniania:		
	Karczyn	18,0	16147,0
	Wykaz stacji uzdatniania wody:		
	m Sulechów	600,0	1084210,0
	Brzezie k. Pomorska	25,0	45039,0
	Kłępsk	36,0	50290,0
	Górki Małe	36,0	74068,0
	Kalsk	32,0	64193,0
	Świdnica	Wykaz ujęć na których nie są prowadzone procesy uzdatniania:	
Świdnica		55,0	69556,0
Letnica		52,5	42323,0
Wilkanowo		17,0	27549,0
Wykaz stacji uzdatniania wody:			
Drzonów		9,0	29293,0
Słone		16,0	9253,0

Na obszarze MOF OW Zielona Góra obowiązują strefy ochronne ujęć wód ustanowione rozporządzeniami Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Wyznaczenie stref ma na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronę zasobów wodnych²⁰⁶. Dla zestawionych poniżej w tabeli ujęć zostały ustalone strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, w granicach których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Tabela 29. Strefy ochronne ujęć wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RZGW Wrocław

Adres publikacyjny	Tytuł rozporządzenia
Dz. U. Woj. Lubus. z 2015 r., poz. 2592	Rozporządzenie nr 45/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia stref ochronnych ujęcia wody powierzchniowej "SADOWA" z rzeki Obrzycy w km 2+880 w miejscowości Głuchów, gmina Trzebiechów, powiat Zielona Góra, województwo lubuskie dla Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Zielonej Górze
Dz. U. Woj. Lubus. z 2014 r., poz. 1584	Rozporządzenie nr 19/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 2 września 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia komunalnego wody podziemnej w Łężycy, na terenie gminy Zielona Góra, powiat zielonogórski, województwo lubuskie
Dz. U. Woj. Lubus. Nr. 19 z 2004 r., poz. 332	Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 15 marca 2004 roku w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla Centralnego Ujęcia Wody w Zawadzie k. Zielonej Góry dla Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Zielonej Górze

System wodociągowy w MOF OW Zielona Góra tworzy sieć przewodów o łącznej długości 765,2 km. Od 2004 r. długość sieci wodociągowej wzrosła o 154,4 km, związane jest to z licznymi inwestycjami w zakresie rozbudowy infrastruktury wodociągowej²⁰⁷.

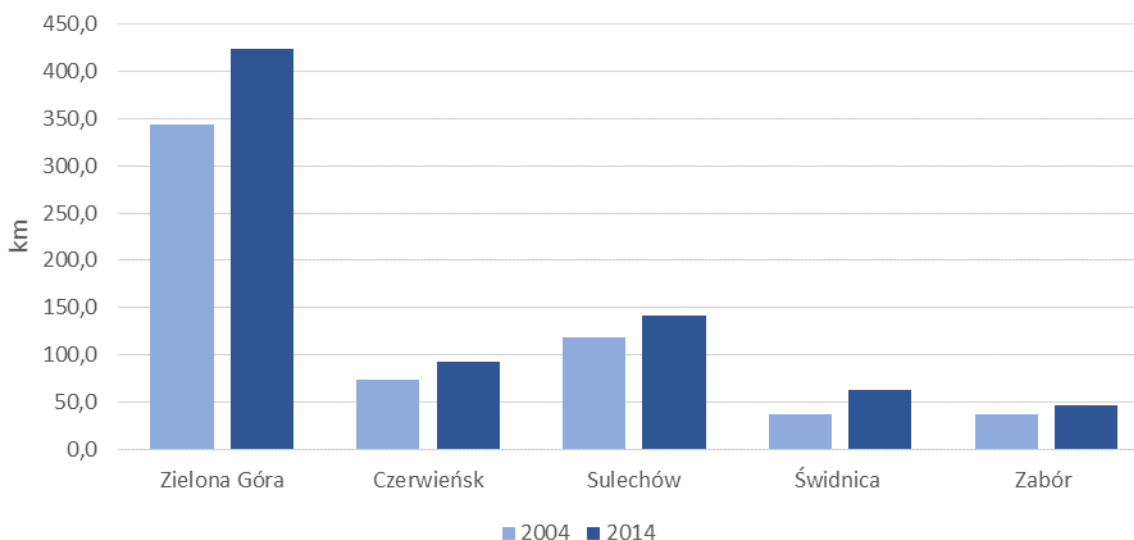
²⁰⁶ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.)

²⁰⁷ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wykres 8. Długość czynnej sieci rozdzielczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Największy rozwój infrastruktury wodociągowej zaobserwowano w granicach miasta Zielona Góra, gdzie długość sieci wzrosła o 79,6 km. Przeprowadzenie licznych inwestycji było możliwe m.in. ze względu na współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

Tabela 30. Charakterystyka sieci wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, stan na 31.12.2014 r.

Gmina/obszar	liczba osób korzystających z sieci	długość sieci wodociągowej [km]	korzystający z wodociągu w % ogółu ludności
m. Zielona Góra	131 044	423,5	94,6
Czerwieńsk	9 618	91,9	96,2
Sulechów	26 440	141,5	99,8
Świdnica	6 219	61,9	96,5
Zabór	3 942	46,4	97,9
MOF OW Zielona Góra	177 263	765,2	95,6

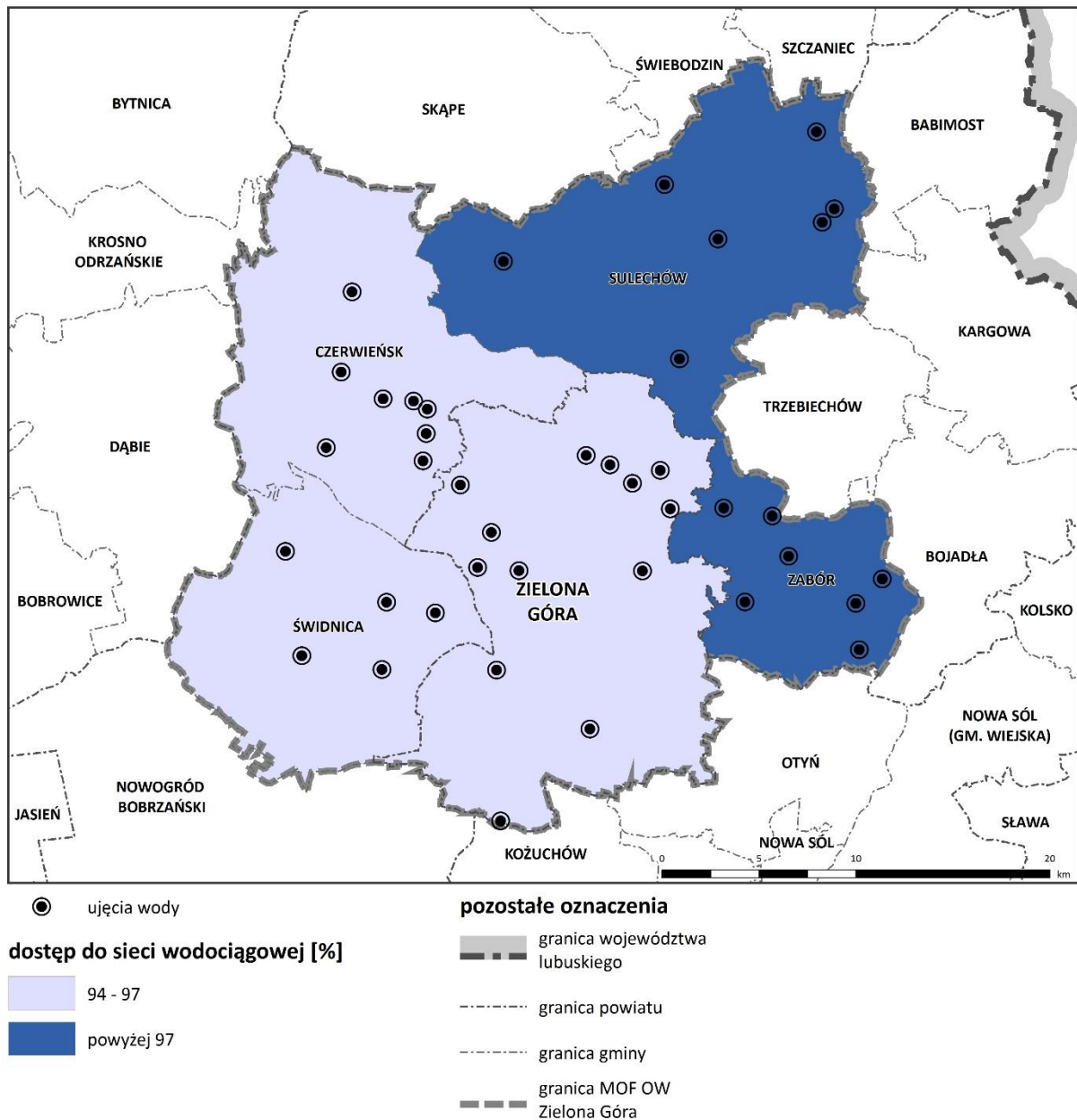
Analiza powyższych danych wskazuje, że poziom zwodociągowania MOF OW Zielona Góra jest wyższy w stosunku do województwa lubuskiego (94,3% – województwo lubuskie). We wszystkich gminach odsetek korzystających z sieci wodociągowej kształtuje się na wysokim poziomie i wynosi ponad 94%. Ogółem z sieci wodociągowej korzysta 177 263 mieszkańców MOF OW Zielona Góra²⁰⁸.

²⁰⁸ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 40. Dostęp do sieci wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Roczne zużycie wody dostarczanej z wodociągu komunalnego w MOF OW Zielona Góra wynosi 9000,9 tys. m³, największa ilość wody wykorzystywana jest na cele gospodarstw domowych – 65,3% ogólnego zużycia, natomiast na cele przemysłu 7,2%²⁰⁹. Pobór wody na cele technologiczne Elektrociepłowni „Zielona Góra” w 2014 roku wyniósł 1060 tys. m³²¹⁰.

²⁰⁹ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

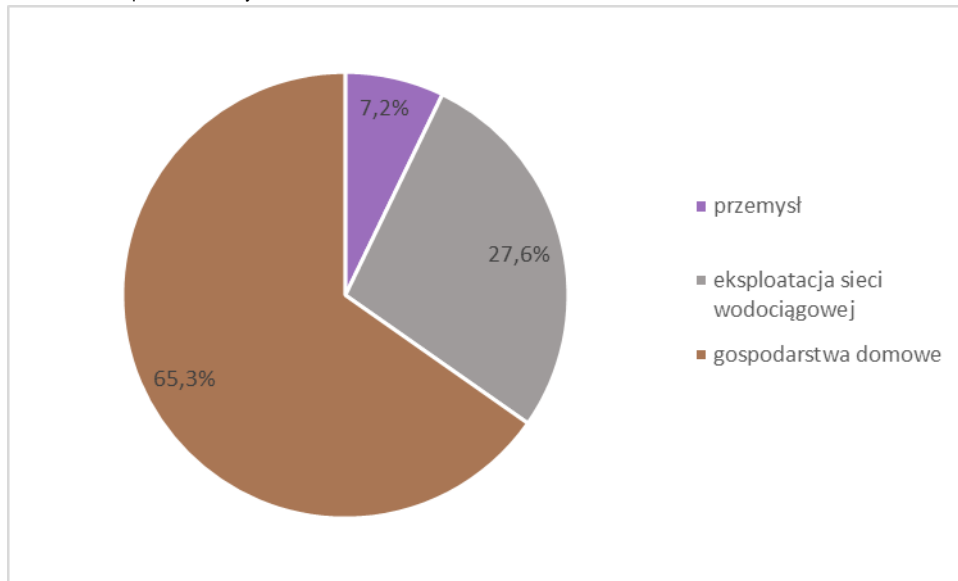
²¹⁰ Elektrociepłownia „Zielona Góra” S.A.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Wykres 9. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – stan na 31.12.2014 r.

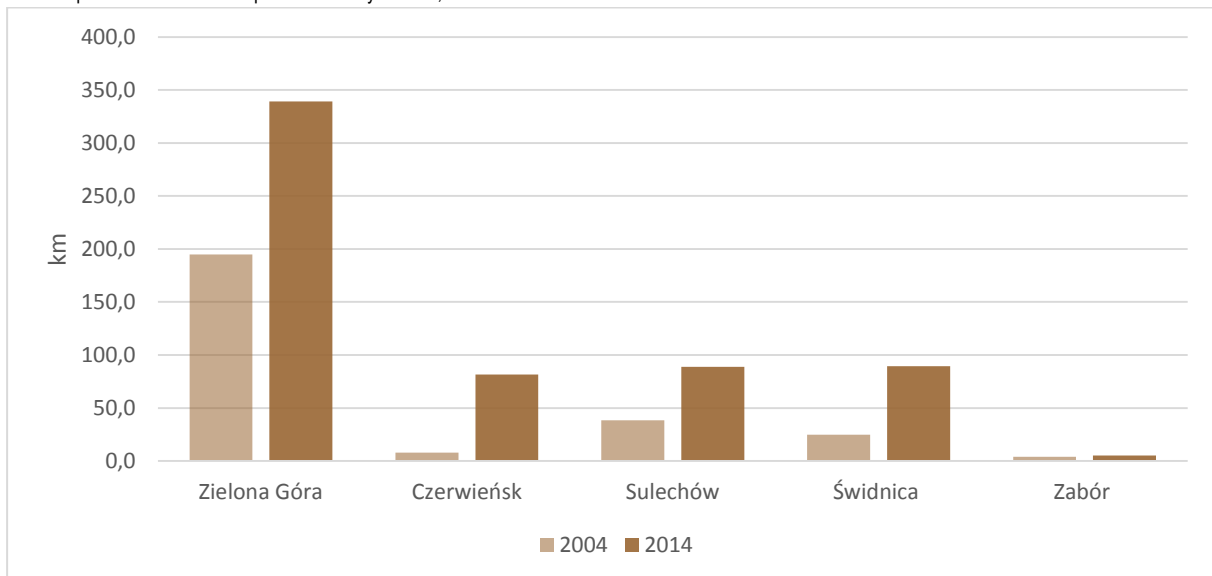

6.2 Gospodarka ściekowa

System zbiorowego odprowadzania ścieków w MOF OW Zielona Góra tworzy sieć przewodów kanalizacyjnych o łącznej długości 604,2 km²¹¹. Od 2004 r. długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 334,4 km. Związane jest to z licznymi inwestycjami w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej.

Wykres 10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Największy przyrost sieci kanalizacyjnej nastąpił w gminie Czerwieńsk, w której w ciągu 10 lat długość sieci wzrosła 9 – krotnie.

²¹¹ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 31. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

Gmina/obszar	liczba osób korzystających z sieci	długość sieci kanalizacyjnej [km]	korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności
m. Zielona Góra	116 228	339,3	83,9
Czerwieńsk	6 627	81,6	66,3
Sulechów	20 641	88,8	77,9
Świdnica	6 162	89,3	95,6
Zabór	990	5,2	24,6
MOF OW Zielona Góra	150 648	604,2	81,2

Z sieci kanalizacyjnej korzysta 150 648 osób, co stanowi 84,6% ogółu mieszkańców. Jest to wartość znacznie wyższa niż wskaźnik dla całego województwa lubuskiego (70,4%). W dalszym ciągu występuje dysproporcja w rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej między obszarami miejskimi, gdzie dostęp do zbiorowego odprowadzenia ścieków ma 85,6% mieszkańców, a obszarami wiejskimi, gdzie z kanalizacji korzysta 53,8% ogółu mieszkańców²¹².

Najlepszy dostęp do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków mają mieszkańcy gminy Świdnica, gdzie udział korzystających z kanalizacji w stosunku do ogółu ludności wynosi – 95,6%²¹³. Natomiast najslabiej zorganizowaną gospodarkę ściekową posiada gmina Zabór.

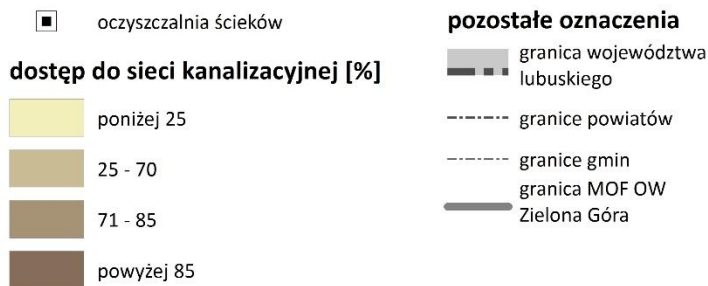
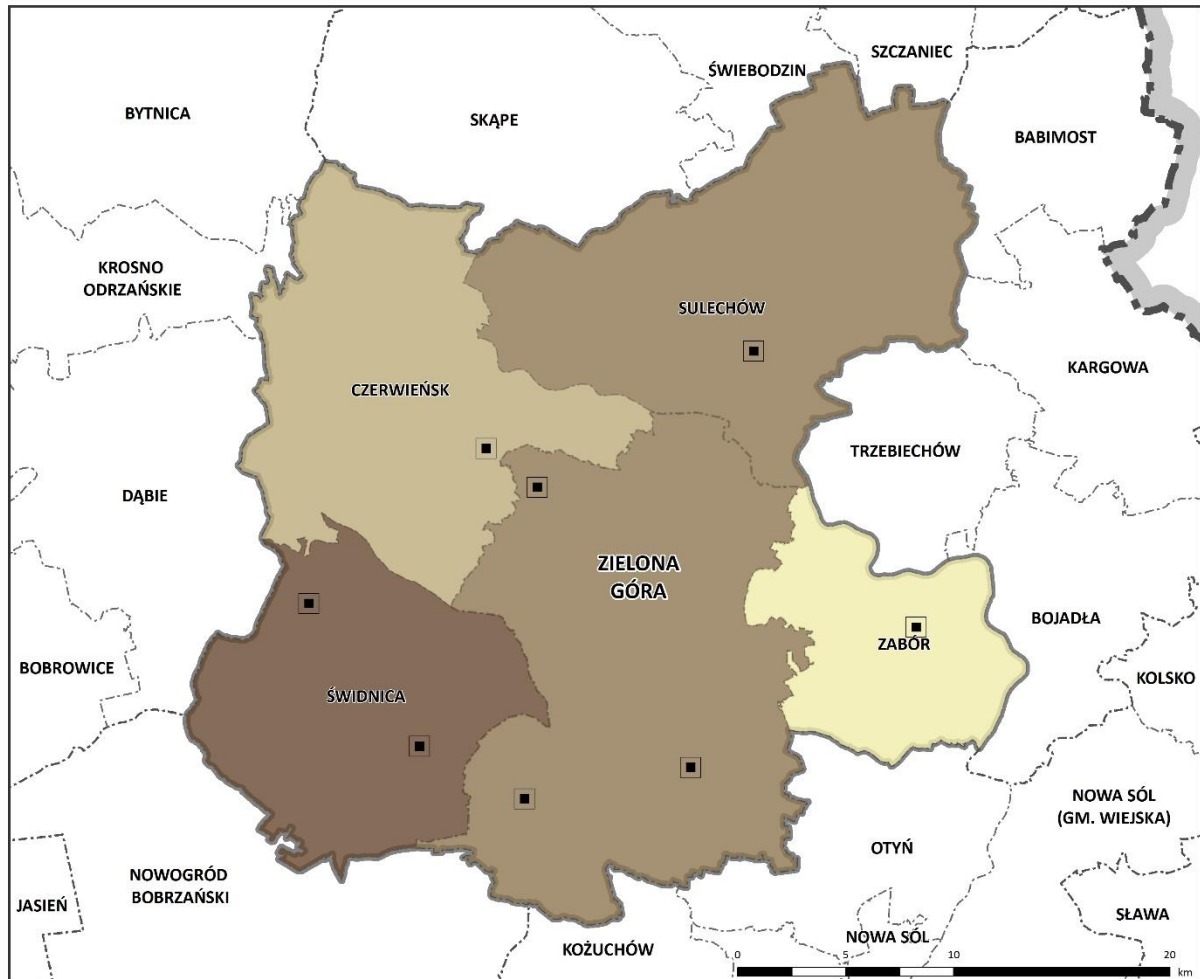
²¹² Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

²¹³ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 41. Dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz lokalizacja oczyszczalni ścieków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r.

W granicach opracowania zostały ustanowione cztery aglomeracje ściekowe.

Tabela 32. Aglomeracje ściekowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie IV Aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz Dziennika Urzędowego Województwa Lubuskiego

Nazwa aglomeracji	Akt prawny ustanawiający aglomerację	Gminy (miejscowości) w aglomeracji	Oczyszczalnia ścieków	RLM
m. Zielona Góra	Uchwała nr XXXI/313/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 22 października 2012 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Zielona Góra	miasto Zielona Góra, gmina Świdnica (Wilkanowo)	Oczyszczalnia ścieków „Łącza” w Zielonej Górze	198 087

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

	Uchwała nr XVI/152/15 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 grudnia 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wyznaczenia aglomeracji Zielona Góra			
	Uchwała nr XXI/252/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 20 czerwca 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wyznaczenia aglomeracji Zielona Góra			
Czerwieńsk	Uchwała nr XLV/528/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Czerwieńsk	miasto Czerwieńsk, gmina Czerwieńsk (Ploty, Zagórze, Leśniów Wielki, Leśniów Mały, Sudoł, Nietków, Laski)	Oczyszczalnia ścieków w Czerwieńsku	8 395
Sulechów	Uchwała nr XIII/122/15 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Sulechów	miasto Sulechów, gmina Sulechów (Kruszyna, Brzeziny k. Sulechowa, Krężoły, Oblotne, Buków, Kalsk, Górzynkowo, Górki Małe, Cigacice, Nowy Świat)	Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Nowy Świat gmina Sulechów	22 735
Świdnica	Uchwała nr XV/153/15 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Świdnica	Świdnica, Buchałów, Stone, Letnica, Koźla, Drzonów, Piaski, Radomia, Orzewo	Oczyszczalnie ścieków w Drzonowie i Świdnicy	4785

Na terenie MOF OW Zielona Góra funkcjonuje 8 komunalnych oczyszczalni ścieków. Największa z nich to oczyszczalnia ścieków „Łąca” zlokalizowana w Zielonej Górze – sołectwo Łężyca. Jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów, o przepustowości $Q_{d\dot{s}r} = 51255 \text{ m}^3/\text{d}$, która obsługuje aglomerację Zielona Góra²¹⁴. Ponadto, w mieście Zielona Góra zlokalizowane są dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków – dla Osiedla „Ostoja” w Zielonej Górze – sołectwo Ochla oraz dla Osiedla „POLON” w Zielonej Górze – sołectwo Drzonków²¹⁵. W gminie Czerwieńsk funkcjonuje oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów, zlokalizowana jest ona w mieście Czerwieńsk. Przepustowość powyższej oczyszczalni wynosi $Q_{d\dot{s}r} = 1600 \text{ m}^3/\text{d}$ ²¹⁶, odprowadzane są do niej ścieki z aglomeracji Czerwieńsk. Ścieki z gminy Świdnica oczyszczane są w dwóch oczyszczalniach biologicznych, zlokalizowanych w mieście Świdnica oraz miejscowości Drzonów. W gminie Sulechów funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości $Q_{d\dot{s}r} = 6450 \text{ m}^3/\text{d}$, zlokalizowana w miejscowości Nowy Świat, która odbiera ścieki z aglomeracji Sulechów. W gminie Zabór, posiadającej najsłabiej rozwinięty systemem kanalizacji spośród gmin należących do MOF OW Zielona Góra, funkcjonuje jedna oczyszczalnia biologiczna, odbierająca ścieki z miejscowości Zabór.

Ilość ścieków oczyszczonych w MOF OW Zielona Góra wraz z wodami infiltracyjnymi oraz ściekami dowożonymi wynosi 11 892 tys. m^3 , w tym ścieki odprowadzone do kanalizacji to 6983 tys. m^3 . Ścieki z obszarów nieobjętych kanalizacją odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych a następnie transportowane do stacji zlewnych, liczba zbiorników bezodpływowych wynosi 5470²¹⁷. Ze względu na planowaną rozbudowę sieci kanalizacyjnych w gminach należących do MOF OW Zielona Góra liczba zbiorników bezodpływowych będzie maleć. Największy spadek liczby zbiorników bezodpływowych odnotowano w gminie Świdnica (z 705 sztuk w 2008 roku do 67 w roku 2013). Ma to związek z rozbudową sieci kanalizacyjnej i licznym przyłączaniem się do niej mieszkańców. Innym indywidualnym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie ścieków. W MOF OW

²¹⁴ "Zielonogórskie Wodociągi i Kanalizacja" Sp. z o.o.

²¹⁵ "Zielonogórskie Wodociągi i Kanalizacja" Sp. z o.o.

²¹⁶ Przedsiębiorstwo Obsługi Mienia Komunalnego "POMAK" Sp. z o.o.

²¹⁷ Dane GUS, stan na 31.12.2013 r.

Zielona Góra eksploatowane są 522 sztuki przydomowych oczyszczalni²¹⁸. Ze względu na słabo rozwiniętą sieć kanalizacyjną przydomowe oczyszczalnie ścieków są licznie wykorzystywane w gminie Zabór.

6.3 Gospodarka odpadami

MOF OW Zielona Góra jest objęty zorganizowanym systemem gospodarki odpadami, który działa w oparciu o dokumenty na szczeblu krajowym m.in. Krajowy Program Gospodarki Odpadami oraz na szczeblu wojewódzkim – Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku (WPGO 2012). Od 1 lipca 2013 do 31 lipca 2014 r. obowiązki wynikające z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w mieście Zielona Góra (w granicach do 2014 r.), dawnej gminie Zielona Góra, gminie Czerwieńsk oraz gminie Świdnica w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi przejął Zielonogórski Związek Gmin. Od sierpnia 2014 r. każda z gmin realizuje we własnym zakresie zadania wynikające z zakresu gospodarki odpadami.

Zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku (WPGO 2012) wyznaczono 4 regiony gospodarki odpadami: centralny, północny, wschodni oraz zachodni. Zgodnie WPGO 2012, obszar MOF OW Zielona Góra został zakwalifikowany do regionu wschodniego i wyznaczonego obszaru obsługiwanego przez Zakład Zagospodarowania Odpadów Zielona Góra (ZZO Zielona Góra).

Na podstawie wskazań zapisanych w WPGO 2012, odpady wytwarzane w gminach muszą być kierowane wyłącznie do wskazanych zakładów zagospodarowania odpadów. Dla regionu wschodniego funkcję Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) pełni ZZO Zielona Góra, podlegający Zakładowi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zielona Góra. Zakład wyposażony jest w składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, składowisko odpadów komunalnych, a także instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów. W 2013 roku zakończyła się rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki odpadami dla rejonu Zielonej Góry, która obejmowała między innymi budowę kwatery składowej "D" odpadów komunalnych, budowę hali technologicznej z linią do segregacji szkła, budowę hali technologicznej demontażu odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, modernizację magazynu odpadów niebezpiecznych²¹⁹. Powyższy projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Ponadto, w gminie Sulechów (miejscowość Nowy Świat) zlokalizowana jest instalacja RIPOK dla regionu wschodniego wyposażona w składowisko odpadów komunalnych, instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów oraz instalację do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów²²⁰.

Na terenie MOF OW Zielona Góra w 2014 r. wytworzono 30,2 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), z czego blisko 74% składowano na składowiskach własnych i innych, 12% przekazano innym odbiorcom²²¹.

Odpady komunalne

Na podstawie złożonych deklaracji w 2014 r. 49 276 osób zamieszkałych na obszarze MOF OW Zielona Góra objętych było zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Z obszaru gmin należących do MOF OW Zielona Góra zebrano ogółem 72 714,34 t odpadów komunalnych²²².

---

²¹⁸ Dane GUS, stan na 31.12.2013 r.

²¹⁹ <http://jrp.zgkim.zgora.pl/>

²²⁰ Uchwała nr XII/112/15 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2017 z perspektywą do 2020 roku

²²¹ Dane GUS, stan na 31.12.2013 r.

UWARUNKOWANIA

We wszystkich gminach MOF OW Zielona Góra prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Na terenie wszystkich gmin funkcjonują Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). W 2014 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 8% ogółu odpadów komunalnych²²³.

W 2014 roku wszystkie gminy należące do MOF OW Zielona Góra osiągnęły wymagane poziomy odzysku i recyklingu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych:

- poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, gdzie wymagany wskaźnik wynosi poniżej 50%,
- poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, gdzie wymagany wskaźnik wynosi 14%,
- poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, gdzie wymagany wskaźnik wynosi 38%.

Pomimo objęcia mieszkańców zorganizowanym systemem gospodarki odpadami w MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są 2 „dzikie wysypiska”.

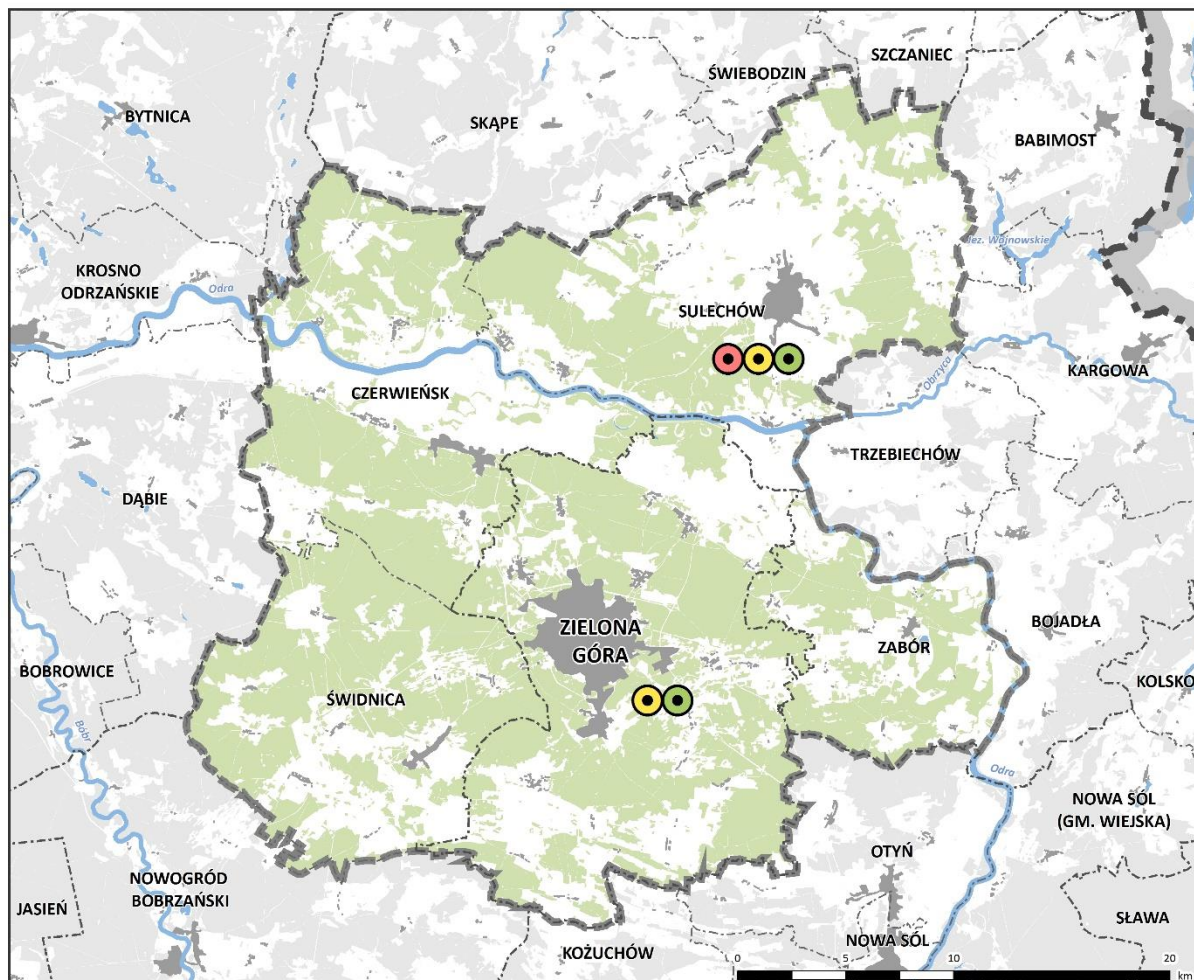
²²² Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenach gmin Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica, Zabór oraz na terenie Zielonogórskiego Związku Gmin za rok 2014

²²³ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenach gmin Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica, Zabór oraz na terenie Zielonogórskiego Związku Gmin za rok 2014

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 42. Gospodarka odpadami

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego za lata 2011-2013

Regionalne Instalacje Przetwarzania

- instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych
- instalacja do składowania odpadów
- instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

6.4 Ciepłownictwo

Zaopatrzenie w ciepło na terenie MOF OW Zielona Góra realizowane jest poprzez:

- centralne systemy ciepłownicze,
- lokalne systemy ciepłownicze,
- kotłownie lokalne,
- indywidualne źródła ciepła.

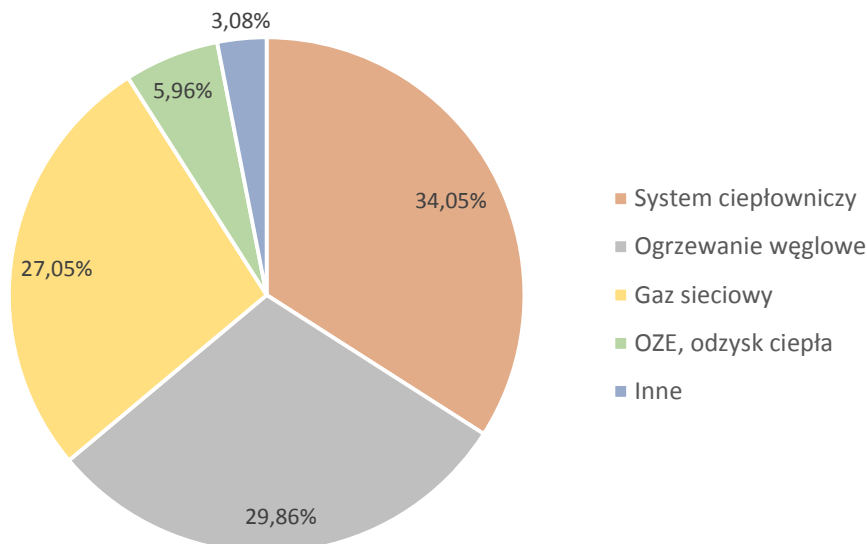
Zorganizowany system ciepłowniczy funkcjonuje w Zielonej Górze oraz w części miasta Sulechów, jednakże dostarcza on najwięcej mocy cieplnej (34,05% całkowitego zapotrzebowania na moc cieplną). Pozostali mieszkańcy do celów grzewczych wykorzystują indywidualne źródła ciepła bądź lokalne kotłownie, w których

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

wykorzystywany jest węgiel lub gaz sieciowy. Ogrzewanie węglowe jest podstawowym sposobem wytwarzania ciepła w gminach Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica oraz Zabór²²⁴.

Wykres 11. Bilans pokrycia zapotrzebowania na ciepło

Źródło: Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zielonogórskiego obszaru funkcjonalnego

Systemy ciepłownicze

Spośród gmin MOF OW Zielona Góra centralny system ciepłowniczy występuje jedynie w mieście Zielona Góra oraz gminie Sulechów. W Zielonej Górze funkcjonuje jedna z 3 elektrociepłowni działających w województwie lubuskim – Elektrociepłownia „Zielona Góra” (EC ZG). Na system ciepłowniczy EC ZG składają się: blok gazowo parowy, kotłownia gazowo – olejowa, 15 lokalnych kotłowni gazowych. Zainstalowana łączna moc cieplna tych urządzeń wynosi 303,594 MWt. Urządzenia wytwórcze zasilane są gazem ziemnym zaazotowanym Lw (dawniej GZ 41,5) pochodzącym z krajowych złóż (Kościan – Brońsko). Paliwem zapasowym dla kotłów gazowo-olejowych jest olej opałowy lekki²²⁵. W roku 2014 EC ZG wyprodukowała 1371495 GJ energii cieplnej netto. Największą grupę odbiorców ciepła stanowi sektor mieszkaniowy (56,0% sprzedanego ciepła) oraz przemysłowy (21,0% sprzedanego ciepła)²²⁶. W gminie Sulechów występują dwa, niezależnie działające, lokalne systemy ciepłownicze. Funkcjonują one w oparciu o kotłownie węglowe. Ciepło wytworzone w lokalnym systemie ciepłowniczym stanowi około 16% ogółu ciepła wytwarzanego w gminie Sulechów.

Sieci ciepłownicze

Ciepło w Zielonej Górze dostarczane jest do odbiorców za pośrednictwem 113,55 km sieci ciepłowniczej, która w blisko 50,0% wykonana jest w technologii preizolowanej²²⁷. Na terenie miasta Sulechów zlokalizowana jest sieć cieplna o łącznej długości 6,4 km, w tym 2,4 km wykonana w technologii preizolowanej²²⁸. Pozostałe gminy należące do obszaru funkcjonalnego nie mają sieci ciepłowniczej.

²²⁴ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zielonogórskiego obszaru funkcjonalnego

²²⁵ Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.

²²⁶ Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.

²²⁷ Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.

²²⁸ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zielonogórskiego obszaru funkcjonalnego

6.5 Paliwa płynne

W granicy opracowania znajdują się dwa udokumentowane i eksploatowane złoża ropy naftowej: Mozów S i Kije. Ze złoża Kije NE wydobyć zostało zaniechane.

W gminie Sulechów funkcjonuje Kopalnia Ropy Naftowej Kije (KRN Kije), która eksploatuje złoża Mozów S oraz Kije.

Poza wydobywaniem ropy podstawowym zadaniem kopalni jest proces jej uzdatniania i przygotowanie do transportu. Uzdatniona ropa naftowa gromadzona jest czasowo w zbiornikach magazynowych, a następnie z wykorzystaniem autocystemu przewożona jest do terminala ekspedycyjnego w Wierzbnie. W 2014 roku wydobyć z powyższych złóż wynosiło łącznie 1320 t ropy naftowej i kondensatu ropnego. Dla poszczególnych złóż wydobyć wynosiło odpowiednio:

- złoża Mozów S – 1260 t,
- złoża Kije – 60 t.

Ropa naftowa wydobyta na obu złożach kierowana jest do Kopalni Ropy Naftowej Kije (KRN Kije).

6.6 Gazownictwo

Na obszarze MOF OW Zielona Góra zlokalizowana jest sieć gazociągów wysokiego ciśnienia²²⁹:

- DN 150 relacji Nowe Tłoki – Sulechów (wraz z odgałęzieniem DN 150/80 Sulechów),
- DN 250 Kotowice – Zielona Góra (wraz z odgałęzieniem DN 150 Jędrzychów, DN 80 Kisielin),
- DN 300 relacji KGZ Kościan – Brońsko – EC ZG,
- DN 400 relacji Rybocice – Sulechów oraz odgałęzienie do Nowogrodu Bobrzańskiego.

Mieszkańcy MOF OW Zielona Góra zaopatrywani są częściowo w gaz wysokometanowy (grupy E) pochodzący z importu z Niemiec. Gaz wysokometanowy doprowadzony jest gazociągiem ze stacji gazowej Rybocice do stacji redukcyjno-pomiarowych I^o ²³⁰:

- SRP I^o Świdnica, która zasila w gaz mieszkańców części gminy Świdnica oraz miasta Zielona Góra,
- SRP I^o Czerwieńsk, która zasila w gaz mieszkańców części gminy Czerwieńsk, gminy Zabór oraz miasta Zielona Góra,
- SRP I^o Cigacice, która zasila w gaz mieszkańców części gminy Sulechów.

Źródło zasilania gazociągu wysokiego ciśnienia, dostarczającego gaz ziemny wysokometanowy do powyższych stacji, zlokalizowane jest w Brieskow-Finkenheerd (Niemcy). Ponadto do MOF OW Zielona Góra doprowadzony jest także gaz zaazotowany (grupy Lw) pochodzący ze złóż krajowych. Gaz zaazotowany transportowany jest gazociągami Nowe Tłoki – Sulechów oraz Kotowice – Zielona Góra do stacji redukcyjno-pomiarowych I^o zlokalizowanych w²³¹:

- mieście Zielona Góra – SRP I^o Chynów, SRP I^o Jędrzychów, SRP I^o Kisielin,
- gminie Sulechów – SRP I^o Sulechów.

---

²²⁹ EWE Energia sp. z o.o., PSG sp. z o.o., OGP GAZ-SYSTEM S.A. oraz PGNIG S.A.

²³⁰ EWE Energia sp. z o.o.,

²³¹ PSG sp. z o.o.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Stacje Sulechów oraz Kisielin posiadają znaczne rezerwy przepustowości, co pozwala na rozwój sieci gazowej, zasilanej z tych stacji, natomiast stacja Chynów nie ma rezerwy przepustowości²³².

Na terenie MOF OW Zielona Góra dostęp do sieci gazowej ma 52 595 tys. gospodarstw domowych. Liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wynosi 139,2 tys. osób, co stanowi 75,3% ogólnej liczby mieszkańców. Jest to wartość znacznie wyższa od wskaźnika dla całego województwa lubuskiego, który wynosi 52,3%. Najlepiej zgazyfikowane jest miasto Zielona Góra oraz gmina Sulechów. Najsłabszy dostęp do sieci gazowej mają mieszkańcy gminy Zabór. Obserwuje się dużą dysproporcję w liczbie ludności korzystającej z sieci gazowej na obszarach miejskich oraz wiejskich. W miastach dostęp do sieci gazowej ma 84,0% mieszkańców, natomiast na wsi 20,6%²³³. Różnica ta wynika między innymi z rozproszonej zabudowy na obszarach wiejskich, co nie pozwala na budowę gazociągów ze względów ekonomicznych. Długość sieci gazowej w granicach MOF OW Zielona Góra wynosi 706,1 km, z czego 112,0 km to sieć przesyłowa, a 594,1 km stanowi sieć rozdzielcza²³⁴. Największe zagęszczenie sieci gazowych na 100 km² występuje w Zielonej Górze, co wiąże się ze zwartą zabudową terenu. W 2013 r. zużyto 39759 tys. m³ gazu, z czego ok 65% na cele grzewcze.

Tabela 33. Charakterystyka sieci gazowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina	długość czynnej rozdzielczej sieci gazowej [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ²	korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności
m. Zielona Góra	379,47	222,7	83,7
gmina Czerwieńsk	56,27	28,9	32,8
gmina Sulechów	87,54	37,0	70,6
gmina Świdnica	34,63	21,5	24,2
gmina Zabór	36,16	38,7	21,2
MOF OW Zielona Góra	594,07	69,76	75,3
LUBUSKIE	-	21,1	52,3

Największym odbiorcą gazu w obszarze opracowania jest EC ZG, do której doprowadzany jest gaz pochodzący ze złóż krajowych za pośrednictwem gazociągu DN 300 z Kopalni Gazu Ziemi (KGZ) Kościan – Brońsko. Pozwala to na całkowitą niezależność zakładu od dostaw z zagranicy. W roku 2014 do produkcji energii elektrycznej i ciepła EC Zielona Góra zużyła 357 204 tys. Nm³ gazu ziemnego.

²³² PSG sp. z o.o.

²³³ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

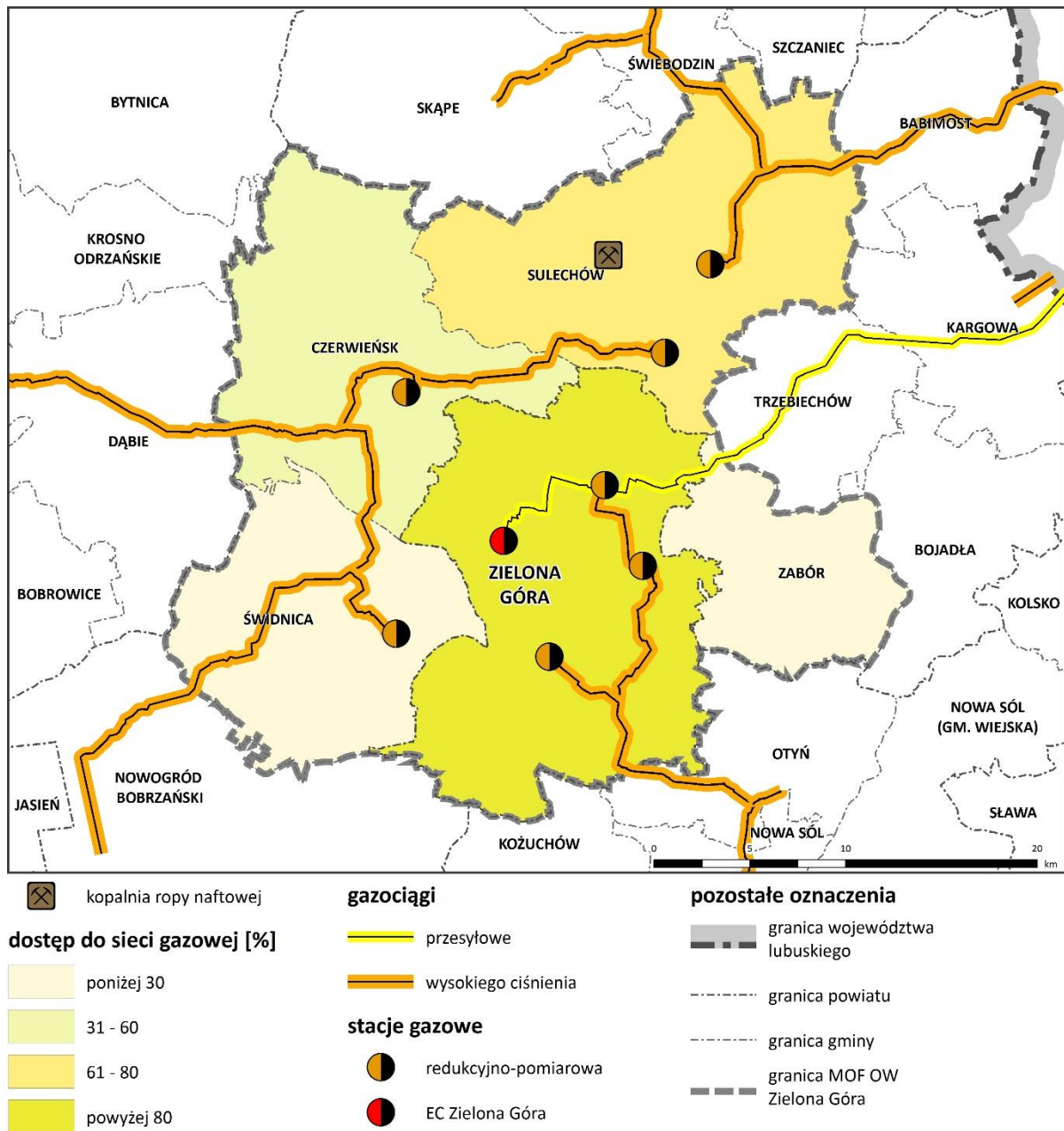
²³⁴ Dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 43. Zaopatrzenie w paliwa płynne i gaz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2014 r., EWE Energia sp. z o.o., PSG sp. z o.o., OGP GAZ-SYSTEM S.A. oraz PGNIG S.A.

6.7 Energia elektryczna

Podstawowym źródłem wytwórczym, działającym na terenie MOF OW Zielona Góra jest Elektrociepłownia Zielona Góra (EC ZG). Zainstalowana moc elektryczna EC ZG wynosi 198 MWe (blok gazowo – parowy). W 2014 r. wytworzono 1 322 392 MWh energii elektrycznej²³⁵. W strukturze paliw i nośników energii pierwotnej, wykorzystywanych w Elektrociepłowni Zielona Góra, dominuje gaz ziemny. Jest on dostarczany z KGZ Kościan – Brońsko gazociągiem przesyłowym gazu handlowego DN 300.

²³⁵ Elektrociepłownia Zielona Góra S.A. Grupa EDF

UWARUNKOWANIA

Obecnie na terenie MOF OW Zielona Góra znajdują się następujące obiekty elektroenergetycznej sieci przesyłowej²³⁶:

- stacja elektroenergetyczna SE Leśniów 220/110 kV,
- Elektrociepłownia Zielona Góra wraz z wyprowadzeniem linii 220 kV 220 kV EC Zielona Góra – SE Leśniów,
- elektroenergetyczna linia o napięciu 220 kV EC ZG – Leśniów,
- fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 220 kV relacji Leśniów – Gorzów Wielkopolski,
- fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 220 kV relacji Żukowice – Leśniów,
- fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – Leśniów.

W latach 2006 – 2013 zmodernizowano stację SE Leśniów 220/110 kV oraz linię 220 kV Leśniów – Żukowice.

Zasilanie sieci rozdzielczej z Krajowego Systemu Przesyłowego (KSP) zapewnione jest przez stację elektroenergetyczną 220 kV/110 kV Leśniów, która jest punktem przyłączenia EC ZG. Energia elektryczna po transformacji z napięcia 220 kV (NN) rozprowadzana jest liniami 110 kV do Głównych Punktów Zasilania (GPZ). W granicach miasta Zielona Góra zlokalizowanych jest 7 stacji GPZ 110 kV/SN²³⁷:

- GPZ Braniborska,
- GPZ Energetyków,
- GPZ Krosnieńska,
- GPZ Łużycka,
- GPZ Przylep,
- GPZ Zawada.

Poza wyżej wymienionymi w gminie Sulechów zlokalizowana jest 1 stacja GPZ 110 kV/SN Sulechów²³⁸. Powyższe stacje pozwalają na zasilenie w energię elektryczną mieszkańców wszystkich gmin należących do MOF OW Zielona Góra. Z GPZ energia elektryczna rozprowadzana jest za pomocą linii dystrybucyjnych SN, zasilających stacje transformatorowe SN/nN.

---

²³⁶ PSE S.A

²³⁷ ENEA Operator S.A.

²³⁸ ENEA Operator S.A.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 34. Sieć elektroenergetyczna

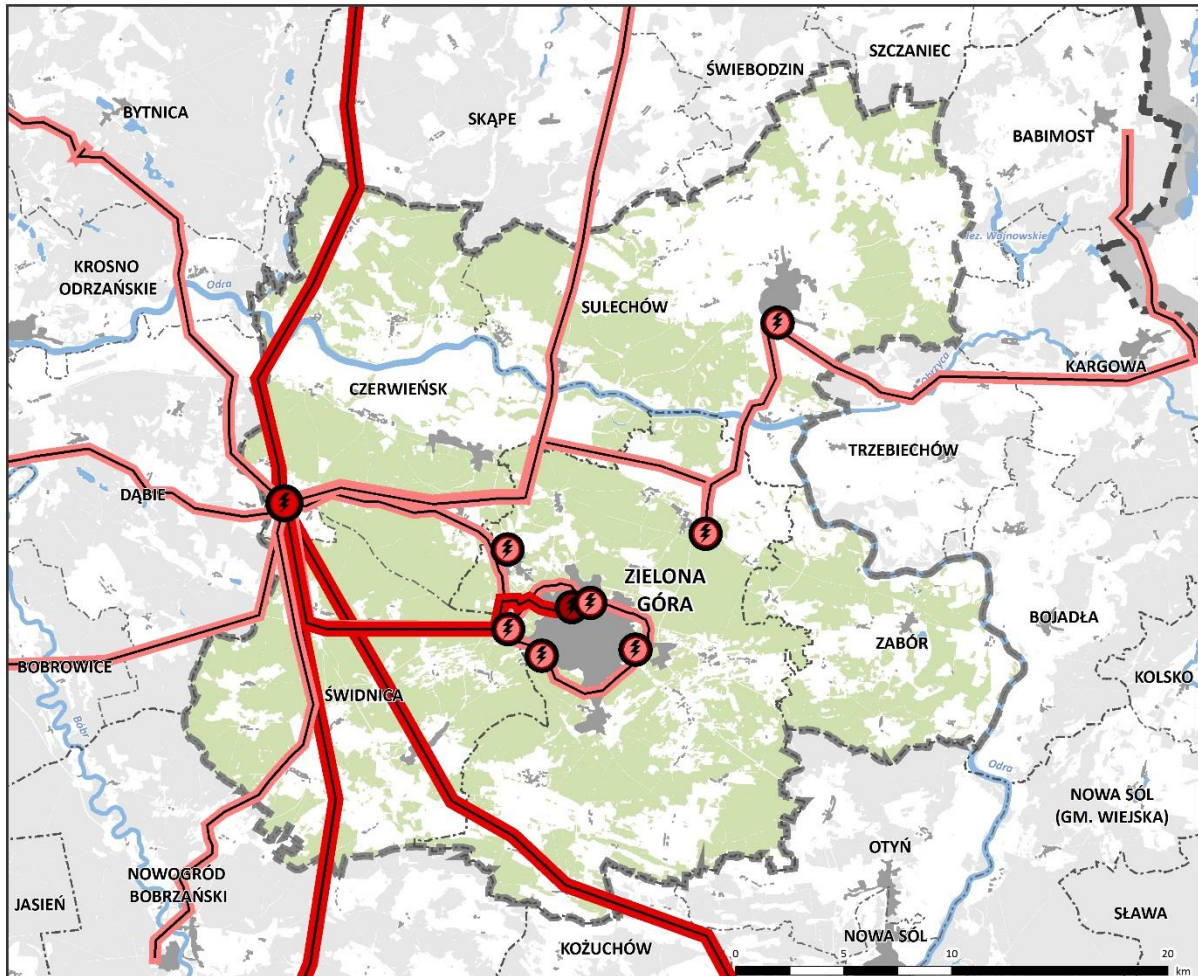
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ENEA S.A., PSE S.A.

Element sieci przesyłowej i dystrybucyjnej	Napięcie	Nazwa/relacja
Stacja elektroenergetyczna	220/110 kV	SE Leśniów Wielki
Główne Punkty Zasilania	110 kV/SN	GPZ Przylep
	110 kV/SN	GPZ Zawada
	110 kV/SN	GPZ Zielona Góra Krośnieńska
	110 kV/SN	GPZ Łużycka
	110 kV/SN	GPZ Zielona Góra Braniborska
	110 kV/SN	GPZ Zielona Góra Energetyków
	110 kV/SN	GPZ Sulechów
Linie najwyższych napięć	220 kV	SE Leśniów – SE Gorzów Wlkp.
	220 kV	SE Leśniów – SE Zielona Góra
	220 kV	SE Mikułowa – SE Leśniów
	220 kV	EC Zielona Góra
	220 kV	SE Żukowice – SE Leśniów
Linie wysokiego napięcia	110 kV	SE Leśniów – GPZ Budziechów
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Bytnica
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Krosno Odrzańskie
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Łużycka
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Nowogród Bobrzański
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Przylep
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Świebodzin Sobieskiego
	110 kV	SE Leśniów – GPZ Zawada
	110 kV	GPZ Łużycka – GPZ Zielona Góra Braniborska
	110 kV	GPZ Przylep – GPZ Zielona Góra Krośnieńska
	110 kV	GPZ Sulechów – GPZ Babimost
	110 kV	GPZ Zawada – GPZ ulechów
	110 kV	GPZ Zielona Góra Energetyków – GPZ Zielona Góra Braniborska
	110 kV	GPZ Zielona Góra Krośnieńska – GPZ Zielona Góra Energetyków

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 44. Sieć elektroenergetyczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ENEA S.A., PSE S.A.

stacje elektroenergetyczne

- GPZ 110 kV/SN
- SE 220 kV wyprawdzenie
- SE 220 kV/110 kV

linie elektroenergetyczne

- 110 kV
- 220 kV

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

6.8 Odnawialne źródła energii

Biomasa

W MOF OW Zielona Góra istnieje duża możliwość wykorzystania biomasy do celów energetycznych. Biomasa może być wykorzystywana w postaci:

- drewna odpadowego w leśnictwie i przemyśle drzewnym,
- słomy zbożowej oraz siana,
- upraw energetycznych,

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

- zieleni miejskiej.

Zgodnie z Załoženiami do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w MOF OW Zielona Góra wielkość możliwego do pokrycia szczytowego zapotrzebowania ma moc cieplną z wykorzystania biomasy wynosi łącznie ok. 95 MW. Najwięcej mocy można uzyskać przy wykorzystaniu plantacji energetycznych (49%) oraz drewna i odpadów drzewnych (32%).

W Zielonej Górze zlokalizowany jest Zakład Produkcji Pellet Stelmet Sp z o.o. sp j., który do produkcji paliwa z biomasy wykorzystuje drewno iglaste oraz pozwala spółce na efektywne wykorzystanie produktów ubocznych (wiór, trocin), powstających przy produkcji drewnianej architektury ogrodowej. Specjalna turbina pracująca w kogeneracji z produkcją ciepła z biomasy pozwala na niezależność energetyczną zakładu oraz sprzedaż nadwyżek energii. Zakład posiada koncesję Prezesa URE na wytwarzanie energii elektrycznej (WEE) oraz wytwarzanie ciepła (WCC). Moc instalacji wykorzystującej biomasę z odpadów leśnych, rolniczych i ogrodowych wynosi 1,8 MW²³⁹.

W MOF OW Zielona Góra występują uprawy roślin energetycznych. W mieście Zielona Góra (osiedle Marzęcin) zlokalizowana jest największa w Polsce plantacja roślin energetycznych, której powierzchnia zajmuje ok. 150 ha²⁴⁰. Ponadto w miejscowości Nowy Świat (gm. Sulechów) znajduje się plantacja wierzby energetycznej²⁴¹. Uprawa prowadzona jest na podłożu użyźnionym poprzez osad nadmierny, powstający w czasie oczyszczania ścieków (odwodniony na prasie komorowej). Osad pochodzi z oczyszczalni ścieków dla Sulechowa.

Biogaz

W MOF OW Zielona Góra istnieją uwarunkowania do wykorzystywania biogazu, zarówno rolniczego, jak i z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów.

Na podstawie danych z URE w MOF OW Zielona Góra są 2 biogazownie rolnicze (stan na 30 czerwca 2015 r.), obie znajdują się w gminie Sulechów:

- biogazownia w Kalsku – jej właścicielem jest Spółka Rolna Kalsk Sp. z o.o., czołowy w kraju producent mleka; moc elektryczna biogazowni wynosi 1,14 MW, a moc cieplna 1,06 MW; główny substrat stanowi obornik, gnojowica oraz kiszonka kukurydzy; 92% wytworzonej przez układ kogeneracyjny energii elektrycznej jest sprzedawane do sieci elektroenergetycznej; pozostałe 8% jest wykorzystywane na potrzeby własne, wytworzona energia cieplna jest wykorzystywana do ogrzania miejscowej suszarni;
- biogazownia w Klępsku – działa przy prywatnym gospodarstwie rolnym, jej moc elektryczna wynosi 0,90 MW²⁴², a moc cieplna 1,40 MW; główny substrat wykorzystywany w biogazowni to kiszonka z kukurydzy oraz odpady z hodowli trzody chlewniej.

Oprócz biogazowni rolniczych w MOF OW Zielona Góra zlokalizowana jest także instalacja wykorzystująca biogaz ze składowiska odpadów. Instalacja posiada koncesję Prezesa URE na wytwarzanie energii i działa ona na składowisku odpadów Racula w Zielonej Górze, a jej moc wynosi 0,5 MW²⁴³.

---

²³⁹ Urząd Regulacji Energetyki, stan na 30.06.2015 r.

²⁴⁰ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Zielona Góra

²⁴¹ Sulechowskie Przedsiębiorstwa Komunalne „SuPeKom” Sp. z o.o.

²⁴² ENEA Operator Sp. z o.o., stan na 25.08.2015 r.

²⁴³ Urząd Regulacji Energetyki, stan na 30.06.2015 r.

Obecnie w MOF OW Zielona Góra nie funkcjonują biogazownie przy oczyszczalni ścieków. Planowana jest rozbudowa oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Zielona Góra w zakresie instalacji fermentacji osadów ściekowych wraz z wykorzystaniem biogazu oraz układem kogeneracji.

Energia wiatru

Według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej województwo lubuskie znajduje się w korzystnej i bardzo korzystnej strefie energetycznej wiatru. Średnia roczna prędkość wiatru na wysokości 100 m na omawianym obszarze wynosi 6,5 m/s. Możliwości techniczne wiatru uwarunkowane są przez rozmieszczenie terenów otwartych (przede wszystkim terenów użytków rolnych).

W gminie Sulechów przystąpiono do sporządzenia mpzp części terenów w obrębach geodezyjnych Kalsk i Buków, na których miała zostać zrealizowana farma wiatrowa. Natomiast w gminie Czerwieńsk uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni wiatrowej w miejscowości Leśniów Wielki o mocy 2,5 MW. W mieście Zielona Góra oraz gminach Zabór i Świdnica nie występują, ani nie są planowane w najbliższej przyszłości instalacje wykorzystujące energię wiatru.

Energia geotermalna

Województwo lubuskie, w tym MOF OW Zielona Góra, zlokalizowane jest w zasięgu jednych z najwyższych wartości strumienia ciepłego w Polsce (90 – 100 mW/m²). Temperatura występujących na obszarze MOF OW Zielona Góra zasobów geotermalnych na głębokości 3000 m wynosi od 75 do 85°C²⁴⁴. Dzięki takiemu położeniu są to tereny wymieniane jako mające perspektywy do pozyskiwania energii geotermalnej. Jednak nie ma pewności co do opłacalności wykorzystania wód podziemnych MOF OW Zielona Góra do produkcji energii cieplnej²⁴⁵, która wiąże się m.in. z wydajnością wód a także występowanie mięjszych warstw wodonośnych o znacznej wodoprzepuszczalności.

Na terenie MOF OW Zielona Góra obecnie nie przewiduje się wykorzystania wód geotermalnych. Geotermia będzie wykorzystywana jedynie poprzez pompy ciepła i kolektory gruntowe poziome lub pionowe²⁴⁶. Pompy ciepła funkcjonują w mieście Zielona Góra, gminie Sulechów oraz gminie Zabór.

Energia słoneczna

Województwo lubuskie charakteryzuje się średnim poziomem nasłonecznienia w skali kraju. Średnie nasłonecznienie w lubuskim wynosi około 1600 godzin na rok, z czego ok. 80% przypada na 6 miesięcy okresu wiosenno-letniego²⁴⁷. Średnia roczna suma globalnego nasłonecznienia na płaszczyźnie poziomej za okres 1994-2013 r. wynosiła dla MOF OW Zielona Góra 1050 – 1100 kWh/m²²⁴⁸.

W granicach MOF OW Zielona Góra funkcjonują instalacje wytwarzające energię z promieniowania słonecznego, posiadające koncesję Prezesa URE, jednak ich moc nie przekracza 100 kW. Ogniwa fotowoltaiczne oraz kolektory słoneczne zastosowane są głównie w gospodarstwach domowych oraz w obiektach użyteczności publicznej.

---

²⁴⁴ Mapa temperatur zasobów geotermalnych Polski na głębokości 3000 m. Sokółski J. i in., 2008

²⁴⁵ Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020 – Instytut Energetyki Odnawialnej

²⁴⁶ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Zielona Góra, gminy Czerwieńsk, Świdnica, Sulechów oraz Zabór

²⁴⁷ Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego

²⁴⁸ solargis.info, stan na 10.07.2015 r.

UWARUNKOWANIA

W dokumentach planistycznych gmin należących do MOF OW Zielona Góra wyznaczone są tereny pod lokalizację inwestycji związanych z energetyką słoneczną. Lokalizację farm fotowoltaicznych dopuszcza się:

- w gminie Sulechów, miejscowości Sulechów oraz Nowy Świat,
- w gminie Świdnica, miejscowość Letnica,
- w gminie Zabór, miejscowość Miłsko.

Poza wyżej wymienionymi planowane są inne nowe inwestycje w zakresie budowy farm fotowoltaicznych, część projektów (8 planowanych inwestycji)²⁴⁹ przeszła już etap opinii i uzgodnień z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

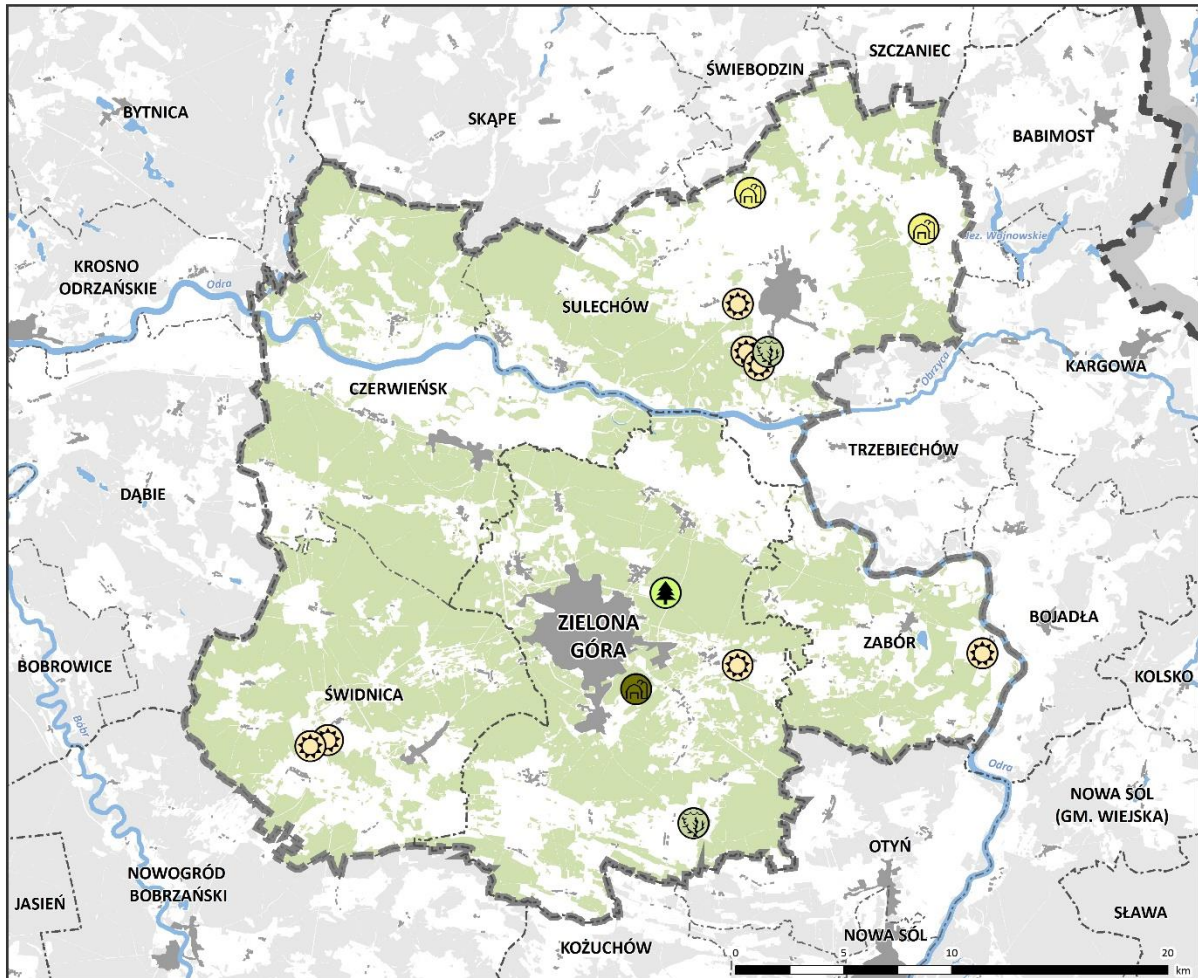
---

²⁴⁹ Dane Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, stan na 02.09.2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 45. Odnawialne źródła energii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Regulacji Energetyki, SUIKZP gminy Sulechów, Świdnica, Zabór

- plantacja wierzby energetycznej
- instalacja wykorzystująca biomasę z odpadów drzewnych
- obszar z dopuszczeniem lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych

biogazownie

- biogazownia rolnicza
- składowisko odpadów

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

7. Strefa obronności i bezpieczeństwa

7.1 Jednostki i zadania z zakresu obronności i bezpieczeństwa

Do współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa należą przede wszystkim zagrożenia polityczne, militarne, gospodarcze, społeczne, ekologiczne oraz humanitarne. Zgodnie z konstytucją RP naczelnymi organami kierowania obronnością jest Prezydent RP i Rada Ministrów. Natomiast wykonawcami zadań są podlegli im właściwi ministrowie, kierownicy instytucji państwowych, wojewodowie i organy samorządu terytorialnego.

UWARUNKOWANIA

Zadania z zakresu obrony cywilnej w obszarze MOF OW Zielona Góra wykonuje Wojewoda Lubuski, głównie poprzez Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Starosta Zielonogórski poprzez Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, prezydenci, burmistrzowie i wójtowie poszczególnych gmin wchodzących w skład MOF OW Zielona Góra

Z wojewodą, starostami, prezydentem Zielonej Góry, burmistrzem Sulechowa, wójtami w zakresie ochrony bezpieczeństwa w MOF OW Zielona Góra, współpracują liczne instytucje. Na terenie MOF OW Zielona Góra zlokalizowane są:

w zakresie bezpieczeństwa militarnego:

- Wojewódzki Sztab Wojskowy w Zielonej Górze,
- 4 Zielonogórski Pułk Przeciwlotniczy w Czerwieńsku,
- 5 Lubuski Pułk Artylerii w Sulechowie.

w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz do utrzymywania porządku publicznego:

- Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze,
- 2 Komisariaty Policji w Zielonej Górze,
- Komisariat Policji w Sulechowie,
- Posterunki Policji w Świdnicy i Czerwieńsku.

w zakresie bezpieczeństwa pożarowego:

- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze,
- 2 Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP w Zielonej Górze,
- 19 Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w Zielonej Górze (w sołectwach Jarogniewice, Ochla, Przelep, Racula, Stary Kisielin, Zawada), w gminie Czerwieńsk (w miejscowościach Leśniów Wielki, Nietkowice, Nietków, Sycowice, Czerwieńsk), w gminie Sulechów (Brody, Kije, Mozów, Pomorsko), w gminie Świdnica (Letnica, Koźla, Świdnica) oraz w Zaborze.

w zakresie ochrony granicy państwowej:

- Placówka Straży Granicznej w Zielonej Górze.

w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego i humanitarnego:

- Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Zielonej Górze,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zielonej Górze.

w zakresie ochrony zdrowia (szpitale):

- Wojewódzki Szpital Kliniczny w Zielonej Górze,
- SP ZOZ Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Zielonej Górze,
- SP ZOZ Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze,
- SP ZOZ w Sulechowie.

Większość jednostek z zakresu obronności i bezpieczeństwa zlokalizowanych jest w Zielonej Górze. W gminie Sulechów mieści się Komisariat Policji i Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej znajdują się na terenie wszystkich gmin znajdujących się w MOF OW Zielona Góra.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

7.2 Tereny zamknięte

Tereny zamknięte to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych, zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2015 r. Nr 520 z późn. zm.).

Na terenie MOF OW Zielona Góra występują tereny zamknięte, które zostały określone przez: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Infrastruktury oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Są to przede wszystkim tereny wojskowe oraz tereny, przez które przebiegają linie kolejowe.

Wojskowe tereny zamknięte na terenie MOF OW Zielona Góra zajmują powierzchnię ok 303 ha i położone są w mieście Zielona Góra oraz w gminach Czerwieńsk i Sulechów²⁵⁰. To właśnie w gminie Czerwieńsk i Sulechów swoją siedzibę mają jednostki wojskowe. W Czerwieńsku mieści się 4 Zielonogórski pułk przeciwlotniczy, który jest oddziałem taktycznym wojsk obrony przeciwlotniczej przeznaczonym do osłony przeciwlotniczej sił lądowych oraz Sił Szybkiego Reagowania i innych ważnych obiektów na polu walki przed rozpoznaniem i uderzeniami środków napadu powietrznego, w Czerwieńsku zlokalizowana jest także strzelnica wojskowa.

W Sulechowie swoją siedzibę ma jednostka wojskowa 5 Lubuskiego Pułku Artylerii, który składa się z dywizjonu dowodzenia oraz dywizjonu artylerii raketowej i artylerii samobieżnej. Zlokalizowany jest tam poligon wojskowy, oprócz ćwiczeń wojskowych odbywają się na nich różne imprezy plenerowe.

W mieście Zielona Góra tereny zamknięte wojskowe stanowią pojedyncze działki, na których zlokalizowane są: Garnizonowy Węzeł Łączności, Wojskowe Biuro Emerytalne, Rejonowy Zarząd Infrastruktury oraz Wojewódzki Sztab Wojskowy.

Tabela 35. Wojskowe tereny zamknięte

Źródło: opracowanie własne na podstawie Decyzji Nr 393/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON z dnia 3 października 2014 r. poz. 321)

Lp.	Gmina	Nr kompleksu	Obręb	Numer ewidencyjny działki
1	m. Zielona Góra	2923	m. Zielona Góra 18	274
2	m. Zielona Góra	3947	m. Zielona Góra 18	267
3	m. Zielona Góra	5799	m. Zielona Góra 13	514
4	m. Zielona Góra	5936	m. Zielona Góra 6	254/151,254/134
5	m. Zielona Góra	7898	m. Zielona Góra 4	133
6	Czerwieńsk	2605	m. Czerwieńsk 1	35/11,35/18
7	Czerwieńsk	1158	m. Czerwieńsk 1	35/3, 35/5, 35/7,35/9, 35/10, 35/13
8	Czerwieńsk	7187	m. Czerwieńsk 1	37, 36/2
9	Czerwieńsk	1123	m. Czerwieńsk 1	478/2, 478/3, 478/4, 478/5, część 478/6, część 479/2
			Nietków	część 487/1
10	Czerwieńsk	5719	Nietków	488/5,1244/4,1244/2
11	Sulechów	2558	m. Sulechów 1	65/5
12	Sulechów	2560	Mozów	377\2, część 261\2, część 262\1, 263\1, 264\3, 264\4, część 265\2, 276\1,277\1

Tereny kolejowe zamknięte to przede wszystkim obszary, na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia służące bezpośrednio obsłudze komunikacji kolejowej, przyjęte na podstawie Decyzji nr 3 Ministra

²⁵⁰ Decyzja Nr 393/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON z dnia 3 października 2014 r. poz. 321)

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych. Na terenie obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego miasta Zielona Góra tereny kolejowe zamknięte zajmują obszar 433 ha, co stanowi 0,006% powierzchni MOF OW Zielona Góra. Tereny kolejowe znajdują się we wszystkich gminach MOF OW Zielona Góra poza gminą Zabór.

Tabela 36. Tereny zamknięte kolejowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Decyzji nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych

Lp.	Gmina	Pow. [ha]
1	m. Zielona Góra (w granicach do 2014 r.)	38
2	m. Zielona Góra (Dzielnica Nowe Miasto)	45,5
3	Czerwieńsk	185
4	Sulechów	92
5	Sulechów	25
6	Świdnica	40,6

Na terenie MOF OW Zielona Góra znajdują się również dwa tereny zamknięte, należące do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Zajmują około 1,3 ha²⁵¹.

8. Lokalne polityki rozwoju

8.1 Synteza kierunków polityki przestrzennej gmin

miasto Zielona Góra

Miasto Zielona Góra funkcjonuje w obecnych granicach administracyjnych od 1 stycznia 2015 r. Posiada dwa dokumenty planistyczne określające politykę przestrzenną: dla miasta Zielona Góra w jego granicach do 2014 r. oraz dla części miasta Zielona Góra, obejmującej Dzielnicę Nowe Miasto, stanowiącą gminę Zielona Góra w jej granicach administracyjnych do 2014 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zielona Góra przyjęte zostało uchwałą Nr XXVIII/392/08 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 19 sierpnia 2008 r., zmienione kolejno: uchwałą Nr III/19/10 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 21 grudnia 2010 r., uchwałą Nr LXIV.556.2014 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 25 marca 2014 r., uchwałą Nr LXVIII.599.2014 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 24 czerwca 2014 r., uchwałą Nr XVIII.139.2015 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 30 czerwca 2015 r.

Studium określa wizję miasta zgodną z przewidywanym docelowym rozwojem przestrzennym, opartym na scenariuszu maksymalnego chłonnościowego wykorzystania istniejącego potencjału poszczególnych terenów, z jednoczesnym zachowaniem zasad i warunków zrównoważonego rozwoju. Studium przewiduje zachowanie i kontynuację specyfiki miasta Zielona Góra jako ośrodka administracyjnego, handlowo-usługowego o największym potencjale produkcyjnym i mieszkaniowym w regionie. Z uwagi na potrzebę wzmocnienia potencjału miasta jako ośrodka usługowo-produkcyjnego, studium wskazuje nowe obszary aktywności gospodarczej wzdłuż drogi S3, trasy północnej oraz obwodnicy aglomeracyjnej. Dokument zakłada zachowanie, kontynuację i modyfikację podstawowych modeli struktury osadniczej miasta, jego poszczególnych dzielnic i osiedli, wyznacza obszary zurbanizowane oraz docelowe obszary nowej urbanizacji, przewiduje wykształcenie w skali miasta ciągłych, promienistych pasm terenów ogólnodostępnych, stanowiących sieć powiązań ekologicznych, a jednocześnie połączeń pieszych i rowerowych, w tym rekreacyjno-turystycznych.

²⁵¹ Dane Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, stan na 2015 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Studium w granicach administracyjnych miasta wyodrębnia trzy podstawowe strefy funkcjonalno-przestrzenne obejmujące:

- **strefę śródmiejską/centralną** – typ intensywnej urbanizacji śródmiejskiej, obejmuje obszar śródmiejski oraz ściśle centrum miasta o zróżnicowanej strukturze funkcjonalnej, z przewagą terenów zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej wielorodzinnej oraz terenami zieleni, z wyraźnie uformowanymi obszarami przestrzeni publicznych, ze wskazaniem terenów o dominacji lub wyłączności ruchu pieszego;
- **strefę intensywnej urbanizacji miejskiej** – typ intensywnej urbanizacji miejskiej, obejmuje obszar o zróżnicowanej strukturze funkcjonalnej, z przewagą terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, usługowej i produkcyjnej oraz terenami zieleni i terenami rekreacyjnymi;
- **strefę ekstensywnej urbanizacji miejskiej** – typ ekstensywnej urbanizacji podmiejskiej, obejmuje obszar o mało zróżnicowanej strukturze funkcjonalnej, z przewagą terenów zieleni o zróżnicowanej powierzchni stanowiących zwarte kompleksy oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i produkcyjnej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zielona Góra przyjęte zostało uchwałą Nr LVI/332/06 Rady Gminy Zielona Góra z dnia 5 października 2006 r., zmienione uchwałą Nr XXX/239/09 Rady Gminy Zielona Góra z dnia 22 czerwca 2009 r. oraz uchwałą Nr LIII.417.2014 Rady Gminy Zielona Góra z dnia 18 czerwca 2014 r.

Zgodnie ze studium głównym celem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Zielona Góra jest osiągnięcie optymalnego wzrostu gospodarczego oraz zapewnienie społeczności lokalnej odpowiednio wysokiego poziomu życia i szans na przyszłość. Dla realizacji założonych celów konieczne jest wykorzystanie położenia gminy w strukturze funkcjonalno-przestrzennej podregionu zielonogórskiego i ponadregionalnego układu komunikacyjnego, przygotowanie terenów pod lokalizację inwestycji – na ten cel wytypowano tereny położone w otoczeniu głównych tras komunikacyjnych – Zielona Góra rejon sołectw: Sucha i Nowy Kisielin (Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny). Z uwagi na położenie gminy w strefie oddziaływania dużego ośrodka miejskiego, na obszarze gminy nie wykształciła się jednostka koncentrująca funkcje usługowe, jako pierwszoplanowe centra usługowe wyróżniono miejscowości Przylep oraz Drzonków. Obszar gminy Zielona Góra pełni również funkcje mieszkaniowe oraz turystyczno-rekreacyjne w zakresie wypoczynku codziennego i weekendowego na rzecz miasta Zielona Góra.

Uwzględniając istniejące zagospodarowanie, zapotrzebowanie na różnego rodzaju tereny i możliwości lokalizacyjne w studium ustalono kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i wydzielono strefy (obszary) polityki przestrzennej, obejmujące:

- **strefę mieszkaniowo-usługową (urbanizacyjną)**, obejmującą przeważającą część obszarów podlegających procesowi urbanizacji, przede wszystkim tereny z dominującą funkcją mieszkaniową, funkcję uzupełniającą stanowią usługi i administracja;
- **strefę produkcyjno-techniczną**, z dopuszczeniem lokalizacji przemysłu, składów i magazynów, baz budowlanych, transportowych, handlu;
- **strefę osadniczo-rolną**, obejmującą tereny istniejącego zainwestowania wiejskiego z przewagą zabudowy zagrodowej wraz z terenami do tego zainwestowania przyległymi – strefa o charakterze wielofunkcyjnym i ekstensywnej zabudowie;
- **strefę upraw rolnych – rolniczą przestrzeń produkcyjną**, obejmującą tereny użytków rolnych, w tym uprawy ogrodniczo-sadownicze;
- **strefę leśną**, obejmującą tereny istniejących lasów i zalesień.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

gmina Czerwieńsk

Gmina Czerwieńsk posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr XIV/95/16 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 10 lutego 2016 r.

W studium wyróżniono cele rozwoju, obejmujące m.in. poprawę struktury funkcjonalno-przestrzennej, ochronę wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i życia na wysokim poziomie, racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikację ich zagospodarowania, wdrożenie polityki przestrzennej poprzez koordynację planowania miejscowego. Dla realizacji ww. celów rozwoju, przy występujących określonych uwarunkowaniach, wydzielono strefy o zróżnicowanych politykach przestrzennych:

- **strefę miejską**, obejmującą tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w granicach administracyjnych miasta – wyodrębniono w niej obszary o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania i prowadzonych politykach przestrzennych: obszar centrum, obszar śródmiejski, obszary mieszkaniowe, obszary skupisk aktywności gospodarczej;
- **strefę osadniczo-rolniczą**, obejmującą wszystkie jednostki wiejskie z otaczającymi terenami rolniczymi i zielenią nie stanowiącą dużych kompleksów;
- **strefę kompleksów leśnych**, obejmującą tereny leśne wraz z ciekami wodnymi i polami śródleśnymi.

gmina Sulechów

Gmina Sulechów posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr 0007.189.2016 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 16 lutego 2016 r.

W studium wyróżniono siedem strategicznych celów polityki przestrzennej, które obejmują m.in. poprawę struktury funkcjonalno-przestrzennej, ochronę wartości dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i życia na wysokim poziomie, racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikację ich zagospodarowania, wdrożenie polityki przestrzennej poprzez koordynację planowania miejscowego. Dla realizacji ww. celów, wydzielono strefy o zróżnicowanych politykach przestrzennych:

- **strefę miejską**, obejmującą tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w granicach administracyjnych miasta oraz wsi otaczających – wyodrębniono w niej obszary o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania i prowadzonych politykach przestrzennych: obszar centrum, obszar śródmiejski, obszary lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², obszary mieszkaniowe, obszary skupisk aktywności gospodarczej, obszary usługowe;
- **strefę osadniczo-rolniczą**, obejmującą wszystkie jednostki wiejskie z otaczającymi terenami rolniczymi i zielenią nie stanowiącą dużych kompleksów;
- **strefę kompleksów leśnych**, obejmującą tereny leśne wraz z śródleśnymi polami uprawnymi, łąkami, pastwiskami i ciekami wodnymi.

gmina Świdnica

Gmina Świdnica posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr V/13/2000 Rady Gminy Świdnica z dnia 29 czerwca 2000 r., zmienione kolejno: uchwałą Nr VIII/29/11 Rady Gminy Świdnica z dnia 30 maja 2011 r., uchwałą Nr XXXVI/207/13 Rady Gminy Świdnica z dnia 25 września 2013 r., uchwałą Nr XLIX/281/14 Rady Gminy Świdnica z dnia 28 sierpnia 2013 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Celem strategicznym rozwoju przestrzennego gminy Świdnica, jako elementu programu zrównoważonego rozwoju, jest uzyskanie takiej struktury funkcjonalno-przestrzennej, która w harmonijny, zrównoważony sposób wykorzysta jej walory i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe dla poprawy warunków życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przez:

- kompleksową ochronę przyrody i krajobrazu oraz poprawę stanu środowiska w obszarze gminy;
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaaniu tożsamości jednostek osadniczych gminy i utrzymaniu ich jako głównych elementów struktury przestrzennej;
- rozwój głównych gałęzi gospodarki przy wykorzystaniu w maksymalnym stopniu własnego potencjału i naturalnych predyspozycji dla rozwoju zwłaszcza małej przedsiębiorczości oraz turystyki i rekreacji;
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację całego układu przestrzennego;
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych gminy dla jej rozwoju przestrzennego.

Studium zakłada utrzymanie wykształconej dotychczas struktury osadniczej gminy oraz wyodrębnienie w niej ośrodków usługowo-dyspozycyjnych, o istotnej roli dla obsługi mieszkańców: Świdnicy jako ośrodka dla gminy z aktywizacją dominującej funkcji mieszkaniowo-usługowej i działalności gospodarczej, ośrodków uzupełniających i wspomagających dla rozwoju ww. funkcji oraz ośrodków z aktywizacją i rozwojem różnych form turystyki, głównie agroturystyki i turystyki kwalifikowanej. Studium wyznacza również strefy rozwoju działalności gospodarczej i usług, tereny rekreacyjno-sportowe, tereny lokalizacji farm fotowoltaicznych.

gmina Zabór

Gmina Zabór posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr VII/49/03 Rady Gminy Zabór z dnia 9 lipca 2003 r., zmienione uchwałą Nr VII.42.07 Rady Gminy Zabór z dnia 15 czerwca 2007 r. oraz uchwałą Nr XXVII/218/2010 Rady Gminy Zabór z dnia 28 września 2010 r.

W studium wyróżniono cele rozwoju gminy, które obejmują m.in. poprawę jej struktury funkcjonalno-przestrzennej, ochronę wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego oraz jego racjonalne kształtowanie, stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i życia na wysokim poziomie, racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikację ich zagospodarowania. Studium wyznacza obszary strategiczne, których sposób zagospodarowania i dokonania przekształceń przestrzennych ma znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju gminy oraz zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców. Obszary strategiczne wytypowano m.in. ze względu na rozwój usług ponadpodstawowych, rozwój gospodarczy gminy na terenach predysponowanych na strefy wytwórcze, rozwój rekreacji, potrzebę rozbudowy systemu transportowego. Dla realizacji celów rozwoju gminy wydzielono dwie strefy o zróżnicowanych politykach przestrzennych: **strefę osadniczo-rolniczą**, obejmującą wszystkie jednostki wiejskie z otaczającymi terenami rolniczymi i zielenią nie stanowiącą dużych kompleksów oraz **strefę kompleksów leśnych**, obejmującą znaczne obszary wraz z ciekami wodnymi i polami śródleśnymi.

8.2 Spójność planowania w studiach gminnych

Obowiązujące studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin wchodzących w skład MOF OW Zielona Góra zostały przyjęte na przestrzeni lat 2000–2016. Najstarsze z nich zostały uchwalone na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (późniejsze zmiany dotyczą jedynie niewielkich obszarów). Zakres ww. studiów obejmuje więc stan uwarunkowań na okres ich sporządzania, co oznacza, że nie uwzględniają obecnego zagospodarowania, zrealizowanych w ostatnich latach inwestycji (m.in. w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej), aktualnych przepisów prawa (m.in. dotyczących form ochrony przyrody, udokumentowanych złóż kopalin, obszarów narażonych na

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

niebezpieczeństwo powodzi). Ponadto miasto Zielona Góra nie ma jeszcze jednego studium dla obszaru miasta w nowych powiększonych granicach administracyjnych, uwzględniającego spójną politykę przestrzenną dla całego miasta.

Zgodnie z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zielona Góra jednym z celów rozwojowych miasta jest ukierunkowanie programowego profilu rozwojowego miasta o wyraźnie regionalnym oddziaływaniu w kierunku silnego centrum administracyjnego, usługowego, dynamicznego ośrodka akademickiego, rekreacyjno-sportowego, produkcyjnego, związanego przede wszystkim ze współczesnymi technologiami, a jednocześnie przyjaznego, atrakcyjnego miejsca zamieszkania. Osiągnięcie założonych celów rozwojowych wymaga m.in. działań w skali lokalnej, w granicach administracyjnych miasta oraz w obszarach sąsiednich, polegających na wypracowaniu wspólnie z miastami i gminami sąsiednimi spójnej polityki subregionalnej, pokonywaniu ograniczeń i barier rozwojowych we współpracy z gminami sąsiednimi, poprzez opracowywanie niekonkurencyjnych programów, wykorzystujących unikalną specyfikę każdej z nich, a w szczególności koordynację działań w bezpośrednich obszarach stykowych. W obydwu studiach dla obszaru miasta Zielona Góra wskazano tereny pod lokalizację inwestycji związanych z działalnością gospodarczą (produkcyjno-usługową), przede wszystkim w północnej części dawnego miasta oraz we wschodniej części dawnej gminy wiejskiej.

W gminach stanowiących strefę zewnętrzną MOF OW Zielona Góra w obowiązujących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przewidziano rozwój znacznych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – najwięcej terenów budowlanych zlokalizowano w obszarach położonych najbliżej miasta Zielona Góra. Rozwój terenów mieszkaniowych poza miastem, na obszarze gmin położonych w bezpośrednim sąsiedztwie, wiąże się z odpływem ludności miejskiej poza tereny miejskie, co spowodowane jest również częściowo ograniczonymi terenami budowlanymi w mieście Zielona Góra, w jego granicach administracyjnych sprzed 2015 r. Zarówno z usług (publicznych i rynkowych) oferowanych przez miasto Zielona Góra, jak i komunikacji miejskiej korzystają mieszkańcy gmin sąsiednich, co jest zawarte w zapisach studiów. W studium gminy Świdnica wyznaczono strefę rekreacyjno-wypoczynkową – w związku z bliskością dużego miasta oraz dogodnymi powiązaniem komunikacyjnymi zauważono predyspozycje gminy do rozwoju funkcji letniskowych, agroturystyki, rekreacji. W zakresie inwestycji komunikacyjnych w studiach wprowadzony jest przebieg drogi ekspresowej S3 (gminy Sulechów, Zielona Góra) oraz dróg krajowych nr 27 i 32 (gminy Sulechów, Zielona Góra, Świdnica). Ponadto obowiązujące dokumenty planistyczne przewidują kontynuację innych dróg ponadlokalnych zlokalizowanych na pograniczu gmin, w tym budowę mostu na Odrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 280 w miejscowości Brody (gminy Sulechów i Czerwieńsk). Natomiast w przypadku drogi wojewódzkiej nr 281 budowę mostu w miejscowości Pomorsko zakłada jedynie studium gminy Sulechów.

Spójność planowania przestrzennego na terenie MOF OW Zielona Góra ma szczególne znaczenie dla realizacji założonych zamierzeń inwestycyjnych, mających wpływ na funkcjonowanie całego obszaru. Podczas analizy spójności nie zaobserwowano sprzeczności pomiędzy przyjętymi kierunkami poszczególnych gmin MOF OW Zielona Góra. Zadania przyjęte w studiach są realizowane m.in. poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

8.3 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w ujęciu ilościowym i procentowym w stosunku do powierzchni gmin

W granicach MOF OW Zielona Góra obowiązują (stan na listopad 2015 r.) 272 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni ok. 9470 ha, co stanowi 9,84% powierzchni MOF OW Zielona Góra. Większość z nich (173) została sporządzona na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zajmują one również większy obszar (ok. 6830 ha).

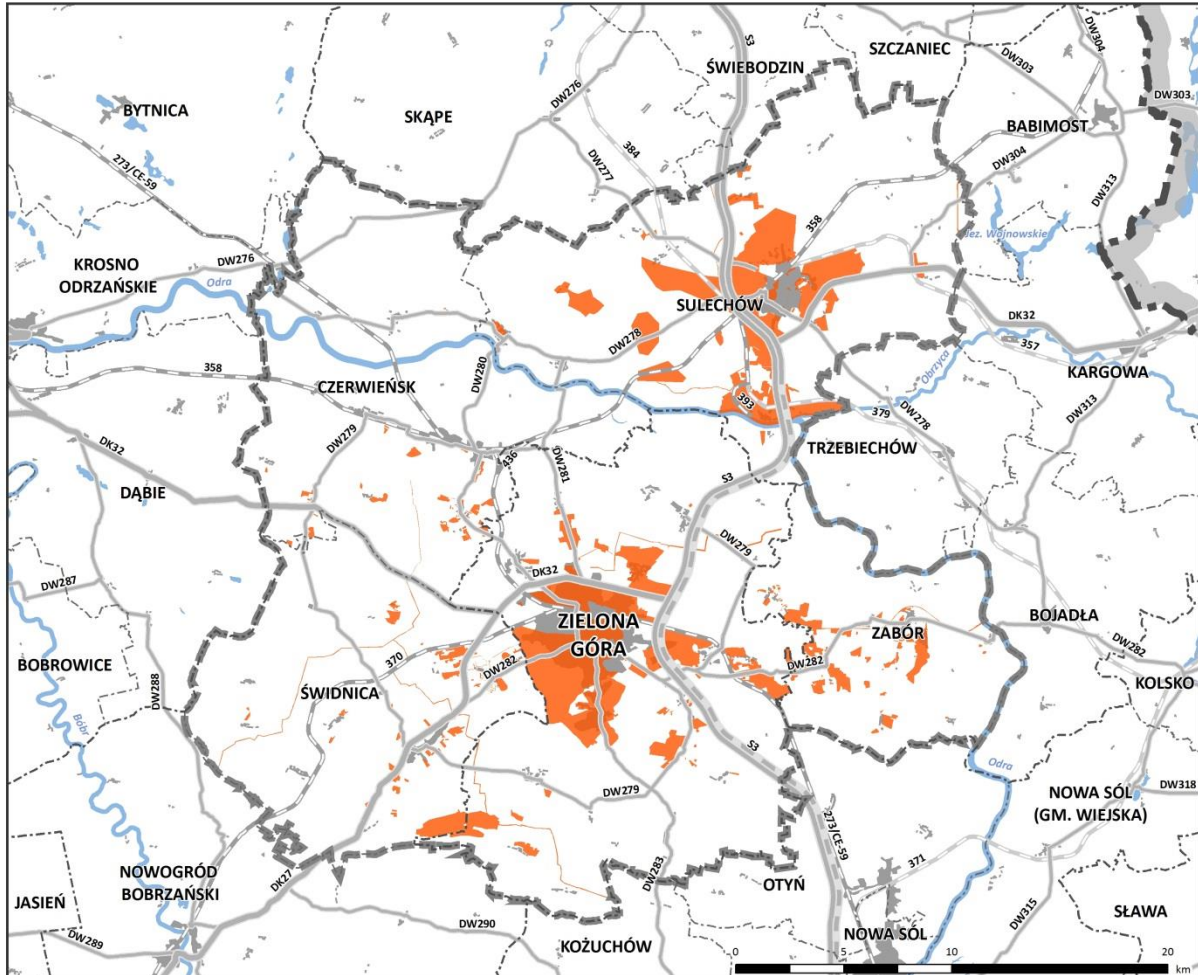

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Powierzchnia objęta obowiązującymi planami w poszczególnych gminach należących do MOF OW Zielona Góra wynosi od nieco ponad 1% (gmina Czerwieńsk) do prawie 16% (miasta Zielona Góra i Sulechów)²⁵². Planami miejscowymi objęte są więc niewielkie części gmin wchodzących w skład MOF OW Zielona Góra, w większości gmin wskaźnik ten nie przekracza 10% ich powierzchni.

Schemat 46. Obszary objęte obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zielona Góra, Urzędu Miasta i Gminy w Czerwieńsku, Urzędu Miejskiego Sulechów, Urzędu Gminy Świdnica, Urzędu Gminy Zabór, stan na listopad 2015 r.

²⁵² na podstawie danych Urzędu Miasta Zielona Góra, Urzędu Miasta i Gminy w Czerwieńsku, Urzędu Miejskiego Sulechów, Urzędu Gminy Świdnica, Urzędu Gminy Zabór

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Tabela 37. Zestawienie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zielona Góra, Urzędu Miasta i Gminy w Czerwieńsku, Urzędu Miejskiego Sulechów, Urzędu Gminy Świdnica, Urzędu Gminy Zabór, stan na listopad 2015 r.

Gmina/obszar	Liczba obowiązujących mpzp			Powierzchnia gminy/obszaru objęta mpzp			
	na podstawie ustawy z 1994 r.	na podstawie ustawy z 2003 r.	suma	na podstawie ustawy z 1994 r. [ha]	na podstawie ustawy z 2003 r. [ha]	suma [ha]	%
m. Zielona Góra	45	62	107	479	3746	4225	15,42
Czerwieńsk	15	27	42	92	138	230	1,17
Sulechów	21	41	62	1354	2389	3743	15,81
Świdnica	14	27	41	366	251	617	3,83
Zabór	4	16	20	349	306	655	7,01
MOF OW Zielona Góra	99	173	272	2640	6830	9470	9,84

miasto Zielona Góra

Miasto Zielona Góra charakteryzuje się niewielkim pokryciem miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, choć jednym z największych wśród gmin MOF OW Zielona Góra – w mieście funkcjonuje 107 planów, obejmujących łącznie prawie 15,5% jego powierzchni. Tak mały wskaźnik powierzchni objętej obowiązującymi planami miejscowymi w odniesieniu do innych miast wojewódzkich wynika ze zmiany granic administracyjnych i włączenia z dniem 1 stycznia 2015 r. gminy Zielona Góra (o powierzchni prawie 220 km²) w granice miasta na prawach powiatu Zielona Góra. W dawnych granicach miasta Zielona Góra planami objęte było prawie 58% jego powierzchni (74 plany), natomiast gminy Zielona Góra – zaledwie 4% (33 plany). Wśród obowiązujących planów miejscowych, przyjętych na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, większość uchwalono na podstawie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. zajmują one również znacznie większą powierzchnię (ponad 3700 ha – 13,6% powierzchni miasta). Najwięcej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmuje zainwestowane w większości tereny położone w centrum miasta. Planami miejscowymi objęte są jedynie niewielkie fragmenty Dzielnicy Nowe Miasto, w tym m.in. tereny Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. W trakcie opracowania jest (stan na listopad 2015 r.) kolejnych 39 planów o powierzchni ponad 1480 ha (ok. 5% obszaru miasta), w tym ponad 1000 ha to zmiany istniejących dokumentów planistycznych.

gmina Czerwieńsk

W gminie Czerwieńsk obowiązują 42 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni ok. 230 ha, co stanowi nieco ponad 1% obszaru gminy (najmniej wśród gmin należących do MOF OW Zielona Góra). Większość z powyższych planów została opracowana na podstawie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. Plany uchwalano sukcesywnie w ciągu ostatnich kilkunastu lat, przede wszystkim dla niewielkich terenów przeznaczonych pod funkcje mieszkaniowe i usługowe. W opracowaniu jest (stan na listopad 2015 r.) następne 8 planów miejscowych w centralnej części gminy o powierzchni ponad 6200 ha (blisko 32% obszaru gminy).

gmina Sulechów

Prawie 16% obszaru gminy Sulechów objęte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (najwięcej wśród gmin należących do MOF OW Zielona Góra) – obowiązują łącznie 62 plany o powierzchni ponad 3740 ha, większość uchwalona na podstawie obowiązującej ustawy z 2003 r. Największą

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

---

powierzchnię posiadają plany miejscowe obejmujące nowe tereny inwestycyjne położone wokół miasta Sulechów oraz plany pod złoża ropy naftowej i gazu ziemnego w miejscowości Mozów. W opracowaniu jest (stan na listopad 2015 r.) kolejnych 11 planów miejscowych o powierzchni ponad 4050 ha (ponad 17% obszaru gminy), głównie w północnej i południowej części gminy (tereny wokół rzeki Odry), w tym ponad 700 ha to zmiany istniejących dokumentów planistycznych

gmina Świdnica

Gmina Świdnica charakteryzuje się jednym z najmniejszych wskaźników pokrycia dokumentami planistycznymi wśród gmin należących do MOF OW Zielona Góra. W gminie funkcjonuje 41 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni ponad 600 ha (prawie 4% obszaru gminy), z czego 27 opracowano na podstawie ustawy z 2003 r. Obowiązujące plany miejscowe obejmują niewielkie fragmenty terenu, rozproszone głównie we wschodniej części gminy, w miejscowościach Wilkanowo oraz Świdnica. Największy obowiązujący plan miejscowy obejmuje projektowany zbiornik wodny rekreacyjno-retencyjny na rzece Śląskiej Ochli wraz z otaczającym go zespołem zabudowy. W trakcie opracowania jest (stan na listopad 2015 r.) następnych 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

gmina Zabór

Gmina Zabór posiada 20 obowiązujących planów miejscowych o łącznej powierzchni ponad 7% obszaru gminy (ok. 650 ha). Większą powierzchnię zajmują plany uchwalone na podstawie ustawy z 1994 r. (prawie 350 ha), jednak więcej dokumentów uchwalono na podstawie ustawy z 2003 r. (16 planów). Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują niewielkie obszary, przeznaczone przede wszystkim pod zespoły zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami, zbiorniki wodne, usługi turystyki. Większość z nich zlokalizowana jest w centralnej i zachodniej części gminy. W opracowaniu jest (stan na listopad 2015 r.) kolejnych 7 planów miejscowych o powierzchni ponad 90 ha.

Podsumowanie

MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się niewielkim wskaźnikiem pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jest on niewiele większy niż wskaźnik dla całego województwa lubuskiego – w 2013 r. 8% jego obszaru posiadało obowiązujące plany, jednak znacznie mniejszy niż wskaźnik dla całego kraju (28,6% w 2013 r.) – powierzchnia objęta planami miejscowymi w województwie lubuskim jest jedną z najmniejszych w kraju. Pokrycie planami miasta Zielona Góra jest natomiast dużo niższe niż wartości dla wszystkich miast na prawach powiatu (44% w 2013 r.) oraz rdzeni miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (43,1% w 2013 r.), co jak wskazano powyżej wynika z włączenia dawnej gminy Zielona Góra w granice administracyjne miasta. Również pokrycie planami miejscowymi gmin stanowiących strefę zewnętrzną MOF OW Zielona Góra jest znacznie niższe niż wszystkich stref zewnętrznych miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w kraju (39,4% w 2013 r.)²⁵³.

Najlepsza sytuacja pod względem obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego występuje w gminie miejsko-wiejskiej Sulechów (największy wskaźnik powierzchni objętej planami miejscowymi w stosunku do powierzchni gminy) oraz w mieście Zielona Góra (największa powierzchnia obowiązujących planów miejscowych), co może wiązać się z bardziej intensywnymi procesami inwestycyjnymi w większych jednostkach miejskich. Sytuacja w pozostałych gminach MOF OW Zielona Góra znacznie odbiega od danych dla Zielonej Góry i Sulechowa. Pokrycie planami miejscowymi jest na ich terenie mniejsze niż

---

²⁵³ Śleszyński P., Komornicki T., Deręgowska A., Zielińska B., 2015, *Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2013 roku*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa

wskaźnik dla MOF OW Zielona Góra – obowiązujące plany zajmują powierzchnię jedynie od 1,17% do 7,01% obszaru gminy. Zostały ponadto opracowane dla pojedynczych, odległych od siebie obszarów. W zakresie sporządzanych planów miejscowych wyróżniają się gminy Czerwieńsk i Sulechów, w których trwające procedury planistyczne dotyczą odpowiednio ok. 32% i 17% obszaru danej gminy.

Brak kompleksowego podejścia do problematyki sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może utrudniać prowadzenie spójnej polityki przestrzennej na obszarze MOF OW Zielona Góra. Niewielki zasięg obowiązujących planów miejscowych powoduje, że na pozostałych terenach nowe inwestycje realizowane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, których, ze względu na położenie gmin w obszarze funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego, jest wydawanych stosunkowo dużo²⁵⁴. Wynikiem tego może być zagospodarowanie terenu niezgodne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, co prowadzi do rozpraszania zabudowy, przede wszystkim w terenach o największej presji inwestycyjnej, oraz utrudnia realizację ustalonych w studiach kierunków rozwoju gminy.

VII. Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju obszaru

Analiza uwarunkowań poszczególnych zagadnień pozwoliła na zdiagnozowanie czynników występujących na terenie MOF OW Zielona Góra, które mają wpływ na kierunki rozwoju obszaru. Syntezę uwarunkowań przedstawiono w podziale na ograniczenia i bariery rozwoju przestrzennego oraz czynniki determinujące rozwój. Zostały one zidentyfikowane w odniesieniu do poszczególnych stref funkcjonalnych.

MOF OW Zielona Góra jest obszarem funkcjonalnym o złożonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Stanowi ośrodek koncentracji działalności gospodarczej, usług społecznych, w tym kultury i nauki. Miasto Zielona Góra stanowi rdzeń obszaru funkcjonalnego i jako ośrodek wojewódzki dominuje w strukturze przestrzennej południowej części województwa lubuskiego.

1. Ograniczenia i bariery rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra

Terytorium, ludność, osadnictwo, ład przestrzenny

- rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego, wpisujący się w ogólny trend starzenia się społeczeństwa;
- uwarunkowania środowiska przyrodniczego w postaci zwartych kompleksów leśnych stanowią naturalną barierę dla rozwoju przestrzennego;
- mały stopień pokrycia planami miejscowymi powoduje, że na pozostałych terenach nowe inwestycje realizowane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, co przyczynia się do rozpraszania zabudowy;
- brak kompleksowego podejścia do problematyki sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego utrudnia prowadzenie spójnej polityki przestrzennej w obszarze MOF OW Zielona Góra.

Strefa przyrodnicza

- część terenu położenia w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią;
- zły stan jakościowy wód powierzchniowych, wiąże się to w dużej mierze z silnymi przekształceniami morfologicznymi rzek i rolniczym użytkowaniem zlewni. Jako najważniejszą przyczynę zagrożenia

---

²⁵⁴ Śleszyński P., Komornicki T., Deręgowska A., Zielińska B., 2015, *Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2013 roku*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa

UWARUNKOWANIA

---

nieosiągnięcia celów środowiskowych, wskazano m.in. nieproporcjonalny rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenach wiejskich;

- w granicach stref ochronnych GZWP wskazuje się różnego rodzaju ograniczenia, nakazy, zakazy itp., zależne od występujących zagrożeń, zagospodarowania terenu oraz charakterystyki hydrogeologicznej zbiornika;
- szereg barier natury geologicznej i prawnej związanych z wydobywaniem złóż miedzi z obszarów prognostycznych;
- duży udział terenów zalesionych, duży udział gleb słabo produktywnych, z niskim współczynnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- duży udział obszarowych form ochrony przyrody – liczne ograniczenia wynikające z nakazów i zakazów dotyczących zagospodarowania i użytkowania tych terenów;
- znaczne zanieczyszczenie powietrza w mieście Zielona Góra – przekroczenia dopuszczonych wartości stężeń dla benzo(a)pirenu oraz pyłu PM10. Miasto Zielona Góra zostało wyznaczone do opracowania programu ochrony powietrza, w związku, z czym celem zmniejszenia emisji zanieczyszczeń zaproponowano szereg działań inwestycyjnych, zaproponowano również zapisy chroniące jakość powietrza, konieczne do zamieszczenia w dokumentach strategicznych.

Strefa kulturowa

- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, zwłaszcza zabudowy rezydencjonalnej i folwarcznej (pomimo bardzo atrakcyjnej formy, utrzymujący się zły stan techniczny obniża wartości kulturowe i potencjał turystyczny wielu cennych obiektów m.in. obiekty w Łęgowie, Okuninie, Zielonej Górze sołectwo Zatonie);
- niewystarczające działania ochronne i renowacyjne obiektów zabytkowych, w tym również tych wpisanych do rejestru zabytków;
- brak nowych funkcji dla obiektów zabytkowych, powodujący ich nieużytkowanie, a w konsekwencji ich niszczenie;
- brak możliwości zwiedzania części obiektów zabytkowych, a w związku z tym nie wykorzystanie w pełni ich potencjału turystycznego;
- brak lokalnych programów opieki nad zabytkami (Świdnica, Zabór, Zielona Góra) oraz objęcia cennych obiektów ochroną poprzez ustalenie planów miejscowych;
- niski stopień urzędowania, zarządzania i wykorzystania szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym,
- brak zintegrowanych działań wszystkich jednostek MOF OW Zielona Góra, umożliwiających należyte wykorzystanie i zarządzanie elementami dziedzictwa kulturowego tego obszaru;
- układy wiejskie wymagają działań profilaktycznych i ochronnych dla zachowania ich wartości historyczno-kulturowych. Stan zasobów tej kategorii zabytków nie został w pełni rozpoznany ani sklasyfikowany;
- część z cennych zabytków wymaga natychmiastowej interwencji konserwatorskiej (np. Zielona Góra sołectwo Zatonie, Łęgowo, Okunin);
- zagrożenie dla dziedzictwa archeologicznego w postaci inwestycji budowlanych i przemysłowych, nielegalnej eksploatacji surowców skalnych oraz działalności rolniczej – przede wszystkim intensywnej orki. Ponadto zagrożenie stanowią nielegalne działania poszukiwaczy skarbów.

Strefa społeczno-gospodarcza

- niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową B+R;
- wysokie bezrobocie wśród młodych osób;

UWARUNKOWANIA

- niewystarczający poziom oraz wadliwa struktura kwalifikacji zawodowych;
- dysproporcje w jakości nauczania na terenie MOF OW Zielona Góra, zauważalna jest większa jakość kształcenia w Zielona Górze oraz w Sulechowie w porównaniu z pozostałymi gminami;
- niesatysfakcjonujący stan techniczny obiektów sportowych zlokalizowanych na terenach gmin wiejskich;
- brak wykorzystania potencjału turystycznego, słabo wypromowana oferta turystyczna związana z enoturystyką.

Komunikacja i transport

- zły stan techniczny niektórych dróg wojewódzkich i powiatowych integrujących ruch w MOF OW Zielona Góra;
- niewystarczająca liczba przepraw mostowych na Odrze;
- duże natężenie ruchu kołowego na drogach i brak obejść drogowych na drogach wojewódzkich;
- niewielkie wykorzystanie systemu kolejowego do przewozu osób i towarów;
- likwidacja linii kolejowych i zacieranie ich przebiegu;
- zły stan techniczny projektowanej międzynarodowej drogi wodnej E30;
- zmniejszenie znaczenia komunikacji publicznej w przewozach pasażerskich, spadek liczby osób korzystających z transportu zbiorowego;
- brak organizacji komunikacji publicznej w gminach Sulechów, Czerwieńsk i Świdnica;
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa, brak dróg dla rowerów w gminach Czerwieńsk i Zabór.

Infrastruktura techniczna

- sieć kanalizacyjna rozbudowywana zbyt wolno w stosunku do rozbudowy sieci wodociągowej;
- duża dysproporcja w rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej do zbiorowego odprowadzania ścieków między obszarami miejskimi i wiejskimi (znacznie większy procent w miastach w porównaniu do wsi);
- zapotrzebowanie na moc cieplną w gminach wiejskich należących do MOF OW Zielona Góra pokrywane jest poprzez indywidualne źródła i kotłownie, często w złym stanie technicznym, opalane węglem;
- zróżnicowany dostęp do rozdzielczej sieci gazowej w gminach MOF OW Zielona Góra. Stopień zgazyfikowania gmin Zabór i Świdnica wynosi mniej niż 30%.

Strefa obronności i bezpieczeństwa państwa

- brak przedsięwzięć o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym.

2. Czynniki determinujące rozwój wraz z oceną ładu przestrzennego

Terytorium, ludność, osadnictwo, ład przestrzenny

- dodatni przyrost naturalny;
- dodatnie saldo migracji;
- stosunkowo równomierna sieć osadnicza, z Zieloną Górą jako ośrodkiem centralnym;
- spójny układ przestrzenny o niewielkich odległościach pomiędzy poszczególnymi miejscowościami;
- rozwój układu osadniczego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (DW278, DW279, DW280, DW281, DW282), co warunkuje dobrą dostępność komunikacyjną;

UWARUNKOWANIA

- w strukturze użytkowania gruntów duży udział użytków rolnych oraz zadrzewień i zakrzewień, które mogą być przeznaczane pod rozwój oferty inwestycyjnej poszczególnych gmin.

Strefa przyrodnicza

- dogodne warunki dla rozwoju rolnictwa i hodowli bydła – korzystny klimat z długim okresem wegetacyjnym, duży udział gruntów rolnych;
- dobra jakość wód podziemnych;
- zasoby surowców energetycznych (złoża ropy naftowej) – część złóż jest eksploatowana, ponadto prowadzi się poszukiwania i rozpoznanie kolejnych złóż ropy naftowej;
- zasoby perspektywiczne złóż miedzi;
- występowanie wód termalnych na głębokości do 2 500 m.

Strefa kulturowa

- duża liczba obiektów zabytkowych, w tym wpisanych do rejestru zabytków, wyróżniająca obszar MOF OW Zielona Góra na tle całego województwa;
- występowanie szczególnie cennych obiektów zabytkowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym – m.in. kościół w Klępsku (gm. Sulechów), pałac w Zaborze, konkatedra w Zielonej Górze i inne;
- występowanie różnorodnych form zabytków i krajobrazów kulturowych – obiektów mieszkalnych, sakralnych, przemysłowych (w tym związanych z winiarstwem), rezydencjonalnych, użyteczności publicznej, obronnych, obiektów militarnych;
- występowanie zachowanych historycznych układów przestrzennych (urbanistycznych i ruralistycznych), w tym układu urbanistycznego Zielonej Góry, który stanowi największy w skali województwa obszar wypełniony stylową zabudową mieszkalną;
- występowanie cennych pałaców i zabudowy rezydencjonalnej, wyróżniających obszar na tle województwa – m.in. pałac w Zaborze, Przytoku, Kalsku, Pomorsku;
- występowanie atrakcyjnych obiektów zabytkowych o znaczącym potencjale lokalnym i ponadlokalnym we wszystkich gminach MOF OW Zielona Góra;
- różnorodny krajobraz kulturowy, wzbogacony walorami przyrodniczymi;
- liczne szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym, obejmujące obiekty z większości gmin MOF OW Zielona Góra;
- szczególnie charakterystyczne i cenne tradycje winiarskie, kultywowane we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego;
- Lubuski Szlak Wina i Miodu oraz Winobranie – Święto Wina stanowiące produkt turystyczny o najwyższym potencjale turystycznym regionalnym i ponadregionalnym, a nawet międzynarodowym całego regionu;
- występowanie obiektów i założeń, która mogą pretendować do wpisu na listę pomników historii lub stwarzają podstawy do utworzenia parku kulturowego – układ urbanistyczny Zielonej Góry, kościół w Klępsku;
- lokalizacja na obszarze MOF OW Zielona Góra fragmentu południowego odcinka Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego oraz Pozycji Środkowej Odry;
- podejmowane działania interwencyjne dla zasobu dziedzictwa kulturowego – Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zielona Góra, Lokalny Program Rewitalizacji Sulechów, przeprowadzone zostały renowacje części obiektów zabytkowych (np. zrewitalizowano ostatnio dawne Zakłady Przemysłu Wełnianego „Polska Wełna”, zamek w Sulechowie).

Strefa społeczno-gospodarcza

- korzystne położenie względem zachodniej granicy państwa;
- korzystne położenie względem aglomeracji berlińskiej, poznańskiej i wrocławskiej;
- położenie przy skrzyżowaniu ważnych korytarzy transportowych;
- wspieranie potencjału innowacyjnego regionu w oparciu o działalność Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego zlokalizowanego w Zielonej Górze w sołectwie Nowy Kisielin;
- potencjalne tereny pod inwestycje – w pełni uzbrojone tereny inwestycyjne oferowane przez Kostrzyńsko-Słubicką Specjalną Strefę Ekonomiczną oraz Strefę Aktywności Gospodarczej;
- dogodne warunki rozwoju gospodarczego – inicjatywy klastrowe;
- dostosowywanie programów nauczania do zapotrzebowania rynku pracy;
- wysoki potencjał turystyczny wynikający z walorów przyrodniczych oraz bogatych tradycji winiarskich MOF OW Zielona Góra;
- funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu, które wpływają na rozwój gospodarczy regionu;
- silny ośrodek akademicki oparty na działalności Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Komunikacja i transport

- położenie wzdłuż korytarza transportowego Bałtyk – Adriatyk (drogowego i kolejowego);
- równomiernie rozwinięty układ drogowy, który składa się z dróg o różnych kategoriach, dogodne połączenia wewnętrzne i zewnętrzne, obecność obwodnicy miasta;
- węzeł kolejowy w Czerwieńsku i Zielonej Górze;
- lokalizacja 10 stacji i przystanków kolejowych, w tym 7 na obszarze wiejskim MOF OW Zielona Góra;
- położenie przy projektowanej międzynarodowej drodze wodnej E30;
- funkcjonowanie portu rzecznego w Cigacicach;
- położenie lotniska w Zielonej Górze w sołectwie Przylep oraz certyfikowanego cywilnego lotniska użytku publicznego Zielona Góra/Babimost w niedalekiej odległości od granic MOF OW Zielona Góra.

Infrastruktura techniczna

- wzrost długości sieci wodociągowej – liczne inwestycje w zakresie rozbudowy infrastruktury wodnej,
- duże rezerwy wydajności ujęć wód podziemnych, co pozwala na dalszą rozbudowę sieci wodociągowej;
- znaczny wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej;
- cały obszar MOF OW Zielona Góra objęty zorganizowanym systemem gospodarki odpadami;
- funkcjonująca kopalnia ropy naftowej KRN Kije;
- głównym źródłem wytwarzanej energii jest elektrociepłownia w Zielonej Górze;
- elektrociepłownia Zielona Góra jako paliwo i nośnik energii pierwotnej wykorzystuje głównie gaz ziemny pochodzący ze złóż krajowych (Kościan – Brońsko);
- korzystne warunki do rozwoju energii odnawialnej, zwłaszcza fotowoltaiki, w Zielonej Górze, w gminach Sulechów, Świdnica oraz Zabór zostały wyznaczone obszary, na których dopuszczono lokalizację instalacji fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- wszystkie gminy należące do MOF OW Zielona Góra osiągnęły wymagane przez rozporządzenie poziomy odzysku i recyklingu.

UWARUNKOWANIA

Strefa obronności i bezpieczeństwa państwa

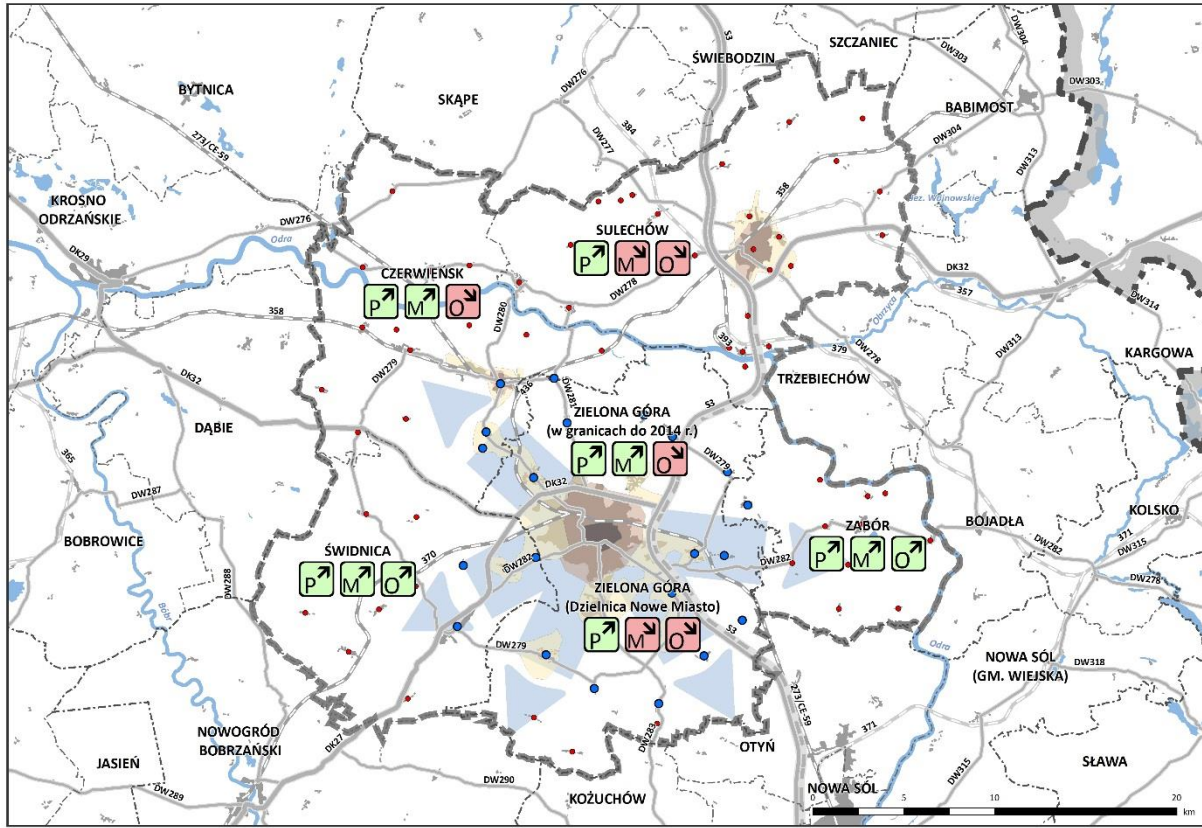
- w zakresie bezpieczeństwa militarnego w gminie Czerwieńsk i Sulechów zlokalizowane są jednostki wojskowe, w Czerwieńsku mieści się 4 Zielonogórski pułk przeciwlotniczy, w Sulechowie swoją siedzibę ma jednostka wojskowa 5 Lubuskiego Pułku Artylerii;
- występowanie terenów zamkniętych, ustanowionych przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Infrastruktury oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, są to tereny przeznaczone na potrzeby służb oraz tereny, przez które przebiegają linie kolejowe.

Szczegółowa analiza ograniczeń i barier rozwoju przestrzennego oraz czynników determinujących rozwój wraz z oceną ładunku przestrzennego pozwoliła zdiagnozować konkretne problemy MOF OW Zielona Góra oraz wskazać kierunki rozwoju obszaru. Analiza potwierdziła, że miasto Zielona Góra jest najsilniejszą jednostką terytorialną MOF OW Zielona Góra. W mieście następuje koncentracja ludności oraz działalności gospodarczej. Zielona Góra jest ośrodkiem o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz dominującym elementem struktury przestrzennej całego obszaru funkcjonalnego. Miasto pełni rolę rdzenia integrującego sąsiadujące miejscowości i ośrodki gminne za pomocą powiązań przestrzennych i funkcjonalnych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 47. Synteza strefy terytorium, ludność i osadnictwo

Źródło: opracowanie własne

BARIERY I OGRANICZENIA

- ujemny przyrost naturalny
- ujemne saldo migracji
- wzrost obciążenia demograficznego
- kierunek niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy

WALORY I SZANSE

- dodatni przyrost naturalny
- dodatnie saldo migracji
- spadek obciążenia demograficznego
- miejscowość, sołectwo znajdujące się w odległości do 10 km od centrum Zielonej Góry
- pozostałe miejscowości, sołectwa

podział terytorialny

- obszar śródmiejski
- obszar miejski
- obszar podmiejski

POZOSTAŁE OZNACZENIA

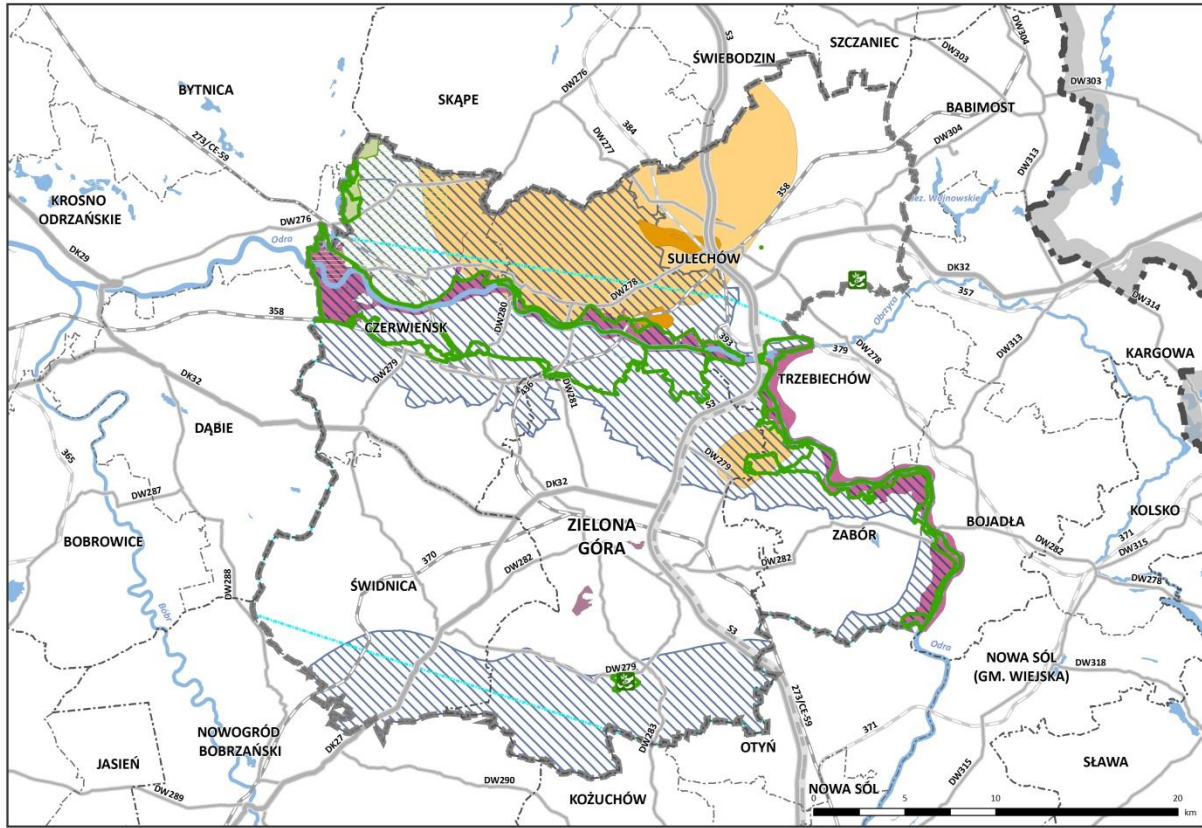
- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 48. Synteza strefy przyrodniczej

Źródło: opracowanie własne

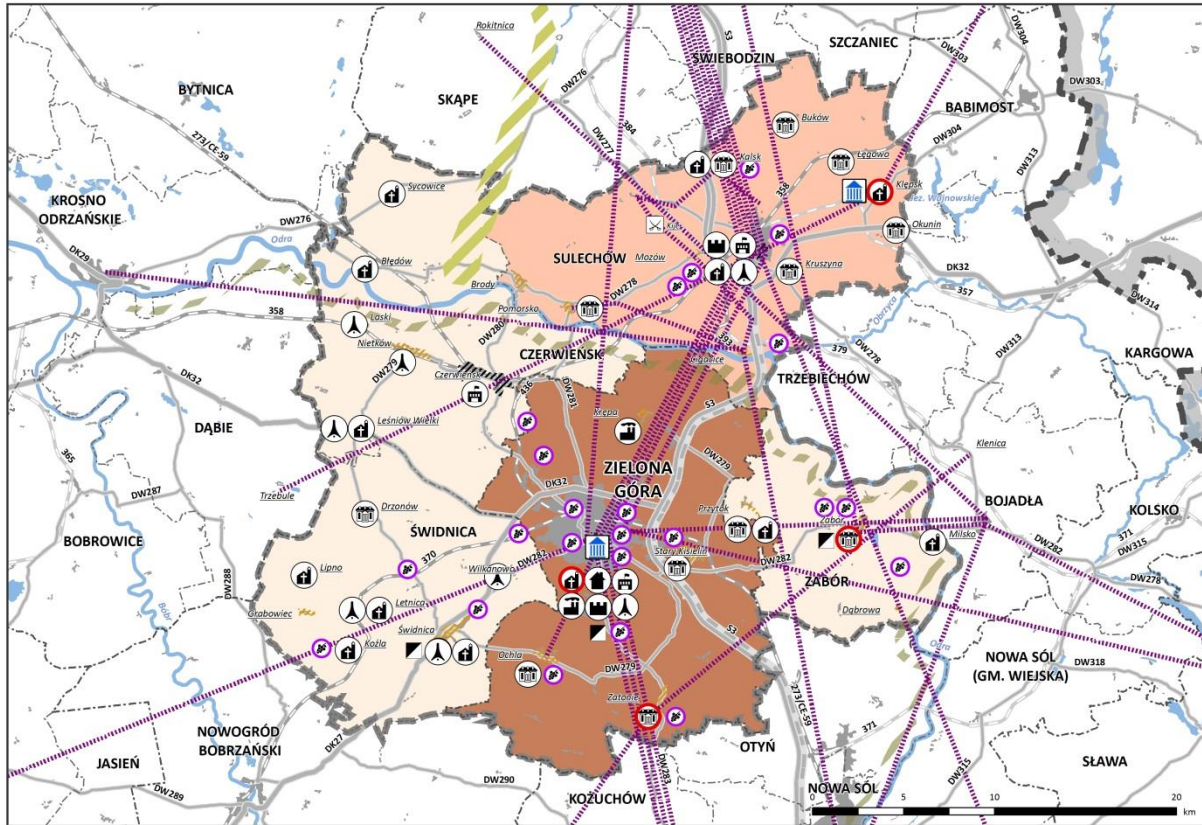

BARIERY I OGRANICZENIA	WALORY I SZANSE	POZOSTAŁE OZNACZENIA
obszar szczególnego zagrożenia powodzią - wodą stuletnią	występowanie wód termalnych na głębokości do ok. 2500 m	granica województwa lubuskiego
Główne Zbiorniki Wód Podziemnych	złoża perspektywiczne miedzi	granica powiatu
projektowany obszar ochronny GZWP	surowce energetyczne	granica gminy
formy ochrony przyrody	ropa naftowa	granica MOF OW Zielona Góra
rezerwat przyrody	formy ochrony przyrody	zbiornik wodny
park krajobrazowy	rezerwat przyrody	rzeka
otulina parku krajobrazowego	park krajobrazowy	droga ekspresowa/w budowie
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	otulina parku krajobrazowego	droga krajowa
obszar Natura 2000	zespół przyrodniczo-krajobrazowy	droga wojewódzka
	obszar Natura 2000	czynna linia kolejowa
		nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 49. Synteza strefy kulturowej

Źródło: opracowanie własne

BARIERY I OGRANICZENIA

niska liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków

brak lokalnych programów ochrony zabytków

WALORY I SZANSE

najwyższa liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków w województwie

wysoka liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków

obiekt/założenie pretendujące do zakwalifikowania jako pomnik historii lub park kulturowy

zabytek o znaczeniu ponadregionalnym

szczególnie cenne zabytki:

🏠 budynek rezydencjonalny

⛪ kościół

🏛️ budynek publiczny

🏠 obiekt mieszkalny

🏭 obiekt przemysłowy

🏰 budowla obronna

🗼 wieża

⊠ miejsce historycznej bitwy

🍷 obiekt Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu - szlak o znaczeniu międzynarodowym

cenne układy przestrzenne

ruralistyczne

urbanistyczne

Międzyrzecki Rejon Umocniony

Pozycje Środkowej Odry

powiązania między obiektami

powiązania między zabytkami włączonymi w sieć szlaków o znaczeniu kulturowym

POZOSTAŁE OZNACZENIA

granica województwa lubuskiego

granica powiatu

granica gminy

granica MOF OW Zielona Góra

teren zurbanizowany

zbiornik wodny

rzeka

droga ekspresowa/w budowie

droga krajowa

droga wojewódzka

czynna linia kolejowa

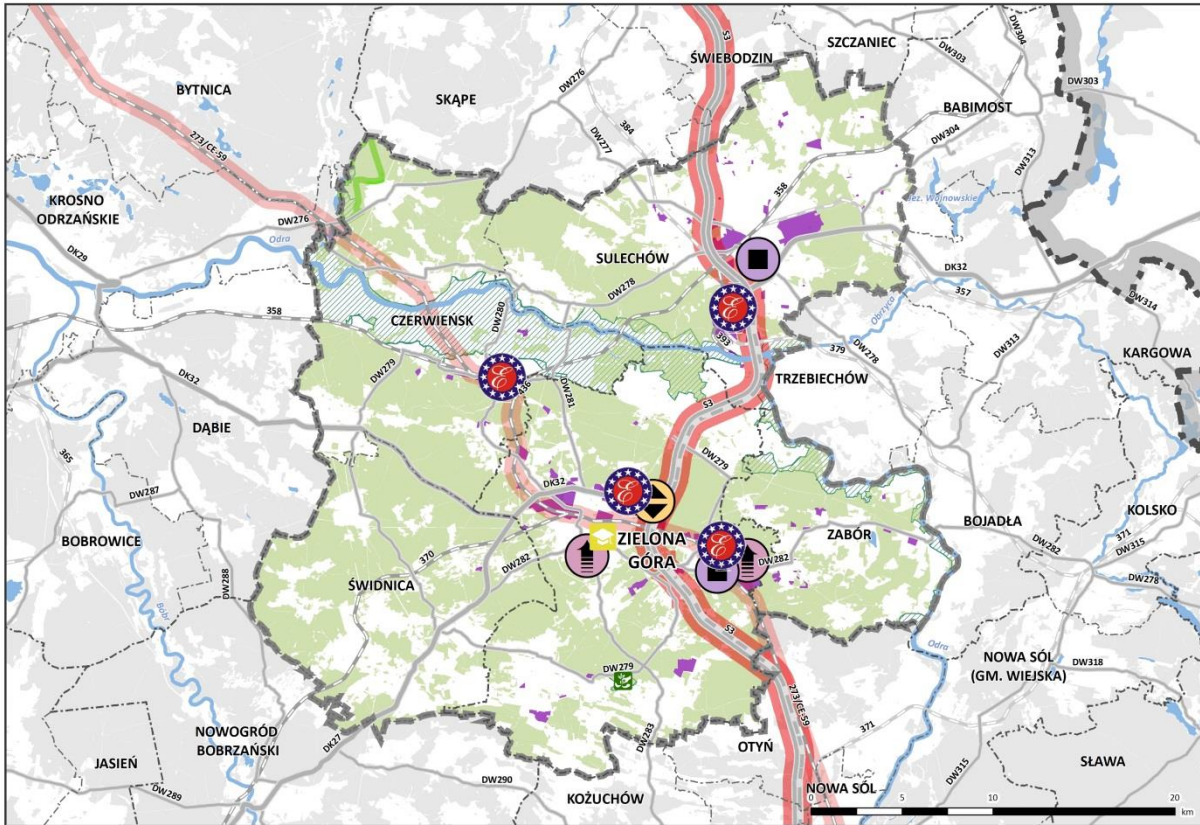
nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 50. Synteza strefy społeczno-gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

WALORY I SZANSE

- Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna
- park technologiczny/przemysłowy
- strefa aktywności gospodarczej
- inkubator przedsiębiorczości
- Uniwersytet Zielonogórski
- obszar przeznaczony w dokumentach planistycznych na cele produkcyjno-usługowe
- TEN-T Bałtyk – Adriatyk, postulowany CETC
- TEN-T sieć kompleksowa

walory przyrodnicze wpływające na wysoki potencjał turystyczny

- rezerwat przyrody
- Gryżyński Park Krajobrazowy
- obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

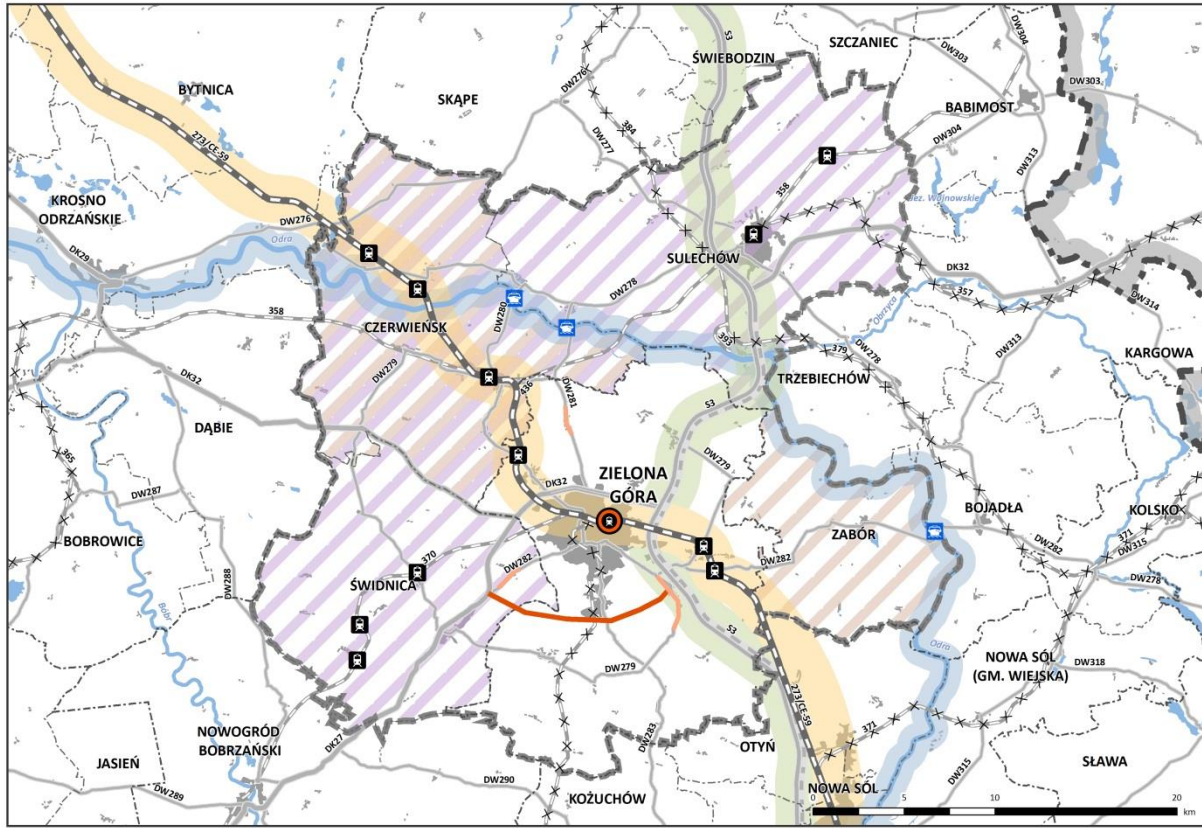
POZOSTAŁE OZNACZENIA

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 51. Synteza komunikacji i transportu

Źródło: opracowanie własne

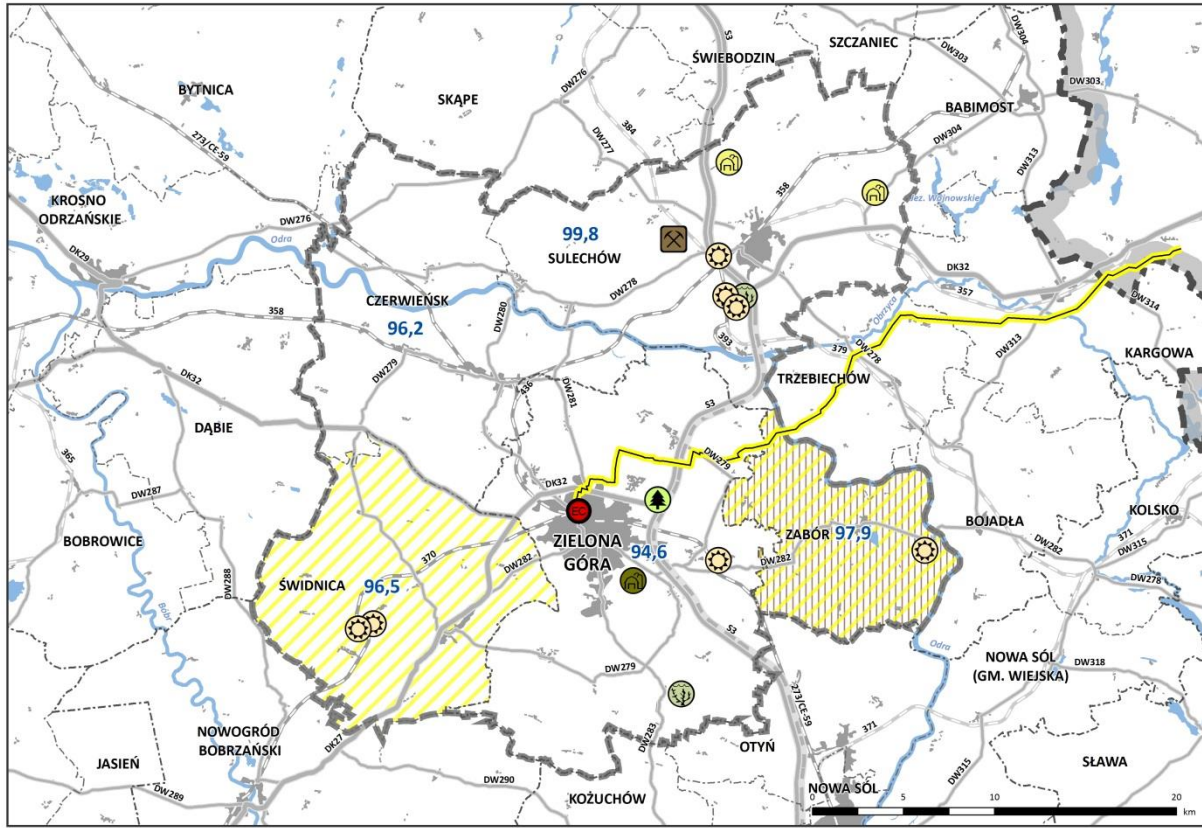
BARIERY I OGRANICZENIA	WALORY I SZANSE	POZOSTAŁE OZNACZENIA
brak obwodnic	węzeł przesiadkowy	granica województwa lubuskiego
w ciągu drogi krajowej	czynna stacja/przystanek kolejowy na terenie MOF OW Zielona Góra	granica powiatu
w ciągu drogi wojewódzkiej	zmodernizowana linia kolejowa z możliwością utworzenia połączenia do Berlina	granica gminy
przeprawa promowa	projektowana międzynarodowa droga wodna	granica MOF OW Zielona Góra
zamknięta linia kolejowa	bazy transportowe TEN-T Bałtyk – Adriatyk	teren zurbanizowany
brak organizacji komunikacji publicznej	kompleksowy korytarz transportowy TEN-T	zbiornik wodny
brak infrastruktury rowerowej		rzeka
		droga ekspresowa/w budowie
		droga krajowa jednopasmowa/dwupasmowa
		droga wojewódzka
		czynna linia kolejowa
		nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
UWARUNKOWANIA

Schemat 52. Synteza infrastruktury technicznej

Źródło: opracowanie własne

BARIERY I OGRANICZENIA

- gmina z dostępem do sieci gazowej poniżej 30%
- gmina z dostępem do sieci kanalizacyjnej poniżej 30%

WALORY I SZANSE

- kopalnia ropy naftowej
- EC Zielona Góra
- obszar z dopuszczeniem lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych
- biogazownia rolnicza
- składowisko odpadów
- plantacja wierzby energetycznej
- instalacja wykorzystująca biomasę z odpadów drzewnych

gazociągi

- gazociąg KGZ Kościan-Brońsko - EC Zielona Góra
- korzystający z sieci wodociągowej w gminie [%]

POZOSTAŁE OZNACZENIA

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

**PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA**

Kierunki zagospodarowania przestrzennego

VIII. Wizja i możliwości rozwoju MOF OW Zielona Góra

1. Ramowe scenariusze rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra

Obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego jest miejscem koncentracji procesów społeczno-gospodarczych, oddziałujących na tereny sąsiednie. W ramach obszaru możliwe jest podejmowanie współpracy międzygminnej w zakresie realizacji inwestycji, pozyskiwania funduszy oraz formułowania dokumentów programowych. Odniesienie do obszarów funkcjonalnych zapewni kontynuację idei rozwojowych oraz komplementarność rozwiązań przyjmowanych przez samorządy gminne. Działania planistyczne wykraczające swoim zasięgiem poza granice jednostek administracyjnych przyczyniają się do osiągania spójności terytorialnej regionu. Właściwe rozpoznanie powiązań w strukturze przestrzennej obszaru funkcjonalnego umożliwi prowadzenie wspólnej polityki rozwoju w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego Zielonej Góry jak i terenów sąsiednich, pozostających w strefie oddziaływania MOF OW Zielona Góra.

Możliwe scenariusze rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra zostały określone na podstawie analizy uwarunkowań obszaru funkcjonalnego. Możliwości rozwoju obszaru w odniesieniu do poszczególnych warstw tematycznych wskazują na kierunki rozwoju obszaru w najbliższym horyzoncie czasowym. Wizja i określenie możliwości rozwoju stanowią wstęp do tej części planu zagospodarowania przestrzennego obszaru, w której szczegółowo zostaną określone strategiczne aspekty zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do określonych kierunków rozwoju.

Czynniki, które determinują rozwój obszaru funkcjonalnego pełnią zasadniczą rolę w kreowaniu stałego wzrostu gospodarczego i społecznego. Niezależnie od obranego scenariusza rozwoju obszaru, prowadzona polityka przestrzenna powinna opierać się na wewnętrznych potencjałach. Wykorzystanie walorów i szans, wynikających z ukształtowanej sieci osadniczej, systemów infrastruktury technicznej, transportowej i społecznej oraz środowiskowych uwarunkowań ma prowadzić do długookresowego, zrównoważonego rozwoju.

Uwarunkowania rozwoju zdiagnozowane w poprzednich rozdziałach pozwalają na realizację celów przyjętych w dokumentach strategicznych wyższego szczebla. Uwzględniając założenia *Strategii rozwoju województwa lubuskiego 2020 (SRWL 2020)* proponuje się następujące scenariusze rozwoju MOF OW Zielona Góra:

1. Rozwój oparty na kreowaniu potencjału innowacyjnego, głównie poprzez rozwój szkolnictwa wyższego i działalność badawczo rozwojową, w oparciu o dobrze zarządzany park przemysłowo-technologiczny i specjalną strefę ekonomiczną, ścisłą współpracę z innymi metropoliami, również zagranicznymi oraz zrównoważony rozwój nowych terenów inwestycyjnych, w tym atrakcyjnych terenów mieszkaniowych, wyposażonych w infrastrukturę społeczną.
2. Rozwój w oparciu o budowanie marki obszaru jako kreatywnego ośrodka kulturalnego, kultywującego tradycje lokalne, w tym tradycje winiarskie, posiadającego wyjątkową ofertę turystyczną, łączącą walory zabytkowe z przyrodniczymi oraz ośrodka o szerokiej dostępności komunikacyjnej i sprzyjającym klimacie dla przedsiębiorczości, nowoczesnego biznesu i rozwoju wyspecjalizowanych usług.
3. Wielokierunkowy rozwój oparty na rozwijaniu funkcji metropolitalnych, w tym ponadregionalnych funkcji naukowych, kulturalnych i ekonomicznych oraz przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych.

Powyższe scenariusze nie stanowią definitywnie określonych działań, ukierunkowanych wyłącznie na wymienione dziedziny tematyczne. Wskazują one jedynie na te czynniki, które są kluczowe dla danej ścieżki rozwoju.

Brak realizacji powyższych scenariuszy nie spowoduje zahamowania procesów rozwojowych, ale może przyczynić się do nieefektywnego lokowania środków. Niezależnie od obranego scenariusza rozwoju, należy zawsze dążyć do zachowania spójności terytorialnej całego obszaru.

Działania służące realizacji pierwszych dwóch scenariuszy odnoszą się do bliższego horyzontu czasowego i powinny determinować obraz obszaru do 2020 r. Trzeci scenariusz zakłada bardziej złożone działania na rzecz rozwoju i wymaga podjęcia działań w dalszym horyzoncie czasowym, określonym do roku 2030.

Pierwszy scenariusz kładzie nacisk na rozwój szkolnictwa wyższego i działalność badawczo rozwojową. Wiąże się to z rozszerzeniem oferty edukacyjnej Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz innych szkół i uczelni. Potencjał tej ścieżki rozwoju wiąże się z zapewnieniem dogodnych warunków dla powiązania działalności edukacyjnej z komercyjną działalnością badawczo-rozwojową. Warunki te może zapewnić m.in. dobrze zarządzany park przemysłowo-technologiczny, inkubatory przedsiębiorczości oraz oferta specjalnej strefy ekonomicznej. Rozwój tych funkcji wymaga zrównoważonego rozwoju funkcjonalno-przestrzennego, zapewniającego spójność terytorialną obszaru, z uwzględnieniem nowych terenów inwestycyjnych, w tym atrakcyjnych terenów mieszkaniowych, wyposażonych w infrastrukturę społeczną.

Realizacja powyższych celów wymaga:

- podniesienia różnorodności oferty oświatowej oraz atrakcyjności kierunków kształcenia, również w oparciu o zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy;
- wspierania budowy i modernizacji infrastruktury edukacyjnej;
- powiązania sektora nauki z sektorem innowacji;
- wzmocnienia mechanizmów wdrażania innowacyjnych rozwiązań opierających się na działalności: parków naukowo-technologicznych i przemysłowych, centrów transferu technologii, ośrodków sfery B + R, inkubatorów przedsiębiorczości;
- poprawy współpracy ośrodków B + R i ośrodków nauki z przedsiębiorcami;
- wspieranie powstawania nowych parków naukowo-technologicznych i centrów transferu technologii, wzmocniających sektor badań i rozwoju poprzez koncentrację potencjału naukowo-badawczego;
- zwiększenia efektywności nakładów ponoszonych na rozwój innowacyjności w obszarze;
- racjonalnego wykorzystywania terenów inwestycyjnych pod lokalizację specjalnych stref ekonomicznych, a także sukcesywnego powiększania oferty inwestycyjnej;
- tworzenia centrów logistyczno-operacyjnych, konsolidujących różne środki transportu (węzły zintegrowanego systemu transportowego).
- poprawy i rozbudowy infrastruktury społecznej, wpływającej bezpośrednio na jakość życia mieszkańców.
- przeciwdziałania eskalacji niekorzystnych zjawisk wykluczenia społecznego, ubóstwa oraz bezrobocia, poprzez nawiązywanie współpracy ze służbami zatrudnienia i instytucjami pomocy społecznej.

Drugi scenariusz zakłada zbudowanie marki obszaru, który dzięki temu zyska na znaczeniu i przyspieszy swój rozwój gospodarczy. Scenariusz ten wymaga konsekwentnej promocji jako kreatywnego ośrodka kulturalnego i bogatej oferty turystycznej na wysokim poziomie, czerpiącej z lokalnych tradycji i wykorzystującej w pełni walory przyrodniczo-kulturowe. Jednocześnie należy zapewnić wysoką dostępność komunikacyjną w zakresie wszystkich form transportu oraz nowoczesną infrastrukturę turystyczną i atrakcyjne warunki dla potencjalnych inwestorów, którzy będą promować swoją działalność dzięki renomie ośrodka.

KIERUNKI

Realizacja powyższych celów wymaga:

- wspierania ponadlokalnych wydarzeń i przedsięwzięć kulturalnych, promujących unikalne walory obszaru;
- poprawy dostępności do dziedzictwa kulturowego i dostosowania jej do nowoczesnych technologii informacyjnych;
- wspierania przedsięwzięć i inicjatyw sportowych w zakresie rozszerzenia bazy ośrodków sportowo-rekreacyjnych;
- rozszerzenia oferty turystycznej z podkreśleniem wartości przyrodniczych województwa, m.in. poprzez tworzenie i modernizację szlaków turystycznych, rozwój turystyki wodnej oraz wsparcie rozwoju enoturystyki;
- poprawy jakości i komfortu bazy turystycznej i dostosowania jej do wymagań współczesnego klienta;
- rozszerzenia bazy okółoturystycznej dla różnych form turystyki, wypoczynku i lecznictwa;
- rozwijania inicjatyw gospodarczych przy jednoczesnym tworzeniu odpowiednich warunków do rozwoju nowoczesnych technologii, w tym poprzez budowę i rozbudowę niezbędnej infrastruktury;
- modernizacji źródeł wytwarzania i przesyłu energii, przy jednoczesnym podejmowaniu przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej;
- rozwijania infrastruktury energetycznej wykorzystującej OZE;
- zapewnienia spójnych i sprawnych połączeń komunikacyjnych pomiędzy gminami należącymi do obszaru funkcjonalnego oraz strategicznymi dla rozwoju obszaru miastami, znajdującymi się zarówno na terenie województwa lubuskiego jak i poza nim;
- poprawy stanu technicznego infrastruktury komunikacyjnej w celu usprawnienia wewnętrznych i zewnętrznych połączeń obszaru;
- rozbudowy i modernizacji głównych linii kolejowych położonych na terenie regionu, w celu wykreowania konkurencyjnego i spójnego systemu komunikacji szynowej;
- usprawnienia i zwiększenia dostępności do regionalnego systemu transportu publicznego.

Trzeci scenariusz stanowi wypadkową powyższych dwóch wariantów i wymaga podjęcia działań wpisanych w obydwie wcześniej nakreślone ścieżki rozwoju obszaru funkcjonalnego. Stanowi on scenariusz o najdalszym horyzoncie czasowym, najszerzej nakreśla dążenia rozwojowe, wyznaczając tym samym najbardziej prawdopodobny kierunek wzrostu obszaru funkcjonalnego. Kierunki polityki i rozwoju przestrzennego MOF OW ZG muszą uwzględniać również spójność terytorialną z sąsiadującymi obszarami funkcjonalnymi. W oparciu o założenia tego scenariusza określono wizję rozwoju i kierunki zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra.

2. Wizja rozwoju MOF OW Zielona Góra

Potencjał rozwoju obszaru i oparta na nim wizja rozwoju zostały określone przy uwzględnieniu założeń dokumentów strategicznych, w tym m.in. *Strategii rozwoju województwa lubuskiego 2020* (SRWL 2020). W SRWL 2020 określono kierunek rozwoju województwa oparty na jego wewnętrznym potencjale oraz pojawiających się szansach na dynamiczny wzrost, formułując następującą wizję:

W 2020 roku województwo lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region, postrzegany jako miejsce zdrowego stylu życia, zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnej technologii”.

W myśl przytoczonej wizji cele rozwojowe powinny dotyczyć strategicznych czynników charakteryzujących postęp i wzrost gospodarczy, takich jak jakość życia, konkurencyjna gospodarka, spójność regionu oraz efektywne zarządzanie. Czynniki te składają się na cel główny SRWL 2020, poprzez który wyrażono dążenie do urzeczywistnienia sformułowanej wizji. SRWL 2020 wpisuje się w ramy rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, przedstawione w KPZK 2030. Wizja przestrzennego zagospodarowania kraju opiera się na pięciu cechach polskiej przestrzeni:

- konkurencyjności i innowacyjności;
- spójności wewnętrznej;
- bogactwie i różnorodności biologicznej;
- bezpieczeństwie;
- ładzie przestrzennym.

W KPZK 2030 podkreśla się rolę ośrodków wojewódzkich, posiadających potencjał kreowania i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych. Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra, należące do ośrodków o znaczeniu krajowym, mają za zadanie aktywnie współtworzyć sieć tych ośrodków, pełniąc rolę impulsu rozwojowego dla obszarów słabszych ekonomicznie i społecznie. Istotne jest również położenie MOF OW Zielona Góra w kontekście powiązań transgranicznych i możliwości rozwoju współpracy z przygranicznymi landami Niemiec – Saksonią i Brandenburgią, opartej na dogodnych warunkach do prowadzenia biznesu i bliskości kulturowej.

W oparciu o powyższe wytyczne oraz biorąc pod uwagę integralność wszystkich czynników rozwoju, **sformułowano następującą wizję rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego MOF OW Zielona Góra:**

W 2030 roku MOF OW Zielona Góra skupia środowisko akademickie i działalność badawczo-rozwojową zapewniając dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności oraz usług i przemysłu. Stanowi jednocześnie centrum kulturalne regionu.

Efektywne działania i współpraca przedsiębiorców oraz samorządu lokalnego pozwoliły wypromować markę obszaru, jako ośrodka metropolitalnego, wykorzystującego w pełni potencjał obszaru, w tym swoje położenie i dostępność oraz potencjał kulturowy i turystyczny.

Ugruntowana renoma i znacząca pozycja w regionie, pozwoliły na wypromowanie obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i rozwoju klasy kreatywnej, oferując swoim mieszkańcom możliwość rozwoju osobistego i zawodowego oraz dostęp do usług o wysokim standardzie, zapewniając jednocześnie dynamiczny wzrost gospodarczy, oparty na potencjale intelektualnym jego mieszkańców.

Nakreślona wizja i przedstawiony w niej obraz MOF OW Zielona Góra w 2030 r. wynika z kontynuacji dążeń rozwojowych, sformułowanych w SRWL 2020 oraz *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry*. Wszystkie zaproponowane scenariusze rozwoju są ze sobą powiązane, wobec czego realizacja jednej ścieżki rozwoju nie może odbywać się bez kluczowych obszarów wsparcia, wymienionych w innym wariantcie scenariusza. Powyższa wizja rozwoju jest wypadkową wszystkich czynników rozwojowych MOF OW Zielona Góra, odpowiadającą na wyzwania stojące przed obszarem w przyszłości.

3. Spójność terytorialna MOF OW Zielona Góra

W celu osiągnięcia spójności terytorialnej MOF OW Zielona Góra należy dążyć do wyeliminowania barier wynikających z zagospodarowania przestrzennego, które wpływają na spójność społeczną i gospodarczą obszaru. W celu osiągnięcia spójności terytorialnej niezbędne są działania takie jak:

KIERUNKI

- poprawa zewnętrznej i wewnętrznej infrastruktury transportu, ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji zbiorowej; poprawa dostępności komunikacyjnej do usług publicznych;
- zrównoważone rozwijanie funkcji administracyjnych, gospodarczych, edukacyjnych, naukowych, kulturowych, symbolicznych i innych usług publicznych wyższego rzędu;
- wspieranie rozwoju przedsięwzięć wynikających z programu LEADER na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
- wspieranie rozwoju przedsięwzięć wynikających z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 i Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze” 2014-2020: wspieranie inicjatyw dotyczących budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturowe;
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym przestrzeni publicznych;
- wspomaganie procesów rewitalizacji obszarów wiejskich oraz ochrona krajobrazu wiejskiego;
- rozwój infrastruktury wodno-ściekowej i energetycznej oraz służącej ograniczeniu zanieczyszczenia środowiska;
- zintegrowana polityka kształtowania przestrzeni oraz infrastruktury wzmacniającej ład funkcjonalny.

Powyższe działania są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (SRWL 2020). Uszczegółowienie zadań polityki rozwoju obszaru w odniesieniu do poszczególnych stref funkcjonalno-przestrzennych zostanie przedstawione w dalszej części Planu, dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego.

IX. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

1. Strategiczne cele rozwoju MOF OW Zielona Góra

MOF OW Zielona Góra pełni w regionie funkcję ośrodka handlowo-usługowego, z koncentracją działalności gospodarczej i usług społecznych w Zielonej Górze. Obszar ten posiada zróżnicowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną i wymaga podejmowania działań na rzecz poprawy spójności społeczno-gospodarczej i wzmocnienia istniejących powiązań między tworzącymi go gminami. Na podstawie analizy uwarunkowań poszczególnych stref funkcjonalnych, diagnozy barier i ograniczeń oraz czynników determinujących rozwój tego obszaru, wskazano możliwe scenariusze rozwoju MOF OW Zielona Góra oraz wizję rozwoju tego obszaru.

Wybrany scenariusz o najdalszym horyzoncie czasowym zakłada wielokierunkowy rozwój MOF OW Zielona Góra oparty na rozwijaniu funkcji metropolitalnych, w tym ponadregionalnych funkcji naukowych, kulturalnych i ekonomicznych, przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych. Taka ścieżka rozwoju pozwoli na osiągnięcie wizji, wg której obszar stanie się centrum kulturalnym regionu, skupiającym środowisko akademickie i działalność badawczo-rozwojową, zapewniając dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W zaproponowanej wizji kładzie się nacisk na wykorzystanie w pełni potencjału obszaru, w tym jego położenia i dostępności oraz potencjału kulturowego i turystycznego. Realizacja założonych celów pozwoli na wypromowanie obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania oraz rozwoju klasy kreatywnej, oferującego swoim mieszkańcom możliwość rozwoju osobistego i zawodowego oraz dostęp do usług o wysokim standardzie, zapewniając jednocześnie dynamiczny wzrost gospodarczy, oparty na potencjale intelektualnym jego mieszkańców.

Wyznaczona wizja i scenariusz rozwoju wymagają realizacji działań według zaplanowanej strategii. Wyznaczone poniżej główne cele strategiczne i operacyjne przestrzennego rozwoju MOF OW Zielona Góra

zostały wyznaczone w oparciu o *Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry*.

Cel strategiczny 1. Integracja wewnętrzna MOF OW Zielona Góra i wsparcie powiązań zewnętrznych.

- 1.1. Poprawa powiązań komunikacyjnych wewnątrz MOF OW Zielona Góra oraz powiązań z ponadregionalnymi korytarzami transportowymi.
- 1.2. Wsparcie rozwoju obszarów zdegradowanych i obszarów wiejskich.
- 1.3. Dostosowanie usług społecznych do zmieniających się warunków demograficznych.
- 1.4. Rozwój usług elektronicznych i społeczeństwa informacyjnego.

Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój i ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych.

- 2.1. Poprawa jakości i dostępności usług w dziedzinie kultury.
- 2.2. Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych MOF OW Zielona Góra.
- 2.3. Ograniczanie niskiej emisji poprzez rozwój komunikacji przyjaznej środowisku, podniesienie efektywności energetycznej obiektów.
- 2.4. Inwestycje w zakresie gospodarki odpadami i gospodarki wodnościekowej.

Cel strategiczny 3. Wzmacnianie potencjału innowacyjnego MOF OW Zielona Góra i wspieranie rozwoju edukacji.

- 3.1. Wysoka jakość i dostępność edukacji na wszystkich poziomach kształcenia.
- 3.2. Infrastruktura edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku pracy.
- 3.3. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

Wyznaczone cele umożliwią zrównoważony rozwój obszaru, wzmocnią jego powiązania funkcjonalno-przestrzenne w zakresie gospodarczym, społecznym, komunikacyjnym i infrastrukturalnym oraz wpłyną na przyspieszenie procesów rozwojowych przy jednoczesnym zachowaniu spójności obszaru. Powyższe cele zostaną osiągnięte poprzez realizację wyznaczonych kierunków rozwoju MOF OW Zielona Góra w poszczególnych strefach funkcjonalnych, składających się na plan struktury funkcjonalno-przestrzennej miejskiego obszaru funkcjonalnego. Wyznaczone w ich ramach kierunki polityki i zagospodarowania przestrzennego są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniają uwarunkowania i strategiczne cele rozwojowe, kluczowe dla danej strefy, jak i ograniczenia wynikające z zasad zagospodarowania pozostałych stref. Kształtowany w ten sposób plan struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazuje obszary pełniące nadrzędne funkcje przyrodnicze, jak i strukturę osadniczą regionu wraz z obszarami koncentracji inwestycji infrastrukturalnych, przy uwzględnieniu potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych.

2. Osadnictwo i ład przestrzenny

MOF OW Zielona Góra jest wyróżniającym się obszarem na tle regionu poprzez liczne związki funkcjonalno-przestrzenne zachodzące pomiędzy Zieloną Górą oraz pozostałymi ośrodkami gminnymi z jego obszaru. Koncentracja funkcji administracyjnych, usługowych, kulturalnych i oświatowych o strategicznym znaczeniu w skali całego województwa lubuskiego wpływa na stały rozwój sieci osadniczej i jej struktur przestrzennych w obrębie obszaru funkcjonalnego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Zielona Góra pełni rolę ośrodka centralnego, który poprzez swoje możliwości inwestycyjne oraz skalę oddziaływania ma wymierny wpływ na kształtowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego na terenie obszaru funkcjonalnego. Potencjał rozwojowy stolicy województwa umożliwia podjęcie działań mających na celu integrację polityk planistycznych poszczególnych gmin MOF OW Zielona Góra. Źródłem przemian gospodarczych i społecznych, ale również determinantą dalszego wzrostu ośrodków osadniczych są procesy demograficzne. Utrzymujący się w obrębie obszaru funkcjonalnego dodatni przyrost naturalny oraz saldo migracji wpływają na rozwój szeroko pojętego potencjału ludnościowego. Kierunki migracji ludności, szczególnie w zakresie dojazdów do pracy, wskazują na silne związki Zielonej Góry z sąsiednimi gminami. Czynnikiami potęgującymi wzrost ośrodków gminnych są nowe inwestycje w zakresie rozbudowy systemu komunikacyjnego oraz sieci infrastruktury technicznej. Realizacja nowych połączeń transportowych ułatwi dostęp mieszkańcom terenów wiejskich i podmiejskich do zaplecza usługowego ośrodków miejskich, z kolei dla miast obszaru funkcjonalnego oznacza to możliwość rozwoju sektora gospodarczego.

Działania ukierunkowane na wzmocnienie współpracy gmin MOF OW Zielona Góra, szczególnie w zakresie spójnej polityki przestrzennej, będą prowadzić do rozszerzenia strefy oddziaływania ośrodka centralnego. Prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni, a tym samym wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Poprzez podkreślenie wewnętrznych potencjałów poszczególnych gmin, opierając się na ich głównych czynnikach rozwojowych, należy dążyć do stworzenia wspólnego organizmu społeczno-gospodarczego.

Kierunek – Prowadzenie spójnej polityki kształtowania przestrzeni

---

Niezbędnym działaniem w zakresie ujęcia żywiłowego rozwoju przestrzennego w ramy planistyczne jest podjęcie współpracy w racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią. Osiągnięcie szeroko rozumianego ładu przestrzennego wymaga odpowiedniej organizacji celów i kierunków rozwoju. Właściwa integracja polityk przestrzennych poszczególnych gmin powinna obejmować zwiększenie spójności istniejących i przygotowywanych w przyszłości dokumentów planistycznych – studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kształtowanie przestrzeni powinno zachodzić nie tylko w obrębie jednostek terytorialnych, ale również w odniesieniu do stref funkcjonalno-przestrzennych. Tereny o podobnej strukturze przestrzennej, wykazujące wspólne cechy w zakresie intensywności zagospodarowania oraz dominującej funkcji, należy traktować jako obszary o zbliżonych potencjałach i możliwościach rozwoju. Koncentracja działań wyłącznie w granicach poszczególnych samorządów nie będzie miała przełożenia na kierunkowe zasady zagospodarowania terenu na poziomie obszaru funkcjonalnego. Przestrzeń, jako dobro wspólne, nie podlega podziałom administracyjnym, a wykształcone komponenty krajobrazu zachowują naturalną ciągłość. Szersze ujęcie problematyki spójnej polityki planistycznej pozwoli na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju głównych ośrodków osadniczych traktowanych osobno, jak również w sieci powiązań, uwzględniając wzajemne relacje i związki funkcjonalno-przestrzenne. W ramach tej polityki w granicach MOF OW Zielona Góra wyróżniono następujące strefy funkcjonalno-przestrzenne:

- strefa śródmiejska,
- strefa miejska,
- strefa podmiejska,
- strefa produkcyjna,
- strefa zabudowy wiejskiej i rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- strefa przyrodnicza.

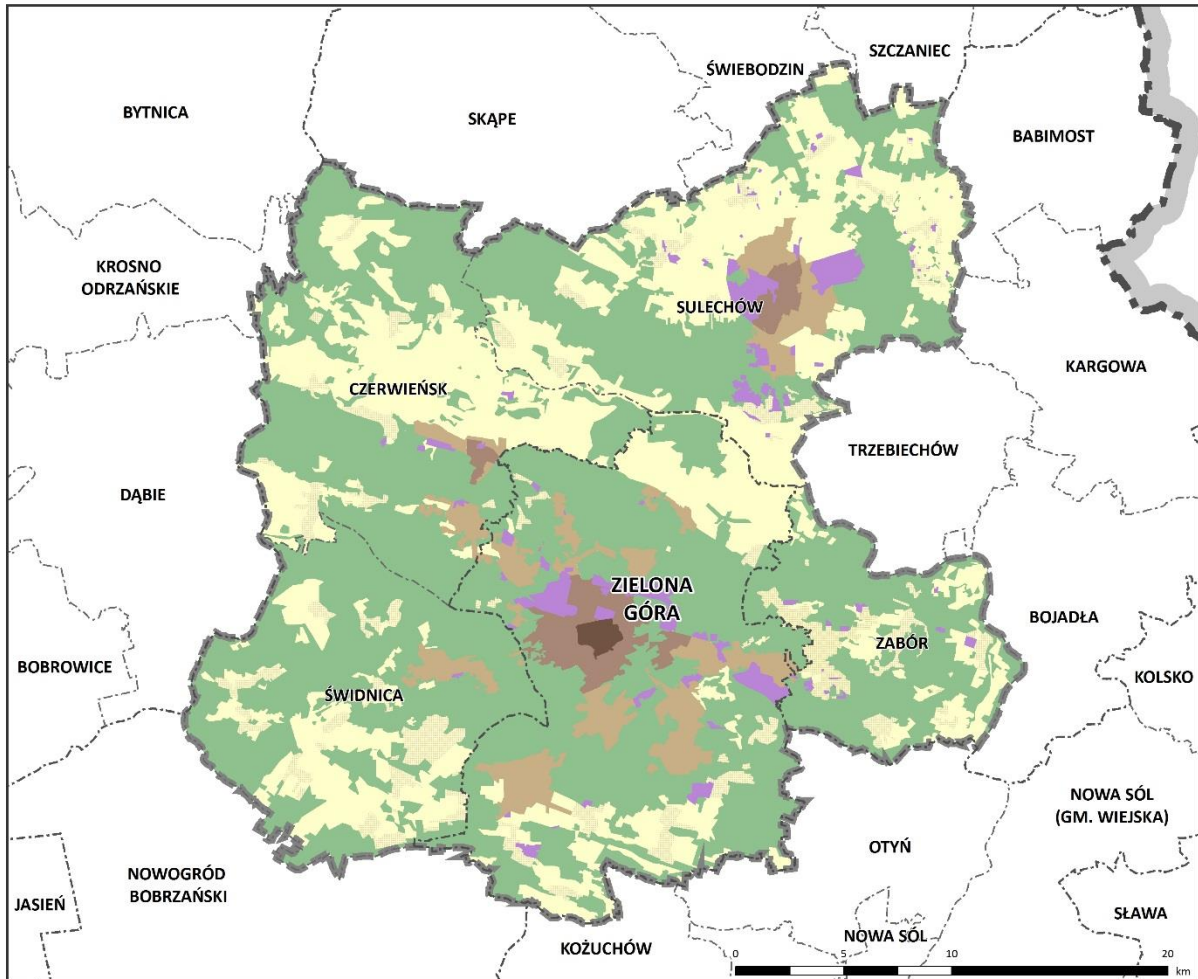
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 53. Strefy funkcjonalno-przestrzenne

Źródło: opracowanie własne na podstawie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

strefy funkcjonalne

- strefa śródmiejska
- strefa miejska
- strefa podmiejska
- strefa produkcyjna

- strefa przyrodnicza
- strefa zabudowy wiejskiej
- strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Strefa śródmiejska

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i rewitalizacja zabytkowej tkanki urbanistycznej centrum miasta; 2. Rozwój oferty usługowej sektora publicznego i komercyjnego, szczególnie w zakresie usług o charakterze miastotwórczym; 3. Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych i otwartych terenów zieleni miejskiej; 4. Poprawa warunków mieszkaniowych oraz rozwój towarzyszącej infrastruktury technicznej i społecznej. 	m. Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielona Góra (2015); • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

Funkcjonalna strefa śródmiejska występuje jedynie na terenie rdzenia obszaru funkcjonalnego i obejmuje ściśle centrum Zielonej Góry. Struktura przestrzenna tego obszaru wykazuje silne zróżnicowanie zabudowy pod względem stylu architektonicznego, pełnionej funkcji oraz wieku powstania. Dominują budynki typu kamienicowego, zlokalizowane wzdłuż dróg o zachowanej charakterystycznej, pierzejowej zabudowie. Centrum miasta cechuje się wysokim stopniem nasycenia obiektami zabytkowymi, które podnoszą walor architektoniczny i kulturalny centralnej przestrzeni miasta, a także pełnią rolę dominant urbanistycznych w miejskim krajobrazie.

Zabytkowa tkanka urbanistyczna Zielonej Góry jest istotnym elementem szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego miasta i odzwierciedla jego historyczny rozwój. Stary Rynek wraz z otaczającymi go terenami jest objęty ścisłą ochroną konserwatorską, co przekłada się na możliwości kierunkowych przekształceń tego obszaru. Przede wszystkim należy dążyć do ochrony i zachowania pojedynczych obiektów o wyjątkowych walorach, ale także układu jako całości. Porządkowanie i uzupełnianie istniejącej struktury urbanistycznej powinno odbywać się w oparciu o uwarunkowania i wytyczne konserwatorskie.

Działania rewitalizacyjne powinny obejmować obszary odznaczające się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w tym bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. W ramach rewitalizacji wskazane są przedsięwzięcia zarówno o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, jak i przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

W zakresie rozwoju funkcjonalnego na obszarze centrum Zielonej Góry przewiduje się dalszy rozwój usług o charakterze publicznym i komercyjnym. Układ urbanistyczny Starego Rynku oraz wychodzących od niego ciągów komunikacyjnych sprzyja kreowaniu ulic handlowych o zróżnicowanym przekroju usług. Główne przestrzenie publiczne miasta o wysokim standardzie zagospodarowania przestrzennego, w połączeniu ze stale rozszerzaną ofertą usługową, są jednymi z podstawowych czynników centro- i miastotwórczych. Nasycenie centrum miasta tego rodzaju obiektami wraz z towarzyszącą infrastrukturą społeczną wpływa na kształtowanie się przyjaznego środowiska zamieszkania o wielkomiejskim charakterze. Strefę śródmiejską należy kształtować jako reprezentacyjną przestrzeń Zielonej Góry. Centrum przez swoje funkcje oraz jakość zagospodarowania powinno być czynnikiem przyciągającym ludność oraz zachęcającym do osiedlania się na terenie miasta. Projektowanie przestrzeni współdzielonych dedykowanych w pierwszej kolejności pieszym, ale umożliwiającym także prawidłowe funkcjonowanie układu komunikacyjnego, znacząco poprawi warunki życia nie tylko mieszkańców śródmieścia, ale również całego miasta. Zasięg oddziaływania Zielonej Góry jako ośrodka wojewódzkiego znacznie wykracza poza jego granice, przez co funkcje usługowe powinny realizować potrzeby mieszkańców całego obszaru funkcjonalnego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Nowe inwestycje powinny być kierowane przede wszystkim na tereny już zagospodarowane i uzbrojone w infrastrukturę techniczną, wymagające przekształceń bądź odnowy. Ponadto uzupełnianie zabudowy wskazane jest na obszarach rezerw terenowych. Dopełnianie struktury urbanistycznej śródmieścia kieruje rozwój miasta do wewnątrz, zatrzymując tym samym lokalne potencjały na terenie centrum i prowadząc do jego reurbanizacji. Należy kontynuować działania podjęte w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielona Góra na lata 2008-2015, mające na celu ożywienie zdegradowanych obszarów śródmieścia na 3 płaszczyznach: społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej. Dzięki rozwiniętej partycypacji społecznej proces rewitalizacji pozwala osiągnąć trwałe efekty nie tylko w odniesieniu do odnowienia zurbanizowanych struktur, ale także w kwestii powszechnej akceptacji planowanych przekształceń. Podnoszenie świadomości mieszkańców o zmianach zachodzących w ich najbliższym otoczeniu zmniejsza ryzyko wystąpienia potencjalnych konfliktów społecznych.

Ważnym elementem w kształtowaniu atrakcyjnej przestrzeni miejskiej są ogólnodostępne tereny zieleni. Na obszarze centrum przykładami takich terenów są Park Sowińskiego, Park Winny i Park Tysiąclecia. Należy dążyć do stworzenia trwałych powiązań między miejskimi terenami zieleni a otaczającymi tereny zurbanizowane kompleksami leśnymi. Poprawa funkcjonowania naturalnych elementów ekosystemu miejskiego w bezpośredni sposób przełoży się na jakość życia ludzi nie tylko obecnie zamieszkujących centrum miasta, ale także pozostałych mieszkańców Zielonej Góry i okolicznych gmin. Bezwzględnej ochronie należy poddać zachowane założenie urbanistyczne miasta, utrzymując koncentryczną strukturę przestrzeni zabudowanych wraz z otaczającą je otuliną terenów leśnych. Dzięki połączeniu miasta Zielona Góra z dawną gminą wiejską możliwy jest rozwój nowych osiedli mieszkaniowych na kształt miast-satelit, z dobrym połączeniem komunikacyjnym do rdzenia obszaru funkcjonalnego.

Strefa miejska

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój mieszkalnictwa jedno- i wielorodzinnego; 2. Uzupełnienie terenów mieszkaniowych o zróżnicowaną ofertę usługową sektora publicznego i komercyjnego; 3. Porządkowanie i uzupełnienie istniejących struktur przestrzennych; 4. Urządzenie nowych i ochrona istniejących terenów zieleni miejskiej; 5. Uzupełnienie lokalnego układu komunikacyjnego w oparciu o nowe tereny mieszkaniowe.	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów	<ul style="list-style-type: none"> • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

Strefę miejską w obrębie obszaru funkcjonalnego wyróżniono na terenie miast: Zielona Góra, Czerwieńsk oraz Sulechów. W ośrodku centralnym tworzą ją głównie osiedla mieszkaniowe wielorodzinne oraz zespoły domów jednorodzinnych: m.in. osiedle Przyjaźni, osiedle Łużyckie, osiedle Słoneczne, osiedle Kilińskiego, osiedle Morelowa oraz osiedle Zastalowskie, zlokalizowanych w centralno-południowej oraz północnej części miasta. Strefa intensywnie zurbanizowana charakteryzuje się zróżnicowanym przekrojem funkcjonalnym. Oprócz budynków mieszkalnych obecne są tu liczne obiekty usługowe, tereny sportowe, a także pomniejsze zakłady produkcyjne. Na strukturę urbanistyczną tego obszaru składają się głównie typowe dla okresu modernizmu osiedla bloków wielorodzinnych, w mniejszym stopniu rejestruje się układy zabudowy typu kwartałowego. Zwarte kompleksy leśne wokół wskazanej strefy miejskiej ograniczają przyrost terenów budowlanych. Nowe tereny inwestycyjne wyznaczone są poza zwartą strukturą miejską.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Obszary o typowo miejskim charakterze obecne są także w Czerwieńsku i Sulechowie, jednak ich skala oraz intensywność zagospodarowania jest odpowiednio mniejsza, dostosowana do rangi ośrodków gminnych. Obejmują one głównie ścisłe centra tych miast wraz z najważniejszymi przestrzeniami publicznymi, które koncentrują funkcje mieszkaniowe, usługowe oraz administracyjne.

W strefie miejskiej Zielonej Góry wskazuje się na dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej. Powinien on obejmować w pierwszej kolejności tereny wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Rozwój mieszkalnictwa powinien następować wraz z towarzyszącym programem usługowym, infrastrukturą społeczną i techniczną. W sąsiedztwie osiedli zabudowy wielorodzinnej należy lokalizować obiekty usług publicznych z zakresu edukacji, służby zdrowia i kultury, aby zapobiec kształtowaniu się monofunkcyjnych struktur. Przestrzeń miejską w miastach Czerwieńsk oraz Sulechów, podobnie jak w przypadku Zielonej Góry, należy kreować zgodnie z zasadami ładu przestrzennego. Porządkowanie istniejącej tkanki urbanistycznej wpłynie na wzrost jakości przestrzeni i jej racjonalnego wykorzystania.

Polepszanie warunków mieszkaniowych na terenie ośrodków miejskich obszaru funkcjonalnego powinno odbywać się przy jednoczesnej ochronie zieleni miejskiej. Należy dążyć do utworzenia spójnej sieci otwartych przestrzeni publicznych o wysokich walorach środowiskowych. Głównym zadaniem polityki planistycznej miast w tym zakresie jest utrzymanie ciągłości istotnych pod względem funkcjonowania organizmu miejskiego powiązań przyrodniczych. Kompleksy leśne otaczające wskazaną strefę miejską stanowią naturalne dobro wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra, dlatego spójność zapisów co do kierunków rozwoju przestrzennego poszczególnych jednostek osadniczych jest szczególnie ważna w kontekście ich ochrony. Funkcjonowanie tak zorganizowanego systemu wpłynie pozytywnie na mikroklimat miast oraz jakość powietrza atmosferycznego. Unikalne walory przyrodnicze są także jednym z głównych walorów turystycznych tej części regionu.

Przyrost nowych terenów zabudowanych musi następować przy jednoczesnym podejmowaniu działań z zakresu infrastruktury transportowej. Za konieczne uznaje się uzupełnienie lokalnego układu komunikacyjnego, o przepustowości dróg odpowiadającej planowanej chłonności projektowanych terenów mieszkaniowych. Ważne jest także utrzymanie bezpośrednich połączeń transportowych między ośrodkami miejskimi. Swobodny przepływ ludności pomiędzy miastami wzmacnia istniejące powiązania społeczno-gospodarcze i zacieśnia współpracę gmin w kreowaniu łatwo dostępnych przestrzeni.

Strefa podmiejska

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> Intensyfikacja zagospodarowania zurbanizowanej przestrzeni Zielonej Góry i ograniczenie procesów suburbanizacyjnych; Utrzymanie i rozbudowa układów zabudowy mieszkaniowej; Rozwój wielofunkcyjnych terenów usługowych uzupełniających osiedla zabudowy mieszkaniowej; Wyznaczenie lokalizacji obiektów usługowych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych; Kontynuacja rozwoju funkcji produkcyjno-przemysłowych o niewielkiej uciążliwości; Ograniczenie przyrostu terenów zabudowy zagrodowej. 	<p>m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór, gm. Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin; Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

W strukturze przestrzennej obszaru funkcjonalnego strefa podmiejska rozwija się głównie wokół miejskiej strefy otaczającej ściśle centrum Zielonej Góry. Miasto, poprzez swój wielokierunkowy rozwój, rozszerza zasięg terenów zurbanizowanych w ramach procesu suburbanizacji. Polityka planistyczna miasta precyzyjnie określa, które tereny zostaną wskazane do zagospodarowania w przyszłości, jednak przyrost terenów mieszkaniowych powinien być stale monitorowany. W wyniku postępowania zjawiska żywiłowej ekspansji zabudowy obszar podmiejski wykracza poza granice administracyjne ośrodka centralnego i obejmuje dawne miejscowości gminy wiejskiej, a także sąsiednie miejscowości przyległych gmin. Do głównych ośrodków znajdujących się w tej strefie należy zaliczyć: Zagórze, Płoty (gmina Czerwieńsk), Wilkanowo (gmina Świdnica) oraz sołectwa zlokalizowane w granicach Zielonej Góry: Przylep, Stary Kisielin, Nowy Kisielin, Racula, Drzonków i Ochla. Ponadto wokół Czerwieńska i Sulechowa także rejestruje się stały przyrost terenów zabudowanych, pobudzający rozwój pobliskich miejscowości.

Suburbanizacja ma bezpośredni wpływ na widoczne zmiany zachodzące w przestrzeni, ale jej skutków należy także dopatrywać się w szeregu procesów społecznych i gospodarczych zachodzących w obrębie całego obszaru funkcjonalnego. Wraz z dynamicznym rozwojem terenów mieszkaniowych w sąsiedztwie dużych ośrodków osadniczych zachodzi zjawisko popularyzacji stylu życia typowego dla miast. W sferze ekonomicznej, związanej z kształtowaniem struktury wydatków i przychodów miasta odczuwalne są negatywne efekty tego procesu. Inwestycje infrastrukturalne w wielu przypadkach nie nadążają za przyrostem zainwestowanych obszarów. Polityka planistyczna miasta w pierwszej kolejności powinna kierować rozwój przestrzenny na tereny już zurbanizowane, ale niewykorzystywane lub użytkowane w sposób ekonomicznie nieopłacalny i zbyt ekstensywny.

Strefa podmiejska charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem pod względem sposobu zagospodarowania przestrzeni. Przeważa funkcja mieszkaniowa, jednak często towarzyszą jej pojedyncze obiekty usługowe, a także małe zakłady produkcyjne. W obrębie obszaru funkcjonalnego w sąsiedztwie ośrodków miejskich nadal funkcjonują gospodarstwa rolne. Obserwowane tendencje zanikania funkcji rolniczej powodują, że na te tereny wywierana jest największa presja inwestycyjna. Zauważalna jest tendencja rozwoju kierunkowego, postępującego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych doprowadzających ruch do Zielonej Góry oraz pozostałych miast MOF OW Zielona Góra.

Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w obrębie strefy podmiejskiej wymaga współpracy wszystkich samorządów gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego. Szczególną uwagę należy zwrócić na tereny przygraniczne, wykazujące ciągłość w sensie fizycznym i funkcjonalnym, zlokalizowane jednak w granicach różnych jednostek administracyjnych. Wspólne działania należy ukierunkować na rozwój terenów mieszkaniowych. Rozprzestrzenianie się miejskiego stylu zabudowy powinno odbywać się przy jednoczesnej rozbudowie układu komunikacyjnego i systemów infrastruktury technicznej. Współpraca gmin w tym zakresie znacząco usprawni realizację przyszłych zamierzeń inwestycyjnych.

Strefa podmiejska jest silnie związana z ośrodkami miejskimi, nie tylko przestrzennie, ale przede wszystkim funkcjonalnie. Głównym problemem mieszkańców tych terenów jest konieczność ciąglego przemieszczania się na obszar centrum w celu realizacji podstawowych potrzeb. Należy prowadzić politykę kształtowania wielofunkcyjnych struktur, poprzez wprowadzanie funkcji usługowej towarzyszącej terenom mieszkaniowym. Obserwuje się także rozwój nieuciągliwych terenów produkcyjnych w obrębie zewnętrznych dzielnic Zielonej Góry oraz Sulechowa. Wskazuje się na kontynuację rozwoju tych obszarów, jako jednego z czynników wspierających zróżnicowanie funkcjonalne strefy podmiejskiej.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Ogół działań podejmowanych w obrębie tej strefy w zakresie intensyfikacji zagospodarowania przestrzennego wymaga ograniczenia rozwoju zabudowy zagrodowej. Dotyczy to w szczególności obszarów gmin wiejskich, na których pomimo oddziaływania centralnego ośrodka miejskiego wciąż rozwija się ekstensywne budownictwo mieszkaniowe związane z prowadzeniem gospodarstw rolnych. Podstawowym narzędziem pozwalającym jednoznacznie wskazać docelowe przeznaczenie terenu są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Przekształcenia funkcjonalno-przestrzenne w tej strefie wiążą się z oddziaływaniem centralnego ośrodka miejskiego i wpływają na przekształcanie się terenów wiejskich. Podstawowe narzędzie pozwalające na zrównoważony rozwój tych terenów stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Strefa produkcyjna

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój istniejącego potencjału gospodarczego w obrębie wyznaczonych terenów produkcyjnych; 2. Wyznaczenie obszarów pod lokalizację nowych terenów działalności produkcyjnej i usługowej; 3. Zapewnienie niezbędnych rezerw terenowych pod urządzenie systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

Występowanie obszarów koncentracji terenów produkcyjnych i usługowych, zarówno tych już zainwestowanych, jak i tych wynikających z dokumentów planistycznych, stwierdzono w przypadku dwóch gmin: Zielona Góra oraz Sulechów. W obrębie pozostałych jednostek terytorialnych zakłady produkcyjne oraz tereny aktywności gospodarczej mają charakter wysp i nie tworzą zwartych struktur.

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze jak i obecne zagospodarowanie, rozwój tych obszarów jest stosunkowo ograniczony, dlatego w pierwszej kolejności należy wykorzystywać obszary już wyposażone w systemy infrastruktury technicznej oraz niezbędne powiązania z siecią transportową. Wyznaczanie lokalizacji nowych terenów produkcyjnych i usługowych powinno opierać się na kalkulacji kosztów przygotowania terenu pod inwestycję oraz korzyści i skutków jakie mogą one wywołać w skali miasta oraz całego obszaru funkcjonalnego. Zaopatrzenie nowych terenów w niezbędne sieci jest głównym wkładem własnym gmin w przygotowywanie oferty inwestycyjnej.

Wyznaczanie nowych terenów pod rozwój aktywności gospodarczej powinno opierać się na rzeczywistym zapotrzebowaniu i możliwościach inwestycyjnych poszczególnych gmin. Przyrost zabudowy o charakterze produkcyjnym bądź usługowym na terenie MOF OW Zielona Góra wywiera znaczący wpływ na kształtowanie krajobrazu naturalnego otaczającego tereny miast. Również w samych strukturach zurbanizowanych tereny zakładów i obiektów handlowych wyróżniają się na tle zwartej tkanki miejskiej. Ważne jest dążenie do koncentracji przestrzennej funkcji produkcyjnej, aby zminimalizować negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i środowiska zamieszkania.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Strefa zabudowy wiejskiej i rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> Intensyfikacja rolnictwa na glebach najwyższych klas bonitacyjnych; Ochrona gruntów najwyższej jakości przed zmianą przeznaczenia na cele nierolne; Racjonalne przekształcenie gruntów rolnych na inne funkcje, związane z rozwojem terenów zurbanizowanych. 	gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Świdnica, gm. Zabór	<ul style="list-style-type: none"> Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin; Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz towarzyszącej jej zabudowy zagrodowej zawsze poddawane są intensywnym przekształceniom. W odróżnieniu do wielu gmin w północnej części województwa lubuskiego tereny rolne nie stanowią głównej formy użytkowania gruntu w obrębie MOF OW Zielona Góra. Pomimo tego rolnictwo nadal jest dominującym kierunkiem rozwoju dla wielu miejscowości zlokalizowanych na terenie obszaru funkcjonalnego. Dotyczy to w szczególności gmin Czerwieńsk, Sulechów oraz Świdnica, gdzie obserwuje się największą koncentrację terenów wiejskich. Ponadto w Zielonej Górze w sołectwie Ochla rozwija się rolnictwo specjalistyczne (grupa producentów owoców i warzyw).

Rozwój gospodarki rolnej powinien obejmować w szczególności tereny gruntów najwyższej jakości. Restrukturyzacja rolnictwa w kierunku intensyfikacji wykorzystania ograniczonych zasobów przestrzennych może stać się impulsem rozwojowym dla poszczególnych miejscowości jak i dla całych gmin. Jednocześnie należy otoczyć ochroną gleby najwyższych klas bonitacyjnych. Dla gruntów klas I-III, charakteryzujących się unikalnymi cechami fizykochemicznymi, rolnicze wykorzystanie jest bezwzględnie wskazane.

Otwarta struktura obszarów użytków rolnych stwarza szerokie możliwości co do rozwoju funkcji mieszkaniowej w ramach już wykształconych ośrodków osadniczych. Racjonalna gospodarka gruntami w zakresie strefy zabudowy wiejskiej i rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinna opierać się na szacunkowej chłonności istniejących terenów mieszkaniowych i usługowych. Działania dotyczące wyłączenia gruntów rolnych z produkcji należy podporać analizą procesów inwestycyjnych, ruchów demograficznych oraz rzeczywistym zapotrzebowaniem na poszerzenie zurbanizowanych struktur.

Strefa przyrodnicza

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> Ochrona obszarów cennych przyrodniczo poprzez zachowanie ciągłości terytorialnej korytarzy ekologicznych; Zachowanie historycznego założenia urbanistycznego Zielonej Góry; Rozwój infrastruktury turystycznej na wskazanych obszarach. 	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Świdnica, gm. Zabór	<ul style="list-style-type: none"> Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin; Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2015).

MOF OW Zielona Góra charakteryzuje się znacznym udziałem terenów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej powierzchni obszaru. Ze względu na liczne formy ochrony przyrody w strefie przyrodniczej rejestruje się najmniejszy stopień przekształceń antropogenicznych. Rozległe kompleksy leśne w istotny sposób wpływają na kształtowanie się struktury osadniczej obszaru funkcjonalnego. Zachowując cenne

KIERUNKI

przyrodniczo obszary możliwe jest rozwijanie terenów zabudowanych w bezpośrednim otoczeniu krajobrazu naturalnego. Najważniejszy ciąg ekologiczny stanowi rzeka Odra, wzdłuż której rozciąga się pas użytków rolnych.

Utrzymanie spójności pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo powinno być podstawowym kierunkiem ochrony korytarzy ekologicznych. Stały przyrost terenów zurbanizowanych może przyczynić się do przerwania terytorialnej ciągłości pomiędzy obszarami węzłowymi, dlatego rozwój przestrzenny ośrodków osadniczych powinien następować w sposób możliwie bezkolizyjny w stosunku do terenów zieleni. Prawidłowe funkcjonowanie środowiska przyrodniczego determinuje jakość ekosystemów miejskich.

Obszary o cennych walorach krajobrazowych są nierozzerwalnie związane z rozwojem funkcji turystycznej. Liczne szlaki o znaczeniu kulturowym, przebiegające przez obszar MOF OW Zielona Góra, mogą być potencjalnym źródłem intensywnego ruchu turystycznego. Należy zadbać, aby turystyka i wszelkiego rodzaju formy aktywności fizycznej były realizowane w sposób niedegradujący środowiska. Przeznaczanie nowych obszarów dla turystyki, rekreacji czy wypoczynku powinno opierać się na już istniejących bazach i ośrodkach turystycznych, jako poszerzenie ich dotychczasowej oferty.

3. System przyrodniczy

Rozwój zrównoważony jest naczelną zasadą gospodarowania zasobami naturalnymi – zapewnia trwałość podstawowych procesów przyrodniczych i gwarantuje zaspokojenie potrzeb społeczności. Zasoby naturalne obejmują powietrze, wody podziemne i powierzchniowe, kopaliny, gleby, lasy. Racjonalne korzystanie z zasobów oznacza utrzymanie odpowiedniej ilości i jakości poszczególnych elementów środowiska oraz ich wzajemnych powiązań.

Kierunek 1.Ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie zagospodarowania terenów w obszarach chronionych w dostosowaniu do przedmiotu ochrony oraz zgodnie z przepisami w zakresie ochrony przyrody oraz dokumentami nadrzędnymi; 2. Inwentaryzacja i ochrona najcenniejszych siedlisk przyrodniczych nieobjętych dotychczas ochroną prawną; 3. Wzmocnienie integracji działalności turystycznej z celami ochrony przyrody. 	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego oraz Zarządzenie RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim ws. rezerwatów przyrody; • Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego oraz Uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego ws. Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego; • Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego oraz Uchwały Sejmiku Województwa Lubuskiego ws. OChK; • Uchwały Rady Miasta Zielona Góra ws. zespołów przyrodniczo-krajobrazowych; • Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego oraz Uchwały Rad Gmin ws. użytków ekologicznych; • Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego oraz Uchwały Rad Gmin ws. pomników przyrody; • Plany ochrony rezerwatów przyrody; • Plany zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Podstawowy system przyrodniczy MOF OW Zielona Góra, obejmuje obszary o różnym reżimie ochronnym oraz tereny o dużym udziale środowisk naturalnych i półnaturalnych nieobjęte ochroną prawną, a umożliwiające łączność pomiędzy danymi obszarami. Wskazuje się na konieczność dostosowania polityki przestrzennego zagospodarowania do zasad i warunków wynikających z nadrzędnej dla danego obszaru polityki ekologicznej. Wskazane tereny kształtujące podstawowy system przyrodniczy nie stanowią terenów wykluczonych z możliwości zainwestowania pod warunkiem zachowania zgodności z przepisami odrębnymi gwarantującymi zachowanie zasobów przyrodniczych, dla ochrony których zostały powołane poszczególne formy ochrony przyrody.

Obszary przyrodnicze o najwyższym reżimie ochronnym, wymagające bezwzględnego zachowania i ochrony walorów środowiska przyrodniczego oraz eliminowania zagrożeń, to przede wszystkim obszary rezerwatów przyrody, w granicach których dopuszczalną działalność określają przepisy ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenia lub zarządzenia je powołujące oraz plany ochrony. Oba rezerваты przyrody na terenie MOF OW Zielona Góra posiadają ustanowione plany ochrony. Rezerwat przyrody Zimna Woda pokrywa się powierzchniowo z zasięgiem obszaru Natura 2000 Zimna Woda PLH080062.

Obszary przyrodnicze o wysokim reżimie ochronnym objęte kilkoma formami ochrony przyrody to fragment Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego z pokrywającym się w części obszarem Natura 2000 — Rynna Gryżyny PLH080067. Obszar parku krajobrazowego, zgodnie z ustawową definicją, chroniony jest w celu zachowania i popularyzacji wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Dla Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego obowiązują ustalenia zawarte w stosownych rozporządzeniach oraz uchwale dotyczących przedmiotowego obszaru ochrony. Według stanu z 2016 r. park nie posiada obowiązującego planu ochrony. Dla parku krajobrazowego sporządza się plan ochrony na okres 20 lat. Plan ochrony ustanowiony dla parku krajobrazowego położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres określony w ustawie o ochronie przyrody, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000²⁵⁵.

Obszar cenny przyrodniczo, o wysokim reżimie ochronnym, stanowi dolina Odry, która została objęta kilkoma formami ochrony przyrody. Obszar ten włączono w sieć obszarów Natura 2000, zarówno jako specjalny obszar ochrony siedlisk (Krośnieńska Dolina Odry PLH080028, Kargowskie Zakola Odry PLH080012, Nowosolska Dolina Odry PLH080014), jak i obszar specjalnej ochrony ptaków (Dolina Środkowej Odry PLB080004), które pokrywają się w znacznej mierze z obszarami chronionego krajobrazu – 18–Krośnieńska Dolina Odry oraz 21–Nowosolska Dolina Odry. Do obszarów o stosunkowo wysokim reżimie ochronnym zaliczono również obszar Natura 2000 Sulechów PLH080043, położony w granicach miasta Sulechów.

W granicach obszarów Natura 2000 obowiązuje zakaz podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru, w tym w szczególności pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których wyznaczono obszar, działania te nie mogą również pogorszyć integralności obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami. Dla obszaru Natura 2000 sporządza się plan zadań ochronnych, który po wprowadzeniu zarządzeniem regionalnego dyrektora ochrony środowiska, obowiązuje przez okres 10 lat i stanowi prawo miejscowe. Podstawowym celem zadań ochronnych jest zagwarantowanie odpowiedniej ochrony dla zachowania głównych przedmiotów ochrony, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy ochroną przyrody i rozwojem regionu. Według stanu z sierpnia 2016 r. plany zadań ochronnych obowiązują dla obszarów: Kargowskie Zakola Odry PLH080012 oraz Nowosolska Dolina Odry

---

²⁵⁵ art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.)

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

PLH080014, przy czym dla obszaru Nowosolska Dolina Odry PLH080014 procedowany jest projekt zmiany planu zadań ochronnych²⁵⁶.

Obszary o niższym reżimie ochronnym to obszary chronionego krajobrazu, w części niepokrywającej się z obszarem Natura 2000. Obszary chronionego krajobrazu to tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Tereny te podlegają zagospodarowaniu w sposób zapewniający utrzymanie pożądanego stanu równowagi w przyrodzie. W granicach niniejszych obszarów obowiązują ustalenia stosownych rozporządzeń lub uchwał. Do grupy tej zaklasyfikowano również zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz użytki ekologiczne, dla których obowiązują ustalenia przepisów odrębnych w zakresie ochrony przyrody, w tym rozporządzeń i uchwał je ustanawiających.

Pozostałe obszary o stosunkowo dobrze zachowanych walorach przyrodniczych, nieobjęte ochroną prawną, wskazane do kształtowania systemu przyrodniczego MOF OW Zielona Góra to obszary umożliwiające zachowanie powiązań pomiędzy obszarami objętymi ochroną.

Wskazuje się również na konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji flory i fauny i objęcia ochroną innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym w obrębie m. Zielona Góra, doliny potoku Gęśnik.

Uzupełnienie podstawowego systemu przyrodniczego stanowią tereny zieleni urządzonej, w tym tereny parków podworskich, miejskich, które powinny również podlegać ochronie i rewaloryzacji.

Tereny cenne przyrodniczo, objęte ochroną prawną, stanowią jednocześnie potencjał do rozwoju turystycznego regionu. Turystyka zrównoważona, której rozwój jest dostosowany do rodzaju i jakości środowiska przyrodniczego, nie przyczynia się do ich degradacji. Rozwój turystyki powinien odbywać się po wyznaczonych trasach turystycznych, ograniczających niekontrolowaną penetrację obszarów cennych przyrodniczo.

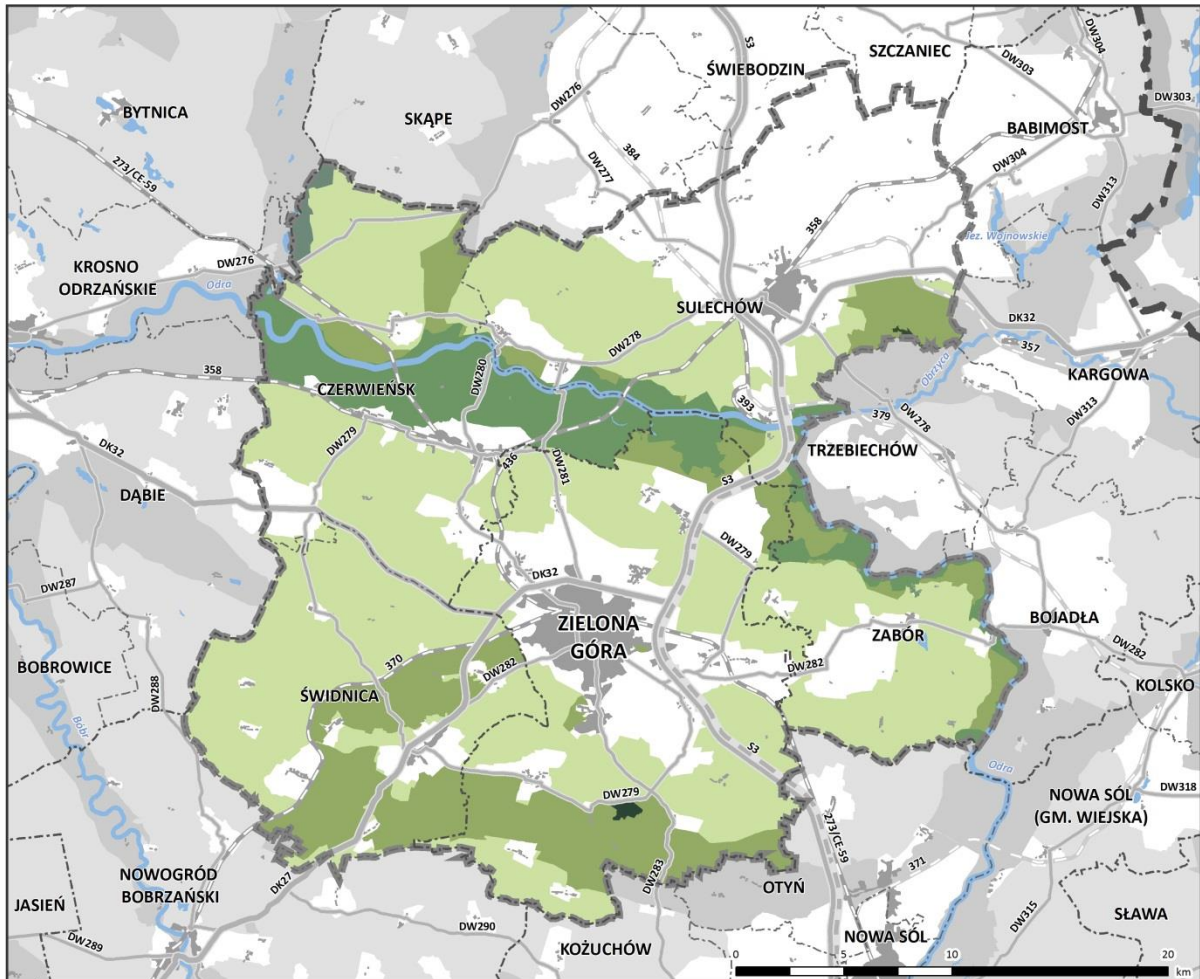
---

²⁵⁶ Dane RDOŚ Gorzów Wielkopolski, stan na sierpień 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 54. Obszary objęte ochroną przyrody o różnym reżimie ochronnym

Źródło: opracowanie własne

system przyrodniczy

obszary o różnym reżimie ochronnym w granicach MOF OW Zielona Góra

- obszar o najwyższym reżimie ochronnym (rezerwat przyrody)
- obszar o wysokim reżimie ochronnym, objęty kilkoma formami ochrony przyrody (PK częściowo pokrywający się z obszarem Natura 2000)
- obszar o wysokim reżimie ochronnym (obszar Natura 2000)
- obszar o niższym reżimie ochronnym (ZPK, OChk w części poza granicami obszarów Natura 2000)
- pozostałe obszary cenne przyrodniczo nieobjęte ochroną prawną

obszary o różnym reżimie ochronnym poza granicami MOF OW Zielona Góra

- obszar prawnie chroniony
- obszar przyrodniczy nieobjęty ochroną prawną

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany

- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/ w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa
- nieczynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 2. Zapewnienie spójności i ciągłości systemu przyrodniczego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie integralności obszarów węzłowych i zapewnienie drożności korytarzy wyznaczonych w ramach krajowej sieci ekologicznej; 2. Kształtowanie systemu przyrodniczego Zielonej Góry i poszczególnych gmin w sposób zapewniający ich spójność i powiązanie z krajową siecią ekologiczną.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt korytarzy ekologicznych łączący Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 – IBS PAN Białowieża; • Program udroźnienia wód płynących dla celów rybactwa w województwie lubuskim na lata 2005–2020 (2005); • Ekofizjografia Województwa Lubuskiego; • dokumenty planistyczne gmin objętych MOF OW Zielona Góra.

Do szczególnie ważnych obszarów należy Puszcza Lubuska (gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów), która jest obszarem węzłowym o randze międzynarodowej, oraz Bory Zielonogórskie (gm. Czerwieńsk, gm. Świdnica, m. Zielona Góra, gm. Zabór), stanowiące obszar węzłowy o znaczeniu krajowym.

W przypadku obszarów węzłowych oraz korytarzowych obejmujących kompleksy leśne należy przeciwdziałać fragmentacji i rozdrobnieniu oraz odtwarzać ich ciągłość poprzez dolesienia. W przypadku korytarzy dla zwierząt leśnych, ogólny stopień pokrycia roślinnością wysoką powinien wynosić przynajmniej 40%. Niższą lesistością odznacza się jedynie miasto Sulechów.

Ważne szlaki migracji fauny stanowią doliny rzeczne. W obrębie MOF OW Zielona Góra jest to dolina Odry, stanowiąca jeden z głównych korytarzy ichtiologicznych województwa. Jest ona drożna, wolna od przegród na całym odcinku w granicach województwa lubuskiego²⁵⁷. Dolina stanowi również istotny korytarz teriologiczny oraz ważne siedlisko dla awifauny i herpetofauny. Wskazuje się zatem na konieczność ochrony zbiorowisk łąkowych, zaroślowych oraz leśnych, stanowiących otulinę cieków, przed zabudową, a także zachowanie drożności samego cieków. Podobne zasady powinny kierować zagospodarowaniem lokalnych korytarzy rzecznych tj.: Śląska Ochla, Obrzyca, Ołobok, Jabłonna, Sulechówka, Zimny Potok, Łączna, Śmiga.

Zachowanie drożności korytarzy migracyjnych może wymagać budowy specjalnych urządzeń, jeśli kolizja z zabudową, drogami, mostami czy infrastrukturą techniczną jest nieunikniona. Należy wymienić przede wszystkim realizację przepławek na poprzecznych przegrodach rzeki i budowę zielonych mostów i estakad nad drogami przecinającymi kompleksy leśne, a także realizację przejść dla płazów. Należy jednak podkreślić, że nadrzędną zasadą powinien być priorytet dla wariantu inwestycji omijającego węzły i korytarze ekologiczne.

Wyznaczone w MOF OW Zielona Góra granice korytarzy ekologicznych powinny zostać uszczegółowione na etapie prowadzenia prac planistycznych w poszczególnych gminach. Prawidłowe kształtowanie struktur przyrodniczych powinno obejmować zachowanie ciągłości korytarzy pomiędzy gminami i tworzenie wspólnej spójnej sieci chroniącej cenne przyrodniczo tereny. Istotne z punktu widzenia przyrodniczego jest również włączanie w system przyrodniczy siedlisk zlokalizowanych poza obszarami chronionymi, a pełniących funkcje terenów żerowiskowych dla zwierząt (tereny otwarte, drobne zagłębienia terenu wypełnione wodą itp.).

Ważnym kierunkiem jest zachowanie powiązań ekologicznych lokalnych systemów przyrodniczych w poszczególnych gminach z krajową siecią korytarzy ekologicznych. W celu zachowania ciągłości powiązań systemów terenów zieleni położonych w obrębie zwartej zabudowy miasta Zielona Góra z terenami zieleni położonymi poza strefą śródmiejską, wskazuje się na konieczność ochrony i kształtowania spójnych powiązań przyrodniczych opartych o doliny potoków: Pustelnik, Dłubnia, Łączna, Gęśnik, kompleksy terenów zieleni,

²⁵⁷ Program udroźnienia wód płynących dla celów rybactwa w województwie lubuskim na lata 2005-2020, Zielona Góra, 2005

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

obejmujące tereny leśne, parki miejskie (Park Tysiąclecia, Park Poetów, Park Braniborski, Park Sowińskiego, Park Winny, Park Piastowski, Park Zacisze), skwery, a także tereny zieleni towarzyszące ciągom komunikacyjnym. Tereny kształtujące system przyrodniczym strefy śródmiejskiej miasta Zielona Góra, pełniące funkcje przyrodnicze, krajobrazowe oraz klimatyczne, wskazane są jednocześnie do rozwoju funkcji rekreacyjnych, sportowych, wypoczynkowych, w tym realizacji sieci ścieżek pieszych oraz rowerowych.

Kierunek 3. Ochrona walorów przyrody ożywionej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej; Ochrona najcenniejszych fragmentów krajobrazu naturalnego; Opracowanie i upowszechnienie zasad rozwoju turystyki na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych; Ochrona walorów przyrodniczych kompleksów leśnych wraz ze strefą ekotonową; Wsparcie ochrony siedlisk łąkowych i pastwiskowych poprzez pakiety rolnośrodowiskowe; Wsparcie różnorodności biologicznej poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną, rolną, leśną, łowiecką i rybacką. 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015–2020 (2015); Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (2014); Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku (2014); Programy ochrony przyrody nadleśnictw: Babimost, Sulechów, Zielona Góra, Krzystkowice, Przytok, Nowa Sól.

Ochrona przyrody ożywionej to działania podejmowane na rzecz zachowania jej poszczególnych elementów, ale przede wszystkim – ich różnorodności. Za najcenniejsze dla zróżnicowania biologicznego siedliska w granicach MOF OW Zielona Góra uważa się zbiorowiska leśne, łąkowe, w tym łąki selernicowe i wyczyńcowe, łąki trzęślicowe oraz łąki świeże związane z dolinami rzecznyymi. Należy nadmienić, że najważniejsze stanowiska zostały zidentyfikowane i objęte ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, jednak w każdej gminie znajdują się takie siedliska, które powinny zostać zidentyfikowane i zachowane.

W przypadku terenów leśnych ich ochrona powinna polegać przede wszystkim na ich utrzymaniu i zapewnieniu ciągłości użytkowania, poprzez ograniczenie przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne, w tym w szczególności lasów ochronnych. Wskazuje się również na konieczność przeciwdziałania fragmentacji i rozdrobnieniu kompleksów leśnych, sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych, wzmacnianie ich ciągłości w ramach systemów ekologicznych. Duża lesistość MOF OW Zielona Góra stanowi potencjał do rozwoju turystyki. Wskazuje się na konieczność rozwoju sieci szlaków pieszych oraz rowerowych, co pozwoli na jednoczesną ochronę walorów przyrodniczych, poprzez ograniczenie niekontrolowanego przemieszczania się turystów, oraz wykorzystanie atutu przyrodniczego jaki stanowi wysoka lesistość regionu. Lasy położone wokół miejscowości, w tym wokół strefy śródmiejskiej miasta Zielona Góra, mogą służyć jako miejsce wypoczynku i rekreacji dla lokalnej społeczności.

Ochrona różnorodności biologicznej skupia się nie tylko na siedliskach, ale dotyczy również całych systemów – krajobrazów, stanowiących swoiste mozaiki. Wymienić należy przede wszystkim dolinowe kompleksy złożone z wód płynących, starorzeczy, łąk i pastwisk, które tworzą jeden system wrażliwy na antropopresję. Zwłaszcza te tereny należy wspierać poprzez zachowanie trwałych użytków zielonych, ochronę wód przed

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

zanieczyszczeniami oraz – w miarę możliwości – renaturyzację cieków. Ważnym zadaniem jest również ochrona zbiorników śródpolnych, stawów, stanowiących istotne miejsce życia, żeru lub rozrodu dla wielu gatunków fauny.

Kierunek 4. Poprawa klimatu akustycznego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowywanie nowych i systematyczna realizacja istniejących opracowań zawierających wytyczne odnośnie kształtowania klimatu akustycznego; 2. Poprawa stanu nawierzchni drogowych, ograniczenie natężenia ruchu na drogach; 3. Promowanie alternatywnych środków transportu oraz transportu publicznego; 4. Modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej; 5. Stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających uciążliwości hałasowe.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Zielona Góra (2014); • Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich; • Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku (2013); • Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru funkcjonalnego miasta wojewódzkiego Zielona Góra (2015); • Koncepcja tras rowerowych w Zielonej Górze (2009).

W ramach przeciwdziałania uciążliwościom akustycznym generowanym na terenie MOF OW Zielona Góra wskazać można systematyczną realizację istniejących oraz ewentualne opracowywanie kolejnych programów, strategii oraz innych wytycznych i działań organizacyjno-edukacyjnych mających wpływ na kształtowanie klimatu akustycznego. W przypadku planowania przestrzennego poprawę stanu klimatu akustycznego można osiągnąć np. poprzez odpowiednie strefowanie funkcji terenów, polegające na stopniowej zmianie funkcji terenu od funkcji nie objętej ochroną, po funkcje o najostrzejszych standardach.

Na klimat akustyczny wpływ ma m.in. jakość nawierzchni dróg. Uszkodzona nawierzchnia potęguje hałas, dlatego jej naprawa lub wymiana powinna być priorytetem. W przypadku budowy nowych dróg lub wymiany nawierzchni należy stosować nowoczesne konstrukcje i materiały (np. stosować ciche nawierzchnie bitumiczne, a rezygnować z betonów cementowych i wszelkiego rodzaju kostki). Wpływ na poziom hałasu ma także natężenie ruchu drogowego i powstających w jego wyniku drgań, stąd należy dążyć do ograniczenia wielkości ruchu drogowego na drogach, wprowadzać ograniczenia prędkości pojazdów na odcinkach dróg, gdzie stwierdza się przekroczone poziomy hałasu, a na terenach miejskich wprowadzać organizację umożliwiającą płynne poruszanie się pojazdów.

Problem dużego natężenia ruchu drogowego i wiążącego się z tym hałasu można także zwalczać poprzez promowanie alternatywnych środków transportu, przede wszystkim transportu rowerowego, a także poprzez wzrost atrakcyjności transportu publicznego. W przypadku rozwoju sieci rowerowej ważne jest nie tylko podejmowanie spójnych działań inwestycyjnych z zakresu tworzenia ścieżek rowerowych i związanej z nimi infrastruktury, ale także odpowiednie prowadzenie kampanii informacyjno-reklamowych, mających na celu stworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi oraz popularyzacji komunikacji rowerowej. Jeśli chodzi o rozwój transportu publicznego, to ważne jest podjęcie działań mających na celu nadanie mu funkcji priorytetowej ponad transportem samochodowym (np. poprzez tworzenie bus-pasów na zatłoczonych odcinkach dróg miejskich), a także jego integrację z innymi systemami transportowymi (transport kolejowy, rowerowy itp.). Sam tabor autobusowy (cały obszar MOF OW Zielona Góra) należy stopniowo wymieniać na nowoczesny, niskoemisyjny

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

i cichy. Jako przykład dobrej praktyki należy wskazać planowaną wymianę taboru MZK Zielona Góra, na autobusy napędzane energią elektryczną.

W przypadku braku możliwości likwidacji źródeł hałasu należy stosować rozwiązania ograniczające uciążliwość. Jedną z metod jest stosowanie ekranów akustycznych, przy czym ochroną tego typu powinny być objęte tereny pozamiejskie, o zabudowie niskiej (do 5 kondygnacji). Oprócz ekranów do lokalnych zabezpieczeń przed hałasem można zaliczyć np. wymianę stolarki okiennej w budynkach na taką o podwyższonej izolacyjności.

Aby wyżej wskazane metody przynosiły zamierzony efekt, bardzo ważne jest podejmowanie przez mieszkańców MOF Zielona Góra świadomych wyborów odnośnie zachowań dążących do redukcji hałasu. W tym celu istotne jest zwiększenie świadomości społecznej w zakresie hałasu, co powinno się odbywać np. poprzez opracowanie materiałów drukowanych i stron internetowych przybliżających wyniki badań hałasu prowadzonych w środowisku, działań mających na celu ochronę środowiska przed hałasem, informacje o oddziaływaniu hałasu na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka, ponadto poprzez promocje proekologicznych postaw i zachowań społecznych, głównie zachęcających do rezygnacji z samochodu na rzecz transportu publicznego i rowerowego, a w przypadku miasta Zielona Góra także poprzez upowszechnianie wiedzy o stworzonej przez miasto Mapie akustycznej oraz Programie ochrony środowiska przed hałasem.

Kierunek 5. Racjonalne gospodarowanie i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój kanalizacji sanitarnej i opadowej; 2. Ochrona zasobów wód podziemnych GZWP zgodnie z warunkami określonymi dla ich obszarów ochronnych 3. Retencja terenowa wód opadowych; 4. Prowadzenie monitoringu lokalnego wokół składowisk odpadów; 5. Zachowanie i tworzenie otulin biologicznych wzdłuż cieków, przekształcanie gruntów ornyc na użytki zielone; 6. Aktualizacja i zbilansowanie stanu zasobów eksploatacyjnych z zasobami dyspozycyjnymi; 7. Optymalizacja zużycia wody: modernizacja sieci wodociągowej, wprowadzenie ograniczeń w zużyciu wód podziemnych; 	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Program wodno-środowiskowy kraju (2011); • Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (2011); • dokumentacje hydrogeologiczne określające warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych GZWP (2001–2011).

Rejon MOF OW Zielona Góra jest zasobny w wody podziemne, które są łatwe w eksploatacji, jednak zagrożone wpływem zanieczyszczeń z powierzchni ziemi, zwłaszcza w rejonach dolin rzecznych. Najcenniejsze struktury wodonośne, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych, zostały udokumentowane i wyznaczono dla nich, w miarę potrzeb, obszary ochronne. Wskazuje się na konieczność dostosowania polityki przestrzennego zagospodarowania do zasad i warunków określonych dla poszczególnych obszarów ochronnych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Podstawowym działaniem mającym na celu poprawę jakości wód jest rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Priorytetem jest realizacja sieci kanalizacji na (projektowanych) obszarach ochronnych GZWP. Ponadto w obszarach zabudowanych należy dążyć do rozwoju kanalizacji deszczowej. Z drugiej strony pożądanym kierunkiem zagospodarowywania wód opadowych jest ich retencjonowanie, zwłaszcza w świetle prognozowanych zmian klimatu. Innym ważnym elementem wpływającym negatywnie na jakość wód jest rolnictwo – najgroźniejsze są spływy biogenów z pól oraz odcieki z punktów składowania pasz, nawozów i ferm hodowlanych. Oprócz przestrzegania zasad Dobrej Praktyki Rolniczej i kontroli potencjalnie niebezpiecznych obiektów (również niezwiązanych z rolnictwem, np. składowisk odpadów), należy zadbać o zachowanie otuliny biologicznej cieków i jezior poprzez pozostawienie pasa trwałej roślinności (np. zbiorowisk trawiastych, zadrzewień, trzcinowisk) wzdłuż brzegów, których korzenie wychwytyują związki zwiększające trofię wód.

W związku z dużymi poborami wód podziemnych i tworzeniem się leja depresji wokół Zielonej Góry wymagana jest intensyfikacja działań porządkujących gospodarkę wodami podziemnymi, rozwój i modernizacja sieci wodociągowej oraz aktualizacja i zbilansowanie z zasobami dyspozycyjnymi stanu zasobów eksploatacyjnych. Potrzebna jest również weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych.

Kierunek 6. Racjonalne gospodarowanie zasobami złóż kopalin

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona obszarów występowania udokumentowanych zasobów złóż kopalin; 2. Ochrona złóż cennych gospodarczo, rozpoznanych wstępnie jako potencjalne obszary koncesyjne; 3. Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż kopaliny; 4. Objęcie obszarów złóż obowiązkowym planowaniem miejscowym z wytycznymi do rekultywacji. 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce (2013); • Biała Księga Ochrony Złóż Kopalin (2015); • Analiza obecnego i potencjalnego wydobycia złóż kopalin o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego (2015); • dokumenty planistyczne gmin objętych MOF OW Zielona Góra.

Złoża ropy naftowej zalegające na terenie MOF OW Zielona Góra zgodnie z Analizą obecnego i potencjalnego wydobycia złóż kopalin o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego, zostały zaliczone do złóż o znaczeniu krajowym. Jednakże zasoby złóż ropy naftowej i gazu ziemnego są niewielkie i nie mają dużego znaczenia dla rozwoju gminy Sulechów²⁵⁸. Duże znaczenie gospodarcze mogą mieć natomiast perspektywiczne złoża miedzi zlokalizowane w północnej części gmin Czerwieńsk i Sulechów oraz na granicy gminy Zabór i miasta Zielona Góra. Według danych pozyskanych z Ministerstwa Środowiska, stan na 31 maja 2016 r., niemalże na całym terenie MOF OW Zielona Góra prowadzone są prace poszukiwawcze i rozpoznawcze złóż kopalin chemicznych, skalnych, metali oraz na niewielkim fragmencie również węglowodorów.

Złoża surowców skalnych występują w niewielkich ilościach na terenie całego MOF OW Zielona Góra. Część złóż jest udokumentowana szczegółowo, w związku, z czym wskazuje się możliwość ich eksploatacji, przy jednoczesnej ochronie środowiska przyrodniczego i stopniowej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

²⁵⁸ Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Gminy Sulechów na lata 2000–2010

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Wszystkie tereny zasobów złóż kopalin wraz z terenami potencjalnego ich występowania podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Obszary występowania złóż kopalin są chronione przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym obecną bądź przyszłą eksploatację. Ponadto eksploatacja złóż i kopalin im towarzyszących polega na ich racjonalnym i kompleksowym wykorzystaniu. Eksploatacja złóż wydobywanych metodą odkrywkową powinna w szczególności sposób mieć na uwadze zastosowanie środków ograniczających szkody w środowisku przyrodniczym, głównie powierzchni ziemi, wód podziemnych i powierzchniowych. Ważnym elementem ochrony złóż jest również rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i przywracanie równowagi we wszystkich elementach środowiska przyrodniczego.

Kierunek 7. Gospodarcze wykorzystanie lasu

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie gospodarki leśnej w oparciu o plan urządzenia lasu oraz uproszczone plany urządzenia lasu; 2. Utrzymanie i modernizacja oraz rozwój zakładów przemysłu drzewnego.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka Leśna Państwa; • Plany Urządzenia Lasu oraz Uproszczone Plany Urządzenia Lasu nadleśnictw: Babimost, Sulechów, Zielona Góra, Krzystkowice, Przytok, Nowa Sól.

Gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu, w których określony jest również rozmiar pozyskania drewna. Z gospodarczego punktu widzenia gospodarka leśna powinna być prowadzona w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnej produkcji drewna i produktów niedrzewnych przy zachowaniu trwałości i odnawialności zasobów.

Wysoka lesistość MOF OW Zielona Góra (39,2-61,4%) daje możliwość rozwoju przemysłu drzewnego oraz papierniczego. Szerokie spektrum zastosowań drewna, materiałów i wyrobów drzewnych w wielu dziedzinach gospodarki daje ogromny potencjał do rozwoju regionu. Zarówno surowiec, jak i wyroby drzewne, stanowią produkt eksportowy.

Ważnymi przedsiębiorstwami przemysłu drzewnego i papierniczego w MOF OW Zielona Góra są m.in. firmy tj.: Stelmet S.A., JAP Trading Sp. z o.o., Polset Meble Sp. z o.o. Spółka Komandytowa, które uzyskały tytuł Gepard Biznesu 2014 przyznawany przez Instytut Nowoczesnego Biznesu²⁵⁹.

Lasy Państwowe dają również zatrudnienie osobom zajmującym się sadzeniem drzew i ich pielęgnacją, pozyskaniem drewna oraz jego wywozem.

Poza głównym surowcem pozyskiwanym z lasu jakim jest drewno, wymienia się również surowce niedrzewne, wykorzystywane w przemyśle spożywczym oraz farmaceutycznym. Województwo lubuskie lokuje się na czwartym miejscu pod względem ilości skupowanych grzybów w kraju.

Kierunek 8. Wspieranie rozwoju rolnictwa

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie zaplecza rozwoju nowoczesnego rolnictwa i rolnictwa specjalistycznego; 2. Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (2014);

²⁵⁹ www.gepardbiznesu.pl

KIERUNKI

3. Wspieranie działalności rolniczej na obszarach wiejskich; 4. Rozwój rolnictwa ukierunkowanego na produkcję biomasy dla celów energetycznych, wspieranie grup producenckich.		<ul style="list-style-type: none"> • Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej (2004); • dokumenty planistyczne gmin objętych MOF OW Zielona Góra.
---	--	--

Na terenie MOF OW Zielona Góra panują utrudnione warunki prowadzenia działalności rolniczej, głównie z uwagi na niski stopień mechanizacji gospodarstw oraz ich duże rozdrobnienie (niska siła produkcyjna), słaba jakość gleb, które są podatne na przesuszanie oraz udział słabych kompleksów przydatności rolniczej, jednakże, z uwagi na duży udział gruntów ornych oraz liczbę osób zatrudnionych w rolnictwie, powinno ono pełnić ważną rolę w rozwoju gospodarczym MOF OW Zielona Góra.

W pierwszej kolejności rozwój rolnictwa powinien opierać się na wspieraniu działań w następujących kierunkach: unowocześnienia rolnictwa, poprawie struktury obszarowej (zwiększaniu powierzchni gospodarstw), modernizacji i specjalizacji gospodarstw rolnych poprzez tworzenie grup producenckich, produkujących żywność o jednakowych parametrach. Obszarami szczególnego wsparcia powinny być produkcja zwierzęca (hodowla drobiu – gmina Sulechów, Świdnica i Zabór, bydła – gmina Sulechów, tucz trzody chlewnej – gmina Sulechów) oraz produkcja roślinna, w tym uprawa warzyw, owoców, roślin ozdobnych, przetwórstwo owoców i warzyw oraz produktów rolnych na cele energetyczne. Ważnym aspektem jest również podnoszenie wiedzy i kompetencji rolników poprzez szkolenia zawodowe z zakresu innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, ale również – rolnictwa ekologicznego.

Drugim ważnym aspektem jest poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, gdzie podstawą jest ochrona przed zagospodarowaniem terenów o najkorzystniejszych warunkach do prowadzenia działalności rolniczej oraz ochrona gruntów przed degradacją w skutek nieprawidłowej gospodarki nawozami, niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych, czy przyczyniania się do erozji gleby. Potrzebne są również czynne zabiegi mające na celu przywracanie wartości gruntom zdegradowanym, bądź wyłączenie z użytkowania rolniczego gruntów marginalnych – V i VI klasy. Korzystne jest edukowanie z nierzadko zapomnianych lub ignorowanych podstaw – Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej czy rolnictwa przyjaznego środowisku. Należy pamiętać przede wszystkim o zmniejszeniu obciążenia środowiska zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego oraz wykluczeniu z rolnictwa intensywnego wrażliwych obszarów tj. dolin Odry, gdzie powinny jedynie występować użytki zielone. Z kolei w rejonach obszarów chronionych wskazuje się na wykorzystanie naturalnych warunków do rozwoju ekologicznego rolnictwa i agroturystyki.

Rozwój rolnictwa ukierunkowanego na produkcję biomasy dla celów energetycznych wymaga powstawania gospodarstw specjalizujących się w produkcji tego typu biomasy, a także przeznaczania gruntów rolnych pod uprawę roślin energetycznych.

4. Ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka

Dziedzictwo kulturowe stanowi jeden z głównych potencjałów rozwojowych MOF OW Zielona Góra. Bogaty zasób zabytków, unikalne walory regionu i atrakcyjne lokalne tradycje stanowią bardzo istotny czynnik, dający szansę rozwoju społeczno-gospodarczego tego obszaru oraz promocji zarówno w stopniu lokalnym, regionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym.

Podstawowym celem w zakresie dziedzictwa kulturowego powinna być skuteczna ochrona i rewaloryzacja obiektów zabytkowych, a także odpowiednie ich wykorzystanie i zarządzanie nimi. Ponadto ważne jest tworzenie

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

spójnego i harmonijnego krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie tożsamości kulturowej. W ramach działań podejmowanych na rzecz dziedzictwa kulturowego istotnym aspektem są zintegrowane działania wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra.

Kierunek 1. Efektywne wykorzystanie i zarządzanie zasobem zabytkowym, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji winiarskich

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa, wzbogacenie istniejących i wspieranie tworzenia nowych szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym w zasięgu lokalnym i ponadlokalnym; 2. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych; 3. Wspieranie organizacji i popularyzacji imprez kulturalnych; 4. Promocja potencjału kulturowego MOF OW Zielona Góra zarówno w aspekcie lokalnym, jak i krajowym oraz międzynarodowym; 5. Nadawanie nowych funkcji użytkowych obiektom zabytkowym, w tym adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, społeczne, mieszkalne; 6. Integrowanie instytucji i inicjatyw kulturowych poprzez intensyfikację transgranicznej wymiany kulturowej. 	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; • Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016; • Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017; • Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 r.; • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego; • Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020; • Rejestr zabytków województwa lubuskiego; • Program opieki nad zabytkami Gminy Sulechów na lata 2015-2018; • Program opieki nad zabytkami Gminy Czerwieńsk na lata 2015-2018; • System Ewidencji Szlaków Turystycznych Innowacyjne Lubuskie.

Podstawowym obszarem działań w zakresie dziedzictwa kulturowego powinno być odpowiednie zarządzanie i wykorzystanie jego zasobów. Elementem, stanowiącym bardzo istotne znaczenie dla rozwoju MOF OW Zielona Góra są, charakterystyczne dla tego obszaru, tradycje winiarskie. Odpowiednie ich wykorzystanie oraz wypromowanie skutkować będzie zwiększeniem atrakcyjności i konkurencyjności tego obszaru, które będzie miało bezpośrednie przełożenie na rozwój gospodarczy i społeczny MOF OW Zielona Góra. Potrzebne jest jednak odpowiednie kreowanie narzędzi prawnych i finansowych, działania edukacyjne i promocyjne, a przede wszystkim interdyscyplinarna współpraca zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych, na różnych szczeblach i w różnych dziedzinach.

Gminy obszaru MOF OW Zielona Góra dla efektywnego wykorzystania i odpowiedniego zarządzania dziedzictwem kulturowym budować powinny ofertę turystyczną obszaru w ramach wspólnego produktu turystycznego. Stanowiąc mogą go szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym, wzbogacone walorami przyrodniczymi, oraz imprezy kulturalne, promujące unikalne walory regionu i lokalne tradycje. Szczególne znaczenie ma tu przede wszystkim Lubuski Szlak Wina i Miodu oraz Winobranie – Święto Wina w Zielonej Górze. Stanowią one produkt turystyczny o najwyższym potencjale turystycznym, o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, a także międzynarodowym całego regionu, dlatego ich rozwój i promocja powinna być

KIERUNKI

kontynuowana i intensyfikowana. Należy również dążyć do ukończenia projektu największej winnicy w Polsce – Winnicy Zabór, jako wspólnego przedsięwzięcia samorządu województwa i gminy Zabór, oraz dążyć do wykreowania wspólnej marki obszaru.

Również pozostałe szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym, przebiegające przez obszar MOF OW Zielona Góra, podlegać powinny odpowiedniemu wzbogacaniu, oznakowaniu, włączaniu nowych obiektów oraz wypromowaniu. Ponadto proponuje się utworzenie lokalnego szlaku zabudowy rezydencjonalnej obejmującej wszystkie Gminy MOF OW Zielona Góra (w tym przede wszystkim obiekty w miejscowościach Zabór, Przytok, Kalsk, Buków, Drzonów, Zielona Góra sołectwo Zatonie). Trasa szlaku winiarskiego w mieście Zielona Góra może być poszerzona o budowle związane z produkcją wina i koniaków – ul. Chrobrego 35, Zamkowa 16, Jedności 59 i Moniuszki oraz o domy zdobione winiarskimi akcentami: pl. Pocztowy 3, ul. Drzewna 29, Wrocławska 12, Kupiecka 22, Niepodległości 26, Bankowa 6, Wyspiańskiego 10, Zyty 1, Fabryczna 23-25. Rozwój szlaków jest rozwiązaniem sprzyjającym ochronie i popularyzacji dziedzictwa kulturowego w wymiarze lokalnym i regionalnym. Dla wzbogacenia atrakcyjności i rozpoznawalności szlaków wskazane jest również integrowanie działań w zakresie organizacji wydarzeń i imprez kulturalnych oraz atrakcji towarzyszących, promujących walory tego obszaru. Stanowi to istotny element zarówno w aspekcie popularyzacji i promocji elementów dziedzictwa kulturowego, jak i kreowania tożsamości kulturowej społeczności lokalnych.

Szczególnie ważna w przypadku obszarów MOF OW Zielona Góra jest poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych. Zły stan techniczny obniża znacząco walory wielu obiektów o cennych wartościach architektonicznych i historycznych. W pierwszej kolejności należy zadbać o najcenniejsze zabytki o znaczeniu ponadlokalnym, wpisane do rejestru zabytków, które stanowią potencjał turystyczny dla rozwoju gospodarczego poszczególnych gmin. Wskazać tu można przede wszystkim dawne zespoły dworskie i pałacowe np. obiekty w Zielonej Górze w sołectwie Zatonie, Łęgowie, Okuninie (gm. Sulechów), a także zabudowę folwarczną. Priorytetowo należy również traktować zabytki wymagające natychmiastowej interwencji (w tym wspomniany pałac w sołectwie Zatonie). Dla efektywnego zarządzania obiektami zabytkowymi zasadne jest nadawanie im nowych funkcji i dostosowanie do współczesnych wymogów. Brak nowych funkcji dla obiektów architektonicznych związanych m.in. z dawną zabudową rezydencjonalną i folwarczną powoduje ich opuszczenie, a w konsekwencji niszczenie tych obiektów. Zaleca się adaptację zabytków przede wszystkim na cele kulturalne, turystyczne, a także edukacyjne, społeczne i mieszkalne. Proces ten powinien odbywać się w oparciu o szczegółowe wytyczne konserwatorskie, opracowane w wyniku analiz konserwatorskich przekształceń elementów zabytkowych i całych założeń przestrzennych.

Wykorzystując położenie MOF OW Zielona Góra w bliskiej odległości od Niemiec (Brandenburgii) oraz atrakcyjność kulturową obszaru funkcjonalnego należy dążyć do integrowania instytucji kulturowych i inicjatyw kulturowych poprzez intensyfikację transgranicznej wymiany kulturowej i transgranicznego kultywowania kultury. Przykładem takich działań może być tu choćby organizacja Międzynarodowego Festiwalu Folkloru w Zielonej Górze.

Kierunek 2. Ochrona obiektów zabytkowych

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> Zahamowanie procesów degradacji zabytków oraz zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed dewastacją i aktami wandalizmu; Stoła inwentaryzacja obiektów o cennych walorach historycznych i kulturowych oraz stoła aktualizacja ewidencji i rejestru zabytków; 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

<ol style="list-style-type: none"> 3. Wspieranie tworzenia parków kulturowych oraz ustanawiania pomników historii; 4. Sporządzanie i realizacja lokalnych programów opieki nad zabytkami; 5. Objęcie obiektów zabytkowych odpowiednimi ustaleniami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; 6. Rozwój i wykorzystanie potencjału środowiska naukowego w zakresie problematyki opieki nad zabytkami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017; • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego; • Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020; • Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020; • Rejestr zabytków województwa lubuskiego.
---	--

Ważnym elementem polityki MOF OW Zielona Góra jest również ochrona obiektów zabytkowych. Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 poz. 1446 z późn. zm.) formami ochrony zabytków w Polsce są: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, park kulturowy lub ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Należy zatem dążyć do jak najpełniejszego objęcia takimi formami ochrony obiektów zabytkowych zlokalizowanych w MOF OW Zielona Góra. Ze względu na występowanie obiektów i założeń o znaczących walorach zabytkowych w skali regionu i kraju istotne jest promowanie i zachęcanie do korzystania z narzędzi ochrony ustawowej w postaci powoływania parków kulturowych oraz zabieganie o wpis na listę pomników historii. Dotyczy to przede wszystkim zabytkowego układu przestrzennego miasta Zielona Góra oraz kościoła drewnianego w Klępsku, a także zespołu pałacowo-parkowego w Zaborze i dworu w Świdnicy. Ponadto ważne z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego jest objęcie obiektów zabytkowych odpowiednimi ustaleniami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzanie i realizacja programów opieki nad zabytkami na poziomie lokalnym (przede wszystkim w przypadku Zielonej Góry, Świdnicy i Zaboru), a także zwiększania realnych działań na rzecz ochrony substancji zabytkowej gmin.

Ważnym aspektem ochrony zabytków jest kreowanie działań związanych z zapobieganiem degradacji substancji zabytkowej oraz zabezpieczenie jej przed niszczeniem, kradzieżą i aktami wandalizmu. Przykładem obiektów, które powinny zostać objęte interwencją w tym zakresie mogą być np. pozostałości umocnień Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego oraz Linii środkowej Odry w gminach Sulechów i Czerwieńsk. Pomocnym narzędziem w tym zakresie będzie m.in. wsparcie działań ukierunkowanych na zabezpieczenie i konserwację obiektów zabytkowych, w tym wsparcie finansowe i prawne oraz edukacyjne, dla właścicieli i użytkowników zabytków. Aby zwiększyć efektywność ochrony zabytków potrzebna jest również stała identyfikacja i dodatkowe rozpoznanie, zwłaszcza obiektów historycznych w niskim stopniu zidentyfikowanych i zewidencjonowanych.

Kierunek 3. Kształtowanie tożsamości kulturowej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie warunków do wzmocnienia tożsamości kulturowej lokalnych społeczności; 2. Wspieranie działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie znaczenia 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; • Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013-2016;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

<p>dziedzictwa kulturowego;</p> <p>3. Poprawa dostępu do wiedzy o dziedzictwie kulturowym, w tym przy wykorzystaniu technologii cyfrowych;</p> <p>4. Zwiększenie dostępności wysokiej jakości oferty kulturalnej;</p> <p>5. Rozwijanie działań wspierających aktywny udział mieszkańców w życiu kulturalnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017; • Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego; • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020.
--	--

Istotne znaczenie dla trwałości dziedzictwa kulturowego oraz poczucia społecznej wspólnoty ma kształtowanie tożsamości kulturowej. Dlatego też wskazany jest rozwój działań na rzecz popierania inicjatyw kreujących budowanie lokalnej tożsamości i identyfikacji z dziedzictwem kulturowym w wymiarze instytucjonalnym i społecznym. Ważne jest upowszechnienie wiedzy na temat lokalnych zabytków i ich wartości, w tym za pomocą technologii cyfrowej. Należy również podejmować działania mające na celu zwiększenie świadomości znaczenia dziedzictwa kulturowego, zarówno w aspekcie materialnym i niematerialnym, jako czynnika determinującego rozwój w wymiarze gospodarczym i społecznym gminy. Elementem kształtującym tożsamość regionu może być np. odtwarzanie uprawy winorośli oraz propagowanie kultury winiarstwa.

Istotnym narzędziem w zakresie kształtowania tożsamości kulturowej lokalnych społeczności może być organizacja różnego rodzaju imprez kulturalnych. Należy dążyć do rozwijania tego typu aktywności oraz wspierania wydarzeń i przedsięwzięć kulturalnych, promujących unikalne walory regionu, w tym lokalne tradycje czy historię.

Równocześnie wskazane jest wspieranie funkcjonowania instytucji kultury i promowanie dziedzictwa kulturowego w nowoczesnych, atrakcyjnych dla odbiorcy formach – np. ożywianie obiektów zabytkowych i muzealnych poprzez interaktywne programy i imprezy oraz dostosowanie ich do nowoczesnych technologii. Istotne jest wzbogacanie oferty obiektów kultury z Zieloną Górą jako centrum życia kulturalnego MOF OW Zielona Góra i całego regionu oraz uzupełniającą funkcją obiektów kultury w pozostałych gminach obszaru funkcjonalnego.

Kierunek 4. Tworzenie spójnego i harmonijnego krajobrazu kulturowego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<p>1. Ochrona i zachowanie historycznie ukształtowanych układów urbanistycznych i ruralistycznych;</p> <p>2. Kształtowanie ładu przestrzennego poprzez harmonijne wkomponowywanie nowego zainwestowania w zabytkowe krajobrazy kulturowe;</p> <p>3. Wykluczenie lokalizowania obiektów dysharmonizujących z zabytkowym sąsiedztwem i przesłaniających obiekty zabytkowe;</p> <p>4. Odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych i walorów krajobrazowych oraz harmonijne kształtowanie pola ekspozycji zabytku;</p>	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; • Program ochrony zabytków województwa lubuskiego na lata 2013-2016; • Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

5. Zachowanie zabytkowych dominant, charakterystycznych cech tradycyjnego budownictwa oraz sylwet kompozycji przestrzennych.

Na obszarze MOF OW Zielona Góra odnaleźć można cenne krajobrazy kulturowe, które podlegać powinny szczególnej ochronie. Występują one przede wszystkim na obszarach wiejskich. Ład przestrzenny na tych terenach należy kształtować poprzez harmonijne powiązanie nowego zainwestowania z zabytkową strukturą i krajobrazem, zachowanie zabytkowych dominant, ochrony charakterystycznych cech tradycyjnego budownictwa, sylwet kompozycji przestrzennych oraz ekspozycji widokowych. Niezwykle ważne jest zachowanie tradycyjnych krajobrazów wiejskich, z historycznymi układami ruralistycznymi, zabytkowymi kościołami, dawnymi dworami i pałacami oraz towarzyszącymi im parkami i alejami starych drzew, młynami, cmentarzami i drewnianą zabudową oraz przydrożnymi kapliczkami i krzyżami.

Na obszarze MOF OW Zielona Góra odnaleźć można unikatowy krajobraz kulturowy w skali kraju, a nawet Europy. Stanowi go Wzgórze Winne, zlokalizowane przy Starym Mieście, w centrum miasta Zielona Góra. Porośnięte krzewami winorośli, z Domkiem Winiarza i Palmiarnią, jest ono wizytówką miasta i podlegać powinno szczególnej ochronie. Ponadto również krajobrazem kulturowym, kwalifikującym się do otoczenia ochroną jest miejsce bitwy pod Kijami w gminie Sulechów.

Kierunek 5. Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja obszarów miejskich, szczególnie centrum Zielonej Góry i Sulechowa z zabytkową zabudową, w tym obszarów poindustrialnych; 2. Rewitalizacja i odnowa obszarów wiejskich MOF OW Zielona Góra, w tym popegeerowskich; 3. Rewitalizacja zdegradowanych zasobów mieszkaniowych; 4. Rewitalizacja zdegradowanych zasobów użytkowych stanowiących własność komunalną; 5. Odnowa obszarów zielonych; 6. Kształtowanie przestrzeni publicznych; 7. Sporządzanie Programów rewitalizacji obszarów zdegradowanych; 8. Realizacja działań na rzecz społeczności lokalnej: zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji, poszerzenia aktywności społecznej, oferty edukacyjnej i kulturalnej, oferty spędzania wolnego czasu oraz wspieranie osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Program ochrony zabytków województwa lubuskiego na lata 2013-2016; • Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego; • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020;

Na obszarze MOF OW Zielona Góra istnieje realna potrzeba przeprowadzenia rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Kompleksowa rewitalizacja obejmować powinna wielokierunkowy proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez jednostki samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu

nowej jakości funkcjonalnej, stworzenie warunków do jego rozwoju, wykorzystując charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Na obszarze MOF OW Zielona Góra szczególnie ważna jest interwencja w zakresie miasta Zielona Góra, a zwłaszcza jego centrum. Wielowymiarowa degradacja śródmieścia skutkuje wyludnianiem się tych obszarów na rzecz strefy podmiejskiej i obszarów wiejskich. Zgodnie z Uchwałą Nr XXVII.303.2016 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 2 lutego 2016 r. wyznaczone zostały obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji Miasta Zielona Góra.

Negatywne tendencje powinny zostać zahamowane poprzez działania modernizacyjne i rewitalizacyjne, partycypację społeczną, otwartość samorządów na współpracę z partnerami oraz wprowadzenie i stosowanie instrumentów usprawniających funkcjonowanie rynku nieruchomości. Procesy rewitalizacyjne powinny być inicjowane na etapie tworzenia programowania rewitalizacji i planowania przestrzennego (szczególnie planowania lokalnego). Centrum miasta powinno być kształtowane w oparciu o historyczną tożsamość, przy jednoczesnym zaspokojeniu usług społecznych. Wśród jego zadań wskazuje się budowanie tożsamości i kształtowanie wizerunku miasta.

Działania rewitalizacyjne stanowią kierunek interwencji krajowej polityki miejskiej oraz jeden z najważniejszych składników w zintegrowanym podejściu do polityki spójności UE. Narzędzia wspierające proces rewitalizacji tworzone są przez Krajową Politykę Miejską i Narodowy Plan Rewitalizacji.

Na obszarze MOF OW Zielona Góra procesom rewitalizacyjnym poddane zostać powinny przede wszystkim tereny w centrum miasta Zielona Góra, jako obszar o szczególnym nasyceniu obiektami zabytkowymi, unikatowym znaczeniu historycznym oraz istotnym potencjale turystycznym w skali ponadregionalnej. Dalszych prac rewitalizacyjnych wymaga również obszar centrum Sulechowa, a także tereny wiejskie, w tym obszary popegeerowskie. W procesie rewitalizacji wskazana jest rewaloryzacja zdegradowanej zabudowy, w tym elementów zabytkowych oraz odnowa obszarów zielonych. W aspekcie społecznym i funkcjonalnym niezwykle ważne jest odpowiednie kształtowanie przestrzeni publicznych.

Istotnym w procesie rewitalizacji jest także aspekt społeczno-gospodarczy. Należy dążyć do realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w zakresie zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji, poszerzenia aktywności społecznej, oferty edukacyjnej i kulturalnej, oferty spędzania wolnego czasu oraz wspieranie osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach tych działań potrzebne jest również podnoszenie świadomości o potrzebie rewitalizacji i jej istocie, w tym m.in. poprzez szkolenia i inne działania edukacyjne.

5. Strefa społeczno-gospodarcza

Strefa społeczno-gospodarcza obejmuje szereg dziedzin, do których należą usługi, edukacja, ochrona zdrowia, aktywność sportowa, turystyka, bezpieczeństwo publiczne, tereny inwestycyjne, strefy gospodarcze oraz rynek pracy. Działania podejmowane w ramach tej strefy są kluczowe dla ożywienia regionu. Prowadzą one do rozwoju społeczno-gospodarczego, poprzez wprowadzanie zmian zwiększających i udoskonalających istniejące zjawiska oraz kreowanie nowych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 1. Wzmocnienie potencjału innowacyjnego sektora gospodarczego i rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Promowanie przedsiębiorczości;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentne specjalizacje województwa lubuskiego; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Produkty innowacyjne w województwie lubuskim; • Program Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego (2016).
2. Wsparcie rozwoju stref ekonomicznych/gospodarczych;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
3. Wsparcie rozwoju Parku Naukowo-Technologicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego;	m. Zielona Góra	
4. Wsparcie współpracy między uczelniami, jednostkami B+R, instytucjami otoczenia biznesu oraz przedsiębiorcami;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
5. Wsparcie procesu transferu technologii z nauki do biznesu.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	

Zielona Góra wraz z gminami sąsiednimi charakteryzuje się wysokim poziomem przedsiębiorczości. Jest to potencjał, który należy wzmocnić poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i podnoszenia innowacyjnych możliwości społecznych i gospodarczych. Wśród działających przedsiębiorstw dominują powiązane z sektorem usługowo-handlowym.

Jednym z priorytetów inwestycyjnych jest promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości. W tym aspekcie należy dążyć do utworzenia sieci inkubatorów przedsiębiorczości w oparciu o Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego. Celem działania będzie stworzenie lepszych warunków dla rozwoju MŚP. Niezbędnym do tego jest, aby gmina, poprzez zastosowanie odpowiednich instrumentów, podjęła działania prowadzące do pobudzenia przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na rynku pracy. Istotną jest odpowiednia promocja potencjału gospodarczego, polegająca na skutecznej i efektywnej promocji regionalnych towarów, branż, firm i marek oraz oddziaływanie na rzecz dopływu do regionu bezpośrednich inwestycji firm krajowych i zagranicznych. Działania te spowodują zintensyfikowanie współpracy gospodarczej, wzrost wymiany handlowej oraz przyciąganie nowego kapitału inwestycyjnego. Istotne są również kampanie promocyjne terenów przeznaczonych pod inwestycje. Dzięki temu działki inwestycyjne będą lepszą zachętą dla przedsiębiorców do zagospodarowania terenu co wpłynie na wzrost stopnia przedsiębiorczości w regionie. Realizacja tych działań ułatwi dalszy rozwój istniejących MŚP oraz przyciągnie nowych inwestorów. Profesjonalnie przygotowane tereny pod inwestycje przyczynią się do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw i powstania nowych miejsc pracy.

Wg stanu z sierpnia 2016 r., na terenie MOF OW Zielona Góra zabudowa usługowo-przemysłowa zlokalizowana jest głównie w podstrefie Zielona Góra, składającej się z dwóch obszarów: przy trasie północnej oraz w Zielonej Górze w sołectwie Nowy Kisielin, a także w podstrefie Czerwieńsk Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa w Czerwieńsku zajmuje powierzchnię około 6,5 ha, a grunty które zostały już sprzedane zajmują ok. 4,5 ha. Nowopowstała podstrefa Sulechów nie jest jeszcze zainwestowana i posiada tereny niezagospodarowane o powierzchni ok. 44 ha. W związku z rosnącym zainteresowaniem terenami w obrębie 3 podstref KSSSE, zlokalizowanymi na terenie MOF OW Zielona Góra, pojawia się potrzeba analizy lokalizacji nowych terenów inwestycyjnych. Wpływa na to również fakt, że na terenie Zielonej Góry (w granicach do 2014 r.) znajdują się tereny przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod usługi i produkcję, które w znacznym stopniu są niezainwestowane. Ważnym zadaniem jest

odpowiednia promocja terenów inwestycyjnych przyciągająca inwestorów do lokowania kapitału na terenie MOF OW Zielona Góra.

Duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego południowej części województwa ma funkcjonowanie Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. Kompleks terenów inwestycyjnych oraz transferu innowacji i technologii obejmuje: Lubuski Park Przemysłowy SSE (LPP), Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego (PN-T UZ) i Strefę Aktywności Gospodarczej Lubuskiego Trójmiasta (SAG LT). Celem funkcjonowania Parku Naukowo-Technologicznego jest transfer badań, nowoczesnych technologii i innowacji z obszaru nauki do gospodarki, a Parku Przemysłowego utworzenie terenów inwestycyjnych z przeznaczeniem pod produkcję i usługi. W związku z powyższym ważne jest wspieranie działalności Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, którego funkcjonowanie wpływa na rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

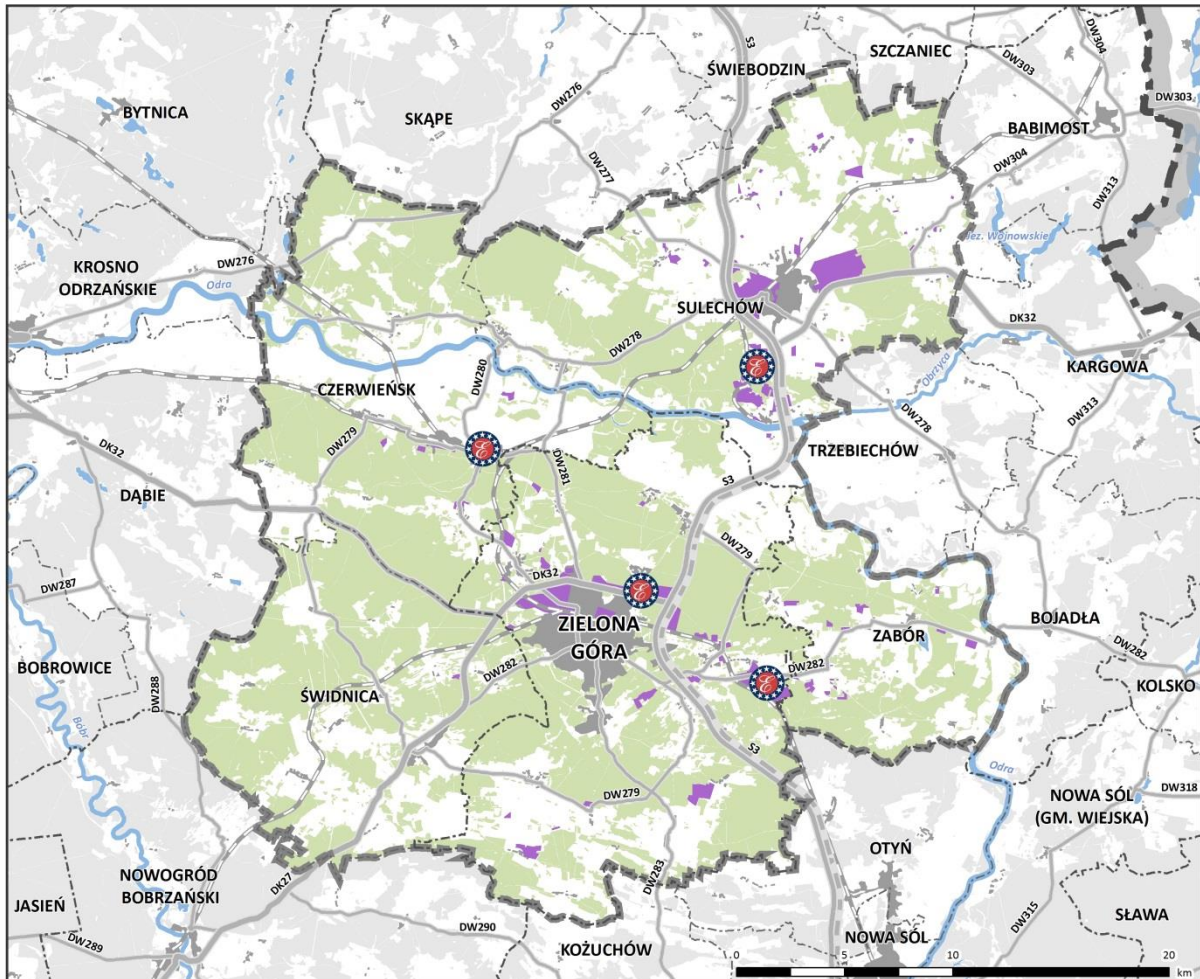
Istotne jest, aby wzmocnić współpracę między instytucjami mającymi kluczowy wpływ na rozwój innowacyjnego sektora gospodarczego. Współpraca między instytucjami naukowymi a przedsiębiorcami wpłynie pozytywnie na dostosowanie ofert kształcenia do potrzeb pracodawców i regionalnego rynku pracy. W ramach tego działania niezbędne jest wspólne organizowanie praktyk zawodowych, staży i innych przedsięwzięć edukacyjnych przyczyniających się do wzrostu atrakcyjności pracowników. Kooperacja między przedsiębiorcami a instytucjami B+R wpłynie na przepływ wiedzy i technologii do sektora gospodarczego. Wsparcie procesu transferu technologii z nauki do biznesu jest niezbędne do osiągnięcia jak największego wzmocnienia specjalizacji regionalnych wiedzą i doświadczeniami niezbędnymi do ich intensywnego rozwoju. Z drugiej strony prace instytucji badawczo-rozwojowych mogą dzięki owej współpracy być finansowane ze środków posiadanych przez przedsiębiorstwa. Ważne jest informowanie przedsiębiorców o korzyściach płynących z inwestowania w prace badawczo-rozwojowe. Z punktu widzenia wspierania rozwoju gospodarczego regionu istotne jest wspieranie działalności instytucji otoczenia biznesu, które podejmują działania inspirujące, wspomagające i promujące rozwój społeczno-gospodarczy regionu. W ramach swojej działalności oferują one szeroko rozumiane doradztwo i pomoc w prowadzeniu działalności gospodarczej. Ważną rolę w tej dziedzinie odgrywają władze samorządowe, które powinny tworzyć warunki do rozwoju tych instytucji oraz częściowo inwestować w rozwijanie infrastruktury typu: inkubatory przedsiębiorczości oraz hale produkcyjne i biura pod wynajem dla branży wysokich technologii.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 55. Strefy ekonomiczne, tereny produkcyjne i usługowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *kssse.pl* oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

strefy ekonomiczne

- Kostrzyńsko-Słubicka
Specjalna Strefa Ekonomiczna

przeznaczenie terenu

- teren produkcyjno-usługowy

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra

- zbiornik wodny
- rzeka
- droga ekspresowa/
w budowie
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- czynna linia kolejowa

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 2. Zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie aktywności zawodowej ludności

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zastosowanie procesów dostosowawczych w kształceniu ustawicznym; 2. Popularyzowanie wiedzy dotyczącej zawodów i kierujących do nich ścieżkach edukacyjnych; 3. Tworzenie możliwości do jak najwcześniejszego wiązania edukacji z pracą oraz wspieranie nabywania praktyk u pracodawców; 4. Promocja włączenia zawodowego i społecznego.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011-2020; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016).

Do podstawowych przyczyn bezrobocia zalicza się m.in. wykluczenie z rynku pracy niektórych grup społecznych, brak niezbędnego wykształcenia i doświadczenia zawodowego oraz niedopasowanie popytu i podaży na określony rodzaj pracy. Należy podjąć odpowiednie działania zapobiegające powstawaniu bezrobocia oraz wpływające na szybką aktywizację zawodową po utracie pracy.

Aby wpływać na zmniejszenie bezrobocia, należy zastosować procesy dostosowawcze w kształceniu ustawicznym, które rozumiane są jako kształcenie całościowe. Należy przeciwdziałać przedwczesnemu kończeniu nauki i wspierać uczenie się przez całe życie. Konieczne jest zastosowanie takich mechanizmów, które pozwalają na możliwie szybkie reagowanie w systemie szkolnym na dokonujące się zmiany. Ważne jest upowszechnianie wiedzy na temat możliwości podnoszenia umiejętności i kwalifikacji w ramach form pozaszkolnych.

Przyczyną pozostawania przez długi okres poza rynkiem pracy jest m.in. brak informacji na temat tego w jaki sposób podnieść kwalifikacje zawodowe. Bariera informacyjna wpływa na niedostosowanie kwalifikacji kadr do potrzeb rynku pracy. Należy promować zawody, na które jest zapotrzebowanie oraz ścieżki edukacyjne, które do nich prowadzą. Brak doświadczenia zawodowego, jest główną przyczyną występowania bezrobocia wśród młodych, dlatego ważne jest stwarzanie możliwości do jak najwcześniejszego łączenia edukacji z pracą zawodową. Ponadto, niezbędne jest wspieranie nabywania praktyki zawodowej u pracodawców, których odbywanie będzie możliwe m.in. przy współpracy placówek edukacyjnych z pracodawcami.

Przedłużający się czas pozostawania bez pracy powoduje wiele skutków w sferze psychologicznej i społecznej (m.in. niska motywacja do podejmowania działań w kierunku poprawy swojej sytuacji, wyuczona bezradność). Stąd konieczne jest podejmowanie inicjatyw w kierunku promocji włączenia zawodowego i społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zwiększenie motywacji jest pierwszym, często najważniejszym krokiem w kierunku skutecznej aktywizacji zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 3. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez inwestycje służące edukacji

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie kształcenia zawodowego i dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; 2. Rozwój ośrodka naukowego na bazie Uniwersytetu Zielonogórskiego; 3. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i wyrównanie dysproporcji w jakości kształcenia; 4. Wzrost nakładów na działalność B+R; 5. Uruchomienie wspólnych inicjatyw między ośrodkami edukacyjnymi i przedsiębiorstwami innowacyjnymi; 6. Monitorowanie rynku pracy pod względem zapotrzebowania na zawody. 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011-2020; • Rola lubuskich uczelni w kreowaniu nowych miejsc pracy o wysokim potencjale innowacyjności.

Potrzeba stałego dostosowywania systemu edukacyjnego do rynku pracy wynika głównie z następujących tendencji demograficznych oraz przemian gospodarczych. Zaobserwowane na rynku pracy tendencje wskazują na konieczność wzmocnienia szkolnictwa zawodowego i przekształcania oferty edukacyjnej takich placówek w kierunku zgodnym z zapotrzebowaniem rynku pracy. Działania takie obejmują doposażanie szkół i rozbudowę ich infrastruktury. Zabiegi te dotyczą w głównej mierze kształcenia na poziomie szkół zawodowych i średnich szkół technicznych, ale także wszystkich pozostałych rodzajów szkół i poziomów kształcenia zawodowego, ponieważ zauważa się wzrastający udział osób dorosłych wśród korzystających z tego typu edukacji.

Uniwersytet Zielonogórski pełni ważną rolę w rozwoju głównego ośrodka wojewódzkiego, ponieważ jest największą uczelnią w województwie lubuskim, a ponadto pełni rolę instytucji B+R, instytucji otoczenia biznesu oraz prowadzi Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości i Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii. Uczelnia ta wraz z innymi ośrodkami edukacji wyższej zlokalizowanymi na terenie MOF OW Zielona Góra stwarza potencjał do rozwoju, na bazie ich działalności, ośrodka naukowego. Wpłyne to pozytywnie na poziom wykształcenia ludności oraz poprzez współpracę z przedsiębiorstwami, na rozwój gospodarczy regionu. Należy dążyć do zacieśnienia współpracy UZ z uczelniami zagranicznymi. Realizowanie wspólnych projektów oraz badań wpłynie na wzrost innowacyjności w regionie, a także rozwój ośrodka akademickiego. Uniwersytet Zielonogórski swoją działalnością stwarza warunki do powstawania nowych miejsc pracy o wysokim potencjale innowacyjności. Rola uczelni w ich kreowaniu jest istotna ze względu na animowanie życia gospodarczego. Ważne jest, aby ośrodki uczelniane dostosowywały ofertę kształcenia w oparciu o zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy oraz do potrzeb innowacyjnej gospodarki. Istotną rzeczą jest uruchomienie we współpracy z przedsiębiorcami innowacyjnymi wspólnych inicjatyw edukacyjnych. Rozwój miasta w oparciu o Uniwersytet wymaga dobrej współpracy władz miasta z władzami uczelni, a także opracowania strategii rozwoju Uniwersytetu, uwzględniającej potrzeby miasta. Ponadto, należy promować Uniwersytet Zielonogórski jako ważny ośrodek akademicki w regionie i kraju.

Na terenie MOF OW Zielona Góra występują dysproporcje w dostępie do edukacji oraz jakości kształcenia. Tereny wiejskie charakteryzują się niższym współczynnikiem skolaryzacji oraz mniejszą liczbą placówek edukacji podstawowej i gimnazjalnej. Należy podjąć działania, które będą zapobiegać dalszemu zwiększaniu się dystansu pomiędzy tymi obszarami, również poprzez upowszechnianie edukacji przedszkolnej. Ważnym jest, aby wspierać rozwój placówek edukacyjnych na poziomie kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, w celu zapewnienia równego dostępu do dobrej jakości usług edukacji.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Należy wpłynąć na poprawę infrastruktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego poprzez tworzenie nowoczesnych pracowni dydaktycznych, doposażanie szkół w nowoczesne narzędzia dydaktyczne, budowanie programów kształcenia w oparciu o potrzeby lokalnych przedsiębiorstw oraz podwyższanie kwalifikacji kadry dydaktycznej.

Jednym z ważniejszych działań realizowanych przez uczelnie, wpływających na rozwój gospodarczy regionu, jest rozwijanie współpracy z sektorem biznesu w zakresie badań i rozwoju. Prowadzenie prac badawczo-rozwojowych przez szkoły wyższe napotyka na barierę w postaci niskich nakładów na ten cel. Bez znaczącego udziału kapitału prywatnego w finansowanie prac badawczych, nie może być mowy o stworzeniu efektywnego systemu badań rozwojowych ani o powstaniu rozwiązań innowacyjnych, zapewniających przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwom w regionie. W województwie lubuskim, w porównaniu z innymi województwami, nakłady finansowe na wdrażanie innowacji są raczej skromne, dlatego ważna jest działalność promocyjna, szkoleniowa i informacyjna w środowisku przedsiębiorców w tematyce działalności innowacyjnej, wskazują też na źródła finansowania, z których można pozyskać fundusze na inwestycje.

Rekomendowane jest systematyczne monitorowanie potrzeb pracodawców względem kształcenia akademickiego, a także współpraca między lubuskimi szkołami wyższymi w celu wymiany informacji i efektywniejszego wykorzystywania infrastruktury badawczej na potrzeby regionalnej gospodarki. Takie działania przyczynią się nie tylko do rozwoju gospodarki na terenie miejskich ośrodków funkcjonalnych ale także na terenie całego województwa lubuskiego. Ważne jest także rozwijanie współpracy z wiodącymi uczelniami spoza regionu, w celu korzystania z dobrych praktyk. W celu stymulowania przedsiębiorczości akademickiej i kreowania postaw proinnowacyjnych u studentów i absolwentów należy dążyć do dalszego rozwijania inkubatorów przedsiębiorczości.

Kierunek 4. Rozwój turystyki

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa spójnego wizerunku regionu; 2. Atrakcyjna oferta turystyczna regionu i promocja produktów turystycznych; 3. Rozwój infrastruktury szlaków turystycznych; 4. Współpraca samorządów w procesie tworzenia zintegrowanej oferty usług turystycznych; 5. Wsparcie rozwoju wystawiennictwa.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku. Cz. II programowa; • Program Rozwoju Sportu do roku 2020 (projekt); • Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016).

Na zainteresowanie turystyczne regionu wśród turystów wpływa jego wizerunek. Kreowanie wizerunku ma na celu wyróżnienie własnej oferty i odróżnienie regionu od innych. Wizerunkiem jest to co ludzie myślą o obszarze, jakie mają związane z nim skojarzenia i czego mogą w nim oczekiwać. Pozytywny odbiór przyciąga turystów. W związku z powyższym należy stworzyć rozpoznawalną markę obszaru wykorzystując jego unikatową ofertę turystyczną. Na wyjątkową ofertę turystyczną MOF OW Zielona Góra wpływają jego tradycje winiarskie. W Zielonej Górze odbywają się imprezy rozpoznawalne w regionie, kraju, a także za granicą. Wykorzystując potencjał jaki niesie za sobą występowanie na terenie MOF OW Zielona Góra atrakcji winiarskich należy w odpowiedni sposób kreować markę regionu. Istotne jest promowanie winnic oraz innych obiektów znajdujących się na Lubuskim Szlaki Wina i Miodu.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Dostarczenie wyczerpującej i atrakcyjnie zaprezentowanej informacji przedstawiającej ofertę turystyczną jest kolejnym krokiem aby wzbudzić zainteresowanie ofertą obszaru. Informacja ta powinna być dostępna w zasobach sieci Internet, podczas imprez targowych w punktach i centrach informacji turystycznej oraz w ramach wystandaryzowanych wydawnictw promocyjnych. Powinna znajdować się także w przestrzeni fizycznej regionu i być skierowana zarówno do turysty zmotoryzowanego, rowerowego, wodnego jaki i pieszego. Należy stworzyć system oznakowań opisujący atrakcje na głównych szlakach i w centralnych punktach ruchu turystycznego uzupełnionego o informacje i materiały dodatkowe online, w tym wersje językowe i zdjęcia. Atrakcje turystyczne w przestrzeni fizycznej często nie są należycie wyeksponowane poprzez brak należytego oznakowania.

Istotna jest promocja produktów turystycznych regionu zarówno wewnątrz jak i poza granicami MOF OW Zielona Góra. Mieszkańcy powinni dysponować wiedzą w zakresie posiadanych atrakcji i produktów turystycznych. Kampania promocyjna w regionach sąsiadujących przyczyni się do napływu turystów, którzy bez ponoszenia znacznych nakładów na przejazd, mogą korzystać z oferty turystycznej MOF OW Zielona Góra. Rozwój produktów turystycznych w regionie jest zjawiskiem, które będzie dynamicznie postępowało w najbliższych latach. Należy dołożyć jednak wszelkich starań żeby nadać temu procesowi ukierunkowany i usystematyzowany charakter. Przede wszystkim należy umiejętnie rozłożyć ten proces w czasie oraz zadbać o koordynację działań prowadzonych na wszystkich szczeblach w celu budowy konkurencyjnej oferty turystycznej regionu. Zielona Góra posiada dogodne warunki do rozwoju turystyki biznesowej i weekendowej. Jako ważny ośrodek miejski przyciąga ludzi przyjeżdżających do miasta w celach zawodowych. Turystyce krótkookresowej służą imprezy i wydarzenia kulturalne przyciągające do miasta. Należy wykorzystać potencjał, który się z tym wiąże i promować turystykę biznesową i turystyczną rozwijającą się w regionie.

Odpowiednia infrastruktura szlaków turystycznych, w tym kluczowych dla regionu szlaków rowerowych, wpływa na rozwój turystyczny i wizerunek regionu. Aby w pełni wykorzystać ich potencjał turystyczny należy stworzyć regionalny system dróg rowerowych na terenach miejskich oraz cennych przyrodniczo. Spójny program szlaków rowerowych wykorzysta atuty środowiska przyrodniczego, w tym ponadprzeciętną lesistość regionu, jednocześnie umożliwiając ochronę naturalnych walorów dzięki kontrolowanemu przemieszczaniu się turystów. Uzupełnieniem sieci szlaków rowerowych powinny być szlaki wodne na rzekach. Należy dążyć do zbudowania zintegrowanego systemu dróg rowerowych, pieszych i wodnych m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej sieci szlaków turystycznych o nowe jej odcinki oraz poprawę stanu już istniejących. Ponadto, aby zwiększyć atrakcyjność infrastruktury turystycznej na terenie MOF OW Zielona Góra należy tworzyć przystanie wodne i kajakowe.

Turystyka na terenie miejskiego ośrodka funkcjonalnego pełni funkcję dodatkową. Mimo bogatej oferty turystycznej potencjał regionu nie jest dostatecznie wykorzystywany. Należy dążyć do utworzenia zintegrowanej oferty usług turystycznych, która obejmuje zarówno bazę noclegową, gastronomiczną, rekreacyjną oraz system komunikacji jak i wspólne działania w dążeniu do celu przez wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra. Współpraca samorządów wszystkich gmin przysłuży się do utworzenia spójnego systemu obiektów turystycznych, przyczyniającego się do rozwoju turystycznego w większej skali niż jedynie w obrębie jednej gminy. Dobrą praktyką jest podejmowanie wspólnych przedsięwzięć ponad podziałami administracyjnymi. Warto promować powstawanie regionów turystycznych ze wspólną ofertą oraz zintegrowaną bazą noclegową. Należy pamiętać, że oferta turystyki, w tym turystyki aktywnej, ograniczająca się do obszaru jednej gminy, może nie być wystarczająco atrakcyjna dla wymagającego turysty.

W celu rozwoju wystawiennictwa istotne jest stworzenie dogodnych warunków do udostępniania dóbr kultury poprzez rozwój nowoczesnego muzealnictwa i archiwistyki. Ważne jest podjęcie działań zapewniających podniesienie atrakcyjności zbiorów muzealnych oraz ich renowacja i konserwacja. Ważne jest systematyczne

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

wzbogacenie możliwości merytorycznych, technicznych i organizacyjnych instytucji kultury i szkół artystycznych oraz ich oferty programowej w kierunku zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych środowiska. Do zwiększenia zainteresowania i świadomości ludności niezbędna jest promocja oferty edukacyjnej i turystycznej muzeów (wydawnictwa reklamowe, Internet, media lokalne i ogólnopolskie). Należy dążyć do stworzenia systemu profesjonalnej informacji oraz promocji wydarzeń artystycznych.

Kierunek 5. Inwestycje w służbę zdrowia

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Rozbudowa Hospicjum i Zespołu Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnoprawnej Promyk;	m. Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020.
2. Rozbudowa systemu pediatrycznej oraz geriatrycznej opieki zdrowotnej;	m. Zielona Góra	
3. Doposażanie jednostek ochrony zdrowia.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	

W związku z rolą jaką pełni na terenie MOF OW Zielona Góra należy dążyć do wzmocnienia funkcji usługowej rdzenia, nie zapominając o jednoczesnym zapewnieniu dostępności do podstawowych usług mieszkańcom obszarów wiejskich. Zapewnienie równomiernego dostępu do oferty usługowej na terenie ośrodków miejskich i na obszarach wiejskich nie jest możliwe z ekonomicznego punktu widzenia. Istotne jest zapewnienie dostępu do służby zdrowia, która jest w stanie zaspokoić potrzeby wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra. Istniejące na terenie Zielonej Góry hospicja oraz ośrodki opieki i rehabilitacji osób niepełnosprawnych nie spełniają owych wymagań. Rozbudowa tych placówek i podniesienie standardu ich funkcjonowania jest bardzo ważnym czynnikiem oddziaływania w strefie społecznej. Ważnym zadaniem z perspektywy regionu jest kompleksowe zabezpieczenie opieki pediatrycznej oraz geriatrycznej. W tym zakresie podstawowym działaniem jest budowa wojewódzkiego szpitala dziecięcego w Zielonej Górze. Planuje się utworzenie Centrum Zdrowia Matki i Dziecka, działającego przy Wojewódzkim Szpitalu Klinicznym im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze sp. z o.o.

Dla utrzymania efektywnego systemu opieki zdrowotnej na obszarze województwa niezbędne jest stałe doposażanie jednostek ochrony zdrowia w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną nowej generacji oraz utrzymanie i rozwój kadry medycznej. Podstawowy problem to deficyt specjalistycznej kadry medycznej. W całym województwie lubuskim brakuje specjalistów w poradniach i szpitalach.

Kierunek 6. Rozwój infrastruktury sportowej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Zapewnienie warunków i oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Program Rozwoju Sportu do roku 2020 (projekt).
2. Rozwój infrastruktury służącej uprawianiu transportowej aktywności fizycznej;		
3. Promocja sportu;		
4. Współpraca samorządów w procesie rozwoju sportu.		

Oferta infrastruktury sportowej powinna być kierowana do osób w każdym wieku, nie tylko do dzieci i młodzieży. Aspekt ten jest o tyle ważny, że widoczny jest spadek aktywności fizycznej wśród osób dorosłych po zakończeniu edukacji. Należy przeciwdziałać takiemu zjawisku, że względu na zdrowotne efekty uprawiania sportu. Do działań zwiększających zainteresowanie sportem zalicza się dofinansowanie budowy oraz przebudowy ogólnodostępnej infrastruktury przyszkolnej, która może być elementem wsparcia placówki oraz jej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

najbliższego sąsiedztwa. Działanie to przyczyni się do wzrostu aktywności fizycznej, zarówno u dzieci i młodzieży, jak i u dorosłych, którzy uprawianie sportu będą zaliczać jako rodzinne spędzanie wolnego czasu. Aby pobudzić lokalną społeczność do aktywności fizycznej należy dążyć do zwiększenia dostępności obiektów sportowych, w tym możliwości korzystania z przyszkolnych obiektów sportowych po godzinach lekcyjnych. Do pobudzenia aktywności fizycznej wśród osób dorosłych przyczyni się stworzenie możliwości do uprawiania transportowej aktywności fizycznej. Do tego celu niezbędne jest stworzenie infrastrukturalnych rozwiązań sprzyjających podejmowaniu aktywności fizycznej w ramach codziennego przemieszczania się. Promocja budowy dróg dla rowerów i pasów rowerowych na poziomie lokalnym wraz z infrastrukturą towarzyszącą m.in. stojakami wpłynie na rozbudowę sieci dróg rowerowych na terenie MOF OW Zielona Góra.

W celu zwiększania zainteresowania sportem wśród ludzi na każdym etapie życia należy ukierunkować działania na promocję sportu jako dobrego dla zdrowia oraz organizacją kampanii informacyjno-promocyjnych ukazujących korzyści płynące z regularnego podejmowania aktywności fizycznej. Akcje te skierowane powinny być do osób w każdym wieku, ponieważ oprócz niskiej liczby osób dorosłych uprawiających sport, maleje także liczba młodzieży uczęszczających w zajęciach wychowania fizycznego realizowanych podczas ich edukacji.

Zwiększenie efektywności w procesie rozwoju sportu można osiągnąć dzięki współpracy horyzontalnej jednostek samorządu terytorialnego, szczególnie w kontekście procesów inwestycyjnych. Dotyczy to budowy i modernizacji infrastruktury sportowej, której koszty utrzymania mogą być zbyt wysokie dla jednego samorządu. Reguła ta ma również zastosowanie do inwestycji w ciągi transportowe rowerowe i piesze, które mogą przebiegać przez obszar więcej niż jednego samorządu.

6. Komunikacja i transport

System połączeń komunikacyjnych MOF OW Zielona Góra kształtują zarówno powiązania komunikacyjne względem większych ośrodków miejskich, jak i wewnętrzne połączenia lokalne między rdzeniem obszaru a gminami sąsiednimi, wchodzącymi w skład obszaru funkcjonalnego. Nadrzędnym celem w zakresie komunikacji jest utrzymanie, usprawnianie i uzupełnianie zintegrowanej sieci połączeń, zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych, pozwalającej na swobodny i zrównoważony rozwój obszaru.

Kierunek 1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
w zakresie komunikacji drogowej: 1. Poprawa parametrów drogi ekspresowej S3 oraz dróg krajowych nr 32 i 27; 2. Budowa południowej obwodnicy Zielonej Góry; 3. Modernizacji skrzyżowań dróg krajowych z drogami niższej klasy i kategorii;	m. Zielona Góra, gm. Sulechów, gm. Czerwieńsk, gm. Świdnica m. Zielona Góra, gm. Świdnica m. Zielona Góra, gm. Sulechów, gm. Czerwieńsk, gm. Świdnica	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 9 października 2012 r. w sprawie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1151); • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

w zakresie komunikacji kolejowej:		
4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury linii kolejowych (w tym przystanków kolejowych);	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Świdnica	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrakt Terytorialny Województwa Lubuskiego; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; • Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego; • Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020; • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin.
5. Rozwój infrastruktury przewozów towarowych;		
6. Zwiększenie liczby połączeń dalekobieżnych;		
w zakresie transportu rzeczno:		
7. Poprawa parametrów technicznych dróg wodnych;	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór gm. Sulechów	
8. Modernizacja i rozbudowa portu w Cigacicach;		
w zakresie transportu lotniczego:		
9. Modernizacja lotniska w Przylepie;	m. Zielona Góra	
10. Wspieranie rozwoju portu lotniczego w Babimoście;		
w zakresie transportu rowerowego:		
11. Rozbudowa infrastruktury rowerowej;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
pozostałe:		
12. Intermodalne terminale przeładunkowe;	m. Zielona Góra, gm. Sulechów	
13. Centra przesiadkowe.	m. Zielona Góra, gm. Sulechów	

Drogi ekspresowe i krajowe

Teren MOF OW Zielona Góra posiada dobrą dostępnością do krajowej sieci drogowej. Zewnętrzną dostępność komunikacyjną zapewnia głównie droga ekspresowa S3 (Europejski Korytarz Transportowy TEN-T Bałtyk – Adriatyk, postulowany CETC), która umożliwia dotarcie do autostrady A2. Najistotniejszą realizowaną inwestycją na tej drodze jest budowa wschodniej jezdni na odcinku 24 km, od węzła Sulechów do południowej granicy MOF OW Zielona Góra, w okolicy węzła Niedoradz (w gminie wiejskiej Nowa Sól) i dalej do granicy województwa lubuskiego²⁶⁰. W ramach inwestycji planowane jest powstanie nowego mostu na Odrze oraz modernizacja istniejącego, który nie spełnia parametrów przyszłej drogi ekspresowej. Planowana jest również przebudowa dwóch węzłów drogowych, powstanie Miejsc Obsługi Podróżnych Nowy Świat i Racula, a także powstanie łącznika między węzłem Zielona Góra Północ a Szosą Kisielińską w rejonie Osiedla Mazurskiego.

²⁶⁰ Stan na sierpień 2016 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 187, poz. 1446) na analizowanym terenie nie są planowane kolejne drogi ekspresowe i autostrady. Planowana jest natomiast realizacja południowej obwodnicy Zielonej Góry w ciągu drogi krajowej, której przebieg został wybrany w drodze konsultacji społecznych. Obwodnica połączy drogę ekspresową S3 w węźle Zielona Góra Południe z drogą krajową nr 27 w okolicach miejscowości Świdnica.

Drogi krajowe powinny zostać poddane modernizacji w celu utrzymania wysokiego stanu technicznego dróg, co wpłynie pozytywnie na płynność ruchu, bezpieczeństwo, a także możliwość zastosowania pojazdów o większym tonażu. Na drodze krajowej nr 27, na odcinku pomiędzy Nowogrodem Bobrzańskim a Świdnicą, należy dokonać korekty geometrii łuków oraz wprowadzić oświetlenie. Na odcinku stanowiącym obwodnicę m. Świdnica planuje się budowę równoległych dróg zbiorczych, ponadto przebudowy wymaga skrzyżowanie w miejscowości Wilkanowo i Piaski (gm. Świdnica). Docelowo droga krajowa nr 27 powinna uzyskać przekrój 2+1.

Działania powinny zostać podjęte również w przypadku drogi krajowej nr 32. Planuje się przebudowę skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 304 w miejscowości Okunin (gm. Sulechów) a także powstanie ciągu pieszo-rowerowego na odcinku 25 km pomiędzy Zieloną Górą a miejscowością Dąbie, która jest siedzibą gminy sąsiadującej z MOF OW Zielona Góra.

Kolej, w tym kolej dużych prędkości

System połączeń kolejowych na terenie MOF OW Zielona Góra jest dobrze rozwinięty i składa się z 7 czynnych linii, wykorzystywanych zarówno do przewozów pasażerskich jak i do przewozów towarowych. Linią kolejową o istotnym znaczeniu gospodarczym w skali państwa jest linia nr 273/CE-59. Ze względu na zły stan techniczny wymaga ona modernizacji w celu poprawy bezpieczeństwa, przystosowania jej do zwiększenia prędkości pociągów towarowych i pasażerskich, zwiększenia przepustowości, a także dopuszczenia składów o długości do 750 m. Inwestycja ta zawarta jest w SRWL 2020 i na listach podstawowych w Krajowym Programie Kolejowym (KPK) oraz Lubuskim Kontrakcie Terytorialnym.

Wskazane są prace remontowe na linii kolejowej 358, która na odcinku Czerwieńsk – Zbąszynek należy do najbardziej obłożonych w województwie lubuskim. Modernizacja tego odcinka uwzględniona została w ramach podstawowej listy Krajowego Programu Kolejowego oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego. Natomiast modernizacja fragmentu pomiędzy Czerwieńskiem a Gubinem znajduje się na liście rezerwowej Krajowego Programu Kolejowego. Wschodni odcinek linii nr 358 obsługuje obecnie tylko ruch towarowy, proponuje się przywrócenie na tym odcinku połączeń pasażerskich. Poza pracami na sieci torowej, modernizacji powinny zostać poddane stacje i przystanki kolejowe, które nie są dostosowane do obsługi pasażerów niepełnosprawnych oraz brakuje w nich podstawowego wyposażenia technicznego. Na atrakcyjność i konkurencyjność usług kolejowych korzystnie wpłynie wymiana taboru.

Regionalne połączenia osobowe do Gorzowa Wielkopolskiego czy Żar i Żagania obsługiwać będą ruch lokalny. Również pociągi pospieszne, zatrzymujące się na dwóch stacjach a terenie MOF OW Zielona Góra, będą miały znaczenie dla dostępności komunikacyjnej w skali regionu.

W zakresie połączeń ponadregionalnych wskazane jest dążenie do zwiększenia liczby połączeń dalekobieżnych z Poznaniem, Warszawą, Szczecinem i Wrocławiem oraz utrzymanie bezpośredniego połączenia z Berlinem. Zielona Góra znajduje się na trasie jednego z wariantów przebiegu kolei dużych prędkości, która ma połączyć Warszawę z Berlinem. Należy monitorować krajowe założenia dotyczące przedmiotowej inwestycji.

W szerszej perspektywie czasowej proponuje się również utworzenie kolei regionalnej Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól – (Żagań – Żary), która biegnąc będzie po nowych oraz zmodernizowanych odcinkach torów.

Stacje Zielona Góra i Czerwieńsk tworzą istotny w skali regionu węzeł kolejowy, szczególnie istotny ze względu na przecięcie się drogowego i kolejowego korytarza transportowego, zaliczanego do sieci TEN-T oraz obecność dróg krajowych. Poza inwestycjami w zakresie poprawy parametrów technicznych linii kolejowych, wskazana jest budowa stacji przeładunkowych i bocznic.

Sieć rzeczna

Drogi wodne posiadają duży potencjał w transporcie materiałów masowych, wielkogabarytowych czy niebezpiecznych oraz są atrakcyjne ze względów ekonomicznych i środowiskowych. Najważniejszą rzeką MOF OW Zielona Góra jest Odra, która stanowi część projektowanej międzynarodowej drogi wodnej E30 oraz postulowanego Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC). Jednak wykorzystanie transportu wodnego do przewozu towarów jest obecnie niewielkie. Warunkiem koniecznym do większego wykorzystania transportu wodnego jest stworzenie infrastruktury, która zapewni stabilne warunki przewozu. Dzięki temu zostanie zwiększona dostępność obszaru MOF OW Zielona Góra za pomocą dróg wodnych jak i wzrost przewożonego tonażu. W perspektywie finansowej na lata 2014-2020 na poprawę infrastruktury śródlądowego transportu wodnego przeznaczono znacznie większe środki pomocowe. W ramach Kontraktu Terytorialnego Województwa Lubuskiego na listę podstawową zostało wpisane zadanie „Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej Odry swobodnie płynącej – odbudowa i modernizacja zabudowy regulacyjnej – w celu przystosowania odcinka Odry od Malczyc do ujścia Nysy Łużyckiej do III klasy drogi wodnej”. Znajduje się ono również w Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.). W ramach inwestycji planuje się odbudowę i remont tam poprzecznych i podłużnych, ostróg oraz lokalne korekty łuków. Po Odrze będą mogły pływać statki z napędem i braki o ładowności do 700 t oraz zestawy pchane do 1200 t. Docelowo rzeka osiągnąć ma status IV klasy drogi wodnej, wówczas wartości dopuszczalnej ładowności wzrosną odpowiednio do 1500 i 1450 t.

Wskazana jest rozbudowa infrastruktury portowej w obecnie funkcjonującym porcie w Cigacicach (gm. Sulechów). Miejsce to charakteryzuje się bardzo dogodnym położeniem wobec sieci osadniczej (zlokalizowane jest około 15 km na północ od Zielonej Góry), drogowej (bliskość węzłów na drodze ekspresowej S3) oraz kolejowej – do portu prowadzi czynna towarowa linia kolejowa nr 393.

Centra przesiadkowe

Istotnym w skali MOF OW Zielona Góra centrum przesiadkowym jest rejon stacji kolejowej Zielona Góra, na której zatrzymują się pociągi dalekobieżne, a w pobliżu zlokalizowano dworzec autobusowy PKS oraz zespół przystanków komunikacji miejskiej. Jednakże odległości między skrajnymi przystankami są znaczne i sięgają ok. 450 m. Należy podjąć działania mające na celu integrację występujących tutaj środków transportu, tak aby skrócić czas przesiadek. W rejonie ronda Maćkowiaka planowane jest utworzenie centrum przesiadkowego pomiędzy miejskimi autobusami a pociągami, z bezpośrednim dostępem do peronu i wiaduktu w ciągu ul. Sulechowskiej. Podstawą sprawnego działania centrum przesiadkowego jest także wzajemne dostosowanie rozkładów jazdy poszczególnych środków komunikacji oraz spójny system informacji pasażerskiej.

Terminale przeładunkowe

Ze względu na korzystne położenie na przecięciu europejskiego korytarza transportowego TEN-T Bałtyk – Adriatyk w systemie drogowym jak i kolejowym, obecność projektowanej międzynarodowej drogi wodnej E30 oraz bliskość portu lotniczego w Babimoście, obszar MOF OW Zielona Góra jest predysponowany do lokalizacji

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

terminali przeładunkowych. Dogodne lokalizacje stanowią Zielona Góra, Sulechów a także Cigacice, gdzie zlokalizowany jest port rzeczny.

Transport lotniczy

W zakresie transportu lotniczego wskazuje się utrzymanie obecnie funkcjonujących na terenie MOF OW Zielona Góra obiektów. Modernizacji należy poddać lotnisko w Zielonej Górze w sołectwie Przylep, na którym funkcjonuje jednostka Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Funkcja sportowa lotniska ma być również uzupełniona o obsługę ruchu biznesowego. Planowane inwestycje obejmują utwardzenie nawierzchni pasa, instalację oświetlenia oraz budowę hangarów.

Poza granicami MOF OW Zielona Góra zlokalizowany jest port lotniczy Zielona Góra – Babimost w miejscowości Babimost, skąd wykonywane są regularne połączenia pasażerskie. Zielona Góra jest głównym ośrodkiem obsługiwanym przez lotnisko w Babimoście, stąd władze samorządowe powinny wspierać, monitorować i uczestniczyć w rozwoju portu. Szczególnie w przypadku planów rozbudowy terminala pasażerskiego, budowy bocznicy kolejowej oraz strefy cargo. Prognozuje się, iż do roku 2040 port lotniczy obsługiwać będzie około 750 tys. pasażerów rocznie²⁶¹.

Drogi dla rowerów

Drogi dla rowerów wykorzystywane w relacjach ponadlokalnych pełnią głównie funkcje turystyczno-krajobrazowe i sportowo-rekreacyjne. Na obszarach zurbanizowanych łączą się z lokalną siecią dróg rowerowych, wykorzystywanych w ramach codziennego transportu.

Należy wyznaczać szlaki turystyki rowerowej w oparciu o drogi rowerowe odpowiedniej jakości, lokalizowane głównie równoległe do ruchliwych dróg krajowych i wojewódzkich. Poza inwestowaniem w infrastrukturę rowerową należy dążyć do realizacji obiektów towarzyszących, takich jak punkty gastronomiczne, noclegowe czy informacje turystyczne.

Kierunek 2. Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
w zakresie komunikacji drogowej: 1. Poprawa parametrów dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych; 2. Budowa chodników i dróg dla rowerów; 3. Budowa niezbędnych obejść drogowych (np. Zielona Góra-sołectwo Przylep, miejscowości Przytok, Łaz, Zabór, Miłsko, Płoty, Pomorsko); 4. Powstanie przepraw mostowych na Odrze;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra m. Zielona Góra, gm. Zabór, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 9 października 2012 r. w sprawie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1151); • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020; • Kontrakt Terytorialny
w zakresie komunikacji kolejowej: 5. Modernizacja linii kolejowych; 6. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury związanej z obsługą podróży;	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Świdnica	

²⁶¹ Streszczenie Strategii Rozwoju Portu Lotniczego Zielona Góra/Babimost do 2040 r., Zielona Góra 2011

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

<p>7. Zwiększenie liczby połączeń lokalnych w tym uruchomienie kolei aglomeracyjnej;</p> <p>8. Integracja z innymi środkami transportu;</p> <p>w zakresie transportu rzeczno:</p> <p>9. Przystosowanie infrastruktury portowej oraz parametrów szlaków wodnych dla celów turystycznych;</p> <p>w zakresie transportu rowerowego:</p> <p>10. Budowa infrastruktury rowerowej;</p> <p>w zakresie transportu zbiorowego:</p> <p>11. Wytworzenie spójnego systemu połączeń;</p> <p>12. Wprowadzenie Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej;</p> <p>13. Modernizacja infrastruktury związanej z obsługą podróży;</p> <p>14. Budowa węzłów przesiadkowych;</p> <p>15. Wymiana i zakup taboru.</p>	<p>m. Zielona Góra; gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<p>Województwa Lubuskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry; • Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego; • Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020; • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin.
---	---	---

Drogi

Sieć drogową o znaczeniu lokalnym w skali MOF OW Zielona Góra tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Zapewniają one spójność i podstawowe połączenia wewnątrz obszaru. Ze względu na ważną rolę w układzie drogowym, wskazana jest ich modernizacja oraz utrzymywanie stanu technicznego zapewniającego bezpieczeństwo oraz płynność ruchu.

Podstawowy szkielet systemu lokalnych połączeń drogowych w obszarze MOF OW Zielona Góra tworzą drogi wojewódzkie. Natężenie ruchu na drogach jest szczególnie uciążliwe dla mieszkańców miejscowości, które przecinają drogi wojewódzkie. W celu ograniczenia negatywnych skutków ruchu drogowego należy realizować obejścia drogowe. Modernizacja dróg wojewódzkich wpłynie na ograniczenie hałasu oraz zanieczyszczeń powietrza oraz przyczyni się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa. Prace remontowe należy wykonać na wszystkich drogach wojewódzkich ze szczególnym uwzględnieniem dróg:

- DW 276 – rozbudowa drogi w miejscowości Sycowice (gm. Czerwieńsk);
- DW 278 – przebudowa na docinku Sulechów – granica MOF OW Zielona Góra – Konotop; modernizacja na odcinku Sulechów – Szklarka Radnicka (gm. Krosno Odrzańskie) wraz z budową obejść drogowych miejscowości Pomorsko i Brody;
- DW 279 – rozbudowa w miejscowości Drzonów (gm. Świdnica) oraz na odcinku Zielona Góra (sołectwo Ochla) – Świdnica; modernizacja na odcinku Leśniów Wielki – Nietków;
- DW 280 – modernizacja drogi na odcinku Zielona Góra – Brody, wraz z powstaniem obejścia drogowego sołectwa Przylep i miejscowości Płoty oraz budową mostu na Odrze w Brodach;
- DW 281 – modernizacja na odcinku Zielona Góra – Pomorsko wraz z budową obwodnicy sołectwa Łężycy w Zielonej Górze oraz powstaniem mostu na Odrze w Pomorsku;

KIERUNKI

- DW 282 – budowa nowego przebiegu jako obwodnic Łaz, Zaboru i Milska (gm. Zabór) wraz z mostem na Odrze (zadanie wpisane do SRWL 2020); budowa obejścia drogowego miejscowość Droszków
- DW 283 – wzmocnienie na odcinku Zielona Góra – granica MOF OW Zielona Góra – Koźuchów;
- DW 304 – przebudowa skrzyżowania z drogą krajową nr 32 w miejscowości Okunin (gm. Sulechów).

Kluczową inwestycją na sieci dróg wojewódzkich jest powstanie mostu na Odrze w okolicach miejscowości Milsko, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 282. Inwestycja ta znacznie poprawi dostępność komunikacyjną w wymiarze lokalnym (powiat zielonogórski) jak i ponadregionalnym – połączenie przejścia granicznego w Gubinku z Kaliszem i Łodzią. Przeprawa ta stanowić będzie alternatywę dla mostu w Nowej Soli, który w sytuacjach zagrożenia powodziowego jest wyłączany z ruchu. Modernizacji i przebudowie (w tym wykonanie nawierzchni utwardzonych) należy poddać również drogi wchodzące w skład sieci powiatowej i gminnej.

Powstanie południowego obejścia Zielonej Góry domknie obwodnicę ośrodka wojewódzkiego i pozwoli wyeliminować ruch tranzytowy z centralnej części miasta. W strefie śródmiejskiej należy dążyć do likwidacji przewężeń powodujących wzmożoną kongestję. Jednocześnie należy położyć duży nacisk na ograniczenie i uspokojenie ruchu oraz rozwój alternatywnych środków transportu wobec transportu samochodowego. W tym celu należy zwiększyć konkurencyjność i atrakcyjność oferty przewozów transportem publicznym, zwiększyć dostępność komunikacyjną mieszkańców na terenie całego MOF OW Zielona Góra. Jednocześnie należy rozważyć wprowadzenie stref tempo 30 i zaplanować odpowiednią politykę parkingową.

Kolej

Dzięki rozwiniętej sieci linii kolejowych, transport szynowy może mieć duży udział w przewozach pasażerskich na terenie MOF OW Zielona Góra, szczególnie na osi północ – południe. Podstawą działań w tym kierunku jest zwiększenie częstotliwości wykonywanych kursów, wprowadzenie regularnego taktu połączeń, zwiększenie prędkości przejazdów oraz wymiana przestarzałego taboru na nowoczesny.

Planowane jest uruchomienie kolei aglomeracyjnej w ramach Lubuskiego Trójmiasta (inwestycja zawarta w SRWL 2020), pociągi połączą Nową Sól przez Zieloną Górę z Sulechowem. Miasta te zamieszkuje łącznie około 195 tys. osób, a już obecnie czasy przejazdów samochodem i pociągiem są porównywalne. Realizacja tego przedsięwzięcia wymagać będzie ścisłej współpracy samorządów gminnych a także integracji taryfowej. Poza tym wewnętrzne połączenia nadal będą obsługiwane przez pociągi osobowe posiadające stacje końcowe poza obszarem MOF OW Zielona Góra np. w Żarach, Żaganiu, Poznaniu czy Frankfurcie nad Odrą.

Proponuje się budowę nowych przystanków kolejowych na terenie miasta Zielona Góra – m.in. w rejonie Osiedla Zacisze, Osiedla Mazurskiego i sołectwa Przylep. Modernizacji wymaga również infrastruktura przystankowa, tak by zapewnić dostęp osobom niepełnosprawnym z jednoczesną poprawą estetyki. Część z obecnych przystanków wymaga wymiany nawierzchni peronów i wiat oraz realizacji systemu informacji pasażerskiej. Niezbędna jest także integracja systemu kolejowego z pozostałymi środkami transportu poprzez węzły przesiadkowe oraz budowę parkingów i stojaków rowerowych.

Sieć rzeczna

W skali powiązań wewnętrznych, sieć dróg wodnych może stanowić uzupełnienie infrastruktury drogowej. Drogi wodne pełnią również funkcję turystyczną i rekreacyjną. Natomiast udział tego środka transportu w lokalnym przewozie towarów nie jest opłacalny.

Odra stanowi niewykorzystany potencjał dla turystyki. Należy dążyć do rozwoju infrastruktury przystani rzecznych na całej jej długości, również na terenie MOF OW Zielona Góra. Obecnie funkcjonująca przystań żeglugi śródlądowej w Cigacicach zostanie uzupełniona o obiekty w Milsku, Tarnawie, Krępie, Pomorsku, Brodach, Nietkowie i Będowie. Wraz z rozwojem infrastruktury rzecznej niezbędne są inwestycyjne w usługi towarzyszące tj. np. gastronomia, hotelarstwo czy rekreacja.

Drogi dla rowerów

Głównym celem w zakresie ruchu rowerowego jest stworzenie spójnego systemu infrastruktury, która przyczyni się do zwiększenia wykorzystania tego środka transportu w codziennym życiu. Wzrost popularności korzystania z rowerów jest odpowiedzią na coraz większe problemy zatłoczenia dróg oraz wynika z coraz większej świadomości ekologicznej i zdrowotnej. Sieć dróg dla rowerów docelowo powinna stanowić spójny system tras, który będzie wykorzystywany w celach: komunikacyjnych, turystycznych czy rekreacyjnych.

W celu zachowania spójności systemu sieci rowerowych w obszarze, konieczny jest rozwój połączeń ośrodka wojewódzkiego z gminami Czerwieńsk, Sulechów, Świdnica i Zabór, na terenie których nie ma obecnie odpowiedniej infrastruktury rowerowej. Ponadto sieć dróg rowerowych wymaga rozwoju na terenie Zielonej Góry w Dzielnicy Nowe Miasto, która od 2015 r. znajduje się w granicach miasta. Inwestycje w infrastrukturę rowerową (w tym rozbudowę sieci dróg rowerowych o około 61 km) zaplanowano w ramach strategii ZIT MOF ZG.

Zaleca się wytyczenie oddzielnych dróg rowerowych przy drogach o natężeniu powyżej 3000 pojazdów dziennie, w tym dróg krajowych i wojewódzkich, również poza pasem drogowym. Na drogach o średnim ruchu (od 1000 do 3000 pojazdów dziennie) zaleca się wprowadzenie w miarę możliwości wydzielonych pasów rowerowych, dróg rowerowych bądź ciągów pieszo-rowerowych. Ruch rowerowy na zasadach ogólnych powinien być prowadzony na drogach o mniejszym natężeniu ruchu. Nowe drogi rowerowe można wytyczyć w śladzie nieczynnych lub zamkniętych linii kolejowych. Dużą rolę w kształtowaniu przyjaznej rowerzystom przestrzeni pełnią również kontrapasy na drogach jednokierunkowych, służy w rejonach skrzyżowań czy uspokajanie ruchu samochodowego za pomocą wprowadzania stref tempo 30.

Należy dążyć do wypracowania jednolitych standardów infrastruktury rowerowej, które zapewnią komfort podróży – np. nawierzchnia bitumiczna o jednolitej kolorystyce, ciągłość na przecięciach z ulicami kategorii dojazdowych i lokalnych, spójny system informacji. Istotna jest integracja ruchu rowerowego z komunikacją publiczną poprzez powstanie parkingów typu „Bike and Ride” w rejonach przystanków kolejowych i ważniejszych przystanków autobusowych, a także dopuszczenie przewozu rowerów w pojazdach transportu zbiorowego. Kluczowe jest również prowadzenie akcji promujących wykorzystanie roweru jako codziennego środka transportu we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców.

Transport zbiorowy

Komunikacja zbiorowa stanowi alternatywę dla transportu indywidualnego. Obecnie wykorzystanie transportu publicznego na terenie MOF OW Zielona Góra maleje. Zgodnie z ogólnymi trendami dąży się do rozwoju zintegrowanego systemu komunikacji publicznej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej mieszkańców MOF OW Zielona Góra. Potrzeba tworzenia dobrze zarządzanego i spójnego systemu komunikacji miejskiej jest zawarta w SRWL 2020. Cel operacyjny „1. 4 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich”, „2.1 Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej” oraz „2.2 Usprawnienie systemu transportu publicznego” zakłada kompleksowe wspieranie powiązań wewnętrznych MOF OW Zielona Góra oraz rozwój systemu miejskiej i podmiejskiej komunikacji publicznej. Wzrost wykorzystania transportu zbiorowego przyczyni się do zmniejszenia liczby samochodów na drogach, poprawy

bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie mieszkańców.

Sieć transportu publicznego na terenie MOF OW Zielona Góra powinna być sukcesywnie rozwijana. Działania te powinny obejmować m.in. zwiększanie liczby połączeń i ich częstotliwości, wprowadzanie nowych linii, budowa zintegrowanych miejsc przesiadkowych, wdrażanie systemów organizacji ruchu preferujących transport zbiorowy (np. wydzielanie pasa ruchu dla komunikacji zbiorowej, tworzenie tzw. buspasów), tworzenie obiektów przesiadkowych typu „Park and Ride”, wymianę taboru na nowoczesny i ekologiczny.

Duże natężenie ruchu drogowego można niwelować poprzez promowanie alternatywnych środków transportu oraz wzrost atrakcyjności transportu publicznego. Wraz z upowszechnianiem transportu publicznego w strefie centralnej MOF OW Zielona Góra powinny być wprowadzane działania ograniczające ruch samochodowy. Zadaniem ułatwiającym korzystanie z różnych form transportu zbiorowego jest inicjatywa wspólnego biletu – połączenia taryfowego komunikacji miejskiej, kolejowej i autobusowej.

Komunikacja autobusowa

Podstawą systemu komunikacji publicznej na terenie MOF OW Zielona Góra jest transport autobusowy. Ze względu na gęstą sieć drogową integruje on w największym stopniu ośrodek wojewódzki i miejscowości w okolicznych gminach. Kierunkiem rozwoju jest tworzenie spójnej sieci połączeń autobusowych, które obsługiwać będą wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra. Obecnie regularna komunikacja publiczna obsługiwana przez Miejski Zakład Komunikacji działa tylko na terenie miasta Zielona Góra i w jednej miejscowości gminy Zabór. Pozostałe gminy obsługiwane są autobusami PKS. Podniesienie atrakcyjności przewozów, dostosowanie rozkładów jazdy, modernizacja taboru i infrastruktury przystankowej wpłynie na zwiększenie liczby przewożonych pasażerów.

Działalność komunikacji autobusowej, funkcjonującej na terenie Zielonej Góry, powinna zostać rozszerzona na miejscowości okolicznych gmin. Należy zapewnić mieszkańcom terenów wiejskich regularne usługi przewozowe, wysoki poziom taboru oraz dostosowanie rozkładów jazdy do potrzeb użytkowników. Warunki do uruchomienia komunikacji zbiorowej występują również na terenie miasta i gminy Sulechów, która zamieszkiwana jest łącznie przez 26,5 tys. osób. Linie komunikacji autobusowej, obsługujące miasto Sulechów oraz miejscowości Cigacice, Kalsk, Kruszyna służyć będą dowozom do miejsc pracy i nauki, a także do punktów przesiadkowych w rejonie dworca PKS oraz stacji kolejowej, szczególnie po uruchomieniu kolei aglomeracyjnej.

Usprawnienia zakładają priorytetyzowanie komunikacji autobusowej w ruchu drogowym (np. synchronizacja sygnalizacji świetlnej), dostosowywanie rozkładów jazdy (łącznie z ofertą przewoźników komercyjnych), lokalizowanie przystanków blisko skrzyżowań podnosząc dostępność oraz możliwość przesiadek. Udogodnieniem jest system informacji pasażerskiej, tablice świetlne, zmodernizowana infrastruktura przystankowa dostosowana do wymogu obsługi osób starszych i niepełnosprawnych, biletomaty lokalizowane w pojazdach i na przystankach. Ponadto modernizacji poddać należy tabor wykorzystywany do realizacji przewozów, zaleca się pozyskanie nowych pojazdów, które napędzane będą w sposób przyjazny dla środowiska (pojazdy hybrydowe, elektryczne). Powinny być one dostosowane do przewozu osób niepełnosprawnych, a także rowerów.

Działalność zielonogórskiego biletu elektronicznego zostanie rozszerzona do Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej, wzmacniając integrację systemowo-taryfową. Karta ta będzie mogła służyć mieszkańcom jako bilet w pojazdach transportem publicznym, bilet w obiektach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez samorząd, bilet w płatnej strefie parkowania oraz karta lojalnościowa.

Węzły przesiadkowe

Tworzenie węzłów przesiadkowych stanowi podstawę prawidłowego działania zintegrowanego systemu komunikacji oraz podnosi dostępność komunikacyjną celów podróży. Najważniejszym węzłem przesiadkowym na terenie MOF OW Zielona Góra jest rejon stacji kolejowej, dworca PKS oraz zespołu przystankowego komunikacji miejskiej w Zielonej Górze. Przy rozwoju funkcjonowania sieci kolejowej oraz autobusowej wytworzone zostaną nowe miejsca przesiadkowe, o lokalnym znaczeniu. Po uruchomieniu systemu komunikacji miejskiej w Sulechowie, predysponowana jest do tego stacja kolejowa oraz dworzec PKS w tej miejscowości. Ponadto utworzenie nowych połączeń autobusowych i zmiana lokalizacji niektórych przystanków może przyczynić się do powstania nowych węzłów przesiadkowych w rejonie przystanków kolejowych w Czerwieńsku oraz Zielonej Górze, w sołectwach Przylep i Stary Kisielin. Przy najważniejszych przystankach i pętlach końcowych należy lokalizować parkingi „Park and Ride”, „Kiss and Ride” oraz „Bike and Ride”, a także sytuować infrastrukturę rowerową.

7. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju, a jej niedostatki decydują o niskim standardzie życia mieszkańców, utrudnieniach w gospodarowaniu oraz o słabej atrakcyjności terenu dla nowych inwestorów. Obszary wyposażone w odpowiednią infrastrukturę techniczną, z dostępem do wszystkich niezbędnych sieci są znacznie bardziej przydatne pod względem inwestycyjnym. Rozwój systemów infrastruktury technicznej wpływa także na stan środowiska, pozwala na jego ochronę i zrównoważony rozwój.

Ze względu na położenie MOF OW Zielona Góra (w pobliżu zachodniej granicy państwa) odgrywa on znaczącą rolę przy połączeniach transgranicznych. W granicach obszaru zlokalizowane są oraz planuje się inwestycje o znaczeniu ponadregionalnym, krajowym a także międzynarodowym.

Kierunek 1. Wzrost bezpieczeństwa energetycznego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<p>1. Rozwój krajowych systemów przesyłowych energii elektrycznej:</p> <p>1.1. Rozbudowa sieci przesyłowych, w tym powiązań międzynarodowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa stacji elektroenergetycznej SE 400 kV/110 kV Zielona Góra, – budowa dwutorowej linii 400 kV relacji Zielona Góra w kierunku do nacięcia dwutorowej linii 400 kV w relacji Plewiska – Baczyna, – budowa dwutorowej linii 400 kV relacji Zielona Góra – Gubin, – utrzymanie i modernizacja istniejących linii NN: <ul style="list-style-type: none"> o modernizacja stacji 220/110 kV Leśniów, o modernizacja linii 220 kV Mikułowa – Leśniów; <p>2. Rozwój elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej:</p> <p>2.1. Budowa elementów sieci dystrybucyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa stacji GPZ Nowy Kisielin, 	<p>lokalizacja nieustalona</p> <p>przebieg nieustalony</p> <p>przebieg nieustalony</p> <p>gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • KPZK2030 (2011 r.); • Polityka Energetyczna Polski do 2030 (2009 r.); • Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1501 ze zm.); • Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025 Polskich Sieci Elektroenergetycznych (projekt przeznaczony do konsultacji z zainteresowanymi stronami); • Plan Rozwoju na lata 2014 – 2019 ENEA Operator;

KIERUNKI

<ul style="list-style-type: none"> – budowa linii 110 kV relacji GPZ Zielona Góra Braniborska – proj. GPZ Nowy Kisielin, – budowa dwutorowej linii 110 kV relacji proj. Stacja Zielona Góra – GPZ Nowa Sól Graniczna; 	<p>m. Zielona Góra</p> <p>m. Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plan Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. na lata 2014 – 2023; • Plan Rozwoju PSG na lata 2014 – 2018;
<p>2.2. Rozbudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – planowana modernizacja linii napowietrznych 110 kV relacji: <ul style="list-style-type: none"> ○ SE Leśniów – GPZ Przylep, ○ GPZ Przylep – GPZ Zielona Góra Krośnieńska, ○ GPZ Zielona Góra Energetyków – GPZ Zielona Góra Braniborska, ○ GPZ Zielona Góra Braniborska – GPZ Łużycka, ○ GPZ Łużycka – SE Leśniów, ○ GPZ Krosno Odrzańskie – SE Leśniów, ○ SE Leśniów – GPZ Bytnica, ○ SE Leśniów – GPZ Świebodzin Sobieskiego, ○ GPZ Sulechów – GPZ Zawada, ○ GPZ Budziechów – SE Leśniów, – GPZ Nowogród Bobrzański – SE Leśniów; 	<p>przebieg nieustalony</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego (2013 r.); • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012 r.).
<p>2.3. Realizacja inwestycji związanych z planowaną budową nowego punktu transformacji 400 kV/ 110 kV Zielona Góra:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie do rozdzielni 110 kV proj. stacji 400 kV/110 kV Zielona Góra linii 110 kV relacji: GPZ Sulechów – GPZ Babimost, – wybudowanie dwutorowej linii 110 kV w kierunku GPZ Zielona Góra Braniborska, – wybudowanie dwutorowej linii 100 kV relacji proj. Stacja 400 kV/ 110 kV Zielona Góra – GPZ Nowa Sól Graniczna; 	<p>gm. Sulechów, m. Zielona Góra</p>	
<p>2.4. Realizacja budowy linii dwutorowych 110 kV, w szczególności w tych przypadkach, gdy linia ma charakter ponadlokalny i szczególnie istotny z punktu widzenia zapewnienia jakości oraz niezawodności dostaw oraz odbioru energii, a także możliwości jej dystrybucji;</p>	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	
<p>2.5. Tworzenie pierścieni w sieci 110 kV oraz</p>	<p>wszystkie gminy MOF OW</p>	

KIERUNKI

<p>nowych stałych podziałów, stwarzając możliwość powstawania wydzielonych układów sieci;</p> <p>2.6. Modernizacja sieci dystrybucyjnych o słabym stanie technicznym;</p> <p>3. Rozbudowa systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa gazociągu Kotowo – Zielona Góra wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi, – modernizacja stacji Kisielin – zwiększenie przepustowości, – przebudowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Nowe Tłoki – Sulechów na odcinkach: Nowe Kramsko – odg. Sulechów oraz części odgałęzienia do Sulechowa, – rozbudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnej pozwalająca na przyłączenie nowych odbiorców gazu; <p>4. Zapewnienie rezerw terenowych pod budowę infrastruktury technicznej związanej z bezpieczeństwem energetycznym.</p>	<p>Zielona Góra</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p> <p>m. Zielona Góra</p> <p>gm. Sulechów</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	
--	---	--

Rozwój systemów elektroenergetycznych w MOF OW Zielona Góra zapewni bezpieczeństwo energetyczne nie tylko regionu, ale także kraju. Powinno to być zagwarantowane poprzez rozbudowę sieci przesyłowych oraz wzmocnienie powiązań między systemami elektroenergetycznymi Polski i Niemiec. Ponadto, należy zapewnić odbiorcom ciągłość zasilania w energię elektryczną o odpowiednich parametrach. Powyższe jest warunkiem rozwoju gospodarczego MOF OW Zielona Góra oraz daje możliwość przyłączenia kolejnych odbiorców.

W MOF OW Zielona Góra planowana jest rozbudowa krajowej sieci przesyłowej w zakresie budowy nowych relacji linii 400 kV oraz stacji elektroenergetycznej. Budowa SE Zielona Góra jest jedną z najważniejszych planowanych inwestycji. Jej celem jest:

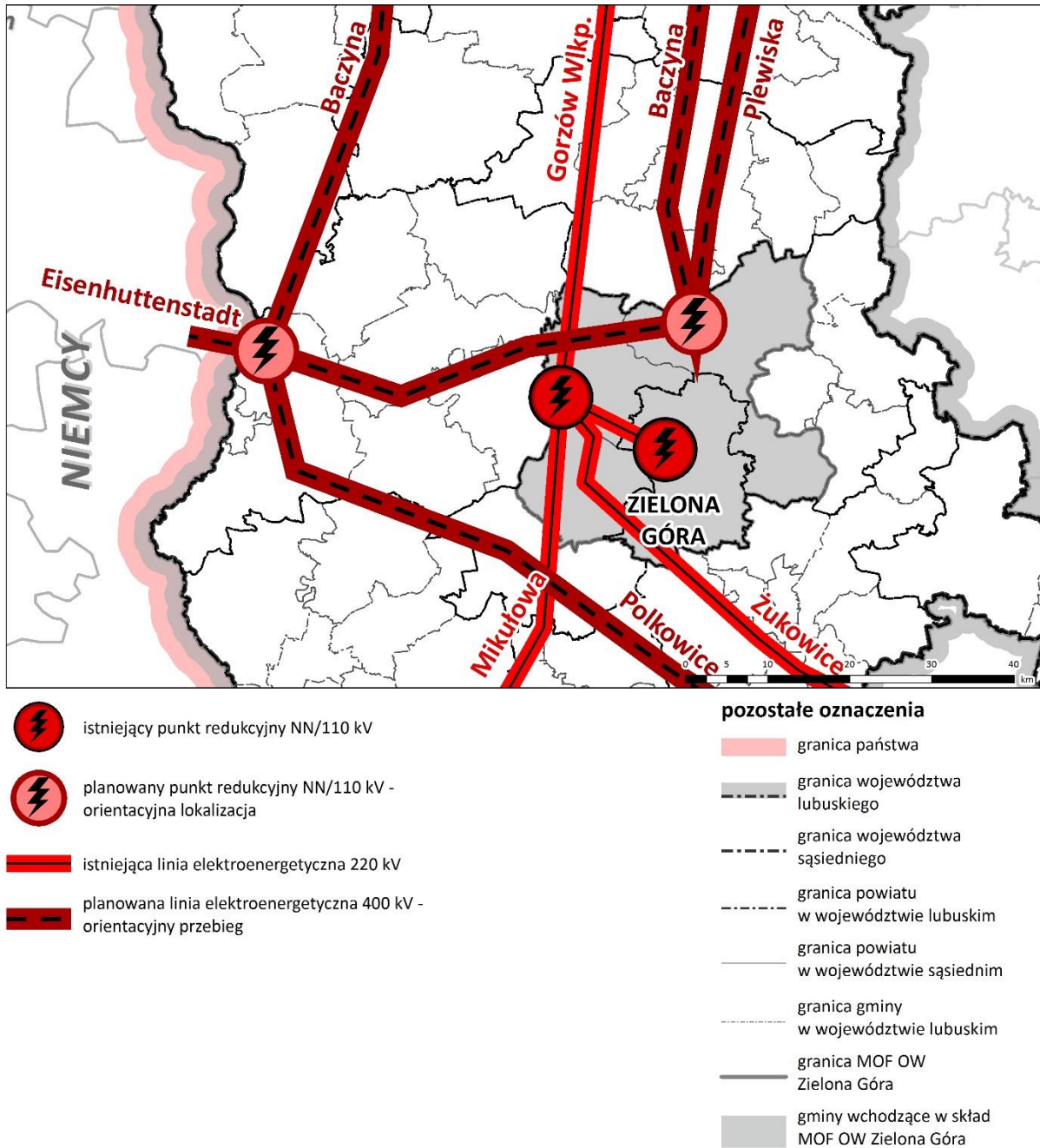
- poprawa warunków bezpieczeństwa zasilania sieci dystrybucyjnych w tym obszarze KSE,
- stworzenia warunków bezpiecznej pracy KSE w uwarunkowaniach wymiany mocy z systemem niemieckim.

Planowana rozbudowa sieci przesyłowych, poza budową stacji 400/110 kV Zielona Góra, przewiduje także realizację nowych relacji linii elektroenergetycznych 400 kV, które poprawią bezpieczeństwo energetyczne Polski zachodniej oraz będą częścią trzeciego połączenia elektroenergetycznego Polska – Niemcy. Budowa powyższego połączenia została przesunięta w czasie i może być rozważana do realizacji w kontekście potrzeby dalszego wzrostu zdolności wymiany mocy na przekroju synchronicznym, szczególnie w kierunku importu mocy. Ocenia się, że trzecie połączenie Polska – Niemcy zostanie zrealizowane nie wcześniej niż w 2030 roku.

Wg stanu na sierpień 2016 r., budowa punktu redukcyjnego 400/110 kV Zielona Góra jest na wstępnym etapie prac analitycznych oraz uznawana jest jako potencjalny kierunek rozwoju.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 56. Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSE S.A.

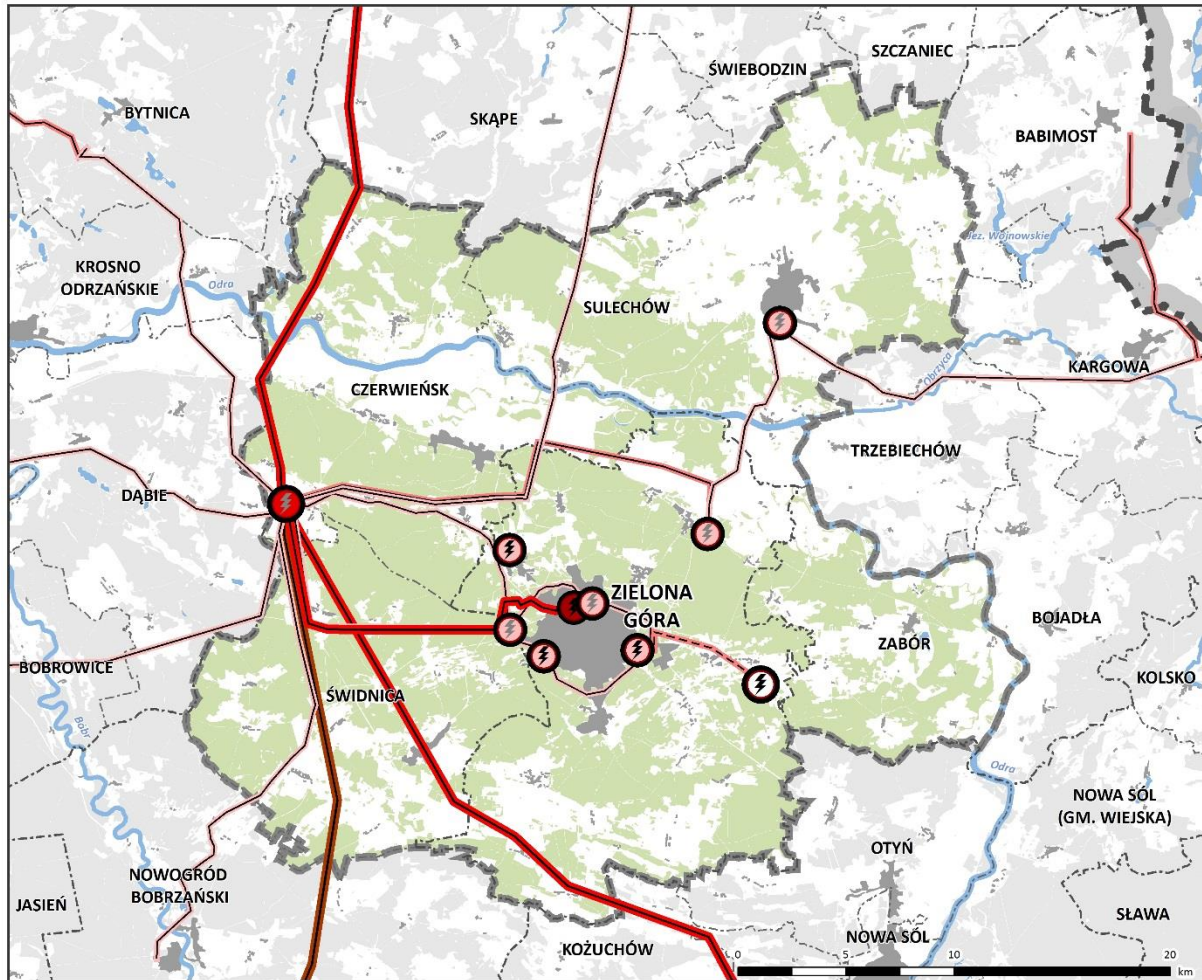

W celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, oprócz rozwoju sieci przesyłowych, ważny jest także rozwój sieci dystrybucyjnych. Wskazuje się na konieczność realizacji nowych stacji GPZ a także linii wysokiego napięcia 110 kV. Budowa nowych relacji linii 110 kV wynika także z planowanej rozbudowy sieci najwyższych napięć (proj. stacji 400/110 kV Zielona Góra). Realizacja zamierzeń inwestycyjnych pozwoli m.in. na powstanie odrębnych ciągów 110 kV dla zasilania stacji GPZ zlokalizowanych na terenie miasta Zielona Góra. Poza realizacją nowych elementów dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej istotna jest także ich modernizacja w celu zwiększenia przepustowości linii, a także umożliwienia przyłączenia kolejnych podmiotów do sieci.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 57. Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ENEA S.A., PSE S.A.

stacje elektroenergetyczne

istniejące

- GPZ 110 kV/SN
- GPZ 110 kV/SN wskazany do modernizacji
- SE 220 kV wyprowadzenie
- SE 220 kV/110 kV wskazana do modernizacji

projektowane

- GPZ 110 kV/SN projektowany

linie elektroenergetyczne

istniejące

- 110 kV
- 110 kV planowana do modernizacji
- 220 kV
- 220 kV planowana do modernizacji

projektowane

- 110 kV projektowana

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

W zakresie elektroenergetyki należy prowadzić działania ukierunkowane na poprawę niezawodności oraz obniżenie awaryjności sieci elektroenergetycznej na wszystkich poziomach napięć. Budowa linii elektroenergetycznych powinna być prowadzona w sposób jak najmniej oddziałujący na otoczenie, wskazuje się by w miarę możliwości wykorzystywać istniejące korytarze linii elektroenergetycznych.

KIERUNKI

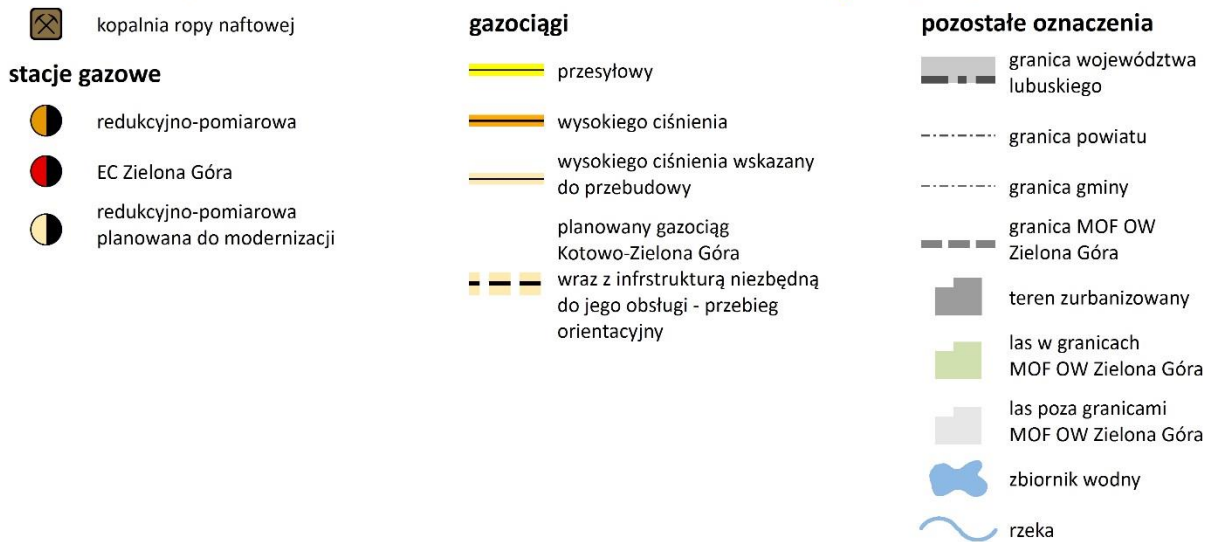
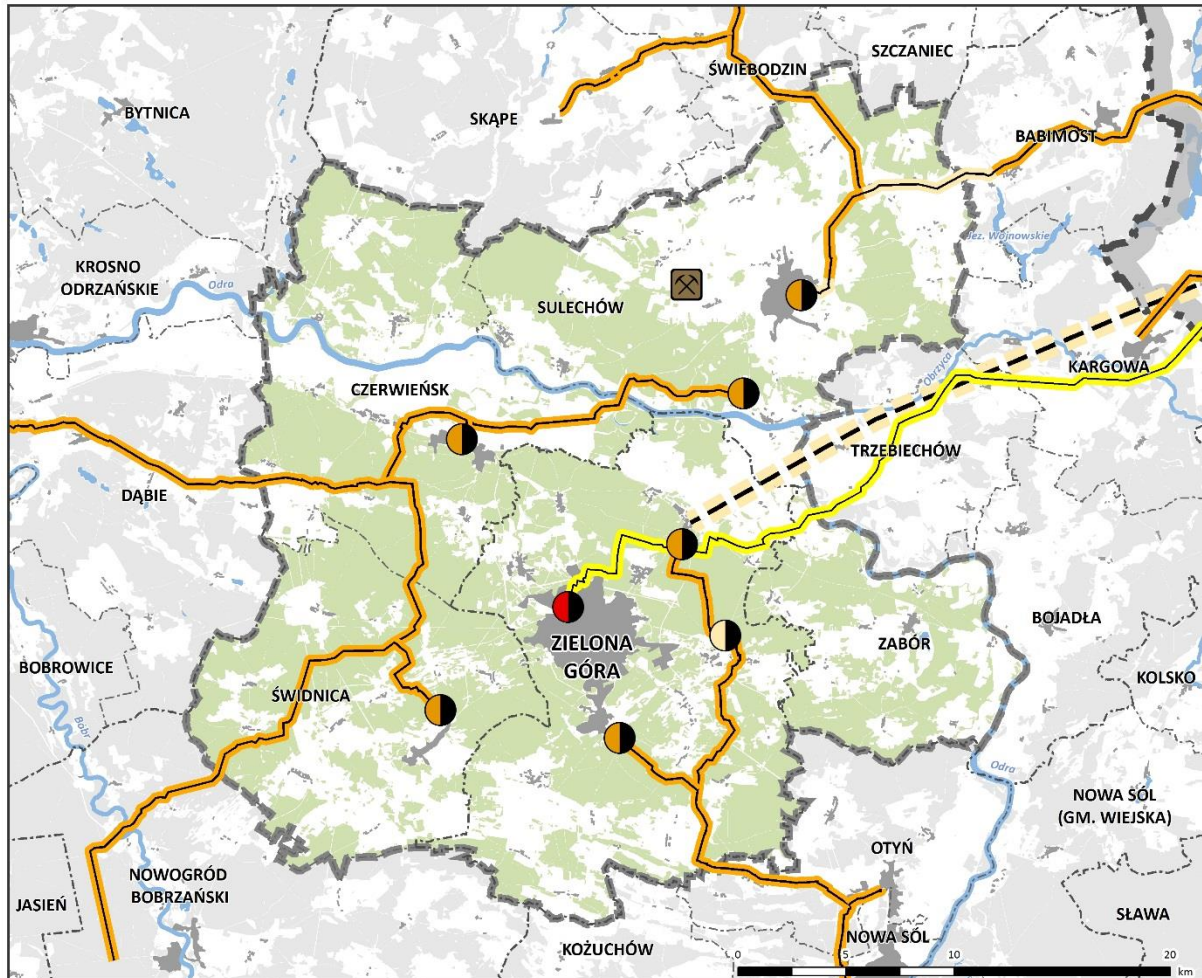

Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, poza rozbudową systemów elektroenergetycznych wymaga także rozbudowy sieci gazowej. W granicach MOF OW Zielona Góra planowana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kotowo – Zielona Góra wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi, którego realizacja jest przewidywana po 2023 roku. Powyższy gazociąg jest inwestycją towarzyszącą budowie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu. Ponadto, wskazuje się przeprowadzenie rozbudowy i modernizacji sieci dystrybucyjnej, która pozwoli na przyłączenie nowych odbiorców gazu. W celu zaspokojenia wzrostu zapotrzebowania na paliwa gazowe wymagana jest przebudowa gazociągów wysokiego ciśnienia poprzez zmianę ich średnicy, a także modernizacja stacji gazowej I° w celu zwiększenia jej przepustowości do 9 000 m³/h.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 58. Kierunki rozwoju sieci gazowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSG sp. z o.o.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 2. Zmniejszenie emisyjności gospodarki

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych:		<ul style="list-style-type: none"> • Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej; • Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego (2013); • Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (2012); • Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Gmin Nadodrzańskich (2015); • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Zielona Góra; • Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gmin należących do MOF OW Zielona Góra.
1.1. Rozbudowa sieci ciepłowniczej;	m. Zielona Góra	
1.2. Modernizacja sieci ciepłowniczej poprzez wymianę sieci kanałowych i napowietrznych na rury w technologii preizolowanej;	m. Zielona Góra	
1.3. Wykorzystanie kogeneracji w wytwarzaniu ciepła i chłodu;	m. Zielona Góra, gm. Sulechów	
2. Likwidacja wysokoemisyjnych lokalnych źródeł ciepła;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
4. Upowszechnianie i promowanie postaw energooszczędnych.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	

Gospodarka niskoemisyjna jest podstawą zrównoważonego rozwoju. Ma ona wpływ na jakość życia mieszkańców oraz na stan środowiska przyrodniczego. Emisyjność gospodarki można zmniejszyć poprzez poprawę stanu technicznego infrastruktury ciepłowniczej oraz obniżenie zużycia ciepła.

Najbardziej narażone na negatywny wpływ niskiej emisji jest miasto Zielona Góra. W związku z powyższym jako główne działania wyznacza się tam rozbudowę i modernizację istniejących systemów ciepłowniczych. Podłączenie nowych odbiorców ciepła systemowego pozwoli na eliminowanie obecnie funkcjonujących kotłowni lokalnych zasilanych paliwami stałymi, olejem opałowym i gazem systemowym. Rozwój sieci ciepłowniczej powinien obejmować zarówno tereny zabudowane jak i te, na których planowane są inwestycje. Poza rozbudową sieci ciepłowniczej wskazana jest również jej modernizacja. W celu zmniejszenia strat ciepła podczas jego przesyłu należy przeprowadzić wymianę sieci magistralnych kanałowych i napowietrznych na rurociągi w technologii preizolowanej. Pozwoli to na zmniejszenie strat, a także utrzymanie niezawodności, bezpieczeństwa i jakości przesyłanego ciepła.

Sugerowanym rozwiązaniem jest także wytwarzanie i sprzedaż chłodu w oparciu o ciepło systemowe. Pozwala to na znaczną oszczędność energii elektrycznej, ponieważ zastępuje energochłonne instalacje klimatyzacyjne, ograniczenie emisji CO₂, wyeliminowanie szkodliwych dla środowiska freonów stosowanych w agregatach sprężarkowych.

Ponadto, we wszystkich gminach należy dążyć do likwidacji wysokoemisyjnych lokalnych źródeł ciepła i wymiany ich na nowe, o wyższej sprawności, opalane innymi paliwami niż węgiel, dostosowane do wymogów normatywnych w zakresie ochrony środowiska.

Oprócz modernizacji urządzeń ciepłowniczych ważne jest także ograniczanie zużycia ciepła, w tym celu przeprowadzona zostanie termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, a także budynków

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

mieszkalnych (zabudowy wielo- oraz jednorodzinnej). Ważnym zadaniem jest przeprowadzenie kompleksowej modernizacji energetycznej zasobów mieszkaniowych znajdujących się w centrach miast (Zielona Góra, Sulechów), czyli obszarach generujących najwyższy poziom niskiej emisji.

Oprócz wyżej wskazanych inwestycji istotną rolę odgrywa także edukacja społeczeństwa w zakresie racjonalnego wykorzystywania ciepła. Akcje promocyjno-edukacyjne powinny zostać przeprowadzone w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji, promocji nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ciepła i innych działań niskoemisyjnych. Wzrost świadomości społeczeństwa ma duże znaczenie przy osiągnięciu zamierzonych efektów obniżenia emisji.

Kierunek 3. Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój zintegrowanej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich; 2. Uwzględnienie terenów przeznaczonych do zabudowy w procesie rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; 3. Ograniczenie systemu wywozowego ścieków, na rzecz budowy przydomowych oczyszczalni; 4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w szczególności w miejscach, w których rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieopłacalna, w tym na terenach zabudowy rozproszonej; 5. Systematyczna modernizacja oczyszczalni ścieków oraz zużytej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; 6. Budowa nowych systemów przesyłowo-rozdzielczych w oparciu o plany rozbudowywania sieci; 7. Rozbudowa kanalizacji deszczowej na obszarach zurbanizowanych. 	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> • IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (2016); • Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Gmin Nadodrzańskich (2015); • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin.

MOF OW Zielona Góra cechuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą wodociągową, odsetek korzystających we wszystkich gminach wynosi ponad 94%. Większe zróżnicowanie zaznacza się w dostępie do sieci kanalizacyjnej (powyżej 85% z gminie Świdnica oraz mniej niż 25% w gminie Zabór). W MOF OW Zielona Góra funkcjonuje 8 oczyszczalni ścieków komunalnych, które posiadają rezerwę przepustowości, co umożliwia rozwój zbiorowego systemu odprowadzania ścieków.

W MOF OW Zielona Góra, podobnie do całego województwa lubuskiego, istnieje dysproporcja pomiędzy długością infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarach wiejskich w stosunku do obszarów miast. Z tego względu w pierwszej kolejności należy podjąć działania zmierzające do skanalizowania miejscowości,

KIERUNKI

---

które wyposażone są w sieć wodociągową, jak również dążyć do systematycznego rozszerzania sieci kanalizacyjnej.

Na obszarach o trudnych warunkach gruntowo-wodnych i w miejscach, gdzie rozwój sieci kanalizacyjnej jest utrudniony za celowe wskazuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków lub budowę zbiorników bezodpływowych, z których ścieki będą wywożone do stacji zlewczej, zlokalizowanej przy najbliższej oczyszczalni. Działanie instalacji indywidualnych powinny podlegać stałemu monitoringowi.

Postępująca rozbudowa sieci kanalizacyjnej wpłynie na wzrost ilości wytwarzanych osadów ściekowych, dlatego w planach modernizacji i budowy oczyszczalni ścieków należy uwzględnić prognozowaną ilość dostarczanych nieczystości oraz dążyć do zmniejszenia ilości powstających osadów.

Systematyczna modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę zmniejszy ryzyko wystąpienia awarii, ograniczy straty w dostawach oraz wpłynie na podniesienie jakości dostarczanej wody.

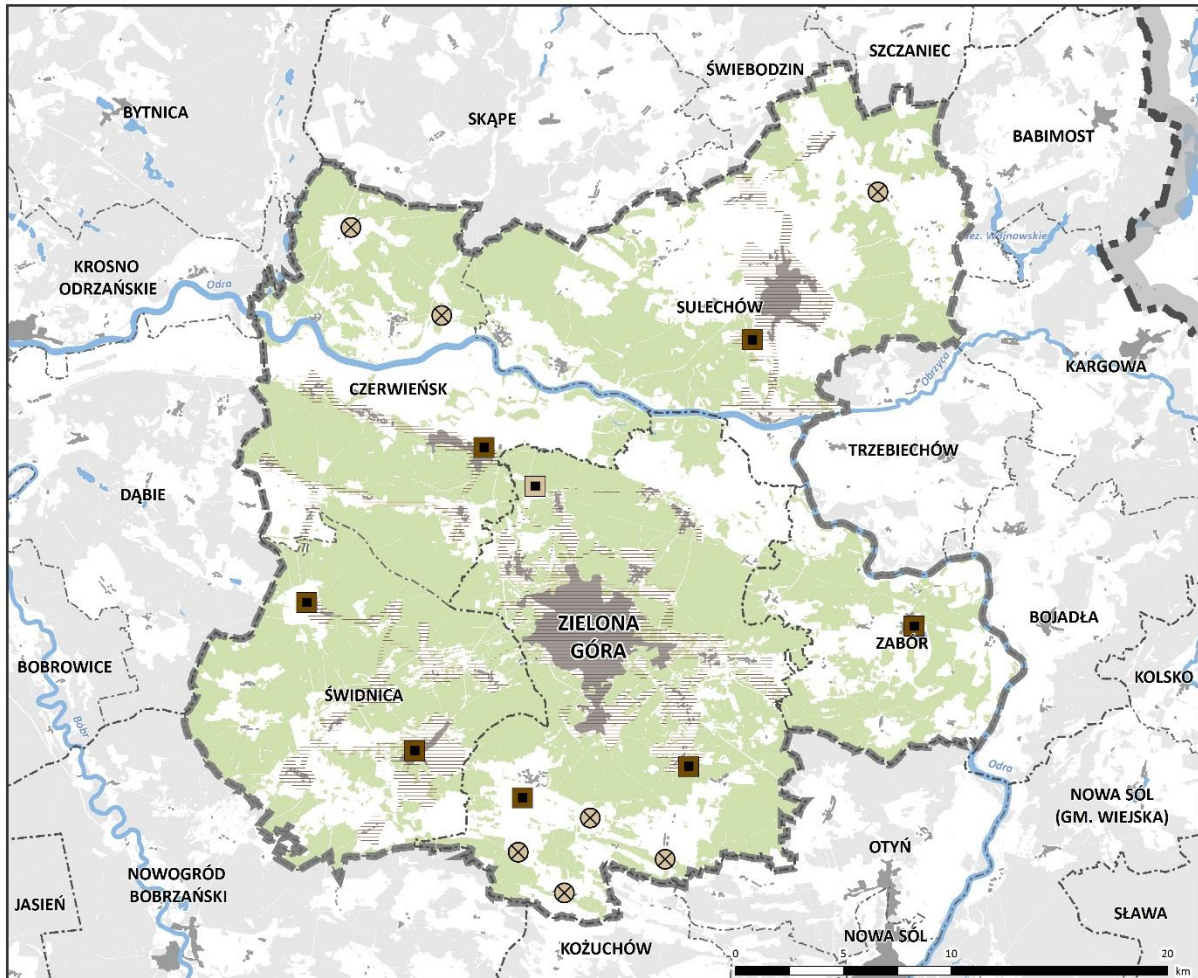
Wszystkie wymienione działania wpłyną na podniesienie atrakcyjności lokalizacyjnej i gospodarczej obszaru MOF OW Zielona Góra, a także przyczynią się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego, w tym poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 59. Kierunki rozwoju sieci kanalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin

- oczyszczalnia ścieków - oczyszczalnia ścieków planowana do rozbudowy - obszar objęty siecią kanalizacyjną - miejscowość wskazana do objęcia siecią kanalizacyjną	pozostałe oznaczenia - granica województwa lubuskiego - granica powiatu - granica gminy - granica MOF OW Zielona Góra - teren zurbanizowany	- las w granicach MOF OW Zielona Góra - las poza granicami MOF OW Zielona Góra - zbiornik wodny - rzeka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 4. Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Budowa farm fotowoltaicznych;	gm. Sulechów, gm. Zabór,	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (2010); • Mikroelektrownie i małe elektrownie wodne Kompletny podręcznik odbudowy (2014) • Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego (2013); • Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Gmin Nadodrzańskich (2015); • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin należących do MOF OW Zielona Góra.
2. Budowa małych elektrowni wodnych z wykorzystaniem historycznych lokalizacji – młynów i nieczynnych elektrowni;	gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów	
3. Budowa instalacji wykorzystujących biomasę;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
4. Budowa biogazowni;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
5. Wykorzystanie instalacji OZE w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej;	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	
6. Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych w zakresie zwiększania świadomości.		

Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) to jedno z podstawowych zadań wyznaczonych nie tylko dla obszaru MOF OW Zielona Góra, ale także całego kraju. Do 2020 roku Polska powinna zwiększyć udział energii opartej o źródła odnawialne do 15% w finalnym zużyciu energii.

Farmy fotowoltaiczne w znacznie mniejszym stopniu oddziałują na otoczenie, w porównaniu do farm wiatrowych, jednak mimo wszystko, przy ich lokalizacji wskazuje się liczne ograniczenia i zakazy. Tereny predysponowane do lokalizacji farm fotowoltaicznych to przede wszystkim:

- nieużytki, grunty rolne o niskich klasach bonitacyjnych, bądź grunty zrehabilitowane,
- pozbawione zadrzewień oraz innych obiektów powodujących zacienienie,
- położone w pobliżu sieci elektroenergetycznej umożliwiającej wprowadzenie wytworzonej energii do systemu.

Natomiast lokalizacji farm fotowoltaicznych nie wskazuje się w:

- rezerwatach przyrody,
- obszarach o wysokich walorach krajobrazowych, terenach ekspozycji krajobrazowej.

W pozostałych formach ochronnych przyrody niewymienionych powyżej, występują ograniczenia w lokalizacji farm fotowoltaicznych. Energię słoneczną wskazuje się jako główne źródło pozyskiwania energii odnawialnej w MOF OW Zielona Góra. Energia może być produkowana w farmach fotowoltaicznych jak i mikroinstalacjach stosowanych na potrzeby gospodarstw domowych, bądź budynków użyteczności publicznej. W mikroinstalacjach istnieje możliwość wykorzystania także biomasy, która poprzez spalanie jej w kotłach dostarcza budynkom energii cieplnej. Wskazuje się na konieczność prowadzenia działań promocyjnych na rzecz indywidualnych zastosowań mikroinstalacji wykorzystujących OZE. Ich zastosowanie wraz z równoległe

KIERUNKI

---

przeprowadzoną termomodernizacją budynku pozwoli na ograniczenie niskiej emisji oraz przyczyni się do poprawy jakości środowiska.

W granicach MOF OW Zielona Góra w zakresie wykorzystania energii z biomasy i biogazu istnieje możliwość wykorzystania drewna i odpadów drzewnych, roślin pochodzących z upraw energetycznych (plantacje energetyczne), produktów i odpadów, gazu wysypiskowego, gazu z oczyszczalni ścieków (najbardziej predysponowane do budowy biogazowni są oczyszczalnie powyżej 20 tys. RLM). Ograniczenia lokalizacyjne biogazowni mogą wystąpić w parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu, otulinach parków, obszarach sieci Natura 2000, obszarach korytarzy ekologicznych oraz obszarach proponowanych do objęcia ochroną prawną. Przy lokalizacji biogazowni należy ograniczać możliwe negatywne oddziaływanie w postaci emisji: hałasu, spalin, odorów. Powyższe instalacje powinny być zlokalizowane w odległości od siedlisk ludzkich. Wskazane jest także eliminowanie transportu surowców i odpadów pofermentacyjnych przez tereny zabudowane²⁶².

Do rozwoju hydroenergetyki, jako główne lokalizacje wskazuje się istniejące, nieczynne elektrownie wodne oraz młyny. Zaletą wykorzystania już istniejących budowli hydrotechnicznych jest fakt, iż lokalizacje te zostały już zidentyfikowane, a w niektórych przypadkach część prac została już wykonana. Wyżej wspomniane obiekty zlokalizowane są w gminach Czerwieńsk oraz Sulechów.

Wskazuje się na konieczność wyznaczania w dokumentach strategicznych gmin należących do MOF OW Zielona Góra tereny przeznaczone pod wytwarzanie energii odnawialnej o mocy powyżej 100 kW.

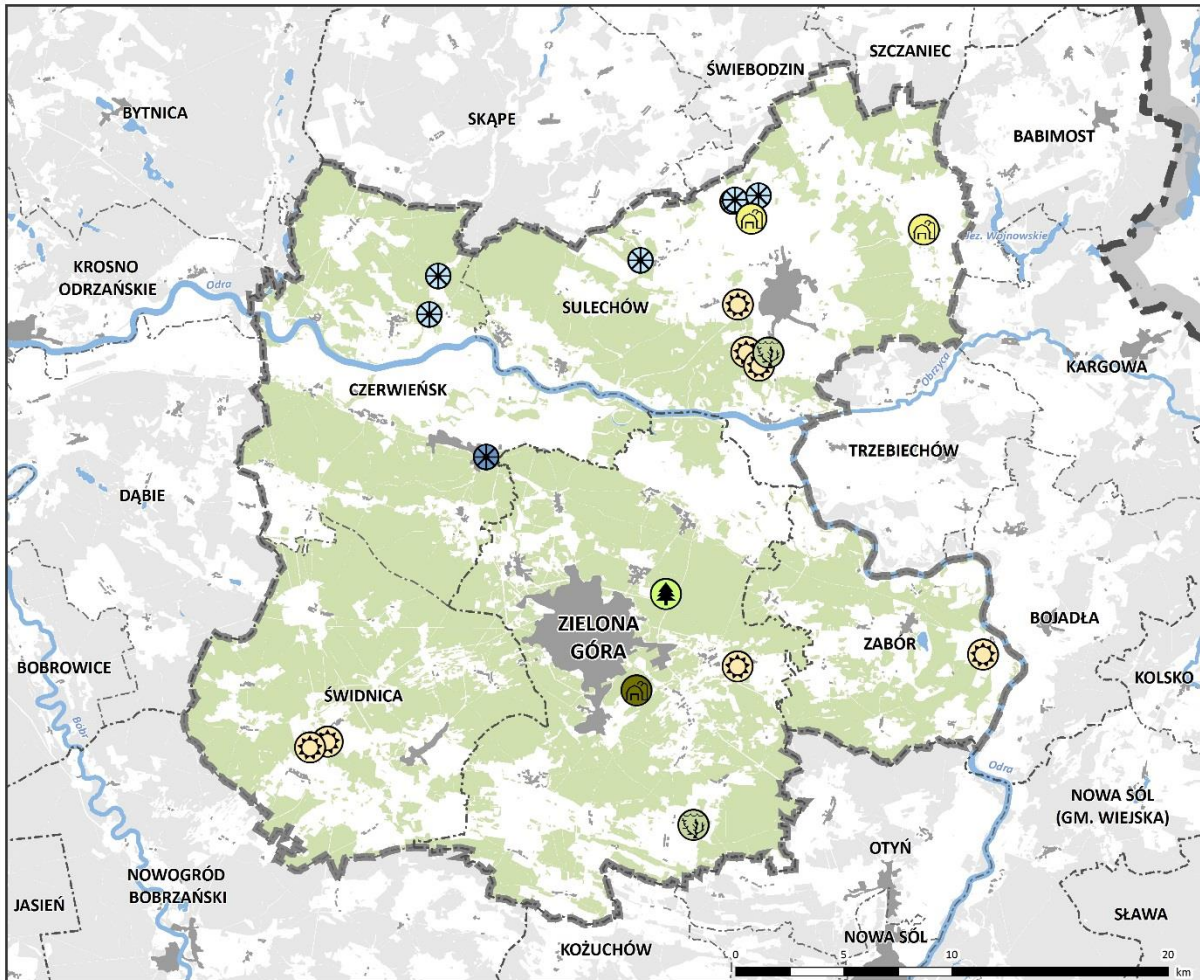
²⁶² Przewodnik dla inwestorów zainteresowanych budową biogazowni rolniczych, Ministerstwo Gospodarki

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 60. Kierunki rozwoju OZE

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

- obszar z dopuszczeniem lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych
- plantacja wierzby energetycznej
- instalacja wykorzystująca biomasę z odpadów drzewnych

biogazownie

- biogazownia rolnicza
- składowisko odpadów

małe elektrownie wodne - potencjalne lokalizacje

- do 40 kW
- od 40 kW do 300 kW

pozostałe oznaczenia

- granica województwa lubuskiego
- granica powiatu
- granica gminy
- granica MOF OW Zielona Góra
- teren zurbanizowany
- las w granicach MOF OW Zielona Góra
- las poza granicami MOF OW Zielona Góra
- zbiornik wodny
- rzeka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Kierunek 5. Racjonalne gospodarowanie odpadami

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie dotychczasowych zasad gospodarki odpadami zgodnie z normami przewidzianymi przez Krajowy Plan Gospodarki Odpadami oraz inne dokumenty dotyczące gospodarki odpadami; 2. Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest; 3. Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów. 	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (2010 r.); • Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032 (2010 r.); • Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku (2012 r.); • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielona Góra (2015 r.); • Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Świdnica na lata 2010-2020 (2013 r.); • Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego gmin Nadodrzańskich z roku 2015; • Programy usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla wszystkich gmin MOF OW Zielona Góra do 2032 roku.

Priorytetowym działaniem w zakresie gospodarki odpadami jest osiągnięcie określonych przez Unię Europejską poziomów odzysku i recyklingu oraz prowadzenie działań zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi w tym zakresie.

Do 2032 roku Polska zobowiązała się do usunięcia azbestu oraz wyrobów azbestowych, aby tego dokonać należy podjąć działania związane z: edukacją społeczeństwa, zadaniami w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków oraz nieruchomości, monitoringiem realizacji prac. Edukacja i działania informacyjne powinny obejmować nie tylko mieszkańców, ale także pracowników administracji publicznej. Należy zwiększyć świadomość społeczeństwa w zakresie skutków dla zdrowia i środowiska narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości.

Występowanie „dzikich” składowisk odpadów jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym. Pomimo obowiązku objęcia wszystkich mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych, w dalszym ciągu zdarza się wywóz i składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Należy zwrócić szczególną uwagę na ich likwidację oraz, jeżeli występuje taka potrzeba, rekultywację terenów po „dzikich” składowiskach odpadów. Szczególnie istotne jest eliminowanie nielegalnych miejsc składowania wyrobów zawierających azbest.

Kierunek 6. Ograniczenie ilości składowanych odpadów

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Minimalizacja ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania poprzez składowanie; 2. Dostosowanie do wymogów BAT (Best Available Techniques – najlepsze dostępne techniki) Regionalnego Zakładu 	<p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p> <p>m. Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (2010 r.); • Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 roku; • Krajowy Program Zapobiegania Powstawaniu Odpadów (2014 r.); • Program Ochrony Środowiska

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

KIERUNKI

<p>Zagospodarowania Odpadów Komunalnych „Racula” w Zielonej Górze;</p> <p>3. Wsparcie inicjatyw związanych z projektami przetwarzania i odzyskiwania surowców, a także energetycznego ich wykorzystania;</p> <p>4. Budowa nowych PSZOK, zwiększenie częstotliwości cyklicznych zbiórek odpadów wielkogabarytowych oraz współtworzenie warunków do zbiórki odpadów niebezpiecznych;</p> <p>5. Wspieranie i wdrażanie niskoodpadowych technologii produkcji oraz rozpowszechnienie wśród przedsiębiorców zrównoważonych wzorców produkcji;</p> <p>6. Prowadzenie działań promocyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie recyklingu, czystej konsumpcji, a także informowaniu o szkodliwości azbestu i jego bezpiecznym użytkowaniu.</p>	<p>wszystkie gminy Zielona Góra MOF OW</p> <p>wszystkie gminy Zielona Góra MOF OW</p> <p>wszystkie gminy Zielona Góra MOF OW</p> <p>wszystkie gminy Zielona Góra MOF OW</p>	<p>Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku (2012 r.); • Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego gmin Nadodrzańskich z roku 2015; • Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielona Góra (2015 r.).
--	---	---

Według przyjętych przez Polskę wymagań wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej, jak i przyjętymi programami gospodarowania odpadami na szczeblu krajowym i wojewódzkim, gospodarka odpadami powinna przyczyniać się do ograniczenia wpływu składowanych odpadów na zasoby środowiska przyrodniczego. Z tego względu rozwój MOF OW Zielona Góra w zakresie gospodarki odpadami ukierunkowany jest na działania, które wpłyną nie tylko na znaczne obniżenie ilości wytwarzanych odpadów, jak również zwiększą możliwości ich utylizacji, ponownego użycia i odzysku energii.

Zapewnienie właściwej infrastruktury do zagospodarowywania odpadów jest działaniem niezbędnym do ograniczenia ilości składowanych odpadów. Zastosowanie odpowiednich technologii pozwala m.in. na odzysk i recykling odpadów. Regionalny Zakład Zagospodarowania odpadów Komunalnych "Racula" w Zielonej Górze obsługuje w zakresie gospodarki odpadami wszystkie gminy należące do MOF OW Zielona Góra, w związku z powyższym istotne jest, by został on przystosowany do wymogów najlepszej techniki (BAT). W ramach przedsięwzięcia zostaną zrealizowane:

- punkt przyjmowania odpadów zmieszanych z mechanicznym przetwarzaniem o wydajności 60 000 Mg/rok,
- instalacja do odzysku materiałowego z frakcji sitowej ze zmieszanych odpadów komunalnych,
- instalacja do biologicznej stabilizacji frakcji podsitowej ze zmieszanych odpadów komunalnych,
- węzeł przygotowania paliwa alternatywnego,
- przystosowanie istniejącej komunalnej kompostowni odpadów zmieszanych w celu kompostowania bioodpadów oraz odpadów zielonych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Pomimo infrastruktury wykorzystywanej do gospodarki odpadami, osiągnięcie celu jakim jest redukcja ilości składowanych odpadów nie jest możliwe bez udziału i współpracy społeczeństwa. Istotny jest wzrost świadomości mieszkańców zarówno na temat racjonalnej konsumpcji, jak również segregacji odpadów w gospodarstwach domowych i Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Działania edukacyjne powinny być prowadzone wśród dzieci, młodzieży, jak i osób dorosłych w formie szkoleń, konkursów, ulotek, „zielonych” festynów. Kampanie informacyjne powinny uwzględniać również edukację w zakresie możliwości oddawania opadów do PSZOK. Zwiększenie liczby PSZOK-ów oraz MPSZOK-ów i dostosowanie godzin ich funkcjonowania do trybu życia mieszkańców pozwoli na osiągnięcie większej skuteczności w selektywnym zbieraniu odpadów. Tylko konsekwentne działanie i przybliżanie mieszkańcom tematyki prawidłowego postępowania z odpadami jest w stanie przynieść pożądany efekt.

8. Strefa obronności i bezpieczeństwa

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w strefie obronności i bezpieczeństwa wynikają z realizacji zadań związanych z funkcjonowaniem sił zbrojnych oraz uwzględnianiem w zagospodarowaniu możliwości wystąpienia sytuacji kryzysowej. Wyznaczone kierunki w tej strefie mają za zadanie zapewnienie głównie bezpieczeństwa militarnego oraz ekologicznego. Działania, które zostały wyznaczone w ramach określonych kierunków mają głównie charakter planistyczny, zapewniający bezkolizyjne funkcjonowanie terenów zamkniętych oraz minimalizowanie negatywnych skutków zagrożeń naturalnych.

Kierunek 1. Ochrona terenów zamkniętych oraz obiektów służących zapewnieniu bezpieczeństwa państwa

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
1. Wyznaczanie w lokalnych dokumentach planistycznych (studiach i planach) stref ochronnych wokół terenów zamkniętych oraz ustalenie ograniczeń w zagospodarowaniu;	m. Zielona Góra, gm. Sulechów, gm. Świdnica, gm. Czerwieńsk	<ul style="list-style-type: none"> Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014; Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022, załącznik do uchwały nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. (poz. 377);
2. Utrzymanie elementów infrastruktury komunikacyjnej (dróg i kolei);	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> Decyzja Nr 393/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON z dnia 3 października 2014 r., poz. 321);
3. Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych (studiach i planach) obszarów ograniczenia wysokości zabudowy;	m. Zielona Góra, gm. Świdnica	<ul style="list-style-type: none"> Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych;
4. Zapewnienie bezpieczeństwa ruchu lotniczego.	wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra	<ul style="list-style-type: none"> Rejestr lotnisk cywilnych ULC; Ewidencja lądowisk ULC.

Ochrona terenów zamkniętych odbywać się będzie poprzez wyznaczenie w lokalnych dokumentach planistycznych (studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

planach zagospodarowania przestrzennego) stref ochronnych wokół terenów zamkniętych oraz ustalenie ograniczeń w zagospodarowaniu w tych strefach. Strefy ochronne powinny zostać wyznaczone dla:

- Jednostki wojskowej w Sulechowie (5 Lubuski Pułk Artylerii), w odległości min. 400 m od ogrodzenia zewnętrznego,
- Jednostki wojskowej w Czerwieńsku (4 Zielonogórski Pułk Przeciwlotniczy), w odległości min. 400 m od ogrodzenia zewnętrznego,
- strzelnicy garnizonowej w Sulechowie w odległości min. 150 m od ogrodzenia zewnętrznego.

Na terenie stref ochronnych zaleca się:

- zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz wznoszenia budownictwa wysokiego, w tym wież i kominów,
- zakaz organizacji imprez masowych,
- konieczność zgłoszenia prac budowlanych i leśnych do właściwego zarządcy obiektu szkoleniowego.

Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych obszarów ograniczenia wysokości zabudowy na terenie MOF OW Zielona Góra dotyczy lotniska Przylep, zlokalizowanego w Zielonej Górze w sołectwie Przylep, oraz lądowisk. Lądowiska dla których należy określić ograniczenia wysokości położone są w gminie Świdnica – lądowisko samolotowe w Grabowcu, zarządzane przez Nadleśnictwo Krzystkowice oraz lądowisko śmigłowcowe przy Wojewódzkim Szpitalu Klinicznym im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze.

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu lotniczego ustala się:

- Obiekty o wysokości równej i większej niż 100 m nad poziom terenu, stanowią przeszkody lotnicze i ze względu na zapewnienie warunków bezpieczeństwa ruchu cywilnych statków powietrznych muszą być zgłoszone Prezesowi Urzędu Lotnictwa Cywilnego oraz szefostwu Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP,
- Wszelkie projektowane obiekty stałe i tymczasowe o wysokości równej i większej od 50 m nad poziom terenu podlegają zgłoszeniu do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa i obronności konieczne jest utrzymanie elementów infrastruktury komunikacyjnej, głównie dróg i kolei. Potrzebnych do przewozu m.in. obiektów zbrojnych lub ewakuacji w czasach konfliktu zbrojnego.

Kierunek 2. Zahamowanie wzrostu i minimalizacja istniejącego ryzyka powodziowego

Działania	Lokalizacja	Dokumenty powiązane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią; 2. Zwiększanie zdolności retencyjnych obszaru; 3. Działania techniczne; 4. Uporządkowanie systemu odprowadzania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych dla obszarów zagrożonych podtopieniami. 	<p>m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór</p> <p>wszystkie gminy MOF OW Zielona Góra</p> <p>m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór</p> <p>m. Zielona Góra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Środkowej Odry – projekt; • MasterPlan dla obszaru dorzecza Odry (2014); • Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego; • Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin.

Problem powodzi dotyczy przede wszystkim doliny Odry, Obrzycy i ujściowych odcinków ich dopływów, dla których sporządzono mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Ryzyko powodziowe w tym rejonie jest relatywnie nieduże – nie został zidentyfikowany jako znaczący obszar problemowy, na którym ograniczenie zagrożenia i ryzyka powodziowego uznano za priorytetowe (PZRP).

Najbardziej skutecznym sposobem ochrony przed zalaniem wodami powodziowymi jest zakaz zabudowy, który zgodnie z Prawem wodnym dotyczy obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego. Ponadto wskazuje się, aby ograniczać zabudowę również na terenach o mniejszym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (raz na 500 lat) oraz na terenach narażonych na zalanie w przypadku przerwania wałów – oba typy obszarów są zagrożone podtopieniami. Na terenach szczególnie zagrożonych powodzią wskazane jest również opracowanie programu wykupów i przesiedleń.

Zbyt niska retencja zlewni sprawia, że wezbrania w zlewni szybciej osiągają kulminację i dodatkowo kulminacja ta jest większa. Zwiększenie retencji naturalnej dotyczy zwiększania terenów zalesionych, przekształcania terenów rolnych w dolinach rzek w trwałe użytki zielone oraz zmniejszeniu spływu wód z powierzchni utwardzonych w terenach zabudowanych – wskazuje się opracowanie szczegółowej analizy i projektu możliwości zwiększenia retencji dla Zielonej Góry (obszaru miejskiego).

Działania techniczne polegają przede wszystkim na ochronie i modernizacji istniejących wałów oraz pomp. We wszystkich gminach położonych w dolinie Odry i Obrzycy wskazuje się potrzebę odbudowy i modernizacji wałów – umacnianie, ochronę przed zarastaniem, naprawę szkód wyrządzonych przez bobry.

W granicach Zielonej Góry wyznaczono obszary zagrożone podtopieniami, przede wszystkim w wyniku nieprawidłowego odprowadzania wód opadowych i roztopowych. Dla newralgicznych miejsc wskazano działania, polegające przede wszystkim na rozdzieleniu kanalizacji opadowej od sanitarnej, systematycznej rozbudowie kanalizacji opadowej, budowie rowów i przepustów.

X. Inwestycje celu publicznego

W planie zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra zgodnie z art. 39 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Inwestycje te zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zawarto w następujących dokumentach:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku,
- Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.),
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014/2020,
- Master-Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 roku,
- Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 (stan na 1 grudnia 2015 roku),
- IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025,
- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego,
- Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020,

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

- Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego.

Poniżej zestawiono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym porządkując je wg zakresu tematycznego oraz lokalizacji.

ICP o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie społeczno-gospodarczym

Nazwa inwestycji	Lokalizacja (gmina)	Dokumenty źródłowe
1. Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych – Rozbudowa i doposażenie Zakładu Radioterapii w Zielonej Górze;	m. Zielona Góra	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego (przedsięwzięcia warunkowe, których realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych); Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020;
2. Dokończenie rozbudowy Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Drzonkowie (w Zielonej Górze);	m. Zielona Góra	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
3. Budowa zespołu boisk wraz z siłownią plenerową – Budowa dwóch profesjonalnych, całorocznych płyt piłkarskich o wymiarach 105x68 i 60x30 m o nawierzchni ze sztucznej atestowanej trawy, boiska wielofunkcyjnego o sztucznej nawierzchni do siatkówki, koszykówki i piłki ręcznej w Wojewódzkim Ośrodku Sportu i Rekreacji w Drzonkowie w Zielonej Górze.	m. Zielona Góra	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Lubuskiego na lata 2016–2030

ICP o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie komunikacji i transportu

Nazwa inwestycji	Lokalizacja (gmina)	Dokumenty źródłowe
1. Budowa drogi ekspresowej S3 na odcinku Gorzów Wielkopolski – Sulechów – Legnica;	<i>m. Gorzów Wielkopolski, gm. Bogdaniec, gm. Deszczno, gm. Skwierzyna, gm. Bledzew, gm. Międzyrzecz, gm. Świebodzin, m. Świebodzin, gm. Skąpe, gm. Sulechów, m. Zielona Góra, gm. Otyń, m. Nowa Sól, gm. Nowa Sól, gm. Kozuchów, gm. Nowe Miasteczko, gm. Niegosławice</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.); Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego; Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020; Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020; Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
2. Rozwój drogi nr 27 Zielona Góra – Żary – autostrada A18;	m. Zielona Góra, gm. Świdnica, gm. Nowogród Bobrzański, gm. Żary, m. Żary	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
3. Budowa południowej obwodnicy	gm. Świdnica, m. Zielona Góra,	Strategia Zintegrowanych Inwestycji

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

KIERUNKI

miasta Zielona Góra w ciągu DK27;	<i>gm. Otyń</i>	Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016); Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego;
4. Rozbudowa odcinka DK27 polegająca na korektach geometrii łuków poziomych wraz z korektą geometrii skrzyżowania z DW 290 i DP Kożuchów – Krzewiny, budową oświetlenia i zatok autobusowych; na odcinku Nowogród Bobrzański – Świdnica;	<i>gm. Nowogród Bobrzański, gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
5. Przebudowa skrzyżowania DK27 z DP F1181 Wilkanowo – Słone;	<i>gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
6. DK27 – Budowa dróg zbiorczych na obwodnicy m. Świdnica;	<i>gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
7. DK27 – Doświetlenie przejścia dla pieszych wraz z budową chodnika do zatok autobusowych w m. Piaski;	<i>gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
8. DK27 – Przebudowa skrzyżowania z drogą do m. Piaski;	<i>gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
9. Rozbudowa skrzyżowania DK32 z DP1144F do m. Radomia;	<i>gm. Świdnica</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
10. Przebudowa skrzyżowania DK32 DW304, budowa oświetlenia w m. Okunin;	<i>gm. Sulechów</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
11. DK32 – Budowa chodnika w m. Okunin;	<i>gm. Sulechów</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
12. DK32 – Budowa ciągu pieszo-rowerowego na odcinku Dąbie – Leśniów Wielki;	<i>gm. Dąbie, gm. Czerwieńsk</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
13. DK32 – Budowa ciągu pieszo-rowerowego na odcinku Leśniów Wielki – Zielona Góra;	<i>gm. Czerwieńsk, m. Zielona Góra</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
14. DK32 – Budowa chodnika w m. Leśniów Wielki;	<i>gm. Czerwieńsk</i>	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

KIERUNKI

15. DK32 – Budowa sygnalizacji ostrzegawczej, zmiana lokalizacji przejścia dla pieszych w m. Leśniów Wielki;	gm. Czerwieńsk	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) – Program Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych;
16. Rozbudowa DW279 relacji Ochla – Świdnica od km 25+000 do km 30+230;	gm. Świdnica, m. Zielona Góra	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista zadań rezerwowych;
17. Rozbudowa DW279 w m. Drzonów;	gm. Świdnica	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista zadań rezerwowych;
18. Wzmocnienie DW283 relacji Zielona Góra – Kożuchów;	m. Zielona Góra, <i>gm. Kożuchów</i>	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista zadań rezerwowych;
19. Modernizacja DW281 na odc. Zielona Góra – Pomorsko;	gm. Sulechów, m. Zielona Góra	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– zdiagnozowane potrzeby – zadania nie posiadające dokumentacji projektowej;
20. Rozbudowa DW276 w m. Sycowice;	gm. Czerwieńsk	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista podstawowa;
21. Budowa obwodnicy m. Łaz i Droszków w ciągu DW282;	gm. Zabór	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista zadań rezerwowych, obwodnice: lista warunkowa;
22. Przebudowa i rozbudowa DW278 na odc. Sulechów – Konotop;	gm. Sulechów, <i>gm. Trzebiechów</i> , <i>gm. Bojadła</i> , <i>gm. Kolsko</i>	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista podstawowa;
23. Modernizacja DW278 na odc. Sulechów – Szklarka Radnicka;	gm. Sulechów, <i>gm. Krosno Odrzańskie</i>	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista zadań rezerwowych;
24. Modernizacja fragmentów DW279 na odcinku Leśniów Wielki – Nietków 47+400-48+31;	gm. Czerwieńsk	Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– zdiagnozowane potrzeby – zadania nie posiadające

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

		dokumentacji projektowej;
25. Budowa ul. Aglomeracyjnej w Zielonej Górze, wraz ze ścieżkami rowerowymi;	m. Zielona Góra	Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego ;
26. Budowa mostu przez rzekę Odrę wraz z budową nowego przebiegu DW282 – zadanie zapisane w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego;	gm. Zabór, <i>gm. Bojadła</i>	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego (przedsięwzięcia warunkowe, których realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych); Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020– lista podstawowa; Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
27. Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław Brochów/Grabiszyn – Głogów – Zielona Góra – Rzepin – Szczecin Podjuchy;	<i>gm. Bytom Odrzański, gm. Nowa Sól, m. Nowa Sól, gm. Otyń, m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Krosno Odrzańskie, gm. Bytnica, gm. Maszewo, gm. Torzym, gm. Rzepin, gm. Górzycza, m. Kostrzyn nad Odrą</i>	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego; Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) – Projekt Pipeline; Krajowy Program Kolejowy do 2023; Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020; Narodowy Plan Wdrażania Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym w Polsce; Krajowy Program Kolejowy do 2023;
28. Modernizacja linii kolejowej nr 358 Zbąszynek – Gubin na odcinku Zbąszynek – Czerwieńsk – II etap;	<i>gm. Zbąszynek, gm. Babimost, gm. Sulechów, gm. Czerwieńsk</i>	
29. Prace na linii kolejowej nr 358 odcinek Czerwieńsk – Gubin;	<i>gm. Czerwieńsk, gm. Dąbie, gm. Krosno Odrzańskie, gm. Gubin, m. Gubin</i>	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego – przedsięwzięcia warunkowe, których realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych; Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) – Projekt Pipeline Krajowy Program Kolejowy do 2023;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

KIERUNKI

30. Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej Odry swobodnie płynącej – odbudowa i modernizacja zabudowy regulacyjnej – w celu przystosowania odcinka Odry od Malczyc do ujścia Nisy Łużyckiej do III klasy drogi wodnej – na terenie województwa lubuskiego;	<i>gm. Cybinka, gm. Gubin, gm. Maszewo, gm. Krosno Odrzańskie, gm. Dąbie, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, m. Zielona Góra, gm. Trzebiechów, gm. Zabór, gm. Bojadła, gm. Otyń, gm. Nowa Sól, m. Nowa Sól, gm. Siedlisko, gm. Bytom Odrzański</i>	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego; Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
31. Budowa infrastruktury postojowocumowniczej na Odrze dolnej i granicznej oraz nowe oznakowanie szlaku żeglugowego;	<i>m. Kostrzyn nad Odrą, gm. Górzycza, gm. Słubice, gm. Cybinka, gm. Gubin, gm. Maszewo, gm. Krosno Odrzańskie, gm. Dąbie, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, m. Zielona Góra, gm. Trzebiechów, gm. Zabór, gm. Bojadła, gm. Otyń, gm. Nowa Sól, m. Nowa Sól, gm. Siedlisko, gm. Bytom Odrzański</i>	Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
32. Modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej E30;	<i>m. Kostrzyn nad Odrą, gm. Górzycza, gm. Słubice, gm. Cybinka, gm. Gubin, gm. Maszewo, gm. Krosno Odrzańskie, gm. Dąbie, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, m. Zielona Góra, gm. Trzebiechów, gm. Zabór, gm. Bojadła, gm. Otyń, gm. Nowa Sól, m. Nowa Sól, gm. Siedlisko, gm. Bytom Odrzański</i> m. Zielona Góra	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
33. Modernizacja lotniska w Przylepie;	m. Zielona Góra	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
34. Stacja ładowania autobusów elektrycznych zasilanych z sieci DC;	<i>m. Gorzów Wlkp., m. Zielona Góra</i>	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014–2020;
35. Stworzenie niskoemisyjnego systemu komunikacji publicznej na obszarze funkcjonalnym Zielonej Góry w oparciu o pojazdy elektryczne.	m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór, gm. Świdnica	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (2016);

ICP o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie infrastruktury technicznej

Nazwa inwestycji	Lokalizacja (gmina)	Dokumenty źródłowe
1. Modernizacja linii 220 kV Mikułowa – Leśniów;	gm. Czerwieńsk, gm. Świdnica	Lista projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020; Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego; Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA

KIERUNKI

<p>2. Budowa sieci inteligentnej na terenie zachodniej Polski (OD Zielona Góra) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, wymianę transformatorów, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciovych oraz zastosowanie inteligentnego opomiarowania, w tym liczników bilansujących wraz z infrastrukturą transmisyjną;</p>	<p>m. Zielona Góra, gm. Czerwieńsk, gm. Świdnica, gm. Sulechów</p>	<p>Lista projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020;</p>
<p>3. Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej dystrybucyjnej na obszarze powiatu zielonogórskiego o łącznej długości 166,5 km w celu poprawy warunków zasilania;</p>	<p>m. Zielona Góra, gm. Świdnica, gm. Czerwieńsk, gm. Sulechów, gm. Zabór</p>	<p>Lista projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020, stanowiąca Project pipeline dla sektora energetyki w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020;</p>
<p>4. Budowa linii 400 kV Gubin – Zielona Góra;</p>	<p>przebieg nieustalony</p>	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku; Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025;</p>
<p>5. Budowa linii 400 kV Zielona Góra – nacięcie linii Plewiska – Baczyna (zamiast Zielona Góra-Baczyna);</p>	<p>przebieg nieustalony</p>	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku; Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025;</p>
<p>6. Budowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Zielona Góra;</p>	<p>lokalizacja nieustalona</p>	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku; Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego; Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016-2025;</p>
<p>7. Modernizacja stacji gazowej Kisielin;</p>	<p>m. Zielona Góra</p>	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku;</p>
<p>8. Przebudowa gazociągu Nowe Tłoki – Sulechów (odcinek Nowe Kramsko- odgałęzienie Sulechów</p>	<p>gm. Sulechów</p>	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku;</p>

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

oraz część odgałęzienia do Sulechowa) w zależności od zapotrzebowania;		
9. Budowa gazociągu Kotowo – Zielona Góra wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi;	m. Zielona Góra, gm. Sulechów	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1501 ze zm.);
10. Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych.	m. Zielona Góra	Kontrakt terytorialny dla Województwa Lubuskiego.

ICP o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie obronności i bezpieczeństwa

Nazwa inwestycji	Lokalizacja (gmina)	Dokumenty źródłowe
1. Regulacja Odry na odcinku od Brzegu Dolnego do ujścia Nysy Łużyckiej;	<i>gm. Bojadła, gm. Bytom Odrzański, gm. Cybinka, gm. Czerwieńsk, gm. Gubin, m. Gubin, m. Krosno Odrzańskie, gm. Maszewo, gm. Nowa Sól, m. Nowa Sól, gm. Otyń, gm. Sulechów, gm. Szlichtyngowa, gm. Trzebiechów, gm. Zabór</i>	Aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (projekt);
2. Sulechówka – odbudowa rzeki.	gm. Sulechów, m. Sulechów	Aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (projekt).
3. Będów – modernizacja przepompowni	gm. Czerwieńsk	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020
4. Nietkowice – Będów – odbudowa i modernizacja prawostronnego wału przeciwpowodziowego Odry	gm. Czerwieńsk	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020
5. Modernizacja Wojewódzkiego Magazynu Przeciwpowodziowego w Sulechowie	gm. Sulechów	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020
6. Tarnawa – odbudowa przepompowni	gm. Zabór	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020
7. Miłsko – odbudowa przepompowni	gm. Zabór	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

8. Brody – odbudowa przepompowni	gm. Sulechów	Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 Plan inwestycji planowanych do realizacji w zakresie melioracji wodnych podstawowych w ramach nowej perspektywy finansowej 2014–2020
----------------------------------	--------------	---

XI. Wnioski i rekomendacje z Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra do koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Wnioski i rekomendacje wynikające z ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra powinny znaleźć odzwierciedlenie w KPZK w celu zachowania spójności tych dokumentów. Wnioski i rekomendacje zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

Wnioski i rekomendacje w zakresie osadnictwa i ładu przestrzennego

1. Uwzględnienie w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju MOF OW Zielona Góra;
2. Wspieranie policentrycznej struktury sieci osadniczej i funkcji metropolitalnych innych miast poza stolicą, np. przez przenoszenie urzędów, organów, instytucji i agencji centralnych;
3. Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych w zakresie zwiększania świadomości ładu przestrzennego.

Wnioski i rekomendacje w zakresie systemu przyrodniczego

1. Zachowanie integralności obszarów węzłowych i zapewnienie drożności korytarzy wyznaczonych w ramach krajowej sieci ekologicznej;
2. Wzmocnienie integracji działalności turystycznej z celami ochrony przyrody;
3. Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych w zakresie zwiększania świadomości wykorzystywania alternatywnych źródeł energii.

Wnioski i rekomendacje w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki

1. Wspieranie tworzenia parków kulturowych i ustanawiania pomników historii;
2. Wspieranie działalności zwiększających świadomość znaczenia dziedzictwa kulturowego w aspekcie materialnym i niematerialnym, jako czynnika rozwoju gospodarczego i społecznego;
3. Wspieranie działalności propagującej kształtowanie tożsamości kulturowej regionów;
4. Wspieranie lokalnych programów opieki nad zabytkami.

Wnioski i rekomendacje w zakresie strefy społeczno-gospodarczej

1. Zastosowanie procesów dostosowawczych w kształceniu ustawicznym i wprowadzenie mechanizmów, które pozwalają na możliwe szybkie reagowanie w systemie szkolnym na dokonujące się zmiany;
2. Monitorowanie rynku pracy pod względem zapotrzebowania na zawody; dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Wnioski i rekomendacje w zakresie komunikacji i transportu

1. Budowa przepraw mostowych na Odrze;
2. Zwiększenie liczby dalekobieżnych połączeń kolejowych, częstotliwości istniejących kursów i dostosowanie ich do popytu;
3. Rozwój kolejowej infrastruktury przeładunkowej wraz ze zwiększeniem przewozów towarowych siecią kolejową;
4. Wzrost wykorzystania sieci rzecznej jako formy transportu, w celu odciążenia systemu drogowego i kolejowego;
5. Promowanie alternatywnych środków transportu do transportu samochodowego;
6. Poprawa parametrów drogi ekspresowej S3 oraz dróg krajowych nr 32 i 27;
7. Modernizacja skrzyżowań dróg krajowych z drogami niższej klasy i kategorii;
8. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury linii kolejowych;
9. Działania mające na celu poprawę parametrów dróg wodnych.

Wnioski i rekomendacje w zakresie infrastruktury technicznej

1. Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii; lokalizacja i budowa elektrowni wiatrowych, farm fotowoltaicznych;
2. Rozbudowa sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć, budowa linii 400 kV oraz stacji elektroenergetycznej;
3. Rozwój krajowych systemów przesyłowych energii elektrycznej; rozbudowa sieci przesyłowych, w tym powiązań międzynarodowych;
4. Wdrażanie projektów przetwarzania i odzyskiwania surowców oraz energetycznego ich wykorzystania.

XII. Wnioski i rekomendacje z Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego i innych dokumentów strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym

Wnioski i rekomendacje wynikające z ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra powinny znaleźć odzwierciedlenie w PZPWL oraz innych dokumentach strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym. Wnioski i rekomendacje zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

Wnioski i rekomendacje w zakresie osadnictwa i ładu przestrzennego

1. Uwzględnienie MOF OW Zielona Góra jako ośrodka rozwoju o znaczeniu krajowym;
2. Uwzględnienie powiązań MOF OW Zielona Góra z innymi ośrodkami rozwoju w regionie.

Wnioski i rekomendacje w zakresie systemu przyrodniczego

1. Uwzględnienie działań mających na celu zachowanie drożności korytarzy migracyjnych;
2. Objęcie ochroną ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i objęcie ochroną najcenniejszych fragmentów krajobrazu naturalnego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Wnioski i rekomendacje w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki

1. Realizacja i rozbudowa szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym;
2. Uwzględnienie w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami zapisów Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra;
3. Wspieranie zabiegów renowacyjnych zabytków; sporządzenie planu i harmonogramu priorytetowych działań remontowych i konserwatorskich;
4. Opracowanie zasad sprzedaży, dzierżawy i udostępniania zabytków, będących własnością samorządów terytorialnych, w celu ich lepszej ochrony i monitorowania stanu;
5. Finansowane wspieranie i promowanie zagospodarowania zabytków na cele kulturalne, turystyczne i inne publiczne z funduszy publicznych krajowych i europejskich oraz prywatnych – budowa systemu dofinansowania i ulg motywujących inwestorów;
6. Powołanie interdyscyplinarnego zespołu na rzecz opracowania wytycznych ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.

Wnioski i rekomendacje w zakresie strefy społeczno-gospodarczej

1. Uwzględnienie i promocja nowych terenów inwestycyjnych;
2. Wsparcie rozwoju stref ekonomiczno-gospodarczych, parków technologicznych i działalności B+R;
3. Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy;
4. Dostosowanie zakresu usług społecznych do warunków demograficznych;
5. Lokalizacja i budowa wojewódzkiego szpitala dziecięcego.

Wnioski i rekomendacje w zakresie komunikacji i transportu

1. Uwzględnienie projektowanego układu komunikacyjnego dróg wojewódzkich i krajowych;
2. Modernizacja i rozbudowa portu rzeczno-gospodarczego w Cigacicach;
3. Modernizacja lotniska w Przylepie (Zielona Góra, sołectwo Przylep) i wspieranie rozwoju portu lotniczego Zielona Góra/Babimost;
4. Przystosowanie infrastruktury portowej oraz parametrów szlaków wodnych dla celów turystycznych.

Wnioski i rekomendacje w zakresie infrastruktury technicznej

1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski Zachodniej poprzez realizację nowych połączeń linii elektroenergetycznych 400 kV, budowę stacji elektroenergetycznej 400/220 kV, utrzymanie oraz modernizację istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej;
2. Wzmocnienie powiązań między systemami elektroenergetycznymi Polski i Niemiec;
3. Wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii.

XIII. Wnioski do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Zielona Góra

Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra należy uwzględnić w gminnych opracowaniach planistycznych, szczególnie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Zielona Góra. Wnioski i rekomendacje do tych dokumentów zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej,
- obronności i bezpieczeństwa.

Wnioski i rekomendacje w zakresie osadnictwa i ładu przestrzennego

1. Ochrona i rewitalizacja zabytkowej tkanki miejskiej;
2. Zachowanie historycznego założenia urbanistycznego Zielonej Góry;
3. Podnoszenie standardu przestrzeni publicznych i terenów zieleni; ochrona istniejących terenów zieleni publicznej i tworzenie nowych;
4. Poprawa stanu sanitarnego i warunków środowiskowych zamieszkania;
5. Uzupełnienie terenów mieszkaniowych o usługi publiczne i komercyjne, infrastrukturę społeczną i techniczną;
6. Wyznaczenie lokalizacji obiektów usługowych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych;
7. Ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez intensyfikację zagospodarowania terenów zurbanizowanych;
8. Wyznaczenie obszarów pod lokalizację nowych terenów działalności produkcyjnej i usługowej; koncentracja przestrzennej funkcji produkcyjnej w celu zminimalizowania negatywnego wpływu na jakość środowiska przyrodniczego i warunków zamieszkania;
9. Zaopatrzenie nowych terenów w niezbędne sieci;
10. Zapewnienie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej;
11. Intensyfikacja rolnictwa na gruntach najwyższej jakości i ochrona gleb najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, wykorzystanie gruntów ornych klas I-IIIa oraz użytków zielonych klas I-III wyłącznie jako tereny rolnicze;
12. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzeni Zielonej Góry i ograniczenie procesu suburbanizacji.

Wnioski i rekomendacje w zakresie systemu przyrodniczego

1. Uszczegółowienie granic korytarzy ekologicznych na etapie prowadzenia prac planistycznych w poszczególnych gminach, zachowanie ich drożności i likwidacja barier;
2. Opracowanie i upowszechnienie zasad rozwoju turystyki na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych;
3. Zidentyfikowanie i zachowanie cennych siedlisk, przede wszystkim: leśnych, łąkowych, obszarów wodno-błotnych i muraw kserotermicznych;
4. Optymalizacja zużycia wody, modernizacja sieci wodociągowej, wprowadzenie ograniczeń w zużyciu wód podziemnych;
5. Ograniczenie uciążliwości hałasowych poprzez stosowanie rozwiązań izolacyjnych – biologicznych i technicznych;
6. Wyprowadzanie ruchu tranzytowego z centrum miasta i obszarów chronionych akustycznie;
7. Stosowanie nawierzchni bitumicznej, rezygnacja z betonów cementowych i wszelkiego rodzaju kostki;
8. Zagospodarowywanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem;
9. Zachowanie i tworzenie otulin biologicznych wzdłuż cieków i wokół jezior, przekształcanie gruntów ornych w dolinach i zlewniach jezior na użytki zielone;
10. Ochrona obszarów występowania udokumentowanych złóż kopalin przed zainwestowaniem uniemożliwiającym podjęcie ich eksploatacji;
11. Ochrona złóż cennych gospodarczo, rozpoznanych jako potencjalne obszary koncesyjne;
12. Objęcie obszarów złóż obligatorem planowaniem miejscowym z wytycznymi do rekultywacji;
13. Zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk dla powstających odpadów zawierających azbest;
14. Budowa małych elektrowni wodnych z wykorzystaniem historycznych lokalizacji – młynów i nieczynnych elektrowni; budowa elektrowni wiatrowych, farm fotowoltaicznych, instalacji wykorzystujących biomasę;
15. Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów wraz z sukcesywną rekultywacją terenów, na których występuje zanieczyszczenie powierzchni ziemi;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

16. Uszczegółowienie granic korytarzy ekologicznych na etapie prowadzenia prac planistycznych w poszczególnych gminach, zachowanie ich drożności i likwidacja barier.

Wnioski i rekomendacje w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki

1. Nadanie nowych funkcji obiektom zabytkowym i dostosowanie do współczesnych wymogów, przy równoczesnym zachowaniu i ochronie pierwotnych walorów architektonicznych i historycznych;
2. Realizacja i rozbudowa szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym;
3. Tworzenie parków kulturowych;
4. Wykluczenie lokalizowania obiektów dyszharmonizujących z zabytkowym sąsiedztwem i przesłaniających obiekty zabytkowe (dotyczy to również lokalizacji naziemnych obiektów infrastruktury technicznej);
5. Ochrona panoram w celu zachowania historycznych sylwet obiektów i zespołów urbanistycznych;
6. Sporządzanie Programów rewitalizacji terenów zdegradowanych; rewitalizacja obszarów miejskich, szczególnie centrum Zielonej Góry z zabytkową zabudową, rewitalizacja i odnowa obszarów wiejskich MOF OW Zielona Góra, w tym terenów popegeerowskich;
7. Kształtowanie i odnowa przestrzeni publicznych.

Wnioski i rekomendacje w zakresie strefy społeczno-gospodarczej

1. Uwzględnienie wyznaczonych terenów inwestycyjnych oraz stref ekonomiczno-gospodarczych;
2. Uwzględnienie zapotrzebowania na tereny usług edukacji oraz innych usług społecznych;
3. Wspieranie rozwoju turystyki i promocji regionu;
4. Lokalizacja i budowa wojewódzkiego szpitala dziecięcego.

Wnioski i rekomendacje w zakresie komunikacji i transportu

1. Budowa południowej obwodnicy Zielonej Góry;
2. Rozbudowa infrastruktury rowerowej, stworzenie spójnego systemu tras dla celów komunikacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych;
3. Wytyczenie oddzielnych dróg rowerowych przy drogach o natężeniu powyżej 3000 pojazdów dziennie; na drogach o natężeniu od 1000 do 3000 pojazdów dziennie zaleca się wprowadzenie wydzielonych pasów rowerowych, dróg rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych;
4. Integracja systemu rowerowego i transportu zbiorowego, powstanie parkingów „Bike and Ride”;
5. Powstanie obiektów towarzyszących szlakom rowerowym: punkty gastronomiczne, noclegowe;
6. Zwiększenie liczby połączeń transportu zbiorowego;
7. Realizacja węzłów przesiadkowych;
8. Modernizacja infrastruktury związana z obsługą podróżnych;

Wnioski i rekomendacje w zakresie infrastruktury technicznej

1. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
2. Rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej; uwzględnienie terenów przeznaczonych do zabudowy w procesie rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
3. Rozbudowa infrastruktury systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego;
4. Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych;
5. Rozbudowa kanalizacji deszczowej na obszarach zurbanizowanych;
6. Lokalizacja farm fotowoltaicznych;
7. Budowa małych elektrowni wodnych z wykorzystaniem historycznych lokalizacji – młynów i nieczynnych elektrowni;
8. Wyznaczenie w dokumentach strategicznych gmin należących do MOF OW Zielona Góra terenów przeznaczonych pod wytwarzanie energii odnawialnej o mocy powyżej 100 kW;
9. Likwidacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach podłączonych do sieci

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

kanalizacyjnej;

10. Budowa oraz modernizacja sieci elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć;
11. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego;
12. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Wnioski i rekomendacje w zakresie obronności i bezpieczeństwa

1. Wyznaczenie stref ochronnych wokół terenów zamkniętych oraz ustalenie ograniczeń w zagospodarowaniu;
2. Uwzględnienie obszarów ograniczenia wysokości zabudowy;
3. Zakaz zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

XIV. Instrumenty i normy prowadzenia monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlega okresowej ocenie. Zaleca się przeprowadzenie wielobranżowego monitoringu przestrzeni MOF OW Zielona Góra w celu przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz stopnia zaawansowania realizacji inwestycji przewidzianych w planie. Działania te pomogą kontrolować proces zmian przebiegających na terenie obszaru funkcjonalnego oraz ocenić zgodność tych zmian z wyznaczonymi kierunkami rozwoju.

Zastosowanie poniższych wskaźników umożliwi okresową ocenę realizacji przyjętych w planie celów rozwoju i kierunków zagospodarowania. Zaproponowane wskaźniki zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

Monitoring w zakresie osadnictwa i ładu przestrzennego

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
▪ Saldo migracji na 1000 mieszkańców;	GUS	1
▪ Liczba i rozmieszczenie mieszkańców;	Gminy MOF OW Zielona Góra	1
▪ % ludności miejskiej;	GUS	1
▪ % terenów przeznaczonych pod zabudowę w ramach mpzp;	Gminy	1
▪ % terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w ramach mpzp;	Gminy	1
▪ Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców;	GUS	1
▪ Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 mieszkańca;	GUS	1
▪ Liczba i powierzchnia mieszkań oddawanych do użytkowania w skali roku.	GUS	1

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Monitoring w zakresie systemu przyrodniczego

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % udział powierzchni obszarów chronionych (z podziałem na rodzaje); 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba gospodarstw wdrażających programy rolno-środowiskowe; 	ARiMR	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jakość wód powierzchniowych – % udziału w poszczególnych klasach czystości; 	WIOŚ	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pojemność zbiorników małej retencji; 	WIOŚ	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lesistość. 	GUS	1

Monitoring w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba imprez kulturalnych, naukowych, wystawienniczych o zasięgu międzynarodowym; 	Gminy MOF OW Zielona Góra	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków w poszczególnych kategoriach; 	WKZ, Gminy MOF OW Zielona Góra	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba obiektów rejestrowych ze specyfikacją ich stanu technicznego (wymagających natychmiastowego remontu, niszczących, w stanie zadowalającym); 	WKZ	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lista/liczba historycznych układów wpisanych do rejestru zabytków; 	WKZ	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba i powierzchnia parków kulturowych; 	WKZ	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba pomników historii; 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba lub powierzchnia przeprowadzonych rewitalizacji. 	Gminy	4

Monitoring w zakresie strefy społeczno-gospodarczej

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba podmiotów gospodarczych; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wskaźnik aktywności zawodowej; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w stosunku do średniej krajowej; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość oznakowanych szlaków turystycznych; 	Gminy MOF OW Zielona Góra	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % dzieci uczęszczających do przedszkoli; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba uczniów w szkołach zawodowych, technicach, liceach; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba komputerów w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych na 100 uczniów. 	GUS	1

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Monitoring w zakresie komunikacji i transportu

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych dróg; 	gminy MOF OW Zielona Góra	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba ofiar i umiejscowienie wypadków drogowych; 	KWP	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba funkcjonujących stacji / przystanków kolejowych; 	PKP PLK	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość linii kolejowych zmodernizowanych; 	PKP PLK	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość wybudowanych nowych linii kolejowych. 	PKP PLK	4

Monitoring w zakresie infrastruktury technicznej

Wskaźnik:	Źródło danych:	Częstotliwość (w latach)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość łącz światłowodowych; 	ITTI	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % ludności obsługiwanej przez sieć kanalizacyjną z podziałem na miasto i wieś; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % ludności obsługiwanej przez sieć wodociagową z podziałem na miasto i wieś; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość nowych linii wysokich i najwyższych napięć; 	GUS, operatorzy sieci	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % ludności korzystającej z gazu sieciowego; 	GUS, PGNiG	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość zrealizowanych nowych gazociągów wysokiego ciśnienia; 	GUS, operatorzy sieci	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość sieci ciepłowniczej; 	URE (publikacja)	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % mieszkań wyposażonych w instalacje c.o.; 	GUS	1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ % terenów przeznaczonych w mpzp pod lokalizację farm fotowoltaicznych. 	Gminy MOF OW Zielona Góra	1

XV. Synteza Planu zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Zielona Góra (PZP MOF OW Zielona Góra) stanowi integralną część Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego (PZPWL), jednocześnie będąc narzędziem wspólnej polityki przestrzennej samorządów lokalnych. Celem opracowania PZP MOF OW Zielona Góra jest stworzenie zintegrowanego dokumentu planistycznego, tworzącego spójną wizję zagospodarowania przestrzennego obszaru. Optymalne rozmieszczenie poszczególnych funkcji na obszarze MOF OW Zielona Góra zapewni zrównoważony rozwój i koordynację polityki przestrzennej. Plan wskazuje kierunki działań, jakie należy podjąć w celu stworzenia spójnej wewnątrz jednostki funkcjonalnej. Zasięg terytorialny MOF OW Zielona Góra został wyznaczony na podstawie *Raportu metodycznego określającego metodykę badań i dobór kryteriów delimitujących obszary funkcjonalne województwa lubuskiego* oraz dokumentu *Obszary funkcjonalne województwa lubuskiego wraz z obszarami strategicznej interwencji*.

Kierunki polityki przestrzennej MOF OW Zielona Góra muszą uwzględniać założenia dokumentów strategicznych wszystkich szczebli – unijnego, krajowego, regionalnego i lokalnego, w tym Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry. W powyższym

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

opracowaniu wyznaczono strategiczne cele rozwoju, w które wpisują się wskazane kierunki zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra.

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra

W Planie przeanalizowano uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne MOF OW Zielona Góra. Odniesiono się do położenia obszaru na tle kraju i regionu, powiązań regionalnych i ponadregionalnych, demografii, sieci osadniczej i struktury funkcjonalno-przestrzennej, systemu przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki, strefy społeczno-gospodarczej, komunikacji transportu, infrastruktury technicznej, strefy obronności i bezpieczeństwa, lokalnych polityk rozwoju. W odniesieniu do poszczególnych stref funkcjonalnych przedstawiono syntezę uwarunkowań w podziale na ograniczenia i bariery rozwoju przestrzennego oraz czynniki determinujące rozwój MOF OW Zielona Góra.

W zakresie strefy obejmującej **terytorium, ludność, osadnictwo i ład przestrzenny** jako główne bariery rozwoju przestrzennego wymieniono rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego, wpisujący się w ogólny trend starzenia się społeczeństwa, istnienie naturalnej bariery dla rozwoju przestrzennego jaką stanowią zwarte kompleksy leśne, brak kompleksowego podejścia do problematyki sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i mały stopień pokrycia planami miejscowymi, co przyczynia się do rozpraszania zabudowy i utrudnia prowadzenie spójnej polityki przestrzennej w obszarze MOF OW Zielona Góra. Wśród czynników determinujących rozwój zauważalny jest dodatni przyrost naturalny i saldo migracji, stosunkowo równomierna sieć osadnicza i spójny układ przestrzenny o niewielkich odległościach pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, dobra dostępność komunikacyjna.

W zakresie **strefy przyrodniczej** ograniczeniami rozwoju przestrzennego są przede wszystkim położenie części terenu w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, zły stan jakościowy wód powierzchniowych, ograniczenia obowiązujące w granicach stref ochronnych GZWP, szereg barier natury geologicznej i prawnej związanych z wydobywaniem złóż miedzi z obszarów prognostycznych, duży udział terenów zalesionych, gleb z niskim współczynnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz obszarowych form ochrony przyrody z ograniczeniami dotyczącymi zagospodarowania terenów, znaczne zanieczyszczenie powietrza w mieście Zielona Góra. Główne czynniki determinujące rozwój to dogodne warunki dla rozwoju rolnictwa, niewielkie deniwelacje terenu, dobra jakość wód podziemnych, zasoby surowców energetycznych (ropy naftowej), zasoby perspektywiczne złóż miedzi, występowanie wód termalnych.

W zakresie **strefy kulturowej** wśród barier rozwoju przestrzennego wymieniono zły stan techniczny, niewystarczające działania ochronne i renowacyjne obiektów zabytkowych, brak nowych funkcji i brak możliwości zwiedzania części obiektów zabytkowych, a w związku z tym nie wykorzystanie w pełni ich potencjału turystycznego, brak lokalnych programów opieki nad zabytkami, niski stopień urządzenia i wykorzystania szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym, brak ochrony układów wiejskich dla zachowania ich wartości historyczno-kulturowych. Czynnikiem determinującym rozwój są m.in. duża liczba obiektów zabytkowych, wyróżniająca obszar MOF OW Zielona Góra na tle całego województwa, występowanie szczególnie cennych obiektów zabytkowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, różnorodnych form zabytków i krajobrazów kulturowych, zachowanych historycznych układów przestrzennych, różnorodny krajobraz kulturowy, wzbogacony walorami przyrodniczymi, liczne szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym, szczególnie charakterystyczne i cenne tradycje winiarskie – Lubuski Szlak Wina i Miodu, Winobranie.

W zakresie **strefy społeczno-gospodarczej** jako główne bariery rozwoju przestrzennego wymieniono niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową, wysokie bezrobocie wśród młodych osób, niewystarczający poziom oraz wadliwą strukturę kwalifikacji zawodowych, dysproporcje w jakości nauczania na terenie MOF OW

Zielona Góra, niesatysfakcjonujący stan techniczny obiektów sportowych zlokalizowanych na terenach gmin wiejskich, brak wykorzystania potencjału turystycznego, słabo wypromowaną ofertę turystyczną związaną z enoturystyką. Wśród czynników determinujących rozwój zauważalne jest korzystne położenie względem zachodniej granicy państwa, aglomeracji berlińskiej, poznańskiej i wrocławskiej, położenie przy skrzyżowaniu ważnych korytarzy transportowych, wspieranie potencjału innowacyjnego regionu w oparciu o działalność Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego w Nowym Kisielinie, potencjalne tereny pod inwestycje, funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu, wysoki potencjał turystyczny wynikający z walorów przyrodniczych oraz bogatych tradycji winiarskich, silny ośrodek akademicki oparty na działalności Uniwersytetu Zielonogórskiego.

W zakresie **komunikacji i transportu** ograniczeniami rozwoju przestrzennego są zły stan techniczny niektórych dróg wojewódzkich i powiatowych, niewystarczająca liczba przepraw mostowych na Odrze, duże natężenie ruchu kołowego i brak obejść na drogach wojewódzkich, niewielkie wykorzystanie systemu kolejowego do przewozu osób i towarów, likwidacja linii kolejowych i zacieranie ich przebiegu, zły stan techniczny drogi wodnej na Odrze, zmniejszenie znaczenia komunikacji publicznej w przewozach pasażerskich, brak organizacji komunikacji publicznej w gminach Sulechów, Czerwieńsk i Świdnica, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa. Główne czynniki determinujące rozwój to położenie wzdłuż korytarza transportowego Bałtyk – Adriatyk (drogowego i kolejowego) i przy projektowanej międzynarodowej drodze wodnej E30, równomiernie rozwinięty układ drogowy, dogodne połączenia wewnętrzne i zewnętrzne, węzeł kolejowy w Czerwieńsku i Zielonej Górze, funkcjonowanie portu rzeczno-jeziornego w Cigacicach, portu lotniczego w niedalekiej odległości od granic MOF OW Zielona Góra.

W zakresie **infrastruktury technicznej** wśród barier rozwoju przestrzennego wymieniono zbyt wolno rozbudowywaną sieć kanalizacyjną w stosunku do rozbudowy sieci wodociągowej, dużą dysproporcję w rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej do zbiorowego odprowadzania ścieków między obszarami miejskimi i wiejskimi, pokrywanie zapotrzebowania na moc cieplną w gminach wiejskich poprzez indywidualne źródła i kotłownie, zróżnicowany dostęp do rozdzielczej sieci gazowej w gminach MOF OW Zielona Góra. Czynniki determinujące rozwój są liczne inwestycje w zakresie rozbudowy infrastruktury wodnej, duże rezerwy wydajności ujęć wód podziemnych, znaczny wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej, funkcjonująca kopalnia ropy naftowej KRN Kije, wytwarzanie energii w elektrociepłowni w Zielonej Górze z wykorzystaniem głównie gazu ziemnego pochodzącego ze złóż krajowych, korzystne warunki do rozwoju energii odnawialnej.

W zakresie **strefy obronności i bezpieczeństwa państwa** jako barierę rozwoju przestrzennego wymieniono brak przedsięwzięć o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym. Do czynników determinujących rozwój zaliczono lokalizację na terenie MOF OW Zielona Góra jednostek wojskowych w Czerwieńsku i Sulechowie oraz występowanie terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe oraz przeznaczonych na potrzeby służb.

Wizja i możliwości rozwoju MOF OW Zielona Góra

Uwzględniając przeanalizowane uwarunkowania oraz założenia dokumentów strategicznych, wskazano trzy możliwe scenariusze rozwoju MOF OW Zielona Góra:

1. Rozwój oparty na kreowaniu potencjału innowacyjnego, głównie poprzez rozwój szkolnictwa wyższego i działalność badawczo-rozwojową, w oparciu o dobrze zarządzany park przemysłowo-technologiczny i specjalną strefę ekonomiczną, ścisłą współpracę z innymi metropoliami, również zagranicznymi, oraz zrównoważony rozwój nowych terenów inwestycyjnych, w tym atrakcyjnych terenów mieszkaniowych, wyposażonych w infrastrukturę społeczną.

KIERUNKI

2. Rozwój w oparciu o budowanie marki obszaru jako kreatywnego ośrodka kulturalnego, kultywującego tradycje lokalne, w tym tradycje winiarskie, posiadającego wyjątkową ofertę turystyczną, łączącą walory zabytkowe z przyrodniczymi oraz środka o szerokiej dostępności komunikacyjnej i sprzyjającym klimacie dla przedsiębiorczości, nowoczesnego biznesu i rozwoju wyspecjalizowanych usług.
3. Wielokierunkowy rozwój oparty na rozwijaniu funkcji metropolitalnych, w tym ponadregionalnych funkcji naukowych, kulturalnych i ekonomicznych oraz przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych.

Ostatni scenariusz, o najdalszym horyzoncie czasowym, najszerzej nakreśla dążenia rozwojowe, wyznaczając tym samym najbardziej prawdopodobny kierunek wzrostu obszaru. Scenariusz ten stanowi wypadkową dwóch pierwszych wariantów i wymaga podjęcia działań wpisanych w obydwie wcześniej nakreślone ścieżki rozwoju. Zakłada wielokierunkowy rozwój oparty na rozwijaniu funkcji metropolitalnych oraz wykorzystanie lokalnych potencjałów w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych. W oparciu o powyższe scenariusze oraz wytyczne dokumentów wyższego rzędu, sformułowano następującą wizję rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego MOF OW Zielona Góra:

W 2030 roku Miejski Obszar Funkcjonalny Zielonej Góry jest centrum kulturalnym regionu, skupia środowisko akademickie i działalność badawczo-rozwojową, zapewniając dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

Efektywne działania i współpraca przedsiębiorców oraz samorządu lokalnego pozwoliły wypromować markę obszaru, jako ośrodka metropolitalnego, wykorzystującego w pełni potencjał obszaru, w tym swoje położenie i dostępność oraz potencjał kulturowy i turystyczny.

Ugruntowana renoma i znacząca pozycja w regionie, pozwoliły na wypromowanie obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i rozwoju klasy kreatywnej, oferując swoim mieszkańcom możliwość rozwoju osobistego i zawodowego oraz dostęp do usług o wysokim standardzie, zapewniając jednocześnie dynamiczny wzrost gospodarczy, oparty na potencjale intelektualnym jego mieszkańców.

W zaproponowanej wizji główny nacisk kładzie się na rozwój funkcji metropolitalnych, w tym naukowych, kulturalnych i ekonomicznych, zapewnienie odpowiednich warunków dla działalności badawczo-rozwojowej, rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Wykorzystanie położenia obszaru, jego potencjału kulturowego i turystycznego pozwoli na wypromowanie go jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, zapewniającego mieszkańcom dostęp do usług o wysokim standardzie i możliwość rozwoju osobistego i zawodowego. Wyznaczona wizja i wybrany scenariusz rozwoju wymagają realizacji działań według zaplanowanej strategii. Jako główne cele strategiczne rozwoju przestrzennego MOF OW Zielona Góra wskazano integrację wewnętrzną i wsparcie powiązań zewnętrznych, zrównoważony rozwój i ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych, wzmocnienie potencjału innowacyjnego i wspieranie rozwoju edukacji. W ramach celów strategicznych zaproponowano cele operacyjne, które zostaną osiągnięte poprzez realizację wyznaczonych kierunków rozwoju w poszczególnych strefach, do których przypisano bardziej szczegółowe działania.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra

W zakresie **osadnictwa i ładu przestrzennego** jako kierunek rozwoju MOF OW Zielona Góra przyjęto prowadzenie spójnej polityki kształtowania przestrzeni w wyszczególnionych strefach funkcjonalno-przestrzennych: śródmiejskiej, miejskiej, podmiejskiej, produkcyjnej, zabudowy wiejskiej i rolniczej przestrzeni produkcyjnej, przyrodniczej. Powyższe strefy, jako tereny o podobnej strukturze przestrzennej, wykazujące wspólne cechy w zakresie intensywności zagospodarowania oraz dominującej funkcji, należy traktować jako obszary o zbliżonych potencjałach i możliwościach rozwoju. Dla każdej ze stref funkcjonalno-przestrzennych

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

przewidziano odrębne działania, mające na celu takie kształtowanie przestrzeni, które pozwoli na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju głównych ośrodków osadniczych traktowanych osobno, jak również w sieci powiązań, uwzględniając wzajemne relacje i związki funkcjonalno-przestrzenne.

W zakresie **systemu przyrodniczego** przyjęto osiem kierunków rozwoju, wśród których są ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego, zapewnienie jego spójności i ciągłości, ochrona walorów przyrody ożywionej, poprawa klimatu akustycznego, racjonalne gospodarowanie i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz złóż kopalin, gospodarcze wykorzystanie lasu, wspieranie rozwoju rolnictwa. Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych oznacza utrzymanie odpowiedniej ilości i jakości poszczególnych elementów środowiska oraz ich wzajemnych powiązań. Naczelną zasadą gospodarowania zasobami jest rozwój zrównoważony, który zapewnia trwałość podstawowych procesów przyrodniczych i gwarantuje zaspokojenie potrzeb społeczności.

W zakresie **ochrony dziedzictwa kulturowego i turystyki** przyjęto pięć kierunków rozwoju, do których należą efektywne wykorzystanie i zarządzanie zasobem zabytkowym, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji winiarskich, ochrona obiektów zabytkowych, kształtowanie tożsamości kulturowej, tworzenie spójnego i harmonijnego krajobrazu kulturowego, kompleksowa rewitalizacja terenów zdegradowanych. Dziedzictwo kulturowe stanowi jeden z głównych potencjałów rozwojowych MOF OW Zielona Góra. Obiekty zabytkowe, unikalne walory i tradycje lokalne, przy odpowiedniej promocji, mogą stanowić istotny czynnik dający szansę rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru.

W zakresie **strefy społeczno-gospodarczej** przyjęto sześć kierunków rozwoju: wzmocnienie potencjału innowacyjnego sektora gospodarczego i rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie aktywności zawodowej ludności, rozwój kapitału ludzkiego poprzez inwestycje służące edukacji, rozwój turystyki, inwestycje w służbę zdrowia, rozwój infrastruktury sportowej. Działania podejmowane w ramach tej strefy są kluczowe dla ożywienia regionu. Prowadzą do rozwoju społeczno-gospodarczego, poprzez wprowadzanie zmian udoskonalających istniejące zjawiska oraz kreowanie nowych. Wskazane kierunki rozwoju obejmują działania w różnych dziedzinach, do których należą m.in. usługi, edukacja, ochrona zdrowia, aktywność sportowa, turystyka, bezpieczeństwo publiczne, tereny inwestycyjne, strefy gospodarcze oraz rynek pracy.

W zakresie **komunikacji i transportu** przyjęte kierunki rozwoju obejmują poprawę zewnętrznej oraz wewnętrznej dostępności MOF OW Zielona Góra w zakresie komunikacji drogowej, kolejowej, transportu rzeczno, lotniczego, rowerowego i zbiorowego. Układ połączeń komunikacyjnych obszaru wynika zarówno z jego położenia względem większych ośrodków miejskich, jak i wewnętrznych powiązań lokalnych pomiędzy Zieloną Górą, a gminami wchodzącymi w skład obszaru funkcjonalnego. Nadrzędnym celem w zakresie komunikacji jest utrzymanie, usprawnianie i uzupełnianie zintegrowanej sieci połączeń, zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych, pozwalającej na swobodny i zrównoważony rozwój obszaru.

W zakresie **infrastruktury technicznej** przyjęto sześć kierunków rozwoju, wśród których są wzrost bezpieczeństwa energetycznego, zmniejszenie emisyjności gospodarki, rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, racjonalne gospodarowanie odpadami, ograniczenie ilości składowanych odpadów. Obszary wyposażone w odpowiednią infrastrukturę techniczną są bardziej atrakcyjne pod względem inwestycyjnym, zapewniają wysoki standard życia mieszkańcom. Rozwój systemów infrastruktury technicznej wpływa także na stan środowiska, pozwala na jego ochronę i zrównoważony rozwój. MOF OW Zielona Góra, ze względu na położenie w pobliżu granicy państwa, odgrywa on znaczącą rolę przy połączeniach transgranicznych. W granicach obszaru zlokalizowane są oraz planuje się inwestycje o znaczeniu ponadregionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym.

W zakresie **strefy obronności i bezpieczeństwa** przyjęto dwa kierunki rozwoju, do których należą ochrona terenów zamkniętych i obiektów służących zapewnieniu bezpieczeństwa państwa oraz zahamowanie wzrostu i minimalizacja istniejącego ryzyka powodziowego. Wyznaczone kierunki w tej strefie mają za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa militarnego oraz ekologicznego. Działania, które zostały wyznaczone w ramach określonych kierunków, mają głównie charakter planistyczny, zapewniający bezkolizyjne funkcjonowanie terenów zamkniętych oraz minimalizowanie negatywnych skutków zagrożeń naturalnych.

XVI. Słownik pojęć planistycznych

inwestycje celu publicznego – działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.), zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku poz. 778 z późn. zm.);

suburbanizacja – zmiana udziału przedmieść w strukturze miasta, polegająca na migracji mieszkańców centrów miast na tereny przedmiejskie, wiąże się ze zwiększeniem powierzchni miasta, rozwojem zabudowy o niskiej intensywności i spadkiem gęstości zaludnienia;

tereny zurbanizowane – zwarte skupiska terenów zabudowanych;

rewitalizacja – proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 roku poz. 1777 z późn. zm.);

obszar funkcjonalny – obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju (zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku poz. 778 z późn. zm.);

ład przestrzenny – takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne (zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku poz. 778 z późn. zm.);

zrównoważony rozwój – taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku poz. 778 z późn. zm.);

środowisko – ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami;

przestrzeń publiczna – obszar o znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne (zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku poz. 778 z późn. zm.);

rekultywacja – przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym i przekształconym przez działalność człowieka;

konserwacja – działania mające na celu utrzymanie obiektów o charakterze zabytkowym w należyтым i niepogarszającym się stanie, utrwalenie zabytkowego materiału w formie oryginalnej; działania te mają na celu umożliwienie postrzegania i odbioru wartości zabytkowych, bez stwarzania zagrożenia dla substancji zabytkowej;

walory krajobrazowe – wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźba terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka (zgodnie z Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 roku poz. 1774 z późn. zm.);

krajobraz kulturowy – przestrzeń zawierająca elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego, ukształtowana w wyniku działalności człowieka;

renowacja – działania mające na celu odnowienie, odświeżenie obiektu budowlanego; może dotyczyć całego obiektu lub części, np. dachu, elewacji lub innego elementu;

rewaloryzacja – działania konserwatorskie, mające na celu przywrócenie obiektom historycznym ich dawnego wyglądu i wartości użytkowych; odnosi się zarówno do architektury jak i zespołów urbanistycznych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Spis schematów

Schemat 1. Położenie MOF OW Zielona Góra względem korytarzy transportowych	17
Schemat 2. Położenie MOF OW Zielona Góra względem dużych ośrodków miejskich	19
Schemat 3. Powiązania ponadregionalne w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej	21
Schemat 4. Powiązania regionalne w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej	23
Schemat 5. Dojazdy do pracy do miasta Zielona Góra	28
Schemat 6. Sieć osadnicza	31
Schemat 7. Podział terytorialny na obszar śródmiejski, obszar miejski oraz obszar podmiejski	34
Schemat 8. Użytkowanie terenu	44
Schemat 9. Regiony fizyczno-geograficzne	46
Schemat 10. Układ stref przyjętych do oceny jakości powietrza w 2015 r.	48
Schemat 11. Wody podziemne – główne zbiorniki i ich strefy ochronne, stopień podatności na antropopresję, jakość i zagrożenie deficytem	53
Schemat 12. Wody powierzchniowe	55
Schemat 13. Istniejące złoża kopalin i zasoby prognostyczne węgla brunatnego i miedzi	59
Schemat 14. Typy gleb	61
Schemat 15. Lesistość	63
Schemat 16. Lasy ochronne	64
Schemat 17. Typy siedliskowe lasów	65
Schemat 18. Udział procentowy powierzchni objętych formami ochrony przyrody w powierzchni gminy	67
Schemat 19. Formy ochrony przyrody	69
Schemat 20. Sieć korytarzy ekologicznych	72
Schemat 21. Tereny predysponowane do występowania ruchów masowych i osuwiska	76
Schemat 22. Zagrożenie powodziowe	78
Schemat 23. Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na tle województwa	82
Schemat 24. Obiekty Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu	90
Schemat 25. Szlaki turystyczne o znaczeniu kulturowym	92
Schemat 26. Podmioty gospodarcze	95
Schemat 27. Bezrobocie w gminach	96
Schemat 28. Edukacja na poziomie podstawowym	98
Schemat 29. Edukacja na poziomie gimnazjalnym	99
Schemat 30. Szlaki piesze	104
Schemat 31. Szlaki rowerowe	105
Schemat 32. Obiekty i miejsca noclegowe w gminach	107
Schemat 33. Strefy ekonomiczne, parki technologiczne/przemysłowe i inkubatory przedsiębiorczości	115
Schemat 34. Układ drogowy	119
Schemat 35. Średniodobowy ruch pojazdów silnikowych na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w 2015 r.	124
Schemat 36. Układ linii kolejowych	127
Schemat 37. Transport wodny	130
Schemat 38. Transport lotniczy	131
Schemat 39. Węzły przesiadkowe	137
Schemat 40. Dostęp do sieci wodociągowej	141
Schemat 41. Dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz lokalizacja oczyszczalni ścieków	144
Schemat 42. Gospodarka odpadami	148
Schemat 43. Zaopatrzenie w paliwa płynne i gaz	152
Schemat 44. Sieć elektroenergetyczna	155
Schemat 45. Odnawialne źródła energii	159
Schemat 46. Obszary objęte obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	167
Schemat 47. Synteza strefy terytorium, ludność i osadnictwo	176
Schemat 48. Synteza strefy przyrodniczej	177

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Schemat 49. Synteza strefy kulturowej	178
Schemat 50. Synteza strefy społeczno-gospodarczej.....	179
Schemat 51. Synteza komunikacji i transportu	180
Schemat 52. Synteza infrastruktury technicznej	181
Schemat 53. Strefy funkcjonalno-przestrzenne.....	191
Schemat 54. Obszary objęte ochroną przyrody o różnym reżimie ochronnym	201
Schemat 55. Strefy ekonomiczne, tereny produkcyjne i usługowe	217
Schemat 56. Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć	235
Schemat 57. Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznych.....	236
Schemat 58. Kierunki rozwoju sieci gazowych.....	238
Schemat 59. Kierunki rozwoju sieci kanalizacyjnych	242
Schemat 60. Kierunki rozwoju OZE	245

Spis tabel

Tabela 1. Zakres spójności Strategii ZIT MOF ZG z wybranymi dokumentami strategicznymi	14
Tabela 2. Liczba ludności w latach 2004 i 2014	26
Tabela 3. Przyrost naturalny ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	26
Tabela 4. Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	27
Tabela 5. Struktura ludności według wieku i płci w 2014 r.	29
Tabela 6. Klasyfikacja jakości powietrza w 2015 r.	49
Tabela 7. Wykaz Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	51
Tabela 8. Udokumentowane złoża kopalin.....	56
Tabela 9. Powierzchnia lasów oraz lesistość	62
Tabela 10. Udział poszczególnych form ochrony przyrody	70
Tabela 11. Liczba gospodarstw prowadzących działalność hodowlaną ukierunkowaną na produkcję zwierzęcą.....	73
Tabela 12. Zestawienie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	83
Tabela 13. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i wyznaczonych do ujęcia w tej ewidencji.....	85
Tabela 14. Wykaz stanowisk archeologicznych	86
Tabela 15. MOF OW Zielona Góra na tle powiatów sąsiednich pod względem obiektów noclegowych, miejsc noclegowych i udzielonych noclegów	106
Tabela 16. Liczba przestępstw według rodzajów wraz z ich wykrywalnością w 2014 r.	108
Tabela 17. Wzrost/spadek liczby przestępstw w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013 na 1 tys. mieszkańców	109
Tabela 18. Szkolnictwo artystyczne w Zielonej Górze	110
Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarczych zaliczonych do sektora kreatywnego w 2014 r. (wg klasyfikacji PKD 2007) ..	110
Tabela 20. Powierzchnia gruntów będących własnością gminy/miasta w stosunku do ogólnej powierzchni gminy/miasta ..	117
Tabela 21. Wykaz dróg krajowych	118
Tabela 22. Wykaz dróg wojewódzkich	120
Tabela 23. Wykaz dróg powiatowych na terenie Zielonej Góry	120
Tabela 24. Wykaz dróg powiatowych na terenie MOF OW Zielona Góra – powiat zielonogórski	122
Tabela 25. Wykaz linii kolejowych	125
Tabela 26. Wykaz dróg rowerowych	133
Tabela 27. Wykaz stacji i przystanków kolejowych	134
Tabela 28. Wykaz ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody	138
Tabela 29. Strefy ochronne ujęć wód.....	139
Tabela 30. Charakterystyka sieci wodociągowej.....	140
Tabela 31. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej.....	143
Tabela 32. Aglomeracje ściekowe.....	144
Tabela 33. Charakterystyka sieci gazowej	151

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Tabela 34. Sieć elektroenergetyczna	154
Tabela 35. Wojskowe tereny zamknięte.....	161
Tabela 36. Tereny zamknięte kolejowe.....	162
Tabela 37. Zestawienie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	168

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w Zielonej Górze (w granicach do 2014 r.)	36
Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów w Zielonej Górze (Dzielnica Nowe Miasto)	37
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gminie Czerwieńsk	38
Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulechów	40
Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów w gminie Świdnica.....	41
Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów w gminie Zabór.....	42
Wykres 7. Liczba przedsiębiorstw w sektorze kreatywnym w latach 2009-2014	111
Wykres 8. Długość czynnej sieci rozdzielczej	140
Wykres 9. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku	142
Wykres 10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej.....	142
Wykres 11. Bilans pokrycia zapotrzebowania na ciepło.....	149

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Spis załączników graficznych

- do części uwarunkowań rozwoju przestrzennego (plansze w skali 1:100 000):
  - załącznik nr 1a – Terytorium, ludność i osadnictwo;
  - załącznik nr 1b – Strefa przyrodnicza;
  - załącznik nr 1c – Strefa przyrodnicza – zagrożenie powodziowe;
  - załącznik nr 1d – Dziedzictwo kulturowe i turystyka;
  - załącznik nr 1e – Strefa społeczno-gospodarcza;
  - załącznik nr 1f – Komunikacja i transport;
  - załącznik nr 1g – Infrastruktura techniczna;

- do części kierunków zagospodarowania przestrzennego (plansze w skali 1:100 000):
  - załącznik nr 2a – Osadnictwo i ład przestrzenny, strefa społeczno-gospodarcza;
  - załącznik nr 2b – Strefa przyrodnicza;
  - załącznik nr 2c – Dziedzictwo kulturowe i turystyka;
  - załącznik nr 2d – Komunikacja i transport;
  - załącznik nr 2e – Infrastruktura techniczna;
  - załącznik nr 2f – Synteza kierunków zagospodarowania przestrzennego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

Bibliografia

1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.;
2. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020, przyjęta przez Komisję Europejską w 2010 r.;
3. Polityka spójności Unii Europejskiej na lata 2014–2020;
4. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020;
5. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020, 2015;
6. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.;
7. Strategia Rozwoju Kraju 2020, przyjęta Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.;
8. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska2020”, przyjęta Uchwałą Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r.;
9. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.;
10. Krajowa Polityka Miejska 2023, Warszawa 2015;
11. IV Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, Warszawa 2016;
12. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014, Warszawa 2010;
13. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014 r.;
14. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, przyjęta Uchwałą Nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 r.;
15. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry, 2016
16. Studium integracji przestrzennej polskiej części pogranicza Polski i Niemiec IPPON, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013;
17. Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego, 2013;
18. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.;
19. Polityka Energetyczna Polski do 2030, 2009;
20. Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej, 2015;
21. Krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, 2010;
22. Mikroelektrownie i małe elektrownie wodne. Kompletny podręcznik odbudowy, 2014;
23. Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009–2032, 2010;
24. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa lubuskiego, 2006;
25. Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2016–2025, 2015;
26. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich (projekt);
27. Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011–2020, 2011;
28. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004–2020;
29. Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego, 2004;
30. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2014 – 2017, 2014;
31. Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013–2016;
32. Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2009–2012;
33. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, 2014;
34. Wytyczne do tworzenia Lokalnych Programów Rewitalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2007–2013;
35. Program opieki nad zabytkami Gminy Sulechów na lata 2015–2018;
36. Program opieki nad zabytkami Gminy Czerwieńsk na lata 2015–2018;
37. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zielona Góra na lata 2008–2015;
38. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007–2015.
39. Rejestr zabytków województwa lubuskiego, VI.2015;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

40. Wykaz wojskowych nieruchomości zabytkowych, przekazany przez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Zielonej Górze, 2015 r.;
41. Wykaz udzielonych przez województwo lubuskie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze województwa lubuskiego, 2009-2015;
42. Turystyka i dziedzictwo kulturowe Polski Zachodniej. Ekspertyza sporządzona na potrzeby Założeń Strategii Rozwoju Polski Zachodniej, 2011;
43. Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku, 2014;
44. Dane Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej;
45. System Ewidencji Szlaków Turystycznych Innowacyjne Lubuskie;
46. Program rozwoju bazy sportowej województwa lubuskiego na lata 2014–2016;
47. Program udrożnienia wód płynących dla celów rybactwa w województwie lubuskim na lata 2005-2020, przyjęty Uchwałą Nr XXVII/199/2005 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21 marca 2005 r.;
48. Program Małej Retencji w Województwie Lubuskim, Zielona Góra 2015;
49. Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, Zielona Góra 2014;
50. Program ochrony powietrza dla strefy miasto Zielona Góra wraz z Planem działań krótkoterminowych ze względu na przekroczenie wartości docelowych arsenu;
51. Program ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Zielona Góra., Opole 2014;
52. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zielonogórskiego na lata 2004–2011, 2003;
53. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012–2015 z perspektywą do 2019 roku, Zielona Góra 2012;
54. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012–2017 z perspektywą do 2020 roku, Zielona Góra 2012;
55. Sprawozdanie z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego za lata 2011–2013;
56. Okresowa ocena Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, przyjęta Uchwałą Nr 223/2648/13 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2013 r.;
57. Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk 2011-2018;
58. Strategia Rozwoju Gminy Sulechów na lata 2012-2022;
59. Strategia Zrównoważonego Rozwoju gminy Świdnica k/Zielonej Góry na lata 2010-2020;
60. Plan rozwoju lokalnego gminy Zabór na kadencję Rady w latach 2010-2014;
61. Strategia Rozwoju Gminy Zielona Góra na lata 2015-2025;
62. Strategia Rozwoju Zielonej Góry na lata 2012-2022.
63. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin;
64. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006;
65. Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego, 2014;
66. Kondracki J., 2009, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa;
67. System Osłony Przeciwosuwiskowej. Przeglądowa mapa województwa lubuskiego, Instytut Geologiczny, Warszawa;
68. Farat R., Mager P., Kasprowicz T., 2014, Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego. Warunki Klimatyczne Województwa Lubuskiego, GEPOL, Zielona Góra;
69. Ekofizjografia Województwa Lubuskiego, Zielona Góra 2008 (z aktualizacjami);
70. Kołodziejczyk U. (kier.), 2012, Rozpoznanie i charakterystyka stanu i funkcjonowania podstawowych elementów środowiska w zakresie budowy geologicznej, zasobów surowcowych, rzeźby terenu oraz wód podziemnych dla województwa lubuskiego – aktualizacja. Wody podziemne i ich wykorzystanie, Pracownia Badawczo-Projektowa GEOLOG, Zielona Góra;
71. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Środkowej Odry – projekt, 2015;
72. Hydrologiczne uwarunkowania Zielonogórskiego Obszaru Funkcjonalnego – Miasto Zielona Góra, Poznań 2015;
73. MasterPlan dla obszaru dorzecza Odry, KZGW, Warszawa 2014;
74. Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, KZGW 2015;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

75. Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 148 Sandr rzeki Pliszka. Mapa projektowanego obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 148 Sandr rzeki Pliszka, 2011;
76. Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 150 Pradolina Warszawa-Berlin, 2011;
77. Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Pradolina Barycz-Głogów /W/ GZWP nr 302, 2007;
78. Dokumentacja hydrogeologiczna dla ustalenia stref ochronnych czwartorzędowego zbiornika wód podziemnych GZWP 301 Zasieki – Nowa Sól na odcinku Nowogród Bobrzański – Nowa Sól, 2001;
79. Centralna Baza Danych Geologicznych – pliki shp. Hydrogeologia, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych;
80. Metodyka wyznaczania obszarów ochronnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych dla potrzeb planowania i gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy, PIG, Warszawa 2008;
81. Program wodno-środowiskowy kraju. ZKGW, Warszawa 2010;
82. Ocena zaopatrzenia ludności województwa lubuskiego w wodę przeznaczoną do spożycia w 2014 roku i prognoza sytuacji w tym zakresie, PWIS w Gorzowie Wlkp., 2015;
83. Dane RZGW we Wrocławiu, Szczecinie i Poznaniu dotyczące wód powierzchniowych województwa lubuskiego;
84. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2014 r., PIG, Warszawa 2015;
85. Biała Księga Ochrony Złóż Kopalin, 2015;
86. Analiza obecnego i potencjalnego wydobycia złóż kopalin o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego, 2015;
87. Centralna Baza Danych Geologicznych (CBDG), shp z konturami złóż wg. stanu na 19.08.2015;
88. Wójcicki i inni, 2008, Interaktywny atlas prezentujący możliwości geologicznej sekwestracji CO₂ w Polsce, w skali 1:500 000;
89. Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski, IUNG, GIOS, www.gios.gov.pl, 2012;
90. Kiaszewicz K., Stańko R., 2011, Regionalny Program Ochrony Torfowisk Alkalicznych (7230) w Województwie Lubuskim, Klub Przyrodników, Świebodzin;
91. Leśnictwo wszystkich form własności. Bank Danych Lokalnych, GUS, stan na 4 lipca 2015 r.;
92. Rejestr rezerwatów przyrody województwa lubuskiego, stan 29 maja 2015 r. RDOŚ Gorzów Wlkp.;
93. Rejestr parków krajobrazowych województwa lubuskiego, stan na 11 sierpnia 2014 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
94. Rejestr obszarów chronionego krajobrazu województwa lubuskiego, stan na 13 lipca 2015 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
95. Rejestr pomników przyrody województwa lubuskiego, stan na 17 września 2015 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
96. Rejestr stanowisk dokumentacyjnych województwa lubuskiego, stan na 29 stycznia 2014 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
97. Rejestr użytków ekologicznych województwa lubuskiego, stan na 29 lipca 2015 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
98. Rejestr zespołów przyrodniczo-krajobrazowych województwa lubuskiego, stan na 16 stycznia 2015 r., RDOŚ Gorzów Wlkp.;
99. Obszary prawnie chronione. Bank Danych Lokalnych, GUS, stan na 3 lipca 2015 r.;
100. Rozporządzenie Wojewody Zielonogórskiego Nr 4 z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Zielonogórskiego Nr 6 z 30 kwietnia 1996 r., poz. 61);
101. Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Lubuskiego z dnia 15 listopada 2004 r. o zmianie rozporządzenia Wojewody Zielonogórskiego z dnia 15 kwietnia 1996 r. w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Lub. Nr 91 poz. 1356);
102. Uchwała Nr XXII/192/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21.03.2012 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie utworzenia Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Lub. 2012 poz. 743);
103. Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;
104. Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
105. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody „Zimna Woda” (Dz. U. Woj. Lub. z dnia 14 listopada 2012 r. poz. 2246);
106. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 19 lutego 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody „Radowice” (Dz. U. Woj. Lub. z dnia 22 lutego 2013 r. poz. 565);

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

107. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 7 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kargowskie Zakola Odry PLH080012 (Dz. U. Woj. Lub. z dnia 10 marca 2014 r., poz. 661);
108. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Nowosolska Dolina Odry PLH080014 (Dz. U. Woj. Lub. z dnia 28 kwietnia 2014 r., poz. 938);
109. Liro A., 1995, Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-PL, IUCN, Warszawa;
110. Jędrzejewski W., Górny M., 2005-2011, Koncepcja sieci korytarzy ekologicznych w Polsce wykonana na zlecenie Ministra Środowiska, IBS PAN Białowieża;
111. Lubuski Przegląd Regionalny 2014;
112. Lubuskie 2012 – przegląd sytuacji społeczno-gospodarczej, Lubuskie obserwatorium terytorialne, Zielona Góra, maj 2013;
113. Parki przemysłowe i specjalne strefy ekonomiczne, Raport IPO SA, 2011;
114. Heffner K., Gibas P., 2013, Delimitacja przestrzenna obszarów wiejskich o słabym dostępie do usług publicznych w województwie lubuskim, Zielona Góra;
115. Lubuska mapa potrzeb i aspiracji, Kraków 2011;
116. Struktura importu i eksportu w latach 2010-2014 na podstawie działów klasyfikacji CN 2012, dane z Centrum Analitycznego Administracji Celnej w Warszawie, przeanalizowane i przekazane przez Centrum Obsługi Inwestycji i Eksportu (COiE), 2015;
117. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kostrzyńsko-słubickiej specjalnej strefy ekonomicznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1031);
118. Program rozwoju społeczeństwa informacyjnego 2009–2015;
119. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014–2020;
120. Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020, Zielona Góra 2014;
121. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2012–2017;
122. Kierunki rozwoju leczenia w zakresie onkologii i onkohematologii w województwie lubuskim na lata 2012–2020;
123. Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Lubuskiego na lata 2012–2015;
124. Program Współpracy Województwa Lubuskiego z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku;
125. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2013–2016;
126. Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 2011 r.;
127. Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 września 2015 r.;
128. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
129. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 941);
130. Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach RPO – Lubuskie 2020;
131. Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego, 2016;
132. IGiPZ PAN: Inwestycje i działania konieczne do podjęcia przez Polskę w celu wdrożenia korytarza sieci bazowej TEN-T Bałtyk-Adriatyk na terytorium Polski – w ujęciu krajowym i wojewódzkim, w średnim oraz długim horyzoncie czasowym (do i po 2020 r.), Warszawa 2014;
133. Krajowy Program Kolejowy do 2023, Warszawa 2015;
134. Program rozwoju infrastruktury transportu wodnego śródlądowego w Polsce, Warszawa 2011;
135. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2015–2020 dla miasta Zielonej Góry i gmin ościennych, które zawarły z miastem Zielona Góra porozumienia w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego, Reda – Zielona Góra 2014
136. Streszczenie Strategii Rozwoju Portu Lotniczego Zielona Góra/Babimost do roku 2040, Zielona Góra 2011;
137. Kontrakt Terytorialny dla Województwa Lubuskiego;
138. Analiza stanu transportu województwa lubuskiego wraz z prognozą rozwoju, IGiPZ PAN, Warszawa 2015;
139. Generalny Pomiar Ruchu 2010. GDDKiA, Warszawa 2010;
140. Generalny Pomiar Ruchu 2015. GDDKiA, Warszawa 2016;
141. Dane dotyczące dróg wojewódzkich udostępnione przez ZDW w Zielonej Górze;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ZIELONA GÓRA
KIERUNKI

---

142. Wyniki badań diagnostycznych na sieci dróg krajowych woj. lubuskiego w 2013 roku, GDDKiA oddział w Zielonej Górze;
143. Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2013–2020, przyjęty przez KRBRD w dniu 20.06.2013 r.;
144. Koncepcja Przystani Rzecznych na Odrze, Nowa Sól 2012;
145. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 9 października 2012 r. w sprawie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1151);
146. Instrukcja opracowania Mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1:10 000, Państwowy Instytut Geologiczny, 2008;
147. Metody magazynowania nawozów naturalnych w gospodarstwach rolnych, Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie, Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach, 2009;
148. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze województwa lubuskiego badanych w 2013 r. z uwzględnieniem dziedziczenia ocen z lat 2010–2012, WIOŚ Zielona Góra, 2014;
149. Ochrona gleb i wód, Program Rolnośrodowiskowy 2007–2013, 2009;
150. Ochrona środowiska 2014, GUS, 2014;
151. Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2011–2012, WIOŚ Zielona Góra, 2013;
152. Stan środowiska w Zielonej Górze w latach 2005–2010, WIOŚ Zielona Góra, 2010;
153. System monitoringu jakości powietrza – prezentacja pomiarów, WIOŚ Zielona Góra;
154. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014;
155. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP;
156. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022, przyjęta Uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.;
157. Decyzja Nr 393/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej;
158. Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych;
159. Rejestr lotnisk cywilnych ULC;
160. Ewidencja lądowisk ULC;
161. Plan Rozwoju na lata 2014-2019, ENEA Operator;
162. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru funkcjonalnego miasta wojewódzkiego Zielona Góra na lata 2014–2020 ;
163. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Zielona Góra;
164. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Czerwieńsk;
165. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Sulechów;
166. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Świdnica;
167. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Zabór;
168. Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Gmin Nadodrzańskich (2015 r.);
169. Śleszyński P., Komornicki T., Deręgowska A., Zielińska B., 2015, Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2013 roku, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa;
170. Program Rozwoju Sportu do roku 2020 (projekt), Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa 2015.

Strony internetowe

1. <http://lubuskie.pl/>
2. <http://www.lubuskie.uw.gov.pl/>
3. <http://bdl.lasy.gov.pl/>
4. <http://gorzow.rdos.gov.pl/>
5. <http://stat.gov.pl/bdl/>
6. <http://www.stosunkimiedzynarodowe.info/>
7. <http://www.psh.gov.pl/>
8. <http://www.geoportal.gov.pl/>
9. <http://www.isok.gov.pl/>
10. <http://www.mos.gov.pl/>
11. <http://www.skladowanie.pgi.gov.pl/>
12. <http://geoportal.pgi.gov.pl/>
13. <http://www.dpn.pl/>
14. <http://www.natura2000.gdos.gov.pl/>
15. <http://www.pracowania.org.pl/korytarze-migracyjne-w-polsce/>
16. <http://www.nid.pl/pl/>
17. <http://www.zabytek.gov.pl/>
18. <http://www.ziemialubuska.pl/>
19. <http://www.lwkz.pl/>
20. <http://www.minrol.gov.pl/>
21. <http://www.innowacje.lubuskie.pl/>
22. <http://lubuskie.pl/mapy-turystyczne/>
23. <http://www.gddkia.gov.pl/>
24. <http://www.zdw.zgora.pl/>
25. <http://www.utk.gov.pl/>
26. <http://www.pkp.pl/>
27. <http://www.plk-sa.pl/>
28. <http://www.rozklad-pkp.pl/>
29. <http://www.kzgw.gov.pl/>
30. <http://www.ulc.gov.pl/>
31. <http://www.lotniska.dlapilota.pl/>
32. <http://www.ko-gorzow.edu.pl/>
33. <http://www.money.pl/>
34. <https://polon.nauka.gov.pl/>
35. <http://www.nil.org.pl/>
36. <http://rpwdl.csioz.gov.pl/>
37. <http://www.parpa.pl/>
38. <http://obserwuj.lubuskie.pl/>
39. http://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/
40. <http://www.odpady.net.pl/>
41. <http://www.cyfrowydoradca.pl/kiedy/lubuskie.html/>
42. <http://www.solargis.info/>
43. <http://www.ure.gov.pl/>
44. <http://www.pse.pl/>
45. <http://www.gaz-system.pl/>
46. <http://www.ewe.pl/>
47. <http://www.pern.com.pl/>
48. <http://www.pgnig.pl/>
49. [http:// http://www.ec.zgora.pl/](http://http://www.ec.zgora.pl/)

KIERUNKI

---

50. <http://kst-igd.pl>
51. <http://straz.gorzow.pl>
52. <http://przemyslkreatywny.com>
53. <http://kssse.pl>
54. <http://wrotalubuskie.eu>
55. <http://mojapolis.pl>
56. <http://lubuska.policja.gov.pl>
57. <http://geoportal.pgi.gov.pl/igs>
58. <http://www.vinifera.pl/>
59. <http://cit.zielona-gora.pl>
60. <http://zielona-gora.pl>
61. <http://lppt.pl>
62. <http://strefabiznesu.gazetalubuska.pl>
63. <http://loiiwa.com.pl>
64. <http://pwsz.sulechow.pl>
65. <http://logr.pl>
66. <http://aglomeracjazielonogorska.com>
67. <http://www.winiarze.zgora.pl>